X 8512/3

HERCVLANENSIVM

VOLVMINVM

QVAE SVPERSVNT

TOMI V.

PARS PRIOR.

Cas. del. *Azz. inc.*

NEAPOLI MDCCCXXXV.

EX REGIA TYPOGRAPHIA.

FERDINANDO II. BORBONIO

UTRIUSQUE SICILIAE REGI MUNIFICENTISSIMO

PIO FELICI SEMPER AUGUSTO.

In hoc V. Herculanensium Voluminum Tomo, Princeps Celsissime, qui Tuo augusto nomine insignitus in publicum prodire nunc gestit, duae continentur papyri ab eodem Philodemo, unde pleraeque aliae, profectae: quarum quidem altera de Rhetorica *inscripta, rhetores, seu sophistas nobilissima ea arte abutentes adgreditur; altera vero, cui* de loquendi libertate *titulus, de utilitate, ac*

ratione varia hominum vitia corrigendi agit. Hi autem libelli praeter illas caussas, ob quas aeque ac cetera Tui Borbonici Musei κειμηλια apud litteratos Viros, rerumque antiquarum justos aestimatores, magno in honore atque admiratione habeantur oportet; idcirco omnibus amplius commendandos se praebent, quod non pauca profecto ejusmodi complectuntur, quibus eorum Auctor inter primarios Ethnicae sapientiae magistros haud ultimum obtinere locum jure posse videatur. Atque ut exemplum aliquod promamus, in horum priore Philosophus suum refellens adversarium, qui virtutem a rudi multitudine ignorari, imo et vitium putari dicebat, contendit rursus nemini unquam ignotam esse posse virtutem, ejusque notionem ipsa natura in hominum animis impressam fuisse; in posteriore vero diserte pronunciat, haud ulla dignos excusatione existimandos juvenes libidinum intemperantiae deditos, qui propterea se quamlibet monitionem aspernari profitentur, quod a voluptatum illecebris abstrahi sine magno doloris sensu nequeant. Isthaec porro, aliaque his similia, quae ibi docet Philodemus, quaeque sat aperte declarant, eum non minus praeclare et magnifice de virtute sensisse, quam Platonicos, et Stoicos philosophos, quorum de vita et moribus doctrina severior, et nobilior semper apud veteres fuit habita, eo magis laudanda atque admiranda nobis videntur, quod Epicureae sectae hominem agnoscunt auctorem, quam ob sua placita male vulgo audiisse optime Tu nosti. Quapropter ambo haec Volumina, collegae nostri Antonii Octaviani opera ac studio illustrata, tum Tibi, cujus auspiciis et munificentia in lucem jam eduntur, cumque exteris nationibus communicantur, tum Eruditis omnibus, ubique terrarum degentibus, qui jamdiu ea vehementi desiderio exspectant, gratissima fore, atque acceptissima minime diffidimus. Te D. O. M. Ferdinande Rex, bono litterarum nate, cum lectissima Tua Conjuge, totaque Augusta Familia quam diutissime servet incolumem.

Ex R. Museo Borbonico Kal. Septemb.
A. R. S. CIƆIƆCCCXXXV.

Devoti Numini Maiestatique Tuae
Academici Herculanenses.

ERUDITO LECTORI.

I. E pluribus Philodemi libris περι ῥητορικης inscriptis, quos evolutos servat Borbonicum Musaeum, cum jam unum IV. *Herculan. Volum.* Tomo ediderimus, alter tibi, erudite Lector, nunc sistitur, nulla is quidem nota signatus, unde dignosci queat, quem inter alios locum obtineat. Sed hoc ad ejus interpretationem parum, aut nihil refert: quare illud potius te praemonere aequum censemus, volumen, quo de loquimur, adeo male habitum ac discerptum fuisse, dum explicaretur, ut quae ex tanta labe superfuerunt reliquiae, vix partem totius libri dimidiam conficere videantur. Nam ut omittamus, quod capite truncata est haec nostra papyrus, quod ceteris accidit, et tres priores columnae ita sunt lacerae et discissae, ut nullus ex iis commodus sensus erui queat, reliquae praeter lacunas, quas saepe vastas in medio exhibent, superioribus insuper et inferioribus lineis fere omnes carere cernuntur. Quin et ex his nonnullae haud secum ipsae cohaerere videntur; quod sane ex eo factum putamus, quod interjectae σελιδες aut omnino perierint, aut aliis adglutinatae inde sejungi nequiverint. Atque hinc evenit, ut pluribus locis quid sibi vellet Auctor, non assequi nobis nisi divinando licuerit.

II. Verum si quaeras, quaenam sit in hoc volumine Philodemi mens et consilium, satis aperte inde noscere datur, illum sophistas sui temporis oppugnare, qui summis rhetoricam laudibus extollentes, docebant eam non modo toti hominum generi utilissimam esse, sed etiam quam maxime in gerenda republica necessariam; rursus vero contendebant, philosophorum et praesertim Epicureorum doctrinas nulla in re humanae societati prodesse, atque ad beatitatem consequendam esse prorsus ineptas. Itaque Philodemus horum adversariorum (seu potius certi cujusdam sophistae, cujus opus confutare aggreditur, cujusque longiora loca non semel in medium profert) singula heic argumenta refellens, totus in eo est ut ostendat, nullam utilitatem per rhetoricam hominibus afferri, sed contra multa damna importari; si quid vero boni ex ipsa profectum aliquando dicatur, id totum philosophiae, non illi arti esse tribuendum. Qua quidem in re non modo suae sectae principem secutus est Epicurum, qui, teste Ammiano Marcellino lib. XXX. cap. 4. κακοτεχνιαν *pravam artem* rhetoricam appellavit; sed Platonem quoque est imitatus, qui in *Gorgia* eamdem inter spurias et malas artes recensere non dubitavit. Et licet, quod ad hoc de rhetorica judicium, eodem pacto Auctor noster defendi possit, quo Platonem post Quintilianum lib. II. cap. 15. non pauci viri docti, atque Epicurum Gassendus lib. VIII. cap. 9. *de Vita Epic.* nuper defendere sunt conati, ut nimirum non de vera et germana rhetorica, sed de assentatrice et sophistica locuti existimentur; haud est tamen dissimulandum eos parum sapienter ita scripsisse, dum nulla adhibita distinctione gravia crimina, quibus accusabantur rhetores, seu sophistae suorum temporum, in nobilissimam artem contulerunt. Quamquam et illud suspicari licet,

hosce utut magni nominis philosophos eodem animi morbo laborasse, quo plures omnium aetatum clarissimos viros affectos fuisse accepimus, ut ejus artis aut disciplinae, quam ipsi profitebantur, nimio studio capti ceteras omnes, quae est hominum ingenio insita φιλαυτια, earumque simul cultores despicatui haberent. Verum omissa hujusmodi de rhetorica quaestione, ad dispiciendum potius, quoad ejus fieri possit, quid in singulis voluminis pagellis doceat Philodemus, gradum nunc faciamus.

III. Ac prima se nobis sistit IV. Columna (nam e tribus prioribus, ut modo diximus, nihil extundere quivimus), in qua Epicureus philosophus innuere videtur, a reipublicae administratione arcendos esse rhetores, quippe qui ad bonos cives perdendos arte abutantur sua; affertque illius exemplum, qui » victus saepe e communi patria ejicitur, et moerore confectus moritur, » dum victor pulcherrima ornatur corona ». Quod sane etsi de ducibus intelligi potest, qui ob res in bello infeliciter gestas apud populum accusati, exilio multabantur; majori tamen probabilitate opinamur de forensibus heic judiciis agi, in quibus qui apud Athenienses victus erat, seu caussa cadebat, solum mutare aliquando cogebatur. Ac fortasse haud temere conjicere licet, Philodemum hisce verbis ad celebrem de corona contentionem spectare, quae inter clarissimos oratores Demosthenem, et Aeschinem in foro Atheniensi exarsit: cujus quidem is exitus fuit, ut ille corona aurea a civibus donaretur, hic vero in exilium pelleretur, uti e Plutarcho in *de* X. *Oratorum Vitis* habemus.

IV. Tum Col. V. ostendit milites mercede conductos vel nunquam, vel sat raro a couducentibus morte damnari; at plurimos rempublicam gerentes civibus invisos velut boves bene pastos jugulari. Quod autem idipsum rhetorum sceleri, iniquisque artibus ante adscripserit, eosque propterea sycophantas vocitaverit, indicare videntur postrema verba, quae per nos suppleta ita sonant: » Sed quod ad rhetores pertinet sycophantis adnumerandos, primum » turpium morum similitudinem negavit ». Unde etiam, nisi nostra nos fallit opinio, colligi posse existimamus, Philodemum quemdam e sophistis, qui rhetoricae patrocinium susceperat, refellere aggressum esse, cujus et nomen fortasse superioribus σελισι expressit. Ceterum haud mirandum, si Noster rhetores, quos calumniis et malis artibus cives opprimere existimabat, hoc inhonesto nomine designatos voluerit: eodem enim sensu Demosthenes oratorem Aeschinem, a quo accusatus fuerat, συκοφαντειν Orat. *pro corona* dixit.

V. Columna dein VI. adversario occurrit, qui ex eo demonstrare conatur, rhetoricam magno in pretio ab omnibus haberi, quod sophistae ingentes divitias comparare solent; quique exemplo cujusdam Cephenidae utitur, qui per eamdem artem ditissimus evaserat. Huic autem argumento respondens philosophus, praeoptandam magis ait paupertatem, quam divitias, si ad has congerendas pessimo rhetoricae artificio sit utendum. En ejus verba: » Multo » melius est divitiis spoliari, pauperemque fieri, si nequeunt illae aliter ser- » vari, quam rhetoricae operam dare, totamque vitam in ejus exercitatione » traducere. Profecto, praeter Cepheniden divitem, sic ditantur sycophantae » solum, et fraudatores, et meretrices ». Ubi etiam vides pecunias a rhetoribus lucrifactas cum turpi sycophantarum, fraudatorum, et meretricum quaestu comparari. Sed quod ad ingens spectat sophistarum studium opes undecumque coacervandi, vide quae Tomo *Hercul. Vol.* IV. adnotata sunt pag. 7. Philod. *de rhet.*

VI. Porro Auctor vitiosum rhetorum morem reprehendit, qui ut popularem auram captarent, omnia ad vulgi sensum et voluntatem loquebantur, nihil ad veritatem; docetque viros sapientes, et philosophiae studiosos malle

vera et utilia etiam cum vulgi offensione suadere, quam assentatione et blanditiis in concionis aures influere. De hac re agit tum Col. VII. cujus vix paucae lineae legi queunt; tum praecipue Col. VIII. in qua virorum sapientium favorem multitudinis nihili aestimantium, privataeque utilitati semper commune bonum anteferentium gravitatem et constantiam hoc pacto describit: » Cum spe frustrantur, non irascuntur, si quemadmodum pastoris oves, » aut bubulci boves, ita stulti cives improbo potius aures praebent; sed lo- » qui malunt, quae paucis placent .... Nec vero populo in comitiis con- » gregato deserviunt, unicuique autem seorsum dominari amant : nil enim » eorum, quae desiderant, ab ipso accipere volunt, neque honorari post » mortem cupiunt ». Quibus profecto verbis Philodemus dum philosophos graves, veritatisque amantes commendat, simul quoque apertissime indicat, quam leves assentatores essent suae aetatis rhetores, ut opes honoresque a civibus consequerentur. Atque eamdem rhetorum adulationem Plato etiam in *Gorgia* carpit, malaque inde enascentia amplificat.

VII. Postquam Epicureus noster visus est sibi satis demonstrasse, rhetores per falsorum criminum delationem, et blandam adsentationem plurimum civitatibus nocere, ad discutiendum transit celeberrimum rhetorum praeceptum του ϖελαγίζειν, idest *adhibendi redundans dicendi genus*, rursumque *sermones breves rejiciendi :* asserensque rhetores praecepto abuti perperam interpretantes, nil aliud per illud imperari contendit, nisi ut de gravibus negotiis conscribantur orationes, ac propterea sermones de rebus vanis ac futilibus repudientur. Sic enim Col. IX. et X. loquitur: » Si *redundare* idem » putant, ac longas orationes scribere, et in omnibus ita se gerere, furiosum » quid conficere rhetoricam dicunt. Sin vero *redundare* vocant orationes » longiores, sed materiae congruentes pertexere, idque sibi solum vindicant, » ne sic quidem sapienter loquuntur; philosophi enim, atque alii sanae » mentis homines idem faciunt. Verum *redundare*, quod male intellectum » decipit rhetores, est de magnis negotiis agere : *breves* vero *sermones re-* » *jicere* idem est, ac sermones de rebus levibus improbare ». Haec Philodemus; unde patet eum contradicendi nimio studio abreptum, nec veram germanamque verbi ϖελαγίζειν notionem, neque adversariorum mentem recte intellexisse. Etenim hanc vocem haud ita ii accipiebant, quasi longiores, quam postularet argumentum, orationes haberi rhetorica juberet; verum id tantum praecipi ajebant, quod cuncti illius artis magistri quavis aetate docere consueverunt, oratorium scilicet dicendi genus copiosius esse oportere et uberius, non brevius ac pressius, quale est dialecticum : quare a Tullio in *Bruto* c. 90. oratoria ars merito putatur *dialectica dilatata*, et vicissim dialectica *quasi contracta et adstricta eloquentia.* At Noster cum rhetores accusaret, quod in omnibus sermonibus perpetuam et diffusam orationem adhiberent, uti sequentes pagellae ostendunt, quodque praeterea de rebus etiam levibus in concionibus agerent, longe aliter το ϖελαγίζειν, atque apud Graecos vulgo accipiebatur, explicari posse censuit.

VIII. Ea, quae sequitur, Columna Philodemus primum commendat illud disserendi genus, quod *dialogum* nuncupamus, in quo nimirum duo vel plures ita colloquentes inducuntur, ut proprias quisque aut rogando, aut respondendo partes agat; idque non solum in quaestionibus philosophicis, sed in aliis quoque interdum magis opportunum, imo necessarium ad verum inveniendum esse ait. Et sane hoc genere in suis disputationibus ad erroris redarguendos adversarios usum esse prae ceteris Socratem accepimus : quod idem genus deinde Socratici, in primis Plato, et Xenophon feliciter atque eleganter usurparunt, de qua re videndus Quintilianus lib. V. c. 7. Tum quan-

tum ex hujus paginae laciniis conjectare fas est, reprehendere videtur rhetores, quod de veritate inquirenda parum solliciti allatam disputandi rationem per interrogata et responsa prorsus contemnant, eoque tantum in suis orationibus spectent, ut mala hominibus inferant. Hinc ansam jocandi arripit ex προστατων nomine, quo illi salutabantur Athenis, quos exteri et advenae in ea urbe commorantes (uti nos docet *Sylloge Legum Atticarum* Sam. Petiti lib. II. tit. 5.) ex civium numero sibi patronos deligere cogebantur, quorumque erat ipsos in fidem receptos ab omni vi et vexatione tutari; atque eos ait, si inurbani sint ac feroces, potius προχυνας, seu *canes antecursores*, quam προστατας esse appellandos; sin vero comes et urbani, amicos rectius dicendos, quam patronos. Quibus verbis philosophus ostendere videtur, adeo honorificum προστατου, idest *patroni* nomen habendum, ut nemo rhetorum eo dignus existimari queat. Sed quod ad vocabulum προχυνα pertinet, consule quae ad Col. XI. adnotantur.

IX. Columna vero XII. docet rhetores, dum ajunt se rogando et respondendo nequaquam graviter ac magnifice dicere posse, nullam tamen formam, aut rationem dicendi demonstrare, quae eorum sit propria; quandoquidem perpetua oratio, qua passim utuntur, philosophis potius, quam ipsis debeatur: unde et illud sequitur, si quid boni rhetoricae insit, id qualecumque tandem sit, totum e philosophiae penu depromtum esse. » Qui vero dicunt, inquit » Philodemus, rhetores non posse magnificam orationem rogando et respon» dendo concinnare, ii nec ipsorum proprium dicendi modum ostendunt, » neque artes ab ipsis inventas, sed a philosophis ». At melius utique dixisset, fusiorem et uberiorem disserendi rationem aeque rhetores, ac philosophos ab una natura didicisse: quod etiam significare voluit Cicero, cum *perpetuam orationem rhetorum, et philosophorum esse* scripsit lib. II. *de Fin.* c. 6.

X. Jam porro Col. XIII. et XIV. refellere sophistas conatur, qui rhetoricam politicae magistram praedicantes, se unos diuturno agendi usu ad judices in foro, et ad populum in concionibus edoctos, vera et solida bene regendae civitatis praecepta tradere jactabant; philosophos vero Epicureos, qui ad rempublicam accedere detrectarent, minime posse eamdem facultatem sibi adrogare ajebant, praesertim cum praeter alias artes et disciplinas geometriam quoque parvi facerent. Ac primo ostendit suae sectae philosophos, cum rectam vivendi rationem juventutem erudiant, eamque doceant quae ab omnibus sequenda et amplectenda sint, quaeque contra vitanda ac fugienda, simul etiam praeceptis ad rempublicam gerendam idoneis imbuere, proptereaque melius, quam sophistas publicae utilitati consulere. Totum id noscimus ex ipso Auctoris textu: » Videre licet eum (adolescentem) ex communi hu» manae vitae instituto transeuntem ad vitae genus ferens vere ad rempu» blicam et forum, ubi omnia sunt quae ad eam viam percurrendam per» tinent, quam ipsi insistunt .... Ab iis, qui in libris » conscribendis de vita et moribus, nec non de eligendis et fugiendis assi» duam operam ponunt, educatur juventus, quibus praeceptis etiam ea, » quae ad rempublicam et forum spectant, omnium rectissime administrari » possunt ». Heic autem fac obiter advertas Philodemum, dum libros *de vita et moribus, et de eligendis et fugiendis* ab Epicureis editos commemorat, quod ad priores attinet, potissimum spectare tum ad Epicuri opus περι βιων a Laertio laudatum lib. X. segm. 27., tum ad suum περι ηθων και βιων, quod ex prolixiori alio Zenonis ejusdem tituli excerpsit (*); quod ad

(*) Hujus quidem Philodemi operis nulla apud veteres mentio exstat: sed inter alia etiam id Auctorem nostrum scripsisse dubitare nos non sinit unum sub hoc titulo ex Voluminibus Herculanensibus, quod in Musaeo Borbonico adservatur.

alteros vero, indicare maxime velle librum Epicuri περι αἱρεσεων και φυγων, *de electionibus et fugis*, seu *de eligendis et fugiendis*, ab eodem Diogene ibidem citatum. Et quamvis in cunctis MSS. constanter pro φυγων legatur φυτων idest *de plantis*, eaque lectio in fere omnibus vulgatis editionibus servetur; fatendum est tamen, Philodemi locum non modo probabilem facere, sed veram omnino et exploratam Gassendi emendationem, qua ipse pro αἱρεσεων και φυτων legendum αἱρεσεων και φυγων in Laertio censuit. Quare castigandus videtur M. Meibomius, qui haud satis habens retinere vulgatam lectionem in edit. Amstelaedamensi an. 1692 Laertiani operis, Gassendum ob emendationem allatam audaciae notare non erubuit.

XI. Deinde queritur Epicuri discipulos ab adversariis culpari, quod » ad rempublicam, et forum non accedunt, neque omnino hominum generi » prosunt: quare nec reciprocant, ut ajunt, simul rhetoricam sophisticam, » et politicam; neque vel a limine salutari jubent illam quidem ut inanem, » hanc autem ut omnium rerum turbulentissimam ». Verum ex his, quae sophistae Epicureis de geometriae, rhetoricaeque contemtu, ac publicarum rerum negligentia Philodemi quoque aetate objiciunt, magis magisque comprobatur, quod animadversum olim est a Numenio apud Eusebium lib. XIV. *Praep. Evang.* c. 5. a Seneca *epist.* 33. atque a Themistio *Orat.* 4. adeo summam animorum et dogmatum consensionem semper in Epicuri schola viguisse, ut ejus sectatores religioni sibi ducerent a Magistri doctrina vel tantillum desciscere. Norunt enim omnes ex Laertio lib. cit. segm. 118. et 119. inter praecipua Epicuri de sapiente effata haec duo recenseri: ουδε ῥητορευσειν καλως, ουδε πολιτευσεσθαι, idest *neque orationem ornatam et concinnam habiturum, neque ad rempublicam accessurum.* Notumque et illud, eumdem philosophum geometriam aversatum fuisse, teste prae ceteris Cicerone, qui lib. IV. *Academ.* c. 33. adfirmat Polyaenum, *magnum mathematicum, Epicuro adsentientem totam geometriam falsam esse credidisse.* Quod autem addit Noster de controversia, quam cum Epicureis habebant Dialectici (quo nomine indicantur vel Megaricae sectae philosophi, dicti quoque Dialectici, quos contra scripsit Epicurus τας Διαποριας, *Dubitationes*, uti ex Laertio cit. segm. 27. discimus, vel potius omnes dialecticae studiosi, maximeque Stoici); videntur illi vel de iisdem rebus, de quibus cum Epicuro olim decertaverant, cum ejus discipulis postea contendisse; vel si mavis, his exprobrasse, quod dialecticam uti supervacaneam rejicerent. Neque id mirum: siquidem etiam Laertius segm. 31. de eadem re Epicureos accusat, ipsumque Epicurum Tullius non semel; praesertim vero lib. 1. *de Finibus* c. 7. ubi hunc *in hac philosophiae parte rudem et inermem* traducit: quamquam satius est cum Gassendo lib. VIII. c. 10. *de Vita Epic.* opinari, eos tantum immensam argutiarum dialecticarum congeriem, qua mirifice delectabantur Stoici, non omnem dialecticam respuisse.

XII. In ima deinde Col. XIV, nec non XV. et XVI. argumenta rhetorum proponuntur, queis probare nituntur philosophorum sermones, accuratius licet ac diligentius rhetorum orationibus elaboratos, nullius tamen in civitate administranda esse usus. Etenim observant I. philosophos nulla pollere rerum peritia, quippe qui a capessenda republica refugere soleant; II. ea quae judicant philosophi civitati utilia, non semper eadem permanere, cum rerum adjuncta saepius mutentur; III. saepe minus verisimilia esse verisimilioribus praeferenda, et quae deliberantur, semper leviter, non accurate et sedulo consideranda, eademque propter vulgi mobilitatem atque inconstantiam celeriter abjicienda. Sed vide quo pacto haec ipsa Noster referat: » Quod » ajunt philosophi se accurate sermones tales conficere, quales non possunt

» rhetores, ipsi deridens, ac verisimilibus argumentis in suis orationibus uti
» pergunt: dicentes, sicut araneorum telae quamvis accuratius vestibus textae
» sint, non tamen sunt meliores, cum his utamur; ita philosophorum dili-
» gentiam humanae vitae esse inutilem, quod minime rempublicam gerant
» .... Non expedit argumentis uti firmissimis, ut si his utamur,
» nunquam res gerere possimus: haud enim perdurat, quod visum est ali-
» quando utile .... Pluries minus verisimilibus prae verisimilioribus
» utuntur, semper pauca considerantes, non accurate et sedulo, sed solum
» observantes; statim vero et observata rejicientes propter vulgi mutationes
» celeriores, quam quae in euripis cernuntur ». Atque isthaec rhetores opponunt, ut verisimilia oratori satis esse demonstrent, nimiamque philosophorum diligentiam non modo inutilem, sed noxiam quoque publicis consiliis evadere. Hinc eorum sermones araneorum telis adsimilant, quae summo licet artificio contextae, loco vestium adhiberi nequaquam possunt; eodem plane modo, ac narrat Laert. lib. 7. segm. 161. dixisse Aristonem Chium: εοικεναι τους διαλεκτικους λογους τοις αραχνιοις, ἁ καιτοι δοκουντα τεχνικον τι εμφαινειν, αχρηστα εστι· *similes esse Dialecticorum sermones araneorum telis, quae licet artificiosum aliquid ostendere videantur, inutiles sunt.* Sed illud magis animadversione dignum, quod hyperbolice adserunt, vulgi consilia celerius mutari, quam euriporum motus: hujusmodi enim loquendi rationi valde affine est tum vetus adagium ευριπος ανθρωπος ab Erasmo *Chil.* 1. *cent.* 9. *prov.* 62. relatum, tum illud Aeschinis *in Ctesiph.* ubi dicitur adversarius πλειους τραπομενος τροπας του ευριπου, *euripo inconstantior;* ut mittam, quod Tullius *pro Mur.* c. 17. eadem ait hyperbole, cujusvis euripi aestus et agitationes cum concionum turbis comparari non posse.

XIII. Sequitur Col. XVII. qua rhetorum objectis occurrens Philodemus, fatetur quidem verisimilia usurpari posse, cum de iis agitur, quae modo utilia, modo inutilia evadunt; veluti cum quis a comparandis divitiis, vel nuptiis ineundis deterretur. At si de iis agi oporteat, quae per se vel honesta sunt, vel turpia, adfirmat haec nullo pacto verisimilibus et conjecturis esse suadenda, sed argumentis quae omnino cogendi vim habeant: secus enim haud facile animum inducent homines honesta amplecti, et turpia vitare. Vult itaque ab oratoribus quandoque afferri debere argumenta certa et explorata, quae ipse αναγκαστικα vocat; quod etiam post Aristotelem defendit Cicero 1. *de Invent.* c. 39. his verbis: *omnis argumentatio aut probabilis, aut necessaria debebit esse;* nec dissentit Quintil. lib. V. c. 10, cum de argumentis oratoriis loquens, certa et necessaria ab εικοσι *verisimilibus* distinguit. Verum praestat Auctorem ipsum sic ratiocinantem audire: » Verisimilibus
» utendum, cum censemus ab aliquo fugiendas esse divitias, aut nuptias, ac
» multa his similia. Quod est autem justum, vel injustum, et quare hoc sem-
» per est utile, illud vero nullo unquam tempore, omnino isthaec per rationes
» cogendi vim habentes considerari et judicari debent.....................
» Itaque cum haec ita sint, nugae plane sunt quae de araneorum telis, et
» trutinis, et serris, et milio dicuntur ». Atque haec respondet Epicureus philosophus; quae quidem plana sunt et aperta, si unum excipias, quod postremo addit *de trutinis, de serris, et de milio.* Verum est admodum credibile, rhetores nimiam philosophorum ακριβειαν irridentes, sicut araneorum telis eorum sermones similes paullo ante dixerant; ita dein adjecisse, ex eorumdem sententia in communi dividundo, ut si ex. gr. magnus milii acervus esset pluribus aeque dividendus, etiam trutinas, imo et serras adhiberi oportere: quamquam hoc ipsum, vel quid aliud simile superiores lacunae nos legere prohibuerunt.

XIV. Quoniam vero supra philosophus docuerat, non esse rhetoricae in rebus parvis exiguique momenti versari, falsi eum coarguunt rhetores Col. XVIII. adfirmantes se non solum posse, sed quandoque debere de levibus rebus ad populum agere, praesertim cum jurare in leges, et civitatis commoda alicubi cogantur. Deinde vasta occurrit lacuna, quae nisi exstaret, discere fortasse poteramus, quaenam essent leviora illa negotia, de quibus interdum rhetoribus disserendum erat. Sed si conjecturis indulgere datur, videntur rerum levium nomine ludorum apparatus, theatra, aliaque id genus indicari, de quibus aliquando plebi assentando rhetores, indignantibus philosophis, concionabantur. Quapropter Socrates apud Platonem in *Gorgia*, et *Alcib.* adserere non veretur, Periclem egregii licet politici famam adeptum, haud tamen bene de Atheniensibus fuisse meritum: nec a Socrate, et Platone dissentit Tullius II. *de Offic.* c. 17.

XV. Itaque adversariis Col. XIX. respondens Philodemus, ait ea quae de jurejurando ipsi pronunciarunt » non modo a philosophis, sed ab illis » quoque, qui vulgare ingenium sunt sortiti, nihili aestimari ». Nec tamen rationem profert, cur hoc dicat; nisi mavis eam in proxima lacuna delitescere. Verum si ita est, nil prohibet, quin credamus, eum addidisse, sacramento teneri politicos omnia praestare, quae vera utilitate rempublicam afficiunt; cujusmodi censeri nequeunt theatra, porticus, aliaque quae magis ad voluptatem et ornatum, quam ad civitatis usum pertinent.

XVI. Praeterea eadem Col. XIX. arguunt rhetores, quae universa multitudo sibi conducere et expedire existimat, ea proprie ad politicos spectare, non item inepta ad vitae rationem philosophorum placita, qui noctuis similes facilia et in medio posita videre non possunt. Hinc inferunt Col. XX. justa vel injusta praeter ea, quae talia multitudini videntur, nulla esse. Nam inquiunt » contrarium sentientes haud esse dissimiles spernentibus nummos, » quibus utimur, aliosque quaerentibus. Fieri enim non posse, ut suis opi- » nionibus utantur, tum quod eas non recipiant civitates, tum quod neque » ipsi utilitatem ex iisdem capere possint ».

XVII. Huic autem argumentationi obviam ire conatur Auctor tribus sequentibus columnis. Ac primo docet Col. XXI. philosophos in dijudicandis justis vel injustis, honestis vel turpibus longe a vulgi opinione discedere. » Nos, ait, justa et honesta secundum anticipatas notiones a multitudine » considerari arbitramur; at quod ad res anticipatis notionibus respondentes, » ab illius opinione recedimus ». Tum observat Col. XXII, quod » bona et » mala, justa et injusta, honesta et turpia non solum philosophi diversa exi- » stimant ab iis, quae multitudini videntur, sed et omne politicorum genus ». Demum statuit Col. XXIII. justa vel injusta, utilia vel inutilia non ex vulgi notionibus, sed ex ipsa rerum natura esse aestimanda; ideoque multitudini obsistendum, eamque egregiorum politicorum exemplo ab errore deducendam: simulque, ne similitudinem a nummis petitam intactam relinquat, animadvertit, sicut boni nummi, etiamsi a civitatibus rejiciantur, esse utiles non desinunt, ita quoque philosophorum opiniones de justis et injustis, bonis et malis utiles esse judicandas, licet a multitudine contemnantur; atque idcirco dici non posse harum rerum investigationem esse inutilem. Sic enim scribit: » De iis, quae vere sunt bona et mala, justa et injusta, idem nobis, ac de » bonis numismatis accidit. Nam sunt etiam populis utilia, non solum nobis, » si talia existimentur; sin minus, vere sunt numismata, et quam natura » habent utilitatem, non ab hominum opinione accipient, si ea nos non ae- » que, ac illi, statuamus. Neque enim si calida et frigida nos affirmaremus » esse, quae re vera talia sunt, aliis dissentientibus, ea frigida et calida non

» essent. Simile quid dissidentibus de bonis nummis ii sentiunt, qui disqui- » sitionem de justis, et bonis inutilem esse dicunt ». Hoc pacto ratiocinatur Philodemus: unde etiam cognoscere licet, non modo Stoicos, aliosque philosophos, quorum doctrina austerior et rigidior habebatur, ea sensisse, quae non sane vulgo probarentur, sed Epicureorum quoque placita a multitudinis opinione discrepasse. Quin et ipsum Epicurum testatur Seneca *epist.* 29. dixisse: *nunquam volui populo placere; nam quae ego scio, non probat populus, quae probat populus, ego nescio.* Non recte ergo Epicuri doctrinam δημωδη *popularem*, idest populo gratam et acceptam appellavit Zeno Stoicorum parens in epist. ad Antigonum Regem Macedoniae apud Laert. lib. VII. segm. 8.

XVII. Cum autem Noster Auctor hactenus adversariorum argumenta refutasse sibi visus fuerit, subdit Col. XXIV. et XXV. illos idcirco in hunc errorem incidisse, ut multitudinis judicia de justis, et honestis vera esse opinarentur, quod e philosophis nonnulli putarunt justa et honesta, atque his contraria pro legum, et locorum varietate varia esse. At contra is statuit alia esse natura justa, et honesta, alia vero esse pro locis, et temporibus honesta. Quae non sunt per se honesta, sed talia apud quosdam fuere constituta, ea sarcta et tecta servanda esse docet, ubi vigent, vel ex iis locis discedendum: quae vero natura sunt bona, et honesta, vult omni loco, ac tempore firmiter esse sectanda. » Verum hi, inquit, inde decipiuntur, quod » philosophi aliqui omnia justa et honesta, atque his contraria pro legum, » ac regionum diversitate variare dicunt........ Alia sunt justa et honesta » per se, ut nulla in re deficiant: alia pro locis et temporibus. Quae non » honesta per se, talia apud quosdam sunt constituta, ea servanda censemus » vel e locis illis discedendum. Sin vero de natura honestis agatur, volumus » omnes in iis firmissimos esse, servando non modo definita, sed etiam si- » milem notionem habentia, atque haec non solum coram aliis, sed etiamsi » a nemine conspiciamur, et firmiter, non vacillando ». Heic profecto duo aperte significat Philodemus; alterum nempe, se eorum philosophorum sententiam improbare, qui nihil esse natura justum, verum omnia νομῳ και εθει, *lege et consuetudine* definiri arbitrabantur: quod quidem Laertius lib. II. seg. 93. de Aristippo praecipue testatur. Alterum vero se magistri doctrinam deserere, cum ait quaedam esse natura justa, semperque servari oportere, quamvis nemo nos adspiciat, nullaque sit poenae formido. Namque Epicurus in *Ratis sententiis* apud cit. Laertium lib. X. seg. 150. contraria his docere videtur sic scribens: Ουκ αει τι καθ' ἑαυτο δικαιοσυνη, αλλ' εν ταις μετ' αλληλων συστροφαις, καθ' ὁπηλικους δηποτε τους ην τοπους συνθηκη τις ὑπερ του μη βλαπτειν, μηδε βλαπτεσθαι· *Iustitia per se nihil est, sed in mutuis societatibus pro ea cujusque regionis amplitudine, in qua de non inferendo, vel accipiendo damno pacta ineuntur.* Et seg. 151. idem Epicurus: Ἡ αδικια ου καθ' ἑαυτην κακον, αλλ' εν τῳ κατα την ὑποψιαν φοβῳ, ει μη λησει τους ὑπερ των τοιουτων εφεστηκοτας κολαστας· *Injustitia non est per se malum; sed est malum in eo metu, quo quis suspicatur fore ut talium scelerum animadversores non lateat.* Nisi tamen credere malimus, in hac re Philodemum alio, ac vulgo fit, sensu magistri verba esse interpretatum, ut nimirum non omnis legum justitia dicatur *nihil per se esse*, sed ea dumtaxat, quae pro variis regionibus, ac temporibus variare, ac mutari potest: qua sane ratione Epicuri mentem in suis ad Laertii X. librum adnotationibus Gassendus explicare nititur. Ceterum ex hoc Auctoris loco suspicari licet, si non omnes, certe non paucos e celebrioribus quoque priscis Epicureis eamdem de justitia, atque illum, habuisse sententiam, eodemque pacto sui Antesignani dogmata intellexisse; ut propterea si Gassendo datum esset, ut haec ipsa in Philodemo legeret, procul dubio is, qua erat in Epicurum voluntate, omnibus laetitiis incessisset.

XVIII. Porro eadem Col. XXV. rhetores accusat, quod eorum ars veras justi et honesti notiones non tradit, quibus tantummodo ad beatam vitam perveniri potest; imo rursus in judiciis, et concionibus multarum calamitatum origo est et caussa, quas eleganti translatione naufragia appellat, dum ita scribit : » Si rhetorica harum rerum scientiam tradit, ut dicatur viam » tritam ad beatam vitam percurrere, at nequaquam certe ad judicia, et » populi conciones, ubi plura naufragia, quam quae apud Caphareum eve» niunt ». His postremis verbis omnino continetur dictum apud veteres satis receptum ad indicandum locum navigantibus ob naufragiorum pericula magis infestum. Notissima enim sunt, quae de Caphareis Euboeae rupibus, ad quas Graeci ab eversa Troja in patriam revertentes naufragi interierunt, cecinerunt tum Virgilius lib. XI. *Aeneidos* v. 260, et Propertius lib. III. eleg. 7. tum Quintus Smyrnaeus, seu Quintus Calaber sub finem lib. XIV. Hinc admodum mirari subit, proverbium hujusmodi neque in Erasmi *Chiliad.* neque in aliis adagiorum Collectionibus occurrere. Sed et illud animadvertendum videtur, Philodemum, cum ait rhetoricam, *si justitiae notiones tradat, tritam viam ad beatam vitam percurrere*, ad celebre Epicuri effatum digitum intendere, quod ex *epist. ad Menoeceum* nobis servavit Laertius cit. X. libro seg. 132 : *ὡς ουκ εστι ἡδεως ζην ανευ του φρονιμως, και καλως, και δικαιως· ουδε φρονιμως, και καλως, και δικαιως ανευ του ἡδεως·* idest, *non posse vivi jucunde et beate, nisi prudenter, honeste et juste; neque prudenter, honeste et juste, quin simul jucunde vivatur.*

XIX. Cum vero ibidem defenderent adversarii, se magis rhetorica juvari, quam philosophia ad morum honestatem; nam per rhetoricam persuadere hominibus poterant, se esse bonos et probos : at philosophiae operam dantes, tantummodo » curationes sustinere, cum aegrotare viderentur, nedum virtu» tem cogebantur, quia virtus disci non poterat »; istorum dicta Col. XXVI. Noster refellens, virtutem per philosophorum praecepta addisci posse, et rhetores nunquam se esse probos et justos hominibus fore persuasuros his ostendit verbis: » Sed horum absurda est interjecta sententia, quod virtus » scilicet disci nequeat. Verumtamen politicam virtutem disci non posse ex » eo demonstravit Socrates, quod neque Themistocles, neque Aristides, ne» que Pericles filios relinquere potuerunt, quales ipsi erant . . . . Falso » asserunt magis prodesse rhetoricam, cum per ipsam persuadere hominibus » queant, se esse honestos et probos. Nam contra accidit, etiamsi quis sit » ceteroquin moderatus, quod rhetor improbus putatur ». Haec Philodemus; in quibus nonnulla occurrunt notatu digna. Etenim ubi homines philosophicis praeceptis haud instituti *aegrotare*, et *curationes sustinere* dicuntur, aptissima inter sapientiam, et medicinam instituitur comparatio; sicut enim haec corporeis morbis medetur, ita illa animorum morbos, ignorantiam nimirum, ac pravas cupiditates tollit. Quare Plato in *Sophista* quemdam inducit de necessariis animi purgationibus verba facientem, antequam utiles disciplinae acquirantur. Et Empedocles Pythagoricus suum de morum praeceptis poëma Καϑαρμους, idest *purgationes* inscripsit, de quo Athenaeus lib. XIV. meminit, et Laertius lib. VIII. seg. 77; ut omittam a Diod. Siculo lib. I. vetustissimam Aegyptiorum bibliothecam memorari, quae *ψυχης ιατρειον*, *animi medicina*, appellabatur. Tum quamdam sophistarum opinionem profert Auctor (seu potius adversarii sui), quam ii a Socrate acceperant, non posse scilicet post longas curationes virtutem obtineri. Nemini enim latet eum philosophum apud Platonem in *Menone* acriter contendere, virtutem nullo pacto disci posse, neque natura, sed Deorum tantum munere haberi. Hanc tamen sententiam Epicureus reprehendens, docere videtur non negasse omnino Socratem, di-

sciplina et meditatione virtutem posse comparari, sed id tantum sibi voluisse, ad virtutis adeptionem non sufficere solum studium, ac disciplinam. Quod quidem ex citato Platonis dialogo colligere se posse putat; ubi Socrates postquam adversus Anytum virtutem disci haud posse filiorum Themistoclis, Aristidis, et Periclis exemplo probavit, qui sane parentum virtutem, bonis licet artibus imbuti, aequare minime potuerunt, ita pergit: Ουκ αρα σοφια τοι, ουδε σοφοι οντες οἱ τοιουτοι ανδρες ἡγοῦντο οἱ αμφι Θεμιστοκλεατε, και οὓς αρτι Ανυτος ὅδε ελεγε· διο και ουχ οἱοιτε αλλους ποιειν τοιουτους, οἱοι αυτοι εισιν, ἁτε ου δι' επιστημην οντες τοιουτοι. *Non igitur sapientiae ope hi viri sapientes exsistentes civibus praefuerunt neque Themistocles, neque alii quos nuper memorabat Anytus: propterea neque alios tales efficere potuerunt, quales ipsi erant, quippe cum haud scientia quadam ipsi essent hujusmodi.* Et sane hujusmodi Platonis testimonio multum nos debere profitemur: namque absque eo esset, cum heic non mediocris pateret lacuna, ne priora quidem ejusdem verba nobis supplere licuisset.

XX. Iam vero quoniam adversarii jactitabant, unos rhetores vera persuadere posse, praeterea neminem, quantumvis probum ac virtute ornatum, cum virtus ab imperita multitudine ignoraretur; ostendens Noster cujuslibet hominis sermonem persuadendi vim habere, dum vera dicantur, nec ab ipsa multitudine virtutem ignorari, Col. XXVII. et XXVIII. sic eos redarguit: » Sed quare, cum non persuadeat veritas, magis est utile Euripidi credere » dicenti: *Non pecunia est album argentum solum, sed et virtus hominibus?* multa illi certe probitate velut argento sibi comparant.... Quomodo » Euripides hisce sententiis, ut ajunt, parare voluit quaedam connexa morum praecepta, unde utilitatem ad virtutem magis capere licet? .... » .... Sed est omnium illud absurdissimum virtutem sublimem » et constantem non modo nesciri, sed vitium quoque existimari. Oportet » autem ex rhetorum sententia argumentis attendere rationi congruentibus, » non prodigio similibus: praesertim cum ea, quae scelestissimis aptari de» bent, dixerint in concione maximi politici (nec potuerit multitudo illa » probare) ». Ex hac autem Philodemi argumentatione vides, lector, eum non minus magnifice, quam Platonicos, et Stoicos de virtute sentire, dum statuit illam non posse a vulgo utut rudi et moribus corrupto ignorari, simulque innuere videtur, virtutis semina a natura omnium hominum esse insita animis: quod ipsum late persequitur Tullius lib. V. *de Fin.* c. 21. et 22. Idque etiam apparet ex aurea Euripidis sententia, quam veram agnoscit et collaudat: quae quidem sententia in Euripidis operibus, quae supersunt, minime invenitur; at eam nobis servavit Stobaei diligentia ex deperdita Oedipi tragoedia, et sane integram (namque illam dimidia ex parte citare sat habuit Philodemus), quemadmodum *Sermone* I. legitur:

Ουτοι νομισμα λευκος αργυρος μονον,
Και χρυσος εστιν· αλλα και αρετη βροτοις
Νομισμα κειται πασιν, ᾗ χρησθαι χρεων.
Non est pecunia solum argentum candidum,
Aurumque flavum; sed virtus est hominibus
Cunctis pecunia quoque, qua uti condecet.

Cum vero idem asserat, maximos politicos maxima scelera in concione suadere ausos esse, suspicandi ansam nobis praebet heic notari ac vituperari initum a Themistocle consilium classis Graecorum comburendae, ut sic civitatis suae opes augerentur, ut auctor est Plut. in *Themistocle* et *Aristide*; quod tamen utpote injustum ac nefarium omnium suffragiis a populo Atheniensi fuit rejectum.

XXI. Sequitur Col. XXIX. in qua magis magisque ab adversariis urgetur jam supra allatum de rhetoricae utilitate argumentum; unde effici putant » in judiciis confugiendum esse non ad virtutem, quae Socratem non adju- » vit; neque ad medicinam, quae a morbis, non a judiciis liberat; neque ad » aliam artem, sed ad rhetoricam, opem ferentem periclitantibus non solum » de vita, sed etiam de fortunis, et de fama ». Cui argumentationi satisfacere satagens noster philosophus duabus sequentibus columnis XXX. et XXXI. adfirmat minime rhetorica iis opus esse, qui periculum vel capitis subeunt, cum multi reperiantur, praesertim e philosophorum genere, qui oratoriae artis ignari, facundi tamen sunt et diserti, atque orationes graves habere possunt, pluribusque magnas utilitates afferre; additque etiamsi quis philosophus falso crimine insimulatus morte multetur, non ei turpem, sed condemnantibus mortem futuram. En ipsa Philodemi verba : » Socrati quidem » non opem tulit virtus, quia non adfuit, postquam eum ad tribunal traxit » quorumdam improbitas: medicina vero, et aliae artes adjuvant quoque in » judiciis. Sunt enim nonnulli facundi, qui ne cogitant quidem rhetorum » exercitationes .... Si vero interdum inciderit in ea pericula philo- » sophus, haud improbus incidet : quare non ipsi, sed damnantibus turpis » mors erit. Non tamen perturbatur mortis metu; neque enim stultos dedecet » perturbatio, sed illum qui jam persuasus sit, nihil post mortem futurum ». Hoc pacto respondet Epicureus noster: qui profecto cum negat unos rhetores posse reis in judicio patrocinari, aitque philosophos etiam, aliarumque disciplinarum studiosos orationes graves et magnificas conscribere, non dissentire videtur a Platone, qui in *Gorgia* alias quoque disciplinas profitentibus persuadendi facultatem tribuit. Verum hac in re expressius Philodemo concinit Sextus Empiricus, cum lib. *adversus rhetores* sub initium inde probat rhetoricam non esse artem, quod multi sine ea clari evaserint oratores: Ειπερ τε, ait, ενδεχεται γενεσθαι ῥητορα μη μετασχοντα της ῥητορικης τεχνης, ουκ αν ειη τις τεχνη ῥητορικη. Ενδεχεται δε γε ἱκανως και κατα τροπον ῥητορευειν μη μετασχοντα ῥητορικης, ὡς και περι Δημαδου παρειληφαμεν· κωπηλατης γαρ ων ὁμολογειται αριστος γεγονεναι ῥητωρ, και συν τουτῳ αλλοι παμπληθεις. *Si dari oratorem contingit, qui artis rhetoricae sit expers, nulla quidem oportet sit ista ars. Atqui satis recte munere oratoris eum fungi contingit, qui nunquam rhetoricae praecepta didicit, quemadmodum et de Demade accepimus : cum enim remex esset, optimum constat factum fuisse oratorem, et alios plures cum eo.* Ad haec scribens Auctor, philosophi illius mortem, qui injuste damnatur, non ipsi, sed judicibus dedecori futuram, ad miserabilem Socratis mortem respicere videtur; ob quam Atheniensibus potius, quam illi ignominiae notam inustam fuisse sapientiores ex ethnicis viri arbitrabantur. Verum quod subnectit, philosophum perturbationis expertem mori debere, quia nihil post mortem fore eventurum persuasum habet, minime in Socratem quadrare potest, qui de animorum immortalitate non dubitans, alacri vultu, ut ex Platonis *Phaedone* habemus, mortem adspexit; sed id omnino Epicuri sectatoribus convenit, cujus ista praedicabatur sententia ex Laertii lib. X : ὁ θανατος ουδεν προς ἡμας· το γαρ διαλυθεν αναισθητει· *mors nihil ad nos pertinet; quod enim dissolutum est, sine sensu est.*

XXII. Tandem Philodemus ad extremam voluminis paginam perveniens, ea quae per totam disputationem sparsa erant, summatim colligit, et sub uno veluti adspectu per anacephalaeosin ponit. Nimirum paucis declarat, si qua bona et commoda in humanam vitam conferant rhetores, justa et laudabilia suadendo, ea uni philosophiae, et philosophorum scriptis accepta referri oportere; quae vero plurima dicuntur hominibus per eloquentiam im-

portata mala, ea non philosophiae, sed prorsus rhetoricae vitio vertenda: affertque Pisistrati exemplum, qui eloquentiae lenociniis ad patriam opprimendam usus fuerat. Tum post alia, quae satis ampla lacuna nobis invidit, suam absolvens tractationem docet facultatem honesta et utilia persuadendi frustra a rhetoricae studio homines exspectare; sin vero sapientiae, seu philosophiae sedulam impendant operam, eos non modo hanc facultatem, sed scientiam quoque, atque usum omnium rerum, quae ad beate vivendum perducere possunt, nullo negotio consequi. Sed satius est ipsum Auctorem ita suum sermonem concludentem audire: » Si persuasio Dea merito existi-
» mata est, ob philosophiam Dea evasit: quod vero ipsius artis ope plura
» inferantur mala, id non philosophicae persuasioni, sed rhetoricae est ad-
» scribendum. Atque hanc artem profitebatur Pisistratus, ideoque non accu-
» satur (a sophistis) de iis, quae maxima ipsi dicunt bona, idest de prin-
» cipatu, et divitiis; etenim qui his non recte utitur, valde nocere potest
» .... hanc artem si quis edoctus est, ab honestis, et utilibus
» persuadendis longissime abest. Sin vero sapientiae vacet, ut uno verbo di-
» cam, earum rerum, quae ad beatam vitam perducunt, cognitionem adse-
» quetur ». In hac conclusione omnia quidem sunt plana, atque expedita; sed quod de Pisistrato additur, eum *non accusari de divitiis, et principatu*, explicatione aliqua indiget. Nosse igitur oportet Pisistratum, etiamsi tyrannus fuerit appellatus, quod plures annos in liberam Atheniensium civitatem supremam exercuerit potestatem, in ea tamen dominatione summa usum fuisse humanitate et clementia, quemadmodum e Valerii Maximi lib. V. cap. I. atque Athenaei lib. XII. testimoniis edocemur. Atque hinc intelligitur, cur Cicero ad Atticum scribens lib. VII. epist. 20. de Caesare Dictatore dixerit: *Incertum est, Phalarimne, an Pisistratum sit imitaturus*; quibus sane verbis satis ostendit magnum discrimen inter ambas istas tyrannides intercessisse, quae idcirco apud Graecos in proverbium abierunt. Quin idem Val. Maximus lib. VIII. cap. 9. adfirmat Pisistratum non tam armis principatum adeptum esse, quam singularis eloquentiae ope, *ut ei Athenienses regium imperium oratione capti permitterent*. Haud ergo mirandum, si sophistae Philodemi adversarii, quo magis artis rhetoricae praestantiam et vim extollerent, qua maxime valuit Pisistratus, ejus injustum dominatum potius laudandum, quam vituperandum in suis disputationibus susceperint.

XXIII. Antequam manum de tabula, e novem fragmentis, quae praeter recensitas columnas e nostro volumine colligi potuerunt, quinque pleniora, atque intellectu faciliora huc conjicere, et paucis illustrare operae pretium ducimus. Eorum itaque 1. sic se habet: » Et ab aliis, atque aliis rogabitur,
» instituere philosophiae rudem longe utilius, quam si is artem rhetoricam
» declamatoriam, et praecipue sophisticam doceatur. Sed philosophus quo-
» nam pacto ab ipsa paupertate subito opprimi posset »? Quo sane loco videtur Philodemus adversario occurrere, qui inde artis rhetoricae utilitatem prae philosophia ostendere nitebatur, quod illam profitentes ubique honorifice excepti, magnoque in honore habiti divitiis affluerent, philosophi vero non raro ad summam egestatem redigerentur. Contra ea Epicureus noster adfirmat philosophos quoque ab aliis atque aliis rogari, ut sapientiam liberos suos doceant, cujus quidem praecepta longe utiliora rhetorica arte, maximeque sophistica existimanda sunt; atque ob eam caussam nullo unquam tempore evenire posse addit, ut philosophis inopia deperditis etiam necessaria ad vitam desint. Et re quidem vera nemo facile intelligit, quanam ratione adduci potuerint sophistae, ut isthaec philosophiae cultoribus exprobrare vellent, quos apud cunctos populos, ac praesertim apud viros principes, regesque

in summa existimatione semper fuisse accepimus : cujus rei, etiamsi alia non suppeterent, longe plurima sufficere possent argumenta philosophorum vitae a Diogene Laertio conscriptae. Quod si aliqui in summa egestate vixisse memorantur, Anaxagoras scilicet, Xenocrates, Diogenes, aliique praesertim e Cynicae disciplinae sectatoribus, norunt plane omnes, non casu quodam, aut necessitate eosdem hanc subiisse fortunam, sed sponte ac libenti animo divitiis paupertatem antetulisse. Quapropter nos Philodemo assentientes, falsam prorsus, atque ineptam hujusmodi sophistarum gloriationem traducere minime dubitamus.

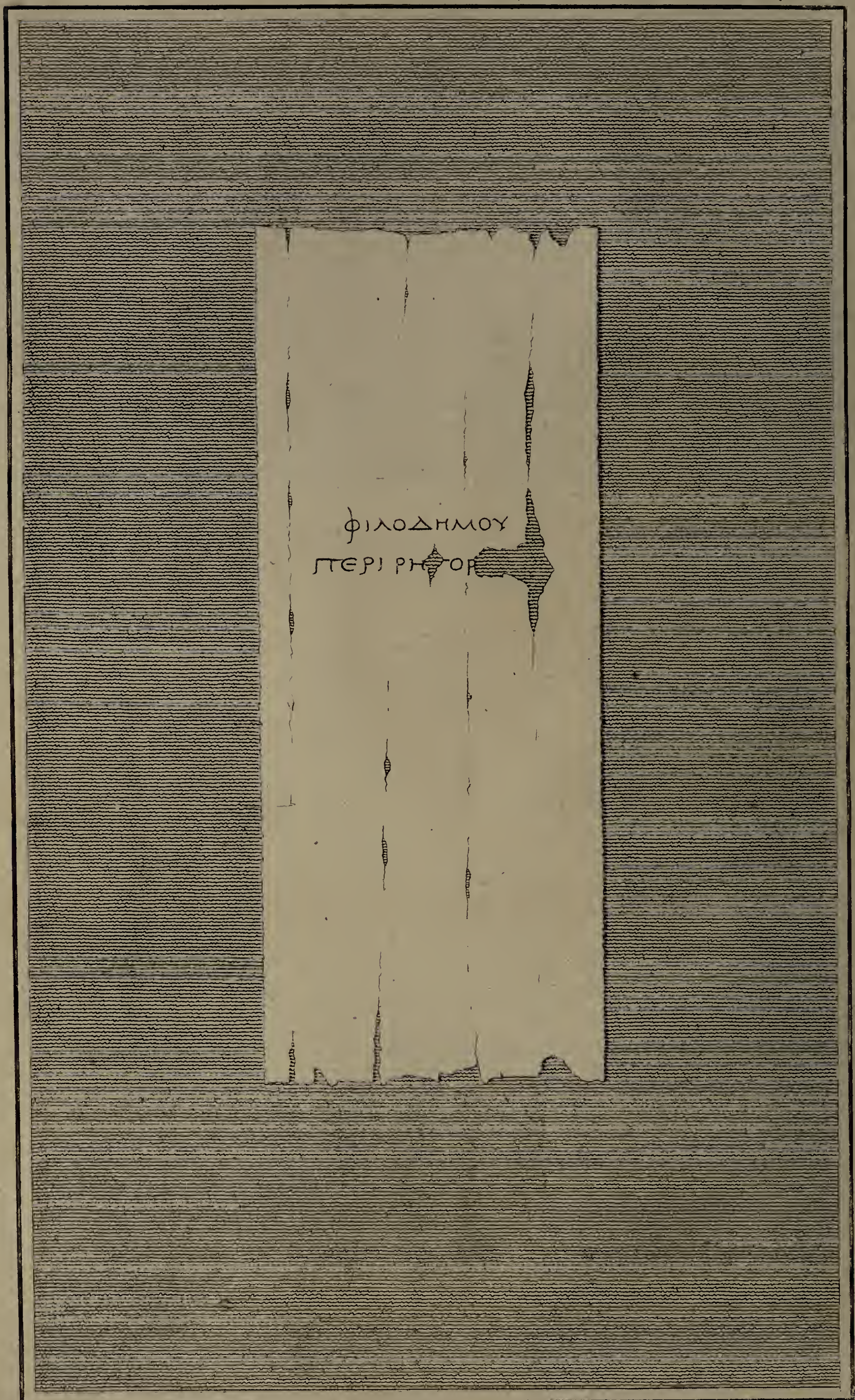
XXIV. In altero fragmento demonstrat philosophus ex suae sectae placitis laude dignos esse sapientes et probos viros, qui ab omni ambitione alieni publicam rem capessere nolebant; citatque ad id poetae, ut videtur, dramatici testimonium, qui certum virum quemdam, summa virtute praeditum, privatam vitam publicae anteponentem his verbis commendat : » pro » sua justitia, et aliis virtutibus, cum posset iis constanter usus integerrime » publicis negotiis interesse, neque divites assectatus est, nec cum regibus » aut populis versatus est ne ob necessitatem quidem ». Deinde subdit Noster : » sic loquuntur poetae rhetores, qui per totam vitam adulari non » verentur ». Atque hoc pacto adversarium refellit, qui, uti e postremis verbis apparet, hominibus bonis ornatis moribus necessariam esse rhetoricam adserebat. Ceterum si totam nobis hanc pagellam legere datum esset, ex ea procul dubio et viri illius, quem memorat poeta, et poetae ipsius nomen discere potuissemus.

XXV. Sequitur 3. fragmentum non parum explicatu difficile, quod tamen, nisi nos fallit conjectura, sic interpretari licet: » Quemadmodum pa» rant vetulae sibi conciliare puellas et instruere, his vero splendide ornatis » inculcare quae adolescentulos doceant, ita sibi Atheniensium civitatem » conciliare student rhetores; ac non modo stulte, sed impudenter quoque, » et imperite, et secum pugnando multa nugantur ». Nimirum vox καθαπερ *sicut*, quam sequitur ὡς ita, suspicandi ansam praebet comparationem hoc loco institui inter rhetores, de quibus sermonem haberi postrema verba nos docent, et quasdam mulieres, ut feminei generis adjectiva indicant, quae blanda adulatione, et dolosis artibus valde sophistis affines a Philodemo existimari poterant. Istiusmodi autem mulieres admodum probabile arbitramur infames esse illas vetulas, quae variis blanditiis et fallaciis deceptas puellas ad libidinem, turpemque quaestum instituere solebant. Quod vero rhetores carpens Noster Atheniensium civitatis potissimum mentionem facit, haud sane mirari debemus; siquidem Athenae ut omni disciplinarum genere, ita eloquentiae laude nullo non tempore quam maxime inclaruerunt.

XXVI. Porro in 4. fragmento videtur Epicureus noster rhetores inducere contra nimiam philosophorum ακριβειαν disputantes, illosque adfirmantes nullo modo propriam rem familiarem, nedum aliorum posse administrare; quin si ejusmodi rei periculum facere velint, se deridendos statim praebere, utpote qui ex ingenti pecuniae summa ne vilem quidem teruncium negligendum existiment. Sed praestat ipsa Auctoris verba afferre, ut dijudicari queat, quatenus illius mentem nobis adsequi licuerit: » sin ad experimentum devenia» mus, profecto deridebimur, his vel illis illudentibus, quod aliorum fabrilia » administramus, quodque de iis, quae adgredienda censeamus, ne unum » quidem vilem nummum e decem millibus negligimus ».

XXVII. Reliquum est tandem 5. fragmentum, cujus tantummodo priores, et extremae lineae legi possunt, videlicet: » si quis veluti fato inpulsus se rhe» toricam simul, et philosophiam profiteri audacter diceret, praesertim cum is

» rarus esset, ne per totam quidem vitam res inanimas intelligeret, atque » admiraretur.. haud » veris accidit philosophis, quod stultorum caussa nonnullis rhetoribus contingit ». In priori fragmenti parte, quantum conjiciendo intelligere licet, duo asserit Philodemus, unum scilicet, rarius aliquem inveniri, qui simul oratorem et philosophum agat; quod idem et Cicero in exordio sui operis *de Officiis* his verbis animadvertit: *Et id quidem nemini video Graecorum adhuc contigiſse, ut idem utroque in genere laboraret, sequereturque et illud forense dicendi, et hoc quietum disputandi genus, nisi forte Demetrius Phalereus in hoc numero haberi potest.* Alterum vero, hunc ipsum, qui oratoria simul, et philosophica tractet, ne assiduo quidem totius vitae studio ac meditatione rerum naturalium utilem, ac perfectam scientiam posse adipisci; idque eo consilio tradit, ut nimiam sophistarum confidentiam reprehendat, qui de cunctis rebus ac disciplinis posse se disputare arroganter jactabant: cujus vanae jactationis nomine, praeter alios veteres Scriptores, etiam Athenaeus lib. XIII. illos accusat. Quod autem ad posteriorem partem spectat, hoc sibi velle videtur eo loci Philodemus, germanis, verisque philosophis minime illud evenire, quod nonnullis rhetoribus contingere solebat, ut a stultis scilicet auditoribus deceptione, verborumque strophis laudes et divitias consequerentur.

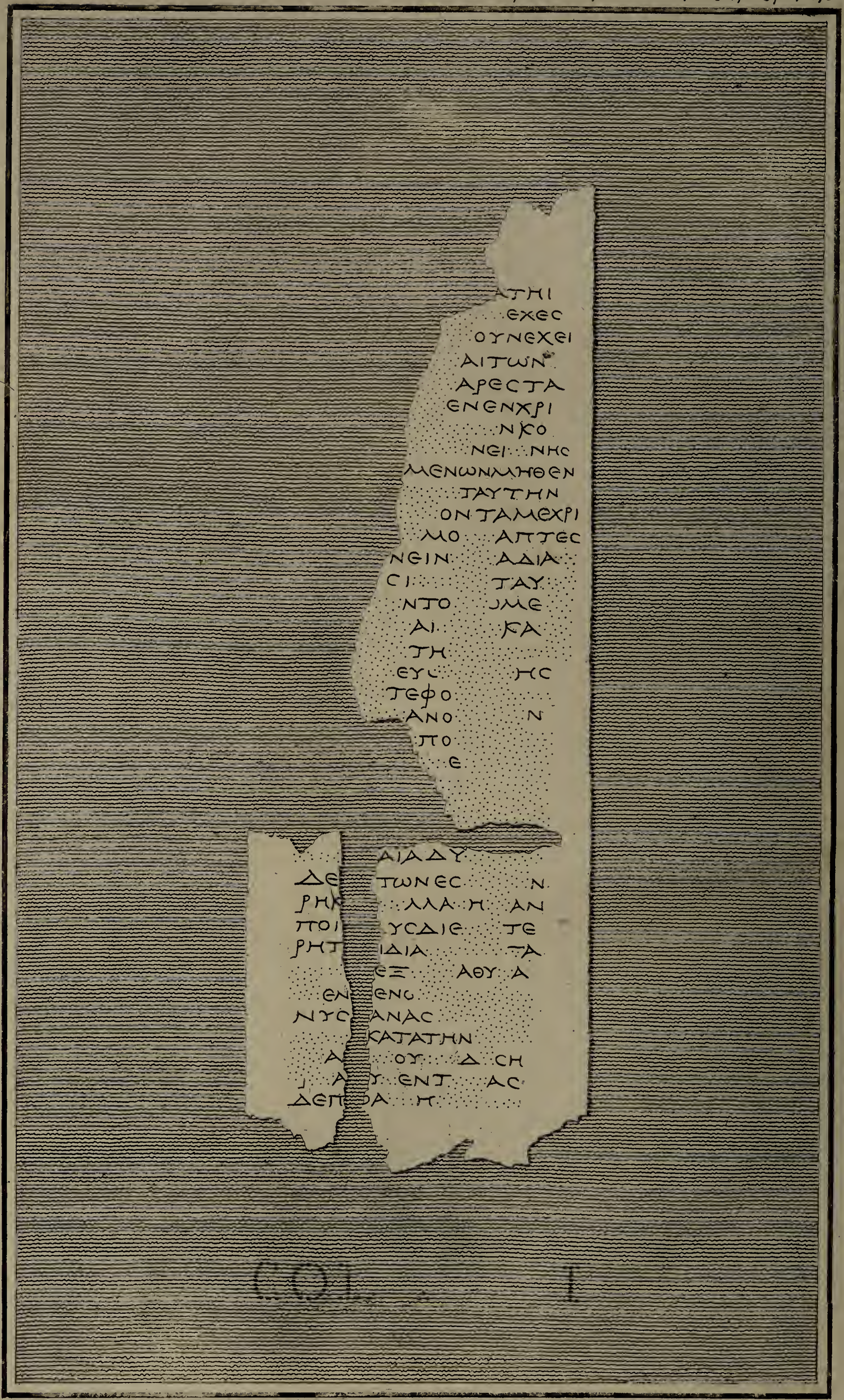

Genn. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

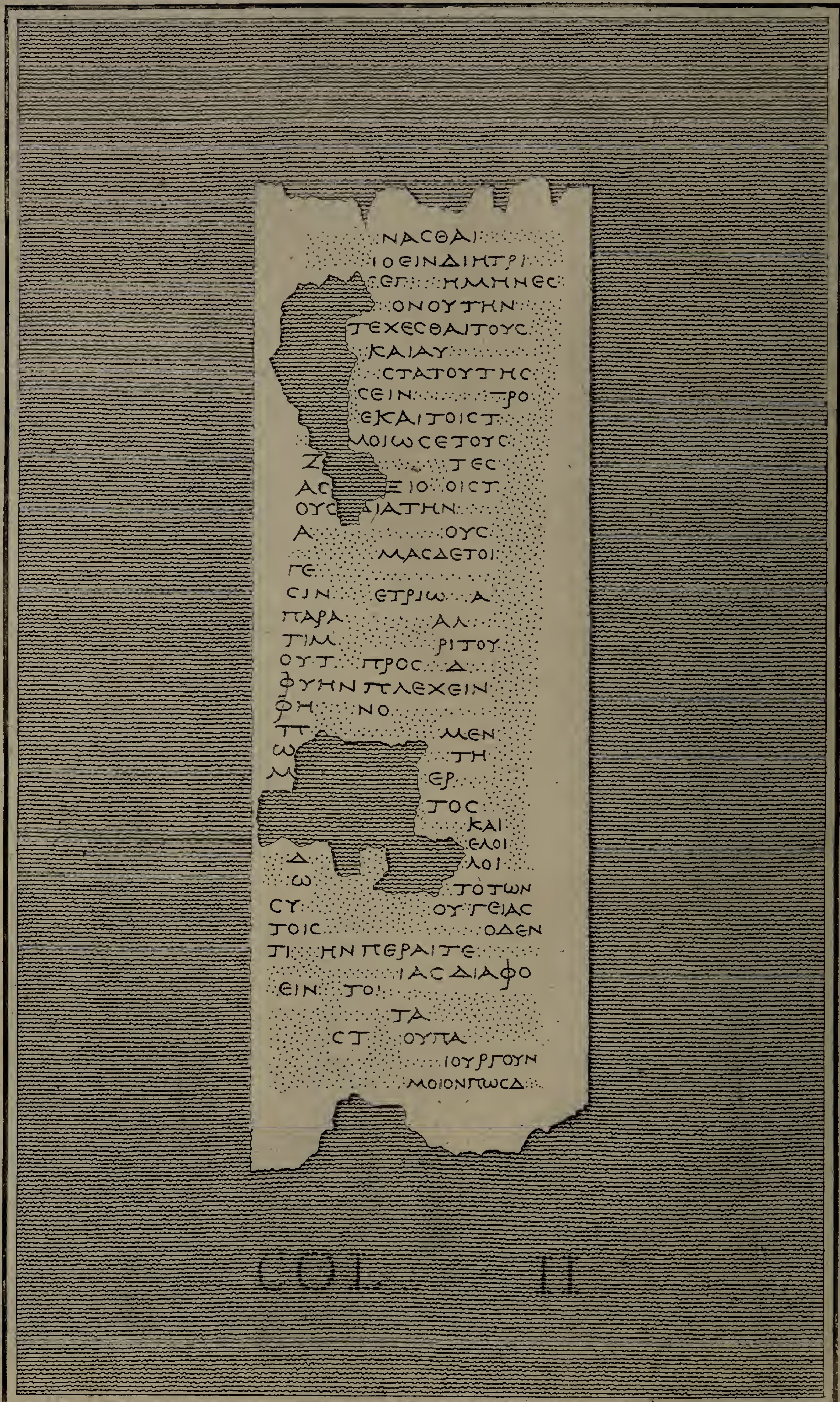
PHILODEMI

DE

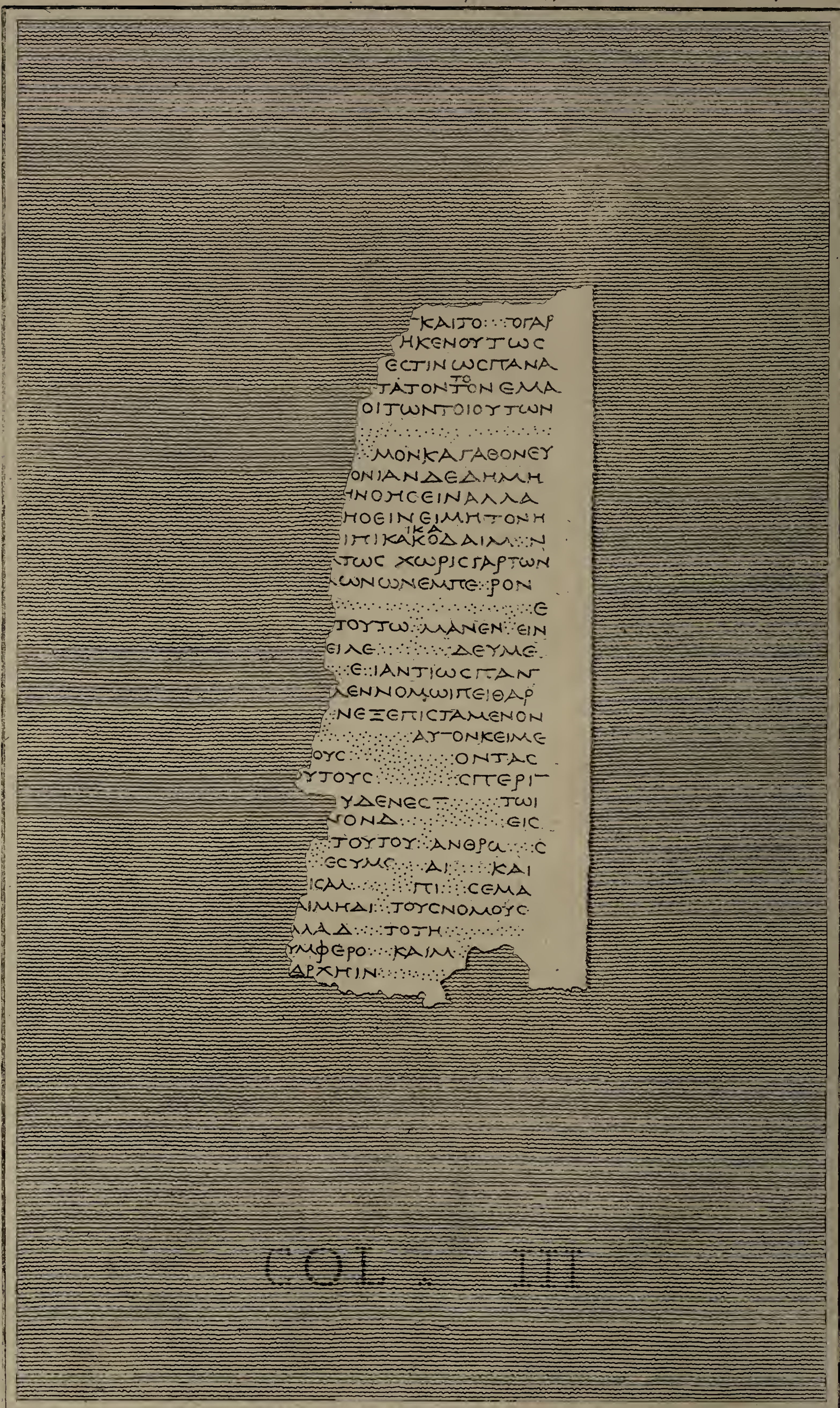
RHETORICA.

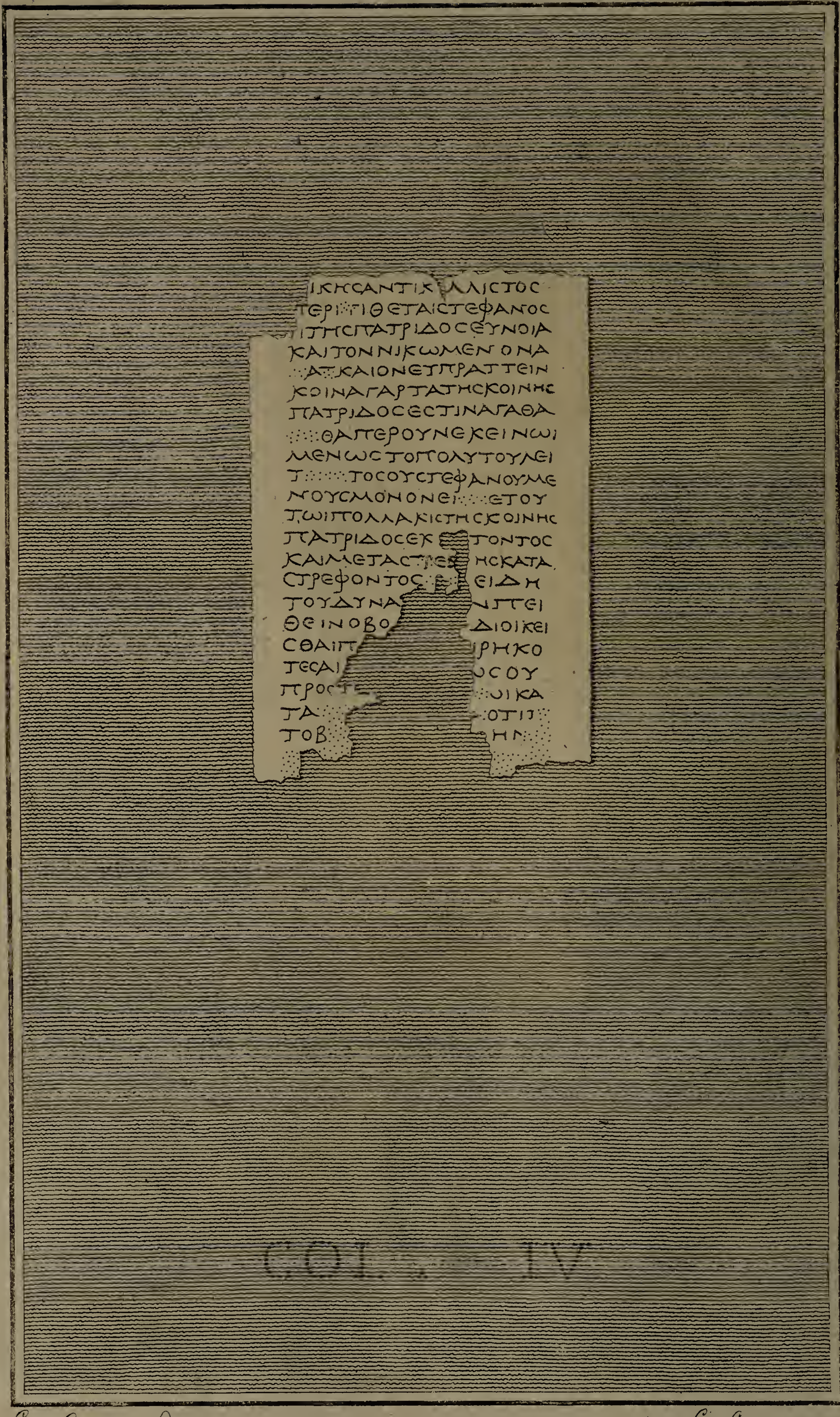
Gerin. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

Genn. Casanova dis. *Giu. Casanova inc.*

Genn Casanova dis *Giu. Casanova inc.*

ΙΚΗϹΑΝΤΙΚ ΑΛΙϹΤΟϹ
ΤΕΡΙ..Ι.ΘΕΤΑΙϹΤΕΦΑΝΟϹ
ΙΤΗϹΠΑΤΡΙΔΟϹΕΥΝΟΙΑ
ΚΑΙΤΟΝΝΙΚΩΜΕΝΟΝΑ
..Α..ΚΑΙΟΝΕΥΠΡΑΤΤΕΙΝ
ΚΟΙΝΑΓΑΡΤΑΤΗϹΚΟΙΝΗϹ
ΠΑΤΡΙΔΟϹΕϹΤΙΝΑΓΑΘΑ
....ΘΑΠΕΡΟΥΝΕΚΕΙΝΩΙ
ΜΕΝΩϹΤΟΠΟΛΥΤΟΥΛΕΙ
Τ......ΤΟϹΟΥϹΤΕΦΑΝΟΥΜΕ
ΝΟΥϹΜΟΝΟΝΕΙ.....ΕΤΟΥ
ΤΩΙΠΟΛΛΑΚΙϹΤΗϹΚΟΙΝΗϹ
ΠΑΤΡΙΔΟϹΕΚ ΤΟΝΤΟϹ
ΚΑΙΜΕΤΑϹΤ..Ε ΗϹΚΑΤΑ
ϹΤΡΕΦΟΝΤΟϹ.. ΕΙΔΗ
ΤΟΥΔΥΝΑ ΝΠΕΙ
ΘΕΙΝΟΒΟ ΔΙΟΙΚΕΙ
ϹΘΑΙΠ ΡΗΚΟ
ΤΕϹΑΙ ΟϹΟΥ
ΠΡΟϹΤ ..ΟΙΚΑ
ΤΑ .ΟΤΙΤ
ΤΟΒ ΗΝ

COL. IV

Gen. Casanova dis.   Giu. Casanova inc.

COLUMNA IV.

. . . . Ει
νικησαντι καλλιστος
περιτιθεται στεφανος,
ἡ της πατριδος ευνοια,
και τον νικωμενον α-
ναγκαιον ευπραττειν·
κοινα γαρ τα της κοινης
πατριδος εστιν αγαθα.
Καθαπερ ουν εκεινῳ
μεν ὡς το πολυ του λει-
ποντος ου στεφανουμε-
νους μονον· εστι δε του-
τῳ πολλακις της κοινης
πατριδος εκπιπτοντος,
και μετα στρεβλης κατα-
στρεφοντος. Ου δει δη-
τ'ου δυναμενον πει-
θειν ὁ βουλεται, διοικει-
σθαι πολιν . . . .
. . . .

. . . .
Si victor pulcherrima decoratur corona, idest patriae benevolentia, etiam victum prospera uti decet fortuna; patriae enim communis communia sunt bona. Sicut igitur ille quidem (victor) plerumque iis tantum excellit, qui nulla exornantur corona; rursus vero hic (victus) saepe e communi patria ejicitur, et moerens moritur. ¶ Quare haud oportet eum, qui quidquid vult, persuadere valet, rempublicam gerere. . . . .
. . . .

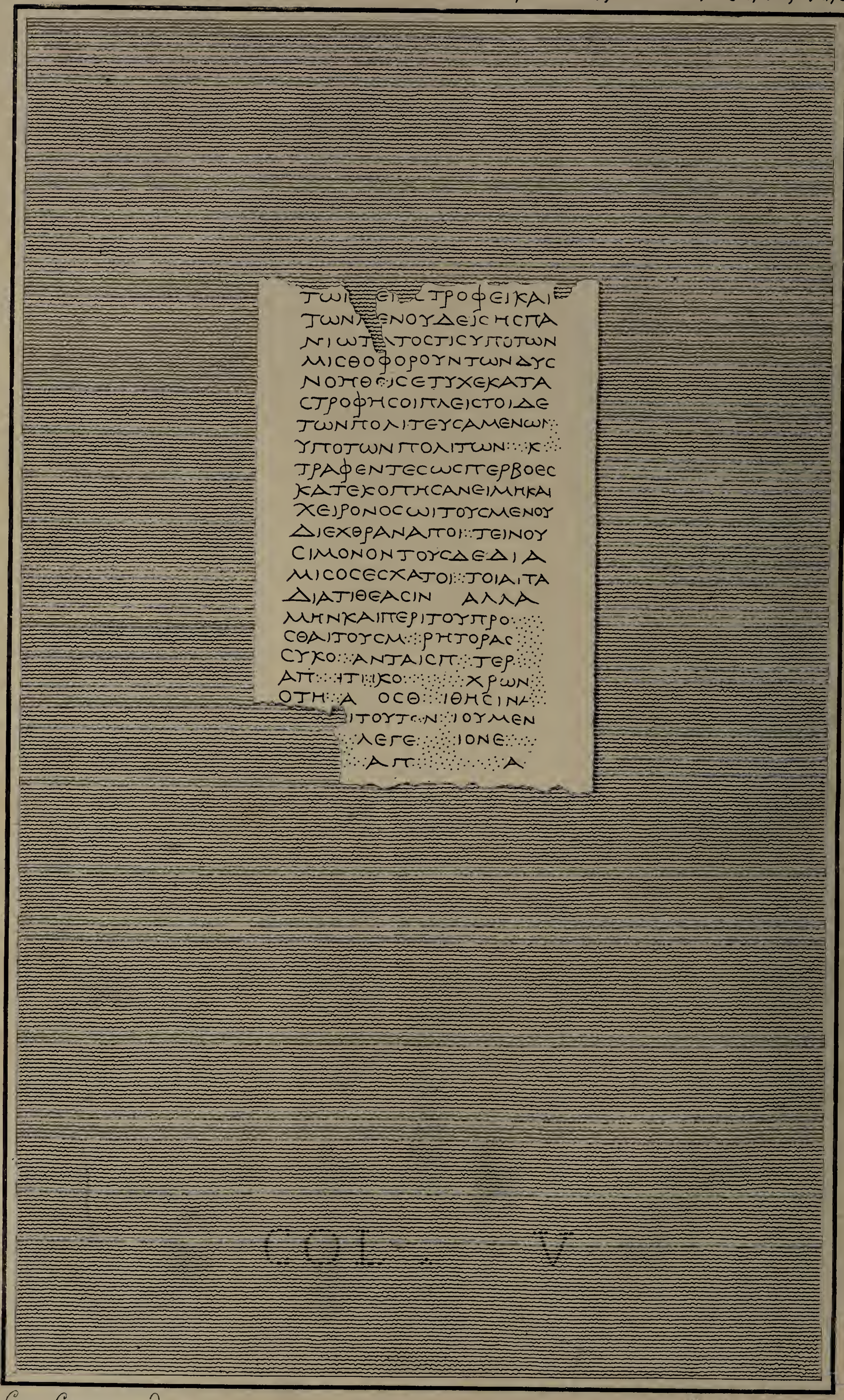
CAP. I.

Rhetores utpote reipublicae noxii ab ea capessenda sunt arcendi.

ADNOTATIONES.

Lin. 10. et seq. του λειποντος). Genitivus λειποντος, sicut et infra εκπιπτοντος heic ελλειπτικως adhibetur, ut subaudiatur scilicet μοιρα, τυχη, *sors*, *fortuna*, vel quid simile; quare ita totum locum κατα λεξιν interpretari possumus: *quemadmodum igitur illi ut plurimum est sors hominis antecellentis solum non coronatos; rursus vero huic est fortuna e communi patria exsulantis, et in tormentis morientis.* Ellipses huiusmodi sunt Atticis usitatissimae, variaque earum exempla passim a Grammaticis recensentur. Heic autem το λειπειν est *relinquere post se*, seu *superare*, eodem nempe sensu, quo λειπεσθαι explicatur *relinqui ab alio*, et *inferiorem esse*. Nec porro mirandum, quod insueto loquendi genere voluit hoc loco uti Philodemus: videtur enim illud ex aliquo Poeta fuisse mutuatus, quod fecisse eum quandoque aperte mox ostendemus.

Quod si cui placeat voces εκεινῳ, et τουτῳ uti extant in αυτογραφῳ, amanuensis incuria vitiatas existimare, levique potius mutatione legere εκεινου et τουτου, ut haec pronomina eodem gignendi casu cum participiis λειποντος, et εκπιπτοντος copulentur; ac praeterea his verbis adnectere etiam ea, quae sequuntur, ου δει δητ' ου δυναμενον κ. λ. planiora profecto omnia fient, et percommoda prodibit nobis isthaec sententia: *igitur illo ut plurimum antecellente tantummodo non coronatos, rursus vero hoc e communi patria exsulante, et in tormentis moriente; haud sane oportet eum rempublicam gerere, qui quidquid vult persuadere potest.*

ΤΩΙ .. ΕΙ .. ΤΡΟΦΕΙΚΑΙ
ΤΩΝ .. ΕΝΟΥΔΕΙϹΗϹΠΑ
ΝΙΩΤ .. ΤΟϹΤΙϹΥΠΟΤΩΝ
ΜΙϹΘΟΦΟΡΟΥΝΤΩΝΔΥϹ
ΝΟΗΘΕ..ϹΕΤΥΧΕΚΑΤΑ
ϹΤΡΟΦΗϹΟΙΠΛΕΙϹΤΟΙΔΕ
ΤΩΝΠΟΛΙΤΕΥϹΑΜΕΝΩΝ..
ΥΠΟΤΩΝΠΟΛΙΤΩΝ..Κ..
ΤΡΑΦΕΝΤΕϹΩϹΠΕΡΒΟΕϹ
ΚΑΤΕΚΟΠΗϹΑΝΕΙΜΗΚΑΙ
ΧΕΙΡΟΝΟϹΩΙΤΟΥϹΜΕΝΟΥ
ΔΙΕΧΘΡΑΝΑΠΟΙ..ΤΕΙΝΟΥ
ϹΙΜΟΝΟΝΤΟΥϹΔΕΔΙΑ
ΜΙϹΟϹΕϹΧΑΤΟΙ..ΤΟΙΑΙΤΑ
ΔΙΑΤΙΘΕΑϹΙΝ ΑΛΛΑ
ΜΗΝΚΑΙΠΕΡΙΤΟΥΠΡΟ..
ϹΘΑΙΤΟΥϹΜ..ΡΗΤΟΡΑϹ..
ϹΥΚΟ..ΑΝΤΑΙϹΠ..ΤΕΡ..
ΑΠ..ΗΤ..ΚΟ..ΧΡΩΝ..
ΟΤΗ..Α ΟϹΘ..ΙΘΗϹΙΝΑ..
ΙΤΟΥΤ..Ν..ΙΟΥΜΕΝ
..ΛΕΓΕ..ΙΟΝΕ..
..ΑΠ..Α

COL. V

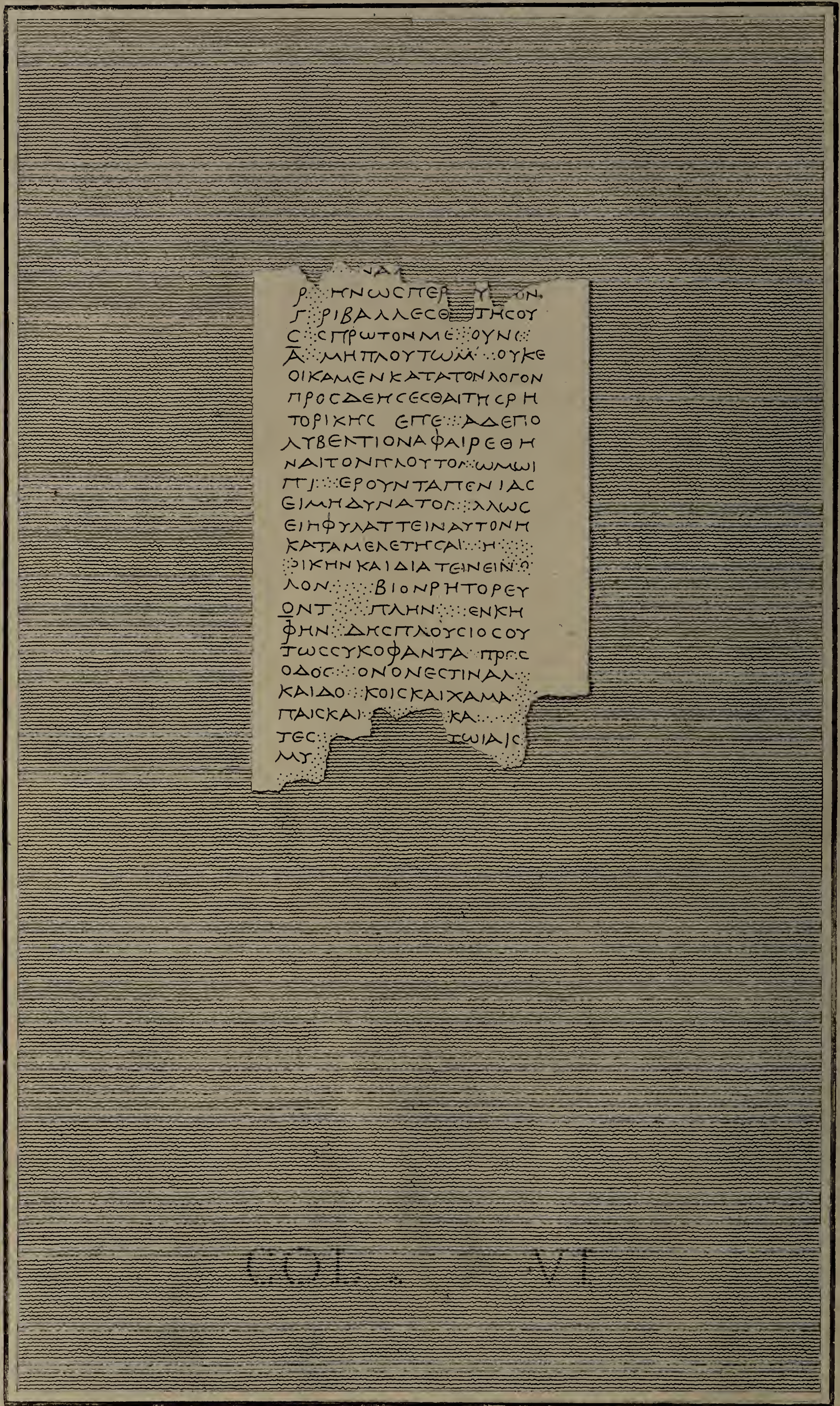
Genn: Casanova dis. Giu: Casanova inc.

COLUMNA V.

. . . . και
των μεν ουδεις, η σπα-
νιωτατος τις ὑπο των
μισθοφορουντων δυσ-
νοηθεις ετυχε κατα-
στροφης · οἱ πλειστοι δε
των πολιτευσαμενων
ὑπο των πολιτων εικη
τραφεντες ὡσπερ βοες
κατεκοπησαν · ει μη και
χειρον ὁσῳ τους μεν ουν
δι' εχθραν αποκτεινου-
σι μονον, τους δε δια
μισος εσχατον τοιαυτα
διατιθεασιν. Αλλα
μην και περι του προσθε-
σθαι τους μεν ῥητορας τοις
συκοφανταις, προτερον
απηντηκ' εις αισχρων ισ-
οτητα . . . .
. . . .

. . . .
Et horum quidem nemo, vel rarissimus quis, a mercede conducentibus invisus morte damnatur: plurimi vero rempublicam gerentium a civibus temere nutriti tamquam boves jugulati sunt; nisi et tanto pejus alios quidem ob inimicitiam tantum occidunt, alios vero ob capitale odium tali poena afficiunt. Sed quod diximus, sycophantis rhetores adnumerandos esse; is primum turpium morum similitudinem negavit . . . . . .
. . . .

Lin. 4. et seq. δυσνοηθεις). Fit a δυσνοειν, quod *infensum esse* significat. At si δυσνοω, ut in Londinensi lexico H. Stephani legitur, raro usurpatur; fortasse δυσνοουμαι passive acceptum, unde δυσνοηθεις, nusquam alibi invenietur: ac proinde primum huiusce acceptionis exemplum ex nostro Auctore habemus.

...ΝΑ...
Ρ...ΗΝΩΣΠΕΡ...Υ...ΟΝ
Γ...ΡΙΒΑΛΛΕΣΘ...ΤΗΣΟΥ
Σ...ΣΠΡΩΤΟΝΜΕ...ΟΥΝ...
Α...ΜΗΠΛΟΥΤΩΜ...ΟΥΚΕ
ΟΙΚΑΜΕΝΚΑΤΑΤΟΝΛΟΓΟΝ
ΠΡΟΣΔΕΗΣΕΣΘΑΙΤΗΣΡΗ
ΤΟΡΙΚΗΣ ΕΠΕ...ΑΔΕΠΟ
ΛΥΒΕΝΤΙΟΝΑΦΑΙΡΕΘΗ
ΝΑΙΤΟΝΠΛΟΥΤΟΝ...ΩΜΩΙ
ΠΤ...ΕΡΟΥΝΤΑΠΕΝΙΑΣ
ΕΙΜΗΔΥΝΑΤΟΝ...ΛΛΩΣ
ΕΙΗΦΥΛΑΤΤΕΙΝΑΥΤΟΝΗ
ΚΑΤΑΜΕΛΕΤΗΣΑΙ...Η...
...ΙΚΗΝΚΑΙΔΙΑΤΕΙΝΕΙΝ...
ΛΟΝ...ΒΙΟΝΡΗΤΟΡΕΥ
ΟΝΤ...ΠΛΗΝ...ΕΝΚΗ
ΦΗΝ...ΔΗΣΠΛΟΥΣΙΟΣΟΥ
ΤΩΣΣΥΚΟΦΑΝΤΑ...ΠΡ...Σ
ΟΔΟΣ...ΟΝΟΝΕΣΤΙΝΑΛ...
ΚΑΙΔΟ...ΚΟΙΣΚΑΙΧΑΜΑ...
ΠΑΙΣΚΑΙ...ΚΑ...
ΤΕΣ...ΙΩΙΑΙΣ
ΜΥ...

COL. VI.

Gen. Casanova dis *Giu. Casanova inc*

COLUMNA VI.

. . . . δια ῥητορικην ὥσπερ τουτον περιβαλλεσθαι της ουσιας. Πρωτον μεν ουν εαν μη πλουτωμεν, ουκ εοικαμεν κατα τον λογον προσδεησεσθαι της ρητορικης. Επειτα δε πολυ βελτιον αφαιρεθηναι τον πλουτον ωμω προσερουντα πενιας, ει μη δυνατον αλλως ειη φυλαττειν αυτον, η καταμελετησαι ῥητορικην, και διατεινειν ὅλον τον βιον ῥητορευοντα. Πλην μεν Κηφηνιδης πλουσιος, ὅυτως συκοφανταις προσοδος μονον εστιν, αλλα και δολικοις, και χαμαιτυπαις. . . . .

. . . .

. . . . Ob rhetoricam, sicut hunc *ajunt multos* divitiis circumfluere. Primum quidem non videmur optimo jure rhetorica indigere, si minime divites evadamus. ¶ Deinde multo melius est divitiis spoliari, et paupertatem sectari, si nequeunt illae aliter servari, quam rhetoricae operam dare, totamque vitam in ejus artis exercitatione traducere. Profecto praeter Cepheniden divitem, sic ditantur sycophantae tantummodo, et fraudatores, et meretrices . . . .

. . . .

CAP. II.

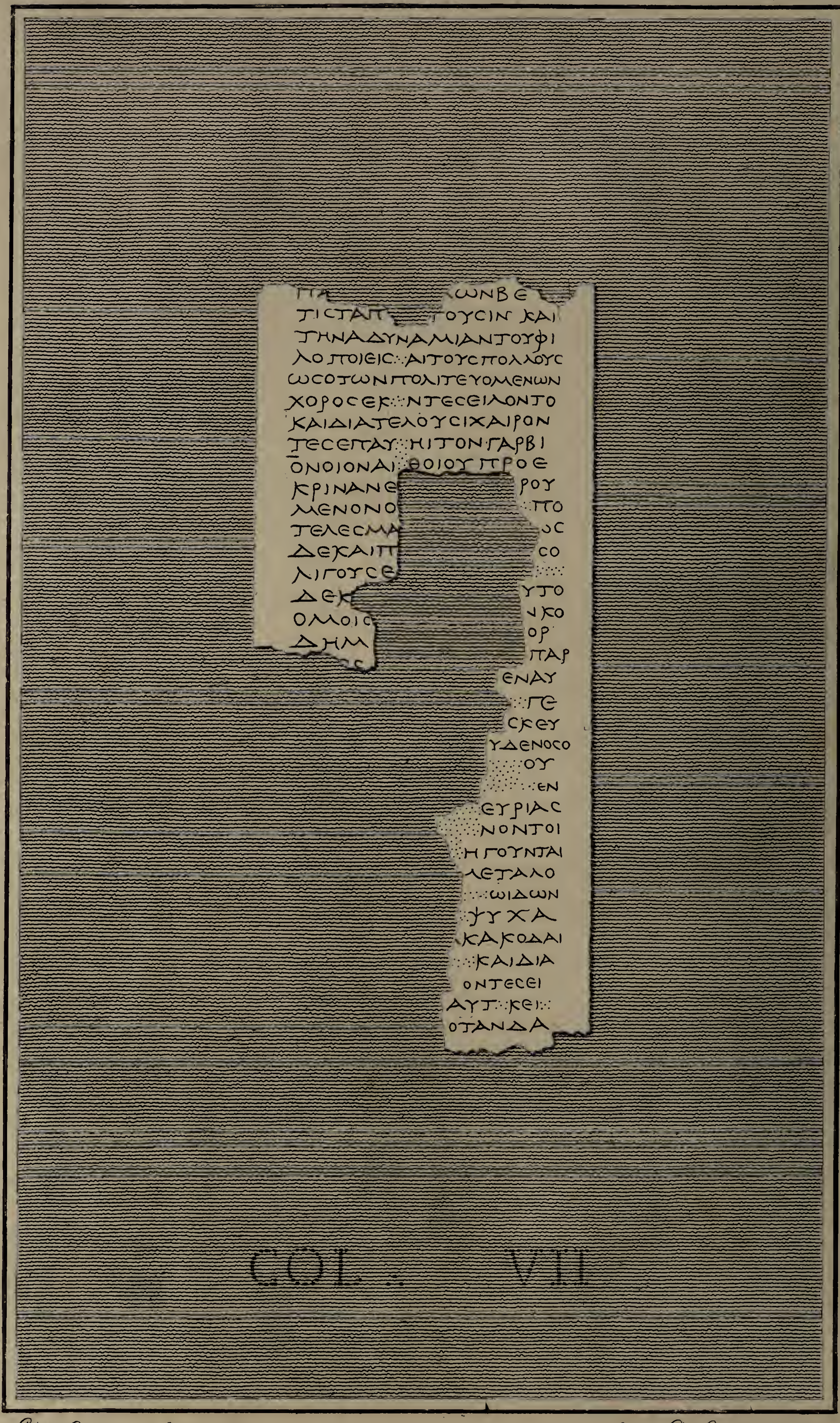
Haud decet ob divitiarum cupiditatem rhetoricam artem exercere.

Lin. 10. et seq. ωμω προσερουντα πενιας) Haec verba ita reddi possunt, *humeros laudantem paupertatis ;* quasi dicat, melius esse onera in humeros attollendo victum sibi comparare, quam rhetoricam artem exercendo ditari: quod profecto locutionis genus ab Epicurei nostri stylo abscedit, ac poëticam dictionem magis sapit. Quapropter opinari licet, ea verba esse Euripidis, aut alterius poëtae, cujus lectione Auctor delectabatur. Ac ne quis putet nos nulla omnino conjectura ductos id adserere, luculentissimum testem damus locum papyri ejusdem Philodemi περι παρῥησιας, sive *de dicendi libertate* inscriptae, quam deinceps, Deo favente, in lucem proferemus. In ejus voluminis Col. CIV. isthaec habentur: ουκ ωνουμενοι τους λογους, αλλ' εκ βαθειας αιθερος λαμβανοντες, *non ementes verba, sed e profundo aethere accipientes:* ubi procul dubio imitari voluit illos Euripidis versus, quos ex aliqua tragoedia deperdita desumtos nobis servavit Plutarchus initio libelli *De sui laude:*

Ει δ' ησαν ανθρωποισιν ωνητοι λογοι,
Ουδεις αν ἁυτον ευ λεγειν εβουλετο·
Νυν δ' εκ βαθειας γαρ παρεστιν αιθερος
Λαβειν αμισθι, πας τις ἡδεται λεγων·
Venalis esset si oratio mortalibus,
Laudes nemo sui vellet unus dicere ;
Nunc (ex profundo namque gratis aethere
Sumere licet) nemo non gaudet dicere etc.

Praeterea advertere oportet Amanuensem pro ωμω accusativo duali perperam ωμω scripsisse.

Lin. 17. et seq. Quis iste Cephenides, vel Cephenedes sophista fuerit, ob Scriptorum silentium nobis latet; ceterum parum honorifice eum Auctor heic nominat, ut propterea non magni nominis rhetor fuisse videatur.

Genn. Casanova dis — Giu. Casanova inc

COLUMNA VII.

. . . . Βελτιστα π'αραγουσιν, και την αδυναμιαν του φιλοποιεισθαι τους πολλους, ὡς ὁ των πολιτευομενων χορος, εκοντες ἑιλοντο, και διατελουσι χαιροντες επ' αυτῃ· τον γαρ βιον ὁιον ανθ' ὁιου προεκριναν; . . . .

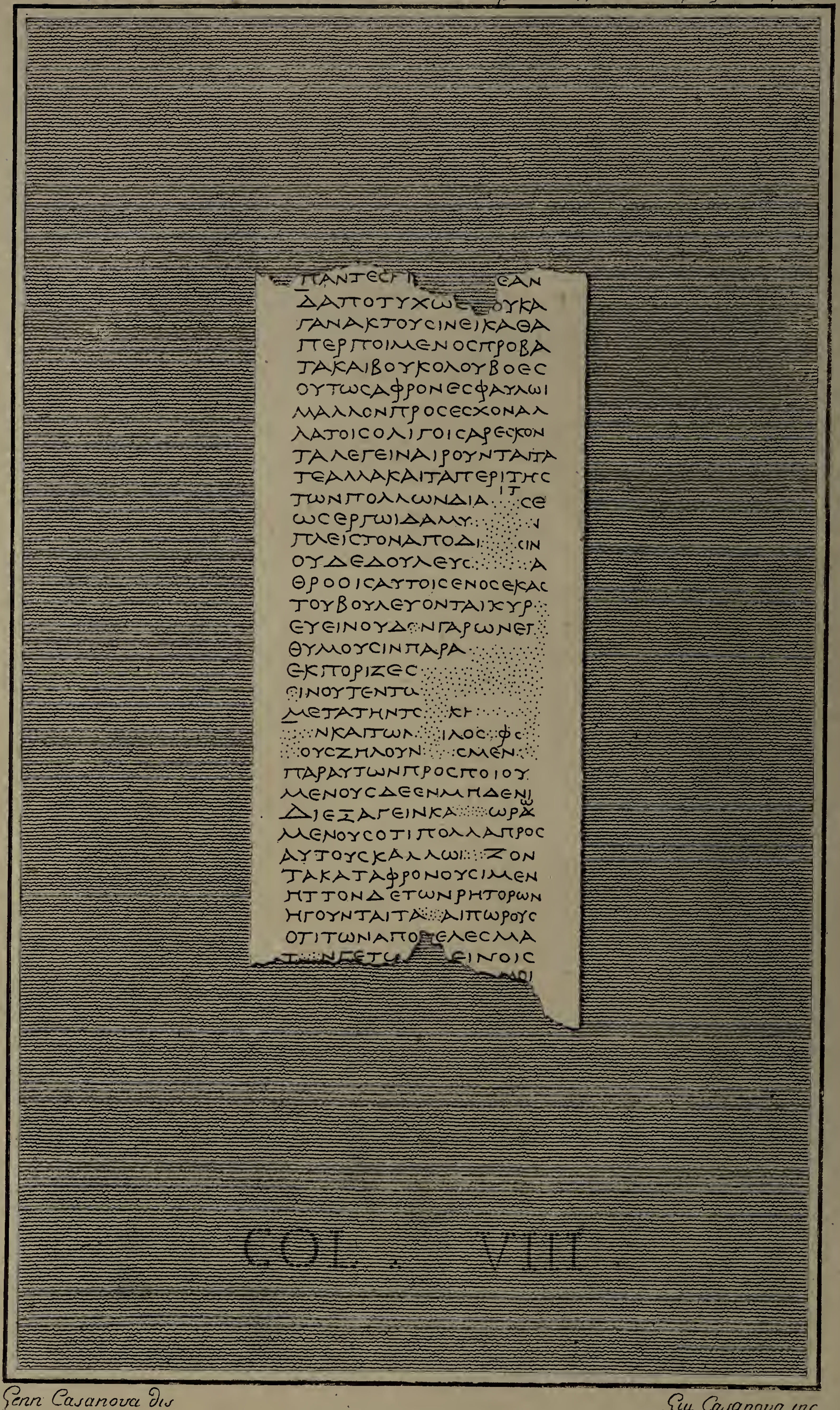
CAP. III.

Sapientes vulgi favorem nihili ducunt.

. . . . ¶ Optima afferunt, seque non posse multitudinem sibi conciliare, ut rempublicam administrantium chorus, non moleste ferunt, imo de ea re perpetuo gaudent: vitam enim qualem quali praetulerunt? . . . . . .
. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 8. et seqq. Τον βιον ὁιον ανϑ' ὁιου προεκριναν). Elementa, quae in αυτογραφῳ exstant, duplici ratione legere, atque interpretari licet. Nam primo magis obvia, magisque probabilis lectio ea est, quam secuti sumus; ut sensus sit, sapientes viros illorum anxiae ac turbulentae vitae, qui omni ope vulgi favorem sibi conciliare student, animi quietem, tranquillitatemque anteferre. Deinde sic verba alio pacto distinguentes, nimirum τον βιον, ὁιον ανϑοι, ου προεκριναν, ita eum locum explicari posse censemus: *vitam, qualem anthi degunt, minime praeoptarunt.* Novimus enim ex Plinio lib. X. cap. 42. avem *anthum* nomine equi hinnitum imitari, sed quia iisdem herbis, quibus equus, delectatur, eo adveniente inde expelli: *Est*, ait, *quae equorum quoque hinnitus. anthus nomine, herbae pabulo adventu eorum pulsa, imitatur.* Anthi quoque meminit Aristoteles lib. IX. cap. 1. *Hist. Anim.* eumque tradit pabuli caussa esse ἱππῳ πολεμιον, *equo inimicum.* Quare, si hanc lectionem admittas, id sibi vult Philodemus, sapientes haud ita assentando, et velificando multitudini anthos imitari velle, ut deinde cum ea ob opinionum dissidia inimicitias gerere cogantur.

Genn. Casanova dis — *Giu. Casanova inc*

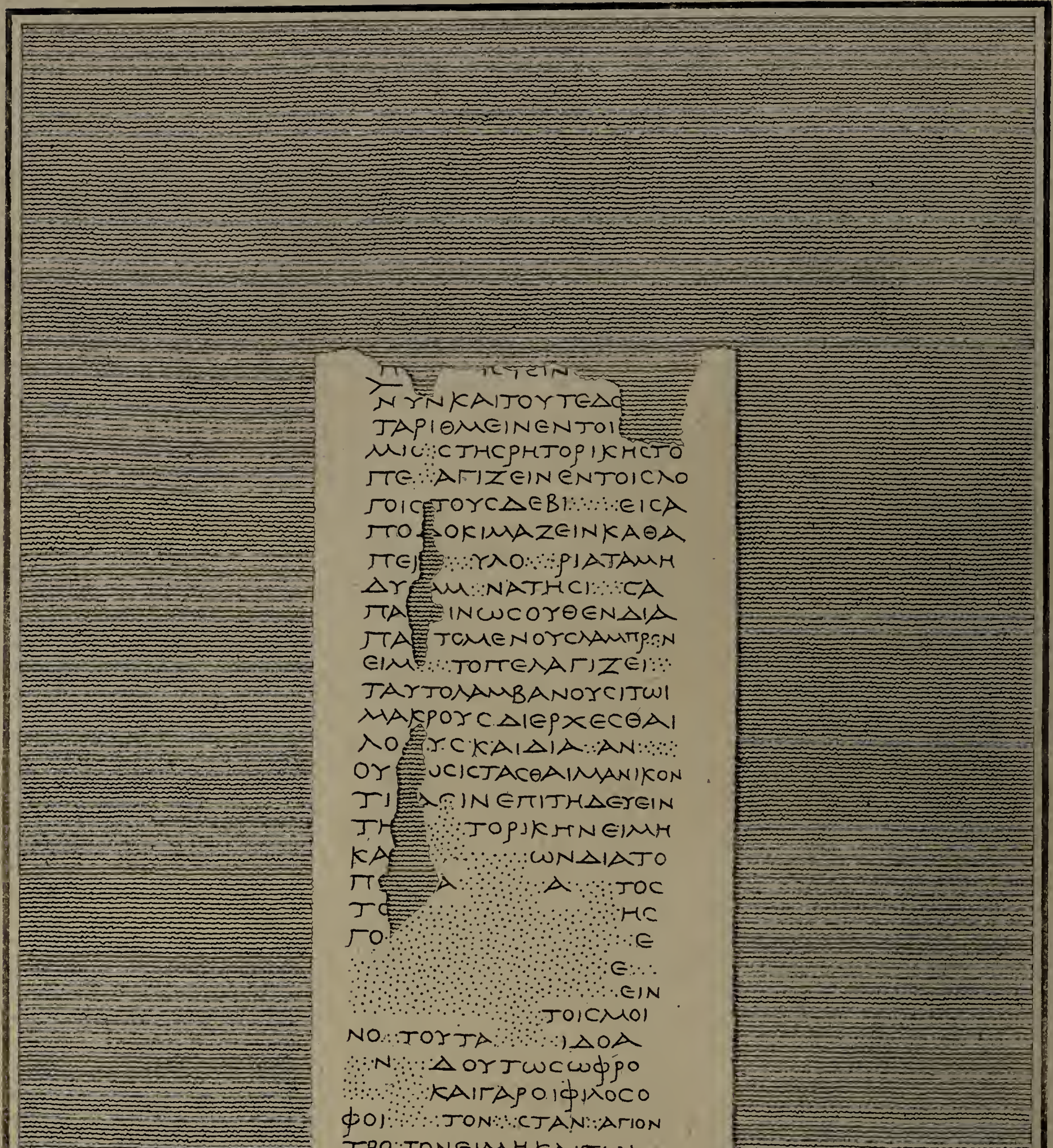
COLUMNA VIII.

Εαν δ' αποτυχωσιν, ουκ αγανακτουσιν, ει καθαπερ ποιμενος προβατα, και βουκολου βοες, ούτως αφρονες φαυλῳ μαλλον προσεσχον, αλλα τοις ολιγοις αρεσκοντα λεγειν άιρουνται, τατε αλλα, και τα περι της των πολλων διαιτησεως, εργῳ δ' αμυνεσθαι πλειστον αποδιδουσιν, ουδε δουλευουσιν αθροοις αυτοις, ἑνος ἑκαστου βουλευονται κυριευειν · ουδὲν γαρ ὠν επιθυμουσιν, παρ' αυτων εκποριζεσθ' εννοουσιν, ουτ' εν τῳ τιμασθαι μετα την τελικην χαιρουσιν. Και των φιλοσοφων τους ζηλουντας μεν τα παρ' αυτων, προσποιουμενους δε εν μηδενι διεξαγειν, και φωρωμενους ότι πολλα προς αυτους καλλωπιζοντας, καταφρονουσι μεν, ήττον δε των ρητορων ήγουνται ταλαιπωρους . . . .

Cum vero spe frustrantur *Sapientes*, non irascuntur si quemadmodum pastoris oves, vel bubulci boves, ita stulti cives inprobo potius aures praebent : sed loqui amant quae paucis placent tum de aliis, tum de populi sententia, eumque reipsa se tueri plurimum ostendunt. Nec vero illi in comitiis congregato deserviunt, unicuique autem dominari statuunt : nihil enim eorum, quae desiderant, ab ipso accipere volunt, neque honorari post mortem gaudent. Atque eos philosophos, qui a populo honores expetentes nihil se agere simulant, sed ipsius gratiam aucupari velle deprehenduntur, despiciunt, quidem ; minus autem miseros rhetoribus existimant . . . .

Lin. 10. et seq. διαιτησεως). Ex elementis, quae in papyro adhuc visuntur, isthaec tantum vox effici posse videtur. Διαιτησις autem proprie significat *arbitrium*, seu *sententiam ab arbitro prolatam*: sed heic generatim accipitur pro cujusvis *voluntate*, ut vox *arbitrium* apud Latinos; nisi mavis *postulationem* exponere, ut sit a διαιτεω, *postulo*.

Lin. 28. καταφρονουσι). Etsi verbum καταφρονειν Noster cum genitivo, sicut plerique omnes Graeci Scriptores, conjungere solet: in hoc tamen loco accusativo jungere maluit, ut unum eumdemque casum regerent tum καταφρονουσι, tum ἡγουνται; eoque magis, quod apud vetustiores Atticos priori verbo accusativus additus invenitur.

Genn. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

COLUMNA IX.

Extremi versus subjectae IX. pagellae idcirco a nobis omittuntur, quia initio X. insequentis iidem repetuntur. Profecto id librarii incuria accidit, qui fortasse alteri loco signum aliquod liturae apposuit, quod nunc non apparet.

Νυν και τουτ᾽ εδει κα-
ταριθμειν εν τοις νο-
μιμοις της ῥητορικης το
πελαγιζειν εν τοις λο-
γοις, τους δε βραχεις α-
ποδοκιμαζειν, καθα-
περ ει σκυλοφορια τα μη
δυναμενα της γης α-
παγειν, ὡς ουθεν δια-
πραττομενους λαμπρον.
Ει μεν το πελαγιζειν
ταυτο λαμβανουσι τῳ
μακρους διερχεσθαι
λογους, και δια παντων
ὁυτως ἱστασθαι, μανικον
τι φασιν επιτηδευειν
την ῥητορικην . . . .
. . . .

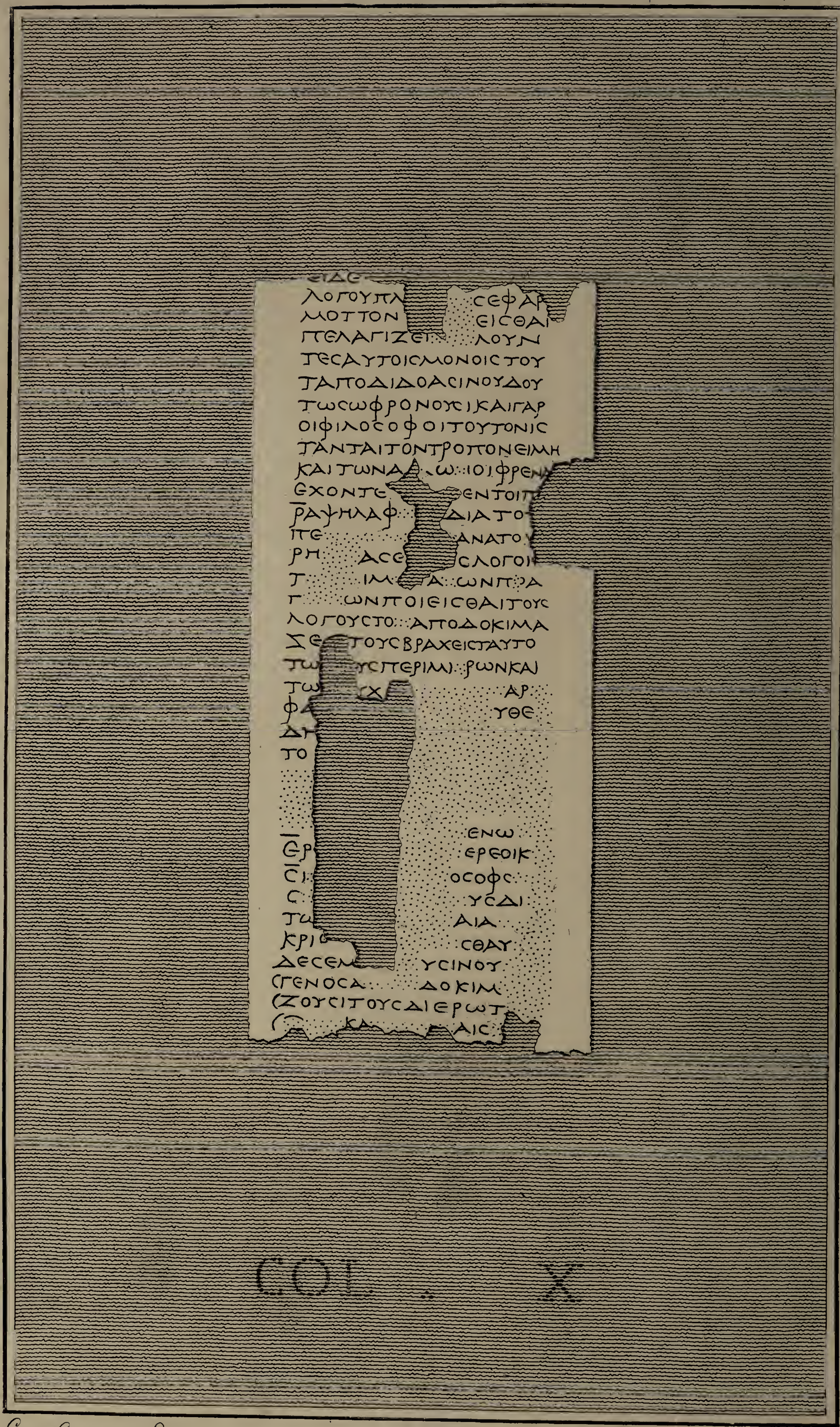
¶ Nunc et illud oporteret inter rhetoricae praecepta commemorare, nimirum redundare in oratione, sermones vero breves rejicere (sicut in spoliorum direptione ea rejiciuntur, quae e terra abduci nequeunt) ut pote nihil efficientes illustre. Ac profecto si redundare idem putant, ac longas orationes conscribere, et in omnibus ita se gerere, furiosum quid et insanum conficere rhetoricam dicunt. . . .

CAP. IV.

Quid in rhetoricae praeceptis το πελαγιζειν denotet.

ADNOTATIONES.

Lin. 4. πελαγιζειν). Vox πελαγιζειν, a πελαγος orta, proprie *navigare*, *altum petere*, atque etiam *inundare* significat: metaphorice autem apud Hesychium denotat αλαζονευεσθαι, et ψευδεσθαι μεγαλα, idest *efferri*, et *magna mentiri*. At heic alia translata significatione sumitur pro *copiose dicere*, quod proprium esse Oratoris munus non semel I. *de Orat.* Tullius docet; nosque, vim Graecae dictionis exprimentes, recte vertere possumus *exundare*. Quam quoque metaphoram Latini veteres adhibent, cum oratores *redundare*, *exundare* in dicendo tradunt; praesertim vero Auctor *dial. de Oratorib.* cap. 30. his verbis: *ex multa eruditione, ex pluribus artibus exundat atque exuberat eloquentia.* Itaque valde mirandum est, in nullo adhuc Lexico, ne in H. Stephano quidem Londin. edit. exemplum aliquod hujus του πελαγιζειν notionis reperiri.

Genn. Casanova dis   Giu. Casanova inc.

COLUMNA X.

. . . .

. . . . Ειδε τοις θεμασι τού λογου πλειονος εφαρμοττοντας ποιεισθαι πελαγιζειν καλουντες, ἀυτοις μονοις τουτ’ αποδιδοασιν, ουδ’ ὁυτω σωφρονουσι· και γαρ ὁι φιλοσοφοι τουτον ἱστανται τον τροπον, ει μη και των αλλων ὁι φρενας εχοντες. ‘Ο μεντοι παραψηλαφησει ιδια του πελαγιζειν πλανα τους ῥητορας εν τοις λογοις, το περι μεγαλων πραγματων ποιεισθαι τους λογους. Το δ’ αποδοκιμαζειν τους βραχεις ταυτο τω τους περι μικρων, και των ψυχρων λογους παραφαιρειν. . . . .

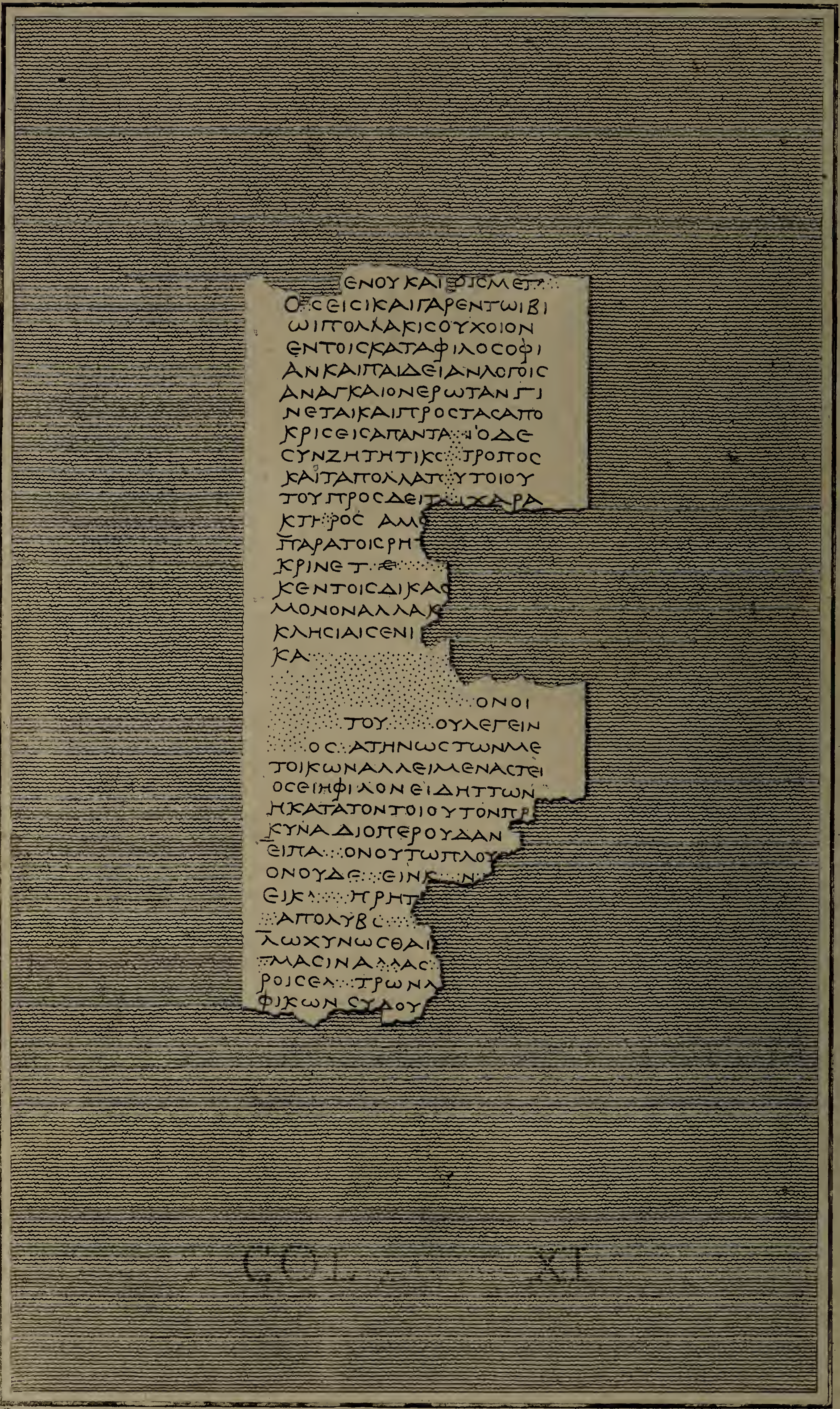
. . . .

. . . . . Sin vero orationes longioris sermonis *argumentis* aptas pertexere, redundare vocant, idque sibi solum vindicant, ne sic quidem sapienter loquuntur: etenim philosophi, aliique sanae mentis homines hujusmodi morem sequuntur. Verum redundare, quod ob haud rectam propriam investigationem decipit rhetores in sermonibus, *est* de magnis negotiis orationes conscribere. Breves vero sermones rejicere idem est, ac sermones de rebus parvis ac nullius momenti repudiare . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 12. et seq. παραψηλαφησει) Fit παραψηλαφησις a παραψηλαφαν, quarum vocum utraque est Lexieographis ignota. Sed ut a ψαυω, *tango*, ortum est παραψαυω; ita a ψηλαφαν, quod ex Eustath. in Iliad. ζ. est musicum vocabulum, proprieque denotat *chordas tractare*, translate vero significat *investigare* et *scrutari*, facile profectum est παραψηλαφαν, *leviter*, vel *male investigare*, nec non παραψηλαφησις *prava investigatio*, seu *intelligentia*. Quapropter id heic contendit Philosophus, το πελαγιζειν *redundare* perperam intelligi a rhetoribus, nec ea voce praecipi, ut longi conficiantur sermones, sed tantum ut de magni momenti rebus orationes scribantur.

Atque hoc pariter loco opportunitas nobis datur aliquid de nomine σκυλοφορια dicendi, quod linea 7. superioris Col. exhibet, ibique, uti par erat, illustrare omisimus. Omnino in papyro hi characteres cernuntur υλο ρια: unde suppletis aliis, probabili sat ratione effici potest εν σκυλοφορια *in spoliorum direptione*. Nec porro nobis negotium facessit, quod σκυλοφορος solum in Lexicis, non item σκυλοφορια reperitur: siquidem a σκυλοφορος facillima fuit ad σκυλοφοριαν transitio, haud aliter ac vocabulum ξυλοφορια *lignatio* a ξυλοφορος factum noscitur. Ceterum si pro σκυλοφορια legere magis placeat ξυλοφορια, hoc etiam pacto sibi belle constabit sententia: *breves* scilicet *sermones esse rejiciendos, sicut in lignorum deportatione minutiora frusta despiciuntur, quae e terra efferri non possunt.*

Gen. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

COLUMNA XI.

. . . .

. . . . . Και γαρ εν τῳ βιῳ πολλακις, ουχ ὁιον εν τοις κατα φιλοσοφιαν και παιδειαν λογοις αναγκαιον ερωταν γινεται, και προς τας αποκρισεις απανταν· ὁδε συνζητητικος τροπος και τα πολλα του τοιουτου προσδειται χαρακτηρος. Αλλα τοὐναντιον παρα τοις ῥητορσιν εγκρινεται, και μην ου κ' εν τοις δικαστηριοις μονον, αλλα και εν εκκλησιαις . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . . . τουτον ου λεγειν προστατην ὡς των μετοικων, αλλ' ει μεν αστειος ειη, φιλον, ει δ' ἡττων η κατα τον τοιουτον, προκυνα. Διοπερ ουδ' αν τις ειπαι τον ὁυτω πλουσιον ουδ' εχειν κοινη εικονα, η ῥητορευοντα πολυβουλως . . . .

. . . .

CAP. V.

Dialogos in dicendo temere a rhetoribus improbari; nec tamen fusam et perpetuam orationem ab ipsis, sed a philosophis inventam esse.

. . . .

. . . . . ¶ Etenim in vita saepe, nec solum in sermonibus de philosophia et eruditione necesse est interrogare, et responsionibus occurrere: disputandi autem ratio pluries hoc charactere indiget. Sed rhetores aliter faciendum judicant et quidem non solum in judiciis, sed etiam in concionibus. . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

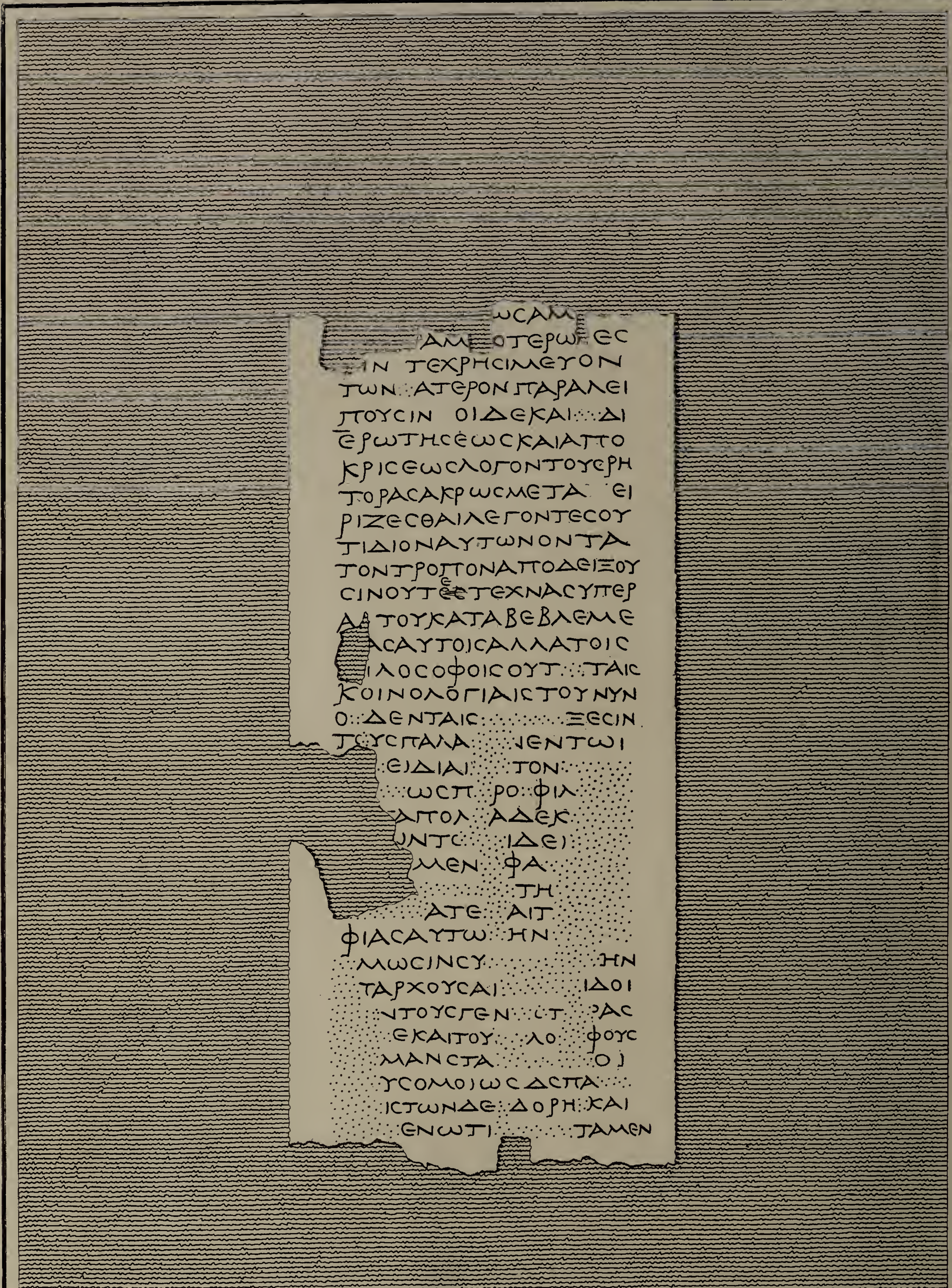
. . . . . . *Oportet* hunc dicere non patronum et praesidem tamquam advenarum, sed si urbanus sit, amicum, sin vero minus urbanus, canem antecursorem. Quare nec dicere aequum est illum ita divitem ideo publice statuam habere, quia sapientissime rhetorem agit . . . .

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 8. συζητητικος). Vocabulum συζητητικος, a συζητητης *disputator* derivatum, adhuc in Lexicis desideratur.

Lin. 21. et seq. προκυνα). Nomen hoc ab Auctore longe alia significatione usurpatur, atque apud Graecos vulgo accipitur. Nam Graece προκυων sidus illud significat, quod ante canem majorem oritur, proptereaque a Cicerone *in Arat. antecanis* vertitur: at Philodemus, qui veluti reipublicae pestes rhetores habet, et sycophantis adnumerat, quemadmodum ex tota papyro apparet, vult heic ostendere rhetores, quos in Graecia, atque Athenis praesertim sibi patronos peregrini deligerent, ac προστατας vocarent, potiori jure προκυνας, idest *canes antecursores* esse appellandos. Etenim apud veteres delatores, et malefici homines canes nuncupari solebant: unde *canina facundia* a Quintiliano lib. XII. *Instit.* ea dicitur, cujus tota vis in criminando, et convieiando versatur. Scitissimum quoque est illud, quod narrat Aelianus in *Var. Histor.* lib. XI. Zoilum ob maledicentiam in Homerum, et Platonem κυνα ῥητορικον *canem rhetoricum* fuisse vocitatum. Porro rhetor maledicus eadem metaphora a Philodemo προκυων dicitur, qua iniqui Callimachi reprehensores ab Antiphane *epigram. in Grammat.* lib. II. *Anthol.* appellantur Καλλιμαχου προκυνες: sicut enim canes in venatione praecurrentes, antequam feras investigent et inveniant, sylvas latratibus implent; ita calumniatores et obtrectatores, antequam in hominibus aliquid reprehensione dignum reperiant, eos probris et criminationibus vexant.

Genn. Casanova dis. *Giu. Casanova inc.*

COLUMNA XII.

. . . . . . αλλ' ει τι των λαμπροτερων εστιν, ητε χρησιμευοντων, θατερον παραλειπουσιν. Ὁι δε και ου δι' ερωτησεως, και αποκρισεως λογον τους ῥητορας ακρως μεταχειριζεσθαι λεγοντες, ουτ' ιδιον αυτων οντα τον τροπον αποδειξουσιν, ουτε τεχνας ὑπερ αυτου καταβεβλημμενας αυτοις, αλλα τοις φιλοσοφοις, ουτ' εν ταις κοινολογιαις του νυν, ουδ' εν ταις επιδειξεσιν του παλαι . . . .
. . . .

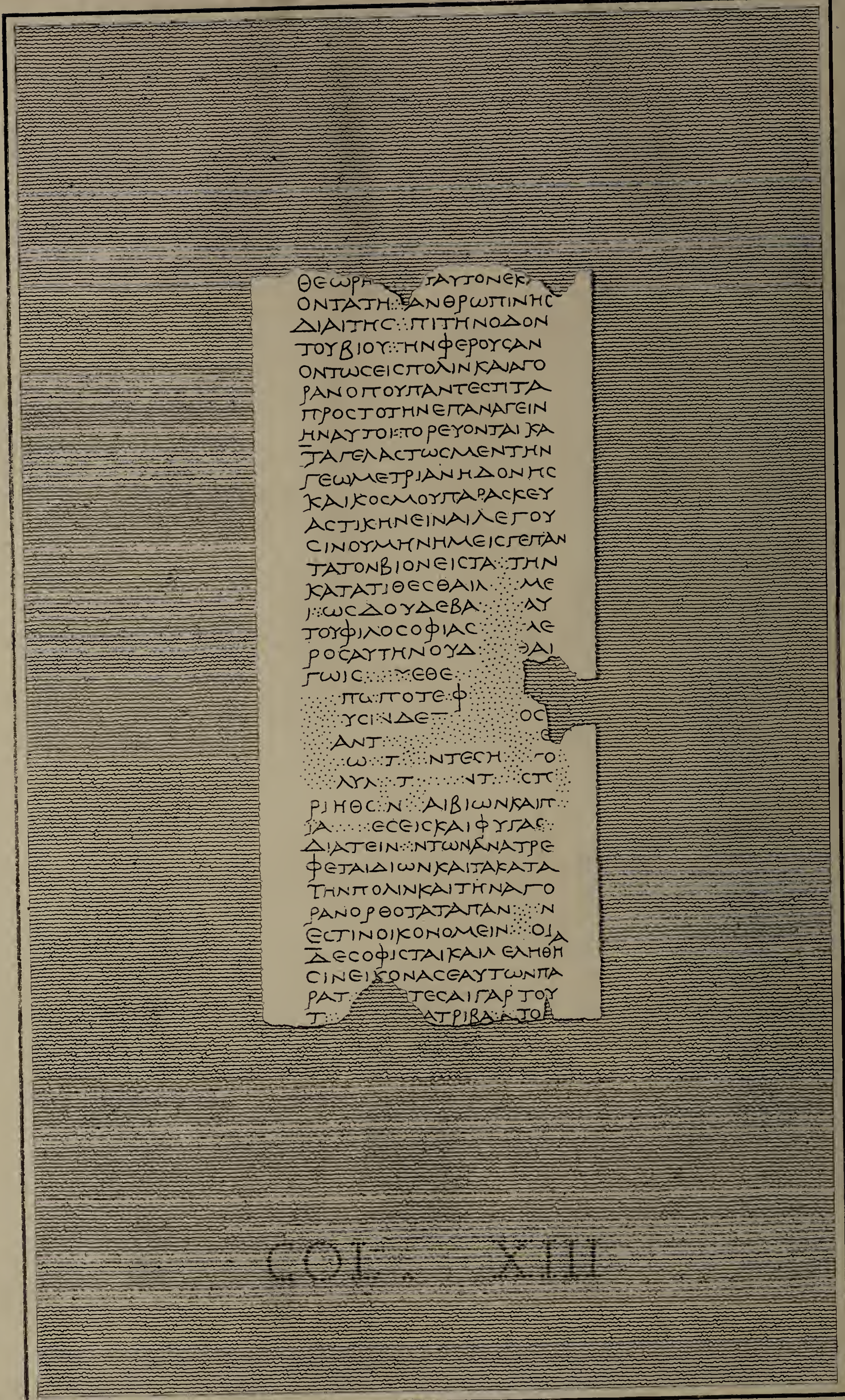
. . . . . Sed si quid est ex splendidioribus, sive ex utilibus, modum alterum dicendi omittunt. Qui vero dicunt rhetores rogando et respondendo orationem magnifice conficere non posse, ii neque proprium ipsorum dicendi modum ostendent, neque artes de eo ab ipsis inventas, sed a philosophis, nec in publicis sermonibus nostri temporis, nec in declamationibus priscae aetatis . . . .
. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 4. et seq. ϑατερον παραλειπουσιν.) Id referri ad philosophos posse videtur, qui licet interdum oratorio dicendi genere uterentur, ubi tamen de argumentis illustrioribus, vel utilioribus ageretur, hoc ipsum omittebant.

Lin. 13. et seq. βεβλεμμενας). Βεβλεμενας exhibet αυτογραφον ex aperta amanuensis oscitantia.

Lin. 18. του παλαι). Τους παλαι scripserat dormitans librarius, sed sat manifesto σφαλματι: nam κοινολογιαις του νυν, quas paullo ante memorat Auctor, omnino respondent επιδειξεις του παλαι.

ΘΕΩΡΗ ... ΤΑΥΤΟΝΕΚ
ΟΝΤΑΤΗ ... ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ
ΔΙΑΙΤΗΣ ... ΠΙΤΗΝΟΔΟΝ
ΤΟΥΒΙΟΥ ... ΗΝΦΕΡΟΥΣΑΝ
ΟΝΤΩΣΕΙΣΠΟΛΙΝΚΑΙΑΓΟ
ΡΑΝΟΠΟΥΠΑΝΤΕΣΠΙΤΑ
ΠΡΟΣΤΟΤΗΝΕΠΑΝΑΓΕΙΝ
ΗΝΑΥΤΟΙ ... ΤΟΡΕΥΟΝΤΑΙΚΑ
ΤΑΓΕΛΑΣΤΩΣΜΕΝΤΗΝ
ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΝΗΔΟΝΗΣ
ΚΑΙΚΟΣΜΟΥΠΑΡΑΣΚΕΥ
ΑΣΤΙΚΗΝΕΙΝΑΙΛΕΓΟΥ
ΣΙΝΟΥΜΗΝΗΜΕΙΣΓΕΠΑΝ
ΤΑΤΟΝΒΙΟΝΕΙΣΤΑ ... ΤΗΝ
ΚΑΤΑΤΙΘΕΣΘΑΙΛ ... ΜΕ
Ι ... ΩΣΔΟΥΔΕΒΑ ... ΑΥ
ΤΟΥΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ... ΛΕ
ΡΟΣΑΥΤΗΝΟΥΔ ... ΘΑΙ
ΓΩΙΣ ... ΥΕΘΕ
... ΠΩ ... ΠΟΤΕΦ
... ΥΣΙΝΔΕΤ ... ΟΣ
... ΑΝΤ ... Ε
... Ω ... Τ ... ΝΤΕΣΗ ... ΓΟ
... ΛΥΛ ... Τ ... ΝΤ ... ΣΠ
ΡΙΗΘΣ ... Ν ... ΑΙΒΙΩΝΚΑΙΠ
ΙΑ ... ΕΣΕΙΣΚΑΙΦΥΓΑΣ
ΔΙΑΤΕΙΝ ... ΝΤΩΝΑΝΑΤΡΕ
ΦΕΤΑΙΔΙΩΝΚΑΙΤΑΚΑΤΑ
ΤΗΝΠΟΛΙΝΚΑΙΤΗΝΑΓΟ
ΡΑΝΟΡΘΟΤΑΤΑΠΑΝ ... Ν
ΕΣΤΙΝΟΙΚΟΝΟΜΕΙΝ ... ΟΙΑ
ΔΕΣΟΦΙΣΤΑΙΚΑΙΛΕΛΗΘΗ
ΣΙΝΕΙΚΟΝΑΣΕΑΥΤΩΝΠΑ
ΡΑΤ ... ΤΕΣΑΙΓΑΡΤΟΥ
Τ ... ΑΤΡΙΒΑ ... ΤΟ

COL. XIII

Genn. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

COLUMNA XIII.

. . . .

θεωρησ' εστιν αυτον εκρυοντα της ανθρωπινης διαιτης επι την οδον του βιου την φερουσαν οντως εις πολιν, και αγοραν, ὅπου παντ' εστι τα προς το την επαναγειν, ἡν αυτοι πορευονται. Καταγελαστως μεν την γεωμετριαν ἡδονης, και κοσμου παρασκευαστικην ειναι λεγουσιν. Ου μην ἡμεις γε παντα τον βιον εις ταυτην καταπιθεσθ' αιδουμεθ' ὡς δ' ουδε βαιον αυτου φιλοσοφιας ὡς μερος αυτην ουδ' ελεσθαι

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . ὑπο των εν τοις περι ηθων και βιων, και παρα γ' αἱρεσεις και φυγας διατεινοντων ανατρεφεται· δι' ὡν και τα κατα την πολιν, και την αγοραν ορθοτατα παντων εστιν οικονομειν. Οἱ δε Σοφισται και λεληθασιν εικονας ἑαυτων παρατιθεντες· ἁι γαρ τουτων γε διατριβαι. . . . . . .

. . . .

. . . .

¶ Videre licet eum transeuntem e communi humanae vitae instituto ad vitae genus vere ferens ad rempublicam, et forum; ubi omnia sunt spectantia ad eam viam percurrendam, quam ipsi insistunt. Ridicule sane Geometriam ajunt esse voluptatis et decoris effectricem. Verumtamen nos totam vitam in ea addiscenda haud ita transigere pudet, ut nec exiguo ipsius spatio illam quasi philosophiae partem attingere cupiamus.

CAP. VI.

Rhetores falso jactare, a se potius juventutem, quam a Philosophis vera politicae praecepta edoceri.

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

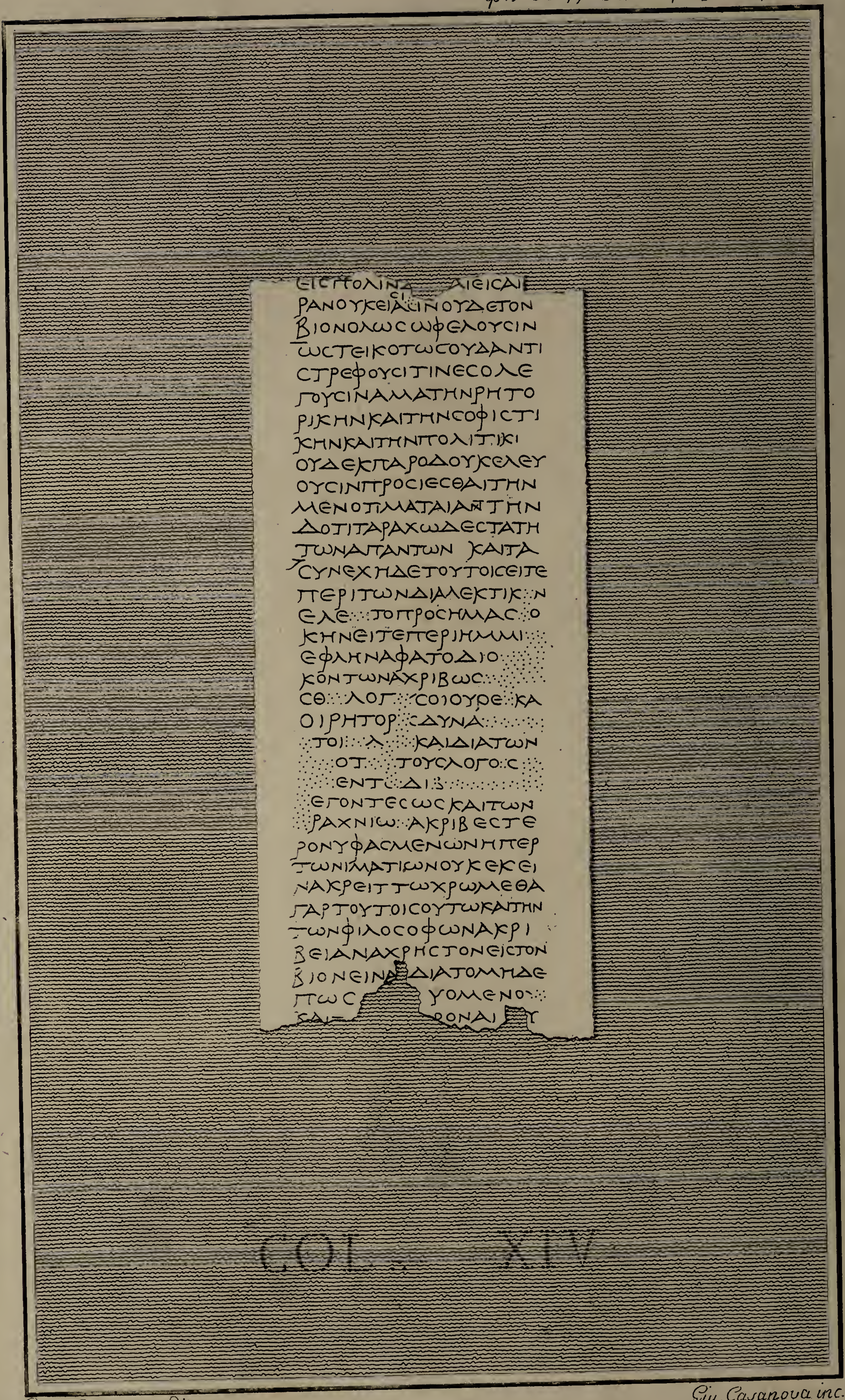
. . . .

. . . ab his, qui in sermonibus de vita et moribus, nec non de eligendis et fugiendis operam assiduam ponunt, educatur *juventus*: quibus praeceptis et ea, quae pertinent ad rempublicam, et forum, omnium rectissime administrare licet. Sophistae autem etiam, inscientibus aliis, suas ponunt statuas: horum enim exercitationes

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 11. et seqq. Γεωμετριαν ἡδονης, και κοσμου παρασκευαστικην). Quod ridicule dictum heic ex Epicuri doctrina ait Philodemus, nimirum *Geometriam esse voluptatis effectricem*, idem et senserunt ceteri omnes philosophi: quos inter Plutarchus libro II. *advers. Colot.* postquam voluptates recensuit, quas ex Geometriae, Arithmeticae etc. studio percepissent Pythagoras, Archimedes, aliique, queritur *has tot, tantasque voluptates, perenni veluti e fonte manantes, Epicureos devitare, atque aversari.*

ΕΙϹΠΟΛΙΝΑ ΛΙΕΙϹΑΙ
ΡΑΝΟΥΚΕΙΑϹΙΝΟΥΔΕΤΟΝ
ΒΙΟΝΟΛΩϹΩΦΕΛΟΥϹΙΝ
ΩϹΤΕΙΚΟΤΩϹΟΥΔΑΝΤΙ
ϹΤΡΕΦΟΥϹΙΤΙΝΕϹΟΛΕ
ΓΟΥϹΙΝΑΜΑΤΗΝΡΗΤΟ
ΡΙΚΗΝΚΑΙΤΗΝϹΟΦΙϹΤΙ
ΚΗΝΚΑΙΤΗΝΠΟΛΙΤΙΚΙ
ΟΥΔΕΚΠΑΡΟΔΟΥΚΕΛΕΥ
ΟΥϹΙΝΠΡΟϹΙΕϹΘΑΙΤΗΝ
ΜΕΝΟΤΙΜΑΤΑΙΑΝΤΗΝ
ΔΟΤΙΤΑΡΑΧΩΔΕϹΤΑΤΗ
ΤΩΝΑΠΑΝΤΩΝ ΚΑΙΤΑ
ϹΥΝΕΧΗΔΕΤΟΥΤΟΙϹΕΙΤΕ
ΠΕΡΙΤΩΝΔΙΑΛΕΚΤΙΚ..Ν
ΕΛΕ...ΤΟΠΡΟϹΗΜΑϹ..Ο
ΚΗΝΕΙΤΕΠΕΡΙΗΜΜΙ
ΕΦΛΗΝΑΦΑΤΟΔΙΟ
ΚΟΝΤΩΝΑΧΡΙΒΩϹ
ϹΘ..ΛΟΓ..ϹΟΙΟΥΡΕ..ΚΑ
ΟΙΡΗΤΟΡ..ϹΔΥΝΑ
..ΤΟΙ..Λ..ΚΑΙΔΙΑΤΩΝ
..ΟΤ..ΤΟΥϹΛΟΓΟ..Ϲ
..ΕΝΤ..ΔΙΒ
..ΕΓΟΝΤΕϹΩϹΚΑΙΤΩΝ
..ΡΑΧΝΙΩ..ΑΚΡΙΒΕϹΤΕ
ΡΟΝΥΦΑϹΜΕΝΩΝΗΠΕΡ
ΤΩΝΙΜΑΤΙΩΝΟΥΚΕΚΕΙ
ΝΑΚΡΕΙΤΤΩΧΡΩΜΕΘΑ
ΓΑΡΤΟΥΤΟΙϹΟΥΤΩΚΑΙΤΗΝ
ΤΩΝΦΙΛΟϹΟΦΩΝΑΚΡΙ
ΒΕΙΑΝΑΧΡΗϹΤΟΝΕΙϹΤΟΝ
ΒΙΟΝΕΙΝΑ ΔΙΑΤΟΜΗΔΕ
ΠΩϹ ΥΟΜΕΝΟ
ΚΑΙ ΡΟΝΑΙ Υ

COL. XIV

Genn. Casanova dis. *Giu. Casanova inc.*

COLUMNA XIV.

. . . .

Εις πολιν δε, και εις αγοραν ουκ εισιασιν, ουδε τον βιον όλως ωφελουσιν. ʽΩστ' εικοτως ουδ' αντιστρεφουσι τινες, ό λεγουσιν, άμα την ῥητορικην και την σοφιστικην, και την πολιτικην· ουδ' εκ παροδου κελευουσιν προσιεσθαι την μεν, ότι ματαια, την δ', ότι ταραχωδεστατη των άπαντων. Και τα συνεχη δε τουτοις ειτε περι των Διαλεκτικων ελεγετο προς ἡμας δικην, ειτε περι ἡμων εφλυναφατο. Διο φασκοντων ακριβως ποιεισθαι λογους, οιους ουκ αν όι ῥητορες δυναιντο, όυτοι γελῶσι, και δια των εικοτων τους λογους διατιθεντες διατελουσιν, λεγοντες ὡς και των αραχνιων ακριβεστερον ὑφασμενων, ηπερ των ἱματιων, ουκ εκεινα κρειττω, χρωμεθα γαρ τουτοις· όυτω και την των φιλοσοφων ακριβειαν αχρηστον εις τον βιον ειναι, δια το μηδεπως πολιτευομενους

. . . .

. . . .

Ad rempublicam, et forum non accedunt, neque omnino hominum generi prosunt. Itaque non mirum si nec reciprocant, quod ajunt, simul rhetoricam et sophisticam, et politicam; nec vel a limine salutari jubent illam quidem ut inanem, hanc autem ut omnium rerum turbulentissimam. Atque his alia similia seu de Dialecticorum adversus nos controversia dicebantur, seu de nobis blaterabantur.

CAP. VII.

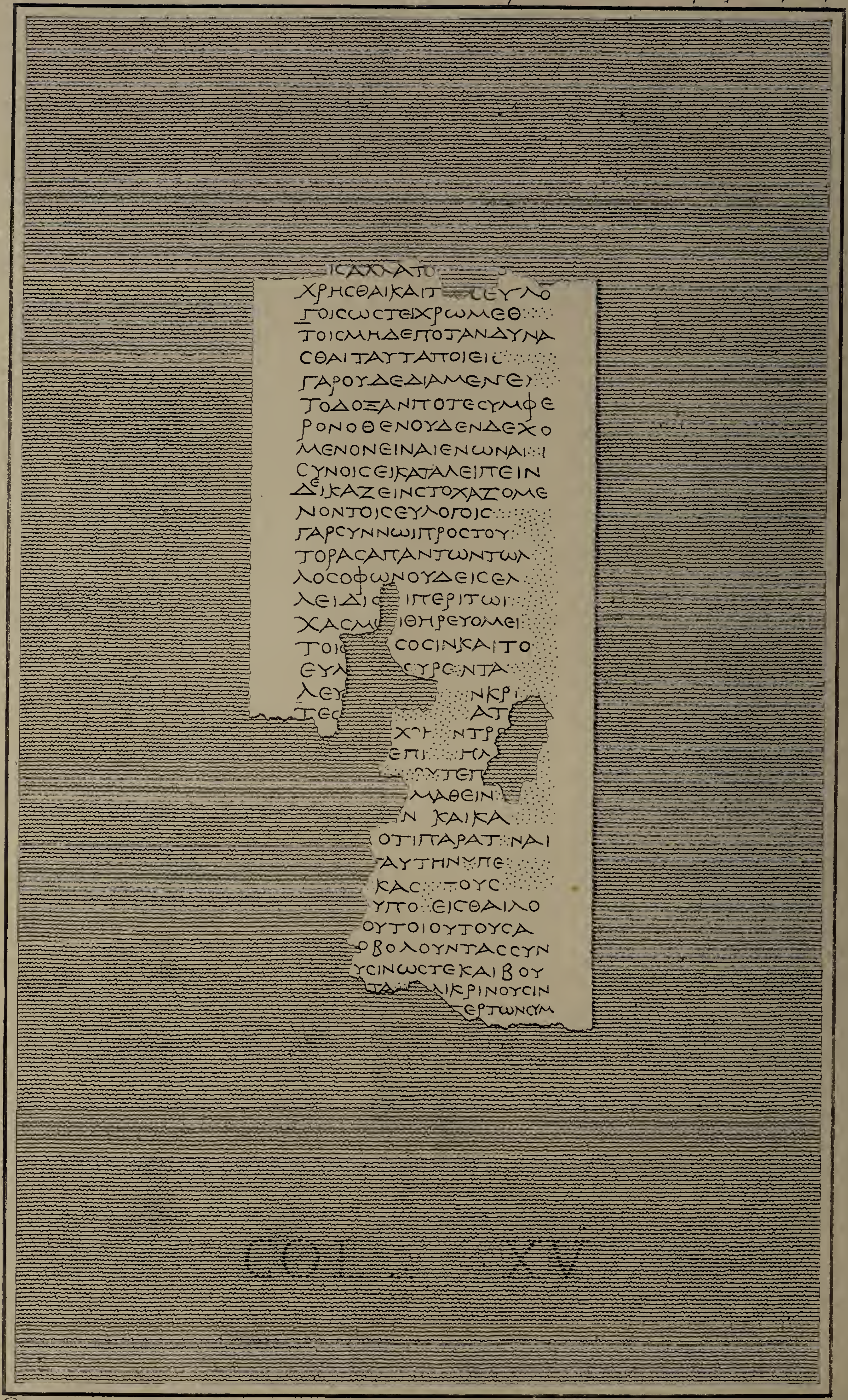
Quae rhetores objiciunt adversus nimis accuratam philosophorum argumentandi rationem, exponuntur.

¶ Quare cum dicunt *philosophi* se adcurate tales sermones conficere, quales non possent rhetores, hi rident, ac verisimilibus argumentis in suis orationibus uti pergunt: adfirmantes, sicut araneorum telae, licet accuratius, quam vestes, sint textae, non tamen sunt meliores, cum his utamur; ita philosophorum curam et diligentiam humanae vitae esse inutilem, quod minime rempublicam gerant. . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 4. *βιον ὁλως ωφελουσιν*) Βιος frequentissime pro *vita*, vel *vivendi instituto* accipitur: at heic peculiari notione *hominum genus* significat. Cujus profecto significationis praeter exemplum, quod ex Auctore libelli *de Mundo*, vulgo Aristotelis nomine inscripti, Lexica afferre solent, plurima alia suppeditat Casaubonus ad *Athenaei lib.* XV. 5. tum ex ipso Athenaeo, tum ex Dionysio Halicarn. Aeliano, Luciano, aliisque profanis, et Ecclesiasticis Scriptoribus. E quibus duo tantum proferre contenti erimus, alterum ex citato Athenaeo his verbis: *και ταυτῃ μοι δοκει Διονυσῳ ὁ βιος ανειναι το στεφος* · *propterea videntur mihi homines Baccho coronam sacrasse;* alterum vero e veteri ethnicorum querela apud Chrysostomum *Comment. in epist. Paulli ad Philemonem*, nimirum *επι ανατροπῃ των παντων ὁ Χριστιανισμος εις τον βιον εισενηνεκται* · *ob eversionem omnium rerum Christianismus in hominum genus est inductus.* Praeterea Cl. Montfauconius in *Praelimin. ad Comment. Eusebii in Psalm.* C. X. Tom. I. *Collect. Vet. Script. Graec.* hanc ipsam *του βιου* notionem pluribus non modo Eusebii ejusdem, sed Athanasii quoque, et Heliodori testimoniis confirmat. Quin etiam Latini ut in aliis, sic et in hujusce vocis acceptione Graecos imitari non dubitarunt. Quare Plinius in *Praefat. vitam* pro hominibus usurpavit, ita scribens: *adjectis plurimis, quae aut ignoraverunt priores, aut postea invenerit vita;* idemque Lib. VIII. cap. 16. *Verum falsumne sit, vita non decrevit.*

Lin. 5. et seq. *ουδ' αντιστρεφουσι*) *Αντιστρεφειν* hoc loco non aliud denotare videtur, quam quod nostri Dialectici dicunt *propositionem convertere*, cum scilicet *subjectum* in *praedicatum*, et *praedicatum* in *subjectum* mutatur, et tamen vera manet ipsa enunciatio. Quapropter *αντιστρεφειν*, seu *reciprocare simul rhetoricam et politicam* idem est, atque adfirmare rhetoricam non esse a politica diversam, nec politicam a rhetorica discrepare. Quod quidem cum negarent philosophi praesertim Epicurei, idcirco sophistae, qui suam tantummodo artem vera politicae praecepta tradere contendebant, id illis crimini vertebant, quod sophisticam et politicam simul reciprocare nollent. Porro eodem sensu intellexisse *το αντιστρεφειν* censendus est Noster, ac derivatum *αντιστροφος* interdum accipitur, ut scilicet non oppositionem, sed potius quamdam similitudinem et comparationem indicet: ut cum ex. gr. Aristoteles I. *de Rhetor.* scribit *rhetoricam esse αντιστροφον dialecticae;* et Plutarchus *de Poem. Aud.* ait *poeticam esse picturae αντιστροφον.*

ΙCΑΛΛΑΤ
ΧΡΗCΘΑΙΚΑΙΤ ΕΥΛΟ
ΓΟΙCΩCΤΕΧΡΩΜΕΘ
ΤΟΙCΜΗΔΕΠΟΤΑΝΔΥΝΑ
CΘΑΙΤΑΥΤΑΠΟΙΕΙC
ΓΑΡΟΥΔΕΔΙΑΜΕΝΕΙ
ΤΟΔΟΞΑΝΠΟΤΕCΥΜΦΕ
ΡΟΝΟΘΕΝΟΥΔΕΝΔΕΧΟ
ΜΕΝΟΝΕΙΝΑΙΕΝΩΝΑΙ
CΥΝΟΙCΕΙΚΑΤΑΛΕΙΠΕΙΝ
ΔΙΚΑΖΕΙΝCΤΟΧΑΖΟΜΕ
ΝΟΝΤΟΙCΕΥΛΟΓΟΙC
ΓΑΡCΥΝΝΩΙΠΡΟCΤΟΥ
ΤΟΡΑCΑΠΑΝΤΩΝΤΩΝ
ΛΟCΟΦΩΝΟΥΔΕΙCΕΛ
ΛΕΙΔΙ ΠΕΡΙΤΩΙ
ΧΑCΜ ΙΘΗΡΕΥΟΜΕΙ
ΤΟΙ CΟCΙΝΚΑΙΤΟ
ΕΥΛ ΕΥΡΟΝΤΑ
ΛΕΥ ΝΚΡΙ
ΤΕC ΑΤ
ΧΗ ΝΤΡΕ
ΕΠΙ ΗΛ
ΥΤΕΠ
ΜΑΘΕΙΝ
Ν ΚΑΙΚΑ
ΟΤΙΠΑΡΑΤ ΝΑΙ
ΑΥΤΗΝΥΠΕ
ΚΑC ΤΟΥC
ΥΠΟ ΕΙCΘΑΙΛΟ
ΟΥΤΟΙΟΥΤΟΥCΑ
ΦΒΟΛΟΥΝΤΑCCΥΝ
ΥCΙΝΩCΤΕΚΑΙΒΟΥ
ΤΑ ΙΚΡΙΝΟΥCΙΝ
ΕΡΤΩΝCΥΜ

COL. XV

Genn. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

COLUMNA XV.

. . . .
. . . . . αλλα τοις ου δει
χρησθαι και τοις ευλο-
γοις, ὡστ᾽ ει χρωμεθ᾽ αυ-
τοις, μηδεποτ᾽ αν δυνα-
σθαι ταυτα ποιειν. Και
γαρ ουδε διαμενει γε
το δοξαν ποτε συμφε-
ρον· ὁθεν ουδ᾽ ενδεχο-
μενον ειναι ἑν, ὡν αν
συνοισει καταλειπειν,
εικαζειν στοχαζομε-
νον τοις ευλογοις· ουδε
γαρ συν νῳ προς τους ῥη-
τορας ἁπαντων των φι-
λοσοφων ουδεις εγκα-
λει. Διοτι περι τῳ στο-
χασμῳ θηρευομενα, η
τοις ἑστηκοσιν και τοις
ευλογοις ἑυρεντα βου-
λευομεθα συγκρινον-
τες. . . . .

. . . .
. . . . sed his non expedit argumentis uti et rationi congruis, ut si his utamur, nunquám res gerere possimus. Etenim nequaquam perdurat, quod visum est aliquando utile: quare fit, ut neque eorum unum, quae omittere expediet, excogitatum argumentis rationi congruis existimari possit: neque enim jure rhetores philosophorum ullus accusat. Quapropter de iis, quae conjectura investigata sunt, vel firmis et rationi congruis rationibus inventa, nos deliberamus comparantes. . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seq. *τοις ευλογοις*) **Ευλογα** hoc loco argumenta intelligi debent non quovis pacto rationi congrua, sed ita quidem probabilia, ut sint omnino certa, et explorata; qualia nimirum adhibenda censebant philosophi, ac propterea a sophistis deridebantur, qui *εικοσι verisimilibus* uti malebant. Quare a Philodemo eadem argumenta paullo infra, idest Col. XVII. *αναγκαστικα*, *cogendi vim habentia*, appellantur.

ΑΛΟΤΟΚ . . . . CΕΥ
ΛΟΓΟΙCΧΡΩΝΤΑΙΠΟΛ
ΛΑΚΙCΔΕΤΟΙCΠ . . ΤΟΝΕΙ
ΚΟCΙΝΑΝΤΙΤΩΝΜΑΛΛΟΝ
ΑΕΙΔΟΛΙΓΑΠΛΕΙΟΝΩΝ
ΟΝΤΩΝΚΑΙΠΛΑΤΕΩCΑΛ
ΛΟΥΚΑΚΡΙΒΩCΟΥΔΕΠΕ
ΡΙΩΔΕΥΜΕΝΩCΑΤΕ
ΜΕΘΟΔΟΝΟΥΔΕΠΕΡΙ
ΤΟΥΤΩΝΕΧΟΝΤΕCΑΛΛΑ
ΠΑΡΑΤΕΤΗΡΗΚΟΤΕCΜΟ
ΝΟΝΤΑΧΥΔΕΚΑΙΤΑΠΑ
ΡΑΤΕΤΗΡΗΜΕΝΑΠΡΟΙΕ
ΜΕΝΟΙΔΙΑΤΑCΚΑΙΤΩΝ
ΕΥΡΙΤΩΝΟΞΥ . . ΕΡΑCΤΟΥ
. . ΟΛΗ . . . ΟΥCΜΕΤΑΒΟΛΑCΑΛ
. . ΑΜ . ΙΝΟΥΔΑΥΤΟΙΓΕΔΟ
ΚΙΜΑΖΟΥCΙΝΟ . . ΔΙΚΑ
ΩCΟΝΟΜΑΙ . ΟΜΕΝ . . Φ
. . . . ΟΙΔ . . . ΑΝ . . . C
ΚΑΙ . . . . ΝΠ . . . ΤΟΝΑ . . .
ΚΑ . . . . ΟΙC . . . . ΘΑΙΧΕ
. . . . ΙC . . ΛΛ . . . . Ω . . . . . .
. . . . ΤΡ . . . . .
. . . . ΠΤΟΥ . . . ΔΕΙΑΝ
. . . . ΤΩΙΒΙΩΙΝΟΜΙ
. . . . ΠΕΡ . . . . . . ΟΥ
ΛΕ . . . . ΘΑΚΑΙΚ . . . ΝΟ
ΜΕ . . . . . . ΟCΙΝ . . . . ΑΝΕ
ΓΘ . . . . ΑΛΛΩΝ . . . . ΚΑC
. . . ΙΛ . . . . . ΕΩΡΟ . . . .
ΩC . . . . . ΕΥΘΕΩCΑΥΤΟΥ
. . . ΥΔ . . . . ΕΙ . . ΠΟΛΙ . . . . Ι
ΝΙ . . . . Ν . Ν

COL. XVI

Genn. Casanova dis.   *Giu. Casanova inc.*

COLUMNA XVI.

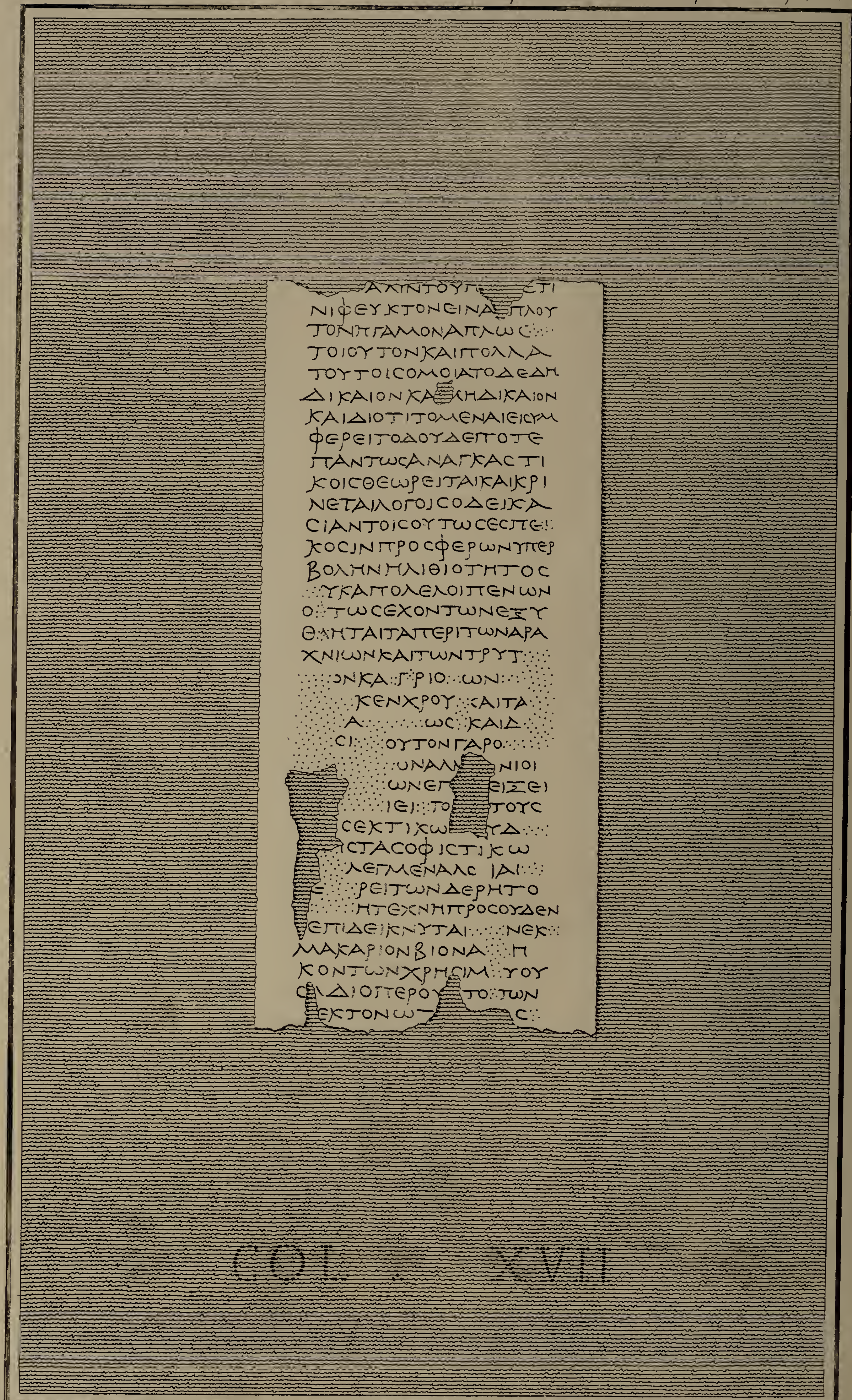
. . . . ουκ ευλογοις χρωνται, πολλακις δε τοις ἡττον εικοσιν αντι των μαλλον, αει δ' ολιγα πλειονων οντων, και πλατεως, αλλ' ουκ ακριβως, ουδε περιωδευμενως, ἁτε μεθοδον ουδε περι τουτων εχοντες, αλλα παρατετηρηκοτες μονον, ταχυ δε και τα παρατετηρημενα προϊεμενοι δια τας και των ευριπων οξυτερας του πληθους μεταβολας. Αλλα μην ουδ' αυτοι γε δοκιμαζουσιν οἱ δικαιως ονομαζομενοι φιλοσοφοι. . . . .

. . . . non rationi congruis argumentis utuntur *rhetores*, sed pluries minus verisimilibus prae verisimilioribus; semper vero pauca considerantes, plura licet exsistant, et generatim, non accurate, nec longo verborum circuitu, quasi nullam de his methodum habentes: sed solum observantes, statim vero et quae observata sunt rejicientes propter vulgi celeriores mutationes, quam quae in euripis cernuntur. ¶ Sed profecto neque ipsi merito appellati philosophi probant. . . . .

CAP. VIII.
Objecta refelluntur.

ADNOTATIONES.

Lin. 16. et seqq. Αλλα μην ουδ' αυτοι γε δοκιμαζουσιν) Tum ex his verbis, quorum sententia ob lacunam est abrupta, tum praecipue ex aliis insequentis pagellae nullo negotio intelligimus, id sibi velle Philodemum; haud semper ex optimorum philosophorum opinione usurpari posse εικοτα *verisimilia*, quod sane docebant rhetores, sed tunc solum, cum de levioris momenti rebus agitur; ut si quem ex. gr. ad fugiendas divitias, vel nuptias hortandum suscipiamus: at cum de rebus gravissimis disceptatur, de rerum scilicet honestate, aut turpitudine, de iusto, aut iniusto, argumentis tantum ευλογοις et αναγκαστικοις, idest certis et firmis esse omnino in sermonibus utendum.

Genn. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

COLUMNA XVII.

. . . . τινι φευκτον ειναι πλουτον, η γαμον ἁπλως, η τοιουτον, και πολλα τουτοις ὁμοια. Το δε δη δικαιον και μη δικαιον, και διοτι το μεν αει συμφερει, το δ' ουδεποτε, παντως αναγκαστικοις θεωρειται και κρινεται λογοις· ὁ δ' εικασιαν τοις ὁυτως εσπευκοσιν προσφερων ὑπερβολην ηλιθιοτητος ουκ απολελοιπεν. Ὡν ὁυτως εχοντων, εξυθληται τα περι των αραχνιων, και των τρυτανων, και πριονων, και του κεγχρου . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . ουδε πλειστα σοφιστικως λελεγμενα λογια τις θεωρει· των δε ρητορων ἡ τεχνη προς ουδεν επιδεικνυται των εις μακαριον βιον ανηκοντων χρησιμευουσα. Διοπερ ουν τουτων

. . . .

. . . . ab aliquo fugiendas esse divitias, vel nuptias generatim, aut tales, ac multa his similia. Quod est autem justum vel non justum, et quare hoc semper est utile, illud autem nullo unquam tempore, omnino haec per sermones cogendi vim habentes considerari et judicari debent: at qui hominibus de his rebus ita sollicitis conjecturam proponit, ad stultitiam summam pervenisse videtur. Itaque cum haec ita se habeant, nugae plane sunt, quae dicuntur de araneorum telis, et trutinis, et serris, et de milio

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . nec plurima, quae sophistarum more asseruntur, veluti oracula quis accipit: rhetorum vero ars ad nullam earum rerum, quae ad vitam adtinent beatam, utilis ostenditur. Quamobrem horum . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 18. et seqq. *και των τρυτανων, και πριονων, και του κεγχρου*) Quae heic rhetores philosophos criminando addunt *de trutinis, et serris, et milio*, sunt valde obscura; nec eorum mentem adsequi ob interspersas lacunas facile nobis licet. Videsis tamen, quae nos in *Praefat.* conjiciendo et divinando de hoc loco scripsimus.

ΙΚΑΙΤΑ
ΠΕΡΙΤΩΝΜΕΓΑΛΕΙΩΝ
ΔΟΞΑΖΕΙΝΚΡΕΙΤΤΟΝΗΠΕ
ΡΙΤΩΝΜΙΚΡΩΝΚΑΙΜΗΔΕ
ΝΟΣΑΞΙΩΝΑΚΡΙΒΩΣΠΡΟΣ
ΕΣΤΙΝΑΙΣΩΣΑΥΤΗΙΤΟ
ΚΑΙΚΑΘΟΛΟΣΧΕΡΕΙΑΝΠΕ
ΡΙΤΩΝΜΗΔΕΝΟΣΑΞΙΩΝ
ΔΙΑΛΕΓΕΣΘΑΙ ΚΑΤΑΛΟ
ΓΟΝΤΟΙΝΥΝΠΙΤ... ΣΕΣ
ΤΙΝΟΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΟΣ
ΟΤΙΤΟΙΣΠΡΑΓΜΑΣΙΝΑΥ
ΤΟΙΣΕΑΝΑΝ... ΔΕΥΩΜΕ
ΘΑΔΙΕΛΕΓΞΟΥΣΙΝΗ
ΜΑΣΟΥΔΕΝΟΣΑΙ... ΕΞΟ
ΜΕΝΟΥΤΩΝΦΑΣΚΟΝΤΩΝ
ΤΟΝΛΕΓΟΝΤΟΜΝ... ΕΙΝΤΟΥΣ
Θ... ΥΣΠΕΠΟΙΗΚΕΝΑΙ
... ΟΥΤΟ... ΟΜΝΥΕΙΝΛΕ
... ΕΛ...
ΥΤΩΣ
Ω... ΡΕ
... ΙΡΙ...
ΖΟ... ΝΣ
ΑΣΗ
ΕΣΕ
ΥΝΕ
ΧΙΤ...
ΑΣ...
ΤΑ...
ΜΕΝ
ΕΤΑ
ΘΗΡΕΥ
ΟΙΣΤΟΥ
ΑΣΟΥ
ΞΟ

COL. XVII

Genn. Casanova dis.   Giu. Casanova inc

COLUMNA XVIII.

. . . .

περι των μεγαλειων δοξαζειν κρειττον η περι των μικρων, και μηδενος αξιων ακριβως· προσεστιν δ' ισως αυτη το και καθ' ὁλοσχερειαν περι των μηδενος αξιων διαλεγεσθαι. Κατα λογον τοινυν που ορκος εστιν ὁ προστιθεμενος, ὅτι τοις πραγμασιν αυτοις, εαν ανθοδευωμεθα, διελεγξουσιν ἡμας, ουδενος ανεξομενου των φασκοντων τον λεγοντ' ομνυειν τους θεους, πεποιηκεναι δ' ου τουθ' ὃ γ' ομνυειν λεγει . . . .

. . . .

CAP. IX.

Frustra rhetores de parvis rebus ad populum agentes suam caussam jurisjurandi religione tueri.

. . . .

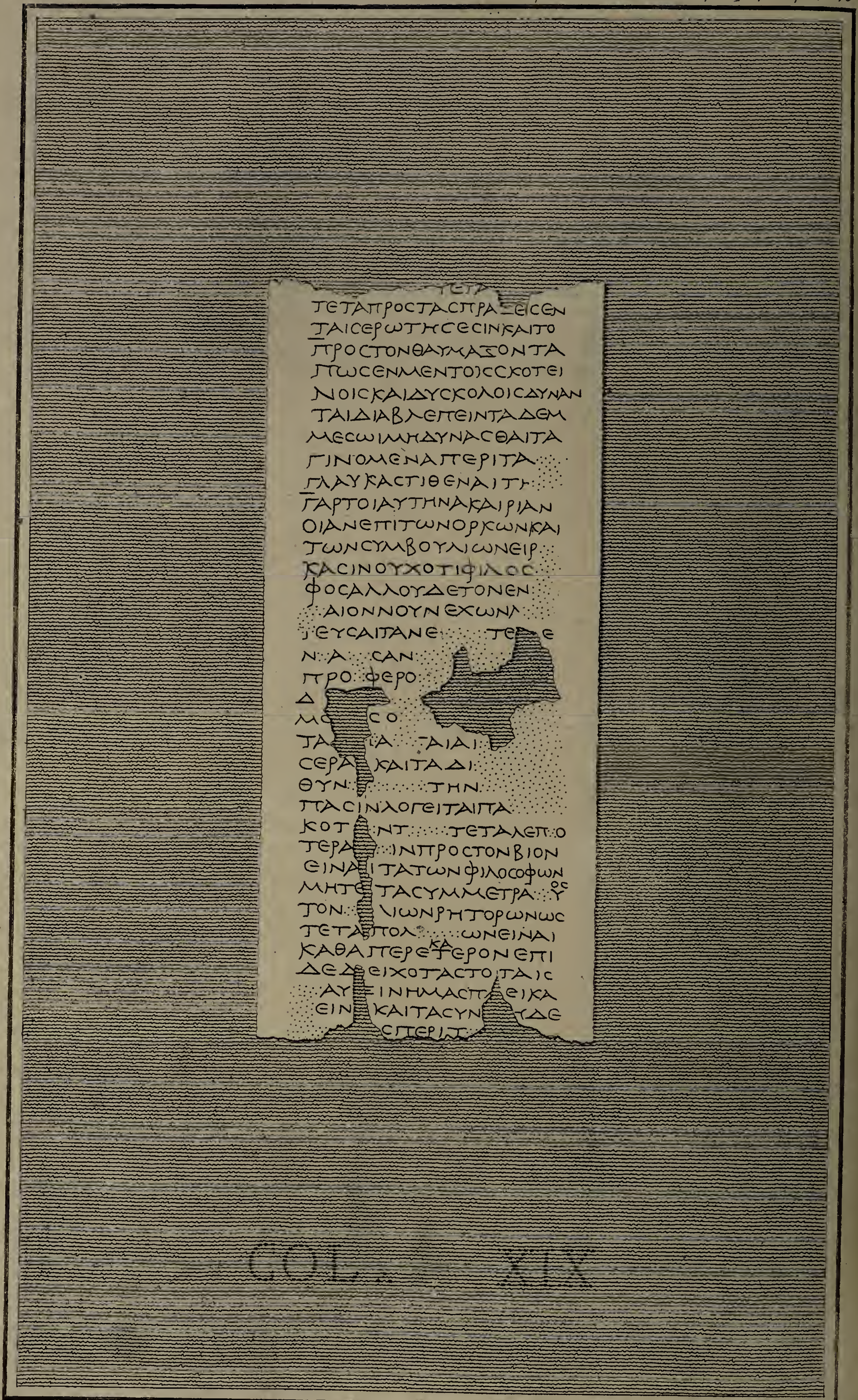
¶ de magnis sententiam ferre accurate est melius, quam de parvis et vilibus: pertinet vero aeque ad ipsam (rhetoricam) et generatim de nullius momenti rebus disserere. Merito igitur propositum est jusjurandum, quia si adversemur, factis ipsis nos redarguent homines, cum nemine excepto omnes dicant, jurantem verbis per Deos non illud facere, quod se jurare ait . .

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 10. που ορκος) Ex elementorum indiciis, quae adhuc in papyro conspiciuntur, videtur posse legi πιτ κος, vel πιυ κος: unde haud nobis difficile fuit vocem ορκος, *jusjurandum* eruere, quam utique necessario requirebat totius περιοχης sententia, praetereaque illud πιτ, aut πιυ in που, *alicubi*, mutare.

Lin. 13. et seq. εαν ανθοδευωμεθα) Nullum profecto verbum ad sensum accommodatius ex αυτογραφου elementis colligi posse, quam ανθοδευώμεθα, facile nobiscum advertet, quicumque in ea oculos conjecerit. Nec movere quemquam debet, quod vocabulum isthoc in lexicis minime inveniatur: ecquis enim ignorat, quam multas dictiones Lexicographis ignotas, nobis suppeditent marmora, aliaque vetera monumenta, quae in lucem quotidie proferuntur? Ceterum sicut a πορευεσθαι *ire* descendit αντιπορευεσθαι *obsistere*, *adversari*; ita prorsus ex ὁδευεσθαι *iter facere*, fieri potuit ανθοδευεσθαι eadem *resistendi* notione: quemadmodum etiam Latini haud diverso sensu *obviam ire*, et *occurrere* adhibuerunt.

Genn. Casanova dis. *Giu. Casanova inc.*

COLUMNA XIX.

. . . .

. . . . τα προς τας πραξεις εν ταις ερωτησεσιν, και το προς τον θαυμαζοντα πως εν μεν τοις σκοτεινοις και δυσκολοις δυνανται διαβλεπειν, τα δ' εν μεσω μη δυνασθαι, τα γινομενα περι τας γλαυκας τιθεναι. Την γαρ τοιαυτην ακαιριαν οιαν επι των ορκων και των συμβουλιων ειρηκασιν, ουχ ὅτι Φιλοσοφος, αλλ' ουδε τον ἕνα χυδαιον νουν εχων λογιστευσαιτ' αν . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

πασιν λογειται παρεστηκοτ' οντα, ουτε τα λεπτοτερα μην προς τον βιον ειναι τα των Φιλοσοφων, μητε τ' ασυμμετρα προς το νομιων ῥητορων, ὥστε τα πολιτικων ειναι· καθαπερ ἑκατερον επιδεδειχοτας, το ταις γλαυξιν ἡμας παρεικαζειν, και. . . . .

. . . .

. . . .

. . . .Ea *addunt*, quae ad actiones spectant in interrogationibus, et quod respondentes demiranti, cur obscura et difficilia inspicere possint *philosophi*, facilia et in medio posita nequeant, ea adferunt, quae noctuis accidunt. Talem enim intempestivum sermonem, qualem de jurejurando, et consiliis instituerunt, non modo nullus philosophus, sed nec is, qui vulgare ingenium habet, aestimaverit

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

Quae ab omnibus putantur in promtu haberi, ea neque esse minutiora de vita philosophorum placita, neque discrepare ab instituto optimorum rhetorum, adeo ut haec sint politicorum propria: perinde ac si utrumque demonstraverint, nos scilicet noctuis esse similes, et. . . . .

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 25. *πασιν λογειται*) In *αυτογραφῳ* legitur *λογειται*, ut sit praesens passivum verbi *λογεω*, a *λογος* originem trahentis: quod sane idem denotare videtur, ac verbum *λογιζω*, seu *λογιζομαι*, idest *ratiocinor*, *puto*, *considero*; licet omnia lexica, quantum accepimus, hac voce careant. Quod si cui magis adrideat pro *λογειται* legere *λογιειται*, ut sit *του λογιζεσθαι* futurum; minime repugnabimus, nec porro diversa erit sententia.

ΝΑΙ
ΑΔΙΚΑΠΑΡΑΤΑΔΟΞΑ
ΖΟΜΕΝΑΠΡΟΣΤΩΝΠΟΛ
ΛΩΝΟΥΚΕΙΝΑΙΤΟΥΣΑΥ
ΠΟΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣΟΜΟΙ
ΩΣΘΑΙΤΟΙΣΚΑΤΑΦΡΟ
ΝΟΥΣΙΤΩΝΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ
ΟΙΣΧΡΩΜΕΘΑΖΗΤΟΥΣΙ
ΔΕΤΕΡΑΚΑΝΕΞΗΙΔΑΛ
ΛΑΚΑΤΑΝΟΗΣΑΙΤΗΝΖΗ
ΤΗΣΙΝΑΥΤΩΝΟΥΔΕΝΑ
ΧΡΗΣΤΟΝΕΙΝΑΙΧΡΗΣΑ
ΣΘΑΙΓΑΡΟΥΧΟΙΟΝΤΕΤΟΙΣ
ΕΥΡΕΘΕΙΣΙΔΙΑΤΟΜΗΤΕ
ΤΑΣΠΟΛΕΙΣΑΝΠΑΡΑΔΕ
ΜΗ ΑΝΑΣΤ ΣΩΖΕΣ
ΞΑΣΘΑΙΠΑΡΑΤ ΥΤΑΤΙ ΘΑ
ΠΡΑΤΤΟΝΤΑΣΥΠΟΔΕ
ΤΗΣΡΗΤΟΡΙ ΟΥΔΕ
ΕΡΑΙ ΩΣΤ ΑΛ
Λ ΤΟΝ
ΖΗΤΕ ΑΙΠΑΡΑ
ΔΟΣΘΑΙ ΥΘΥ
ΜΟΝΗΣΤΗΝ Ι
ΤΑΜΕΝΓΑ Δ
ΑΓΑΘΑΚΑ ΤΑΥ
ΤΟΙΣΥΠΟΤ ΠΟΛ ΛΩ
ΝΟΟΥΜΕΝΟΙΣΟ ΜΑΙ
ΣΙΝΣ ΚΑΘΗΜΑΣΦΙΛΟ
ΦΟΥΛ ΣΑΥΤΩΙΜΟΝΟΝ
ΠΑΡΑ ΤΤΟΝΤΕΣΕΞΕ
ΝΩΝΤ ΑΗΠΑΘΗΤΙΚΩΣ
ΜΟΝΟΝΑΛΛ ΠΙΛΟΓ Σ
ΤΙΚΩΣΑΥΤΑΚΑΤΑΝΟ
ΕΙΝΚΑΙΜΗΠΟΛΛΑΚΙΣΑΥ
ΤΩΝΑΛΗΘΗΝΛΑΜ ΝΕΙΝ

COL. XX

Genn. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

COLUMNA XX.

. . . .

Αδικα παρα τα δοξαζόμενα προς των πολλων ουκ ειναι· τους δ' ὑπολαμβανοντας ὁμοιωσθαι τοις καταφρονουσι των νομισματων, ὁις χρωμεθα, ζητουσι δ' ἑτερα, κᾳν ἐξῃ δ' αλλα κατανοησαι την ζητησιν αυτων ουδεν αχρηστον ειναι. Χρησασθαι γαρ ουχ ὁιοντε τοις ευρεθεισι δια το μητε τας πολεις αν παραδεξασθαι, μητ' αν αυτους σωζεσθαι πραττοντας· ὑπο δε της ῥητορικης . . . .

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Τα μεν γαρ καλα καδικα, αγαθα και κακα ταυτα τοις ὑπο των πολλων νοουμενοις ὁρμαινουσιν ὁι καθ' ἡμας φιλοσοφουντες, αυτω μονον παραλλαττοντες εκεινων, ὡς μη παθητικως μονον, αλλ' επιλογιστικως αυτα κατανοειν, και μη πολλακις αυτων ληθην λαμβανειν . . . .

. . . .

. . . .

CAP. X.

Contra sophistas ostenditur justa, et injusta, bona, et mala alia ab iis esse, quae multitudo opinatur.

¶ Injusta praeter ea, quae talia multitudini videntur, non esse: qui autem contraria sentiunt, similes esse nummos spernentibus, quibus utimur, aliosque quaerentibus; quamvis alioquin eorum conquisitio non inutilis censeri possit. Fieri enim nequit, ut inventis notionibus utantur, tum quod civitates eas non recipiant, tum quod neque ipsi salvi sint, qui id faciant. Sed per rhetoricam . .

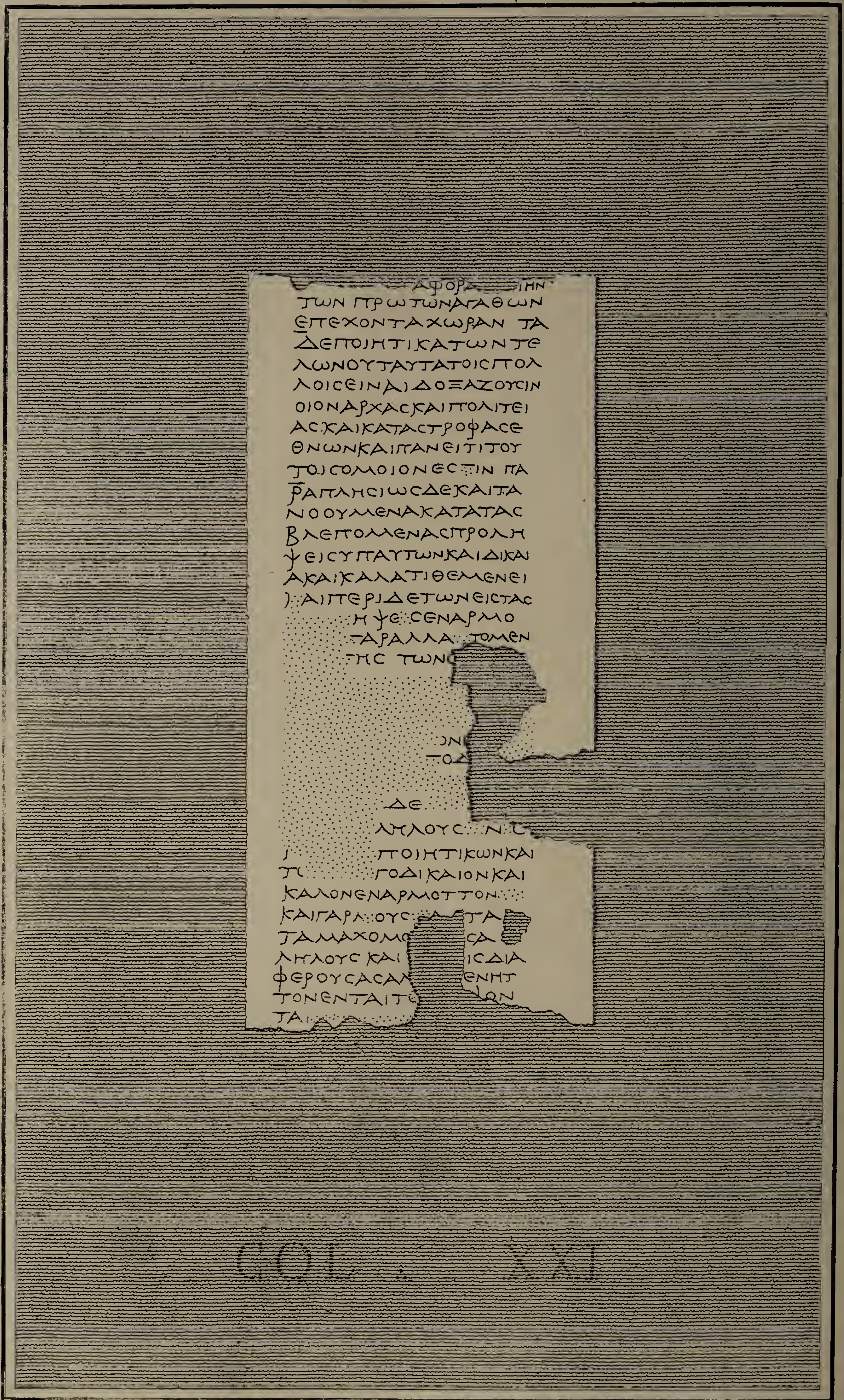
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Honesta enim et injusta, bona et mala, eadem esse atque ea, quae multitudini videntur talia, opinantur ii qui nostra aetate philosophantur; a vulgo tantum diversi abeuntes, quod non solum pathetice, sed etiam rationis ductu eadem considerent, et non saepe eorum obliviscantur. . . . .

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 29. et seq. καθ' ἡμας φιλοσοφουντες) Verba isthaec non rhetorum esse videntur, sed ipsius Philodemi, qui illos ειρωνικως *nostrae aetatis philosophantes* appellat.

ΑΦΟΡΑ ΙΗΝ
ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝΑΓΑΘΩΝ
ΕΠΕΧΟΝΤΑΧΩΡΑΝ ΤΑ
ΔΕΠΟΙΗΤΙΚΑΤΩΝΤΕ
ΛΩΝΟΥΤΑΥΤΑΤΟΙΣΠΟΛ
ΛΟΙΣΕΙΝΑΙΔΟΞΑΖΟΥΣΙΝ
ΟΙΟΝΑΡΧΑΣΚΑΙΠΟΛΙΤΕΙ
ΑΣ.ΚΑΙΚΑΤΑΣΤΡΟΦΑΣΕ
ΘΝΩΝΚΑΙΠΑΝΕΙΤΙΤΟΥ
ΤΟΙΣΟΜΟΙΟΝΕΣ∴ΙΝ ΠΑ
ΡΑΠΛΗΣΙΩΣΔΕΚΑΙΤΑ
ΝΟΟΥΜΕΝΑΚΑΤΑΤΑΣ
ΒΛΕΠΟΜΕΝΑΣΠΡΟΛΗ
ΨΕΙΣΥΠΑΥΤΩΝΚΑΙΔΙΚΑΙ
ΑΚΑΙΚΑΛΑΤΙΘΕΜΕΝΕΙ
)∴ΑΙΠΕΡΙΔΕΤΩΝΕΙΣΤΑΣ
Η ΨΕ∴ΣΕΝΑΡΜΟ
ΤΑΡΑΛΛΑ∴ΤΟΜΕΝ
ΤΗΣ ΤΩΝ
ΟΝΙ
ΤΟΔ
ΔΕ
ΛΗΛΟΥΣ∴Ν∴
Ι ΠΟΙΗΤΙΚΩΝΚΑΙ
ΤΙ ΓΟΔΙΚΑΙΟΝΚΑΙ
ΚΑΛΟΝΕΝΑΡΜΟΤΤΟΝ
ΚΑΙΓΑΡΛ∴ΟΥΣ ΤΑ
ΤΑΜΑΧΟΜ ΣΑ
ΛΗΛΟΥΣΚΑΙ ΙΣΔΙΑ
ΦΕΡΟΥΣΑΣΑΛ ΕΝΗΤ
ΤΟΝΕΝΤΑΙΤ ΩΝ
ΤΑΙ

COL. XXI

Genn Casanova dis

Giu Casanova inc

COLUMNA XXI.

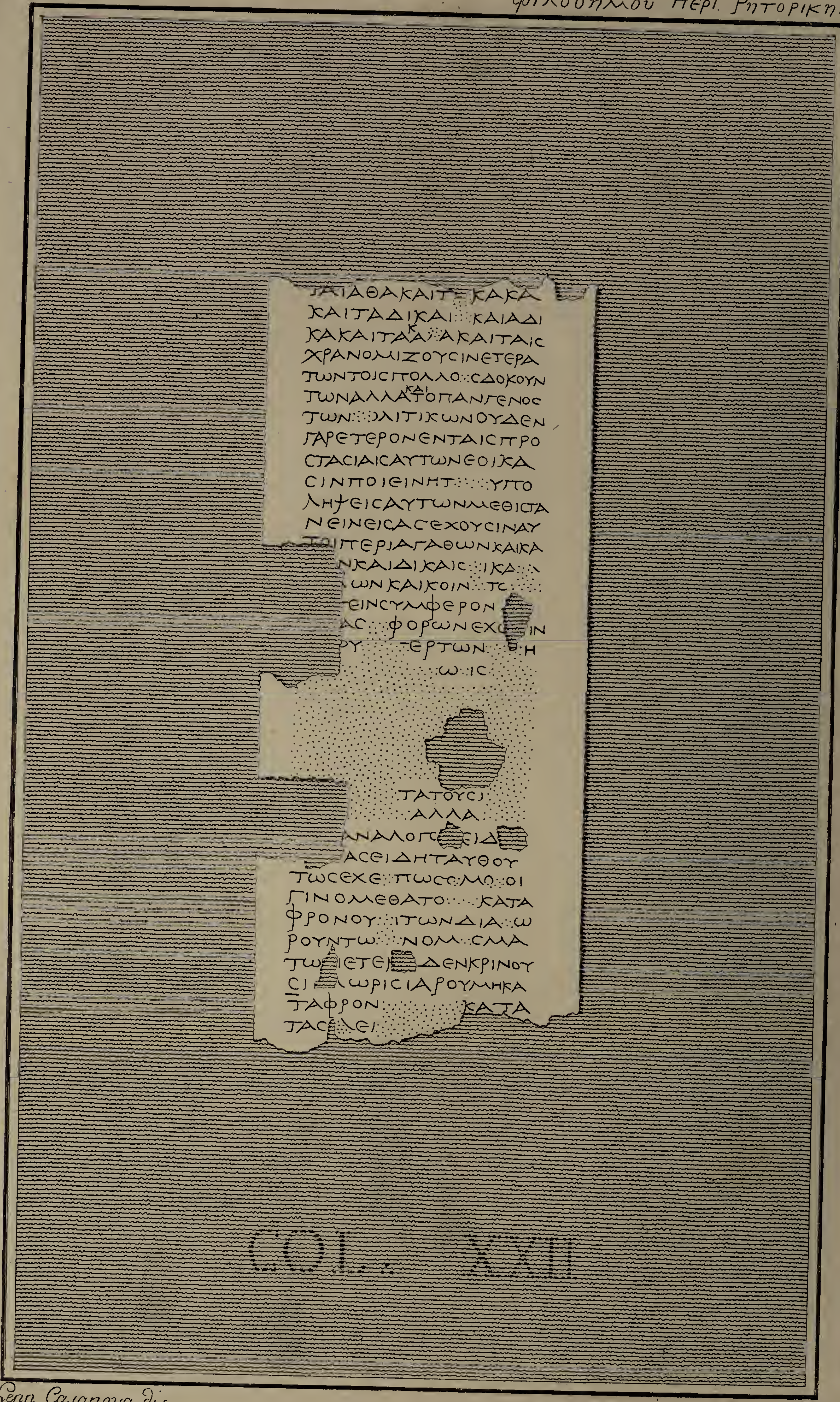
. . . . την
των πρωτων αγαθων
επεχοντα χωραν. Τα
δε ποιητικα των τε-
λων ου ταυτα τοις πολ-
λοις ειναι δοξαζουσιν,
οἱον αρχας, και πολιτει-
ας, και καταστροφας ε-
θνων, και παν ει τι του-
τοις ὁμοιον εστιν. Πα-
ραπλησιως δε και τα
νοουμενα κατα τας
βλεπομενας προλη-
ψεις ὑπ' αυτων και δικαι-
α, και καλα τιθεμεν ει-
ναι· περι δε των εις τας
προληψεις εναρμο-
στων παραλλαττομεν
της δοξης των εκεινων
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
ταυτω το δικαιον και
καλον εναρμοττοντες·
και γαρ νοουσι μεν ταυ-
τα μαχομενοι εις αλ-
ληλους, και . . . .
. . . .

. . . .
primorum bonorum occupantia lo-
cum. Quae vero fines constituunt,
putant *philosophi* non esse eadem
atque ea, quae opinatur multitudo,
quales sunt principatus, munera,
gentium eversiones, omniaque his
similia. Eodem vero pacto justa et
honesta secundum anticipatas no-
tiones ab illa considerari putamus:
at quod ad res anticipatis notioni-
bus respondentes nos a multitudi-
nis et vulgi opinionibus valde re-
cedimus . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
ad eamdem notionem iustum et ho-
nestum referentes: etenim ea con-
siderant pugnantes inter se . . . .
. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 4. et seq. ποιητικα των τελων) Bona ποιητικα των τελων, *quae* videlicet *fines constituunt*, sunt maxima et summa bona, ad quae cetera referuntur.

Lin. 29. et seq. ταυτῳ το δικαιον, και καλον εναρμοττοντες) His verbis indicat Epicureus noster, philosophos, quamvis in justi, et injusti notionibus a vulgo dissentiant, ipsos tamen etiam inter se non consentire, aliosque alia opinari.

COL. XXII

Genn. Casanova dis. *Giu. Casanova inc.*

COLUMNA XXII.

. . . .
. . . . ου μονον φιλοσοφοι
τ' αγαθα και τα κακα,
και τα δικαια και αδι-
κα, και τα καλα και τ' αισ-
χρα, νομιζουσιν ἑτερα
των τοις πολλοις δοκουν-
των, αλλα και το παν γενος
των πολιτικων· ουδεν
γαρ ἑτερον εν ταις προ-
στασιαις αυτων εοικα-
σιν ποιειν, η τας ὑπο-
ληψεις αυτων μεθιστα-
νειν εις ἁς εχουσιν αυ-
τοι περι αγαθων και κα-
κων, και δικαιων και α-
δικων, και κοινῃ το δε
ειπειν συμφεροντων
και ασυμφορων εχουσιν
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . Ει δη ταυθ' ου-
τως εχει, πως ὁμοιοι
γινομεθα τοις κατα-
φρονουσι των διαχω-
ρουντων νομισμα-
των, ἑτερα δ' εγκρινου-
σιν; . . . .
. . . .

. . . .

. . . Non philosophi solum bona et mala, justa et injusta, honesta et turpia diversa existimant ab iis, quae multitudini videntur, sed et omne politicorum genus. Non aliud enim in suis muneribus agere videntur, quam illius opiniones in eas traducere, quas de rebus bonis et malis, de justis et injustis, atque, ut universe dicam, de utilibus et perniciosis ipsi habent. . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

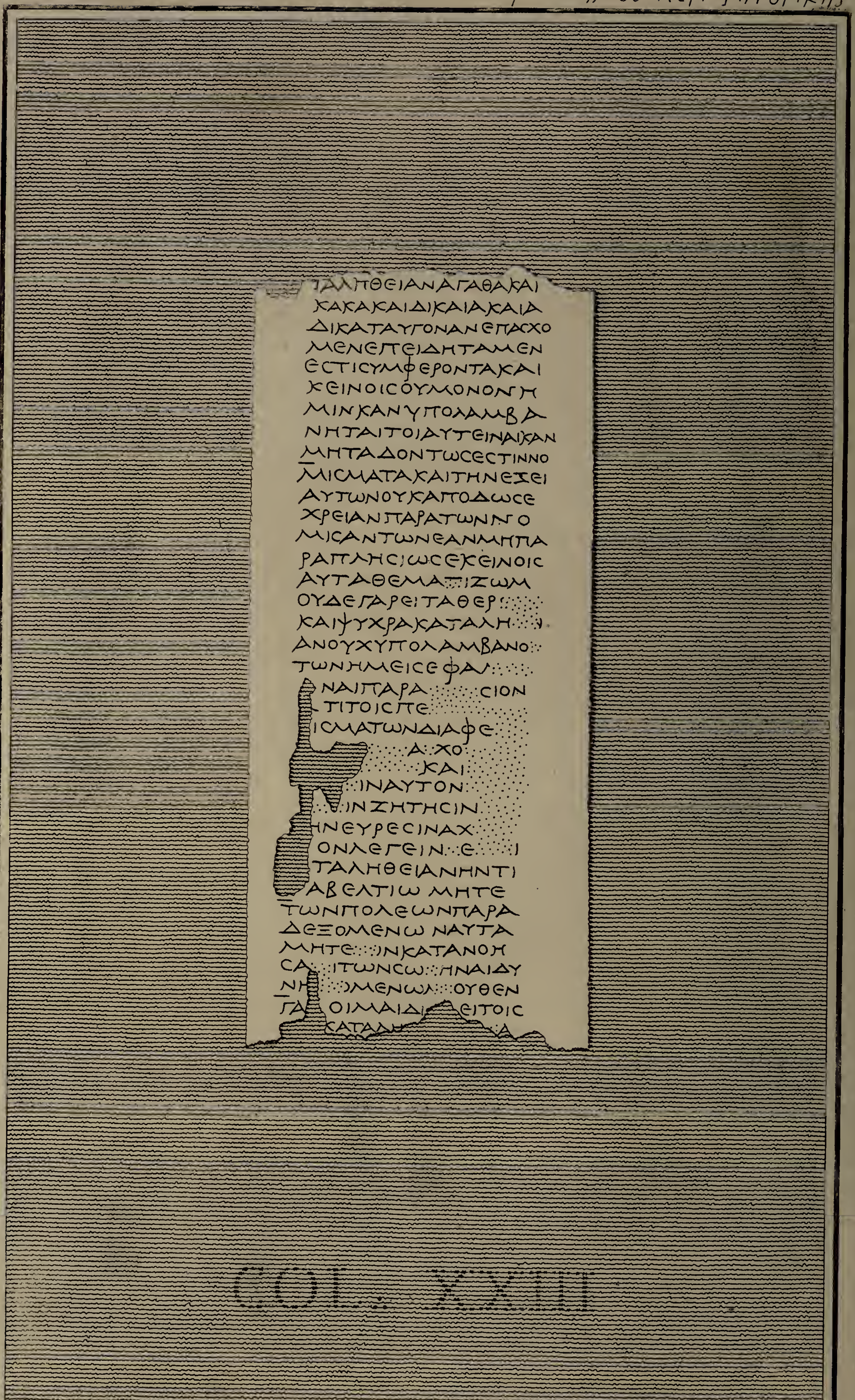
. . . .

. . . .

. . . .

. . . . . Si profecto ita se haec habent, quo pacto similes sumus nummos publicos spernentibus, et alios probantibus? . . . .

. . . .

ΤΑΛΗΘΕΙΑΝΑΓΑΘΑΚΑΙ
ΚΑΚΑΚΑΙΔΙΚΑΙΑΚΑΙΑ
ΔΙΚΑΤΑΥΓΟΝΑΝΕΠΑΣΧΟ
ΜΕΝΕΠΕΙΔΗΤΑΜΕΝ
ΕΣΤΙΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑΚΑΙ
ΚΕΙΝΟΙΣΟΥΜΟΝΟΝΗ
ΜΙΝΚΑΝΥΠΟΛΑΜΒΑ
ΝΗΤΑΙΤΟΙΑΥΤΕΙΝΑΙΚΑΝ
ΜΗΤΑΔΟΝΤΩΣΕΣΤΙΝΝΟ
ΜΙΣΜΑΤΑΚΑΙΤΗΝΕΞΕΙ
ΑΥΤΩΝΟΥΚΑΠΟΔΩΣΕ
ΧΡΕΙΑΝΠΑΡΑΤΩΝΝΟ
ΜΙΣΑΝΤΩΝΕΑΝΜΗΠΑ
ΡΑΠΛΗΣΙΩΣΕΚΕΙΝΟΙΣ
ΑΥΤΑΘΕΜΑ..ΙΖΩΜ
ΟΥΔΕΓΑΡΕΙΤΑΘΕΡ
ΚΑΙΨΥΧΡΑΚΑΤΑΛΗ
ΑΝΟΥΧΥΠΟΛΑΜΒΑΝΟ
ΤΩΝΗΜΕΙΣΕΦΑ
ΝΑΙΠΑΡΑ ... ΣΙΟΝ
ΤΙΤΟΙΣΠΕ
ΙΣΜΑΤΩΝΔΙΑΦΕ
Α ΧΟ
ΚΑΙ
ΙΝΑΥΤΟΝ
ΙΝΖΗΤΗΣΙΝ
ΗΝΕΥΡΕΣΙΝΑΧ
ΟΝΛΕΓΕΙΝ Ε Ι
ΤΑΛΗΘΕΙΑΝΗΝΤΙ
ΑΒΕΛΤΙΩ ΜΗΤΕ
ΤΩΝΠΟΛΕΩΝΠΑΡΑ
ΔΕΞΟΜΕΝΩ ΝΑΥΤΑ
ΜΗΤΕ ... ΝΚΑΤΑΝΟΗ
ΣΑ ... ΙΤΩΝΣΩ ... ΗΝΑΙΔΥ
ΝΗ ... ΜΕΝΩΛ ... ΟΥΘΕΝ
ΓΑ ΟΙΜΑΙΔΙ ΕΙΤΟΙΣ
ΚΑΤΑΛ Α

COL. XXIII

Gen. Casanova dis.

Giu. Casanova inc.

COLUMNA XXIII.

. . . .

. . . . . . περι τα κατ' αληθειαν αγαθα και κακα, και δικαια και αδικα ταυτον αν επασχομεν· επειδη τα μεν εστι συμφεροντα κακεινοις, ου μονον ἡμιν, καν ὑπολαμβανηται τοιαυτ' ειναι· καν μη, ταδ' οντως εστιν νομισματα, και την ἑξει αυτων ουκ αποδωσει χρειαν παρα των νομισαντων, εαν μη παραπλησιως εκεινοις αυτα θεματιζωμεν. Ουδε γαρ ει τα θερμα, και ψυχρα κατ' αληθειαν ουχ ὑπολαμβανοντων, ἡμεις εφαμεν ειναι. Παραπλησιον δε τι τοις περι των νομισματων διαφερομενοις . . . .

. . . .

. . . .

. . . . την ζητησιν, και την ευρεσιν αχρηστον λεγειν γ', ει και κατ' αληθειαν ην τινα βελτιω, μητε των πολεων παραδεξομενων αυτα, μητε των κατανοησαντων σωθηναι δυνηθησομενων. Ουθεν γαρ, οιμαι, διοισει τοις μεν κατ' αληθειαν ὑγιαι-

. . . .

. . . . . De iis, quae vere sunt bona et mala, justa et injusta, idem nobis, ac *de bonis numismatis* accideret. Nam sunt etiam illis utilia, non solum nobis, si talia existimentur: sin minus, vere sunt numismata, et quam natura habent utilitatem, minime ab hominum opinione accipient, si nos ea non eodem pacto atque illi statuamus. Neque enim, si nos calida, et frigida adfirmaremus esse, quae vere talia sunt, aliis tamen dissentientibus, *ea calida, et frigida non essent.* Simile vero quid iis, qui de numismatis dissident . . . .

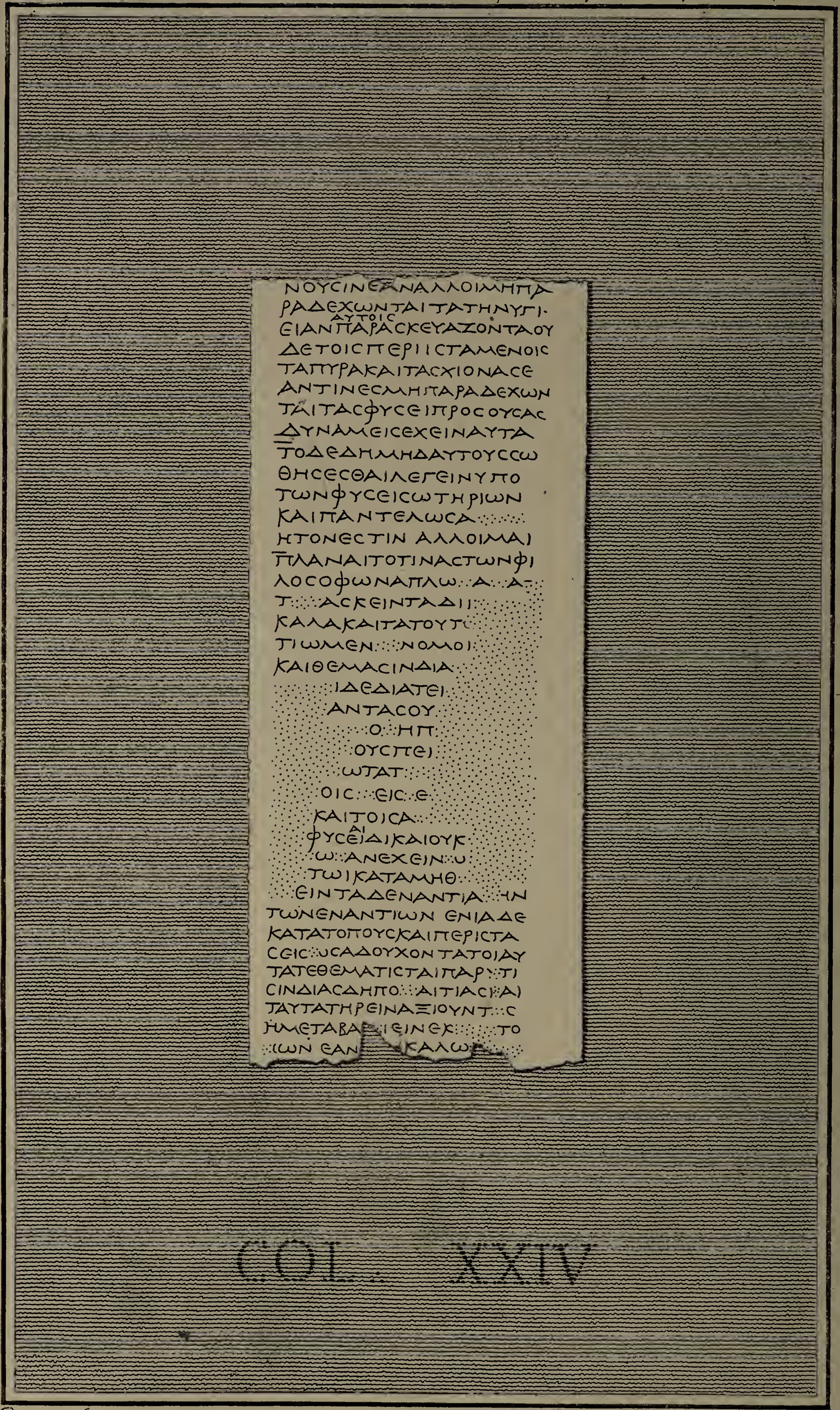
. . . .

. . . .

. . . . . disquisitionem et inventionem dicere inutilem, licet aliqua vere sint meliora, quod neque ea civitates sint accepturae, neque ipsi excogitantes per eadem servari possint. Nihil enim, ut puto, intererit eorum, qui vere conva-

ADNOTATIONES.

Lin. 22 et seqq. Παραπλησιον δε τοις περι των νομισματων) Si haec illis adjungamus, quae lacunam sequuntur, profecto apparebit id ostendere velle Auctorem, quemadmodum boni nummi, tametsi a civitatibus rejiciantur, boni et utiles esse non desinunt; ita quoque philosophorum opiniones de bonis et malis, justis et injustis, veras atque utiles esse existimandas, licet a multitudine contemnantur: ideoque non posse nisi stulte dici, harum rerum disquisitionem et inventionem inutilem esse.

ΝΟΥϹΙΝΕΑΝΑΛΛΟΙΜΗΠΑ
ΡΑΔΕΧΩΝΤΑΙΤΑΤΗΝΥΓΙ
ΑΥΤΟΙϹ
ΕΙΑΝΠΑΡΑϹΚΕΥΑΖΟΝΤΑΟΥ
ΔΕΤΟΙϹΠΕΡΙΙϹΤΑΜΕΝΟΙϹ
ΤΑΠΥΡΑΚΑΙΤΑϹΧΙΟΝΑϹΕ
ΑΝΤΙΝΕϹΜΗΠΑΡΑΔΕΧΩΝ
ΤΑΙΤΑϹΦΥϹΕΙΠΡΟϹΟΥϹΑϹ
ΔΥΝΑΜΕΙϹΕΧΕΙΝΑΥΤΑ
ΤΟΔΕΔΗΜΗΔΑΥΤΟΥϹϹΩ
ΘΗϹΕϹΘΑΙΛΕΓΕΙΝΥΠΟ
ΤΩΝΦΥϹΕΙϹΩΤΗΡΙΩΝ
ΚΑΙΠΑΝΤΕΛΩϹΑ ...
ΗΤΟΝΕϹΤΙΝ ΑΛΛΟΙΜΑΙ
ΠΛΑΝΑΙΤΟΤΙΝΑϹΤΩΝΦΙ
ΛΟϹΟΦΩΝΑΠΛΩ .. Α .. Α
Τ ... ΑϹΚΕΙΝΤΑΔΙΙ
ΚΑΛΑΚΑΙΤΑΤΟΥΤ
ΤΙΩΜΕΝ ... ΝΟΜΟΙ
ΚΑΙΘΕΜΑϹΙΝΔΙΑ
... ΙΔΕΔΙΑΤΕΙ
ΑΝΤΑϹΟΥ
... Ο .. ΗΠ
ΟΥϹΠΕΙ
ΩΤΑΤ
ΟΙϹ .. ΕΙϹ . Ε
ΚΑΙΤΟΙϹΑ
ΑΙ
ΦΥϹΕΙΔΙΚΑΙΟΥΚ
Ω .. ΑΝΕΧΕΙΝ .. Υ
ΤΩΙΚΑΤΑΜΗΘ
.. ΕΙΝΤΑΔΕΝΑΝΤΙΑ .. ΗΝ
ΤΩΝΕΝΑΝΤΙΩΝ ΕΝΙΑΔΕ
ΚΑΤΑΤΟΠΟΥϹΚΑΙΠΕΡΙϹΤΑ
ϹΕΙϹ .. ΥϹΑΔΟΥΧΟΝ ΤΑΤΟΙΑΥ
ΤΑΤΕΘΕΜΑΤΙϹΤΑΙΠΑΡ .. ΤΙ
ϹΙΝΔΙΑϹΑΗΠΟ ... ΑΙΤΙΑϹ . ΑΙ
ΤΑΥΤΑΤΗΡΕΙΝΑΞΙΟΥΝΤ .. Ϲ
ΗΜΕΤΑΒΑ .. ΕΙΝΕΚ ... ΤΟ
.. ΙΩΝ ΕΑΝ ΚΑΛΩ ...

COL. XXIV

Genn. Casanova dis. *Giu. Casanova inc.*

COLUMNA XXIV.

νουσιν, εαν αλλοι μη παραδεχωνται τα την υγιειαν αυτοις παρασκευαζοντα, ουδε τοις περιισταμενοις τα πυρα, και τας χιονας, εαν τινες μη παραδεχωνται τας φυσει προσουσας δυναμεις εχειν αυτα. Το δε δη μηδ' αυτους σωθησεσθαι λεγειν ὑπο των φυσει σωτηριων, και παντελως αν ανοητον εστιν. Αλλ', οιμαι, πλανα το τινας των φιλοσοφων ἁπλως ἁπαντα φασκειν τα δικαια και καλα, και τα τουτοις εναντιωμενα νομοις μην και θεμασιν διαφερειν

. . . .

. . . τω κατα μηθεν ελλειπειν, τα δ' εναντια μην των εναντιων· ενια δε κατα τοπους, και περιστασεις· ὁσα δ' ουκ οντα τοιαυτα τεθεματισται παρα τισιν δι' ἁς δηποτ' αιτιας, και ταυτα τηρειν αξιουντες, η μεταβαινειν εκ των τοπων. Εαν των καλων φυ-

lescunt, si alii non admittant remedia sanitatem illis adferentia; neque eorum, qui circum ignes et nives consistunt, si nonnulli his rebus virtutes, quas natura habent, inesse haud putent. Dicere autem neque ipsos salutem esse consecuturos ex rebus natura salutaribus, est omnino stultum. Verum hi, puto, inde decipiuntur, quod quidam philosophi omnia justa et honesta, atque his contraria generatim pro legum, et regionum diversitate variare docent . . . .

. . . .

. . . . adeo ut nulla in re deficiant; et contraria sunt dicenda de contrariis: quaedam vero sunt honesta pro locis et temporibus. Quaecumque autem non per se honesta, apud nonnullos qualibet demum de caussa constituta sunt, haec servanda censemus, vel ex locis iis migrandum. Sin vero ex rebus natura hone-

ADNOTATIONES.

Lin. 11. et seq. πάντελως αν ανοητον εστι) Si cui minime probetur πληρωματικον istud αν, nil prohibet quin legat pro αν ανοητον απονοητον eodem sensu, ab απονοουμαι *insanio* profectum.

Lin. 28. et seq. τῳ κατα μηθεν ελλειπειν) Quamvis proxima lacuna non paucas pagellae hujus lineas interceperit; ex toto tamen sermonis contextu colligi plane posse videtur, eo Philodemum spectare, ut a nonnullis philosophis se dissidere ostendat, qui nihil esse natura honestum aut justum arbitrantes, omnia honesta vel turpia, justa vel injusta universe ab hominum arbitrio pendere, ideoque pro variis legibus ac locis discrepare docebant. Rursus ipse contendit honesta et justa, atque his contraria in duo genera dispertiri omnino oportere; quorum altera ita per se, et natura justa et honesta sunt, ut nunquam talia esse desinant, ac propterea ab omnibus ubique gentium summa religione servari debeant: altera vero quorumdam populorum legibus veluti justa et honesta constituta fuisse ait, licet talia per se non sint; atque haec etiam ab earum regionum incolis servanda esse decernit, ni alio inde commigrare velint.

ΓΑΙΟΥCEΙΝΑΙ ΚΑΙΤΩ
ΗΤΑΔΙΩΡΙCΜΕΝΑΜΟ
Ν..ΝΑΛΛΑΚΑΙΤΑΤΗΝΟΜΟ
ΕΙ..ΕΙΑΝΑΥΤΟΙCΕΧΟΝΤΑ
ΔΙΑΦΥΛΑΤΤΕΙΝ ΚΑΚΕΙΝΑ
ΜΗΜΟΝΟΝCΥΝΕΙΔΟΤΩΝ
ΑΛΛΑΚΑΝΛΑΝΘΑΝΩΜΕΝ
ΑΠΑΞΑΠΑΝΤ..CΚΑΙΜΕΘΗ
ΔΟΝΗCΑΛΛΟΥΔΙΑΝΑΓΚΗΝ
ΚΑΙΒΕΒΑΙΩCΑΛΛΟΥCΑΛΕΥ
ΟΜΕΝΩC ΕΙΔΗΡΗΤΟΡΙΚΗ
ΤΟΥΤΩΝΤΗΝΕΜΠΕΙΡΙΑΝ
ΠΑΡΑΔΙΔΩCΙΝΩCΤΕΜΟ
ΝΗΝΡΗΘΗΝΑΙΤΗΝΤΕΤΡΙ..
ΜΕΝΗΝΩC..ΤΕΡΟΔΟΝΕ..
ΤΟΝΜΑΚΑΡ..ΝΒΙΟΝΒΑ
ΒΕΙΝ ΑΛΛΟΥ..ΜΕΝΕΙCΤΑ
ΔΙΚΑCΤΗΡΙ..ΚΑΙΤΑCΕΚ
ΚΛ....Α..ΟΠΟΥ..ΛΕΙΩΝΑ
ΑΓΙΑΤ..ΝΠΡΟCΤΩΙΚΑΦΗ
ΡΕΙΜΕ.......ΩΝ Η
..ΕΙC..
..ΟΝΟΥΚ......ΥΑ
.........ΛΕΧΕ
.........ΩΦΕΛ
..ΗΝΗΝΚΑΙ..ΙΔΙΓΙ
..Μ....ΟCΕCΤ.ΝΕΠΙΧΕΙ
ΔΕΙΝΑΙ.......ΚΑΛΑ
ΠΑ..ΑΔΟΘΗ.....ΥΜΑΠΛΟΝ
ΩΦΕΛΕΙCΘΑΙΔ..ΤΗΝΡΗΤΟ
ΡΙΚΗΝ ..ΓΑΡΠΕΙΘΩΝΤΟΥC
ΑΝΘΡΩΠΟΥCΔΟΞΕΙΚΑΙΚΑ
ΛΟCΚΑΙΑΓΑΘΟCΕΙΝΑΙΤΟΥ
ΤΟΥΘΕΝΕΚΑΒΟΥ..ΟΝΤΕΙΝΑ
ΚΑΙΦΡΟΝΙΜΟΙΚΑ..ΔΙΚΑΙΟ..
ΤΟΥΓΙΝΕCΘΑΙΤΙΜΕΙΖΟΝΑΥ
ΤΟΙCΠΑΡΑΝΘΡΩΠΩΝ ΩC
ΙΕΡ..ΝΟΥΔΕΝΟ..ΕΛΟCΕΧΕΙ
ΕΙΜΗΘ

COL. XXV

Genn. Caſanova dis. — *Giu. Caſanova inc.*

COLUMNA XXV.

σει τιν' η, τηρειν τω βεβαιοτατους ειναι, και τω μη τα διωρισμενα μονον, αλλα και τα την ὁμοειδειαν αυτοις εχοντα διαφυλαττειν, κακεινα μη μονον συνειδοτων, αλλα καν λανθανωμεν απαξαπαντας, και μεθ' ἡδονης, αλλ' ου δι' αναγκην, και βεβαιως, αλλ' ου σαλευομενως. Ει δη ρητορικη τουτων την εμπειριαν παραδιδωσιν, ὡστε μονην ρηθηναι την τετριμμενην ὡσπερ ὁδον εις τον μακαριον βιον βατειν, αλλ' ουχι μεν εις τα δικαστηρια, και τας εκκλησιας, ὁπου πλειω ναυαγια των προς τω Καφηρει. . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . επιχειρειν δ' ειναι ματην τω καλα παραδοθηναι, αλλα πλεον ωφελεισθαι δια την ρητορικην· ὁ γαρ πειθων τους ανθρωπους δοξει και καλος και αγαθος ειναι. Τουτου θ' ἑνεκα βουλοντ' ειναι, και φρονιμοι, και δικαιοι, του γινεσθαι τι μειζον αυτοις παρ' ανθρωπων, ὡσπεραν ουδεν οφελος εχει ἡ μην ρητορικη, ει μη. . . . .

stis quaedam sint, omnes in his firmissimos esse volumus, et servare non modo definita, sed et ea, quae ipsis similem habent notionem, atque haec non modo coram aliis, sed etiam si a nemine adspiciamur; praeterea cum voluptate, non ob necessitatem, et firmiter, non vacillando. ¶ Si profecto rhetorica harum rerum scientiam tradit, ut sola dicatur tritam veluti viam ad beate vivendum percurrere, at nequaquam certe ad judicia, et populi conciones, ubi plura sunt naufragia, quam quae apud Caphareum eveniunt. . . . .

CAP. XI.

Haud rhetores sua arte adjuvari, ut boni evadant, et existimentur.

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

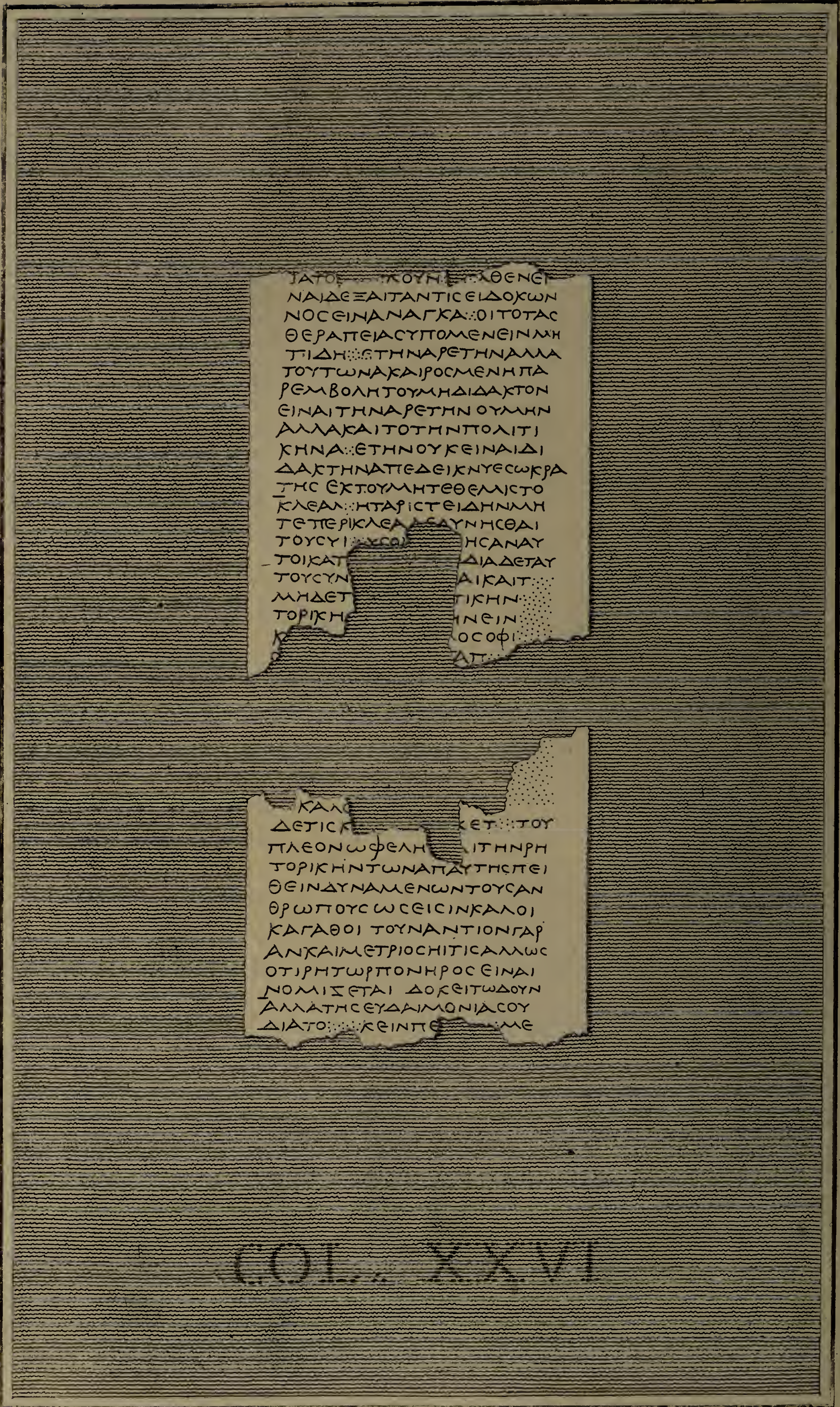
. . . .

. . . . se *ajunt* frustra posse fieri probos honesta discendo, verum majorem utilitatem e rhetorica capere. Qui enim hominibus aliquid persuadet, probus et bonus esse existimabitur. Hujus rei gratia volunt *rhetores* esse et prudentes, et justi, ut nempe majus aliquid ab hominibus consequantur, tamquam si nullam utilitatem rhetorica habeat, nisi. .

ADNOTATIONES.

Lin. 20. et seq. πλειω ναυαγια) Eleganti sane translatione Epicureus philosophus damna et mala, per improbos rhetores hominibus illata, *naufragia* appellat. De Caphareo Euboeae promontorio, ob procellas, et naufragia infami, nonnulla haud poenitenda in *Praefat.* adnotavimus.

Lin. 31. et seq. αλλα πλεον ωφελεισθαι) Librarius perperam scripserat υμαπλον, quod utique nihili est. At legendum αλλα πλεον, *sed plus*, tum hujus loci sententia suadet, tum maxime illud comprobat, quod Auctor sequenti Col. advertit, frustra rhetores gloriari, sibi ad probitatis famam adsequendam *magis rhetoricam profuisse*, πλεον ωφελησαι την ῥητορικην.

Genn. Casanova dis. *Giu. Casanova inc.*

COLUMNA XXVI.

. . . .

. . . . . Ουκουν μηθεν ειναι δεξαιτ' αν τις, ει δοκων νοσειν αναγκαζοιτο τας θεραπειας ὑπομενειν, μητι δη γε την αρετην. Αλλα τουτων ακαιρος μεν ἡ παρεμβολη του μη διδακτον ειναι την αρετην. Ου μην αλλα και το την πολιτικην αρετην ουκ ειναι διδακτην απεδεικνυε Σωκρατης εκ του μητε Θεμιστοκλεα, μητ' Αριστειδην, μητε Περικλεα δεδυνησθαι τους ὑιους, ὁιοι μεν ησαν αυτοι, καταλειπειν· δια δε τ' αυτου συνζητησαι, και του μηδε την πολιτικην ρητορικην παραβαινειν

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

πλεον ωφελησαι την ρητορικην, των απ' αυτης πειθειν δυναμενων τους ανθρωπους, ὡς εισιν καλοι, καγαθοι· τουναντιον γαρ, αν και μετριος η τις αλλως, ὁτι ρητωρ πονηρος ειναι νομιζεται· δοκει τωδ' ουν, αλλα της ευδαιμονιας, ου δια το δοκειν πειθειν. . . . .

. . . .

. . . . . Igitur nil esse quis existimaverit, si cum aegrotare videatur, curationes, nedum virtutem exspectare cogatur. Sed horum inepta est interjecta sententia, virtutem scilicet disci non posse. Verumtamen politicam virtutem ex eo disci non posse demonstravit Socrates, quod neque Themistocles, neque Aristides, neque Pericles filios reliquerunt, quales ipsi erant: illos autem et disputando, et minime negligendo rhetoricae politicae studium . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

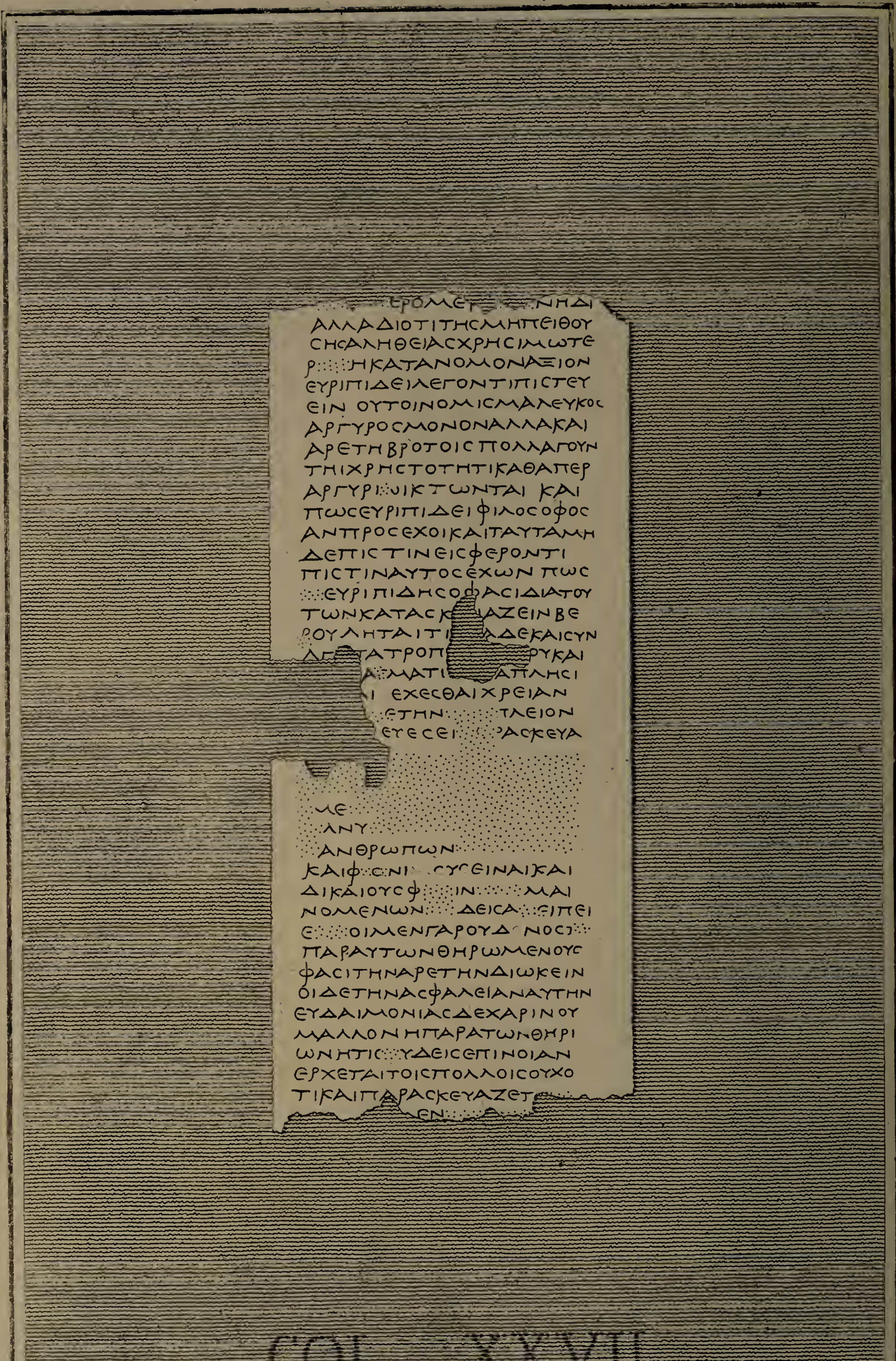
. . . .

Falso dicitur magis prodesse rhetorica, cum per ipsam hominibus persuadere rhetores possint, se esse honestos et probos. Nam contra accidit, licet aliquis sit ceteroquin moderatus, ut rhetor improbus existimetur: bonus autem ab aliquo habetur, sed quadam felicitate, non quod id persuadere videatur. . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 5. *θεραπειας ὑπομενειν*) *θεραπεια*, quae proprie est corporis curatio, metaphorice heic pro disciplina sumitur, per quam homines honesta discendo ab animi morbis, ignorantia nempe, et vitiis liberantur.

Lin. 10. et seq. *πολιτικην ῥητορικην*) Epicureus noster adversarios refellens, qui virtutem disci non posse autumabant, et Socratis auctoritate opinionem suam tuebantur, his verbis asserere videtur Aristidem, Themistoclem, Periclem, aliosque viros optime de civitatibus meritos per philosophicas disputationes, simulque rhetoricae politicae, non sophisticae studium, veras politicas virtutes adsecutos ſuisse.

ΕΡΟΜΕΓ ΝΗΔΙ
ΑΛΛΑΔΙΟΤΙΤΗΣΜΗΠΕΙΘΟΥ
ΣΗΣΑΛΗΘΕΙΑΣΧΡΗΣΙΜΩΤΕ
Ρ ΗΚΑΤΑΝΟΜΟΝΑΞΙΟΝ
ΕΥΡΙΠΙΔΕΙΛΕΓΟΝΤΙΠΙΣΤΕΥ
ΕΙΝ ΟΥΤΟΙΝΟΜΙΣΜΑΛΕΥΚΟΣ
ΑΡΓΥΡΟΣΜΟΝΟΝΑΛΛΑΚΑΙ
ΑΡΕΤΗΒΡΟΤΟΙΣΠΟΛΛΑΓΟΥΝ
ΤΗΙΧΡΗΣΤΟΤΗΤΙΚΑΘΑΠΕΡ
ΑΡΓΥΡΙ ΝΙΚΤΩΝΤΑΙ ΚΑΙ
ΠΩΣΕΥΡΙΠΙΔΕΙΦΙΛΟΣΟΦΟΣ
ΑΝΠΡΟΣΕΧΟΙΚΑΙΤΑΥΤΑΜΗ
ΔΕΠΙΣΤΙΝΕΙΣΦΕΡΟΝΤΙ
ΠΙΣΤΙΝΑΥΤΟΣΕΧΩΝ ΠΩΣ
ΕΥΡΙΠΙΔΗΣΟΦΑΣΙΔΙΑΤΟΥ
ΤΩΝΚΑΤΑΣΚ ΑΖΕΙΝΒΕ
ΡΟΥΛΗΤΑΙΤΙ ΑΔΕΚΑΙΣΥΝ
ΑΓ ΑΤΡΟΠ ΡΥΚΑΙ
ΑΜΑΤΙ ΑΠΑΛΗΣΙ
Ι ΕΧΕΣΘΑΙΧΡΕΙΑΝ
ΕΤΗΝ ΤΛΕΙΟΝ
ΕΤΕΣΕΙ ΡΑΣΚΕΥΑ

ΜΕ
ΑΝΥ
ΑΝΘΡΩΠΩΝ
ΚΑΙΦ ΕΝΙ ΣΥΣΕΙΝΑΙΚΑΙ
ΔΙΚΑΙΟΥΣΦ ΙΝ ΜΑΙ
ΝΟΜΕΝΩΝ ΔΕΙΣΑ ΕΙΠΕΙ
Ε ΟΙΜΕΝΓΑΡΟΥΔ ΝΟΣΤ
ΠΑΡΑΥΤΩΝΘΗΡΩΜΕΝΟΥΣ
ΦΑΣΙΤΗΝΑΡΕΤΗΝΔΙΩΚΕΙΝ
ΟΙΔΕΤΗΝΑΣΦΑΛΕΙΑΝΑΥΤΗΝ
ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣΔΕΧΑΡΙΝΟΥ
ΜΑΛΛΟΝΗΠΑΡΑΤΩΝΘΗΡΙ
ΩΝΗΤΙΣ ΥΔΕΙΣΕΠΙΝΟΙΑΝ
ΕΡΧΕΤΑΙΤΟΙΣΠΟΛΛΟΙΣΟΥΧΟ
ΤΙΚΑΙΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΕΤ
ΕΝ

COL. XXVII

Genn. Casanova dis. *Giu. Casanova inc.*

COLUMNA XXVII.

. . . .

Αλλα διοτι της μη πειθουσης αληθειας χρησιμωτερον, η κατα νομον αξιον Ευριπιδει λεγοντι πιστευειν· Ουτοι νομισμα λευκος αργυρος μονον, αλλα και αρετη βροτοις; πολλα γουν τη χρηστοτητι καθαπερ αργυριω κτωνται. Και πως Ευριπιδει φιλοσοφος αν προσεχοι, και ταυτα μηδε πιστιν εισφεροντι, πιστιν αυτος εχων; Πως δ' Ευριπιδης, ὅ φασι, δια τουτων κατασκευαζειν βεβουληται τινα δε και συναπτα τροπικα· ὅπου και τω πραγματι παραπλησιως αν δεχεσθαι χρειαν εις αρετην εστι πλειον;

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

Και φρονιμους ειναι, και δικαιους φασιν, ὅ και μαινομενων ουδεις αν ειπειεν. Ὁι μεν γαρ ουδενος, η παρ' αυτων θηρωμενους φασι την αρετην διωκειν· οι δε την ασφαλειαν αυτην ευδαιμονιας δε χαριν ου μαλλον, η παρα των θηριων, ἡτις ουδ' εις επινοιαν ερχεται τοις πολλοις, ουχ ὅτι και παρασκευαζεται

. . . .

. . . .

¶ Sed quare, cum non persuadeat veritas, magis est utile, quam legi congruens Euripidi credere dicenti: » Non nummus est album argentum solum, sed et virtus hominibus? » multa illi certe probitate velut argento sibi comparant. Et quomodo philosophus verbis attenderet Euripidis nullam auctoritatem adferentis, ipse auctoritate praeditus? Quomodo vero Euripides hisce sententiis, ut dicunt, quaedam connexa morum praecepta parare voluit; unde ad rem apposite capere utilitatem licet ad virtutem magis? . . . .

CAP. XII. Decipi sophistas adserentes, veritatem persuadendi vim non habere, et virtutem ipsam ignorari.

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

et prudentes, et justos se esse dicunt *rhetores*, quod furentium nemo certe diceret. Alii enim ajunt se sectari virtutem, eam non aliunde, quam a se ipsis captantes: alii vero ob quamdam felicitatem se adsequi dicunt ipsam securitatem non magis, quam a feris; quae sane neque in mentem multitudini venit, nedum paratur . . . . .

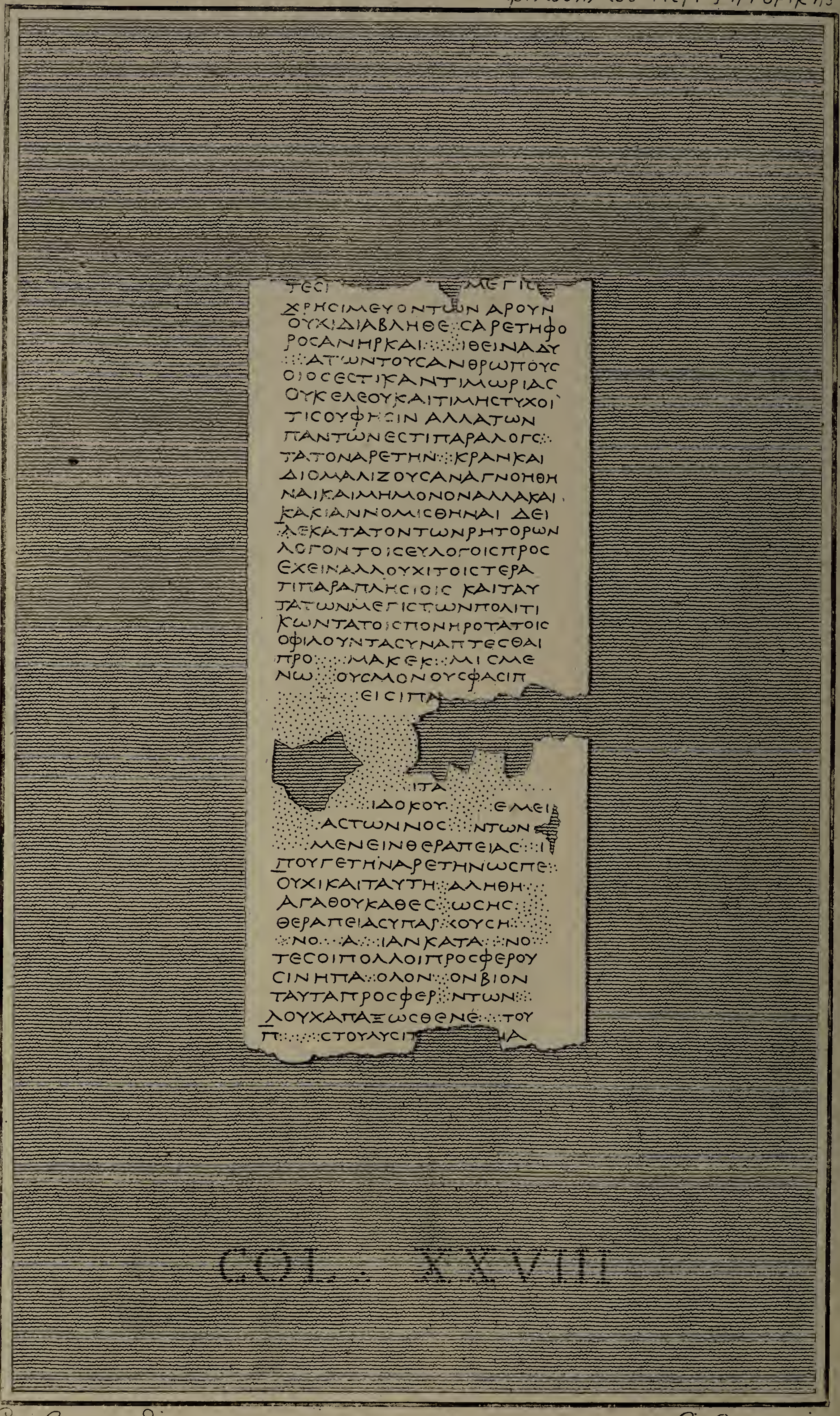
. . . .

Lin. 17. et seq. *τινα δε και συναπτα τροπικα*) In papyro est tantum *τροπ*, unde sat Auctoris menti congruenter *τροπικα* erui posse est visum, *opera* scilicet *moralia*; quemadmodum dixere Graeci *τα ῥητορικα*, *τα φιλοσοφικα*, *τα μαθηματικα*, subaudientes *συγγραμματα*. Quod si dubites, an Philodemi aetate adjectivum *τροπικος* pro *morali* acceptum sit, eaque significatio posterioris potius aevi esse videatur; omnino lege *τινα συναπτα τροπων*, intelligendo nimirum *χρηματα*, vel *πραγματα*, eodem plane modo atque apud Synesium *το μουσικης χρημα*, idest *ars musica*, reperitur.

Lin. 35. et seqq. *ου μαλλον η παρα των θηριων*) Ex hoc loco discimus rhetores, seu sophistas consuevisse gloriari, se prudentia et justitia omnem securitatem non magis ab hominibus, quam ab ipsis feris adsequi posse; quae quidem gloriatio valde inepta et absurda merito a Philodemo irridetur. Sed inquies, undenam sophistis persuaderi potuit tam incredibilis securitas, quam ne inficeto quidem popello unquam in mentem venire scite ait Noster? Etenim quod habet Epicurus in *Ratis Sententiis* apud Laertium lib. X. *Ὁσα των ζωων ουκ εδυνατο συνθηκας ποιεισθαι τας ὑπερ του μη βλαπτειν αλληλα, μηδε βλαπτεσθαι· προς ταυτα ουδεν εστιν ουδε δικαιον, ουδε αδικον· inter quaecumque animalia convenire non potuit, ut invicem neque laederent, neque laederentur: nulla est enim inter ea neque justi, neque injusti ratio*; evidenter ipsa ratione duce omnes novimus. Unde celebre Homericum illud:

Ὡς ουκ εστι λεουσι, και ανδρασιν ορκια πιστα,
Ut non sunt homini, atque leoni foedera tuta.

Verum, ut nostra fert sententia, ita illi locuti videntur, non quod istam securitatem reapse parari posse persuasum habuerint, sed ut Epicureorum superbiam retunderent, qui magistrum secuti jactitabant, sapienti minime capessendam esse rempublicam, nihilque praestabilius esse otiosa vita, cujus ope tantum optata securitas, animique tranquillitas obtineatur. Quapropter rhetores adversarios vicissim illudere volentes, adfirmabant se, quamvis reipublicae consulerent, honoribusque fungerentur, prudentia et justitia fretos securos fore non modo ab hominibus, sed ab ipsis quoque feris; cum quibus tamen nullum homini jus intercedere contendebat Epicurus.

ΤΕϹΙ ΜΕΓΙϹ
ΧΡΗϹΙΜΕΥΟΝΤΩΝ ΑΡΟΥΝ
ΟΥΧΙΔΙΑΒΛΗΘΕ:ϹΑΡΕΤΗΦΟ
ΡΟϹΑΝΗΡΚΑΙ:::::ΙΘΕΙΝΑΔΥ
:::ΑΤΩΝΤΟΥϹΑΝΘΡΩΠΟΥϹ
ΟΙΟϹΕϹΤΙΚΑΝΤΙΜΩΡΙΑϹ
ΟΥΚΕΛΕΟΥΚΑΙΤΙΜΗϹΤΥΧΟΙ
ΤΙϹΟΥΦΗ:ΙΝ ΑΛΛΑΤΩΝ
ΠΑΝΤΩΝΕϹΤΙΠΑΡΑΛΟΓϹ::
ΤΑΤΟΝΑΡΕΤΗΝ:::ΚΡΑΝΚΑΙ
ΔΙΟΜΑΛΙΖΟΥϹΑΝΑΓΝΟΗΘΗ
ΝΑΙΚΑΙΜΗΜΟΝΟΝΑΛΛΑΚΑΙ
ΚΑΚΙΑΝΝΟΜΙϹΘΗΝΑΙ ΔΕΙ
:ΛΕΚΑΤΑΤΟΝΤΩΝΡΗΤΟΡΩΝ
ΛΟΓΟΝΤΟΙϹΕΥΛΟΓΟΙϹΠΡΟϹ
ΕΧΕΙΝΑΛΛΟΥΧΙΤΟΙϹΤΕΡΑ
ΤΙΠΑΡΑΠΛΗϹΙΟΙϹ ΚΑΙΤΑΥ
ΤΑΤΩΝΜΕΓΙϹΤΩΝΠΟΛΙΤΙ
ΚΩΝΤΑΤΟΙϹΠΟΝΗΡΟΤΑΤΟΙϹ
ΟΦΙΛΟΥΝΤΑϹΥΝΑΠΤΕϹΘΑΙ
ΠΡΟ::::ΜΑΚΕΚ::ΜΙϹΜΕ
ΝΩ:::ΟΥϹΜΟΝΟΥϹΦΑϹΙΠ
::::::::ΕΙϹΙΠΑ

:::ΙΤΑ
:::ΙΔΟΚΟΥ::::ΕΜΕΙ
:ΑϹΤΩΝΝΟϹ:::ΝΤΩΝ
:::::ΜΕΝΕΙΝΘΕΡΑΠΕΙΑϹ:::Ι
ΠΟΥΓΕΤΗΝΑΡΕΤΗΝΩϹΠΕ::
ΟΥΧΙΚΑΙΤΑΥΤΗ:ΑΛΗΘΗ::
ΑΓΑΘΟΥΚΑΘΕϹ:ΩϹΗϹ::
ΘΕΡΑΠΕΙΑϹΥΠΑΡ:ΚΟΥϹΗ::
::ΝΟ:::Α:::ΙΑΝΚΑΤΑ:::ΝΟ
ΤΕϹΟΙΠΟΛΛΟΙΠΡΟϹΦΕΡΟΥ
ϹΙΝΗΠΑ::ΟΛΟΝ:::ΟΝΒΙΟΝ
ΤΑΥΤΑΠΡΟϹΦΕΡ:::ΝΤΩΝ::
ΛΟΥΧΑΠΑΞΩϹΘΕΝΕ:::ΤΟΥ
Π:::::ϹΤΟΥΛΥϹΙΤ Α

COL. XXVIII

Genn. Casanova dis. | Giu. Casanova inc

COLUMNA XXVIII.

. . . .

. . . . Αρ' ουν ουχι διαβληθεις αρετηφορος ανηρ, και πιθειν αδυνατων τους ανθρωπους, ὁιος εστι, καν τιμωριας, ουκ ελεου και τιμης τυχοι τις, ου φησιν; Αλλα των παντων εστι παραλογωτατον, αρετην ακραν και διομαλιζουσαν αγνοηθηναι, και μη μονον, αλλα και κακιαν νομισθηναι. Δει δε κατα τον των ῥητορων λογον τοις ευλογοις προσεχειν, αλλ' ουχι τοις τερατι παραπλησιοις· και ταυτα των μεγιστων πολιτικων τα τοις πονηροτατοις οφιλουντα συναπτεσθαι προς βημα κεκομισμενων, ὁυς μονους φασι πιθειν ὡς εισι . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . οἱ δοκουσιν γε μεντοι τας των νοσουντων ὑπομενειν θεραπειας, μη πουγε την αρετην, ὥσπερ ουχι και ταυτης αληθη του αγαθου κατεστωσης, και θεραπειας ὑπαρχουσης· ἁ γ' αν οἱ κακιαν καταγνοντες οἱ πολλοι προσφερουσιν, η παρ' ὁλον τον βιον ταυτα προσφεροντων, αλλ' ουχ ἁπαξ. . . . .

. . . .

. . . .

. . . . An igitur, cum falso crimine accusatus sit vir aliquis virtute praeditus, neque hominibus persuadere id possit, qualis sit non ostendit, licet poenam, non misericordiam et honorem sortiatur? Sed est omnium illud absurdissimum, virtutem sublimem et constantem non ignorari modo, sed vitium quoque existimari. Oportet autem ex rhetorum sententia attendere argumentis rationi congruentibus, non prodigio similibus: praesertim cum ea, quae in scelestissimos quadrare debent, in concione dixerint maximi politici, quos solos asserunt persuadere se esse *bonos* . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . qui videntur quidem aegrotantium sustinere curationes, non item virtutem, quasi haec nec verum bonum, nec curatio sit: quae sane ipsa multitudo vitium damnans agnoscit, profecto per totam vitam haec dictitans, non vero semel. . . . .

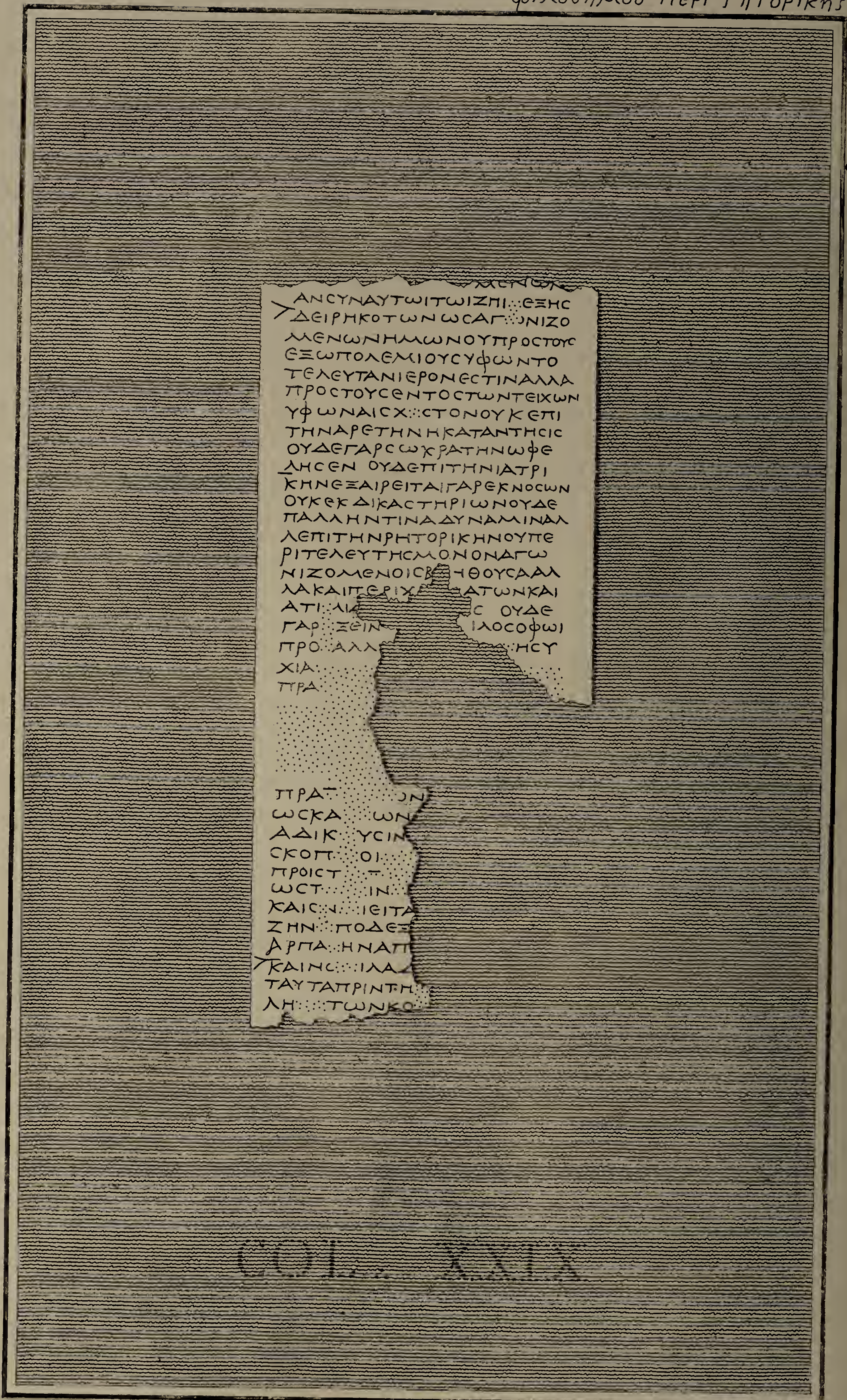
. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 3. et seq. αρετηφορος ανηρ) Vocabulum αρετηφορος, quod adhuc deest Lexicis, usurpatur heic pro eo, qui *virtutem fert*, seu *virtute ornatus est.*

Lin. 18. et seqq. των μεγιστων πολιτικων . . . . προς βημα κεκομισμενων) Quae nam subsit huic περιοχη sententia, haud scire nos patitur lacuna. Attamen si animum ad illa, quae paullo ante dixit Auctor, attendamus, sat verosimiliter conjicere datur, eum significare velle hoc loco, etiam vulgares homines et idiotas, a quibus virtutem ignorari calumniabantur rhetores, in concionibus palam improbasse injusta et nefaria consilia, quae magni politici suis civibus persuadere conabantur. Sed de toto hoc loco *Praefationem* nostram consulere haud pigeat.

Lin. 32. et seq. αληθη του αγαθου) Heic αληθη adverbii loco pro αληθως adhibetur.

ΜΕΝΩΝ
ΑΝϹΥΝΑΥΤΩΙΤΩΙΖΗΙ::ΕΞΗϹ
ΔΕΙΡΗΚΟΤΩΝΩϹΑΓ::ΝΙΖΟ
ΜΕΝΩΝΗΜΩΝΟΥΠΡΟϹΤΟΥϹ
ΕΞΩΠΟΛΕΜΙΟΥϹΥΦΩΝΤΟ
ΤΕΛΕΥΤΑΝΙΕΡΟΝΕϹΤΙΝΑΛΛΑ
ΠΡΟϹΤΟΥϹΕΝΤΟϹΤΩΝΤΕΙΧΩΝ
ΥΦΩΝΑΙϹΧ::ϹΤΟΝΟΥΚΕΠΙ
ΤΗΝΑΡΕΤΗΝΗΚΑΤΑΝΤΗϹΙϹ
ΟΥΔΕΓΑΡϹΩΧΡΑΤΗΝΩΦΕ
ΛΗϹΕΝ ΟΥΔΕΠΙΤΗΝΙΑΤΡΙ
ΚΗΝΕΞΑΙΡΕΙΤΑΙΓΑΡΕΚΝΟϹΩΝ
ΟΥΚΕΚΔΙΚΑϹΤΗΡΙΩΝΟΥΔΕ
ΠΑΛΛΗΝΤΙΝΑΔΥΝΑΜΙΝΑΛ
ΛΕΠΙΤΗΝΡΗΤΟΡΙΚΗΝΟΥΠΕ
ΡΙΤΕΛΕΥΤΗϹΜΟΝΟΝΑΓΩ
ΝΙΖΟΜΕΝΟΙϹΒ ΗΘΟΥϹΑΛ
ΛΑΚΑΙΠΕΡΙΧ ΑΤΩΝΚΑΙ
ΑΤΙ:ΛΙ Ϲ ΟΥΔΕ
ΓΑΡ:ΞΕΙΝ ΙΛΟϹΟΦΩΙ
ΠΡΟ:ΑΛΛ :ΗϹΥ
ΧΙΑ:
ΠΡΑ

ΠΡΑ: Ν
ΩϹΚΑ: ΩΝ
ΑΔΙΚ: ΥϹΙΝ
ϹΚΟΠ: ΟΙ:
ΠΡΟΙϹΤ:
ΩϹΤ: ΙΝ:
ΚΑΙϹ:Ν: ΙΕΙΤΑ
ΖΗΝ: ΠΟΔΕ
ΑΡΠΑ: ΗΝΑΠ
ΚΑΙΝϹ::ΙΛΑ
ΤΑΥΤΑΠΡΙΝΤΗ
ΛΗ::ΤΩΝΚΟ

COL. XXIX

Genn. Casanova dis.   Giu. Casanova inc.

COLUMNA XXIX.

. . . .
. . . . Εξης δ' ειρηκοτων, ὡς αγωνιζομενων ἡμων ου προς τους εξω πολεμιους, ὑφ' ὡν το τελευταν ἱερον εστιν, αλλα προς τους εντος των τειχων, ὑφ' ὡν αισχιστον, ουκ επι την αρετην ἡ καταντησις, ουδε γαρ Σωκρατην ωφελησεν· ουδ' επι την ιατρικην, εξαιρειται γαρ εκ νοσων, ουκ εκ δικαστηριων· ουδ' επ' αλλην τινα δυναμιν, αλλ' επι την ῥητορικην, ου περι τελευτης μονον αγωνιζομενοις βοηθουσαν, αλλα και περι χρηματων, και ατιμιας, και φυγης· ουδε γαρ εξειναι τω φιλοσοφω προς αλλους εχειν ἡσυχιαν . . . .
. . . .

. . . .
. . . . ¶ Deinde dicunt, certantibus nobis non adversus hostes externos, a quibus perire decorum est, sed cum hostibus domesticis, a quibus occidi est turpissimum, minime esse confugiendum ad virtutem, quae Socratem non adjuvit; neque ad medicinam, quae a morbis, non a forensibus judiciis liberat; neque ad aliam aliquam artem; verum ad rhetoricam, quae opem fert periclitantibus non solum de vita, sed quoque de fortunis, de infamia, de exilio: neque enim philosophus potest quietam cum aliis vitam agere . . . .
. . . .

CAP. XIII.

Haud confugere ad rhetoricam eos oportere, qui in judiciis periclitantur.

ADNOTATIONES.

Lin. 5. et seq. το τελευταν ἱερον εστιν) Noster ἱερον hoc loco pro *magno* et *decoro* sumit; cui quidem adversatur αισχιστον *turpissimum*, quod legitur paullo post. Neque id sane mirum: Graece enim adjectivum ἱερος *sacer*, ut et θειος *divinus* saepe translate accipitur pro *magno*, et *admirando*. Hinc urbem Ciliciae Thebas ἱερην Θηβην appellat Homerus Iliadis 1. ubi ἱερην explicant Schol. μεγαλην, θαυμαστην. Apud Latinos quoque *sacer* quandoque *magnum*, et *excellentem* significat: quare Martialis lib. V. epig. 70. *sacram* Ciceronis linguam, et lib. VIII. epig. 56. *sacrum* Maronem vocare non dubitat.

Lin. 17. βοηθουσαν) βοηθουσα habet αυτογραφον Amanuensis incuria: nam manifeste heic vocem βοηθουσαν cum superiori ῥητορικην conjungendam esse patet.

ϹΩΠ..ΙΑΝ
..ΥΝΙ..ΤΑΤΑΙΜΑΘΕΙΝΟΙΠΑ
ΘΟΝΤΕϹΔΥΝΑΝΤΑΙΜΗΓΟΤΙ
ΚΑΙΛΥϹ..ΝΕΥΡΕϹΘΑΙΠΕΡΙ
ΤΟΥΤΟΝΑϹΧΟΛΟΥΜΕΘΑ..
ΚΑΙΚΑΤΑΛΥΟΜΕΝΑΧΡΙΤΟΥ
ΜΗΔΑΙΘΥΓΜΑΤΑΡΑΧΗϹΠΑ
ΡΕΜΠΙΤ..ΤΕΙΝ ΟΥΜΗΝΑΛ
..ΑΚΑΙΤΟΝΕΚΤΩΝΑΝΤΙΔΙ
ΚΩΝΤΟΙϹΑΥΤΟΙϹΟΠΛΟΙϹ
ΩϹΠΑΡΕϹΤΗϹΑΜΕΝΔΙΩ
ΘΟΥΜΕΘΑ ϹΩΚΡΑΤΕΙΜΕΝ
ΤΟΙΓΟΥΚΕΒΟΗΘΗϹΕΝΗΑΡΕ
ΤΗΚΑΘΟϹΟΝΟΥ ΠΑΡΗΝ
ΩϹΚΑΙΠΡΟΗΓΑΓΕΝΕΙϹΤΟ
ΔΙΚΑ..ΤΗΡΙΟΝΗΤΙΝΩΝΕΛ
ΛΕΙΨΙϹΑΥΤΗϹ ΙΑ..ΡΙΚΗΔΕ
ΚΑΙΔΥΝΑΜΕΙϹΑΛΛΑΙΒΟΗ
ΘΟΥϹΙΜ..ΙΚΑΝ..ΚΑϹΤΗΡΙ
ΟΙϹ....Ο..ΕϹΧΟΙΔΟΜΩϹΕ
..ΙΝΟΙΤΑΜΗΔΥΠΟ..ΝΟΟΥ..Ε
..ΑΤ....ΩΝ..ΗΤ..ΡΩΝΔΥ
ΓΕΝΕ....ΤΕ....Κ ΔΙ
ΕΙΩ ... Ω
ΑΛ ... ϹΙ
Υ
Ι.Α
ϹΥ ... ΧΙΑ
ΚΑ ... ΛΙΚΑΙΑΠΡ
ΑΛ ... ΑΙΔΙΟΤ ... ΑΙ
..ΑΠ.ΑΚ..ΟΝΗϹ ... ΝΟ
ΟΙϹ ... Κ ... Κ ΝΑ
ΩΙϹ..Κ..ΝΕΟΥϹΩΦ..Ε
ΚΑΙΠΟ..ΛΟΙϹΠΟΛΛΑϹ
ΑΡΕΧΟ..ΑΙΧΡΕΙΑϹΚΑ
ΛΟΥϹΕΧΟΥϹΙΠΟΛΛΟΥϹΤΕ
ΑΙΓΕΝΝΑΙΟΥϹΚΑΙΛΟΓΟΙ
ΝΘΑΔΕ ΤΟΥΤΩΝ ΡΗΤΟ
ΝΜΑ Τ ΕΡΟ

COL. XXX

Gio. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

COLUMNA XXX.

. . . .
. . . . . μαθειν οἱ πα-
θοντες δυνανται, μηγ' ὅτι
και λυσιν ἑυρεσθαι, περι
τουτον ασχολουμεθ' αν,
και καταλυομεν αχρι του
μηθ' αἰθυγμα ταραχης πα-
ρεμπιπτειν. Ου μεν αλ-
λα και τον εκ των αντιδι-
κων τοις αυτοις ὁπλοις,
ὡς παρεστησαμεν, διω-
θουμεθα. Σωκρατει μεν
τοιγ' ουκ εβοηθησεν ἡ αρε-
τη, καθ' ὁσον ουχι παρην,
ὡς και προηγαγεν εις το
δικαστηριον ἡ τινων ελ-
λειψις αυτης· ιατρικη δε
και δυναμεις αλλαι βοη-
θουσι μεν καν δικαστηρι-
οις. Αδολεσχοι δ' ὁμως ει-
σιν οἱ τα μηδ' ὑπονοουσι θε-
ματα των ῥητορων . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . και νεους ωφελου-
σι, και πολλοις πολλας
παρεχονται χρειας, και
φιλους εχουσι πολλους τε,
και γενναιους. Και λογοι
ενθαδε τουτων ρητο-
ρων . . . .

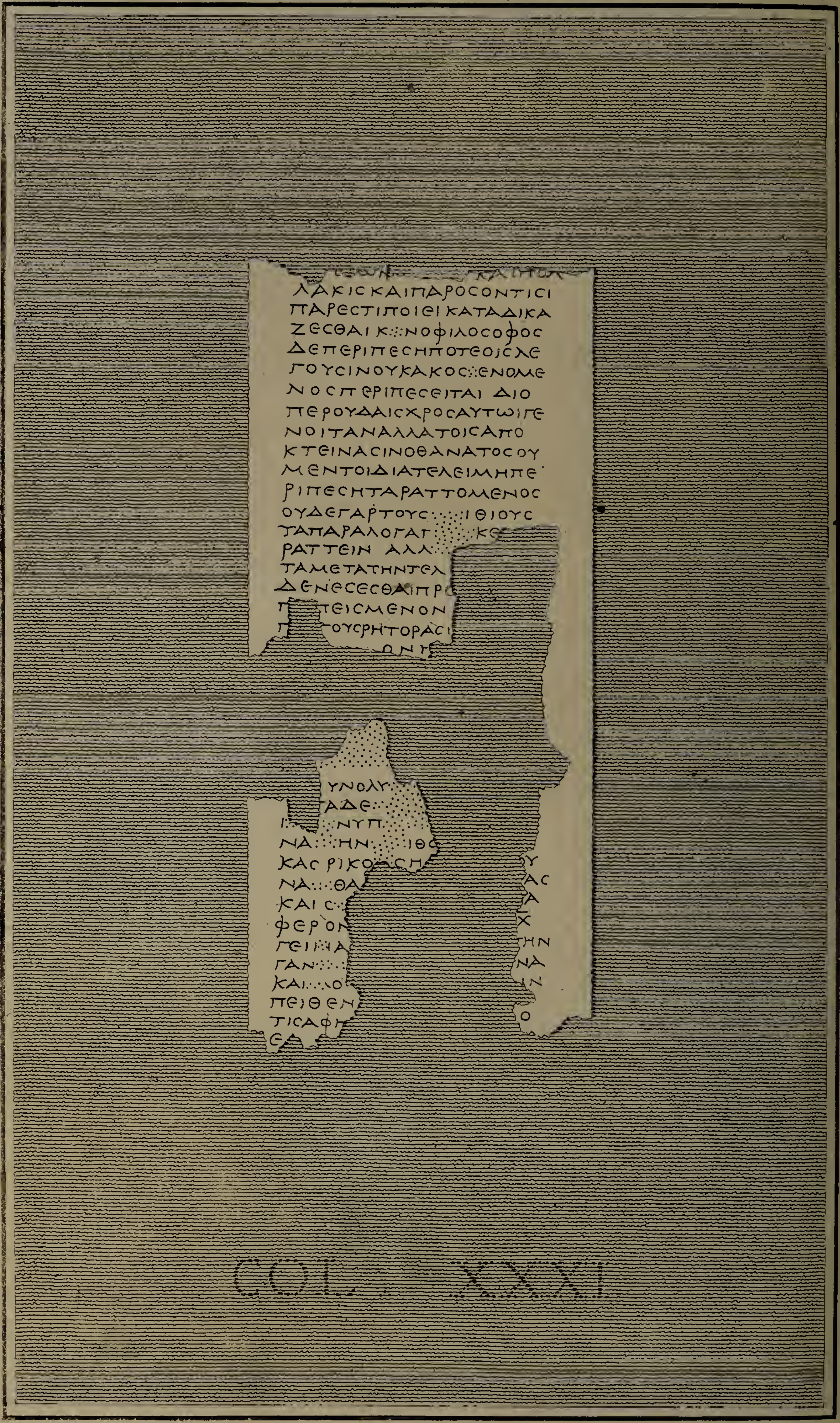
. . . .
. . . . . *Ut* haec discere possint in periculis versantes, non modo argumenta dissolvere, ad hunc sermonem operam conferimus, eumque usque eo discutimus, dum nec minima perturbatio oriatur. Verumtamen adversariorum objecta iisdem armis, sicut exposuimus, repellimus. Socrati quidem non opem tulit virtus, quoniam haud aderat, postquam eum ad tribunal pertraxit nonnullorum improbitas: medicina vero, et aliae artes in judiciis quoque adjuvant. Ceterum sunt quidam facundi, qui ne suspicantur quidem rhetorum exercitationes. . . . .

. . . .

. . . . . adolescentibus prosunt, et multis plures praebent utilitates, atque amicos habent et multos, et nobiles. At sermones horum rhetorum . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 55. et seqq. νεους ωφελουσι, και πολλοις πολλας παρεχονται χρειας) Hisce verbis procul dubio designantur philosophi, quos ostendit Noster pluribus valde prodesse, ac praesertim juventuti, tametsi rhetoricam artem minime profiteantur, imo etiam parvi pendere videantur: ipsosque rhetorum dissimillimos esse declarat, quorum sermones tantum abesse ait, ut reis periclitantibus opem ferant, ut potius, quemadmodum initio Col. sequentis innuit, ad eorum perniciem conspirent.

Genn. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

COLUMNA XXXI.

. . . .

. . . . και πολλακις, και παρ' ὅσον τισι παρεστι, ποιει καταδικαζεσθαι. Καν ὁ φιλοσοφος δε περιπεση ποτε, οἱς λεγουσιν, ου κακος γενομενος περιπεσειται· διοπερ ουδ' αισχρος αυτῳ γενοιτ' αν, αλλα τοις αποκτεινασιν ὁ θανατος. Ου μεν τοι διατελει μη περιπεση ταραττομενος· ουδε γαρ τους ηλιθιους τα παραλογ' απεοικε ταραττειν, αλλα τον μεν τα μετα την τελευτην ουδεν εσεσθαι προτερον πεπεισμενον . . . .

. . . .

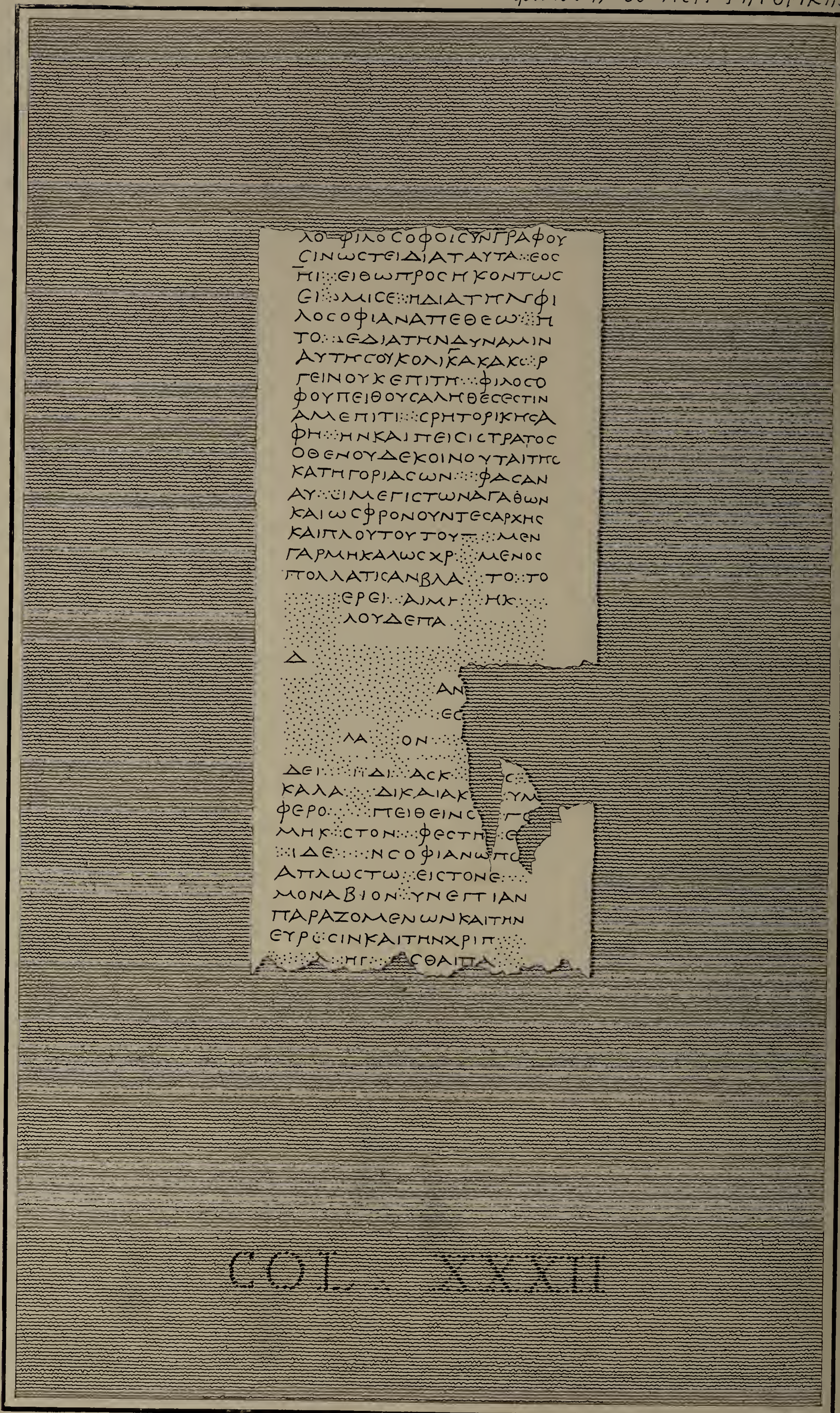
. . . .

. . . . et saepe, et quantum in nonnullis *rhetorica* valet, facit ut homines damnentur. Licet vero philosophus aliquando inciderit in ea, quae dicunt pericula, haud improbus exsistens incidet: quare mors minime ipsi, sed interfectoribus turpis esset. Haud tamen manet perturbatus, verens ne incidat: neque enim stultos dedecet iis perturbari, quae praeter exspectationem fiunt; sed illum, qui prius sit persuasus, nihil esse post mortem futurum . .

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 16. et seqq. τον μεν τα μετα την τελευτην ουδεν εσεσθαι πεπεισμενον) Noster hoc loco contendit, perturbari malis nequaquam indecorum esse stultis hominibus, verum ei qui persuasus jam sit, nil post mortem esse futurum. Quibus sane verbis quodammodo indicare videtur, unos Epicureos, quod cum corpore et animum mori putarent, esse sapientes; ceteros vero philosophos, qui animi immortalitatem tuebantur, inter insipientes et stultos censendos. Sed quid, quaeso, hoc magis ridiculum, ac simul magis arrogans fingi potest?

ΛΟ—ΦΙΛΟCΟΦΟΙCΥΝΓΡΑΦΟΥ
CΙΝΩCΤΕΙΔΙΑΤΑΥΤΑ...ΕΟC
ΗΙ...ΕΙΘΩΠΡΟCΗΚΟΝΤΩC
ΕΙ...ΜΙCΕ...ΗΔΙΑΤΗΝΦΙ
ΛΟCΟΦΙΑΝΑΠΕΘΕΩ...Η
ΤΟ...ΔΕΔΙΑΤΗΝΔΥΝΑΜΙΝ
ΑΥΤΗCΟΥΚΟΛΙΚΑΚΑΚΚ...Ρ
ΓΕΙΝΟΥΚΕΠΙΤΗ...ΦΙΛΟCΟ
ΦΟΥΠΕΙΘΟΥCΑΛΗΘΕCΕCΤΙΝ
ΑΜΕΠΙΤΙ...CΡΗΤΟΡΙΚΗCΑ
ΦΗ...ΗΝΚΑΙΠΕΙCΙCΤΡΑΤΟC
ΟΘΕΝΟΥΔΕΚΟΙΝΟΥΤΑΙΤΗC
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑCΩΝ...ΦΑCΑΝ
ΑΥ...ΙΜΕΓΙCΤΩΝΑΓΑΘΩΝ
ΚΑΙΩCΦΡΟΝΟΥΝΤΕCΑΡΧΗC
ΚΑΙΠΛΟΥΤΟΥΤΟΥ...ΜΕΝ
ΓΑΡΜΗΚΑΛΩCΧΡ...ΜΕΝΟC
ΠΟΛΛΑΤΙCΑΝΒΛΑ...ΤΟ...ΤΟ
...ΕΡΕΙ...ΑΙΜΗ...ΗΚ...
...ΛΟΥΔΕΠΑ...

Δ...

...ΑΝ

...ΕC

...ΛΑ...ΟΝ...

ΔΕΙ...ΠΔΙ...ΑCΚ...C
ΚΑΛΑ...ΔΙΚΑΙΑΚ...ΥΜ
ΦΕΡΟ...ΠΕΙΘΕΙΝC...ΓC
ΜΗΚ...CΤΟΝ...ΦΕCΤΗ...Ε
...ΙΔΕ...ΝCΟΦΙΑΝΩΠC
ΑΠΛΩCΤΩ...ΕΙCΤΟΝΕ...
ΜΟΝΑΒΙΟΝ...ΥΝΕΓΤΙΑΝ
ΠΑΡΑΖΟΜΕΝΩΝΚΑΙΤΗΝ
ΕΥΡ...CΙΝΚΑΙΤΗΝΧΡΙΠ...
...Λ...ΗΓ...ΑCΘΑΙΠΑ...

COL. XXXII

Genn. Casanova dis. | Giu. Casanova inc.

COLUMNA XXXII.

. . . . πολλα φιλοσοφοι συγγραφουσιν, ὡστ' ει δια ταυτα θεος ἡ πειθω προσηκοντως ενομισθη, δια την φιλοσοφιαν απεθεωθη. Το δε δια την δυναμιν αυτης ουκ ολιγα κακουργειν, ουκ εστι της φιλοσοφου πειθους αληθες εστιν, αλλ' εστι της ῥητορικης · αφ' ἡς ην και Πεισιστρατος, ὁθεν ουδε κοινουται της κατηγοριας, ὡν εφασαν αυτοι μεγιστων αγαθων και ὡς φρονουντες, αρχης, και πλουτου · τουτοις μεν γαρ μη καλως χρωμενος πολλα τις αν βλαπτοι . . . .

. . . .

. . . .

. . . . Την δ' ει τις εδιδασκετο, του γε καλα, και δικαια, και συμφεροντα πειθειν ουτος μηκιστον αφεστηκεν · ει δε την σοφιαν, ὡσπερ απλως, των εις τον ευδαιμονα βιον συνεστιαν παραξομενων και την ευρεσιν . . . .

. . . .

CAP. XIV. Conclusio totius disputationis.

. . . . ¶ multi scribunt philosophi, ut si propter haec Dea merito existimata est persuasio, ob philosophiam inter Deos relata sit. Quod vero plura mala ipsius vi inferantur, id non philosophicae persuasioni, verum rhetoricae arti adscribendum esse constat: cui deditus erat Pisistratus, ac propterea non accusatur *a sophistis* de iis, quae maxima ipsi veluti sapientes appellant bona, idest de principatu, et divitiis; etenim qui his non recte utitur, plurimum nocere potest . . . . .

. . . .

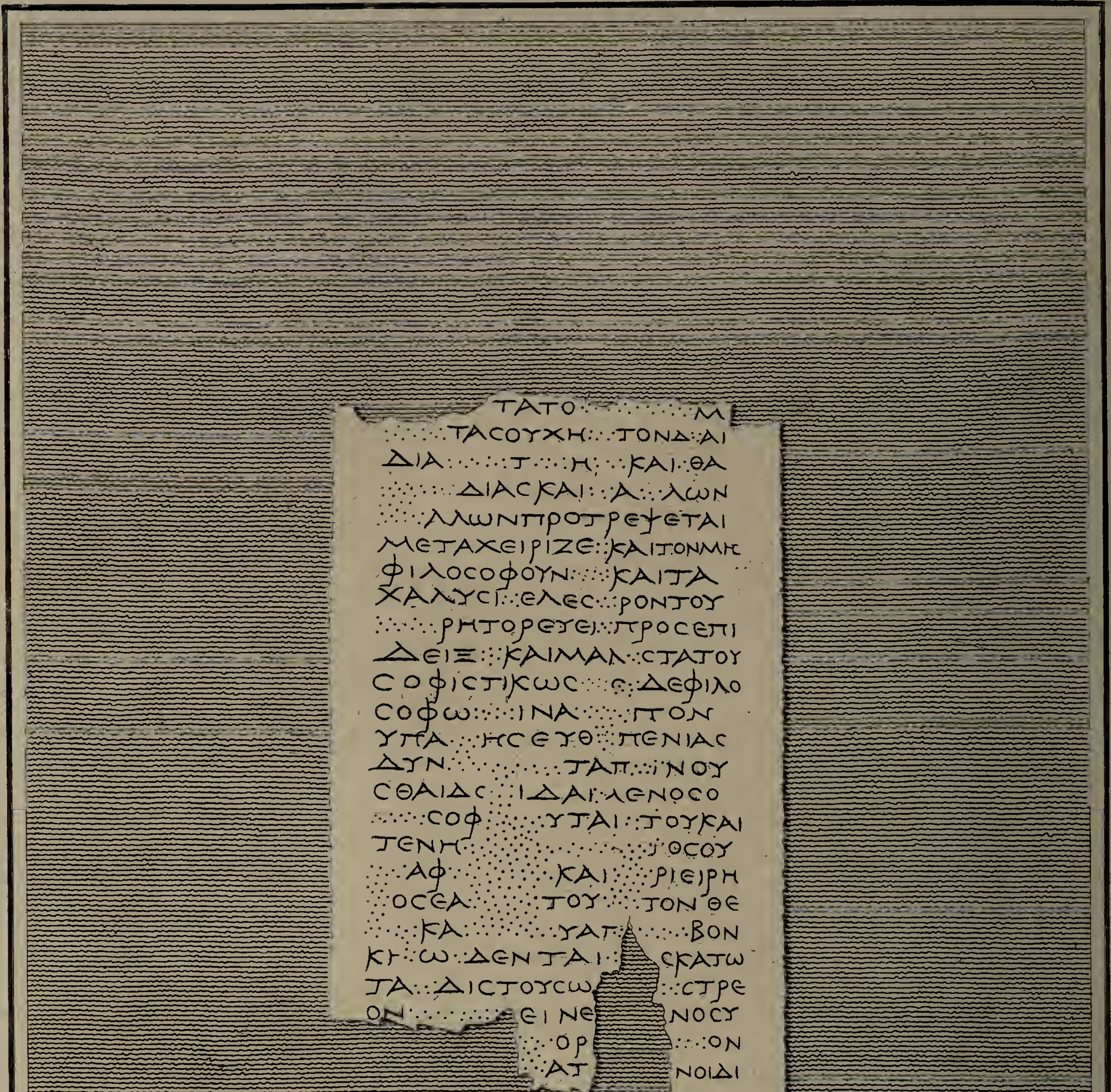
. . . .

Hanc *rhetoricam* si quis edoctus est, is ab honestis, et justis, et utilibus persuadendis longissime abest: sin vero ad sapientiam animum appellere velit, ut uno verbo dicam, earum rerum, quae ad beatam degendam vitam perpetuo perducent, cognitionem adsequetur. . . . .

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 36. συνεπιαν) In αυτογραφῳ legimus συνεπιαν pro συνεπειαν : haud enim raro tum in papyris Herculanensibus, tum in aliis veteribus monumentis ει, et ι inter se permutantur. Vox autem συνεπεια a verbo συνεπομαι, *una sequor*, *una comitor*, originem ducens, proprie rerum *ordinatam seriem*, et *consecutionem* significat. Quare in hoc loco παραγεσθαι συνεπειαν εις ευδαιμονα βιον idem sonare videtur, ac *perpetuam bonorum seriem ad beate vivendum afferre.*

Genn. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

FRAGMENTUM I.

. . . .

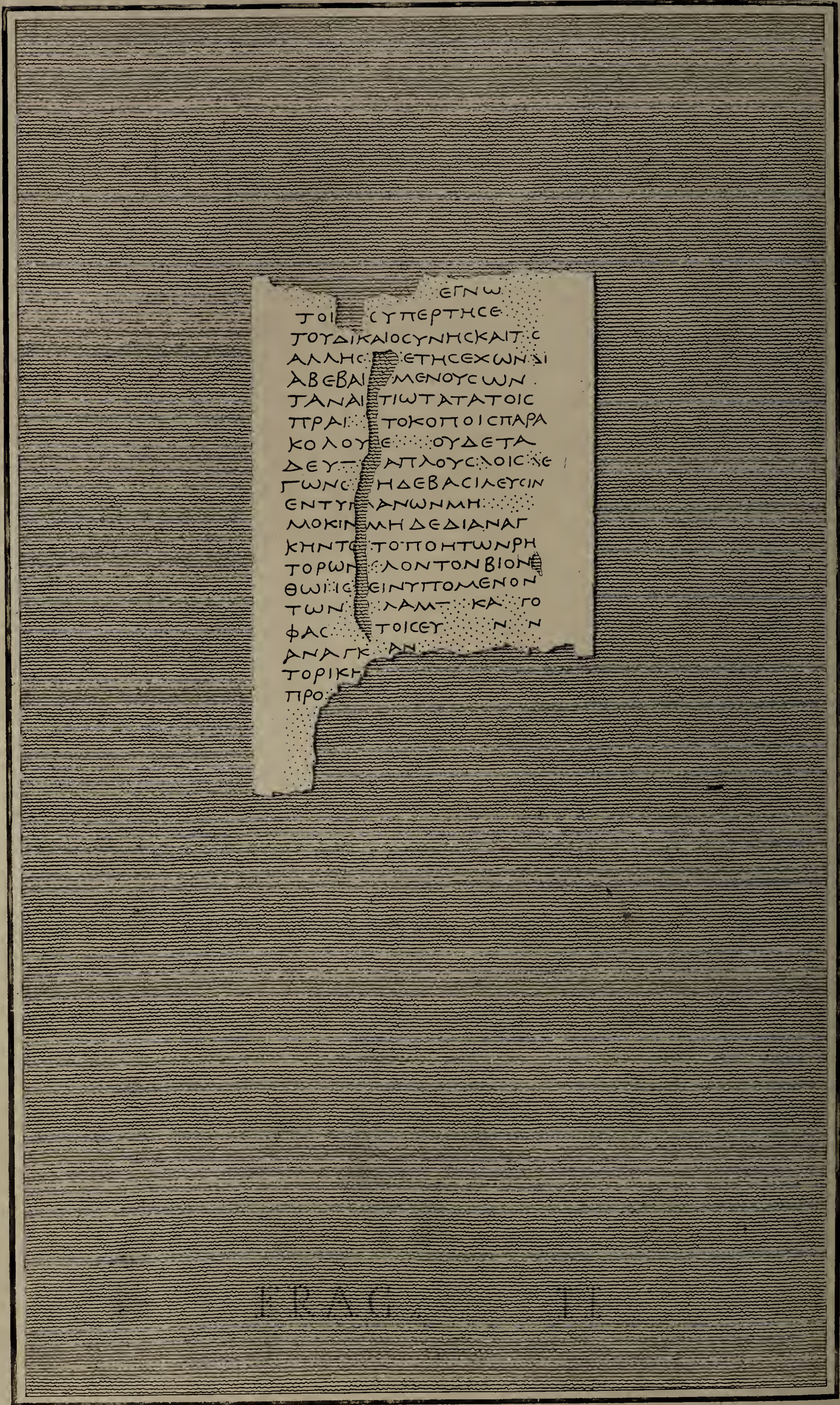
. . . . Και ὑπ' αλλων, κἀλλων προτρεψεται μεταχειριζειν και τον μη φιλοσοφουντα, και ταχα λυσιτελεστερον του μεν ῥητορευειν προς επιδειξιν, και μαλιστα του σοφιστικως. Ὁδε φιλοσοφων τινα τροπον ὑπ' αυτης ευθυς πενιας δυνηθειη ταπεινουσθαι; . . . .

. . . .

. . . .

. . . . Et ab aliis, atque aliis rogabitur instituere philosophiae rudem longe utilius, quam si is artem rhetoricam declamatoriam, et praecipue sophisticam doceatur. Sed philosophus quonam pacto ab ipsa paupertate subito opprimi posset? . . . . .

. . . .

ΕΓΝΩ
ΤΟΙ ϹΥΠΕΡΤΗϹΕ
ΤΟΥΔΙΚΑΙΟϹΥΝΗϹΚΑΙΤ Ϲ
ΑΛΛΗϹ ΕΤΗϹΕΧΩΝ Ι
ΑΒΕΒΑΙ ΜΕΝΟΥϹΩΝ
ΤΑΝΑΙ ΤΙΩΤΑΤΑΤΟΙϹ
ΠΡΑΙ ΤΟΚΟΠΟΙϹΠΑΡΑ
ΚΟΛΟΥ Ε ΟΥΔΕΤΑ
ΔΕΥΤ ΑΠΛΟΥϹ ΟΙϹ Ε
ΓΩΝϹ ΗΔΕΒΑϹΙΛΕΥϹΙΝ
ΕΝΤΥΠ ΑΝΩΝΜΗ
ΜΟΚΙΝ ΜΗΔΕΔΙΑΝΑΓ
ΚΗΝΤΕ ΤΟΠΟΗΤΩΝΡΗ
ΤΟΡΩΝ ΛΟΝΤΟΝΒΙΟΝ
ΘΩΙ ΙϹ ΕΙΝΥΠΤΟΜΕΝΟΝ
ΤΩΝ ΛΑΜΤ ΚΑ ΓΟ
ΦΑϹ ΤΟΙϹΕΥ Ν Ν
ΑΝΑΓΚ ΑΝ
ΤΟΡΙΚΗ
ΠΡΟ

FRAG. II

Genn. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

FRAGMENTUM II.

. . . .

. . . . . . ὑπερ της ἑαυτου δικαιοσυνης, και της αλλης αρετης εχων δια βεβαιων μεν ουσων τ' αναιτιωτατα τοις πραγματοκοποις παρακολουθειν, ουδε τα δευτερα πλουσιοις λεγων, μηδε βασιλευσιν εντυγχανων, μηδε δημοισιν, μηδε δι' αναγκην. Τουτο ποιητων ῥητορων ὁλον τον βιον θωπευειν ὑπομενοντων. Αλλα μην και το φασκειν τοις ευηθεσιν αν αναγκαιαν ειναι την ῥητορικην . . . .

. . . .

. . . .

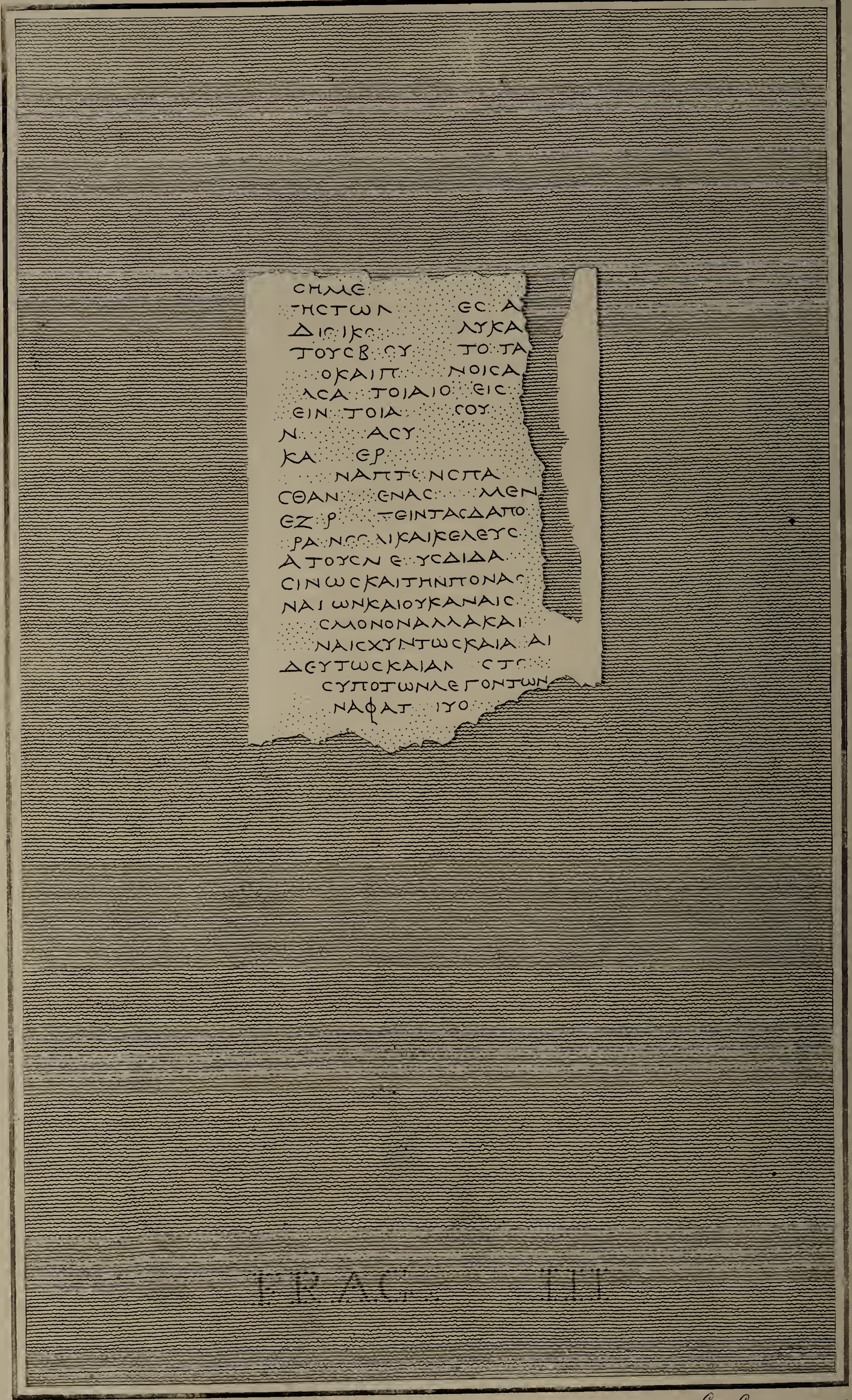
. . . . » pro sua justitia, et aliis virtutibus, cum posset iis constanter usus integerrime magnis negotiis interesse, nec divites assectatus est, nec cum regibus, aut populis egit, ne ob necessitatem quidem ». Sic loquuntur poetae rhetores, qui per totam vitam adulari consueverunt. Sed profecto dicere hominibus probis necessariam esse rhetoricam . : .

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 7. et seq. πραγματοκοποις παρακολουθειν) Πραγματοκοποι lata significatione ii dicuntur, qui *magno studio aliena*, vel *propria curant*: at in nostro fragmento haec vox minus late sumta de reipublicae curatoribus intelligi videtur; ut propterea τοις πραγματοκοποις παρακολουθειν explicare liceat, *publicas res gerentibus se adjungere.*

Lin. 8. et seqq. τα δευτερα πλουσιοις λεγων) Heic τα δευτερα λεγειν idem est, atque id quod Graece vulgo dicitur δευτερολογειν, idest *secundas in dicendo agere:* quae quidem locutio de iis proprie accipitur, qui vel in theatris, vel in judiciis agentes secundum locum obtinent, cuique opponitur πρωτολογειν, *primas partes agere;* sed translate adhibita, ut in hoc fragmento cernitur, *aliquem assectari*, vel *adulari* denotat.

Giov. Casanova dis. *Giu. Casanova inc.*

FRAGMENTUM III.

. . . .

. . . . συννοουσι καθαπερ αἱ γραυς κορας συναπτειν επαισθανομενας, και μεν εξαρτιζειν, τας δ᾽ αποχραινουσαι και κελευειν ἁ τους νεους διδασκωσιν· ὡς και την πολιν Αθηναιων, και ουκ αναισθητως μονον, αλλα και δη αναισχυντως, και απαιδευτως, και αντιστροφως ὑπο των λεγοντων φληναφαται πολλα . . . . . .

. . . .

. . . .

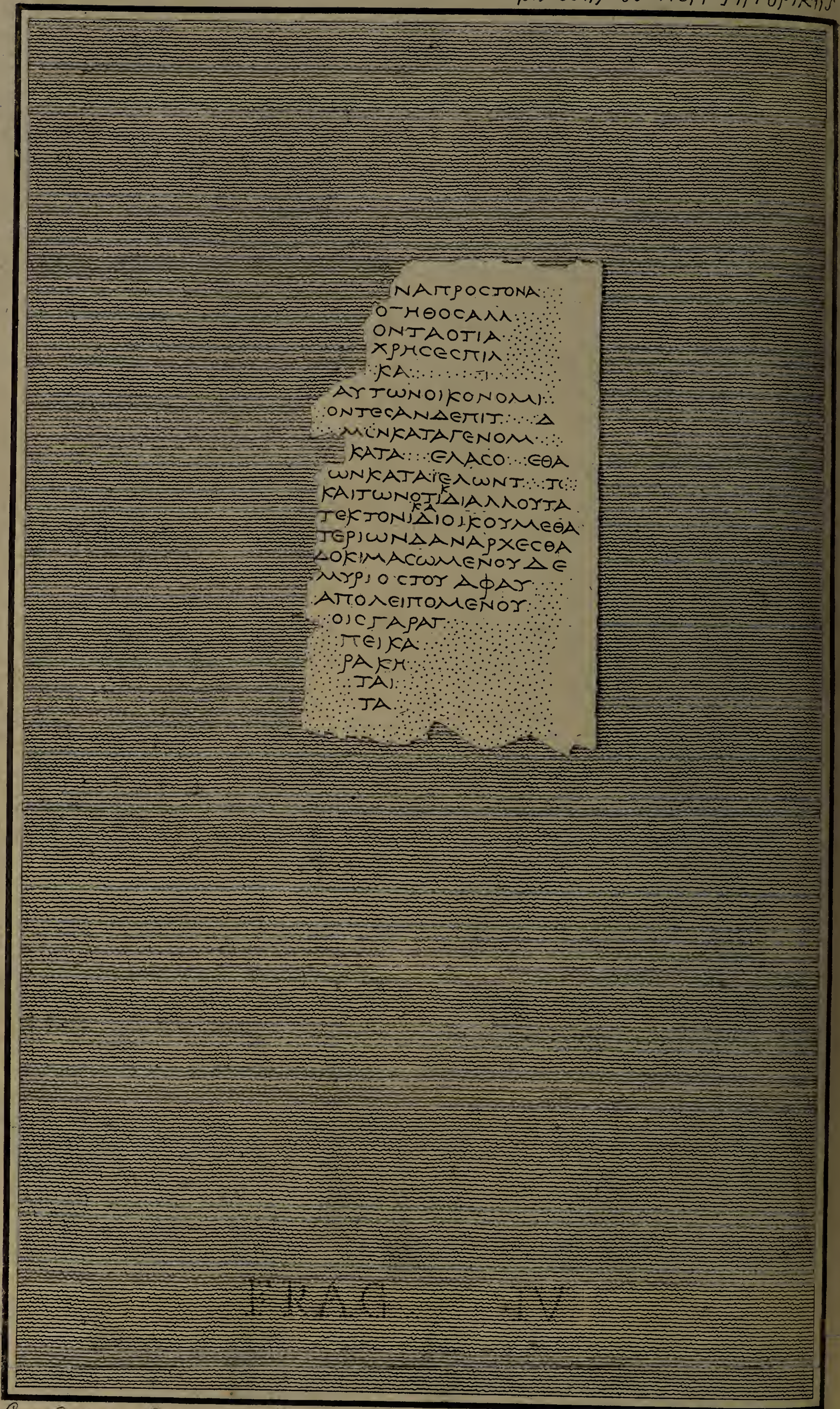
. . . . Sicut cogitant vetulae sibi conciliare puellas, atque instruere scientes, his vero splendide ornatis inculcare, quae adolescentulos doceant; ita sibi civitatem Atheniensium conciliare student *rhetores*, ac non solum stulte, verum et impudenter, et imperite, et secum pugnantes in dicendo nugantur multa

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 6. et seq. αποχραινουσαι) Vocabulum αποχραινω ad picturam pertinens, uti ex Platonis VI. *de Rep.* apparet, proprie indicat *colorum floribus opus exornare.* Hesychius vero in suo lexico ita eamdem vocem exponit, ut per eam perfectionem quamdam, adjectis coloribus qui deerant, designari ostendat. Verum heic το αποχραινειν translate acceptum de iis mulieribus dicitur, quae omni ornatus genere, ac fuco praesertim, se comparare student, ut venustiores videantur.

Lin. 9. την πολιν) In textu habetur πολι ex librarii incuria.

Genn. Casanova dis. — Giu. Casanova inc.

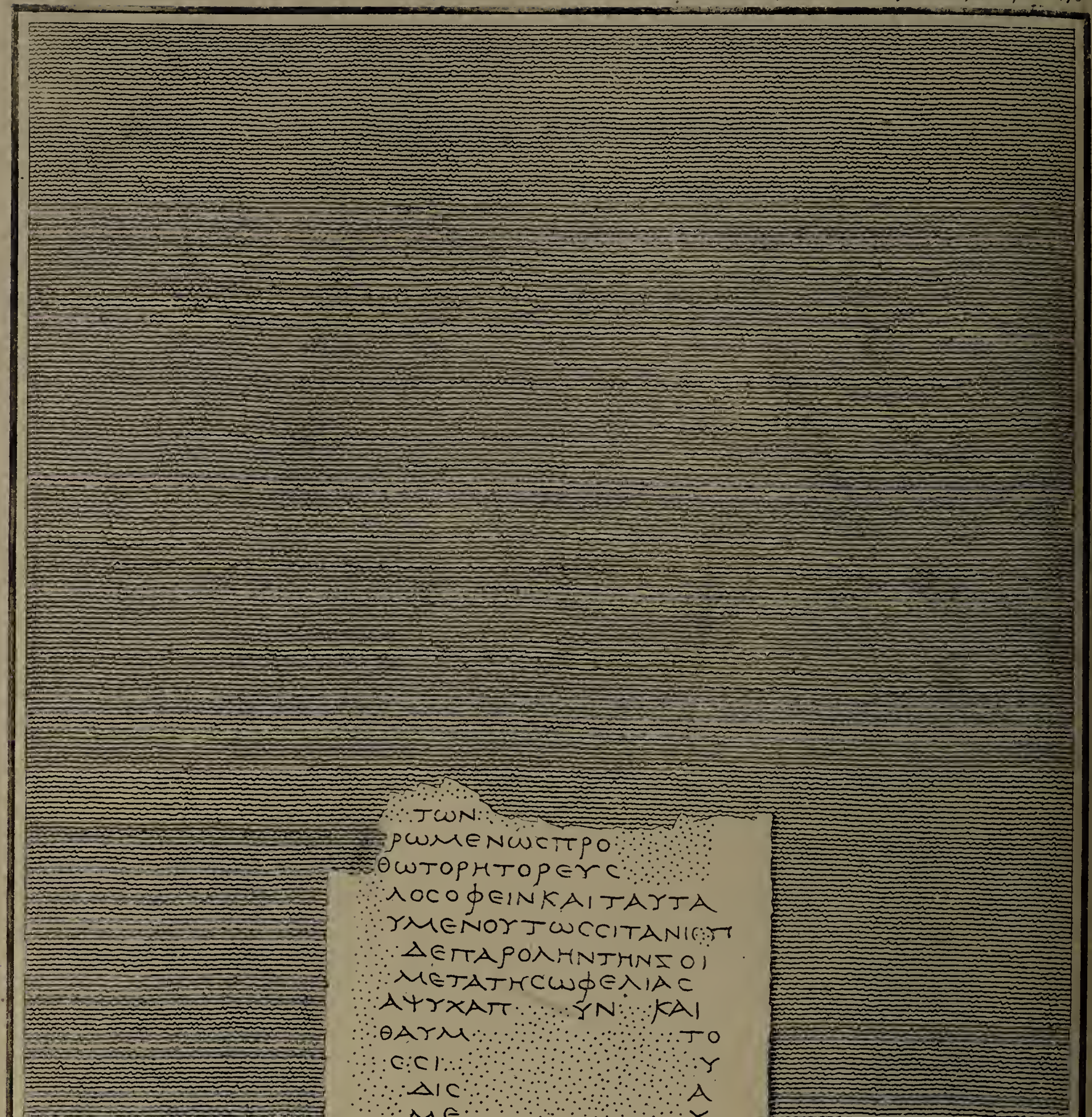
FRAGMENTUM IV.

. . . .
. . . . τα
εαυτων οικονομη
σοντες· αν δ' επι την δο-
κιμην καταγενομε-
νοι, καταγελασομεθα,
των καταγελωντων τε,
και των, ότι και αλλου τα
τεκτονικα διοικουμεθα,
περι ὧν δ' αναρχεσθαι
δοκιμασωμεν, ουδε
μυριοστους αφαυρους
απολειπομεν . . . . . .

. . . .
. . . . nostram rem familiarem administraturi : si vero ad experimentum deveniamus, certe deridebimur, his vel illis illudentibus, quod aliena fabrilia administramus, quodque de iis, quae adgredienda censemus, ne unum quidem e decem millibus vilem teruncium negligimus . . . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 12. et seq. μυριοστους αφαυρους απολειπομεν) Nomen αφαυρος, idest *debilis*, *vilis*, adjectivum est, eoque a Philodemo intelligitur *vilis nummus*, qualis teruncius apud Latinos, subaudiendo scilicet χαλκουν; quae quidem vox Graece *nummulum aereum* significat, sive νομισματιον τι λεπτον, uti in Pollucis *Onomast.* lib. IX. exponitur.

FRAG. V

Genn: Casanova dis — Giu: Casanova inc

FRAGMENTUM V.

. . . . ει τις πεπρωμενως προσδιωρθωτο ῥητορευειν, και φιλοσοφειν, και ταυτα του μεν ουτως σπανιου, ουδε παρ' ὁλην την ζωην μετα της ωφελιας αν αψυχα πανυ συνιει, και εθαυμαζε . . . .

. . . . ουχι αληθινοις γινεται αυτοις φιλοσοφοις τοδ' ὑπο των γε ανοητων ὁ συμβαινει τισιν των ῥητορων . . . . . .

. . . . Si quis veluti fato impulsus rhetoricam simul et philosophiam se profiteri aperte diceret, praesertim cum is tam rarus esset, ne per totam quidem vitam utiliter res inanimas omnino intelligeret, et miraretur . . . .

. . . . haud veris accidit philosophis, quod stultorum caussa aliquibus rhetoribus contingit . . . .

ADNOTATIO

ADDENDA AD COL. XIII HUJUS PAPYRI.

Lin. 32. et seqq. Οἱδε σοφισται και λεληθασιν) Cum Philodemus ante dixerit philosophos rectam vivendi rationem juventutem edocentes, simul eam veris politicae praeceptis instituere, addit deinde per sophistarum declamationes haud quidquam tale posse effici; quare haec verba, σοφισται λεληθασιν εικονας ἑαυτων παρατιθεντες, sic alio pacto non male vertas, *sophistae imprudenter faciunt, qui suas statuas proferunt.*

ERUDITO LECTORI.

I. Inter non pauca Herculanensia volumina, Philodemi nomen praeseferentia, unum exstat haud multos ante annos explicatum, quod hunc titulum habet: Των κατ' επιτομην εξειργασμενων περι ηθων και βιων εκ των Ζηνωνος βιβλων...... ὁ εστι περι παρρησιας. *Sermonum de vita et moribus compendiaria ratione excerptorum e Zenonis libris.......qui est de dicendi libertate* (1). Unde discimus totum opus plures in libros fuisse distributum, quorum unus (neque enim lacuna scire nos sinit, quanam nota distinguatur, num scilicet primo, altero, tertio, an ulteriori loco sit conlocandus) *de dicendi libertate* agens in eo, de quo loquimur, volumine continetur. Sed haec papyrus eamdem ac nonnullae aliae, antequam expedita eas evolvendi ratio reperiretur, nacta est fortunam, ut nimirum in duas per cultrum partes sit dissecta. Ex quo factum est, ut si viginti quatuor columnas excipias, amplius quinquaginta ex iis in bina singulae fragmenta scissae conspiciantur. Cui sane labi si lacunas addas, quas omnes, de quibus dixi, haud bipartitae pagellae non initio solum, sed in medio quoque, modo majores, modo minores exhibent, facile quisque intelliget et quam magnam difficultatem patiatur hujus papyri interpretatio, et quantam mereatur veniam, qui eamdem explanare aggressus non semper acu rem tangere, Auctorisque mentem adsequi videatur.

II. In hoc autem conscribendo volumine, quantum ex istis laciniis eruere licet, id sibi proposuit Epicureus philosophus, ut doceret mortales cujusvis generis, fortunae, atque aetatis variis erratis teneri et implicari, proptereaque libere corrigi oportere, sed non omnes eodem pacto: alios enim acerbius objurgandos, alios vero lenius ac blandius monendos; rursus alios non esse nisi per certos quosdam homines reprehendendos, alios autem cujusvis personae correctionem ferre; subdit tamen nonnullos, praesertim natu majores, nec non opibus ac dignitate praestantiores, quamvis dicendi libertatem respuere atque aspernari. Haec est summa totius Philodemi disputationis: quod quidem ut melius ac luculentius appareat, quid in singulis ostendat columnis, considerare oportet.

III. Ac primum docet duplicem loquendi libertatem esse distinguendam, quarum altera ex indole comi et urbana, altera ex aspera et inurbana proficiscitur. Mores autem libere loquentis ex indole urbana et leni ita Col. I. describit: » Est semper benevolus, et semper philosophus, et magnus animi » habitu, neque appetens gloriae, neque auram captans popularem, atque » ab invidia liber, eaque tantum, quae ad rem pertinent, dicens, nec sinens » se abripi ad maledicendum et conviciandum, aut opprimendum, aut no- » cendum, neque iracundus, neque asper, neque acerbus ». Simulque ait eum, qui ex aspero ingenio dicendi libertate utitur, his contraria sectari.

IV. Deinde Col. II. varias proponit quaestiones, easque paucis expedire studet. Harum prima est, utro libertatis genere proclivius utatur vir sapiens;

(1) Verba περι ηθων και βιων vertimus *de vita et moribus*, Gassendum secuti, qui eumdem titulum operis ab Epicuro conscripti ita quoque reddidit in sua X. lib. Laertii versione; imo et Ciceronem, qui fortasse ad Epicuri librum spectavit, cum *Quaest. Tuscul.* lib, 5. scripsit: *Socrates primus philosophiam devocavit e caelo .... et coegit de vita et moribus, rebusque bonis et malis quaerere.* Porro in voce εξειργασμενων intellige ὑπομνηματων, vel aliud nomen neutrius generis, ad quod referatur illud ὁ sub tituli finem.

aitque illum ad lene ac urbanum omnino procliviorem esse, sed quandoque incidere caussam, cur acrior objurgatio necessario sit adhibenda. Quae sane responsio licet desideretur in textu, ac tota in lacuna delitescat, sat manifeste tamen ex sequentibus colligitur. Quaerit porro, quid libentius faciat sapiens; atque asserit alterum facere libentissime, ad alterum invitum venire, cum nempe nulla alia suppetat emendandi ratio. Tum quid copiosius tractet; neutrum statim respondet, negatque copia ac redundantia sermonis in dicendi libertate exercenda opus esse. En ipsa Philodemi verba: » Si vero quis quae-» rat, ad quodnam libertatis genus proclivior sit sapiens .... » Si omnino roget, quid libentius faciat, manifestum quoddam rogat: mani-» festum est enim, quod illud facit libentissime, hoc autem iniquo fert animo, » eoque tamquam absinthio utitur. Sin autem utrum agat copiosius, neu-» trum dicere necesse est ». Qua quidem in re a Philodemo haud dissentit Plutarchus in *de discernendo amico ab adulatore*. Ibi enim haec habet: Ολιγοι εκ πολλων εισι οἱ παρρησιαζεσθαι μαλλον, η χαριζεσθαι τοις φιλοις τολμωντες· εν δε τοις ολιγοις αυθις ου ῥᾳδιως αν ἑυροις επισταμενους τουτο ποιειν, αλλ' οιομενους, αν λοιδορωσι, και ψεγωσι, παρρησιᾳ χρησθαι. Καιτοι καθαπερ αλλῳ τινι φαρμακῳ, και τῳ παρρησιαζεσθαι ου τυχοντι καιρου, το λυπειν αχρηστως και ταραττειν περιεστι· *Pauci e multis sunt, qui magis libere loqui, quam amicis gratificari velint: in his autem paucis haud facile inveneris, qui hoc facere sciant; sed ipsi putant se dicendi libertate bene uti, si vituperent et convicientur. Profecto ut alia medicamenta, sic dicendi libertas intempestive adhibita sine ulla utilitate molestiam et perturbationem affert.* Ac paucis interjectis ita prosequitur: Επει τοινυν αισχρον μεν εστι κολακειᾳ περιπεσειν διωκοντα το προς χαριν, αισχρον δη φευγοντα κολακειαν παρρησιας αμετριᾳ διαφθειραι το φιλικον και κηδεμονικον· δει δε μηδετερον παθειν, αλλ' ὡσπερ αλλῳ τινι, και τη παρρησιᾳ το καλον εκ του μετριου λαβειν· *Quoniam igitur turpe est in adulationem incidere eum, qui gratiam captare studet; turpe item est ab adulatione abhorrentem, immoderata loquendi libertate amicitiae ac benevolentiae officium corrumpere: neutrum autem facere oportet, atque ut in aliis rebus, sic in dicendi libertate decorum ex moderatione sumere.* Tum sub ejusdem opusculi finem declarans raro, et ex quadam tantum necessitate vehementiori objurgatione esse utendum, haec addit: Εν τισιν ουν σφοδρον ειναι δε τον φιλον, και ποτε τῳ τονῳ χρησθαι της παρρησιας; ὁταν ἡδονης, η οργης, η ὑβρεως επιλαβεσθαι φερομενης οἱ καιροι παρακαλωσιν, η κωλυσαι φιλαργυριαν, η προς ἑξιν αντεχειν αγοητον· *Quibus igitur in rebus vehementem esse oportet amicum, et quando libere castigationis acerbitate uti? quando voluptatis, aut irae, aut injuriae effrenatam cupiditatem cohibere, vel avaritiam coercere, vel stultum animi habitum oppugnare tempus suadet.* Eadem quoque Tullius, ut Latina cum Graecis conjungamus, ante Plutarchum docuerat I. *de Offic. cap.* 38. sic scribens: *objurgationes etiam nonnunquam incidunt necessariae, in quibus utendum est fortasse et vocis contentione majore, et verborum gravitate acriore. Id agendum etiam, ut ne ea facere videamur irati; sed ut ad urendum et secandum, sic et ad hoc genus castigandi raro invitique veniamus, nec unquam, nisi necessario, si nulla reperietur alia medicina; sed tamen ira procul absit, cum qua nihil recte fieri, nihil considerate potest. Magna autem ex parte clementi castigatione licet uti, gravitate tamen adjuncta.* Haec Cicero; qui profecto eodem pacto, ac Philodemus, et Plutarchus a medicis exemplum sumens, tunc ait aspera reprehensione utendum, tamquam acerbiore medicina, cum nulla alia reperiuntur leniora remedia. Notanda est quoque in nostro Auctore absinthii similitudo; de cujus usu in medicina vide Plinium *lib.* XXVII. cap. 7.

V. Praeterea aliam quaestionem in medium affert Philosophus extrema pag. II, et sequentis initio; sed quaenam ea sit, ignorare nos cogit lacuna. Attamen non longe a vero aberraveris, si opineris eum heic expendere velle, num libertate, de qua loquimur, adversus cujusvis ordinis homines, etiam genere clariores et potentiores uti oporteat; simulque statuere omnes prorsus libere esse castigandos, deque ea re inter omnes convenire philosophos, licet quod ad libertatis genus, et modum spectat, a se invicem non parum discrepent. Id certe innuere videntur Auctoris quae sequuntur verba: » Sin » autem quaeratur, utrum sapiens existimet oportere........Ab hac sen- » tentia non erunt alieni sapientes in dicendi libertate mordaces; sed de illis » sufficiunt, quae sunt dicta: neque eam rejicient, etsi a se invicem dissi- » deant, sapientes in dicendi libertate blandi........ Ex philosophis alium » quidem esse iracundum et mordacem in omnes; alium vero semper lenem, » et hunc quidem de omnibus rebus, illum autem de quibusdam tantum » libere loqui...... Loquentes adversus pudore confusos, vel animo fractos, » vel superbos, vel alium verecundiorem, vel alium indociliorem, dissen- » tient a se quoque hoc, vel illo tempore ». Ubi cum ait Philodemus, quosdam philosophos esse asperos, et *κυνωδεις* *mordaces* in omnes, indicare procul dubio Antisthenis discipulos voluit, qui ob hanc caussam ex multorum sententia Cynici vocitati fuere.

VI. Isthaec autem praecepta Epicureus noster certi cujusdam philosophi auctoritate confirmat, quem *profundi ingenii* virum appellat, cujusque nomen nullus dubito, quin tradiderit, verum nobis invida subripuit lacuna. Is porro unus certe fuit ex suae disciplinae antesignanis, ac fortasse Zeno Sidonius, quem dictum *coryphaeum, et principem* Epicureorum memorat Cicero I. *de Nat. Deor.* n. 21., cujusque libros de eodem argumento conscriptos in suum opus Philodemus transfudit, quemadmodum ex hujus papyri titulo apparet. Itaque ille, quicumque demum fuerit, uti noster refert Auctor, utrumque dicendi libertatis genus probat, sed maxime lene et urbanum ex sapientium opinione: docet deinde asperius objurgandos infimae sortis homines, quos qui clementer castigat, eum stultum atque hebetem judicandum esse censet; eodemque pacto tractandam imperitam multitudinem existimat, quae ob inopiam aliasque caussas optimis amicorum, vel praeceptorum monitis careat est necesse, quibus a falsis opinionibus, vulgique erroribus ad veram sapientiam traducatur. Verum haec ex ipso Philodemo Col. IV. et V. satius est audire: » Vidit profundioris ingenii Vir homines vulgo in utro- » que libertatis modo conspirare, et quem ii consectentur, qui perfecti eva- » sere: rursus vidit, e quibus crassioribus seminibus constent, et compacti » fuerint aliquorum animi, qui abjectioris sortis homines leniter reprehen- » dunt: vidit aeque qua ratione multitudo ortum habuit................. » Meliores quomodo fient in penuria hominum ad benevolentiam et amici- » tiam comparatorum nati, et sine diuturna magistrorum institutione »? In his Philodemi verbis valde notatu digna locutio illa, qua tardi ingenii homines e crassioribus seminibus orti dicuntur. Et sane censuit Epicurus, humanos animos e tenuissimis et rotundissimis atomis, longeque subtilioribus prae corporis principiis constare; ut ex ejus *epistola ad Herodot.* apud Laertium *lib.* X. edit. Gassendi patet. Ibi enim de anima haec leguntur: Αλλα *μην και εξ ατομων αυτη* (*ψυχη*) *συγκειται λειοτατωντε, και στρογγυλωτατων, ου πολλῳ τινι διαφερουσων των του πυρος.* *At sane conflatur ipsa e levissimis, et rotundissimis atomis, haud valde diversis ab iis, e quibus conflatur ignis.* Et paullo ante dixerat animam esse *σωμα λεπτομερες, προσεμφερεστατον πνευματι,* *partium tenuissimarum contextum, spiritui simillimum.* Quare satis apposite

ad magistri doctrinam Epicureus scriptor hebetes homines ex atomis crassioribus compactos asserit, tamquam si eorum animi ex iis elementis coagmentati essent, quae corporeis admodum similia forent. Nec vero mirandum, quod infima plebs, et inficeta multitudo veluti indocilis, pervicax, ac proinde acrius increpanda ostenditur; norunt enim omnes Epicurum queri consuevisse minime a populo sua dogmata probari, cum ita apud Senecam *epist.* 29. loquatur: *Nunquam volui populo placere; nam quae ego scio, non probat populus, quae probat populus, ego nescio.*

VII. Porro Col. VI. et VII. demonstrare nititur Auctor plurimum ad aliorum peccata corrigenda valere αποφθεγματα, idest *dicta acuta* et *faceta:* quae quidem si sint urbana, et minime illiberalia, etiam laudat Cicero I. *de Offic. cap.* 29. Tum in arguendo improbat καταφορας, longiores scilicet et acriores objurgationes a sophistis usurpatas, quae *invectivae* dici solent. Ac tandem observat singulos quoque viros dignitate conspicuos, et populos etiam reprehensione indigere, ita tamen ut hujusmodi dicendi libertas iis omnino, quae dicta sunt, congruat. Sic enim scribit: » Si quis sit apophthegmatum » amantior, sicut Polyaenum fuisse ait Metrodorus, saepius se in colloquium » insinuans (et bibacior erit adhuc fide dignior)....... libertate utetur in » nonnullos quoad omnia etiam urbane jocando in eodem rerum statu. Et » si hic minus dicendi libertate indigeat, ille per eam servari possit, hic » quidem pauciora, ille plura sibi vindicat, quibus perfectus evadat........ » Fit vero ex dictis, ut singillatim viri principes, et populi reprehensione » indigeant...........Objurgationes sophisticas quorumdam omnes vitabunt; » aptare enim oportet dicendi libertati plurima ex dictis ». Quae profecto omnia plana sunt, et aperta, praeter illa, *urbane jocando in eodem rerum statu*, των αυτων πραγματων οντων. Eccujus enim rerum status, inquiet quispiam, fit hoc loco mentio? At nisi nos fallit opinio, videtur heic Philodemus morem illum spectasse, quo apud veteres viri praesertim graves cum amicis epulantes aliqua lectione, vel utili sermone delectari solebant: quod quidem praetér alios testantur Cicero de Catone *cap.* 14. *de Senect.* et de Attico Nepos in *ejus vita;* quodque ad Graecos attinet, ut Platonem, Xenophontem, aliosque omittamus, sat demonstrant convivales quaestiones, de quibus prolixe Plutarchus in libris *Symposiac.* atque Athenaeus in *Dipnosoph.* Vult igitur philosophus, ut qui amicorum vitia emendare student, quo monitiones amicius accipiantur, iis coenantibus obrepant, atque humanissime jocando magna dexteritate ipsorum errata corrigant. Quare *in eodem rerum statu* idem valet, ac si dicatur, *non intermissa coena, bibendique hilaritate.* Atque hinc quoque intelligimus, cur paullo ante dixerit: *et bibacior erit adhuc fide dignior.*

VIII. Sequuntur pagellae VIII. IX. et X. quibus Noster ostendit viros sapientes esse maxime aptos ad castigandos nobiles homines, ac praecipue philosophiae studiosos, quales nimirum fere omnes Romani, Graecique optimates tunc temporis erant. Docet tamen haudquaquam illorum monitiones utiles esse posse, nisi et leniter fiant, et ex non vulgari benevolentia atque amore proficisci videantur. Nam nisi sit sapiens, qui reprehendit, persistet errans in sua opinione, neque erroris caussam cernet: sin vero sapiens reprehensionis acerbitate peccantem offendat, tantum abest ut hic correctione gaudeat, ut potius corrigenti irascatur, claudatque aures veritati. » Aliquando, » ait, sapiens apud sapientem liberius loquetur: si ille est sapiens, et agno- » scitur ut sapiens, perfectus cum perfecto loquitur.......Si igitur sapientes » se mutuo norint, aequo animo velut a se ipsis mutuo admonebuntur de » iis, quae exposuimus, et semetipsi morsu lenissimo mordebunt, sibique

» gratiam habebunt .... Infirmitatem, quae ipsi acciderat, et rationes, » quibus deceptus fuit, cernet sapiens, illique aperiet, ac persuadebit .... » Si vero philosophus libere apud illum loquetur, haud irascetur, ut Jupiter » Capaneo .... haud inquiet: *velut homo perferam nunc?* ac dicendi » libertatem non a se repellet, sed perferet, et benevolentia gaudebit ». Huc usque Philodemus; qui demonstrare studens nunquam fore, ut ira inflammetur monitus, si acerbitate monitio careat, occasionem inde arripit poëtarum fabulas carpendi, quibus et Jupiter Capaneo ob linguae libertatem fuisse iratus, et Numen aliud, cujus nomen lacuna plane occultatur, quasdam feminas acriter ob eamdem caussam increpuisse fingebantur. Namque Epicuri sectatores, contra ac ceteri philosophi, opinabantur haud esse Deos hujus rerum universitatis dominos et moderatores, ideoque nullam piorum, atque impiorum rationem habere posse, quo hos supplicio, illos praemio afficerent: unde fiebat, ut adversarios Deorum providentiam propugnantes ipsi accusarent, quod ita Divinae naturae humanas cupiditates turpiter tribuerent. Id quidem apertissime, ut alia mittamus, ex Epicuri *Ratis sententiis* colligitur; initio enim, ut auctor est Laertius cit. *lib.* X. *segm.* 139. haec habet: Το μακαριον και αφθαρτον, ουτε αυτο πραγματα εχει, ουτε αλλῳ παρεχει· ὡστε ουτε οργαις, ουτε χαρισι συνεχεται, εν ασθενει γαρ παν το τοιουτον· *Quod beatum et aeternum est, id nec habet negotii quidquam, nec alteri exhibet: quare neque ira, neque gratia tenetur; quae enim talia, imbecilla sunt omnia.* Quod autem Noster de Jovis in Capaneum ira tradit, ex Euripide sumsit, qui in Tragoedia, cui titulus *Phoenissae*, superba et contumeliosa strenui illius ducis dicta, tristissimumque simul ejusdem exitum sic enarravit a v. 1179:

Καπανευς δε πως ειποιμ' αν ὡς εμαινετο;
Μακραυχενος γάρ κλιμακος προσαμβασεις
Εχων εχωρει, και τοσονδ' εκομπασε·
Μηδ' αν το σεμνον πυρ νιν ειργαθειν Διος
Το μη ου κατ' ακρων περγαμων ἑλειν πολιν.
Και ταυθ' ἁμ' αγορευε, και πετρουμενος
Ανειρφ' ὑπ' αυτην ασπιδ' ειλιξας δεμας,
Κλιμακων αμειβων ξεστ' ενηλατων βαθρα.
Ηδη δ' ὑπερβαινοντα γεισσα τειχεων
Βαλλει κεραυνῳ Ζευς νιν· εκτυπησε δε
Χθων, ὡστε δεισαι παντας· εκ δε κλιμακων
Εσφενδονατο χωρις αλληλων μελη,
Κομαι μεν εις Ολυμπον, ἁιμα δ' εις χθονα,
Χειρες, και κωλα ὡς κυκλωμ' Ιξιονος
Ελισσεται, εις γην δ' εμπυρος πιπτει νεκρος.
Capaneus vero quo pacto dicerem, ut insanierit?
Etenim altae scalae gradus
Adscendebat, et talia jactitabat,
Ne grave quidem Iovis fulmen se prohibere posse,
Quominus a summis arcibus caperet urbem (Thebas).
Atque haec simul dicebat, et lapidibus ictus
Adscendebat sub ipso clypeo volvens corpus,
Scalarum clavis munitarum politos gradus percurrens.
Iam vero superantem pinnas murorum
Ferit eum fulmine Iupiter: insonuit autem
Terra, adeo ut terrerentur omnes; e scalis
Disjiciebantur a se mutuo membra,
Comae quidem ad caelum, sanguis vero ad terram;

Manus et pedes velut Ixionis rota
Volvebantur, in terram decidit ambustum cadaver.

Ita tragice Capanei supplicium descripsit Euripides, quem prae aliis poetis in deliciis habebat Philodemus, quemadmodum alibi vidimus. At minime nobis divinare licebit, unde petierit ea, quae sequuntur, minacia verba vel ipsius Iovis, vel potius alterius ficti Numinis, cujus nomen in lacuna latet, uti modo dictum. Id unum tamen veri simile putamus, illa ex aliquo scriptore comico desumta fuisse; nam stilus magis socco, quam cothurno congruere videtur. Ceterum fac obiter advertas, quam magnifice sentiat Noster de sapiente, viro nimirum qui philosophiae praecepta sequatur: etenim ita eum non semel τελειον *perfectum* nominat, ut synonyma vocabula *sapientem*, et *perfectum* habere videatur.

IX. Iam vero postquam philosophus ostendit, viros genere claros facilius sapientis correctionem ferre, subdit tamen Col. XI et XII. ne sapientem quidem hosce admiraturos, aequoque animo audituros fore, si ille nulla in eos auctoritate valeat, imo sit ipsis subiectus, e servorum scilicet, vel libertorum numero; quales apud veteres liberorum paedagogos, et praeceptores fere exstitisse novimus (1). Verba autem Philodemi isthaec sunt: » Saepe adversus monitionem, atque, ut ita dicam, dominatum, ostendens se magna errata videre, et haud talia existimare, sapientem mediocria objicientem non admirabitur.....Si parentes sint monitores, aut alii parentibus similes, quivis animum adtendet, et magis consilium amplectetur, et suam opinionem se excusans abjiciet......Valde modum excedens stultam circumvectionem imperat ...., quisque enim ab ejusdem sortis hominibus admonitus et loco cedit (2); at eorum, qui sibi sunt subjecti, haud plane monitionem perferet ». Quae hoc loco Epicureus de circumvectione scribit, quamvis sint obscuriora, ita tamen explicari posse videntur, ut omnis plane evanescat difficultas. Principem enim virum induci heic a Philodemo putamus, qui dum cogitat longo itinere, sumtuque immodico cuncta sua rura ac villas lectica circumvectus perlustrare, tametsi e familia plures ab incepto dehortari conentur, consilium tamen non mutat, quin magis magisque in eo perficiendo obfirmatur, ne hominum sibi subjectorum monita sequi videatur. Et quidem vox περιφορα *circumvectio*, quae heic adhibetur, de iis saepe usurpatur, qui lectica deferuntur; unde Artemonem Clazomenium, celeberrimum machinarum militarium inventorem, περιφορητον cognominatum accepimus a Plutarcho in *Peric.* et Schol. Aristoph. in *Acharn.*, quia solitus erat lectica gestari.

(1) Id quidem praeter alios e Suetonio discimus in *vita Claud.* c. 2. atque e Clemente Alexandr. *Paedag.* I. c. 7. licet ut ineptum et absurdum traducat hoc institutum Plutarchus in *de liber. institut.* Videsis Pignorium *de Serv.*

(2) In textu haec verba habentur, quae ex aliquo dramatieo poeta desumta videntur: ὁμαισων φρενουμενος και επαγει του χωριου. Nos in *adnotat.* ad Col. XII. vocem ὁμαισος, lexicographis adhuc ignotam, quam interpretamur *ejusdem conditionis*, a binis dictionibus, ὁμου *simul*, et αισα *sors*, *conditio*, facile derivari posse ostendimus. Quod si quis vocabuli novitate offensus nostram interpretationem rejiciat, ac legere malit duabus voculis distinctis ὁ μαισων, ut μαισων idem sit, ac *coquus*, vel *coqui minister*, quemadmodum Hesychius in suo Lexico exponit, huic lectioni nos quoque lubenter subscribimus. Ea autem posita, ita locum ipsum explicare licet: *coquus admonitus et loco cedit;* quae sane explicatio neque a priori nostra interpretatione, nec, quod magis est, ab Auctoris mente aliena censenda est: nam cum coqui in sordida et illiberali arte versentur, nemo, qui sit inferior, eos ad aliquid hortari potest, ac propterea ab ejusdem fortunae hominibus moneri existimantur. Porro *maeson* etiam Latine usurpatur, uti e Festo habemus, pro *persona comica aut coqui*, *aut nautae*, *aut ejus generis*, idest mercenariorum omnium, qui viles et sordidi putantur; subditque is statim isthaec alia: *dici ab inventore ejus Maesone comoedo ait Aristophanes grammaticus.* Quae postrema verba satis declarant Festum hanc nominis *maeson* significationem, atque originem ex Athenaeo hausisse, qui XIV. *libro Dipnosoph.* ita scribit: εκαλουν δε οἱ παλαιοι τον μεν πολιτικον μαγειρον μαισωνα, τον δε εκτοπιον τεττιγα. Χρυσιππος δ' ὁ φιλοσοφος τον μαισωνα απο του μασσασθαι οιεται κεκλησθαι, οἱον τον αμαθη, και προς γαστερα νενευκοτα, αγνοων ὁτι Μαισων γεγονε κωμῳδιας ὑποκριτης, Μεγαρευς το γενος· ὁς και το προσωπειον εὑρε το απ' αυτου καλουμενον μαισωνα, ὡς Αριστοφανης

X. Cum antea dixerit Noster, peccantem illorum monita negligere, qui suae subsint potestati, deinceps non raro evenire ait, ut is suspicans se ob vitia despicatui haberi, correctione gaudere incipiat, illosque diligere, qui prius erant invisi, quique interea ipsum monere haud destiterant. Additque sapientem, cui errans se adjunget, magna opus habere prudentia in eo corrigendo, ut scilicet se ipsius caussa velle ostendat, suadentisque in morem generatim ea doceat, quae ad hujus utilitatem spectant, nec ad alia digrediatur, quae ab ejusdem instituto, vitaeque cursu sunt áliena. Tum observat eos, qui idcirco correctione dolent, quod minime putant se illa peccare, quae alii suspicantur, facile hujusmodi dolore esse carituros, si ad trutinam suas actiones revocare, et memoria repetere errata velint. Sed ut Philodemi melius dignoscatur sententia, eumdem sic Col. XIII. XIV. et XV. disputantem audire non pigeat: » Se contemni suspicans brevi illos » manifesto et summo amore prosequetur, dum progredientes iterum ite- » rumque voces instaurant. Fortasse vero prae pudore sapienti se adjun- » get.......... si generatim de his rebus admoneat, quod non omnibus » facile gratificari, nec omnibus credere oportet, et de aliis id genus; » utique propter laudem hanc curam illum suscipere patietur.........Ad » vitam non opus est transferre, nisi ea solum, quae ad hos adeo corre- » ctione indigentes attinent, et meminisse quis, et quem moneat....... » Dolent, quod ex iis, quae suspicatur alius evenire, et fore eventura, » nil ab se fieri et factum iri putant. Opus autem foret talia errata quem- » que in semet recensere: haud valde tristitia id afficit.......... Quare » sapientes alteram navigationem susceperunt, quo eos corrigerent ». Haec Noster; quae profecto haud aegre quivis intelliget, si unum illud excipias, quod de philosophis tradit alteram navigationem suscipientibus, ut errantes corrigerent. Verum quovis pignore contendimus, ad alterum Platonis in Siciliam iter hoc loco adludi, quod princeps ille philosophorum Dionysii junioris rogatu aggressus est, ut eum philosophiae praecepta erudiret, moresque emendaret. Cum porro ter Syracusas Platonem profectum esse, primum Dionysio majore regnante, iterum ac tertio sub Dionysio ejus filio, constet e Laertii *lib.* III. a *segm.* 18. usque ad 23. atque ex *epist.* 7. ipsius Platonis; videndum jam, utrum secundum, an tertium ex hisce maritimis itineribus alterius navigationis nomine indicatum velit Philodemus. At cum casu quodam Plato primo in Siciliam delatus sit, ut in *Dione* narrat Plutarchus, atque ex ipso Platone colligitur; Noster vero aperte dicat alteram navigationem a sapientibus ad aliorum mores emendandos fuisse susceptam: dubitari minime posse videtur, quin de tertio in Siciliam Platonis appulsu hoc loco mentio fiat.

XI. Extrema deinde Columna XV. et sex sequentibus id sibi unice proponit philosophus, ut demonstret nonnullos reperiri, qui licet benevole et clementer a sapientibus, ac prudentibus viris castigentur, haud tamen castigatione moventur, neque arbitrantur ea se peccasse, quae objiciuntur.

Φησιν ὁ βυζαντιος εν τῳ περι προσωπων, ἑυρειν αυτον Φασκων και το του θεραποντος προσωπον, και το του μαγειρου· appellarunt autem Veteres coquum quidem civem μαισωνα, peregrinum vero τεττιγα· Chrysippus vero philosophus putat μαισωνα dictum esse a μασσασθαι, a mandendo, velut rudem hominem, et ventri deditum, ignorans Maesonem fuisse comoediae histrionem, Megarensem genere; qui et personam invenit, ab ipso vocatam maesonem, *sicut Aristophanes ait Byzantins in libro* de personis, *invenisse eum memorans et servi personam, et coqui personam.* Haec Athenaeus: qui profecto dum de etymo vocis μαισων Chrysippum erroris accusat, non parum ipse errare videtur; nam si, ut idem tradit, Graeci veteres μαισωνα coquum appellarunt, cur quaeso, hujus appellationis origo non aliunde potius deducetur, quam a Maesone comoedo, personae coqui inventore, qui omnino plurimis post illius nominis ortum annis vixit? Vel si demus personas comicas coqui et servi, a Maesone inventas, ab auctore nomen accepisse, quî dici idem potest de ipsis coquis, de quibus ex Athenaeo loquebatur Chrysippus?

Hinc istos animadvertit non ex animo et sincere loqui, cum ab amicis se velle vera audire dicunt: nam praeterquam quod moniti dolent, atque indignantur, tunc alios ad monendum hortari solent, cum vel se non peccaturos, vel a nemine sua peccata compertum iri confidunt. Praeterea ait eosdem aliquando in ipsos monitores maledicta et probra conjicere, quasi sint oratione quidem virtutis laudatores, revera autem vitiis, ac praecipue lasciviae dediti: aliquando vero affirmare, illis alios reprehendere non licere, cum non pauca reprehensione digna agant, ac moniti peccatis purgari nolint: saepissime tandem reprehensionis caussam non videre, quippe cum existiment monitores vel fuisse deceptos, vel sapientiores quidem esse, sed non diligere, aut odisse, aut invidere: » Illud vero perturbat, en Philodemi verba, quod quidam minime admonitione moventur, nec propria » cernunt peccata, et ab aliis reprehensi nullum se admisisse errorem pu- » tant.........Libere loquentes moleste ferunt, quoniam non ex animo » dicunt, se moneri velle.........Sicut ii, qui a Diis medicis sectionem » poscunt, cum aegris scalprum dant; ita hi cum non reprehenduntur, et » putant se nihil peccaturos, vel licet peccaverint, a nemine deprehen- » dendos, ad monendum hortantur............Interdum hujus libertatis » caussam afferunt, quod reprehensores sermoni opposita cupiditates non » habent, ut sincere dicant, quod sibi videtur; at actioni obsistentes cu- » piditates habent, ut in iis, quae laudarunt, permanere nequeant........ » neque monitores sentiunt monere alios, rursusque reprehensione digna » agere, rem esse turpem et detestandam..........Ex monitoribus quosdam » esse fatentur sapientiores; at eorum libertatem non amant, putantque se in » disputationibus habendis tantum vinci, sed mentis consilio illis superiores » esse, et meliora perspicere, praesertim quae ad vitam pertinent......... » illos a se ipsis discrepare credunt, sicut Timocrates ajebat se fratrem dili- » gere, ut nemo, ac rursus eum odisse, ut nemo..........Saepius censent » eos deceptos esse, qui nihil peccantes objurgant, vel prudentiores esse, » sed non diligere, aut odisse, aut invidere ». Ita Epicureus philosophus de veritatem aspernantibus ac respuentibus: cujus sane narrationis plura sunt, quae animadversione aliqua indigent. Ac primo non parum difficultatis habet, quod de iis refert, *qui a Diis medicis sectionem poscunt, cum aegris scalprum dant:* verum fortasse Auctoris mentem facile adsequemur, si morem obtinuisse ejus aetate statuamus, ut qui carcinomate, aut aliquo ulcere laborabant, atque in Aesculapii aede decumbentes de sectione ab ipso admonebantur, vitandi doloris caussa non a medicis, sed a Diis medicae artis praesidibus hoc remedium expeterent. Nam si veteres a primis usque temporibus ad Aesculapium, aliosque Deos medicos confugisse, ut eorum ope a gravioribus morbis, ac difficilioris curationis liberarentur, e quamplurimis discimus Scriptorum testimoniis, quae diligenter collegit *lib.* 1. *Histor. Medic.* Daniel Clericus; quidni etiam nonnullis in mentem venisse dicamus, ut ipsam sectionem a Diis postularent, ne dolorem sentirent? Quae quidem interpretatio si arrideat, *τo scalprum dare* ne sic accipias, quasi revera Dii medici scalprum excisorium aegrotantibus praebere intelligantur; sed hujusmodi locutio idem heic sonat, ac *sectionem praescribere.* Hunc igitur morem sectantes Philodemus irridet, ipsosque lepide cum iis comparat, qui cum suos errores deserere nollent, moneri tamen se cupere dictitabant: frustra enim illi sanitatem exspectare a Diis poterant, qui ex Epicureorum doctrina nullam mundanarum rerum curam gererent, nec hominibus rogati adesse vellent. Deinde quod ait, nonnullos ab amicis objurgatos non modo correctionem spernere, verum etiam corrigentes illudere,

atque ipsis varia vitia objicere, totum id valde comprobare ex his licet, quae scribit Seneca *epist.* 29. de quodam Marcellino pravi et indocilis ingenii juvene, monitionisque cujuslibet contemtore: *Marcellinum nostrum, inquit, ego nondum despero, etiamnum servari potest, sed si cito illi manus porrigitur. Est quidem periculum, ne porrigentem trahat: magna in illo ingenii vis, sed jam tendentis in pravum. Nihilominus adibo hoc periculum, et audebo illi mala sua ostendere. Faciet quod solet, advocabit illas facetias, quae risum evocare lugentibus possunt; et in se primum, deinde in nos jocabitur: omnia, quae dicturus sum, occupabit. Scrutabitur scholas nostras, et objiciet philosophis congiaria, amicas, gulam: ostendet mihi alium in adulterio, alium in popina, alium in aula........... Hos mihi circulatores, qui philosophiam honestius neglexissent, quam vendunt, in faciem ingeret.* Nec porro praetereunda, quae habet idem Seneca *epist.* 51, cum eos, qui variis excusationibus utentes se nihil peccare arbitrantur, sic redarguit: *Nemo se avarum esse intelligit, nemo cupidum. Caeci tamen ducem quaerunt: nos sine duce erramus et dicimus: non ego ambitiosus sum, sed nemo aliter Romae potest vivere: non ego sumtuosus, sed urbs ipsa magnas impensas exigit. Non est meum vitium, quod iracundus sum, quod nondum constitui certum genus vitae: adolescentia haec facit. Quid nos decipimus? Non est extrinsecus malum nostrum, intra nos est, in visceribus nostris sedet; et ideo difficulter ad sanitatem pervenimus, quia aegrotare nescimus.* Ad haec minime abs re putamus huc afferre Plutarchi testimonium e citato libello *de discern. amico ab adulat.* ad eam confirmandam sententiam, quae apud Auctorem occurrit, *rem* scilicet *turpem esse et non ferendam, alios monere, et reprehensione digna facere.* Sic enim scribit Chaeronensis philosophus: Παρρησια δε παντος ανδρος ηθους ισως δειται, και τουτο αληθεστατον εστιν επι των νουθετουντων, και σωφρονιζοντων λεγομενον .... ελαφρου δε και φαυλου το ηθος ανθρωπου, λογῳ παρρησιας απτομενου, περιεστι προσακουσαι το·

Αλλων ιατρος, αυτος ελκεων βρυων.

Sed dicendi libertas morum probitate aeque indiget, idque rectissime de alios monentibus, et castigantibus dicitur.......... homini autem levi et pravis moribus, qui alios libere reprehendere audet, illud audire contingit:

Aliis medetur, ipse at ulceribus scatens.

Quod denique ad Timocratem attinet, quem notat Philodemus, quod ajebat *se fratrem diligere, ut nemo*, eumdemque *odio habere, ut nemo*; eum Epicuri discipulum sat probabili ratione adfirmare possumus. Sed cum duo ejusdem nominis Epicuri discipuli a Laertio memorentur, alter quidem Metrodori frater, qui postea ab Epicurea disciplina defecit, alter vero, de quo meminit in suo testamento Epicurus; verisimilius existimamus hoc loco de Timocrate Metrodori fratre agi: eoque magis, quod haud ob aliam caussam Magistrum deseruisse dicitur, nisi quia fraternas objurgationes ferre non posset.

XII. Tandem excutiendae restant tres extremae papyri columnae, in quibus Epicureus philosophus exquirit, quinam ex variis hominum generibus praecipue sint ii, qui aures omnino veritati clausas habent, quorumque propterea salus est desperanda. Animadvertit itaque primo mulieres, in primisque aetate provectas non modo esse audaces, superbas, gloriaeque appetentes, sed ob ingenii quoque imbecillitatem facilius suspicari se contemni, atque injuria affici; ex quo fit, ut male de monitoribus judicare

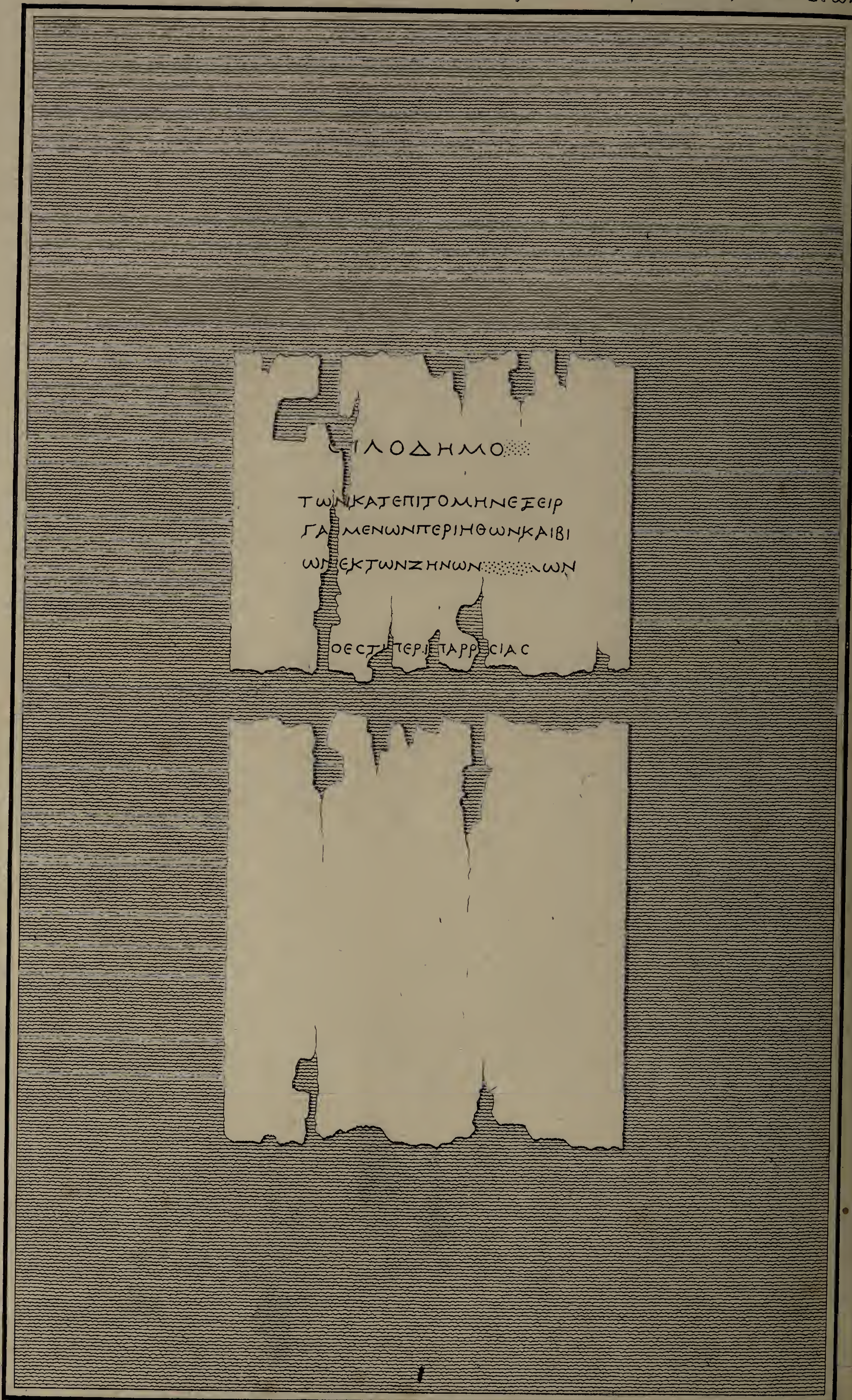
soleant, et correctionem spernant. Inde ad viros transit opibus et dignitate florentes, eosque docet haud libenter redarguentes admittere, quia se a multis ob invidiam reprehendi arbitrantur, atque ab omnibus verba blanda, assentationisque plena audire consueverunt. Et quod ad reges spectat, hos ait libertate dicendi utentibus omnino obsistere, imo putare idem esse regem aliquem reprehendere, ac nolle parere. Senes demum omnium maxime observat correctionem iniquo animo ferre: cum enim se aliis ob vitae diuturnitatem prudentiores censeant, cumque honore, et reverentia dignam senectutem esse sciant, monita respuunt, verentes ne id ex senectutis contemtu fiat: » Vetulae, inquit, facilius putant se injuria affici, ac magis » dedecore anguntur, pejusque de monitoribus judicant, atque iis cupidi» tatibus, ob quas mulieres reprehenduntur, magis exagitantur: et auda» ciores sunt, et arrogantiores, et gloriae cupidiores............. quare » statim ad lacrymas confugiunt, ex contemtu se castigari existimantes » ....Praepotentes viri haud libenter monitores excipiunt, quo» niam propter invidiam se a multis redargui existimant, cunctique quo» dammodo eos blandis verbis adloqui consueverunt: quapropter id ipsos » valde movet, cum praeter opinionem accidat..............Porro reges » omnino libere loquentibus obsistunt; ac reprehendere idem putant, ac » nolle subjici, cupiuntque omnibus imperare, et cuncta sibi esse subjecta. » Cur magis senes loquendi libertatem indignantur? quia prudentiores pro» pter aetatem semet existimant, cumque in honore, atque admiratione a » pluribus habeantur, abnorme et absurdum censent se a nonnullis repre» hendi ». His sane verbis suam tractationem concludit Epicureus noster: quae quamvis satis per se clara sint atque aperta, aliquandiu tamen in iis magis illustrandis immorari minime nos piget. Et re quidem vera, quod ait Auctor, reges existimare idem esse reprehendere ac nolle parere, haud valde ab eo discrepare nobis videtur, quod de Dionysio seniore Syracusarum rege tradit Plutarchus in *vita Dionis;* dixisse illum, *se amicos prudentes sapientesque vitare, cum sciret ipsos magis dominari velle, quam domino parere:* ελεγεν δε τους φιλους φυλαττεσθαι νουν εχοντας, ειδως και βουλομενους μαλλον τυραννειν, η τυραννεισθαι. Paulloque ante animadverterat idem Plutarchus, familiares Dionysii iunioris adulatores, vicina vitia virtutibus affingentes, Dionis σεμνοτητα *gravitatem*, ὑπεροψιαν *superbiam*, ejusque παρρησιαν *libertatem* in reprehendendo Dionysio, αυθαδειαν *pervicaciam* appellare solitos fuisse. Praeterea quod in senibus criminatur Philodemus, nil admodum eos correctione moveri, in memoriam nobis revocat celebre effatum, seu proverbium γεροντοδιδασκαλος, *senis magister*, de eo dictum, qui in re intempestiva frustra operam ponit. Hujus sane adagii meminit Erasmus *Chil.* I. *Cent.* 2. *prov.* 60; additque ad eamdem rem comprobandam Diogenis illud: νεκρον ιατρευειν, και γεροντα νουθετειν, ταυτον ειναι· *idem esse mortuo medicinam adhibere, ac senem monere.* Citantur quoque in hanc sententiam Philemonis versiculi:

Μη νουθετει γερονθ᾽ ἁμαρτανοντα τε·
Δενδρον παλαιον μεταφυτευειν δυσκολον.
Ne tu senem monueris, cum peccaverit;
Quippe arborem annosam alio transferre arduum.

Postremo porro loco verissime a Philodemo dictum fuit, senes *in honore atque admiratione apud plures haberi.* Quam profecto in rem praeclara habet Plutarchus in Opusc. cui titulus, *an sit seni gerenda respublica*: ubi praeter alia observat, sicut a lege diadema et coronam, ita a natura canitiem honoratum dignitatis, ac principatus signum constitui; moxque

subdit voces γερας et γεραιρειν, quae *honorem* et *honorare* significant, a senibus, eorumque dignitate originem ducere: Καθαπερ, inquit, ὁ νομος το διαδημα και τον στεφανον, ουτω την πολιαν ἡ φυσις εντιμον ἡγεμονικου συμβολον αξιωματος επιτιθησι· και το γερας, οιμαι, και το γεραιρειν ονομα σεμνον απο των γεροντων γενομενον διαμενει. Praeclara etiam de hac re scribit Tullius in *de Senect. cap.* 18; in primisque advertit, non modo apud Romanos, et Lacedaemonios, sed *et in aliis civitatibus, ut quaeque optime est morata, ita diligentissime observari* erga illam aetatem officia. Quapropter merito lib. IX. *de Legibus* Plato idem officii praeceptum his verbis commendat: πας ἡμιν αιδεισθω τον ἑαυτου πρεσβυτερον εργῳ τε, και επει· *seniorem et re, et verbo quisque colito.*

XIII. Reliqua nunc essent hujus Papyri fragmenta: sed quoniam amplius centum ea numerantur, et omnia prope sunt intellectu facilia, ut si separatim edantur, justum volumen conficere queant; nos, ne nimio plus hic V. Tomus excrescat, si tam multa quoque fragmenta complectatur, ipsum in duas partes dispescentes, ad alteram eadem, quae diximus, fragmenta rejiciemus.

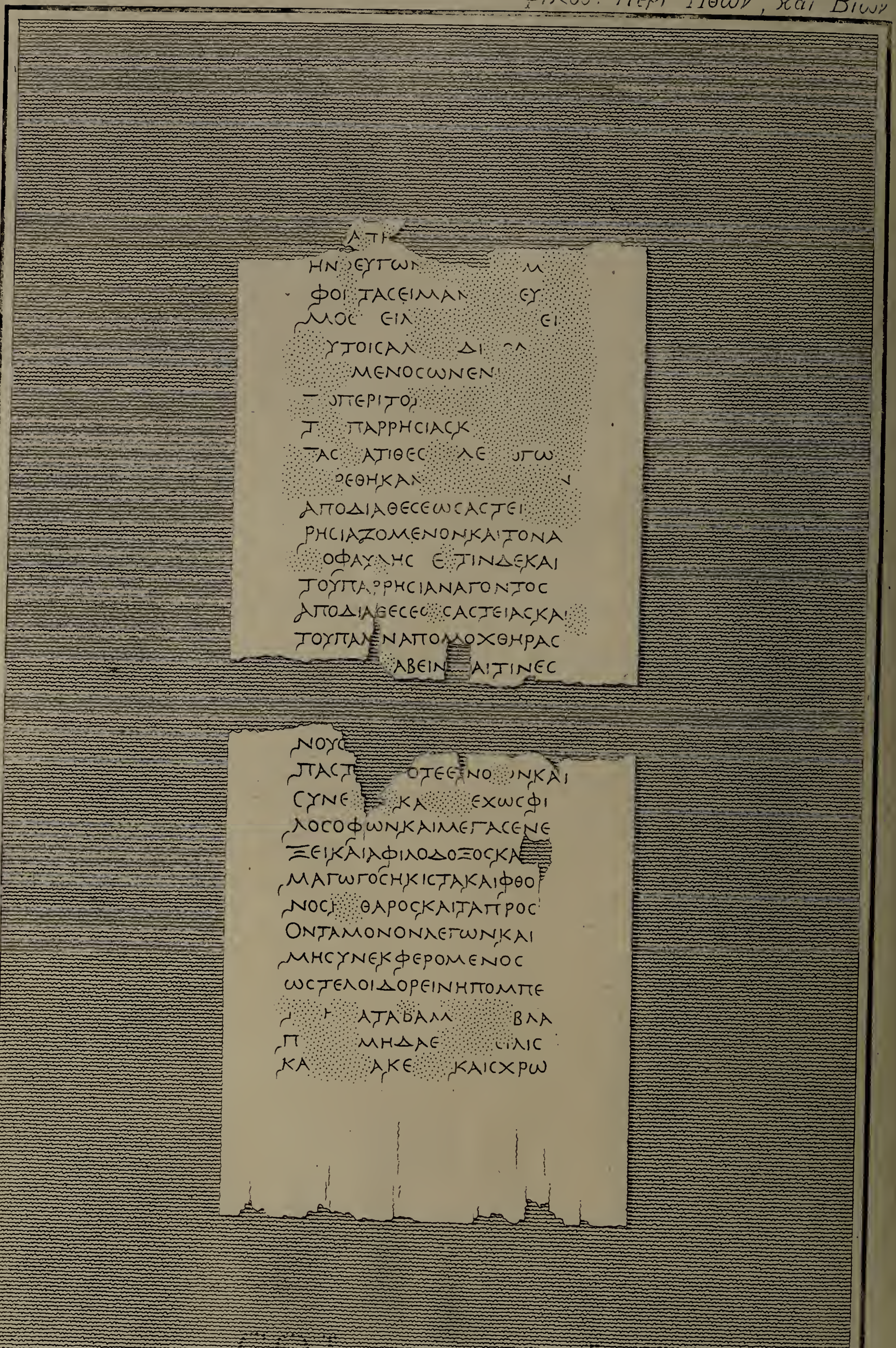
Fran.° Casanova dis. *Ant.° Casanova inc.*

PHILODEMI

SERMONUM DE VITA ET MORIBUS

COMPENDIARIA RATIONE EXCERPTORUM E ZENONIS LIBRIS

..... QUI EST DE DICENDI LIBERTATE

Franc. Casanova dis

Franc. Celentano inc

COLUMNA I.

. . . .
. . . . Καλειν μεν χρη τον
απο διαθεσεως αστειας παρ-
ῥησιαζομενον, και τον α-
πο φαυλης. Εστιν δε και
του παρῥησιαν αγοντος
απο διαθεσεως αστειας, και
του παλιν απο μοχθηρας
ηθη διαλαβειν . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
πας τις ποτε ευνοων και
συνεχως, και συνεχως φι-
λοσοφων, και μεγας εν ἑ-
ξει, και αφιλοδοξος, και δη-
μαγωγος ἡκιστα, και φθο-
νου καθαρος, και τα προσ-
οντα μονον λεγων, και
μη συνεκφερομενος,
ὡστε λοιδορειν, η πομπευ-
ειν, η καταβαλλειν, η βλα-
πτειν . . . .
. . . .

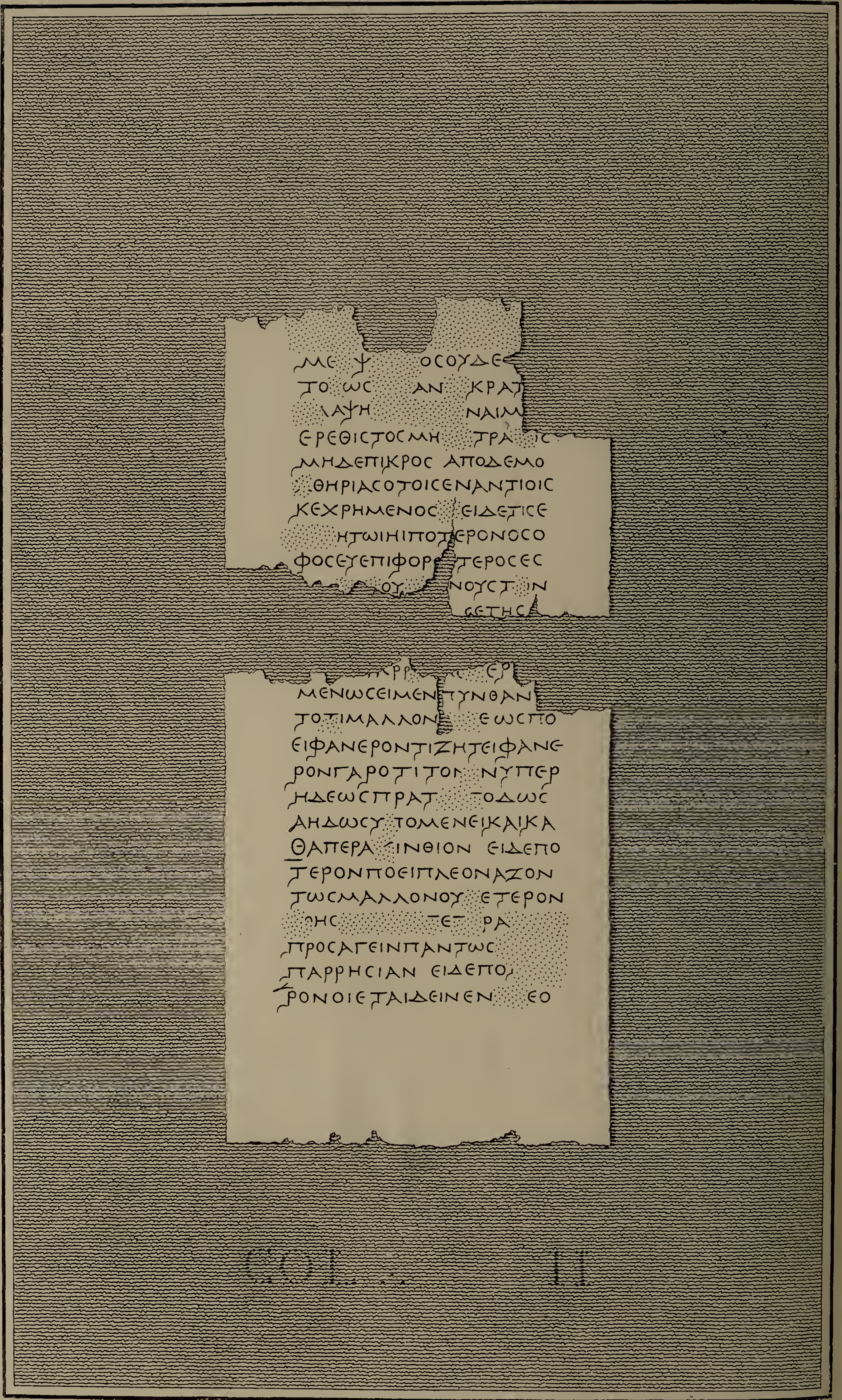
CAP. I.

Duplex statuendum est genus libertatis loquendi.

. . . .
. . . . ¶ Dicere oportet alterum libere loquentem ex indole leni et urbana, alterum eadem libertate utentem ex aspera natura. Licet vero hominis libere loquentis ex urbana indole, ejusque qui ex aspera libere loquitur, mores considerare . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
alter est omnis quicumque est semper benevolus, et semper philosophus, et magnus animi habitu, neque appetens gloriae, neque auram popularem captans, et ab invidia liber, eaque tantum, quae ad rem faciunt, dicens, nec sinens se ad maledicendum abripi, aut conviciandum, aut opprimendum, aut nocendum . . . .
. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 17. et seq. φθονου καθαρος) Φθονος καθαρος oscitantis librarii culpa legitur in αυτογραφῳ: porro sic a Philodemo dicitur φθονου καθαρος, *invidiae purus*, ut *sceleris purus* apud Horatium invenitur *Carm.* I. *Od.* 21.

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

COLUMNA II.

. . . .
. . . . μη
ερεθιστος, μηδε τραχυς
μηδε πικρος· απο δε μο-
χθηριας, ὁ τοις εναντιοις
κεχρημενος ῃ. Ει δε τις ε-
πιζητοιη, ποτερον ὁ σο-
φος ευεπιφορωτερος εσ-
τιν . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . Ει μεν πυνθανοι-
το, τι μαλλον ἡδεως πο-
ει, φανερον τι ζητει· φανε-
ρον γαρ, ὁτι το μεν ὑπερ-
ηδεως πραττει, τοδ' ὡς
αηδως ὑπομενει, και κα-
θαπερ αψινθιον. Ει δε πο-
τερον ποει πλεοναζον-
τως μαλλον, ουδετερον
φησιμ' αν· ητε γαρ αρκει
προσαγειν παντως αυτην
παρρησιαν. Ει δε ποτε-
ρον οιεται δειν . . . . . .

. . . .
. . . . haud iracundus, neque asper, neque acerbus: qui vero ex asperitate libere loquitur, his contraria sectatur.¶ Si vero quis roget, utrum libertatis genus proclivius amplectatur sapiens . . . .

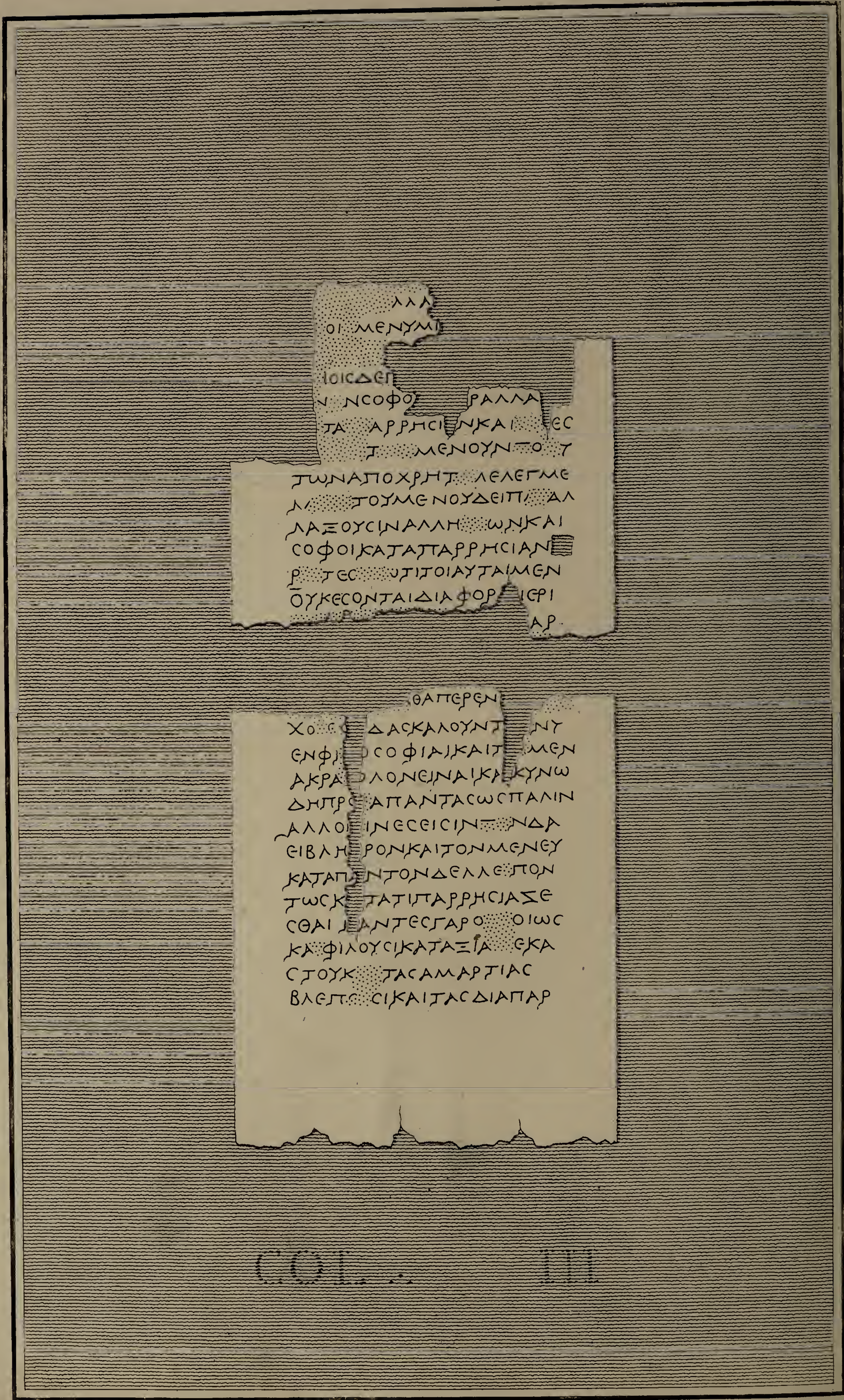
CAP. II. Quonam libertatis genere sapiens utatur.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . . Si profecto roget, quid libentius facit, manifestum quid quaerit: patet enim illud quidem libentissime facere, hoc autem moleste ferre, ac velut absinthium. Sin vero, utrum agat copiose potius, neutrum dicere par est: sufficit enim dicendi libertatem omnino adhibere. Sin autem quaerat, utrum opus esse existimet. . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 6. et seq. επιζητοιη) Ex elementis adhuc in αυτογραφῳ exstantibus videtur amanuensis perperam pro επιζητοιη posuisse επιζητῳη; nisi malimus opinari Auctorem ipsum sic scripsisse, Doricam dialectum imitando, quae in prima circumflexorum conjugatione εοι in ῳ contrahere solet.

Lin. 18. et seq. καθαπερ αψινθιον) His verbis continetur quaedam παροιμια, qua Graeci veteres utebantur, cum rem valde gravem ac molestam significare volebant; quamquam in Desider. Erasmi *Chiliadibus* eam reperire non licuit.

ΛΛΛ
ΟΙ ΜΕΝΥΜΙ
ΙΟΙϹΔΕΠ
Ν ΝϹΟΦΟ ΡΑΛΛΑ
ΤΑ ΑΡΡΗϹΙ ΝΚΑΙ ΕϹ
Τ ΜΕΝΟΥΝ Ο Τ
ΤΩΝΑΠΟΧΡΗΤ ΛΕΛΕΓΜΕ
Λ ΤΟΥΜΕΝΟΥΔΕΙΠ ΑΛ
ΛΑΞΟΥϹΙΝΑΛΛΗ ΩΝΚΑΙ
ϹΟΦΟΙΚΑΤΑΠΑΡΡΗϹΙΑΝ
Ρ ΤΕϹ ΥΤΙΤΟΙΑΥΤΑΙΜΕΝ
ΟΥΚΕϹΟΝΤΑΙΔΙΑΦΟΡ ΙΕΡΙ
ΑΡ

ΘΑΠΕΡΕΝ
ΧΟ ΔΑϹΚΑΛΟΥΝΤ ΝΥ
ΕΝΦΙ ΟϹΟΦΙΑΙΚΑΙΤ ΜΕΝ
ΑΚΡΑ ΛΟΝΕΙΝΑΙΚΑ ΚΥΝΩ
ΔΗΠΡ ΑΠΑΝΤΑϹΩϹΠΑΛΙΝ
ΑΛΛΟΙ ΙΝΕϹΕΙϹΙΝ ΝΔΑ
ΕΙΒΛΗ ΡΟΝΚΑΙΤΟΝΜΕΝΕΥ
ΚΑΤΑΠΑ ΝΤΟΝΔΕΛΛΕ ΠΟΝ
ΤΩϹΚ ΤΑΤΙΠΑΡΡΗϹΙΑΣΕ
ϹΘΑΙ ΑΝΤΕϹΓΑΡΟ ΟΙΩϹ
ΚΑ ΦΙΛΟΥϹΙΚΑΤΑΞΙΑ ΕΚΑ
ϹΤΟΥΚ ΤΑϹΑΜΑΡΤΙΑϹ
ΒΛΕΠ ϹΙΚΑΙΤΑϹΔΙΑΠΑΡ

COL. III.

Fran.º Casanova dis. Ant.º Casanova inc.

COLUMNA III.

. . . .

. . . .

. . . . . σοφοι ου παραλλαξουσι κατα παρῥησιαν και ϑεες αλλα περι μεν ουν τουτων αποχρη τα λελεγμενα. Τουτου μεν ουδ', ει παραλλαξουσιν αλληλων και σοφοι κατα παρῥησιαν χαριεντες, διοτι τοιαυται μεν ουκ εσονται διαφοραι περι

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . . διδασκαλουντων εν φιλοσοφια και τον μεν ακραχολον ειναι, και κυνωδη προς ἁπαντας, ὡς παλιν αλλοι τινες εισιν· τονδ' αει βληχρον, και τον μεν ευ κατα παν, τον δ' ελλειποντως κατα τι παρῥησιαζεσϑαι. Παντες γαρ ὁμοιως και φιλουσι κατ' αξιαν ἑκαστου, και τας ἁμαρτιας βλεπουσι, και τας δια παρ-

(ῥησιας)

. . . .

. . . .

. . . . ¶ *Ab hac sententia* non erunt alieni sapientes in dicendi libertate mordaces; sed de illis sufficiunt, quae sunt dicta: neque eam rejicient, etsi a se invicem dissidebunt, sapientes in dicendi libertati blandi, propterea quod tales dissensiones de hac re non erunt.

CAP. III.

Hujusmodi libertate adversus omnes utendum, etiam viros principes, et populos, non eadem tamen ratione.

. . . .

. . . .

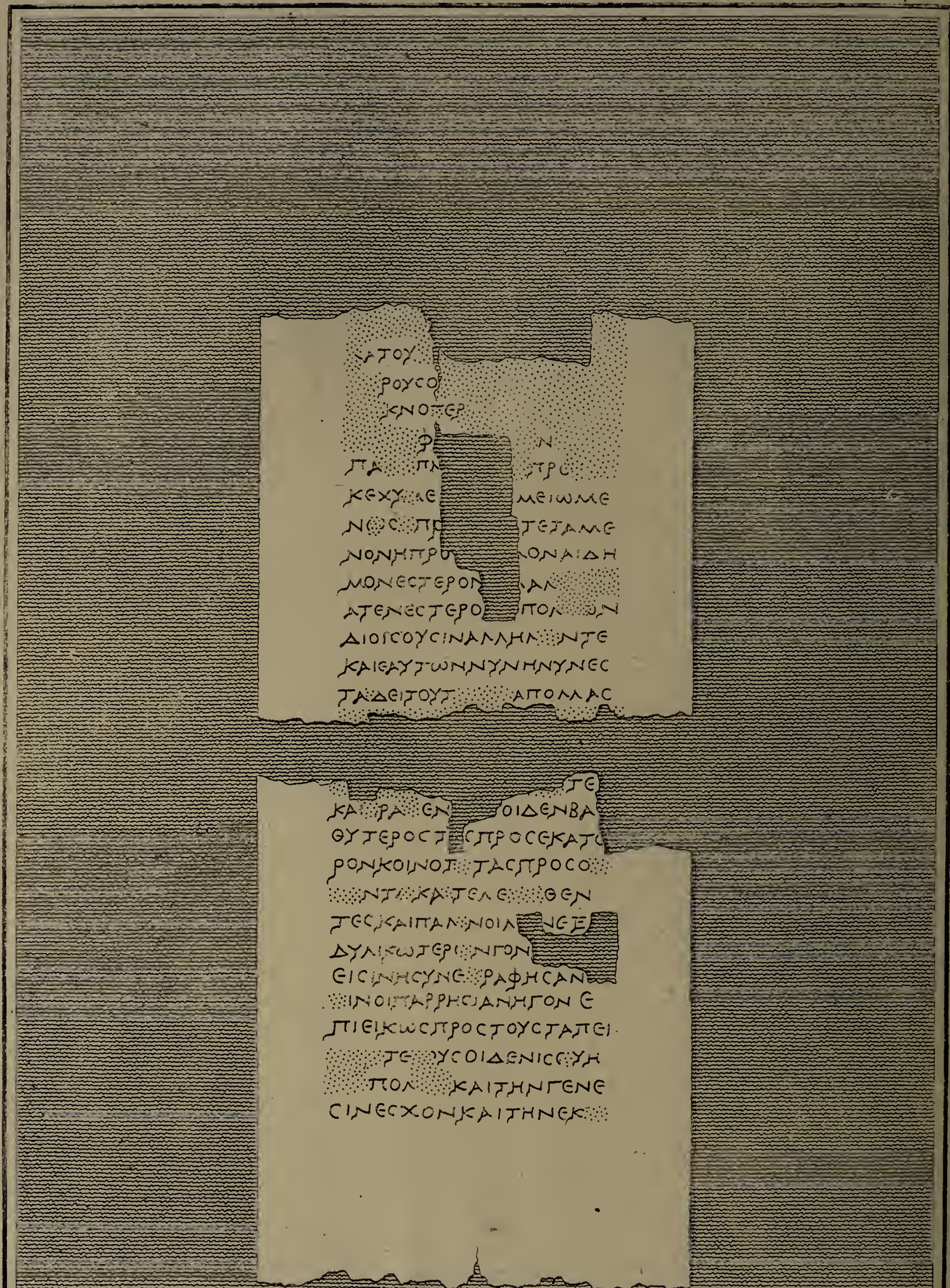
. . . .

. . . .

ex docentibus philosophiam alium quidem esse iracundum et adversus omnes mordacem, ut rursus alii quidam sunt; alium vero semper lenem, et hunc quidem de omnibus rebus, illum vero de quibusdam tantum libere loqui: etenim cuncti similiter et unumquemque pro dignitate diligunt, et errata vident, eaque libere *reprehendunt*. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 4. ϑοες) Ex elementorum indiciis, quae αυτογραφον adhuc exhibet, vox ϑοες eruitur, cujus singular. ϑως animal denotat valde mordax, ex lupo et hyaena progenitum, uti docent Hesychius, Suidas, et Eustathius: at heic translate sumitur ad homines significandos, qui asperiore quadam, et cynica libertate aliorum vitia reprehendunt. Illud vero animadversione dignum, in nostra papyro non ϑωες, sed ϑοες legi, quemadmodum etiam in fere omnibus Suidae MSS. visitur. Quapropter notandus videtur Ludovicus Kusterus, qui in sua illius Grammatici editione ex MSS. Parisiens. fide pro ϑοες, quod in prioribus aliis legebatur, ϑωες scribere maluit.

Fran. Casanova dis. *Ant. Casanova inc.*

COLUMNA IV.

. . . .

. . . . προς συγκεχυμενους, η μεμειωμενους, η προς ανατεταμενον, η προς αλλον αιδεμονεστερον, η δ' αλλον ατενεστερον εκ πολλων, διοισουσιν αλληλων τε, και ἑαυτων νυν, η νυν

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . Οιδεν βαθυτερος τας προς ἑκατερον κοινοτητας, προς ὁν παντες και τελειωθεντες, και παλιν οιδεν εξ ὡν δ' ὑλικωτερων γονων ψυχαι εισιν, η συνερραφησαν τισιν, οἱ παρρησιαν ηγον επιεικως προς τους ταπεινοτερους· οιδεν ισως ἡ οἱ πολλοι και την γενεσιν εσχον, και. . . . . . .

. . . .

. . . . *Libertate utentes* adversus homines pudore confusos vel fractos animo, vel superbos, vel alium verecundiorem, vel alium pertinaciorem ex pluribus, dissentient inter se, discrepantes etiam a semetipsis, hoc vel illo tempore

. . . .

. . . .

. . . .

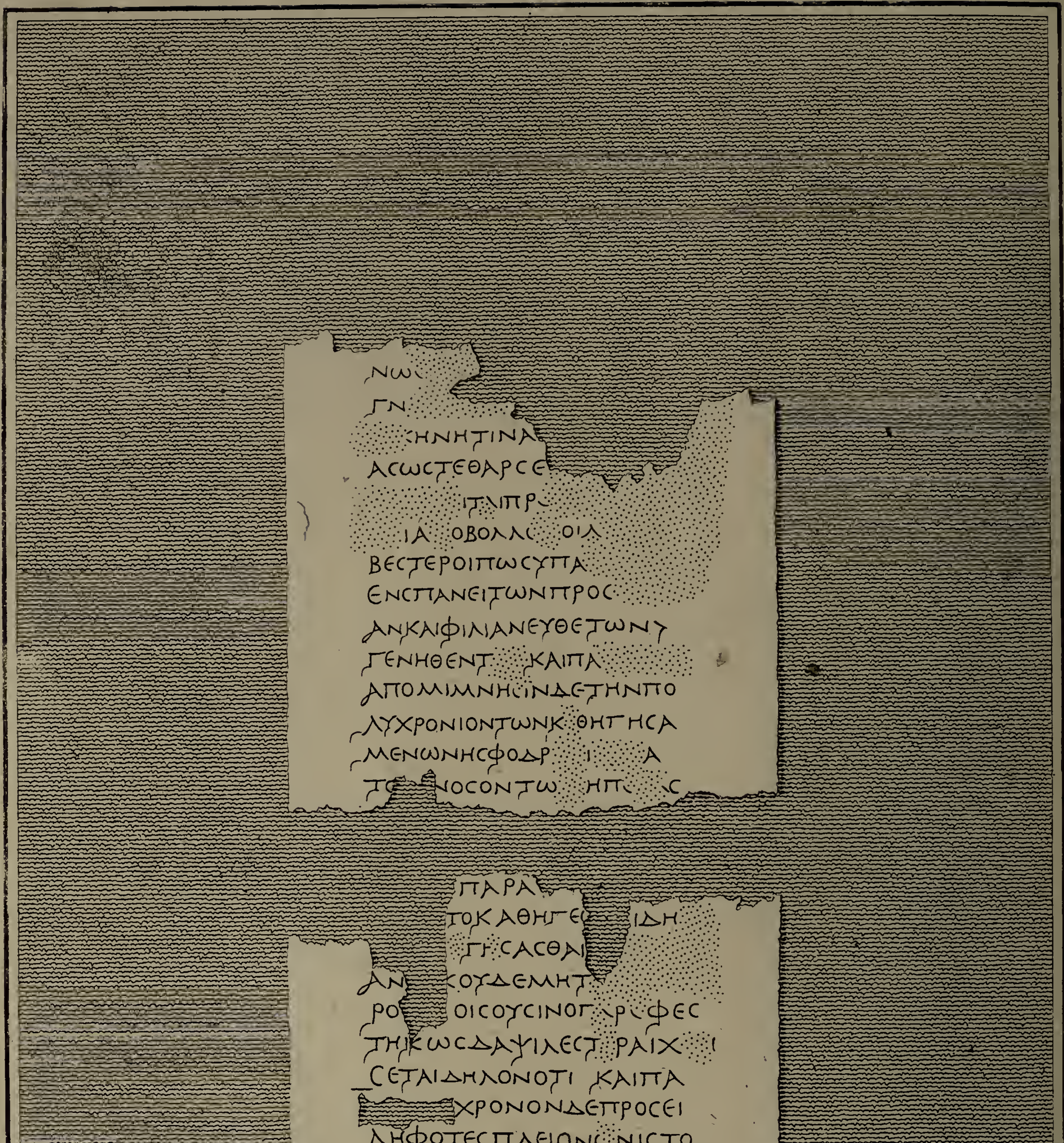
. . . .

. . . . Vidit profundioris ingenii vir vulgo homines in utroque libertatis modo conspirare, et quem ii sectentur, qui perfecti evaserunt. Viditque rursus, e quibus crassioribus seminibus constent, et velut consuti fuerunt aliquorum animi, qui leniter abjectioris sortis homines reprehendebant. Vidit aeque, quanam ratione multitudo et ortum habuit, et . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 16. κοινοτητας) Vox κοινοτης, a κοινος *communis* orta, *communionem* et *societatem* designat: hoc autem loco innuere videtur Philodemus, vulgo homines in utrumque libertatis modum consentire.

Lin. 17. et seq. τελειωθεντες) τελειωθεις a τελειοω descendens vulgo exponitur *perfectus*, aetate praesertim, sive *adultus:* verum heic a Philodemo pro eo, qui per sapientiae studium perfectus evasit, idest pro *sapiente* usurpatur. Et sane in hoc volumine haud semel nomen τελειος *perfectus* velut synonymon του σοφου *sapientis* sumitur; cui ab eodem philosopho opponitur ατελειος *non perfectus*, sapientiae scilicet minime studiosus.

ΝΩ
ΓΝ
ΚΗΝΗΤΙΝΑ
ΑϹΩϹΤΕΘΑΡϹΕ
ΙΤΑΙΠΡ
ΙΑ ΟΒΟΛΑϹ ΟΙΑ
ΒΕϹΤΕΡΟΙΠΩϹΥΠΑ
ΕΝϹΠΑΝΕΙΤΩΝΠΡΟϹ
ΑΝΚΑΙΦΙΛΙΑΝΕΥΘΕΤΩΝΥ
ΓΕΝΗΘΕΝΤ ΚΑΙΠΑ
ΑΠΟΜΙΜΝΗϹΙΝΔΕΤΗΝΠΟ
ΛΥΧΡΟΝΙΟΝΤΩΝΚ ΘΗΓΗϹΑ
ΜΕΝΩΝΗϹΦΟΔΡ Ι Α
ΤΕ ΝΟϹΟΝΤΩ ΗΠ Ϲ

ΠΑΡΑ
ΤΟΚΑΘΗΓΕ ΙΔΗ
ΓΗϹΑϹΘΑΙ
ΑΝ ΚΟΥΔΕΜΗΤ
ΡΟ ΟΙϹΟΥϹΙΝΟΓ ΡΟΦΕϹ
ΤΗΙΚΩϹΔΑΨΙΛΕϹΤ ΡΑΙΧ Ι
ϹΕΤΑΙΔΗΛΟΝΟΤΙ ΚΑΙΠΑ
ΧΡΟΝΟΝΔΕΠΡΟϹΕΙ
ΛΗΦΟΤΕϹΠΛΕΙΟΝϹ ΝΙϹΤΟ
ΡΙΑΝΤΩΝΟΥΠΡΟϹΕ
Φ ΕΡΙΤΤΟΤ ΡΑ
Τ ΤΑΡΑΤΑΥΤ
ΑΧΡΗϹΟΝΤΑ ΑΙ

COL. V.

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

COLUMNA V.

. . . .

. . . . ακριβεστεροι πως ὑπαρχωσιν εν σπανει των προς ευνοιαν, και φιλιαν ευθετων γενηθεντες, και παρα την απομιμνησιν δε την πολυχρονιον των καθηγησαμενων; . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

εις το καθηγεισθαι δ', η το καθηγησασθαι ουδε Κλεανθης, ουδε Μητροδωρος διοισουσιν. Ὁ γαρ εφεστηκως δαψιλεστερα χρησεται δηλονοτι· και παρα πολυν χρονον δε προσειληφοτες πλειονων ιστοριαν των ου προσειληφοτων περιττοτερα . . . . .

. . . .

. . . .

. . . . meliores quomodo fient in penuria hominum ad benevolentiam et amicitiam comparatorum nati, et sine diuturna praeceptorum institutione? . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

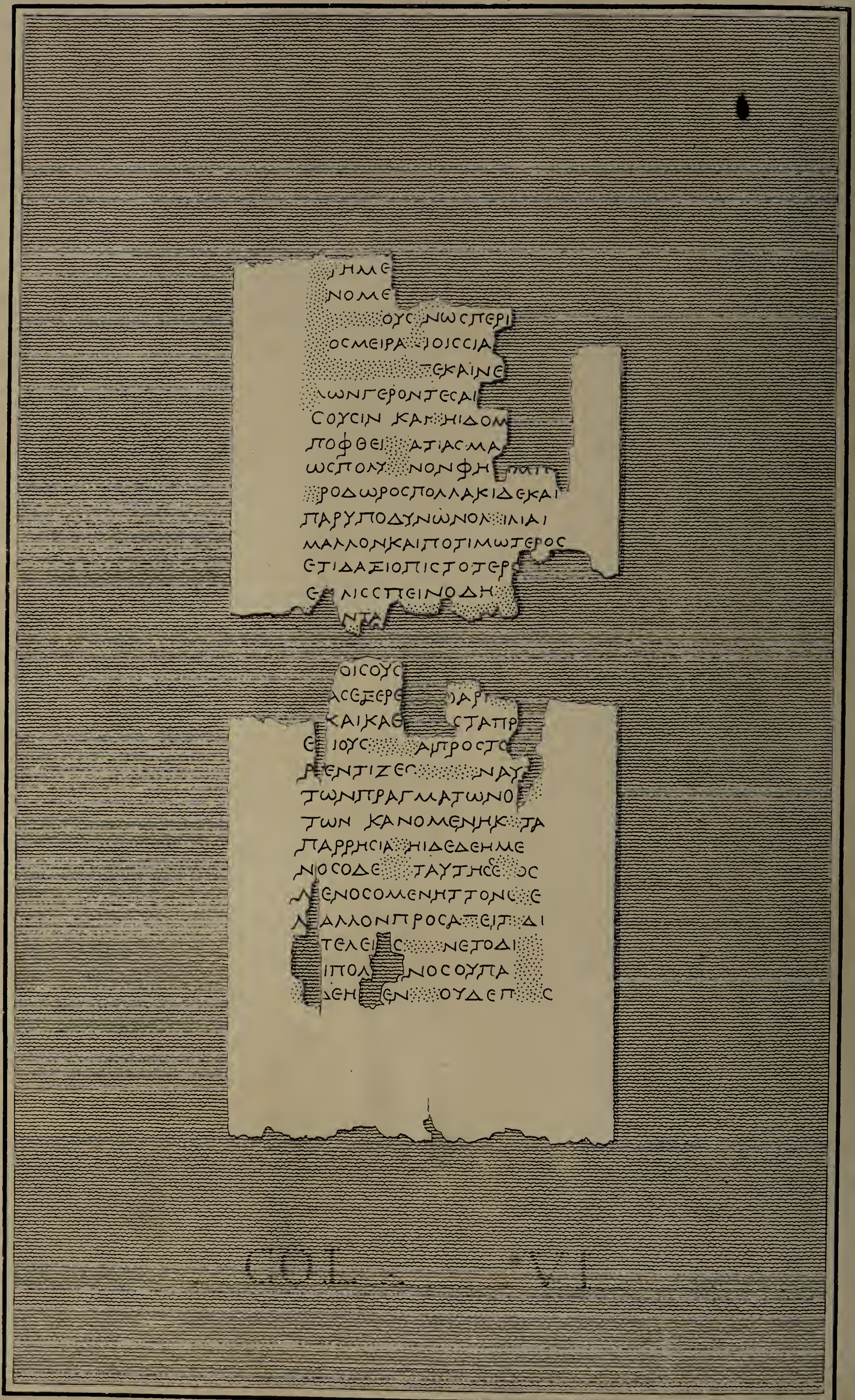
quod ad docendi curam neque Cleanthes, neque Metrodorus discrepabunt. Etenim magister abundantiori doctrina animum informabit: et qui multo tempore plurium rerum cognitionem sunt adsecuti, longe magis iis, qui non adsecuti fuere, *proficient* . . . .

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seq. ακριβεστεροι πως υπαρχωσιν) Verba haec ad πολλους, idest *multitudinem*, de qua superiore pagella locutus erat Noster, referenda videntur: idque sibi vult philosophus, vulgares homines ac plebejos non posse meliores fieri et emendari, quippe qui diuturna paedagogorum institutione careant.

Lin. 14. et seq. εις το καθηγεισθαι δ', η το καθηγησασθαι ουδε Κλεανθης κ. λ.) Videtur Philodemus praesens, et aoristum ejusdem verbi καθηγεομαι idcirco heic conjungere, quia duo nomina καθηγουμενος, et καθηγησαμενος, ex iis temporibus orta, pro *paedagogo*, et *magistro* promiscue usurpantur, idemque prorsus denotant. Praeterea cum post parvam lacunam, ubi isthaec tantum elementa αν . . ς supersunt, hae voces ουδε Μητροδωρος διοισουσιν, *neque Metrodorus discrepabunt*, in papyro facile legantur, nil dubii esse potest, quin ea in lacuna alterius philosophi lateat nomen, qui aliam a Metrodoro disciplinam profitebatur; si enim secus foret, haud diceret Philodemus *neque hunc*, *neque Metrodorum esse dissensuros.* Itaque verisimilius visum fuit duas voculas supplere ουτε Κλεανθης, quae perbelle aliis sequentibus congruerent: nam sicut Metrodorus inter Epicuri discipulos, ita Cleanthes inter Stoicos primas agebat.

Fran.° Casanova dis. *Ant.° Casanova inc.*

COLUMNA VI.

. . . .

. . . . Και νεανιδων γεροντες ακουσουσιν. Καν ῃ δ' ὁ μεν αποφθεγματιας μαλλον, ὡς Πολυαινον φησι Μητροδωρος, πολλακι δε και παρυποδυνων ὁμιλιᾳ μαλλον, και ποτιμωτερος ετι δ' αξιοπιστοτερος

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . εξερει εκ παρῥησιας και καθ' ἑκαστα προς ενιους αχρι και προς το χαριεντιζεσθαι των αυτων πραγματων οντων. Καν ὁ μεν ἡκιστα παρῥησιας ῃ δεδεημενος, ὁ δ' ειη ταυτης σεσοσμενος, ὁ μεν ἡττον, ὁ δε μαλλον προσαγει τα δι' ἁ τελειος εγενετο. Διοτι Πολυαινος ου πανυ δεδεημενος, ουδε . . . . . .

. . . .

. . . . Et a junioribus senes discent. ¶ Si quis autem magis sit apophthegmatum amans, sicut Polyaenum fuisse ait Metrodorus, saepius se in colloquium insinuans (et bibacior erit adhuc fide dignior) . . . .

CAP. IV. Per apophthegmata facilius et amicius monitionem accipi.

. . . .

. . . .

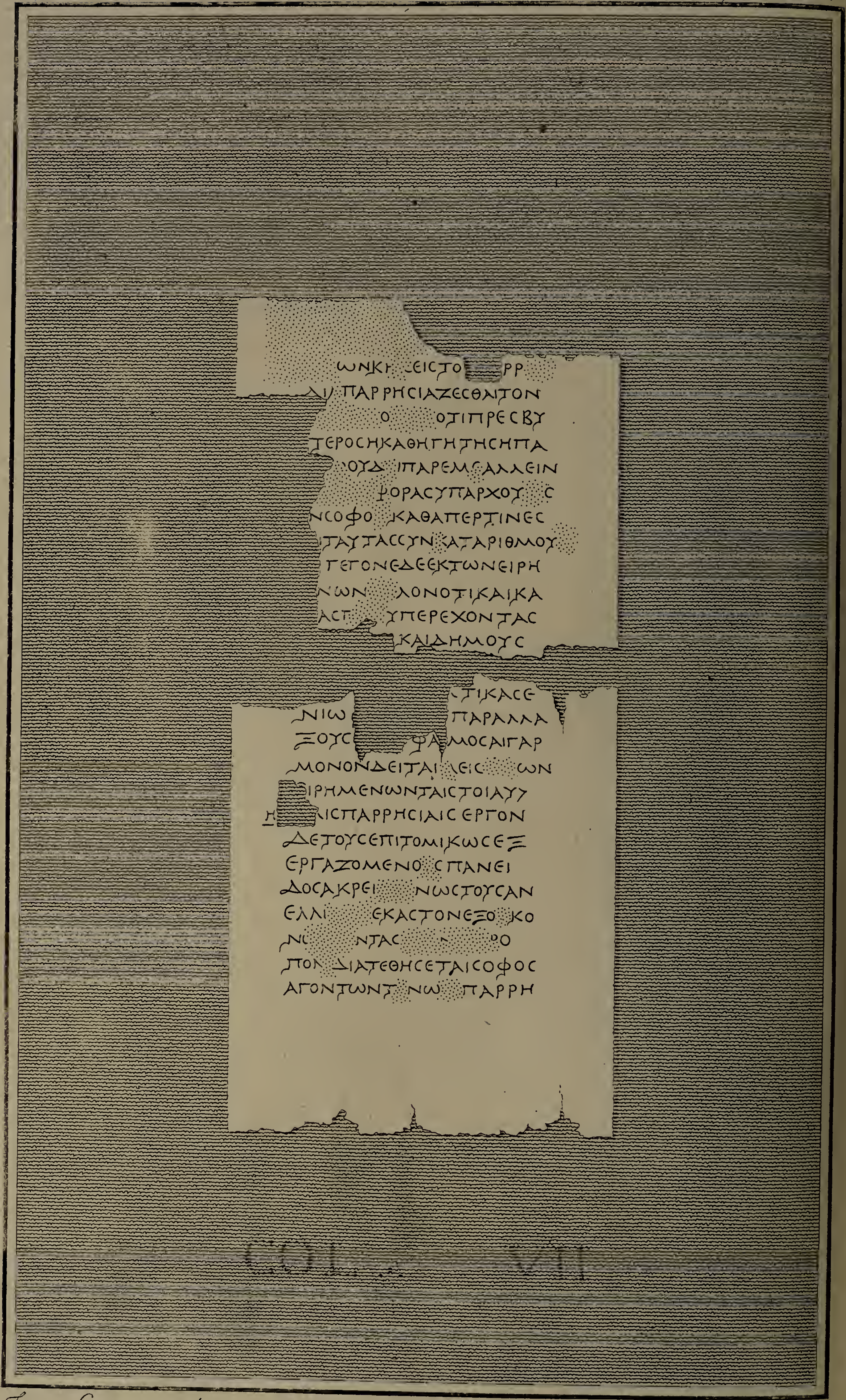
. . . .

. . . .

libertate utetur in nonnullos quod ad omnia etiam urbane jocando in eodem rerum statu. Et si hic quidem minus dicendi libertate indigeat, ille vero per eam servari possit; hic quidem pauciora, ille plura sibi comparat, quibus perfectus evadat. Quocirca Polyaenus haud omnino indigens, neque. . . . .

. . . .

Lin. 4. et seq. αποφθεγματιας) Hoc nomen ab αποφθεγμα derivatum, quod adhuc in vulgatis Lexicis desideratur, idem sonat, atque *apophthegmatum amans;* quemadmodum στιγματιας, τραυματιας, et alia hujusmodi a verbalibus in μα desinentibus facta apud veteres Scriptores reperiuntur. Sed nihil magis notione simile τῳ αποφθεγματιας, quam πλασματιας, idest *fictionum amans, fabulator:* quo nomine appellatur apud Plutarchum in *Camillo* Heraclides Ponticus.

ΩΝΚΙ ΕΙCΤΟ ΡΡ
ΑΙ ΠΑΡΡΗCΙΑΖΕCΘΑΙΤΟΝ
Ο ΟΤΙΠΡΕCΒΥ
ΤΕΡΟCΗΚΑΘΗΓΗΤΗCΗΠΑ
ΟΥΔ ΙΠΑΡΕΜΒΑΛΛΕΙΝ
ΦΟΡΑCΥΠΑΡΧΟΥ C
ΝCΟΦΟ ΚΑΘΑΠΕΡΤΙΝΕC
ΤΑΥΤΑCCΥΝ ΑΤΑΡΙΘΜΟΥ
ΓΕΓΟΝΕΔΕΕΚΤΩΝΕΙΡΗ
ΝΩΝ ΛΟΝΟΤΙΚΑΙΚΑ
ΑCΤ ΥΠΕΡΕΧΟΝΤΑC
ΚΑΙΔΗΜΟΥC

ΤΙΚΑCΕ
ΝΙΩ ΠΑΡΑΛΛΑ
ΞΟΥC ΦΑ ΜΟCΑΙΓΑΡ
ΜΟΝΟΝΔΕΙΤΑΙ ΛΕΙC ΩΝ
ΙΡΗΜΕΝΩΝΤΑΙCΤΟΙΑΥΤ
Η ΙCΠΑΡΡΗCΙΑΙC ΕΡΓΟΝ
ΔΕΤΟΥCΕΠΙΤΟΜΙΚΩCΕΞ
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ CΠΑΝΕΙ
ΔΟCΑΚΡΕΙ ΝΩCΤΟΥCΑΝ
ΕΛΛΙ ΕΚΑCΤΟΝΕΞΟ ΚΟ
ΝΙ ΝΤΑC Ο
ΠΟΝ ΔΙΑΤΕΘΗCΕΤΑΙCΟΦΟC
ΑΓΟΝΤΩΝΤ ΝΩ ΠΑΡΡΗ

COL. VII

Franc. Casanova dis. Franc. Celentano inc.

COLUMNA VII.

. . . .

. . . . . . Διοτι πρεσβυ-
τερος η καθηγητης, η πα-
τηρ ου δει παρεμβαλλειν
καταφορας υπαρχουσας
αν σοφοις, καθαπερ τινες
γε ταυτας συγκαταριθμου-
σιν. Γεγονε δε εκ των ειρη-
μενων δηλον, οτι και κα-
θ' εκαστον υπερεχοντας
ανδρας, και δημους

. . . .

. . . .

καταφορας σοφιστικας ε-
νιων παντως παραλλα-
ξουσιν. Εφαρμοσαι γαρ
μονον δει τα πλειστα των
ειρημενων ταις τοιαυ-
ταις παρρησιαις· εργον
δε τους επιτομικως εξ-
εργαζομενους παν ει-
δος ακρειβειν, ωστ' ουσαν
ελλειψιν εκαστον εξοικο-
νομουντας, παντα τρο-
πον διατεθησεται σοφος
αγοντων τινων παρρη-
σιαν)

. . . .

. . . . Quare senior aut praeceptor, aut pater haud opus est, ut interserat longiores objurgationes, quae apud sapientes reperiuntur, quemadmodum quidam eas simul enumerant. Fit vero ex dictis manifestum, principes viros singillatim, et populos *esse corrigendos*. . . . .

. . . .

. . . .

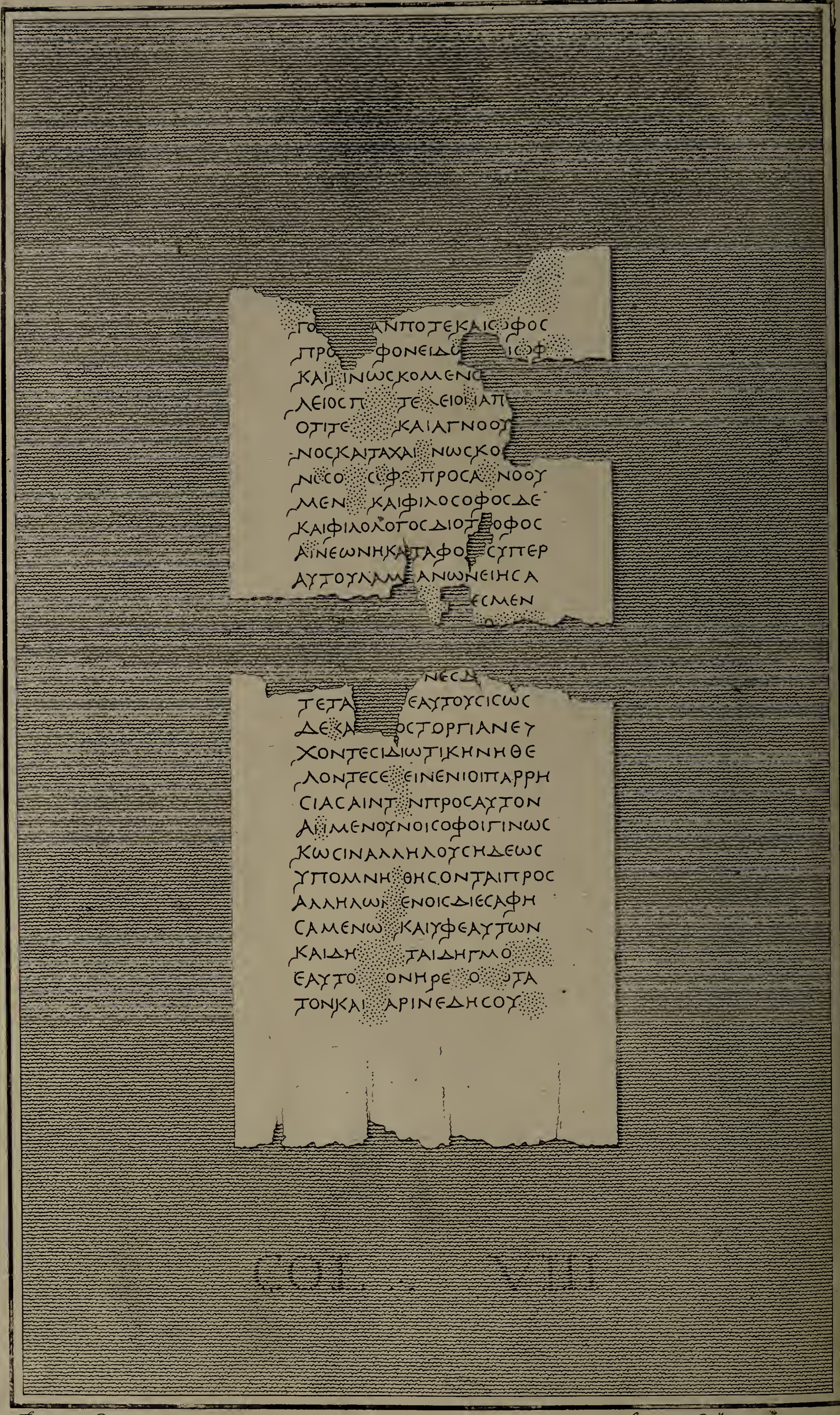
Objurgationes sophisticas quorumdam omnino vitabunt. Etenim aptare tantum oportet plurima ex dictis hujusmodi libere loquendi modis; opus autem compendiaria ratione elaborantes, omnem speciem diligenter considerare, ut cum quisque quod deest suppleat, omni pacto homo efficiatur sapiens per nonnullorum dicendi libertatem. .

ADNOTATIONES.

Lin. 5. καταφορας) Ita hanc vocem supplevimus, cujus postrema tantum elementa in textu visebantur, ea maxime ducti ratione, quod in sequenti pagella eadem vox eodem fere sensu expresse legatur. Καταφορα autem ex vi nominis proprie *impetum*, et *aggressionem* significat: at a Nostro heic pro *correctione*, vel *objurgatione* manifeste sumitur.

Lin. 22. ακρειβειν) Ita scripsit amanuensis pro ακριβειν : scitum est enim ι longum haud raro in veteribus monumentis cum diphthongo ει permutari.

Lin. 23. et seq. εξοικονομουντας) Hoc loco εξοικονομουντας est casus, ut ajunt grammatici, absolutus, licet gignendi casus frequentius apud Graecos absolute adhibeatur. Compositum porro εξοικονομεω etiam nunc Lexicographis latet.

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

COLUMNA VIII.

. . . .

. . . . Ποτε και σοφος προς σοφον. Ει δ' ὁ μεν σοφος και γινωσκομενος, τελειος προς τελειον απαντα, ὁτι τελειος και αγνοουμενος, και ταχα γινωσκομενος ὡς σοφος προς αγνοουμενου, και φιλοσοφος δε, και φιλολογος. Διοτι σοφος αινεων, η καταφορας ὑπερ αυτου λαμβανων . . . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . ισως δε και φιλοστοργιαν εχοντες ιδιωτικην, η θελοντες εχειν ενιοι παρρησιασαιντ' αν προς αυτον. Αν μενουν οἱ σοφοι γινωσκωσιν αλληλους, ἡδεως ὑπομνησθησονται προς αλληλων εν οἱς διεσαφησαμεν, ὡς και ὑφ' ἑαυτων, και δηξονται δηγμον ἑαυτοις τον ηρεμαιοτατον, και χαριν ειδησουσι.

. . . .

CAP. V.

Sapientes viros non esse nisi a sapientibus admonendos.

. . . . ¶ Aliquando *libere loquitur* et sapiens cum sapiente. Si profecto sapiens agnoscitur ut sapiens, perfectus perfectum corrigit, quia perfectus etiam ignotus statim ut sapiens agnoscitur ab ignoto, et philosophus, et philologus. Quare sapiens eum laudans, vel summa contentione defendens

. . . .

. . . .

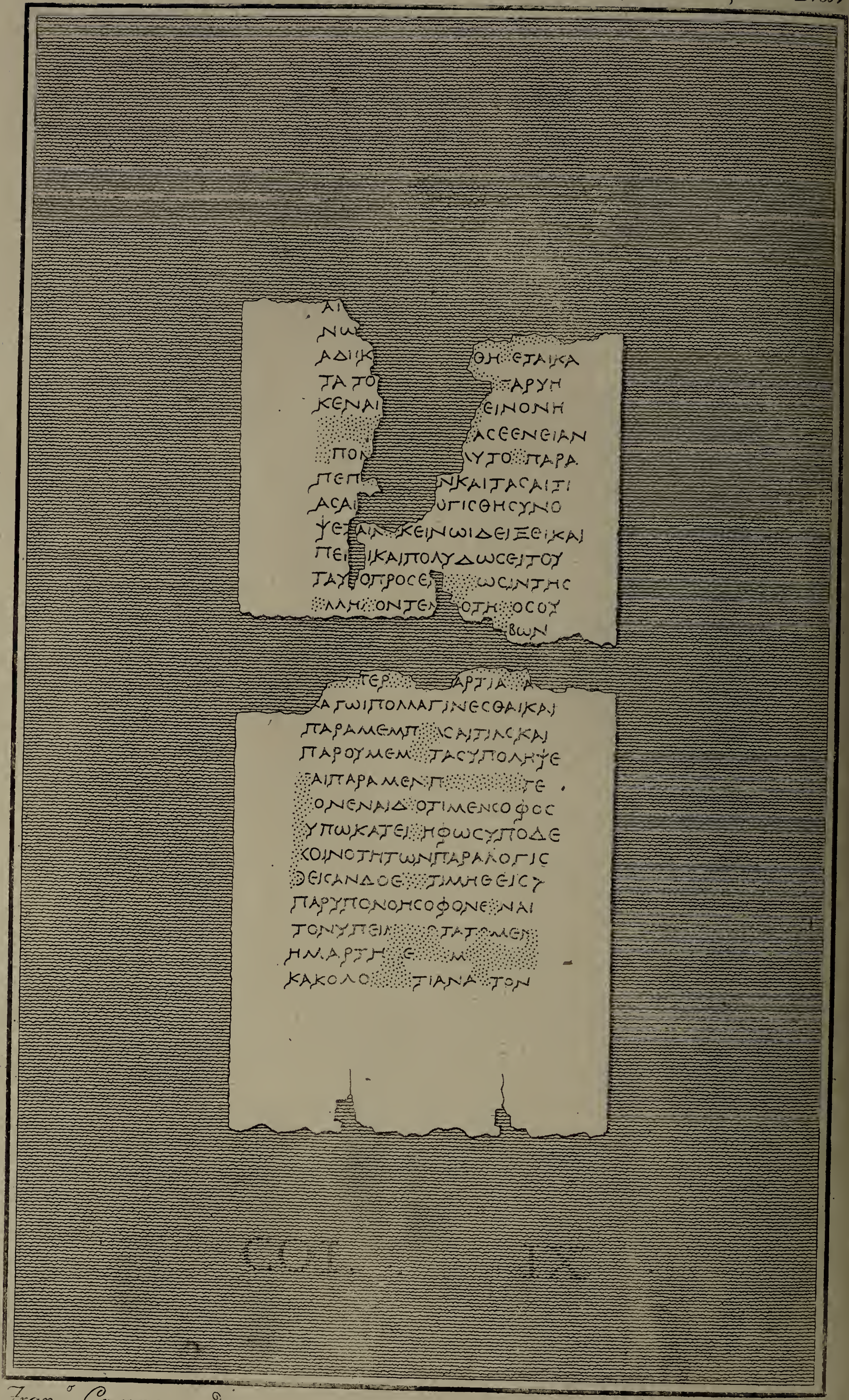
. . . .

. . . .

. . . . nonnulli fortasse benevolentiam vulgarem habentes, aut habere volentes dicendi libertate adversus eum uti possint. Si igitur sapientes se mutuo norint, aequo animo velut a seipsis mutuo admonebuntur de iis, quae exposuimus, ac morsu lenissimo semetipsos mordebunt, et gratiam sibi habebunt.

ADNOTATIONES.

Lin. 11. et seq. *καταφορας υπερ αυτου λαμβανων*) Καταφορα apud rhetores, ut ex Hermogene patet, est oratio longius producta, quam ferre possit dicentis spiritus, qua ad aliquem urgendum, vel objurgandum utimur: verum hoc loco a Philodemo adhiberi videtur non pro accusatione, sed pro oratione longiori spiritu ducta ad aliquem defendendum. Isthaec autem verba, quorum sententia per lacunam suspensa manet, cum sequentibus copulata hunc sensum efficere videntur: ***illius defensionem suscipiens liberius sapiens loquetur, quam alii vulgarem benevolentiam habentes dicendi libertate adversus eum uti possint.***

ΑΙ
ΝΩ
ΑΔΙΚ ΘΗ ΕΤΑΙΚΑ
ΤΑΤΟ ΑΡΥΗ
ΚΕΝΑΙ ΕΙΝΟΝΗ
ΑCΕΕΝΕΙΑΝ
ΠΟΝ ΝΥΤΟ ΠΑΡΑ
ΠΕΠ ΝΚΑΙΤΑCΑΙΤΙ
ΑCΑΙ ΟΓΙCΘΗCΥΝΟ
ΥΕΞΑΙΝ ΚΕΙΝΩΙΔΕΙΞΕΙΚΑΙ
ΠΕΙ ΙΚΑΙΠΟΛΥΔΩCΕΙΤΟΥ
ΤΑΥ ΟΠΡΟCΕ ΩCΙΝΤΗC
ΛΛΗ ΟΝΤΕ ΟΤΗ ΟCΟΥ
ΒΩΝ

ΤΕΡ ΑΡΤΙΑ Α
ΑΓΩΙΠΟΛΛΑΓΙΝΕCΘΑΙΚΑΙ
ΠΑΡΑΜΕΜΠ ΑCΑΙΤΙΑCΚΑΙ
ΠΑΡΟΥΜΕΜ ΤΑCΥΠΟΛΗΨΕ
ΑΙΠΑΡΑΜΕΝΠ ΓΕ
ΟΝΕΝΑΙΔΟΤΙΜΕΝCΟΦΟC
ΥΠΩΚΑΤΕΙ ΗΦΩCΥΠΟΔΕ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝΠΑΡΑΛΟΓΙC
ΘΕΙCΑΝΔΟC ΤΙΜΗΘΕΙCΥ
ΠΑΡΥΠΟΝΟΗCΟΦΟΝΕ ΝΑΙ
ΤΟΝΥΠΕΙΝ ΤΑΤΟΜΕΝ
ΗΜΑΡΤΗ Ε Μ
ΚΑΚΟΛΟ ΤΙΑΝΑ ΤΟΝ

COL. IX

Fran.° Casanova dis. *Ant.° Casanova inc.*

COLUMNA IX.

. . . .

. . . . Ασθενειαν, η πονου αηδιαν αυτω παραπεπτωκυιαν, και τας αιτιας, ἁις παρελογισθη, συνοψεται, κακεινω δειξει, και πεισει, και πολυ δωσει τουτ' αυτο προς επιγνωσιν της αλληλων τελειοτητος . . . .

. . . .

. . . .

. . . . αλλα τω πολλα γινεσθαι και παρα μεμπτας αιτιας, και παρ' ου μεμπτας, ὑποληψεται παρα μεμπτας μεν γεγονεναι Διοτι μεν σοφος ουπω κατειληφως, ὑπο δε κοινοτητων παραλογισθεις, αν δ' ὁ επιτιμηθεις παρυπονοη σοφον ειναι τον ὑπειληφοτα τα μεν ἡμαρτηκεναι, μαλιστα κακολογει αιτιαν . . . . .

. . . .

. . . . Infirmitatem, vel laboris taedium, quod ipsi acciderat, et rationes, quibus deceptus fuit, simul cernet, eique ostendet, ac persuadebit, multumque hoc ipsum ad mutuae perfectionis cognitionem conferet

. . . .

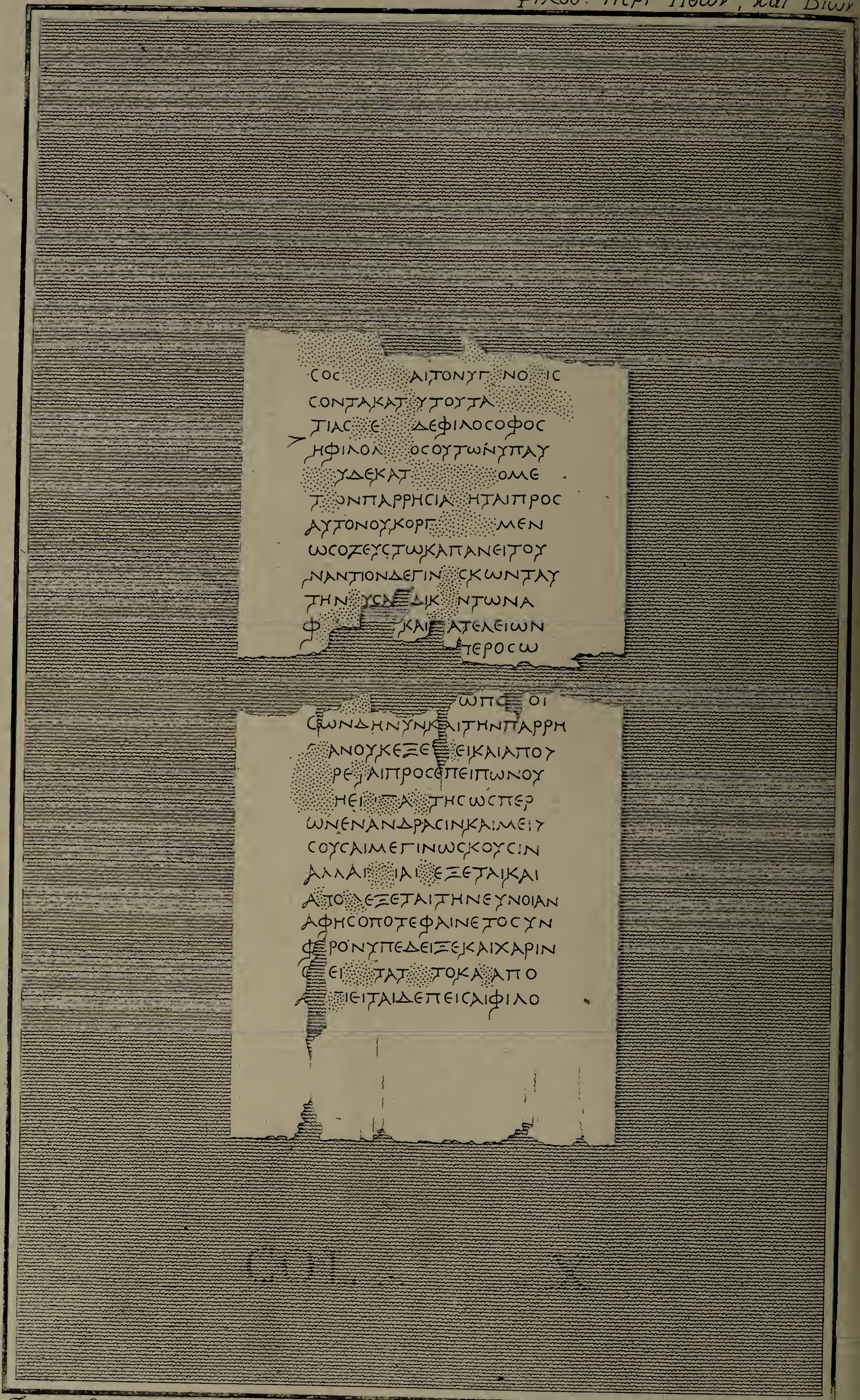
. . . .

. . . . sed quod plura fiant ex rationibus falsis, et non falsis, existimabit illud ex falsis rationibus factum esse. Itaque cum nondum sapiens errorem intellexerit, et a consociationibus sit deceptus, si reprehensus suspicetur sapientem esse, qui eum peccasse arbitratus est, maximopere caussam vituperat. . . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 19. ὑπο δε κοινοτητων παραλογισθεις) Κοινοτητες, *consociationes* scilicet, et *communiones* intelliguntur heic a Philodemo hominum conjunctiones idem opinantium, seu vulgares opiniones.

Lin. 21. παρυπονοῃ) Hujus decompositi nullum vestigium in vulgatis Lexicis apparet.

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

COLUMNA X.

. . . .

. . . . . Εαν δε φιλοσοφος, η φιλολογος, ου των ὑπ' αυτου δε, κατα τοιουτο μετρον παρρησιαζηται προς αυτον, ουκ οργισεται μεν, ὡς ὁ Ζευς τω Καπανει· τουναντιον δε γινωσκων ταυτην ουσαν δικην των αφρονων, και γ' ατελειων

. . . .

. . . .

. . . . . ὡς ανθρωπος οισων δη νυν και την παρρησιαν; ουκ εξερει και αποτρεψαι προσεπειπων· ουδη ενι ταυτης, ὥσπερ ων εν ανδρασιν, και μεισουσαι με γινωσκουσιν· αλλα και ανεξεται, και αποδεξεται την ευνοιαν, αφ' ἧς ὁ ποτ' εφαινετο συμφερον ὑπεδειξε, και χαριν εξει μετα τουτο, και απολογιειται δε πεισαι φιλοσοφον.)

. . . .

. . . . . ¶ Si vero philosophus, aut philologus haud ex iis, qui sunt ipsi subjecti, tali modo apud eum libere loquatur, non irascetur, ut Iupiter Capaneo; sed contra intelligens hanc esse stultorum, ac non perfectorum poenam, *perferet*

. . . .

. . . .

. . . . . *haud inquiet:* » velut » homo feram nunc hanc loquendi » libertatem »? non dicet ad eam cohibendam subdens : » nequa- » quam feram in his, tamquam » existens inter homines: et odio » habentes me cognoscunt » ; sed feret, ac benevolentia gaudebit (ex qua quaecumque oriretur utilitas, ille ostendit), et gratiam habebit posthac, et commemorabit sibi persuasisse philosophum.

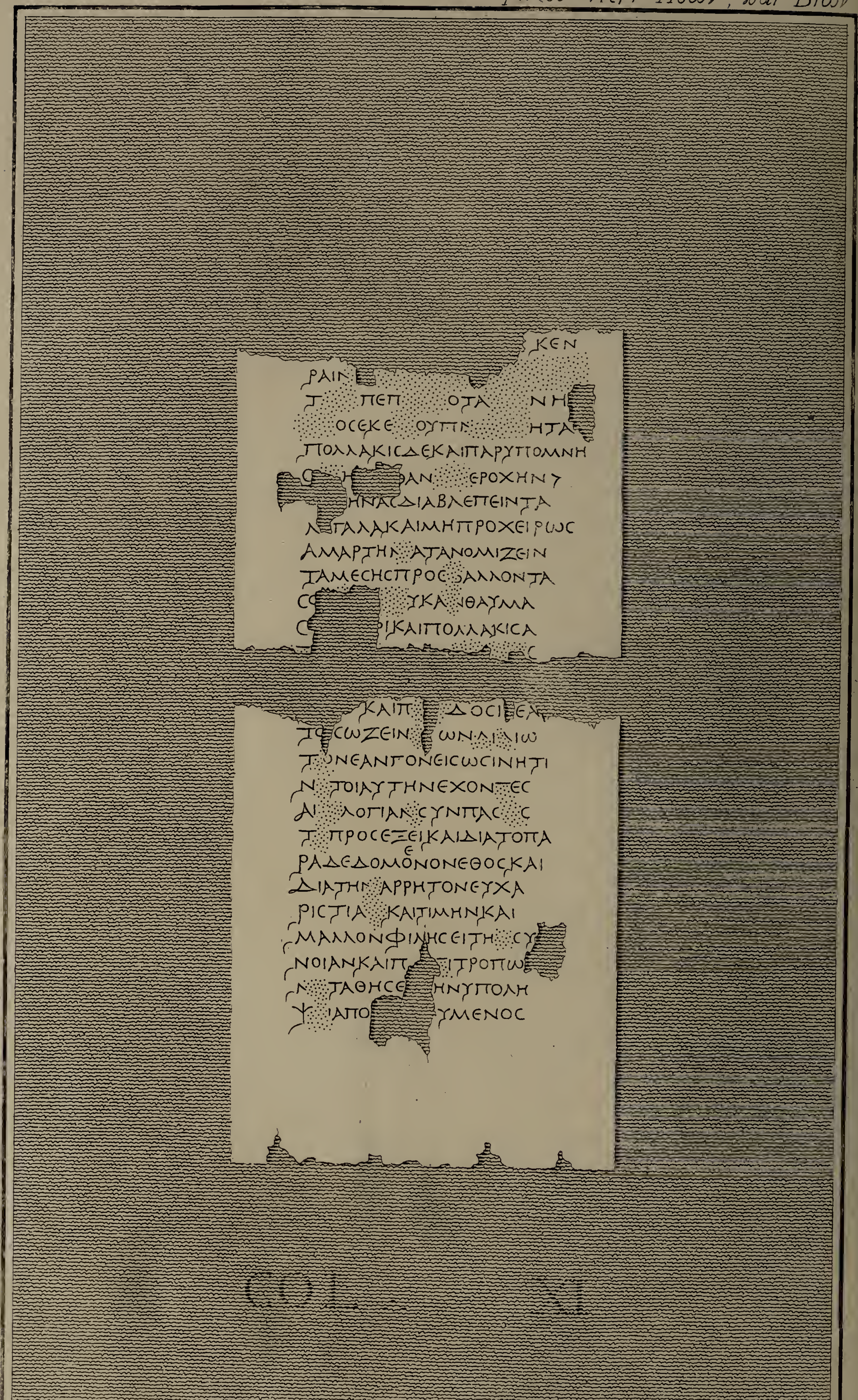
CAP. VI.

Principes quoque viros sapientium libertatem ferre, modo ne sint sibi subjecti.

ADNOTATIONES.

Lin. 6. et seq. ουκ οργισεται μεν ὡς Ζευς τῳ Καπανει) Notissimum est ex poetarum fabulis horribile supplicium, quo superbas voces et maledicta Capanei, unius ex ducibus, qui Thebas ante bellum Trojanum obsederunt, ultus est Iupiter. Sed de ea re adisis *Praefat.* nostram.

Lin. 13. et seq. ὡς ανθρωπος οισων) Verba sunt e dramatico, ut videtur, Poëta desumta, quibus sive Iupiter, sive aliud commentitium Numen mulierum nonnullarum liberiora verba conqueritur, imo in eas se animadvertere velle ostendit.

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

COLUMNA XI.

. . . .

Πολλακις δε και παρ' ὑπομνησιν, η ὡς φαν' ὑπεροχην εκφηνας διαβλεπειν τα μεγαλα, και μη προχειρως ἁμαρτηματα νομιζειν, τα μεσης προσβαλλοντα σοφον μεν ουκ αν θαυμασει. . . . .

. . . .

. . εαν γονεις ωσιν, η τινα τοιαυτην εχοντες αναλογιαν, συμπας ὁστις προσεξει· και δια το παραδεδομενον εθος, και δια την αρρητον ευχαριστιαν, και τιμην, και μαλλον φιλησει την συννοιαν, και παντι τροπῳ καταθησει την ὑποληψιν απολογουμενος.

. . . .

Saepe vero adversus monitionem, vel ut ita dicam, dominatum, ostendens se magna pervidere errata, atque haud facile talia existimare, nequaquam sapientem mediocria objicientem admirabitur . . . .

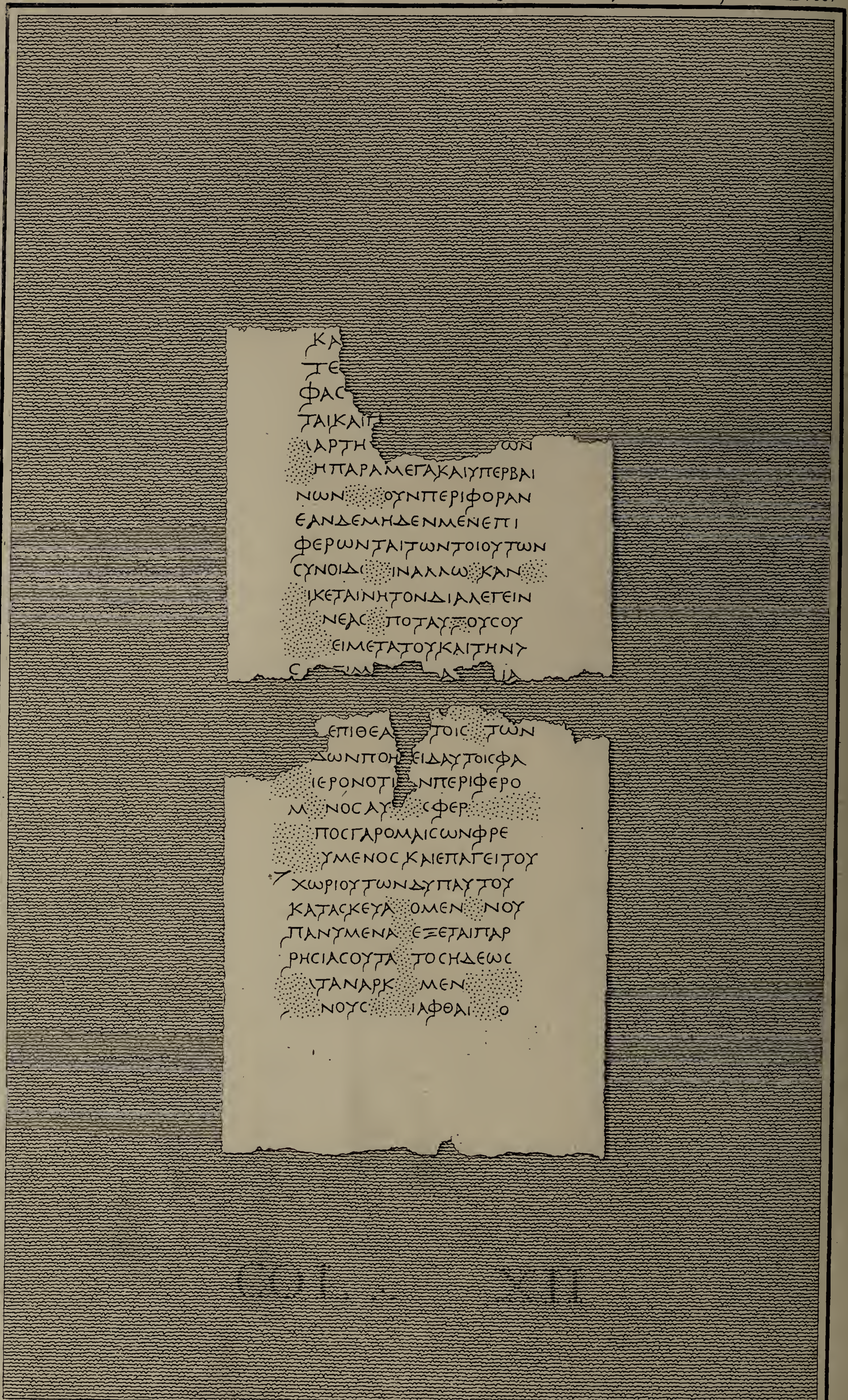
. . . .

. . . si parentes sint *monitores*, aut alii parentibus similes, quicumque omnis animum adtendet; atque ob traditum morem, et mirum quemdam grati animi affectum, honoremque, magis consilium amplectetur, et omnino suam opinionem se excusans abjiciet.

ADNOTATIONES.

Lin. 3. η ὡς φαν' ὑπεροχην) Alludit his verbis Noster ad dominatum, quem paedagogi, utut ex servorum genere, vel libertorum, in praetextatos exercebant: quod quidem colligitur praeter ceteros e Manilio, et Statio citatis a Pitisco in *Lex. Ant. Rom.* v. *paedagogus.*

Lin. 7. et seq. προσβαλλοντα) Προσβαλλω hoc loco pro προβαλλω *objicio* videtur adhibitum.

ΚΑ
ΤΕ
ΦΑϹ
ΤΑΙΚΑΙΤ
ΙΑΡΤΗ ΩΝ
ΗΠΑΡΑΜΕΓΑΚΑΙΥΠΕΡΒΑΙ
ΝΩΝ ΟΥΝΠΕΡΙΦΟΡΑΝ
ΕΑΝΔΕΜΗΔΕΝΜΕΝΕΠΙ
ΦΕΡΩΝΤΑΙΤΩΝΤΟΙΟΥΤΩΝ
ϹΥΝΟΙΔϹ ΙΝΑΛΛΩ ΚΑΝ
ΙΚΕΤΑΙΝΗΤΟΝΔΙΑΛΕΓΕΙΝ
ΝΕΑϹ ΠΟΤΑΥΤΟΥϹΟΥ
ΕΙΜΕΤΑΤΟΥΚΑΙΤΗΝΥ
Ϲ ΙΜ Δ ΙΑ

ΕΠΙΘΕΑ ΤΟΙϹ ΤΩΝ
ΔΩΝΠΟΗ ΕΙΔΑΥΤΟΙϹΦΑ
ΙΕΡΟΝΟΤΙ ΝΠΕΡΙΦΕΡΟ
Μ ΝΟϹΑΥ ϹΦΕΡ
ΠΟϹΓΑΡΟΜΑΙϹΩΝΦΡΕ
ΥΜΕΝΟϹΚΑΙΕΠΑΓΕΙΤΟΥ
ΧΩΡΙΟΥΤΩΝΔΥΠΑΥΤΟΥ
ΚΑΤΑϹΚΕΥΑ ΟΜΕΝ ΝΟΥ
ΠΑΝΥΜΕΝΑ ΕΞΕΤΑΙΠΑΡ
ΡΗϹΙΑϹΟΥΤΑ ΤΟϹΗΔΕΩϹ
ΙΤΑΝΑΡΚ ΜΕΝ
ΝΟΥϹ ΙΑΦΘΑΙ Ο

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

COLUMNA XII.

. . . .

. . . .

. . παρα μεγα και ὑπερβαινων ανουν περιφοραν. Εαν δε μηδεν μεν επιφερωνται, των τοιουτων συνειδησιν αλλως καν ὁι ακεται· νη τον Δια λεγειν μεν εασει ποτ' αυτους

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . ποησει δ' αυτοις φανερον, ὁτι αν περιφερομενος αυτους φερει· ανθρωπος γαρ ὁμαισων φρενουμενος και επαγει του χωριου· των δ' ὑπ' αυτου κατασκευαζομενων ου πανυ μεν ανεξεται παρρησιας, ουτ' αυτος ἡδεως

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . valde modum excedens stultam circumvectionem *imperat*. Si vero nihil aliud, saltem hujusmodi rerum conscientiam saltem secum ferunt servi; quin imo loqui eos sinet aliquando . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . iis vero declarabit, se lectica circumcursantem secum ipsos ducere : » quisque enim ab ejusdem sortis hominibus admonitus » etiam praedio cedit »; at eorum, qui sibi sunt subjecti, consiliatorum haud plane libertatem perferet, neque libenter . . . .

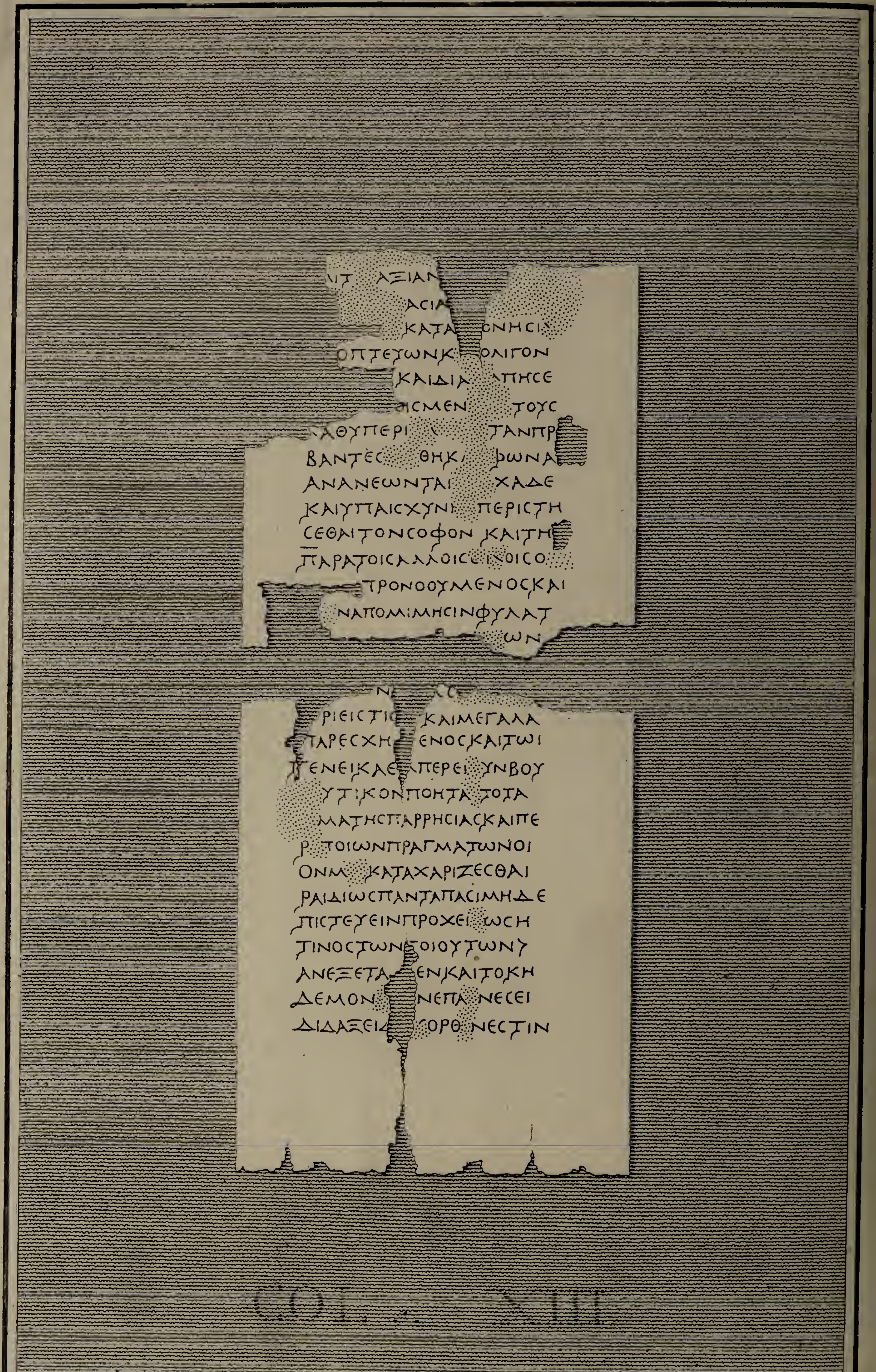
. . . .

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 17. et seqq. ὁμαισων φρενουμενος και επαγει του χωριου) Non sunt ista Philodemi verba; neque enim ejus stylum sapiunt: videtur potius tragici alicujus Poëtae sententia, qua philosophus, tacitum relinquens ipsius nomen, utitur. Vox autem ὁμαισος, quae hactenus omnes Lexicographos fugit, fit ex ὁμου *simul,* et αισα *sors,* hominemque significat *ejusdem sortis,* seu *conditionis ;* quemadmodum alia adjectiva ostendunt itidem ex ὁμου derivata, veluti ὁμαιμος *consanguineus,* ὁμαιχμος *commilito,* ὁμαυλος *eadem domo habitans* etc. Deinde illud επαγει, nisi librarii σφαλμα existimare velimus, loco απαγει poni omnino est dicendum.

Lin. 20. κατασκευαζομενων) Vox κατασκευαζομαι, quae proprie *orno, polio, aedifico* denotat, ad animum quandoque transfertur, ac pro *docere,* et *instituere* accipitur, uti hoc loco a Philodemo factum videtur.

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

COLUMNA XIII.

. . . .
. . . . καταφρονησιμ
ὑποπτευων κατ’ ολιγον
φιλησει και δι’ αγαπης ε-
ναργους μεν τουτους
καθ’ ὑπερβολην, ὁταν προ-
βαντες επιθηκη φωνας
ανανεωνται. Ταχα δε
και ὑπ’ αισχυνης περιστη-
σεται τον σοφον και την
παρα τοις αλλοις φιλοις οι-
ησιν προνοουμενος, και
την απομιμησιν φυλατ-
των . . . .
. . . .
. . . .
. . . . και μεγαλα
παρεσχημενος και τω
γενει, καθαπερ ει συμβου-
λευτικον ποηται το τα-
γμα της παῤῥησιας, και πε-
ρι ποιων πραγματων, ὁι-
ον μη καταχαριζεσθαι
ῥαϊδιως πανταπασι, μηδε
πιστευειν προχειρως, η
τινος των τοιουτων·
ανεξεται μεν και το κη-
δεμονευειν επ’ αινεσει.
Διδαξει δ’ ὡς ορθον εστιν

. . . .

. . . . . ¶ Cum se contemni suspicetur, brevi illos prosequetur manifesto, et impotenti amore, dum progredientes iterum iterumque voces instaurant. Fortasse vero se prae pudore sapienti adjunget et existimationem apud amicos praecogitans, et imitari studens. . . . .

. . . .

. . . .

. . . . si magna sapiens tradiderit et generatim, velut si libertatis dicendi ordinem suasorium instituat, et quibus de rebus; nimirum quod non omnibus beneficia praestare, nec omnibus facile credere oportet, et de aliis hujuscemodi; utique propter laudem patietur sapientem hanc curam suscipere. Docebit vero rectum esse

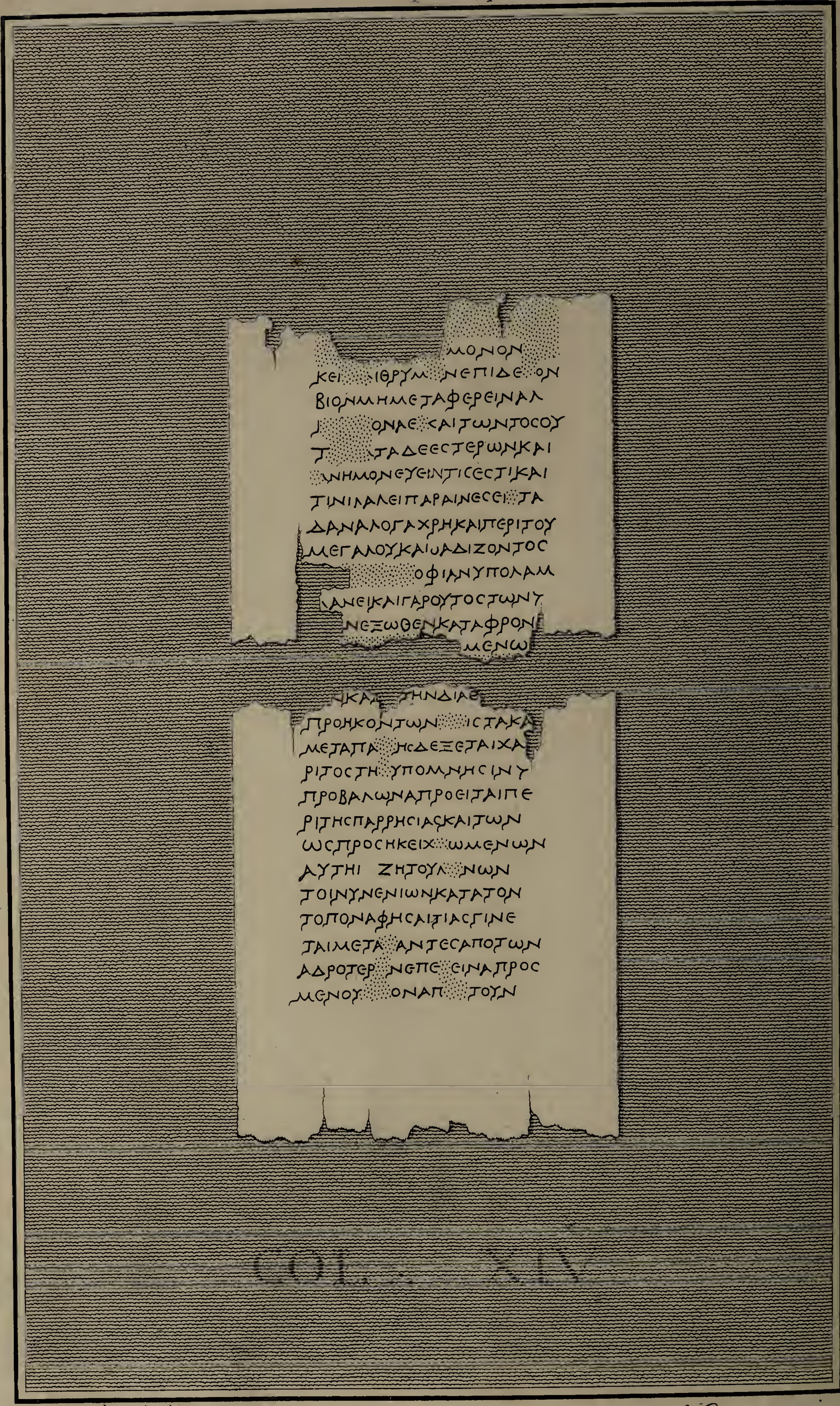
CAP. VI.

Eosdem saepe prae pudore, et infamiae metu cum sapientibus versari, ipsorumque monitione gaudere.

ADNOTATIONES.

Lin 4. et seqq. φιλησει δι' αγαπης εναργους τουτους καθ' υπερβολην) Ostendit Philodemus, viros potentiores, qui sapientis libertatem iniquo animo ferunt, haud raro verentes, ne despicatui habeantur, atque ob turpem vivendi rationem male audiant, ejusdem consuetudinem, atque amicitiam cupere; additque ipsos a fastidio et contemtu brevi ad summum amorem gradum facere. Quare, nisi nos fallit conjectura, his verbis indicare praecipue videtur incredibile studium, atque amorem, quo erga Platonem incensus Dionysius junior illum bis Syracusas arcessivit, ac bis venientem honorificentissime excepit. Atque id quidem tum ex eo apparet, quod Plutarchus in *Dione* hoc Dionysii studium τυραννικον ερωτα appellat, tum maxime quod Noster paullo infra, idest Col. XV. ait *sapientes alteram navigationem suscepisse, ut aliorum mores emendarent:* quod sane non videtur posse facile intelligi, nisi de Platone, qui Dionysii rogatu bis in Siciliam navigavit.

Lin. 9. et seq. περιστησεται τον σοφον) In αυτογραφῳ legitur περιστησεθαι ex amanuensis oscitantia.

Fran.° Casanova dis. — *Ant.° Casanova inc.*

COLUMNA XIV.

. . . .

. . . . επι δε τον βιον μη μεταφερειν αλλ', η μον' αει και των τοσουτω καταδεεστερων, και μνημονευειν τις εστι, και τινι λαλει παραινεσεις. Τα δ' αναλογα χρη και περι του μεγαλου και βαδιζοντος κατα φιλοσοφιαν· ὑπολαμβανει και γαρ ὁυτος των μεν εξωθεν καταφρονητεον . . . .

. . . .

. . . .

. . . . και μετα πασης δεξεται χαριτος την ὑπομνησιν, προβαλων, ἁ προειται περι της παῤῥησιας, και των, ὡς προσηκει, χρωμενων αυτῃ. Ζητουμενων τοινυν ενιων κατα τον τοπον, αφ' ἡς αιτιας γινεται, μεταβαντες απο των αδροτερων επ' εκεινα προσμενουσι τον απαιτουντα)

. . . .

. . . . Ad vitam haud *oportet* alia transferre, quam ea semper, quae sola ad hos adeo correctionis indigentes pertinent, ac meminisse, quis et quem admoneat. Similia autem decet statuere de Optimate philosophiam sectante; hic enim aliorum monita contemnenda putat . . . .

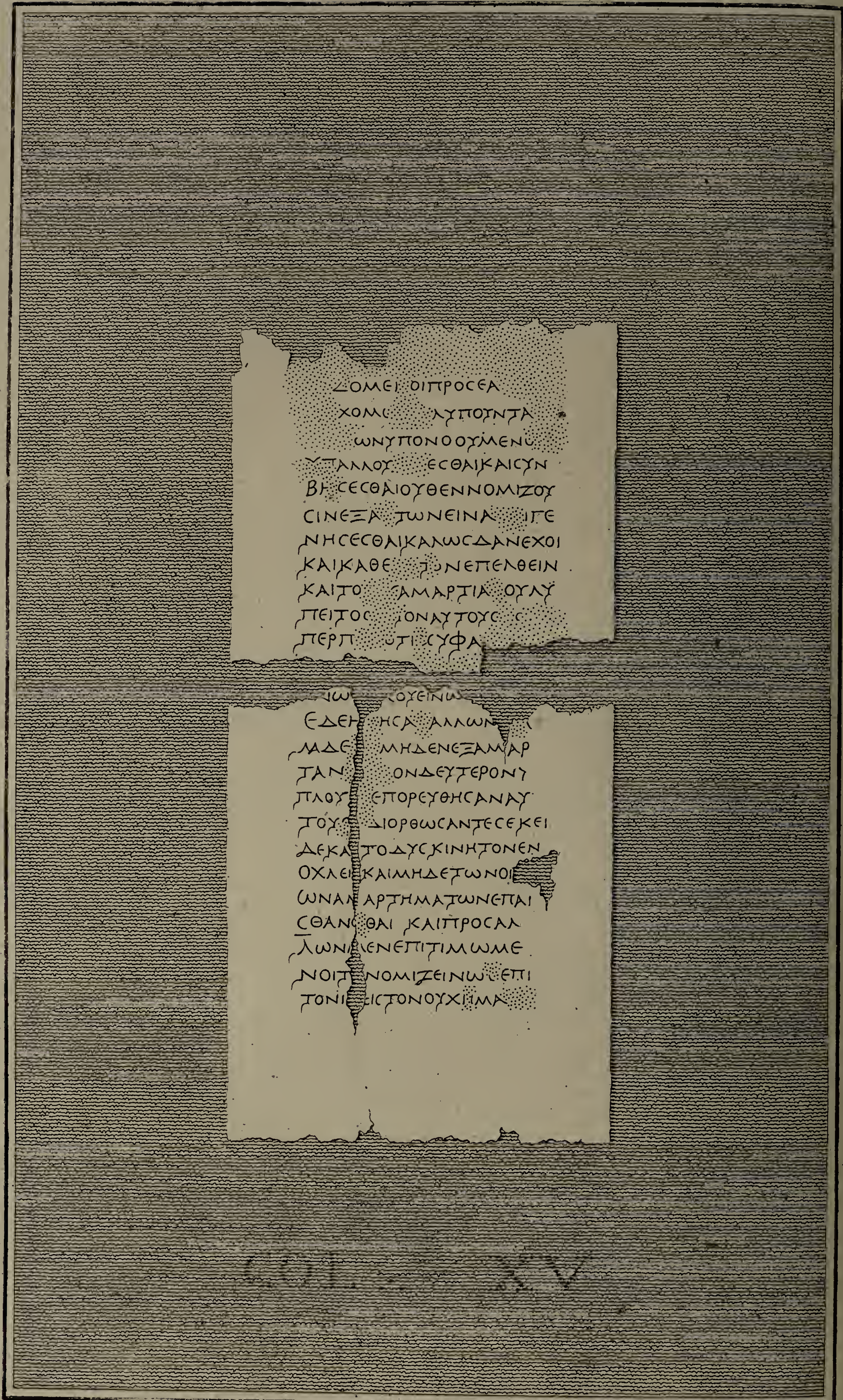
. . . .

. . . .

. . . . et cum omni grati animi significatione monitionem accipiet, sibi proponens quae de loquendi libertate sunt prolata, deque ea utentibus, sicut oportet. Cum igitur pro tempore quaeritur, unde quaedam oriantur, a sublimioribus ad illa transeuntes interrogantem exspectant.

ADNOTATIONES.

Lin. 11. et seqq. των μεν εξωθεν καταφρονητεον) Duplici ratione exponere licet, quod ait hoc loco Epicureus noster, potentiores philosophiae studiosos των εξωθεν καταφρονειν. Si enim articulum των masculini generis existimes, intelligi sic possunt sapientes vel exteri, vel diversam philosophiae disciplinam sectantes: sin vero neutro genere accipias, hoc pacto καταφρονειν των εξωθεν idem sonat, ac *exterorum mores* et *doctrinas despicere*, vel, uti verisimilius videtur, generatim *aliorum monita* et *consilia respuere.*

Franc. Casanova dis.

Luigi Corazza inc.

COLUMNA XV.

. . . .

. . . . λυπουνται ὁτι των ὑπονοουμενων ὑπ' αλλου γινεσθαι, και συμβησεσθαι ουθεν νομιζουσιν εξ αυτων ειναι, και γενησεσθαι. Καλως δ' αν εχοι και καθ' ἑκαστον επελθειν και τοιας ἁμαρτιας ου λυπει τοσουτον αυτους

. . . .

. . . . Διο μη μονον αληθινων ακουειν οἱ σοφοι εδεηθησαν αλλων, αλλα δε ὡς μηδεν εξαμαρτανειν, τον δευτερον πλουν επορευθησαν αυτους διορθωσαντες. Εκει δε και το δυσκινητον ενοχλει, και μηδε των οικειων ἁμαρτηματων επαισθανεσθαι, και προς αλλων μεν επιτιμωμενοι το νομιζειν, ὡς επι τον πλειστον ουχ ἡμαρτηκασι)

. . . .

. . . . dolent, quod ex iis, quae suspicatur alius evenire, et fore eventura, nihil a se fieri et factum iri existimant. Optimum autem foret cuique apud semetipsum talia errata recensere: haud magna id quidem illos tristitia afficit . . . .

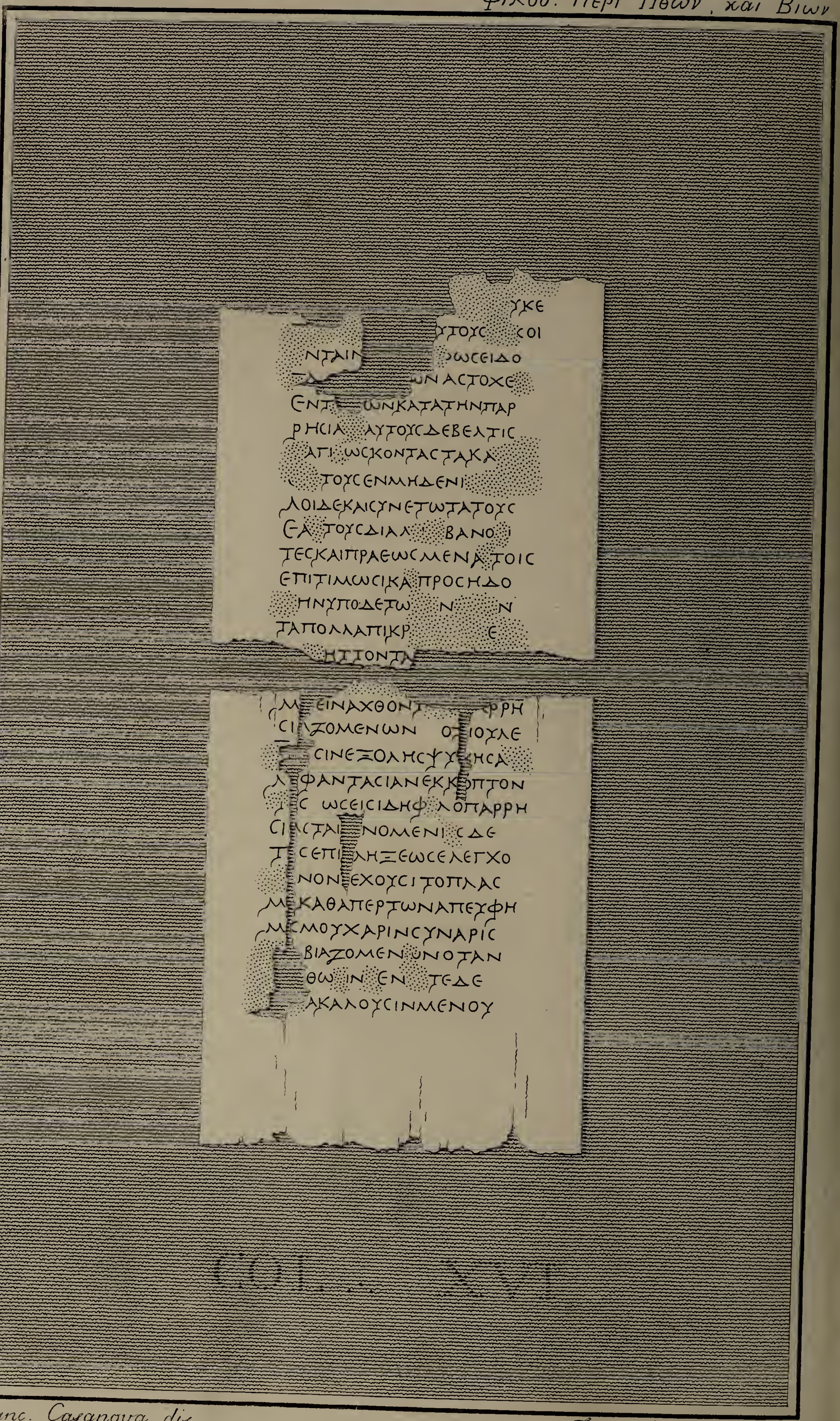
. . . .

. . Quare sapientes non modo alios, ut vera discerent, rogarunt, verum ut et in nulla re peccarent, alteram navigationem susceperunt, quo eos corrigerent. ¶ Illud vero heic perturbat, quod quidam minime monitione moventur, nec propria sentiunt peccata, atque ab aliis reprehensi arbitrantur se longissimo temporis spatio nullum admisisse erratum. . . . .

CAP. VIII.

Nonnullos tamen variis de caussis omnem dicendi libertatem respuere: quin et ipsos monitores probris et maledictis vexare.

Lin. 16. et seq. δευτερον πλουν επορευθησαν) Quamvis Epicureus philosophus generaliter dicat, sapientes alterum iter maritimum ad homines corrigendos aggressos esse; uti tamen paullo ante monuimus, id de nemine aptius, quam de veterum philosophorum principe Platone explicandum videtur. Sed de hoc altero in Siciliam Platonis cursu consule *Praefat.* nostram.

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

COLUMNA XVI.

. . . .

. . . . αστοχως εντυχων κατα την παρρησιαν, αυτους δε βελτιστα γινωσκοντας τα καθ᾽ ἑαυτους εν μηδενι εχει. Αλλοι δε και συνετωτατους ἑαυτους διαλαμβανοντες, και πραεως μεν αυτοις επιτιμωσι, και προς ἡδονην· ὑπο δε των ενιων τα πολλα πικρα παλιν επιπληττονται . . . .

. . . .

. . . . αχθονται παρρησιαζομενων, ὁτι ου λεγουσιν εξ ὁλης ψυχης, αλλα φαντασιαν εκκοπτοντες, ὡς εισι δη φιλοπαρρησιασται. Γενομενης δε της επιπληξεως, ελεγχομενον εχουσι το πλασμα, καθαπερ των απ᾽ ευφημισμου χαριν συναριστων βιαζομενων, ὁταν ἁμαρθωσιν. Ενιοτε δε παρακαλουσιν μεν . . . . .

. . . .

. . . . inconsulte libertatis caussa colloquens, eos optime noscentes, quae ad se pertinent, nihili ducit. Alii vero se ipsi sapientissimos reputantes, et leniter illos redarguunt, et comiter: sed a nonnullis rursus valde acerbe objurgantur . . . .

. . . .

. . . . . libere loquentes gravate ferunt, quoniam non ex animo dicunt, at ostendere volentes se esse libere loquentium amicos. Cum autem reprehenduntur, turpi utuntur simulatione, tanquam si convivae euphemismi gratia beneficium consequi cupiant, postquam erraverint. Interdum vero hortantur quidem. .

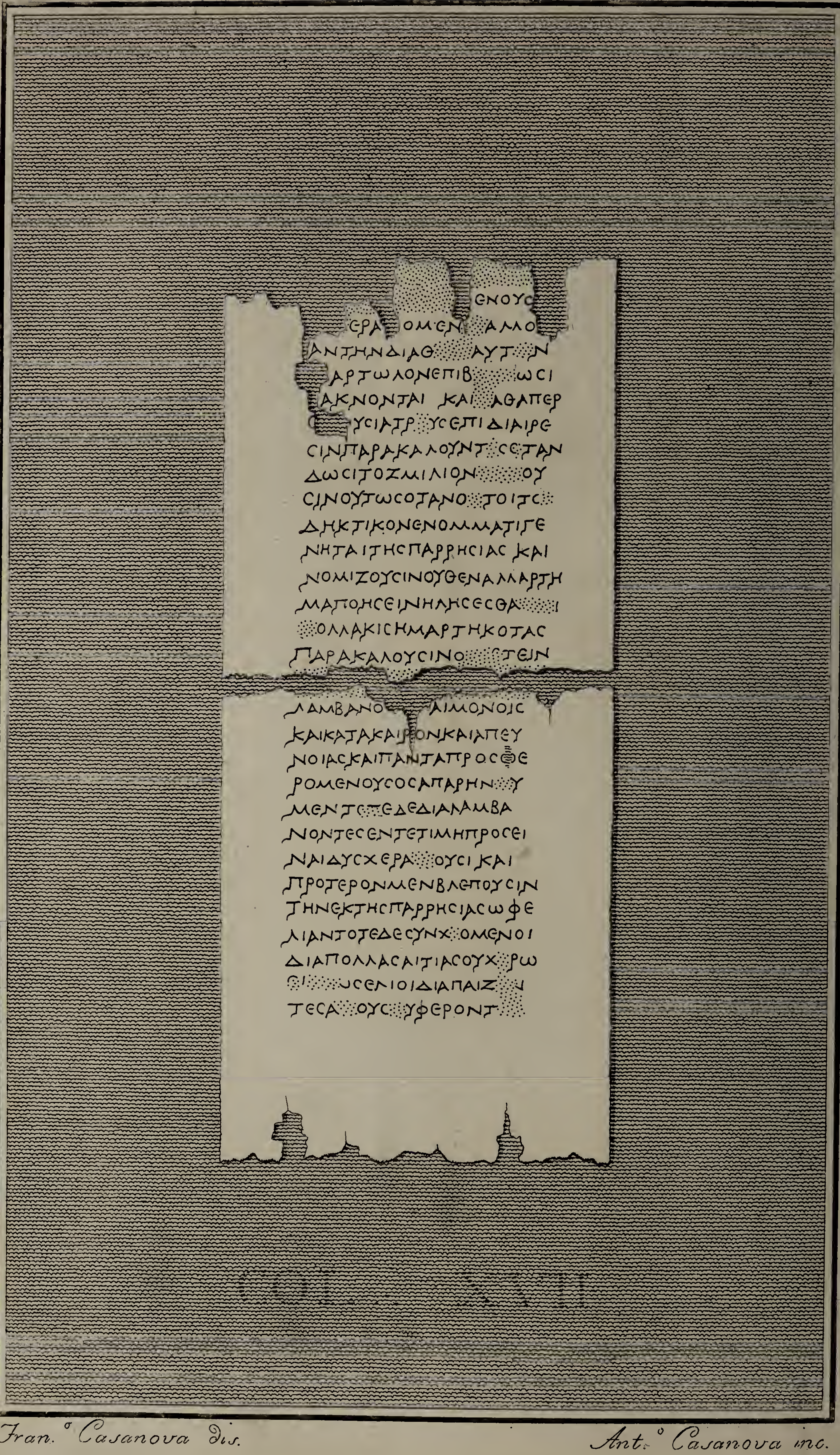
ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seqq. *ἀστοχως ἐντυχων κατα την παρρησιαν*) Cum extrema superiori pagella dixisset philosophus nonnullos esse, qui emendari prorsus nolunt, quia haud se ea peccare sentiunt, de quibus admonentur; heic docere videtur, quemvis monitorem, vel qui stulte et imprudenter istos adeo contumaces nihili ducit, et contemtim appellat, vel qui leniter et urbane eosdem castigat, vel qui rursus nimis aspere objurgat, spe omnino frustrari, etiamsi illi se vera audire velle, deque loquendi libertate gaudere ostendant.

Lin. 18. et seqq. *φαντασιαν ἐκκοπτοντες ὡς εἰσι φιλοπαρρησιασταὶ*) Graecis *φαντασια* est imago, seu species rei in mente exsistens, quam nos Latine *mentis notionem*, seu *cogitationem* dicere possumus; quare hoc loco *φαντασιαν ἐκκοπτειν* idem est, ac *notionem in animo excitare*. Quod autem ad vocabulum *φιλοπαρρησιαστης* adtinet, nusquam in editis Lexicis id apparet; quod propterea nunc primum ab Epicureo nostro discimus.

Lin. 23. et seqq. *καθαπερ των ἀπ᾽ εὐφημισμου χαριν συναριστων βιαζομενων*) Hoc loco eam consuetudinem in convivia inductam philosophus innuere videtur, ex qua de aliquo errore inter pocula admisso a convivii Magistro, seu Modimperatore admoniti convivae, se illi gratiam habere ostendebant, atque euphemismo utentes castigationem tanquam beneficium ducebant, et appellabant. Neque id mirum accidere cuiquam debet: cum enim amicitiae, ac laetitiae caussa convivia celebrarentur, qui ad ea vocati erant, ne quo pacto epularum jucunditas et hilaritas turbaretur, mandatis quantumvis gravibus ac molestis obtemperare studebant. Hinc in Verrem jocandi eleganter simul ac salse ansam arripit Tullius *Act.* V. sic scribens: *Iste praetor severus ac diligens, qui populi Romani legibus nunquam paruisset, illis diligenter legibus, quae in poculis ponebantur, obtemperabat.*

Φιλοδ. περι Ηθων, και Βιων

ΕΝΟΥϹ
ΕΡΑ ΟΜΕΝ ΑΛΛΟ
ΑΝΤΗΝΔΙΑΘ ΑΥΤ Ν
ΑΡΤΩΛΟΝΕΠΙΒ ΩϹΙ
ΑΚΝΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΑΘΑΠΕΡ
ΥϹΙΑΤΡ ΥϹΕΠΙΔΙΑΙΡΕ
ϹΙΝΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤ ϹΕΤΑΝ
ΔΩϹΙΤΟΖΜΙΛΙΟΝ ΟΥ
ϹΙΝΟΥΤΩϹΟΤΑΝΟ ΤΟΙΤϹ
ΔΗΚΤΙΚΟΝΕΝΟΜΜΑΤΙΓΕ
ΝΗΤΑΙΤΗϹΠΑΡΡΗϹΙΑϹ ΚΑΙ
ΝΟΜΙΖΟΥϹΙΝΟΥΘΕΝΑΜΑΡΤΗ
ΜΑΠΟΗϹΕΙΝΗΛΗϹΕϹΘΑ Ι
ΟΛΛΑΚΙϹΗΜΑΡΤΗΚΟΤΑϹ
ΠΑΡΑΚΑΛΟΥϹΙΝΟ ΤΕΙΝ
ΛΑΜΒΑΝΟ ΑΙΜΟΝΟΙϹ
ΚΑΙΚΑΤΑΚΑΙΡΟΝΚΑΙΑΠΕΥ
ΝΟΙΑϹΚΑΙΠΑΝΤΑΠΡΟϹΦΕ
ΡΟΜΕΝΟΥϹΟϹΑΠΑΡΗΝ Υ
ΜΕΝΤ ΕΔΕΔΙΑΛΑΜΒΑ
ΝΟΝΤΕϹΕΝΤΕΤΙΜΗΠΡΟϹΕΙ
ΝΑΙΔΥϹΧΕΡΑ ΟΥϹΙ ΚΑΙ
ΠΡΟΤΕΡΟΝΜΕΝΒΛΕΠΟΥϹΙΝ
ΤΗΝΕΚΤΗϹΠΑΡΡΗϹΙΑϹΩΦΕ
ΛΙΑΝΤΟΤΕΔΕϹΥΝΧ ΟΜΕΝΟΙ
ΔΙΑΠΟΛΛΑϹΑΙΤΙΑϹΟΥΧ ΡΩ
Ε Ι ϹΕΝΙΟΙΔΙΑΠΑΙΖ Ν
ΤΕϹΑ ΟΥϹ ΥΦΕΡΟΝΤ

Fran.° Casanova dis. *Ant.° Casanova inc.*

COLUMNA XVII.

. . . .

. . . . προσμενουσιν ὥσπερ αρχομενοι· αλλ᾽ ὅταν την διαθεσιν ἀυτων ἁμαρτωλον επιβλεπωσι, δακνονται. Και καθαπερ θεους ιατρους επι διαιρεσιν παρακαλουντες ὅταν δωσι το ζμιλιον νοσουσιν· ὅυτως ὅταν ουτοι το δηκτικον εν ομματι γενηται της παῤῥησιας, και νομιζουσιν ουθεν ἁμαρτημα ποησειν, η λησεσθαι καν πολλακις ἡμαρτηκοτας παρακαλουσι νουθετειν

. . . .

. . . . και μονοις, και κατα καιρον, και απ᾽ ευνοιας και παντα προσφερομενους, ὅσα παρηνουμεν· τοτε δε διαλαμβανοντες εν τε τιμῃ προσειναι, δυσχεραινουσι· και προτερον μεν βλεπουσιν την εκ της παῤῥησιας ωφελιαν, τοτε δε συγχυομενοι δια πολλας αιτιας, ουχ ὅρωσιν, ὥς ενιοι διαπαιζοντες, αλλους ου φεροντες

. . . .

. . . . exspectant *monitionem* velut subjecti: at cum mores suos non rectos animadvertunt, anguntur. Et quemadmodum ii faciunt, qui a Diis medicis sectionem petunt, cum aegrotantibus scalprum dant; ita hi cum non reprehenduntur coram ex libertate, atque arbitrantur se nullum peccatum perpetraturos, vel licet saepius peccaverint, a nemine deprehendendos, ad monendum hortantur. . . . .

. . . .

. . . . et quamvis apud eos solos, et opportune, et ex benevolentia omnia, quae monemus, loquamur; tunc tamen considerantes se in magno honore esse, moleste ferunt: ac prius utilitatem e dicendi libertate futuram perspiciunt, sed tunc pudore suffusi ob plures caussas non vident; sicut quidam illudentes, alios vero non ferentes

ADNOTATIONES.

Lin. 6. et seqq. *και καθαπερ θεους ιατρους κ. τ. λ.*) Obscurior tota est haec Philodemi *περιοχη* : nos tamen conjiciendo, seu potius divinando in *Praefatione* eam quodammodo illustrare conati sumus.

Lin. 29. et seq. *ὡς ενιοι διαπαιζοντες, αλλους ου φεροντες*) Videtur hoc loco philosophus eos, qui utilitatem ex loquendi libertate futuram perspiciunt, sed cum corriguntur, eamdem non vident, imo correctionem moleste ferunt, cum illis comparare, qui in amicos argute et salse jocari quidem solent, at aliorum jocos et faceta dicta haud aequo animo patiuntur.

ΜΟ
ΝΟΝ ΚΑ ΤΕ ΙϹΚΩΝ
ΜΑΤΙΚΙΝϹ Ν ΙϹΕΚΤΕ
ΛΩΝΜΑΙ ΙΕ ΦΘΕΙϹ
ΚΑΙΤΟΝϹ Α ΕΥΑ
ΖΩΝΕΝΙΟΤΕΙ ΑΙΤΗϹΑΥΤΗϹ
ΕΡΑ ΤΟΥ ΑΙΤΙΟΝΟ
ΤΙΤ ΙΜΕΝΛΑΛΕΙΝΕΠΙΘΥ
ΜΙΑϹΑΝΤΙΤΕΙΝΟ ΤΑϹΟΥΚΙ
ΧΟΥϹΙΝΟΘΕΝΑΚΕΡΑΙΩϹΛΕ
ΓΟΥϹ ΤΟΦΑΙΝΟΜΕΝ
ΤΩΙΔΕΠΡΑΤΤΕ ΠΙΚΡΩϹ
ΑΜΥΤ ΤΟΥϹΑϹ ΤΕΝΜΕ
ΝΕ ΙϹΕΠΗΝΟ ΑΔΥΝΑ
ΤΟ

ΤΟ ΦΕΡΟΝ
ΤΑϹΑΠ ΔΕΧΟΝΤ ΔΙΑΔΕ
ΔΟΞΟ ΟΠΙΑΝΛΕ ΟΥϹΙΜΟ
ΝΟΝΩ ΑΝΟΥΚ ΝΟΥΜΕ
ΝΟΙΤΟΥϹΛΟΓΟΥϹΑΜΙΕΚΒΑ
ΘΕΙΑϹ ΕΡΟϹΑΜΟΧΘΕΙΛΑΜ
ΒΑΝΟΝΤΕϹΟΤΑΝΔΕΤΟΠΟΝ
ΟΥΝΚ ΙΙϹΘΗΠΗΔΩϹ ΑΔΥ
ΝΑΤΟΥΝΤΕϹΕΦΕΑΥΤΩΝ
ΤΟΠΛΑϹΜΑΤΗΡΕΙΝ ΕΝΙΟ
ΤΕΔΕΚΑΚΕΙΝΟΥϹΜΕΝΔΕΟΝ
ΤΩϹΚ ΘΕΤΕΙϹϹ ΝΟ
ΥϹΙΝΕΑΥΤΟΥϹΔΕΙΝ
ΛΟΓΟΝ ΧΗΜ ΤΗ ΚΟΤΑϹ

COL. XVIII

Franc. Casanova dis. Franc. Celentano inc.

COLUMNA XVIII.

. . . .

. . . Ενιοτε και της αυτης ερανιζουσιν δ' αιτιον, οτι τω μεν λαλειν επιθυμιας αντιτεινουσας ουκ εχουσιν, οθεν ακεραιως λεγουσι το φαινομενον, τω δε πραττειν πικρως αμυττουσας, ωστ' εμμενειν, οις επηνουν, αδυνατον . . . .

. . . .

. . . .

. . . . δια δε δοξοκοπιαν λεγουσι μονον, ωσαν ουκ ωνουμενοι τους λογους, αλλ' εκ βαθειας αιθερος αμοχθει λαμβανοντες· οταν δε το πολιουν κνισθη, πηδωσιν αδυνατουντες εφ' εαυτων το πλασμα τηρειν. Ενιοτε δε κακεινους μεν δεοντως νουθετεισθαι νομιζουσιν, εαυτους δε παρα λογον ουχ ημαρτηκοτας

. . . .

. . . . Interdum ipsius *libertatis* caussam afferunt, quod scilicet sermoni oppositas cupiditates non habent, ut proinde simpliciter dicant, quod sibi videtur; at actioni acriter obsistentes cupiditates habent, ut in iis, quae laudavere, permanere nequeant. . . . .

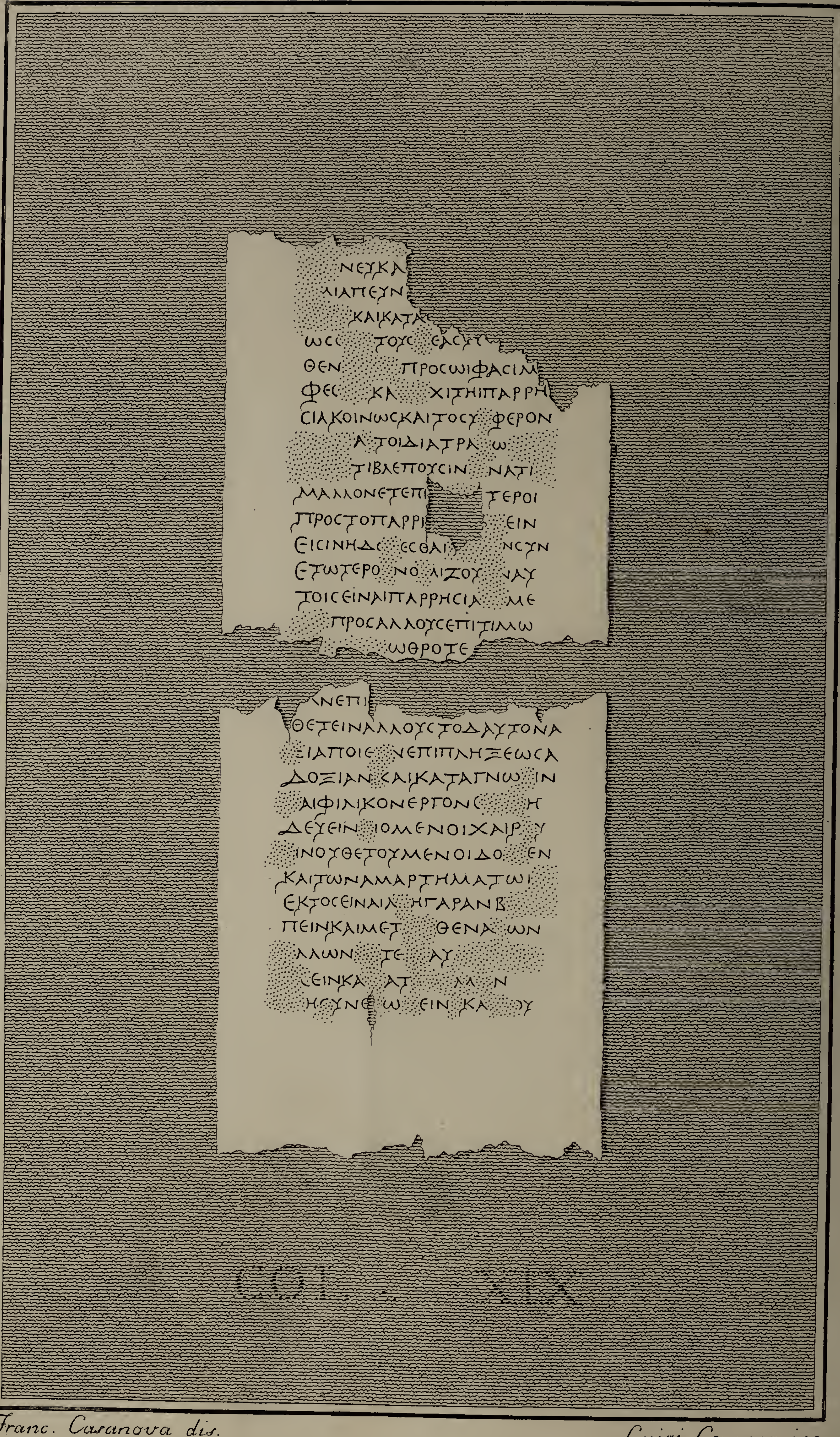
. . . .

. . . .

. . . . ad inanem gloriam aucupandam tantum loquuntur, quasi verba non ementes, sed ex alto aethere sine labore accipientes: cum vero canities libidine incitetur, lasciviunt, haud amplius simulationem in se ipsis sustinere valentes. Aliquando vero illos jure admoneri existimant, non item se, qui nihil erraverunt

Lin. 16. et seq. ουκ ωνουμενοι τους λογους) Has locutiones τους λογους ωνεισθαι, atque εκ βαθειας αιθερος λαμβανειν mutuatus est Noster ab Euripide; quas sane in ejus operibus, quae nunc extant, minime invenimus, sed Plutarcho initio libelli *de sui laude debemus*. Totum autem Euripidis locum, prout apud Plutarchum legitur, supra hoc ipso Tomo dedimus in *adnotat.* ad Col. VI. papyri *de rhetorica :* quapropter, ne actum agamus, illum huc afferre supersedemus; nisi quod unum animadvertendum restat, ibi pro Col. XVIII. hujus papyri perperam citatam esse Col. CIV. Interim ex his Philodemi verbis intelligere datur, quanti Euripidem is fecerit, qui ipsius quoque voces ac φρασεις in sua scripta transferre non dubitavit; ut propterea non immerito arguere liceat, ex eodem Tragico profectum versiculum, qui Col. XII. hujus papyri habetur.

Lin. 19. et seq. το πολιουν κνισθη) Nil magis senectutem dedecorat, quam libidinum intemperantia, et luxuria, quae, uti sapienter Cicero 1. *de Offic. cap.* 34, *cum omni aetati turpis, tum senectuti foedissima est.* Atque inde fit, ut in Alciphronis *Epist.* senex quidam puellarum amore insaniens τρικουρον γεροντιον, idest *ter puer vetulus* appelletur. Hinc quoque orta adagia γραυς βακχευει, et γραυς καπρωσα, nimirum *anus bacchatur*, et *anus lasciviens* apud Erasm. *Chil.* 1. *Cent.* IX. *prov.* 8. et 9. Nil itaque mirum, si dicat Noster homines illos, qui sapientium monitis parere nolunt, ut eorum nomini labem adspergant, senilem libidinem objicere audere.

ΝΕΥΚΛ
ΛΙΑΠΕΥΝ
ΚΑΙΚΑΤΑ
ΩϹϹ ΤΟΥϹ ΕΑϹΥΤ
ΘΕΝ ΠΡΟϹΩΙΦΑϹΙΜ
ΦΕϹ ΚΑ ΧΙΤΗΙΠΑΡΡΗ
ϹΙΑΚΟΙΝΩϹΚΑΙΤΟϹΥ ΦΕΡΟΝ
Α ΤΟΙΔΙΑΤΡΑ Ω
ΤΙΒΛΕΠΟΥϹΙΝ ΝΑΤΙ
ΜΑΛΛΟΝΕΤΕΠΙ ΤΕΡΟΙ
ΠΡΟϹΤΟΠΑΡΡΙ ΕΙΝ
ΕΙϹΙΝΗΔ ΕϹΘΑΙ ΝϹΥΝ
ΕΤΩΤΕΡΟ ΝΟ ΛΙΖΟΥ ΝΑΥ
ΤΟΙϹΕΙΝΑΙΠΑΡΡΗϹΙΑ ΜΕ
ΠΡΟϹΑΛΛΟΥϹΕΠΙΤΙΜΩ
ΩΘΡΟΤΕ

ΝΕΠΙ
ΘΕΤΕΙΝΑΛΛΟΥϹΤΟΔΑΥΤΟΝΑ
ΞΙΑΠΟΙΕ ΝΕΠΙΠΛΗΞΕΩϹΑ
ΔΟΞΙΑΝ ΚΑΙΚΑΤΑΓΝΩ ΙΝ
ΑΙΦΙΛΙΚΟΝΕΡΓΟΝϹ Η
ΔΕΥΕΙΝ ΙΟΜΕΝΟΙΧΑΙΡ Υ
ΙΝΟΥΘΕΤΟΥΜΕΝΟΙΔΟ ΕΝ
ΚΑΙΤΩΝΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΙ
ΕΚΤΟϹΕΙΝΑΙΛ ΗΓΑΡΑΝΒ
ΠΕΙΝΚΑΙΜΕΤ ΘΕΝΑ ΩΝ
ΛΛΩΝ ΤΕ ΑΥ
ΕΙΝΚΑ ΑΤ ΛΛ Ν
ΗϹΥΝΕ Ω ΕΙΝ ΚΑ ΟΥ

COL. XIX

Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

COLUMNA XIX.

. . . .

. . . . . . προς ω φασι μεμφεσθαι, και ουχι τη παρρησια κοινως· και το συμφερον, ὃ μεν αυτοι διατρανως ορωσιν, ετι βλεπουσιν. Ἱνα τι μαλλον επ' επιτηδειοτεροι προς το παρρησιαζειν εισιν; η δι' οιεσθαι αλλων συνετωτεροι νομιζουσιν αυτοις ειναι παρρησιαν μεχρι προς αλλους επιτιμωσι; . . . .

. . . .

. . . . νουθετειν αλλους, το δ' αυτον αξια ποιειν επιπληξεως, αδοξιαν και καταγνωσιν· και φιλικον εργον επιτηδευειν οιομενοι χαιρουσι, νουθετουμενοι δ' ουθεν και των ἁμαρτηματων εκτος ειναι· μη γαρ αν βλεπειν, και μετατιθεναι των αλλων επ' εφ' ἑαυτους . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . de quo ajunt queri, non vero de dicendi libertate communiter, seque utilitatem, quam ipsi clare cernunt, etiam videre. Sed cur, inquiunt, magis idonei ad libere loquendum sunt? an quod aliis se existimant prudentiores, idcirco putant sibi licere alios quoque libere arguere?. . .

. . . .

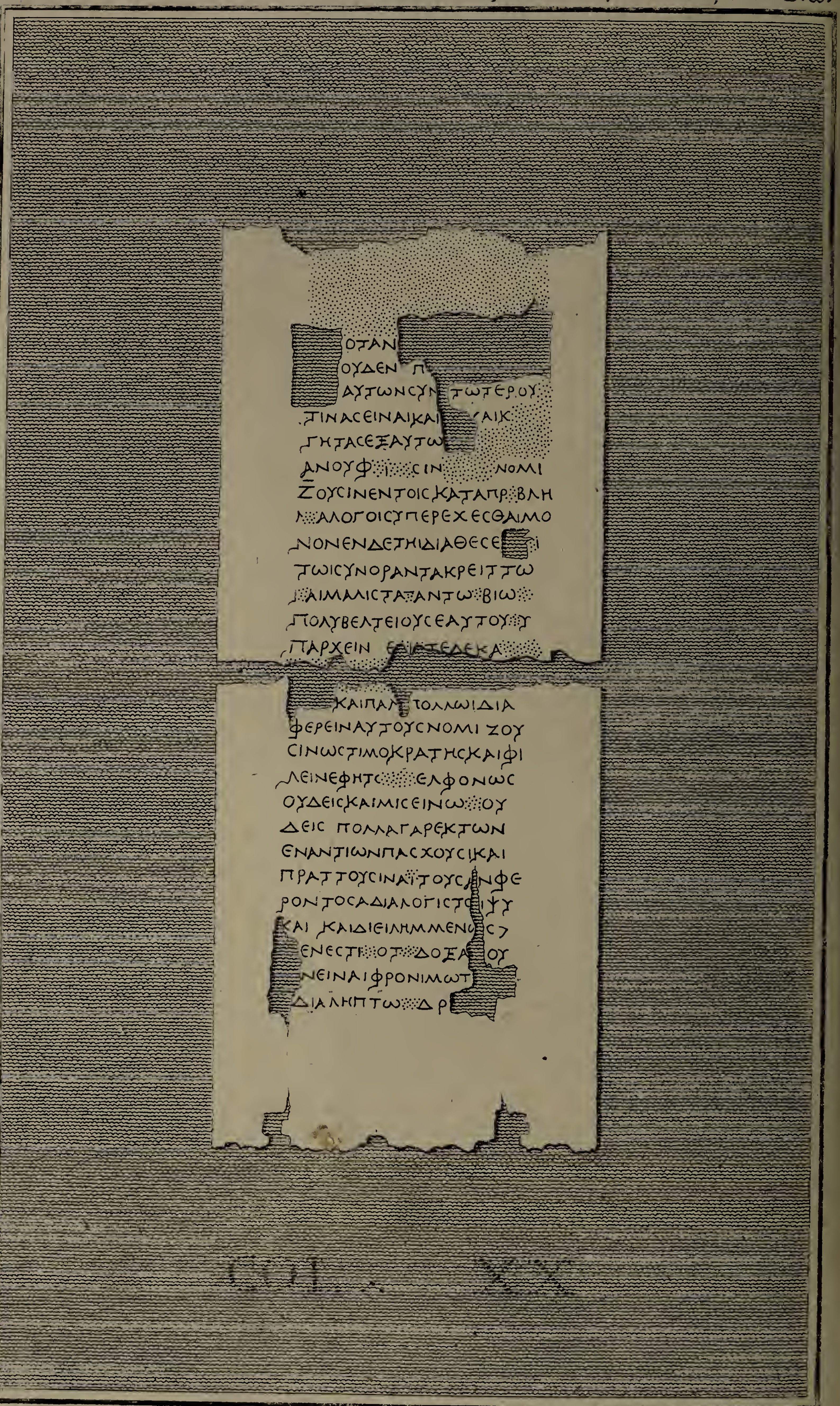
. . . . *minime advertunt*, monere alios, ac rursus reprehensione digna agere, turpem rem esse ac probrosam: atque arbitrantes se amicitiae munus obire, monere gaudent, sed ipsi moniti haud gaudent peccatis purgari; neque enim ea videre, et ab aliis ad se ipsos transferre possunt.

. . . .

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 10. et seqq. *αυτοις ειναι παρῥησιαν μεχρι προς αλλους επιτιμωσι*) Hoc loco *επιτιμωσι* est participii praesentis dativus, quem ad se adtrahit pronomen *αυτοις*.

Fran.° Casanova dis. Ant.° Casanova inc.

COLUMNA XX.

. . . .

Εξ αυτων συνετωτερους τινας ειναι, και δη και καθηγητας εξ αυτων, παρῤησιαν ου φιλουσιν, και νομιζουσιν εν τοις κατα προβλημα λογοις ὑπερεχεσθαι μονον, εν δε τῃ διαθεσει τῳ συνορᾳν τα κρειττω και μαλιστα τὰν τῳ βιῳ πολυ βελτιους ἑαυτοὺς ὑπαρχειν . . . .

. . . .

. . . . και παμπολλῳ διαφερειν αυτους νομιζουσιν· ὡς Τιμοκρατης και φιλειν εφη τον αδελφον ὡς ουδεις, και μισειν ὡς ουδεις. Πολλα γαρ εκ των εναντιων πασχουσι και πραττουσιν ἁι του συμφεροντος αδιαλογιστοι ψυχαι· και διειλημμενως μεν εστιν ὁτε δοξαζουσίν ειναι φρονιμωτεροι αδιαληπτῳ δρομῳ

. . . .

Ex iis quosdam esse sapientiores, imo etiam praeceptores *norunt*; at dicendi libertatem non amant, et putant se in sermonibus pro quaestione habendis tantum superari, verum mentis judicio longe superiores esse, cum meliora simul perspiciant, praesertim quae ad vitam spectant . . . .

. . . .

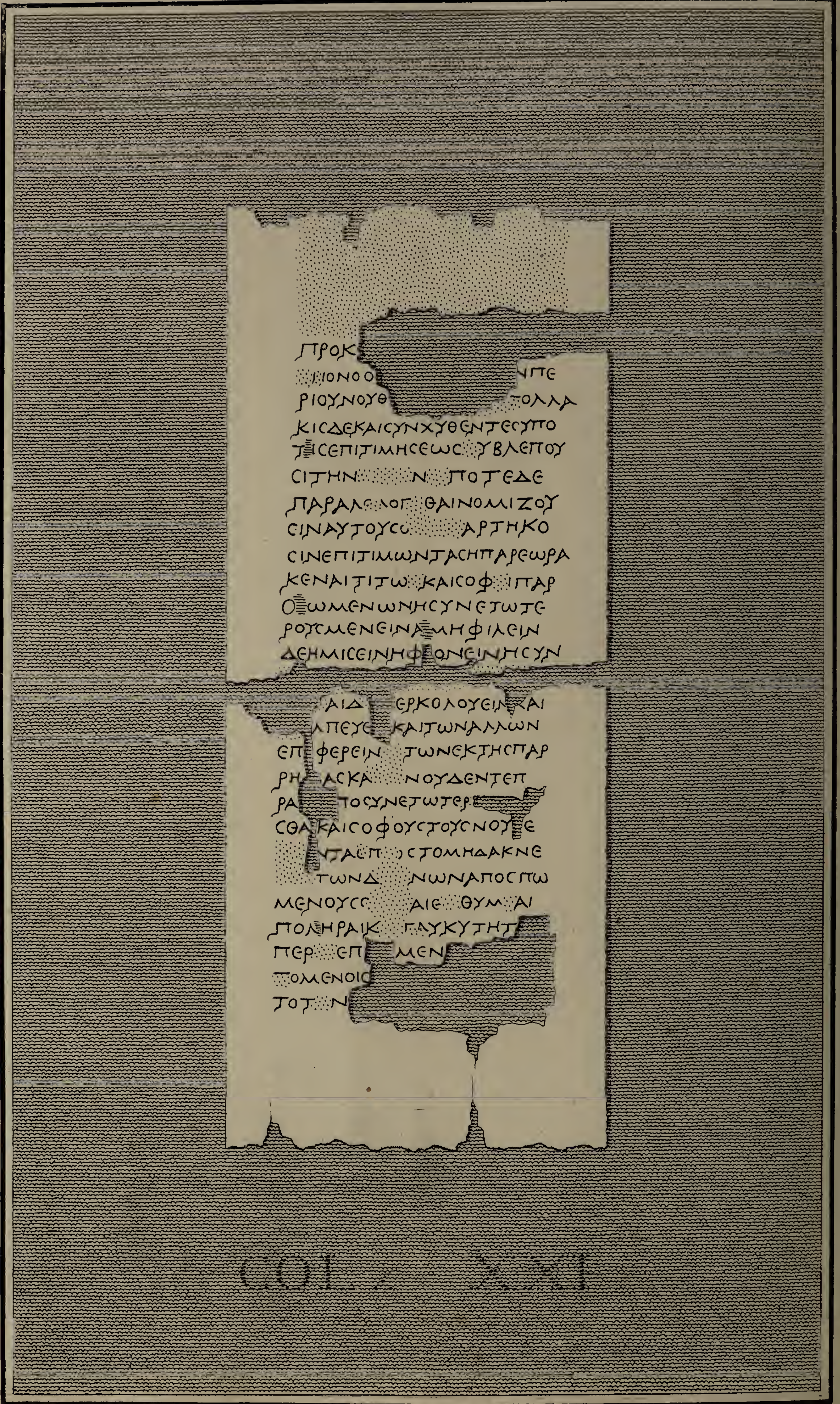
. . . . et valde sibi ipsos discrepare credunt; quemadmodum Timòcrates ajebat se fratrem diligere, ut nemo, eumdemque odîsse, ut nemo. Etenim multa sibimet adversantia patiuntur et agunt animi, qui utile dignoscere nequeunt: et maxime aliquando existimant se esse prudentiores perpetuo cursu

ADNOTATIONES.

Lin. 8. εν δε τη διαθεσει) Saepe Philodemus vocem διαθεσις vulgari significatione *indolis, habitus animi*, et *affectionis* usurpat: verum heic pro *mente*, vel *mentis consilio*, quemadmodum aliquando ea utuntur alii scriptores, accipere videtur.

Lin. 11. βελτιους) Βελτειους habet αυτογραφον: haud enim raro in nostris papyris diphthongum ει pro ι scriptam invenimus.

Lin. 22. et seq. αδιαλογιστοι ψυχαι) E διαλογιζομαι efficitur verbale αδιαλογιστος; tametsi vulgata Lexica ea voce careant.

Fran:o Casanova dis. — Ant.o Casanova inc.

COLUMNA XXI.

. . . .

. . . . Πολλακις δε και συγχυθεντες ὑπο της επιτιμησεως ου βλεπουσι την αιτιαν. Ποτε δε παραλελογισθαι νομιζουσιν αὐτους ουχ ἡμαρτηκοσιν επιτιμωντας, η παρεωρακεναι τι των και σοφω παρορωμενων, η συνετωτερους μεν ειναι, μη φιλειν δε, η μισειν, η φθονειν. . . . .

. . . .

. . και δ' ὥσπερ κολουειν, και θεραπευειν, και των αλλων επιφερειν τι των εκ της παῤῥησιας καλων· ουδεν τε πεφυκεναι το συνετωτερους γινεσθαι και σοφους τους νουθετουντας προς το μη δακνεσθαι των δε τινων αποσπωμενους, οἷα και επιθυμιαι πονηραι, και γλυκυτητες

. . . .

. . . .

. . . .

. . . . Saepius vero pudore confusi ob reprehensionem caussam non vident: et aliquando putant eos deceptos esse, qui nil errantes objurgant, vel hallucinatos esse in aliqua ex iis rebus, in quibus sapientes quoque hallucinantur, vel sapientiores quidem esse, sed non diligere, aut odisse, aut invidere. . . . . . .

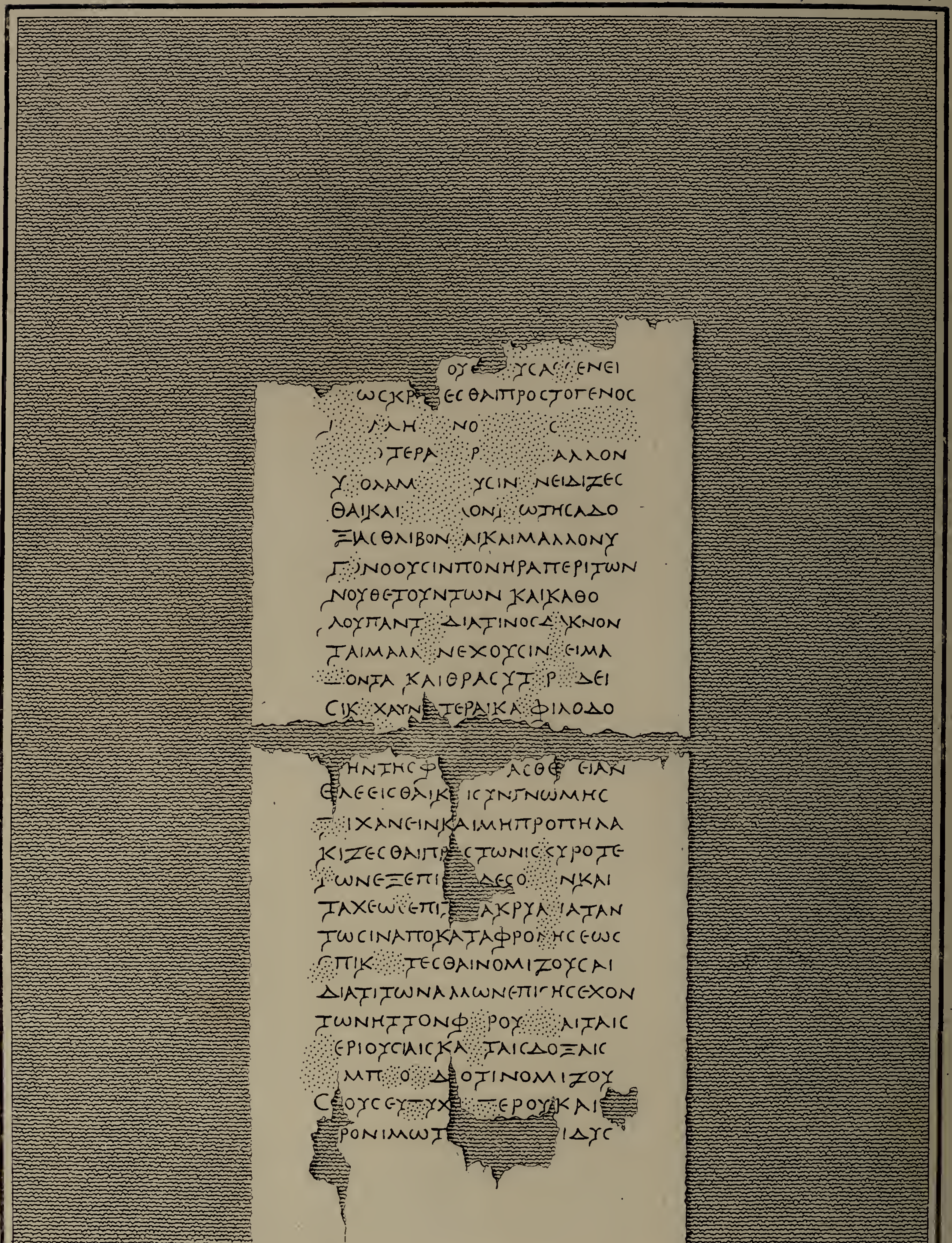
. . . .

. . ac veluti amputare, et curare, atque aliquid aliud ex libertatis dicendi commodis afferre: verum quod sint sapientiores et docti monitores, id minime efficere, quominus ipsi doleant a rebus quibusdam abstracti, quales sunt cupiditates pravae, et voluptates

. . . .

. . . .

Lin. 14. et seq. ὥσπερ κολουειν και θεραπευειν) Eleganti sane metaphora animi vitia, pravaeque cupiditates per sapientium correctionem dicuntur abscindi, et amputari, quemadmodum partes corporis vitiatae et corruptae medicinae ope circumciduntur, ac resecantur. Id autem vult hoc loco Epicureus noster, ex hominibus monitionem adspernantibus quosdam etiam enumerari, qui libidine atque illecebris voluptatis ad potiundum incitati ea utuntur excusatione, quod licet a sapientioribus viris effrenatas compescere cupiditates admoneantur, effici tamen nequaquam sic potest, ut a foedis voluptatibus sine ullo doloris sensu ipsi abstrahantur.

Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

COLUMNA XXII.

. . . .

Πρεσβυτεραι δη σεμναι μαλλον ὑπολαμβανουσιν ονειδιζεσθαι, και μαλλον ὑπο της αδοξιας θλιβονται, και μαλλον ὑπονοουσιν πονηρὰ περι των νουθετουντων, και καθ᾽ ὅλου παντα, δι᾽ ἁ τινος δακνονται, μαλλον εχουσι χειμαζοντα· και θρασυτεραι δ᾽ εισι, και χαυνοτεραι, και φιλοδοξοτεραι . . . .

. . . .

την της φυσεως ασθενειαν ελεεισθαι, και συγγνωμης τυγχανειν, και μη προπηλακιζεσθαι προς των ισχυροτερων εξεπιτηδες· ὁθεν και ταχεως επι τα δακρυα καταντωσιν, απο καταφρονησεως επικοπτεσθαι νομιζουσαι. Δια τι, των αλλων επ᾽ ισης εχοντων, ἡττον φορουσι και ταις περιουσιαις, και ταις δοξαις λαμπρον; διοτι νομιζουσι τους ευτυχεστερους και φρονιμωτερους. . . . .

. . . .

CAP. IX.

Inter hos mulieres, viri praepotentes, ac senes praesertim numerandi.

¶ Vetulae quidem honoratae magis existimant se injuria affici, et magis dedecore anguntur, et magis mala de monitoribus suspicantur, atque omnino iis animi vitiis, ob quae ab aliquo objurgantur, magis exagitantur: audaciores autem sunt, et elatiores, et gloriae cupidiores . . . .

. . . .

naturae imbecillitatem *ajunt* misericordiam, veniamque consequi debere; minime vero a validioribus esse consulto despiciendam: itaque statim ad lacrymas confugiunt, ex contemtu se castigari putantes. Quare cum sint cetera paria, minus et divitiis, et doctrinis splendent? propterea quod censent magis beatos esse quoque magis prudentes . . . .

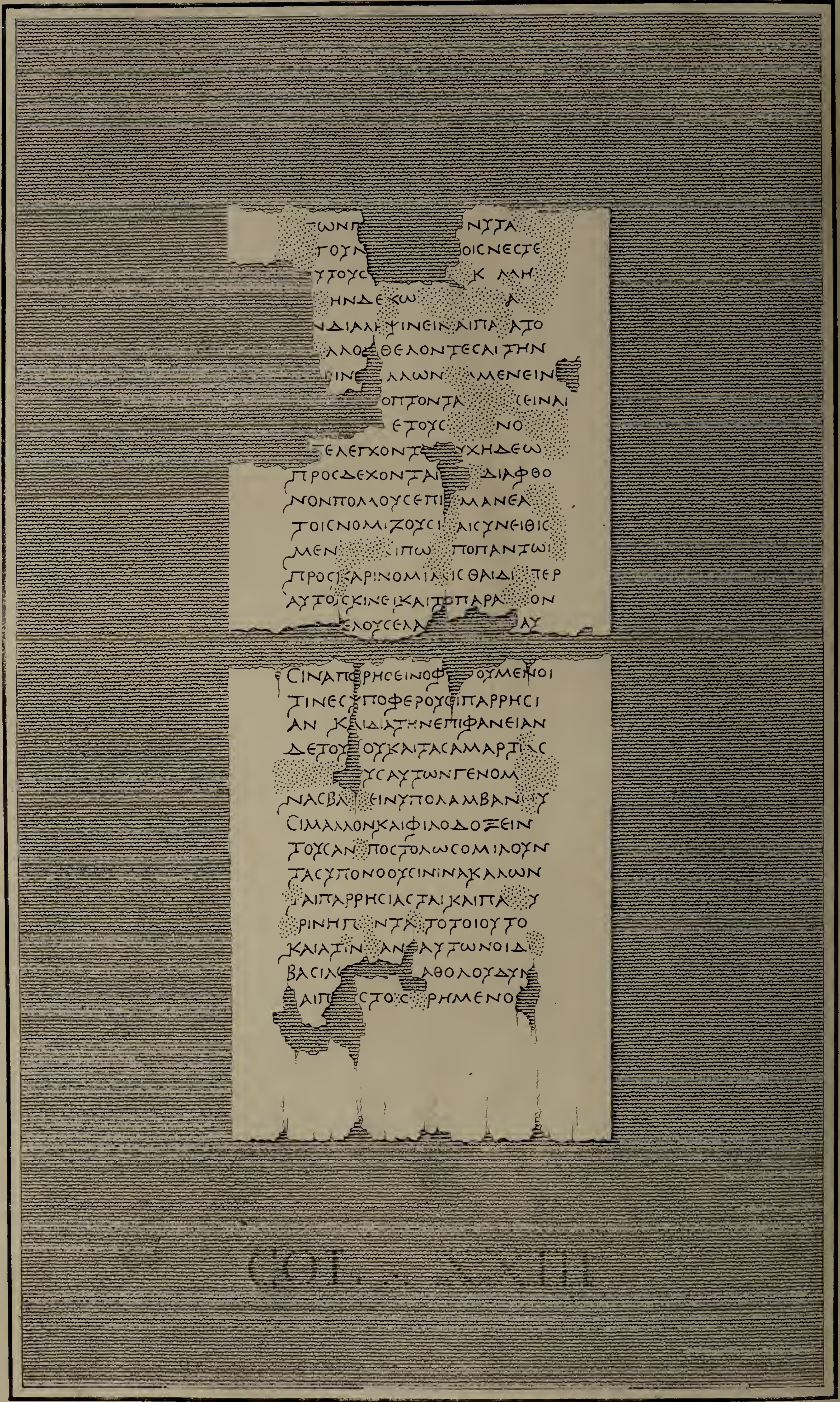
ADNOTATIONES.

Lin. 2. πρεσβυτεραι) In textu tantummodo isthaec elementa habentur τερα: quare cum in tota pagella perspicue de mulieribus sit sermo, quae correctionem omnino respuunt, nil magis probabile nobis videtur, quam integram vocem πρεσβυτεραι, idest *vetulae*, legi posse. Et sane si ob corporis imbecillitatem senes *contemni se putant et illudi*, ut ait Cic. *cap.* 18. *de Senectute*, proptereaque, ut extrema pagella Noster advertit, corrigi nolunt; facile intelligitur, cur mulieres natu grandes, quae corpore et animo sunt senibus imbecilliores, ex contemtu quoque se reprehendi arbitrentur, atque idcirco eadem contumacia laborent. Itaque huc maxime facit illud Menandri:

Πολυ χειρον εστιν ερετισαι γραυν, η κυνα,

Longe periculosius est vetulam irritare, quam canem.

Lin. 24. δοξαις) Philodemus δοξων appellatione *sententias*, seu *placita philosophica* heic intelligere videtur, eadem plane ratione, qua Epicurus e libellis suis unum κυριας δοξας, *ratas sententias*, inscripsit.

ΤΩΝΠ ΝΥΤΑ
ΓΟΥΝ ΟΙCΝΕCΤΕ
ΥΤΟΥC Κ ΛΛΗ
ΗΝΔΕΚΩ Α
ΝΔΙΑΛΛΗΨΙΝΕΙΝΑΙΠΑ ΑΤΟ
ΑΛΛΟΣ ΘΕΛΟΝΤΕCΑΙΤΗΝ
ΙΝ ΑΛΛΩΝ ΜΕΝΕΙΝ
ΟΠΤΟΝΤΑ ΕΙΝΑΙ
ΕΤΟΥC ΝΟ
ΕΛΕΓΧΟΝΤ ΥΧΗΔΕΩ
ΠΡΟCΔΕΧΟΝΤΑΙ ΔΙΑΦΘΟ
ΝΟΝΠΟΛΛΟΥCΕΠΙ ΜΑΝΕΑ
ΤΟΙCΝΟΜΙΖΟΥCΙ ΑΙCΥΝΕΙΘΙC
ΜΕΝ ΙΠΩ ΠΟΠΑΝΤΩΙ
ΠΡΟCΚΑΡΙΝΟΜΙΑ ΙCΘΑΙΔΙ ΤΕΡ
ΑΥΤΟΙCΚΙΝΕΙΚΑΙΤΟΠΑΡΑ ΟΝ
ΕΛΟΥCΕΛΑ ΑΥ

CΙΝΑΠΟ ΡΗCΕΙΝΟΦ ΟΥΜΕΝΟΙ
ΤΙΝΕCΥΠΟΦΕΡΟΥCΙΠΑΡΡΗCΙ
ΑΝ ΚΑΙΔΙΑΤΗΝΕΠΙΦΑΝΕΙΑΝ
ΔΕΤΟΥ ΟΥΚΑΙΤΑCΑΜΑΡΤΙΑC
ΥCΑΥΤΩΝΓΕΝΟΜ
ΝΑCΒΛ ΕΙΝΥΠΟΛΑΜΒΑΝΟΥ
CΙΜΑΛΛΟΝΚΑΙΦΙΛΟΔΟΞΕΙΝ
ΤΟΥCΑΝ ΠΟCΤΟΛΩCΟΜΙΛΟΥΝ
ΤΑCΥΠΟΝΟΟΥCΙΝΙΝΑΚΑΛΩΝ
ΑΙΠΑΡΡΗCΙΑCΤΑΙΚΑΙΠΑ Υ
ΡΙΝΗΓ ΝΤΑ ΤΟΤΟΙΟΥΤΟ
ΚΑΙΑΤΙΝ ΑΝ ΑΥΤΩΝΟΙΔ
ΒΑCΙΛ ΑΘΟΛΟΥΔΥΝ
ΑΙΠ CΤΟ C ΡΗΜΕΝΟ

COL. XXIII

Franc. Casanova dis. Franc. Celentano inc.

COLUMNA XXIII.

. . . .

. . . . Και ταυτην διαληψιν ειναι παρα το μαλλον θελοντες, αυτην δ' ὑβριν πολλων εμμενειν ουκ ανυποπτον, ταχα δη ειναι αυτους ασχετους φρονουσι. Εξελεγχοντας ουχ ἡδεως προσδεχονται, ὁτι δια φθονον πολλους επιτιμαν ἑαυτοις νομιζουσι, και συνειθισμενοι εισι πως ὑπο παντων προς χαριν ὁμιλεισθαι. Διοπερ αυτους κινει και το παραλογον

. . . .

. . . .

. . . απορρησειν, ὁ φοβουμενοι τινες ὑποφερουσι παρρησιαν. Και δια την επιφανειαν δε τουτου και τας ἁμαρτιας αδηλους ἀυτων γενομενας βλεπειν ὑπολαμβανουσι μαλλον, και φιλοδοξειν τους ανυποστολως ὁμιλουντας ὑπονοουσιν, ἱνα καλωνται παρρησιασται, και παρ' ὑβριν ἡγουνται το τοιουτο, και ἁτινα αλλ' αυτων. Ὁι δε βασιλευοντες καθ' ὁλου δυνασθαι προς τους ειρημενους

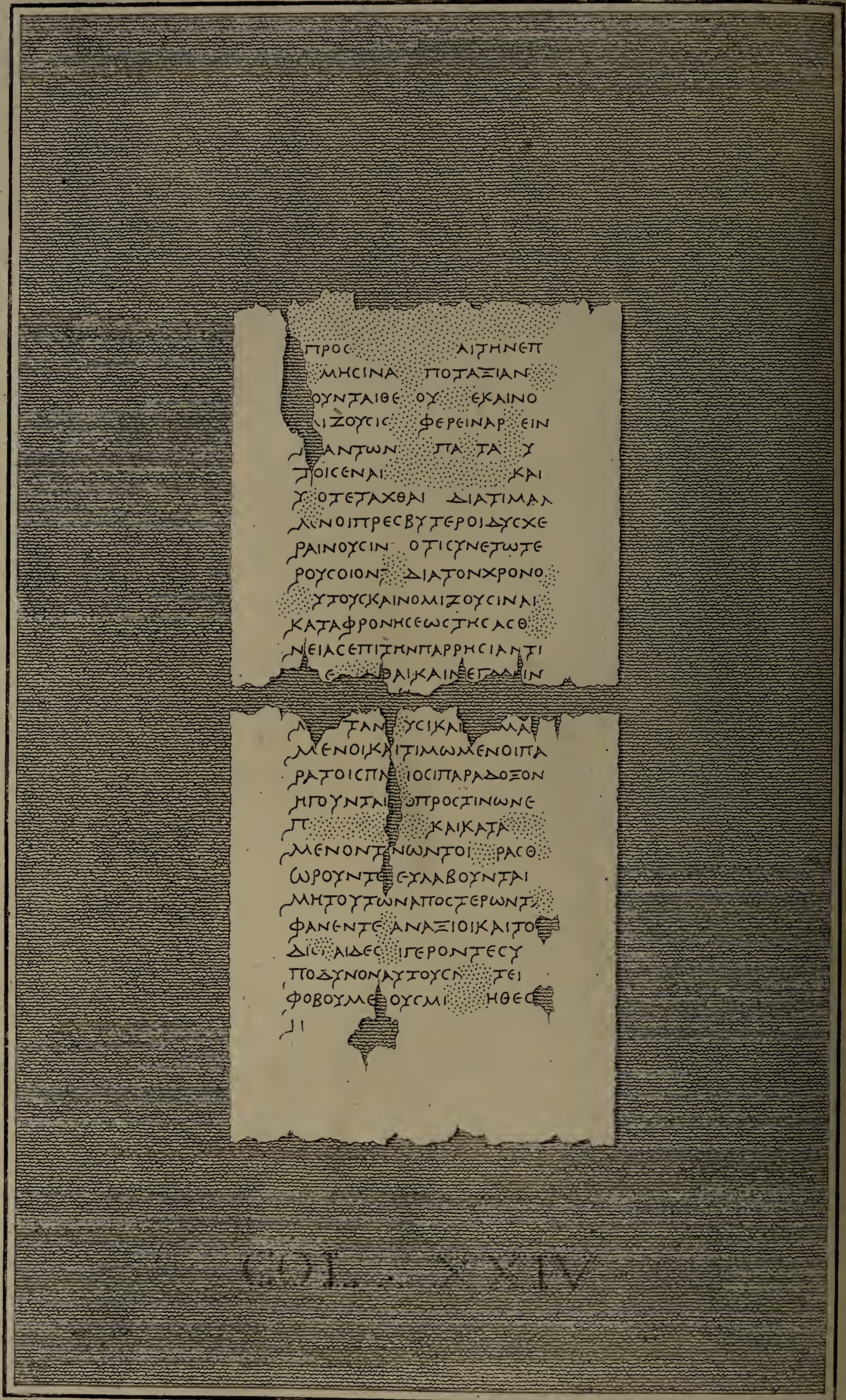
. . . .

. . . . Atque hanc opinionem de se esse vehementius cupientes, ipsam multorum injuriam manere non sine suspicione, et fortasse eos minime esse ferendos cogitant. Redarguentes haud libenter excipiunt, quia propter invidiam se a multis reprehendi arbitrantur, et cuncti quodammodo blandis verbis ipsos adloqui consueverunt. Quapropter id eos valde movet, cum praeter opinionem accidat . . . .

. . . .

. . . Se prohibituros *ostendunt*, quod quidam verentes loquendi libertate se abstinent. Atque, ut id appareat, errata sua occulta se magis cernere existimant; ac suspicantur confidenter colloquentes esse gloriae cupidos, ut libertatis amantes appellentur, et velut sibi illatam injuriam idipsum, aliaque eorum quaecumque accipiunt. Porro reges universe reprehensoribus obsistere *volunt*

Lin. 14. αυτους κινει και το παραλογον) Inter haec verba, et ea quae sequuntur, parva intercedit lacuna: verum facile, quaenam sit Auctoris mens, argui potest. Vult enim ostendere, viros opibus, et auctoritate pollentes, cum hominum ad voluntatem omnia loquentium, nihil ad veritatem, adsentationibus sint omnino adsueti, quavis dicendi libertate valde dolere, quippe quae praeter opinionem ipsis accidat; proptereaque omni vi conari ab eadem libertate amicos deterrere.

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

COLUMNA XXIV.

. . . .

. . . . και την επιτιμησιν ανυποταξιαν ἡγουνται· θελουσι δε και νομιζουσι συμφερειν αρχειν παντων, και παντα δ᾽ αυτοις εναρμοσθηναι, και ὑποτεταχθαι. Δια τι μαλλον οἱ πρεσβυτεροι δυσχεραινουσιν; ὁτι συνετωτερους οιονται δια τον χρονον ἑαυτους, και νομιζουσιν απο καταφρονησεως της ασθενειας επι την παρρησιαν τινας ερχεσθαι. . . . .

. . . .

. . . . και θαυμαζομενοι, και τιμωμενοι παρα τοις πλειοσι παραδοξον ἡγουνται το προς τινων επιτιμασθαι· και καταινουμενον τινων το γηρας θεωρουντες, ευλαβουνται μη τουτων αποστερωνται φανεντες αναξιοι· και το δις παιδες οἱ γεροντες ὑποδυνον, αυτους νυττει φοβουμενους μη τοις ηθεσι

. . . .

. . . . et reprehendere idem censent, ac nolle parere; cupiunt autem, atque utile putant omnibus imperare, ac obtemperare sibi cuncta et esse subjecta. Cur magis senes dicendi libertatem moleste ferunt? quod prudentiores ob longam aetatem semet existimant, atque ex infirmitatis contemtu quosdam ad libertatem devenire credunt. . . .

. . . .

. . . . cum in honore et admiratione a pluribus habeantur, absurdum putant se a quibusdam corrigi, ac laudatam senectam nonnullorum considerantes, metuunt ne ab his veluti indigni abstrahantur; cumque illud, » *bis pueri senes* », in mentem subeat, anguntur timentes ne moribus *dedecorentur*.

ADNOTATIONES.

Lin. 26. et seq. δις παιδες ὁι γεροντες) Vetus proverbium ad senes spectans, qui repuerascere videntur, cum desipere aetatis vitio incipiunt. De eo Plato I. *de Leg.* ου μονον αρ' ὡς εοικε, ὁ γερων δις παις γιγνοιτ' αν, αλλα και ὁ μεθυσθεις· *non modo, ut par est, senex bis puer fuerit, sed et temulentus.* Memoratur quoque ab Auctore dialogi, qui sub *Axiochi* nomine perperam Platoni tribuitur, ipsissimis plane Philodemi verbis: quare miror non fuisse ab Erasmo inter sua adagia relatum.

INDEX I.

Capitum, in quae Philodemi textus commode partiri potuit.

LIB. DE RHET.

CAP. I.

Rhetores utpote reipublicae noxii ab ea capessenda arcendi. pag. 1

CAP. II.

Haud decet ob divitiarum cupiditatem rhetoricam artem exercere. 5

CAP. III.

Sapientes vulgi favorem nihili ducunt. 7

CAP. IV.

Quid in rhetoricae praeceptis το πελαγιζειν denotet. 11

CAP. V.

Dialogos in dicendo temere a rhetoribus improbari; nec tamen fusam et perpetuam orationem ab ipsis, sed a philosophis inventam esse. 15

CAP. VI.

Rhetores falso jactare a se potius juventutem, quam a philosophis vera politicae praecepta edoceri. 19

CAP. VII.

Quae rhetores objiciunt adversus nimis accuratam philosophorum argumentandi rationem, exponuntur. 21

CAP. VIII.

Objecta refelluntur. 25

CAP. IX.

Frustra rhetores de parvis rebus ad populum agentes suam caussam jurisjurandi religione tueri. 29

CAP. X.

Contra sophistas ostenditur justa et injusta, bona et mala alia ab iis esse, quae multitudo opinatur. 33

CAP. XI.

Haud rhetores sua arte adjuvari, ut boni evadant, et existimentur. 45

CAP. XII.

Decipi sophistas asserentes veritatem persuadendi vim non habere, et virtutem ipsam ignorari. 47

CAP. XIII.

Eos ad rhetoricam confugere haud oportere, qui in judiciis periclitantur. 51

CAP. XIV.

Conclusio totius disputationis. 57

INDEX III.

Auctorum qui in hoc volumine citantur, laudantur, corriguntur, notantur.

Littera A. *indicat Adnotationem*, C. *Columnam*, P. *Praefationem*, p. *paginam.*

A

Aelianus A. ad C. XI. *de rhet.* p. 16. et A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22.
Aeschines P. *de rhet.* p. VI.
Alciphron A. ad C. XVIII. *de libert.* p. 36.
Anthologia Graec. Epigr. A. ad C. XI. *de rhet.* p. 16.
Aristo Chius P. *de rhet.* p. VI.
Aristoteles A. ad C. VII. *de rhet.* p. 8. A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22.
Athanasius A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22.
Athenaeus P. *de rhet.* p. IX. XII. et XIV. A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22. P. *de libert.* p. IV. et VI.
Auctor Dial. *de Orator.* A. ad C. IX. *de rhet.* p. 12.

C

Casaubonus (Isaacus) A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22.
Chrysostomus A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22.
Cicero P. *de rhet.* p. III. IV. V. bis, VI. VII. X. XII. et XIV. A. ad C. IX. *de rhet.* p. 12. A. ad C. XI. *de rhet.* p. 16. P. *de libert.* p. II. III. IV. bis, et XI. A. ad C. XVI. *de libert.* p. 32. A. ad C. XVIII. *de libert.* p. 36. A. ad C. XXII. *de libert.* p. 44.
Clemens Alexandr. P. *de libert.* p. VI.
Clericus (Daniel) P. *de libert.* p. VIII.

D

Demosthenes P. *de rhet.* p. II.
Diodorus Siculus P. *de rhet.* p. IX.
Dionysius Halicarn. A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22.

E

Empedocles P. *de rhet.* p. IX.
Epicurus P. *de rhet.* p. V. VIII. IX. et XI. P. *de libert.* p. III. et V. Idem P. *de rhet.* p. VIII.
Erasmus P. *de rhet.* p. VI. P. *de libert.* p. X. A. ad C. XVIII. *de libert.* p. 36.
Euripides P. *de rhet.* p. X. A. ad C. VI. *de rhet.* p. 6.
Eusebius Caesar. A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22.
Eustathius A. ad C. X. *de rhet.* p. 14. A. ad C. III. *de libert.* p. 6.

F

Festus P. *de libert.* p. VI.

G

Gassendus P. *de rhet.* p. I. V. bis, et VIII.

H

Heliodorus A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22.
Hesychius A. ad Fragm. III. *de rhet.* p. 64. P. *de libert.* p. VI. A. ad C. III. *de libert.* p. 6.
Homerus A. ad C. XXVII. *de rhet.* p. 48. A. ad C. XXIX. *de rhet.* p. 52.
Horatius A. ad C. I. *de libert.* p. 2.

K

Kusterus A. ad C. III. *de libert.* p. 6.

L

Laertius P. *de rhet.* p. IV. V. ter VIII. bis

L

IX. et XI. P. *de libert.* p. III. V. et VII. A. ad C. XXVII *de rhet.* p. 48.
Lucianus A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22.

M

Martialis A. ad C. XXIX. *de rhet.* p. 52.
Meibomius (M.) P. *de rhet.* p. V.
Menander A. ad C. XXII. *de libert.* p. 44.
Montfauconius A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22.

N

Nepos Cornelius P. *de libert.* p. IV.
Numenius P. *de rhet.* p. V.

P

Petitus (Samuel) P. *de rhet.* p. IV.
Pignorius P. *de libert.* p. VI.
Pitiscus A. ad C. XI. *de libert.* p. 22.
Plato P. *de rhet.* p. I. III. VII. IX. bis, X. XI. bis. A. ad Fragm. III. *de rhet.* p. 64. P. *de libert.* p. VII. et XI. A. ad C. XXIV. *de libert.* p. 48.
Plinius A. ad C. VII. *de rhet.* p. 8. A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22. P. *de libert.* p. II.
Plutarchus P. *de rhet.* p. II. et X. A. ad C. VI. *de rhet.* p. 6. A. ad C. XIII. *de rhet.* p. 20. A. ad C. XIV. *de rhet.* p. 22. P. *de libert.* p. II. IV. VI. bis, VII. IX. et X. A. C. ad VI. *de libert.* p. 12. A. ad

P

C. XIII. *de libert.* p. 26. A. ad C. XVIII. *de libert.* p. 36.
Pollux A. ad Fragm. IV. *de rhet.* p. 66.
Propertius P. *de rhet.* p. IX.

Q

Quintilianus P. *de rhet.* p. I. III. et IV. A. ad C. XI. *de rhet.* p. 16.
Q. Calaber P. *de rhet.* p. IX.

S

Scholiastes Aristoph. P. *de libert.* p. VI.
Schol. Homeri A. ad C. XXIX. *de rhet.* p. 52.
Seneca philosophus P. *de rhet.* p. V. et VIII. P. *de libert.* p. IX. bis.
Sextus Empiricus P. *de rhet.* p. XI.
Stephanus (Henricus) A. ad C. V. *de rhet.* p. 4.
Stobaeus P. *de rhet.* p. X.
Suetonius P. *de libert.* p. VI.
Suidas A. ad C. III. *de libert.* p. VI.

T

Themistius P. *de rhet.* p. V.

V

Valerius Maximus P *de rhet.* p. XII.
Virgilius P. *de rhet.* p. IX.

INDEX IV.

Rerum notabilium, quae vel in Textu, vel in Praefatione, et Adnotationibus occurrunt.

Littera C. *indicat Columnam*, A. *Adnotationem*, P. *Praefationem*, l. *lineam*, p. *paginam*.

A

Absinthii usus in medicina P. *de libert.* p. II. Uti re aliqua velut absinthio, proverb. de iis, qui inviti aliquid agunt C. II. *de libert.* l. 19. p. 3. et A. p. 4.
Anus bacchans, et anus lasciviens in proverbium abierunt A. ad C. XVIII. *de libert.* p. 36.
Apophthegmata plurimum ad emendationem morum valent C. VI. *de libert.* l. 4. et seqq. p. 11.
Aristides ob artem politicam laudatus C. XXVI. *de rhet.* l. 14. p. 45.
Aristippus docuit nihil esse natura justum, sed omnia lege et consuetudine definiri P. *de rhet.* p. VIII.
Aristo Chius dialecticorum sermones araneorum telis similes dicebat P. *de rhet.* p. VI.

C

Capaneus ob nimiam linguae libertatem a Iove fulmine ictus C. X. *de libert.* l. 7. p. 19. et Praef. p. V.
Capharcus Euboeae promontorium C. XXV. *de rhet.* l. 21. et seq. p. 43. De naufragiis apud Capharcum proverb. Ibid. et P. p. IX.
Cephenides artis rhetoricae ope ditissimus evasit C. VI. *de rhet.* l. 17. et seq. p. 5.
Circumvectio C. XII. *de libert.* l. 4. p. 23. quid significet P. p. VI.
Convivae reprehensi turpi utebantur simulatione C. XVI. *de libert.* l. 23. et seqq. p. 31. et A. p. 32.

D

Dii medici scalprum dare aegrotantibus dicuntur C. XVII. *de libert.* l. 7. p. 33. quid denotet haec locutio P. p. VIII.

E

Epicurus rhetoricam κακοτεχνιαν appellavit P. *de rhet.* p. I. dialecticam quoque, et geometriam contemsit Ibid. p. V. Sapientem vetuit ornatam orationem habere, et rempubl. gerere Ibid. p. V. docere videtur nil esse justum, vel injustum natura Ibid. p. VIII. non placere dixit populo sua dogmata P. *de libert.* p. IV. animum humanum ex atomis tenuissimis, et rotundissimis constare est opinatus Ibid. p. III. Deos rerum mundanarum curam habere negavit Ibid. p. V.
Euripides laudatur, quod magnifice de virtute senserit C. XXVII. *de rhet.* l. 5. et seqq. p. 47.
Euripo mutabilior, et inconstantior plebs C. XVI. *de rhet.* l. 15. et seq. p. 25.

F

Feminae praesertim vetulae magis dedecore anguntur C. XXII. *de libert.* l. 5. p. 43. male de monitoribus magis judicant Ibid. l. 6. elatiores sunt, et audaciores, et gloriae cupidiores Ibid. l. 10. ex contemtu se argui putant Ibid. l. 19.

G

Geometria temere dicitur voluptatis, et decoris effectrix C. XIII. *de rhet.* l. 11. et seqq. p. 19.

H

Homines abjectioris fortunae acrius objurgandi C. IV. *de libert.* l. 18. et seqq. p. 7.

I

Iusta, vel injusta argumentis necessariis probanda C. XVII. *de rhet.* l. 5. et seqq. p. 27.
Iusta, et honesta alia statuuntur pro locis, ac

temporibus C. XXIV. *de rhet.* l. 33. et seqq. p. 41. alia sunt per se et natura talia, atque omni loco, et tempore vigent C. XXV. l. 1. et seqq. p. 43. errant quidam philosophi docentes omnia justa vel injusta variare pro diversis legibus, et locis C. XXIV. l. 14. et seqq. p. 41.

L

Libertatis loquendi duplex genus, lene alterum, alterum acre C. I. *de libert.* l. 3. et seqq. p. 1. utriusque generis characteres Ibid. l. 13. et seqq. et C. II. l. 5. p. 3. utrum amplectatur sapiens Ibid. l. 7. et seq. libertatem loquendi nonnulli respuunt, vel quia sua non vident peccata. C. XV. *de libert.* l. 19. et seqq. p. 29. vel quia iis purgari nolunt C. XVI. l. 15. et seqq. p.31. vel quia in magno sunt honore C.XVII. l. 23. p. 33. vel quia monitores reprehensione dignos putant C. XIX. l. 15. et seqq. p. 37. vel denique quia credunt monitores non diligere, aut odisse, aut invidere C. XXI. l. 11. et seq. p. 41.

O

Objurgationes sophisticae omnino vitandae C. VII. *de libert.* l. 14. et seq. p. 13.

P

Paedagogi apud Graecos, et Romanos e servis fere eligebantur P. *de libert.* p. VI.

Papyrus *de loquendi libertate* e libris Zenonis Epicurei excerpta P. p. I. in duas partes scissa Ibid.

Pericles a Socrate, et Platone vituperatur ob immodicos sumtus in theatra, templa, et alia opera haud necessaria impensos P. *de rhet.* p. VII.

Persuasio inter Deos relata est ob philosophiam C. *de rhet.* XXXII. l. 5. et seq. p. 57.

Philosophi summa consensione statuunt omnes esse corrigendos, licet quod ad modum corrigendi dissentiant C. III. *de libert.* l. 3, et seqq. p. 5. viros etiam principes, et populos C. VII. l. 10. et seq. p. 13. ab ipsis vera et solida politicae praecepta juvenes edocentur C. XIII. *de rhet.* l. 1. et seqq. p. 19.

Philosophiae, et rhetoricae professio raro in uno eodemque homine invenitur Fragm. V. *de rhet.* l. 4. et seqq. p. 67. et P. p. XIV.

Pisistratus eloquentia fretus Atheniensium libertatem oppressit C. XXXII. *de rhet.* l. 12. p. 57. et P. p. XII. magnum inter Pisistrati, et Phalaridis tyrannidem discrimen Ibid.

Plato rhetoricam inter spurias artes recensuit P. *de rhet.* p I. disciplinis aliis praeter rhetoricam persuadendi vim tribuit Ibid. p. XI. bis in Siciliam est profectus, ut Dionysium juniorem corrigeret A. ad C. XIII. *de libert.* p. 26. et P. p. VII.

Politici bona et mala, honesta et turpia non eadem censent, quae vulgo talia videntur C. XXII. *de rhet.* l. 8. et seq. p. 37.

Polyaenus apophthegmatum amans C. VI. *de libert.* l. 6. p. 11. Epicuro adsentiens geometriam falsam putavit P. *de rhet.* p. V.

Principes viri metu contemtus, et infamiae saepe cum sapientibus versantur, eorumque monitione gaudent C. XIII. *de libert.* l. 2. et seqq. p. 25.

R

Redundare in dicendo, et sermones breves rejicere, duo rhetoricae praecepta C. IX. *de rhet.* l. 1. et seqq. p. 11. quid ex Philodemi mente significent C. X. l. 13. et seqq. p. 13.

Reges monitoribus omnino obsistunt C. XXIII. *de libert.* l. 30. p. 45. idem esse putant reprehendere, ac nolle parere C. XXIV. *de libert.* l. 3. p. 47. omnibus se imperare utile censent Ibid. l. 5.

Rempubl. gerentium plurimi a civibus morte damnati C. V. *de rhet.* l. 6. et seqq. p. 3.

Rhetores sycophantis sunt adnumerandi C. V. *de rhet.* l. 17. et seq. p. 3, a reipubl. administratione arcendi C. IV. *de rhet.* l. 16. et seqq. p. 1. multas divitias sibi comparant rhetoricam exercendo C. VI. *de rhet.* l. 1. et seqq. p. 5. sed turpe est ita ditari Ibid. l. 8. et seqq. dialogi formam temere improbant in dicendo C. XI. *de rhet.* l. 12. et seqq. p. 15. diffusum orationis genus, quod proprium ostendunt, a philosophis acceperunt C. XII. *de rhet.* l. 14. et seq. p. 17. docent justa et injusta, honesta et turpia eadem esse, quae populus talia existimat C. XX. *de rhet.* l. 25. et seqq. p. 33. perperam statuunt veritatem persuadendi vim non habere, et virtutem non posse disci C. XXVI. *de rhet.* l. 7. et seqq. p. 45. et C. XXVII. l. 5. et seqq. p. 47. persuadere student se ob suam artem fieri, et existimari probos C. XXV. *de rhet.* l. 29. et seqq. p. 43. sed frustra, cum improbi existimentur C. XXVI. l. 34. et seqq. p. 45.

Rhetorica ad nullam rem utilis C. XVII. *de rhet.* l. 29. et seqq. p. 27. frustra dicitur

R

periclitantibus in judicio necessaria C. XXIX. de rhet. l. 2. et seqq. p. 51. et C. XXX. l. 2. et seqq. p. 53. cum ejus artis caussa homines saepe damnentur C. XXXI. l. 2. et seqq. p. 55. rhetoricae adscribenda sunt mala reipubl. illata, non philosophiae C. XXXII. *de rhet.* l. 9. et seq. p. 57. hanc artem edoctus honesta et utilia persuadere nequit Ibid. l. 30. et seqq.

S

Sapientes haud sibi conciliare vulgi favorem student C VII. *de rhet.* l. 3. et seqq. p. 7. non ei deserviunt in concionibus, nihilque ab eo accipere volunt C. VIII. *de rhet.* l. 13. et seqq. p. 9. sunt aptiores ad corrigendos viros nobiles, et philosophiae studiosos C. VIII. *de libert.* l. 10 et seqq. p. 15. et C. IX. l. 6. et seqq. p. 17. et C. X. l. 7. et seqq. p. 19. eorum monita saepe contemnuntur, si sint subjecti C. XI. *de libert.* l. 9. p. 21. et C. XII. l. 21. p. 23.
Sapientiam edoctus omnia, quae ad beatam vitam perducunt, cognoscit C. XXXII. *de rhet.* l. 32. et seqq. p. 57.
Senes loquendi libertatem moleste ferunt, quód se prudentiores existimant C. XXIV. *de libert.* l. 10. p. 47. et ex imbecillitatis contemtu corrigi se putant Ibid. l. 13. quodque in honore atque admiratione a pluribus habentur Ibid. l. 17. Senes bis pueri Ibid. l. 26. eos nil magis dedecorat, quam lascivia A. ad C. XVIII. *de libert.* p. 56. hinc senes lascivi ter pueri dicti Ibid.
Senis magister, adagium de iis usurpatum, qui in aliqua re frustra operam ponunt P. *de libert.* p. X.
Socrates virtutem non posse disci contendit P. *de rhet.* p. IX. cur dixerit Themistoclem, Aristidem, et Periclem non reliquisse filios, quales ipsi erant Ibid. p. IX. et X.

S

Socratici philosophi disserendi genus per dialogum eleganter usurparunt P. *de rhet.* p. III.
Sophistae falso jactant, se unos posse politicam edocere, non item philosophos C. XIV. *de rhet.* l. 1. et seqq. p. 21. philosophorum sermones araneorum telis assimilant Ibid. l. 27. verisimilia argumenta certis et exploratis anteferunt C. XV. *de rhet.* p. 23. et C. XVI. p. 25.

T

Themistocles cum Aristide, et Pericle ob politicam virtutem a Socrate laudatus C. XXVI. *de rhet.* l. 13. et seqq. p. 45. Themistöclis de Graecorum classe comburenda consilium a populo Atheniensi rejectum P. *de rhet.* p. X.
Timocrates ajebat se fratrem diligere, ut nemo, eumdemque odisse, ut nemo C. XX. *de libert.* l. 16. et seqq. p. 39. quis fuerit P. p. IX.

V

Virtus a nemine potest ignorari, aut vitium existimari C. XVIII. *de rhet.* l. 8. et seqq. p. 49.
Viri potentiores monitionem haud libenter accipiunt C. XXIII. *de libert.* l. 8. p. 45. ob invidiam se reprehendi putant Ibid. l. 10. monitionem se prohibituros ostendunt l. 17. velut injuriam sibi illatam existimant l. 27.
Voluptatibus et lasciviae dediti perperam ajunt, se non posse a pravis cupiditatibus abstrahi C. XXI. *de libert.* l. 21, p. 41.

Z

Zeno Stoicorum parens Epicuri doctrinam popularem appellabat P. *de rhet.* p. VIII.

ERRATA. CORRIGE.

E lib. *de rhet.*

Pag. 1	l. 8	rursus vero	rursus vero hic
6	l. 8	Col. ClV.	Col. XVIII.
9	l. 20	*τελικτιν*	*τελευτην*
Pag. 23	l. 20	*συνκγρινοντες*	*συγκρινοντες*
29	l. 7	jusjurandum	alicubi jusjurandum
63	l. 2	*συννεουσι*	*συννοουσι*
65	l. 10	*αναρχεσθαι*	*αν αρχεσθαι*

E lib. *de libert.*

Pag. 5	l. 6	dicendi libertati	dicendi libertate
7	l. 14	fuerunt	fuerint
ibid	l. 16	reprehendebant	reprehenderent
11	l. 22	*σεσοσμενυς*	*σεσωσμενος*

HERCVLANENSIVM
VOLVMINVM
QVAE SVPERSVNT
TOMI V.
PARS ALTERA.

NEAPOLI MDCCCXLIII.
EX REGIA TYPOGRAPHIA.

FERDINANDO II. BORBONIO

UTRIUSQUE SICILIAE REGI

PIO FELICI AUGUSTO.

Altera haec Tomi V Herculanensium Voluminum pars, quam Tuo Augusto Nomini dicatam, Ferdinande Rex munificentissime, Tibi nunc sistimus, LXXXVIII complectitur Fragmenta papyri Philodemi περι παρρησιας, *seu* de mores corrigendi libertate, *cujus XXIV fere integras Columnas paucis ante annis in Parte priori edidimus. In hisce vero Fragmentis duo praeter alia maxime ani-*

madvertenda occurrunt; unum scilicet quod non paucas exhibent dictiones, quae in vulgatis ad hanc usque diem Lexicis minime extant, ideoque uni Philodemo debentur: alterum porro, quod in iis satis eminet Auctoris animus ad virtutem comparatus, atque a libidinum intemperantia abhorrens. Quocirca haud dubitamus, quin isthaec Epicurei Philosophi Fragmenta collegae nostri Antonii Octaviani opera illustrata, quae, Te auspice, in lucem nunc prodeunt, apud viros litteratos tum nostrates, tum exteros magno in pretio sint futura. Te, Ferdinande Rex, bonarum artium, ac disciplinarum omnium patronum et vindicem, cum Tua optima Conjuge, totaque Augusta Familia Deus fortunet, ac diutissime incolumem servet.

Ex R. Museo Borbonico XIII Kal. Martias
A. R. S. MDCCCXLIII.

Devoti Numini Maiestatique Tuae
Academici Herculanenses.

ERUDITO LECTORI.

I. En tibi, erudite Lector, Fragmenta papyri Philodemi περι παρρησιας, seu *de libertate mores corrigendi*, cujus XXIV. fere integras Columnas paucis ante annis in priori hujus V. Tomi parte edidimus. Ea sane, quae tam multa sunt, ut bene justo volumini conficiendo sola suffecerint, non pauca litteratis viris animadversione digna exhibere possunt. Verum duo prae aliis omnibus magis notanda videntur; unum scilicet, quod plures voces in ipsis reperies, quarum nullum vestigium omnino in vulgatis ad hanc diem Lexicis apparet, quasque idcirco in adnotationibus indicare haud omittimus (*): alterum vero, quod in iisdem Fragmentis se rigidum honestatis morum, ac temperantiae magistrum haud obscure prodit Philodemus. Et quidem Fragm. XLIII docet adolescentes viris bene animo, et vita constitutis instituendos tradi oportere; eosque carpit discipulos, qui ideo de pravorum praeceptoris morum imitatione se excusare conantur, quod ab ipso diligantur, ac benevole tractentur. Tum Fragm. XLIV. addit, adolescentium institutioni praeceptorem non modo optimis praeditum moribus, sed benevolum quoque, et vitiosas animi affectiones curare scientem destinandum esse, ut ab optimo ii pulcherrima reportare studeant. Ad haec Fragm. XLV. suae disciplinae philosophos commendans, illos sua quoque aetate vitae integritate insignes, imo in se ipsos severos cum multa fiducia aliorum mores emendare non desistere testatur. Deinde Fragm. XLVIII profitetur Epicureos minime dubitare de prava cupiditate suos admonere discipulos; et quosdam redarguit sapientes, qui istam reprehendere non audebant, illosque praesertim qui eamdem fatum, et bonae indolis indicium dicebant: hosque postremos appellare videtur Fragm. LX. γοητας, idest *praestigiatores*, qui vitiosos adolescentes suis blanditiis magis perverterent. Demum Fragm. LXXX. ait aliquos inveniri discipulos adeo indociles, et inverecundos, ut si sapiens dicat se neminem nudum adspicere velle, isti contra audeant impudenter ea facere, quae omnino dedecent.

II. Iam vero hoc nostrum de Philodemo judicium gravi Ciceronis testimonio firmandum censemus: qui profecto non modo eum cognovit, dum Romae vixit, ac discipulum L. Pisonem habuit, sed fortasse familiariter etiam tractavit. Tullius igitur *Orat.* in L. Pisonem c. 29. de carminibus verba faciens, quibus Philodemus a Pisone rogatus ipsius vitam libidinosam et voluptuariam descripsit, haec habet: *poema facit ita festivum, ita concinnum, ita elegans, nihil ut fieri possit argutius: in quo reprehendat eum licet, si qui vult, modo leviter, non ut improbum, non ut audacem, non ut impurum, sed ut Graeculum, ut assentatorem, ut poetam. Devenit, vel potius incidit in istum eodem deceptus supercilio Graecus,*

(*) Inter voces papyri omnibus Lexicographis ignotas perperam relatae sunt hae quatuor, videlicet αντιμεταδιδωμι, επιλογιστικως, επαισθησις, κατεγχειρω.

atque advena, quo tam sapiens et tanta civitas: revocare se non poterat familiaritate implicatus, et simul inconstantiae famam verebatur: rogatus, invitatus, coactus ita multa ad istum de isto scripsit, ut omnes libidines, omnia stupra, omnia coenarum conviviorumque genera, adulteria denique ejus elegantissimis versibus descripserit.

III. Hoc autem Ciceronis de Auctore nostro judicium Cl. interpres papyri Philodemi *de Musica* §. X. Praef. haud a veritate alienum, quin et ex eodem de *Musica* volumine valde comprobari existimavit; ex quo, ut ipse ait, *translucet animus satis ad bonitatem comparatus, et ab intemperantia abhorrens.* Quapropter mirari subit, cur §. IX. ejusdem Praef. Cl. Scriptor primus e MSS. codicibus Vaticano, et Barberino integrum proferens hoc Philodemi epigramma:

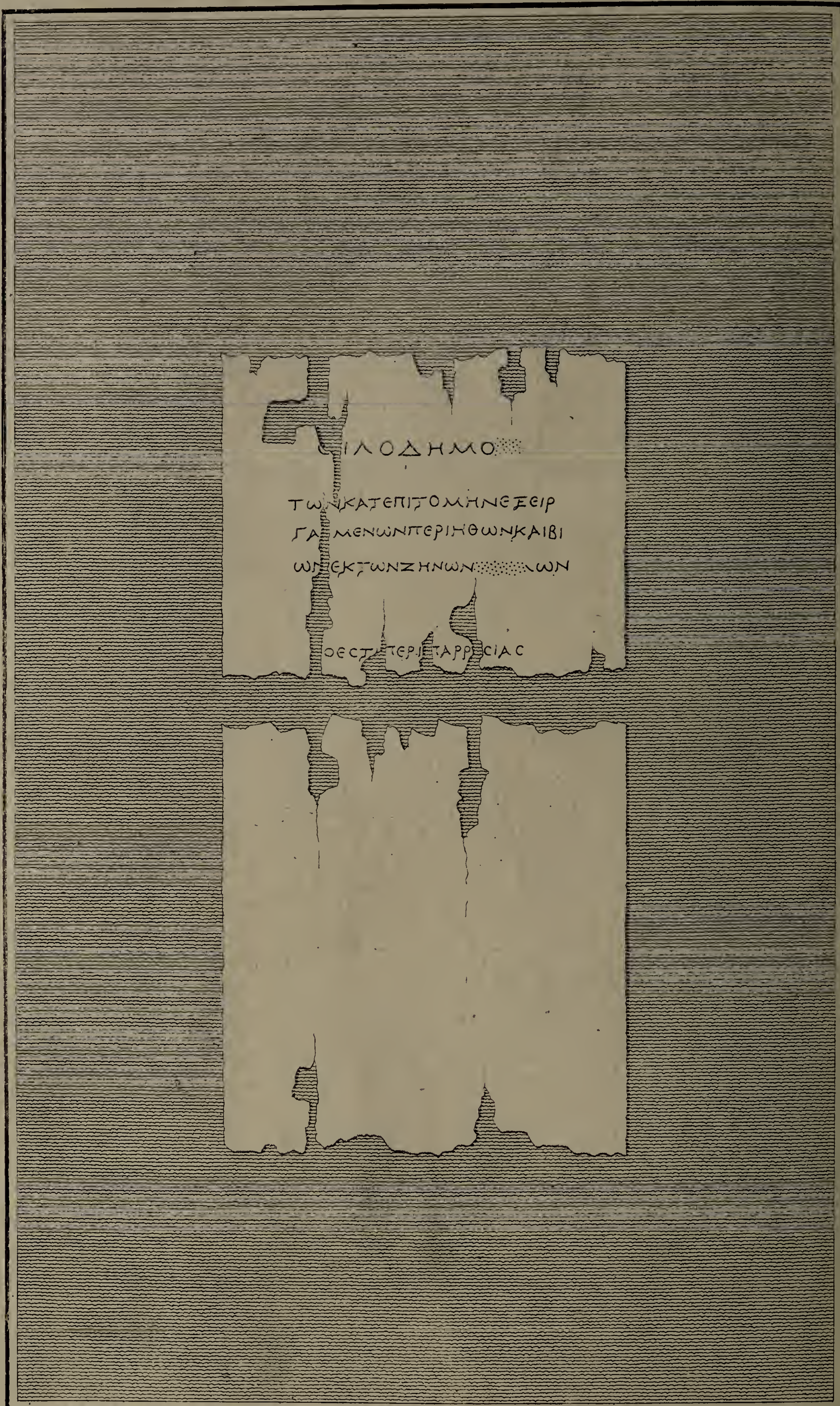
Αυριον εις λιτην καλιαδα, Φιλτατε Πεισων,
Εξ ενατης ἑλκει μȣσοφιλης ἑταρος
Εικαδα δειπνιζων ενιαυσιον · ειδ' απολειψῃς
Ουθατα, και βρομιου χιογενη προποσιν,
Αλλ' ἑταρȣς οψει παναληθεας, αλλ' επακȣσῃ
Φαιηκων γαιης πȣλυ μελιχροτερα ·
Ην δε ποτε τρεψῃς και ες ἡμεας ομματα, Πεισων,
Αξομεν εκ λιτης εικαδα πιοτερην,

quo quidem epigrammate ad epulas anniversarias die Epicuri natali Pisonem discipulum vocabat Philosophus, mirari, inquam, subit, cur ea penultimi versus verba ην τρέψῃς και ες ἡμεας ομματα, *si ad nos oculos converteris*, velut παιδεραστικως dicta acceperit, ut scilicet *modestam rei turpis sollicitationem* indicarent, ideoque carmen non ad L. Pisonem patrem, sed ad adolescentulum filium suae disciplinae traditum, a Philodemo missum putaverit. Nam primo praeterquam quod nullum παιδεραστειας indicium allata verba exhibent; ex iis, quae ad sextum versum Vir Cl. praeclare de acroamatis adnotavit, quae ad coenam vocatis pollicetur Epicureus philosophus, facile advertere poterat, versum sequentem ad acroamata eadem referri, quae ut attente audiantur, ipse postulat. Deinde si tam aperte, atque inverecunde in Urbe orbis terrarum principe se pueros suae institutioni commissos deperire declarasset Philodemus, quî fieri poterat, ut Cicero, qui profecto Epicureae doctrinae erat infensissimus, eum non improbum, non impurum, sed tantum assentatorem judicari vellet? aut qua fronte ipse palam affirmare ausus esset, suae sectae homines valde rigidos, et in se ipsos severos, pravos discipulorum mores corrigendos ac reprehendendos nimis fidenter suis etiam temporibus curare (*)?

IV. Nec porro obstat, quod Asconius *comment.* in Tullii *Pisonianam* esse Philodemi poemata lasciva testatur, et hodie quoque inter vetera Graeca Epigrammata ejusdem nonnulla lasciva numerantur: nam credibile admodum est, nostrum Auctorem ea juvenili aetate scripsisse, antequam gravitatem induens philosophicam, adolescentes sapientia imbuendos susciperet. Ceterum quidquid sit de privata Philodemi vita, nos heic loquimur de doctrina, quam suis scriptis profitebatur, quaeque omnino lasciviae, et intemperantiae erat adversa. Et sane praeter ea, quae e Fragmentis volum. περι παρρησιας in medium jam adduximus, quod ad amorem attinet, puerorum praesertim, quem plures veteres philosophi haud damnabant, modo libidine

(*) Postquam haec scripseramus, ex *Commentario* Cl. collegae nostri Frederici Iacobs in *Brunckii Analecta* cognovimus, eum hoc ipsum, quo de agimus, Philodemi epigramma illustrantem, παιδεραστικην penultimi versus interpretationem pariter improbare, ac refellere, praetereaque haud a sua diversam Cl. itidem collegae nostri Raoul Rochette sententiam citare.

vacaret; Noster contra, magistri vestigiis insistens Col. XIII. voluminis *de Musica* illum esse μεγα κακον *magnum malum*, nec unquam posse honestum evadere diserte pronunciat. Norunt enim eruditi, Epicurum adversus Stoicos, amorem amicitiae ab amore stupri distinguentes, contendisse amorem ad sensuum voluptatem tantum spectare. Qua quidem in quaestione illud maxime animadvertendum occurrit, quod Cicero potius Epicuro, quam Stoicis virtutis magistris assentitur; sic enim scribit lib. IV. *Tusculan: Ad magistros virtutis philosophos veniamus, qui amorem negant stupri esse, et in eo litigant cum Epicuro non multum, ut opinio mea fert, mentiente: quis est enim amor iste amicitiae? Cur neque deformem adolescentem quisquam amat, neque formosum senem?* Sed et ex hac ipsa inter Stoicos, atque Epicuri asseclas de amore concertatione haud temere conjicere licet Philodemum, cum Fragmento XLVIII. paullo ante citato declarat suae disciplinae homines liberius discipulos περι παθους *de prava cupiditate* redarguere, et quosdam vituperat sapientes fatum praeclaraeque indolis indicia eamdem vocantes; nomine του παθους non generatim quamlibet animi vitiosam cupiditatem designare, sed solum amorem, seu παθος ερωτικον, uti eum Col. V. *de Musica* appellat: et sapientum nomine, qui eumdem fatum, ac bonae indolis indicia vocabant, adversarios Stoicos significare velle. Atque hactenus satis de Fragmentis voluminis περι παρρησιας praefati sumus.

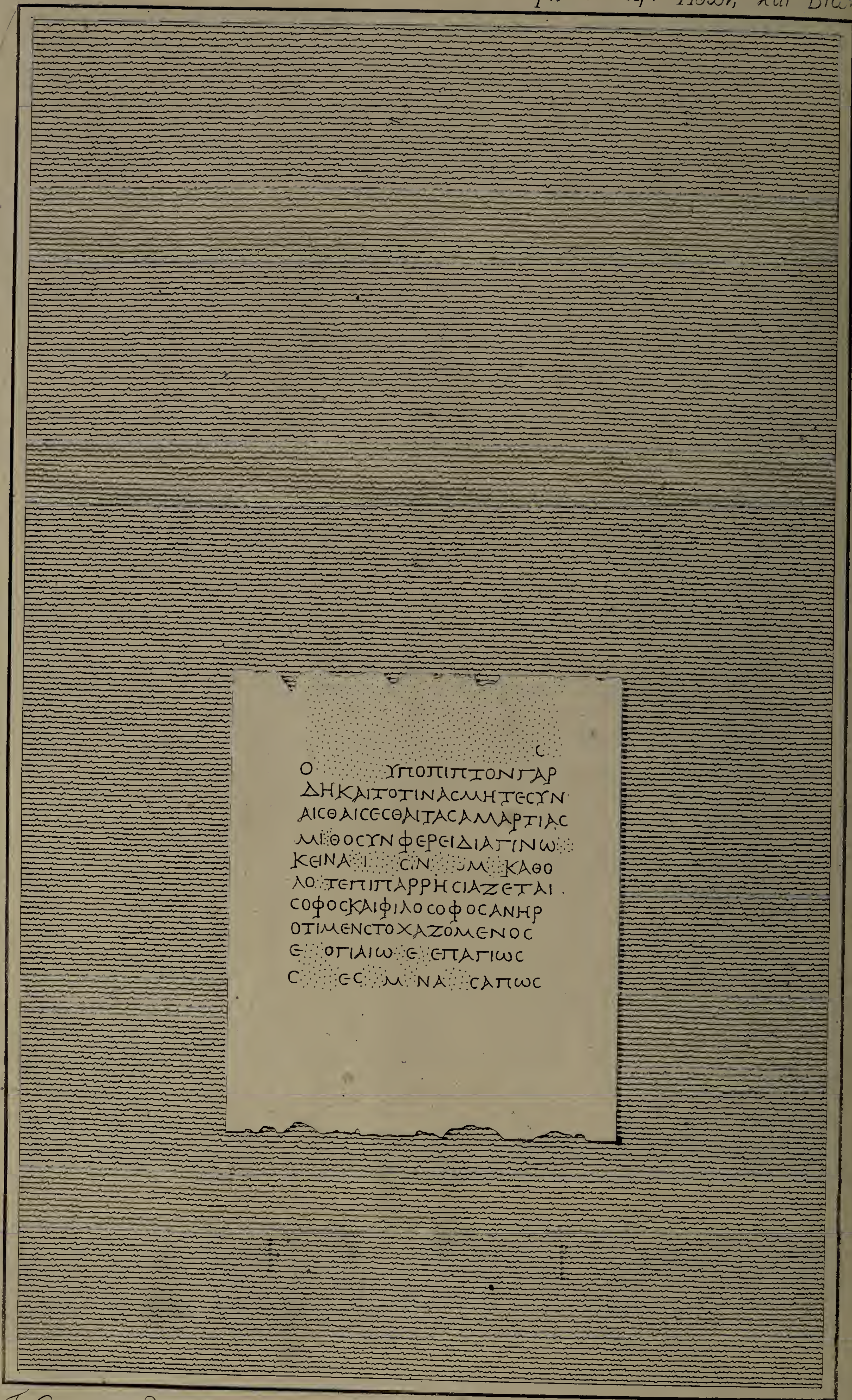
Fran.° Casanova dis. *Ant.° Casanova inc.*

PHILODEMI

SERMONUM DE VITA ET MORIBUS

COMPENDIARIA RATIONE EXCERPTORUM E ZENONIS LIBRIS

..... QUI EST DE DICENDI LIBERTATE

F. Casanova dis. R. Biondi inc

FRAGMENTUM I.

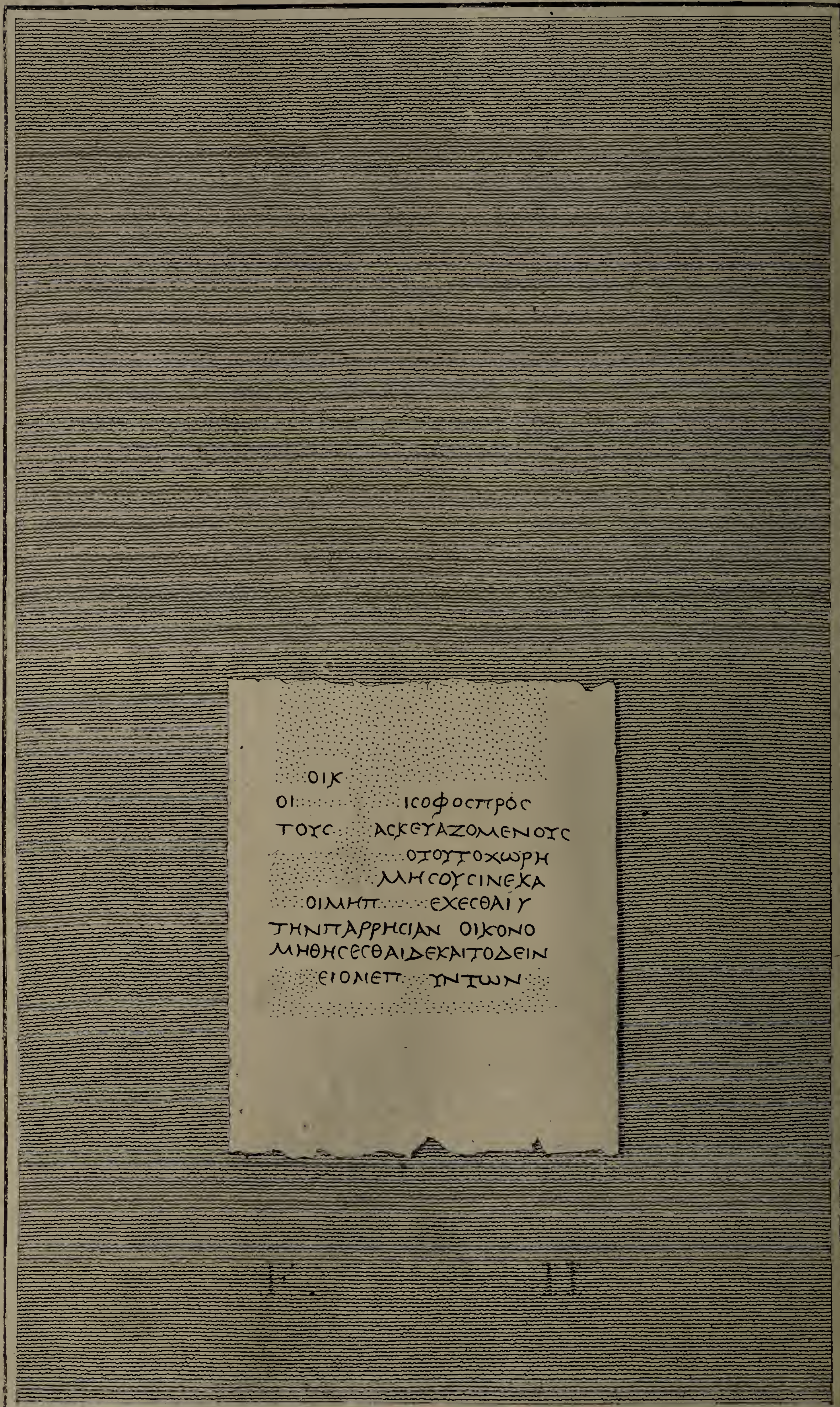
. . . .
. . . .
. . . . . ὑποπιπτον γαρ δη και το τινας μητε συναισθησεσθαι τας ἁμαρτιας, μηθ᾽ ὁ συμφερει διαγινωσκειν, αξιον συγγνωμης· καθολου τ᾽ επιπαρρησιαζεται σοφος και φιλοσοφος ανηρ, ὁτι μεν στοχαζομενος ευλογιᾳ. . . . .

. . . .
. . . .
. . . nam id quod sane contingit, ut nonnulli nec sibi erratorum sint conscii, neque intelligant, quod prodest, venia est dignum: ac generatim loquendi libertate utitur vir sapiens, et philosophus, quod quidem conjiciens rationi congruenter. . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 8. επιπαῤῥησιαζεται.). Compositum επιπαῤῥησιαζομαι in Lexicis adhuc vulgatis minime reperitur.

Lin 11. ευλογιᾳ.). Apud Lexicographos ευλογια denotat *bonum sermonem*, *laudem*, *benedictionem:* verum in hoc loco a Philodemo sumitur pro *verisimili ratione*, seu *probabilitate*, ut ευλογιᾳ στοχαζεσθαι idem sit, atque ευλογως στοχαζεσθαι, idest *rationi congruenter conjicere.*

Fra. Casanova dis. *Giu. Casanova inc.*

FRAGMENTUM II.

. . . .

. . . .

. . . . . ειδ' ειποι σοφος προς τους κατασκευαζομενους, ὡς ου ταυτο τουτο χωρη, πως τολμησουσιν εκαστοι μηποτ' ανεχεσθαι την παρρησιαν; Οικονομηθησεσθαι δε και το δειν

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

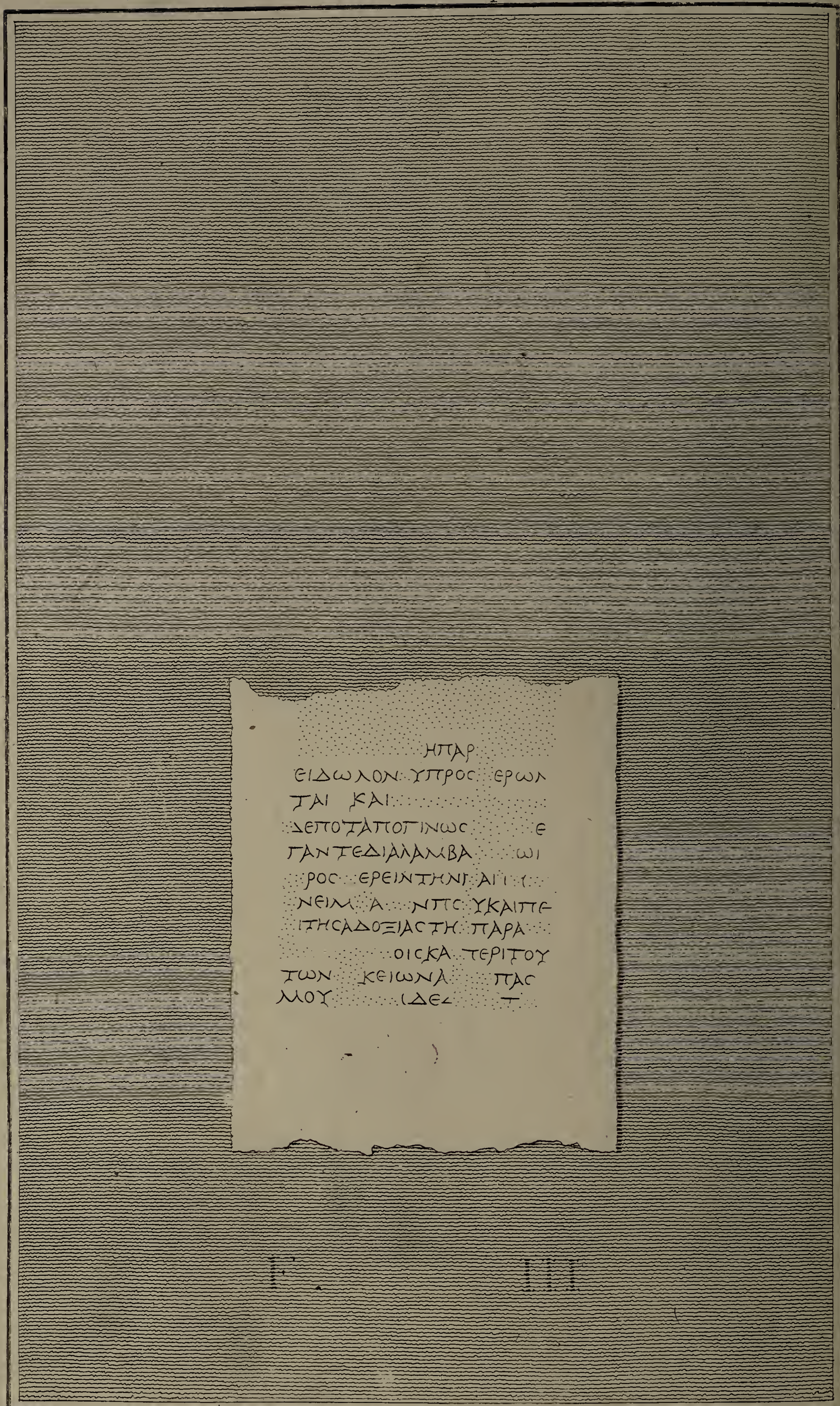
. . . . .si vero dicat sapiens discipulis, se hoc ipsum non probare, quonam pacto audebunt singuli libertatem loquendi nunquam ferre? Adhiberi autem illam oportere. . .

. . . .

. . . .

Lin. 4. κατασκευαζομενους.). Κατασκευαζομαι tum hoc, tum pluribus aliis hujus papyri locis a Philodemo passiva, non activa significatione accipitur; ideoque κατασκευαζομενος non est heic *institutor*, et *praeceptor*, sed *qui instituitur*, seu *discipulus*. Emendare igitur oportet, quod in Adnot. ad Col. XII. hujus ejusdem papyri scripsimus, verbum κατασκευαζεσθαι a Philodemo eo loci pro *docere* et *instituere* usurpari: ac propterea Auctoris verba, quae in extrema columna leguntur, των ὑπ' αυτων κατασκευαζομενων παρρησιαν, omnino reddenda sunt *eorum*, *qui ab ipso instituuntur*, seu potius *beneficiis ornantur*, *libertatem*; non, ut vertimus, *consiliatorum*, *qui sibi subsunt*, *libertatem*.

Lin. 5. χωρη.). Verbum χωρειν heic non *intelligere*, ac *comprehendere*, qua notione saepe sumitur, significare videtur; sed potius *probare*, vel *assentiri*.

Fran. Casanova dis   Giu. Casanova inc.

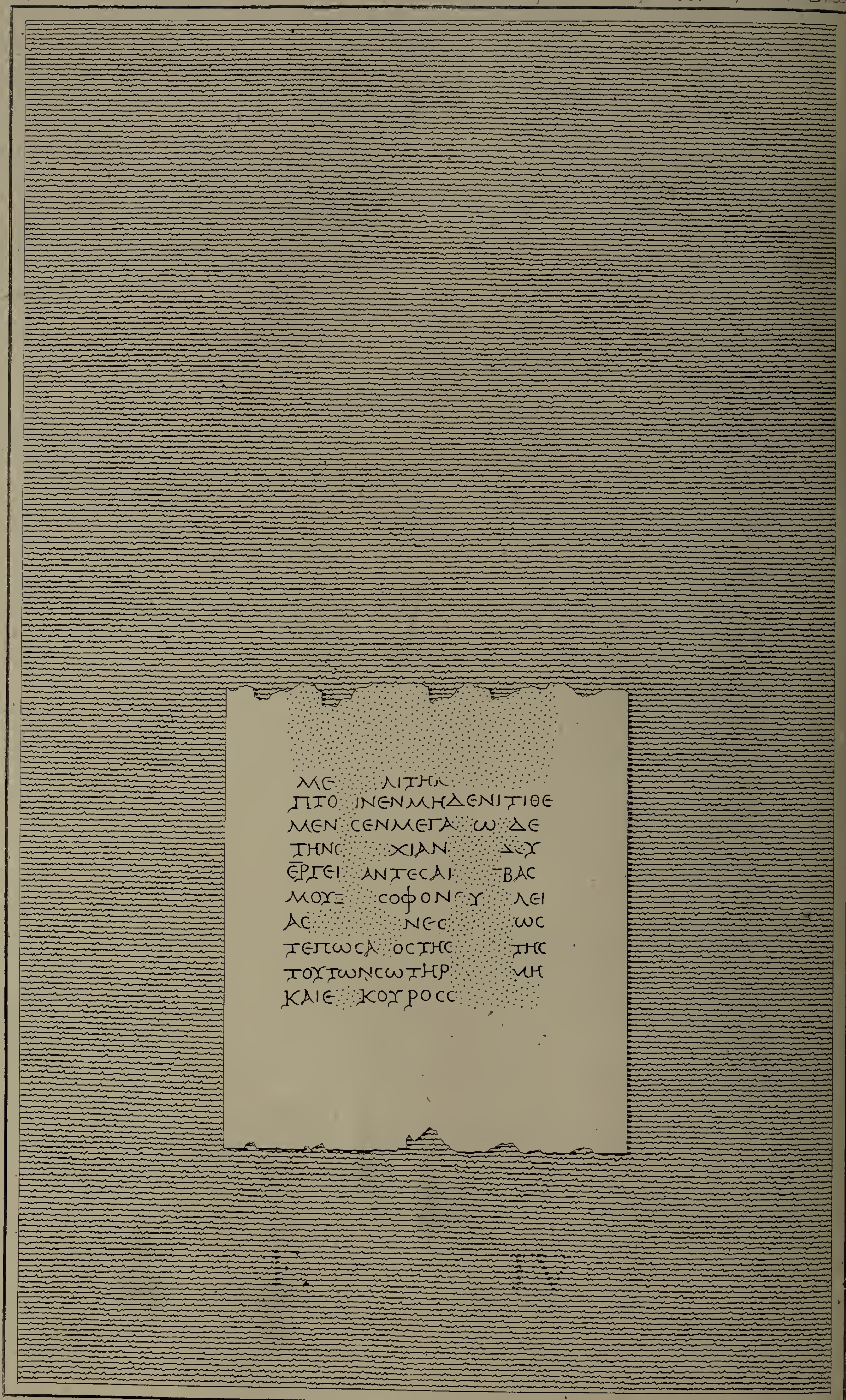
FRAGMENTUM III.

. . . .
. . . .
. . . . μη-
δεποτ' απογινωσκων δε
παντ' εδιαλαμβαν' αυτω
προσφερειν την παιδει-
αν, ει μη αλιαν που, και πε-
ρι της αδοξιας της παρ' αλ-
λοις εταιροις, και περι του
των οικειων αποσπασ-
μου. . . . .

. . . .
. . . .
. . . . . nunquam desperans omnino statuit ipsi doctrinam inculcare, sed aliquando inutilem, et de infamia apud alios sodales, et de rerum domesticarum interdictione . . . .

ADNOTATIONES.

Videtur in hoc fragmento Philodemus de Epicuro, vel alio Sapiente verba facere, qui aliquem e suis discipulis ad bonam frugem revocare studens, ostendebat eum, ni mores emendaret, et infamia apud socios notandum fore, et rerum suarum administratione prohibendum.

F. Casanova dis.

R. Biondi inc.

FRAGMENTUM IV.

. . . .

. . . . του μεν πολιτην τω λογω πτοειν εν μηδενι τιθεμενος, εν μεγαλω δε την γ' ἡσυχιαν. Αρ' ουδ' ευεργετησαντες απ' εκβασμου τον σοφον συωλειας αιτιαν αν εσχοιεν· ὡστε πως αποστησας δε της τουτων σωτηριας, μη και Επικουρος ειη αιτι(ος;

. . . .

. . . .

civem quidem eloquentia terrere nihili aestimans, magni vero quietem faciens. Utique haud succurrentes Sapienti, perniciei culpa simul tenerentur: quomodo ergo horum salutem deserens Epicurus culpa careret?

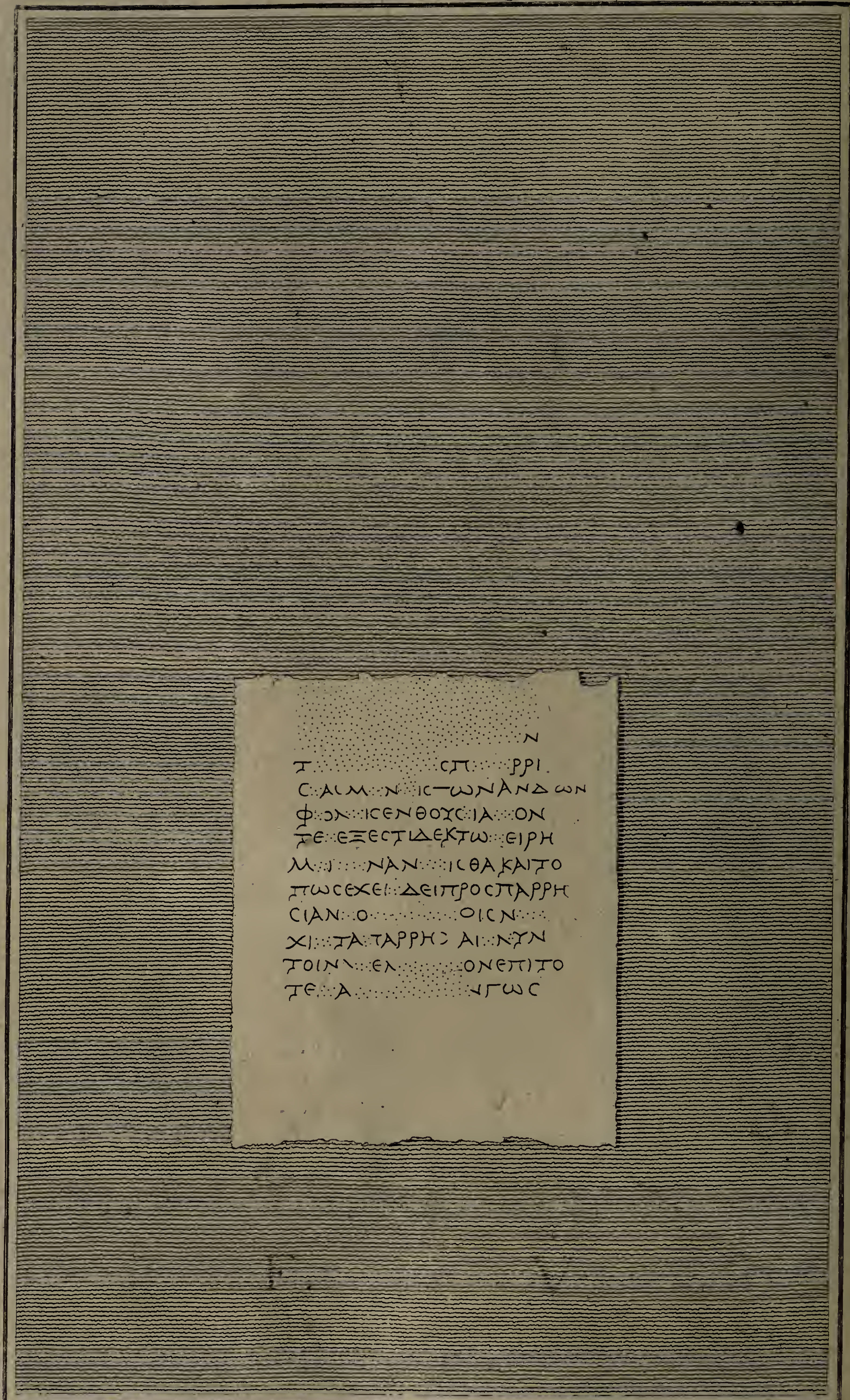
Lin. 4. πτοειν). Epicurum commendat Auctor, quod a capessenda republica alienus tranquillitatem magni duxerit; simulque animadvertit non otiosam ipsum vitam transegisse, sed omne tempus in discipulis corrigendis, atque ad virtutem excitandis insumsisse. Quod autem *terrere cives oratione* maluerit heic dicere Philodemus, quam *agere ad populum*, vel *concionari*, hoc inde factum opinamur, quod ad vehementem Periclis eloquentiam adludere is voluit, qua fulgurare et tonare summus ille orator videbatur; uti ex Aristophanis Achar. v. 529. habemus:

Εντευθεν οργῃ Περικλεης Ουλυμπιος
Ηστραπτεν, εβροντα, ξυνεκυκα την Ἑλλαδα.
Hinc ira Pericles Olympius
Fulgurabat, tonabat, miscebat Graeciam.

Lin. 7. et seq. εκβασμου). Verbale εκβασμος, ab εκβαινω ortum, in nullo reperitur vulgato Lexico.

Lin. 8. τον σοφον). Σοφος ille, seu sapiens, cui illi, qui post naufragium non subvenirent, culpae simul rei essent, vel est Simonides Poëta, de cuius naufragio agit Phaedrus lib. IV. Fabul. vel Aristippus Philosophus, quem eamdem calamitatem passum esse tradit Vitruvius prooem. lib. VI. Archit.

Ibid. et seq. συνωλειας). Vox συνωλεια a συνολλυμι originem ducit, licet ea in editis Lexicis minime inveniatur: sed quemadmodum ex εξολλυμι fit εξώλεια, ita a composit οσυνολλυμι, quod sane in Londinensi H. Stephani Lexico habetur, fieri potuit συνωλεια.

Fran. Casanova dis.

Giu. Casanova inc.

FRAGMENTUM V.

. . . .

. . . .

. . . . ὡς πεπαρρησιασμεναις των ανδρων φωναις ενθουσιαζοντες. Εξεστι δ' εκ των ειρημενων αν ισασθαι και το πως εχειν δει προς παρρησιαν τον εν πολλοις αντεχοντα παρρησιαις . . . . . .

. . . .

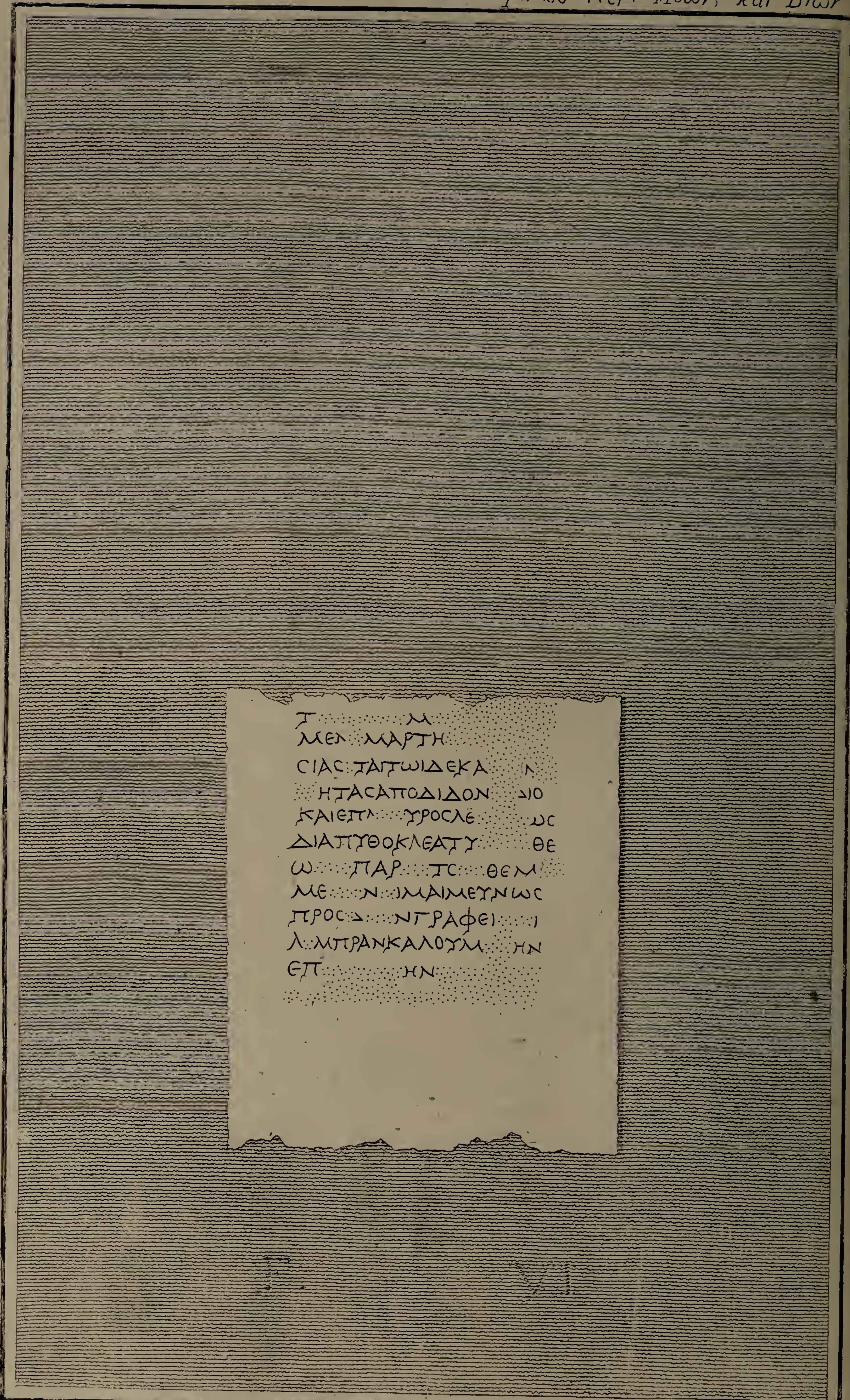
. . . .

. . . . veluti liberioribus hominum vocibus numine afflati. Ex dictis vero noscere licet, quomodo oportet adversus loquendi libertatem eum esse affectum, qui in multis minime fert objurgationes . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 3. et seqq. ὡς πεπαῤῥησιασμεναις των ανδρων φωναις). Docet in hoc fragmento Epicureus noster, viros sapientes, qui adversus hominum vitia libertate utuntur, veluti numine afflatos habendos esse, propchereaque iis parendum. Et sane veteres non modo poetis, verum illis quoque, qui sapientiae laude excellerent, ενθουσιασμον quemdam tribuisse videntur: qua de caussa apud Plutarchum in *Solone* σοφια ενθουσιαστικη legitur, idest *sapientia quae numine afflante concipitur.*

Φιλοδ περι Ηθων, και Βιων

Fran. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

FRAGMENTUM VI.

. . . .
. . . . προς τους
μεν ἁμαρτησαντας παῤῥη-
σιασεται τω δε και καθη-
γητας αποδιδοναι. Διο
και Επικουρος λεγων, ὡς
δια Πυθοκλεα τυχην θε-
ωσει παρα το τεθεμισ-
μενον, ὁμαιμευνως
προς Διον γραφει την
λαμπραν καλουμενην
επιστολην. . . . .
. . . .

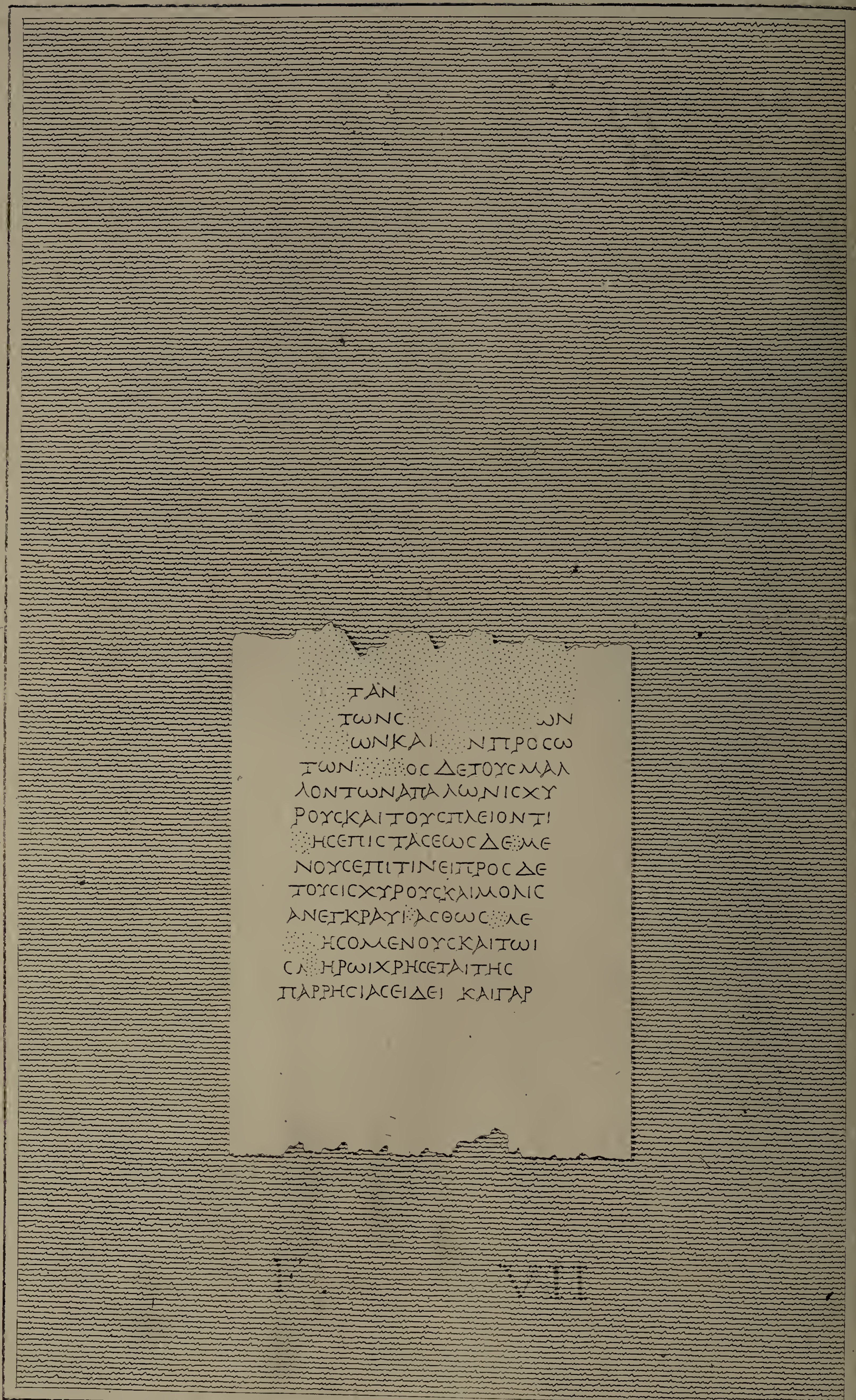
. . . .
. . . . adversus errantes libertate utetur, etiam institutores destinando. Quare Epicurus dicens, se propter Pythoclem fortunam inter Deos relaturum praeter ius fasque, sat benevole ad Dium epistolam scribit, quae *splendida* appellatur. . . . .
. . . .

Lin. 7. δια Πυθοκλεα). Pythocles, de quo heic Philodemus, Epicuri discipulus fuit, ad quem idem Epicurus epistolam *de rebus sublimibus* scripsit, a Laërtio nobis servatam. Cur autem dixerit Epicurus se praeter jus fasque fortunam Pythoclis caussa inter Deos esse relaturum, facile intelligemus, si animadvertamus eum docuisse minime fortunam esse Deam habendam; quemadmodum ex ipsius ad Menoeceum epistola apud Laërtium L. X. ex Gassendi editione colligitur, ubi sub finem haec leguntur: την δε τυχην ουτε θεον, ώς οἱ πολλοι νομιζουσι, ὑπολαμβανε (ουδεν γαρ ατακτως θεῳ πραττεται), ουτε αβεβαιον αιτιαν ...... κρειττον ειναι νομιζων ευλογιστως ατυχειν, η αλογιστως ευτυχειν. *Fortunam vero neque Deam habeto, uti vulgus putat (nihil enim inordinatum a Deo efficitur), neque instabilem bonorum et malorum caussam.......melius existimans ratione bene inita esse infelicem, quam ratione male inita fortunatum fieri.* Huc accedit, quod is negans, ut est notissimum, hominum generi a Diis consuli, ac provideri, ullamque piorum et impiorum rationem haberi, haud sane poterat, ni sibimet repugnare vellet, fortunam Deam existimare, per quam opinabatur multitudo αρχας μεγαλων αγαθων, η κακων χορηγεισθαι, *magnorum* scilicet *bonorum, vel malorum suppeditari occasiones:* quae quidem verba in eadem ad Menoeceum epistola habentur. Cum vero Epicurus heic, Philodemo teste, dicat se propter Pythoclem fortunam ad Deos esse evecturum, his videtur indicare verbis, se adeo vehementer Pythoclem diligere, ejusque caussa omnia cupere, ut suam quoque deserere sententiam sit paratus, nec plane ipsam dubitet fortunam Divam agnitam precibus ac votis fatigare, quo illi favere, ac propitia adesse velit.

Lin. 8. et seq. τεθεμισμενον). Scriptum in αυτογραφῳ cernitur τεθομισμενον amanuensis incuria.

Lin. 9. ὁμαιμευνως). Ὁμαιμευνως, vox Lexicographis ignota, in αυτογραφῳ legitur; quam, nisi ex librarii errore ortam velimus, nullo negotio ex ὁμαιμος *consanguineus*, et ευνοως *benevole* derivare possumus, ut idem sit, ac *fraterna benevolentia.*

Lin. 10. Διον). Dius hic unus erat ex amicis, seu discipulis Epicuri; cujus tamen nulla apud veteres habetur mentio. Fortasse in epistola ad Dium scripta Epicurus eum rogavit, ut veluti paedagogus ipsius Pythoclis mores corrigeret.

F. Casanova dis. R. Biondi inc.

FRAGMENTUM VII.

. . . .

. . . . . προς δε τους μαλλον των απαλων ισχυρους, και τους πλειον τι της επιστασεως δεομενους επιτεινει· προς δε τους ισχυρους, και μολις αν εγκραυγασθ᾽ ὡς μεμνησομενους και τω σκληρω χρησεται της παρρησιας ειδει . . . .

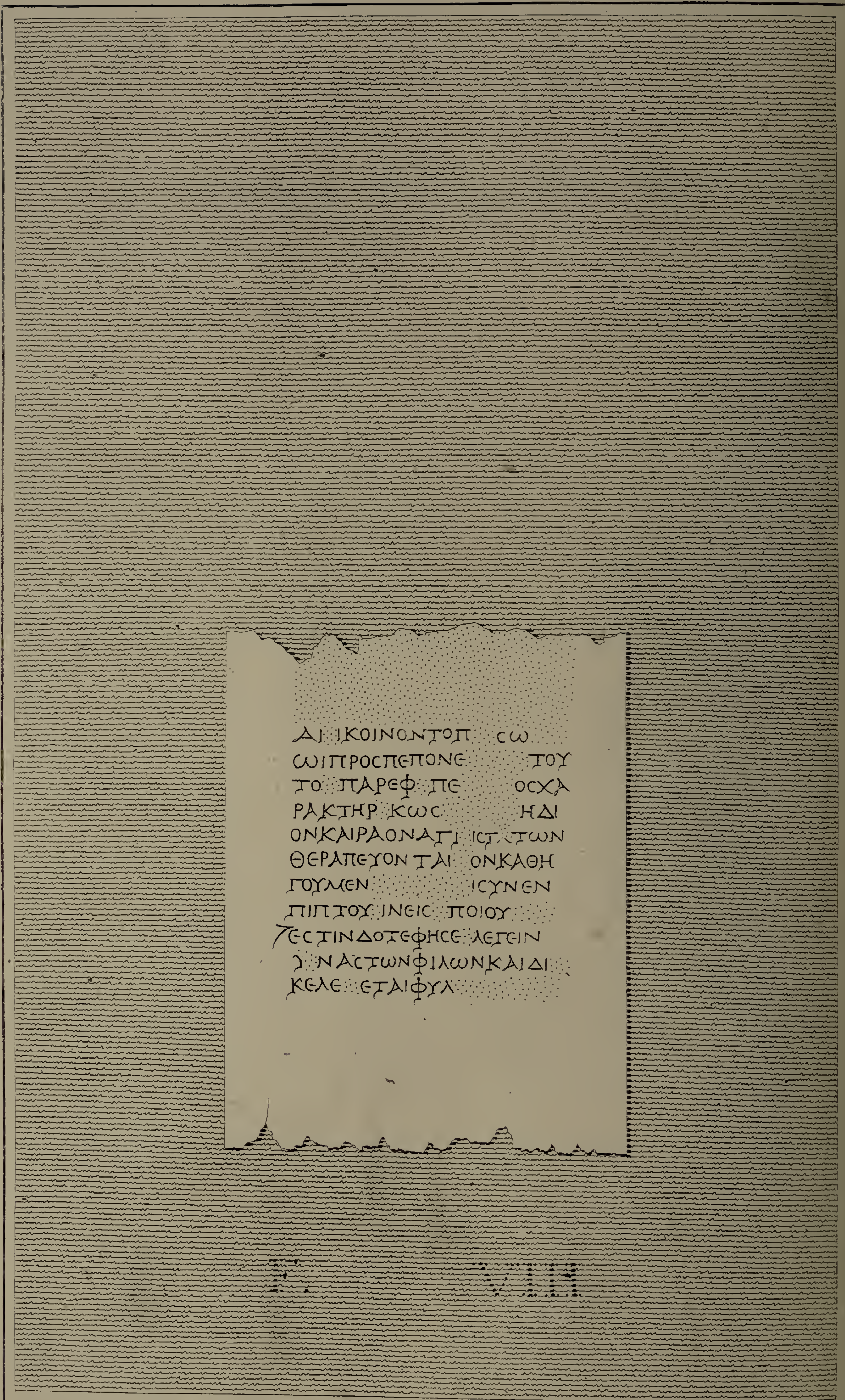
. . . .

. . . . adversus puerorum robustiores, et quid amplius cura indigentes *libertatem* auget: adversus autem robustos, ac vix ea memoria retinentes, quae elata voce inculcantur, duro libertatis genere utetur . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seqq. προς δε τους μαλλον των απαλων ισχυρους). Vult heic Auctor majori libertate, quam pueros, eos esse objurgandos, qui aetate magis creverunt; tum ex his si qui facile monita obliviscuntur, acrius increpandos.

Lin. 8. εγκραυγασθ' ὡς). Compositum εγκραυγαζω, unde εγκραυγαστος, frustra quaeritur in vulgatis Lexicis.

F. Casanova dis. R. Biondi inc.

FRAGMENTUM VIII.

. . . .

ῷ προσπεπονθεναι τουτον παρεφεπεται προσχαρακτηρικως· ὁταν δ' ἡδιον, και ῥᾳον αγχιστατων θεραπευοντ' αλλον καθηγουμενον ζητωσι, συνεμπιπτουσιν εις ὁποιους αν. Εστιν δ' οτε φησει λεγειν τινας των φιλων, και διακελευσεται. . . . .

. . . .

cui ut hic adhaereat, ex indole sequitur: cum vero alium lenius et facilius proximis curantem quaerunt praeceptorem, in qualescumque incidunt. Aliquando autem inquiet amicos quosdam narrare, ac praecipiet . . . .

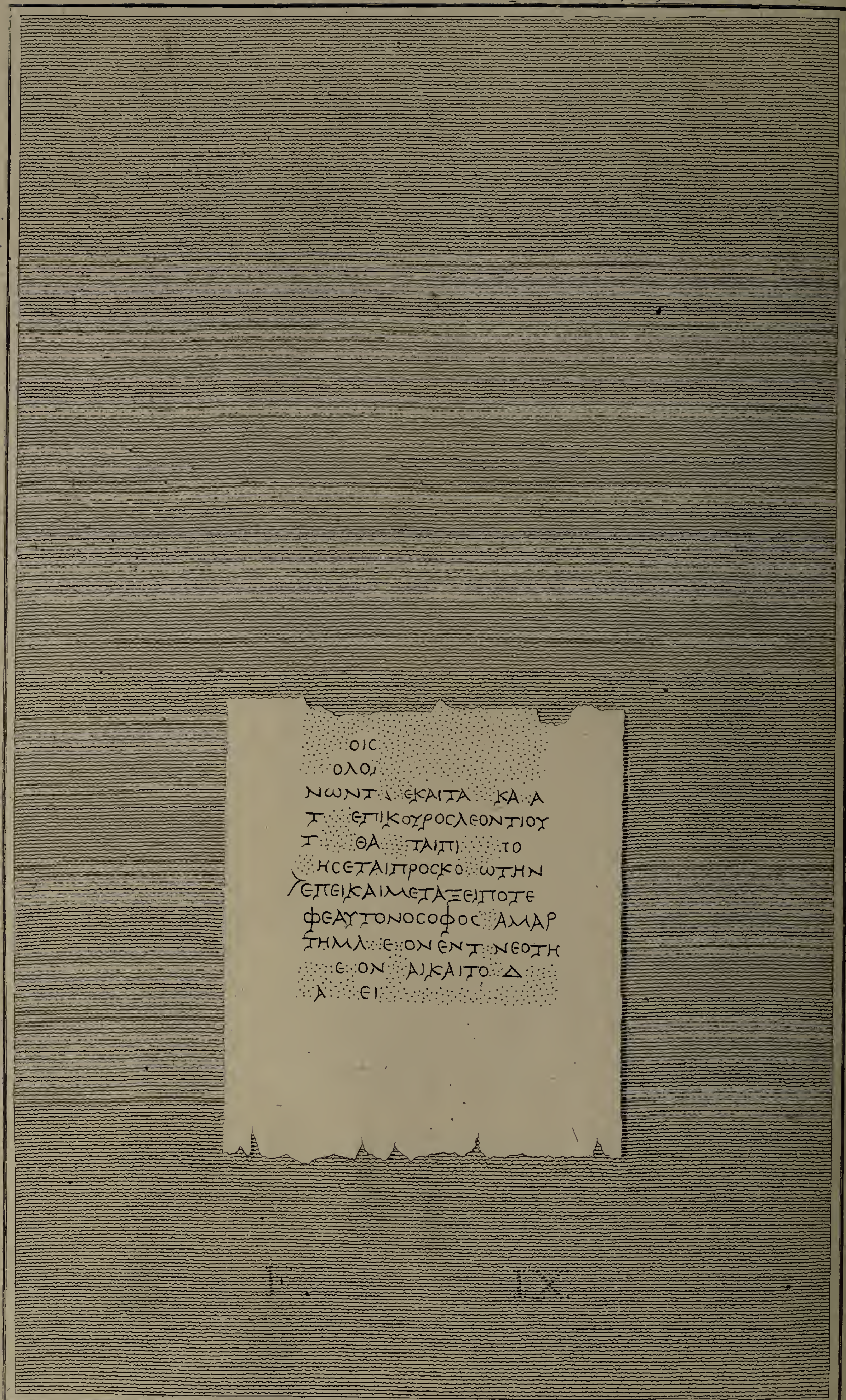
ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seq. ὡς προσπεπονθεναι τουτον). Hujus fragmenti ea esse videtur sententia, discipulos praeceptoris tristis et severi plerumque libertatem haud ferre, atque alios sibi quaerere faciliores ac blandiores; vel si quis illum ferat, id ex severa ipsius discipuli indole evenire. Quare addit Noster, aliquando magistrum, cum aliquid correctionem aspernantibus praecipere vult, id dicere se ab amicis accepisse.

Lin. 3. παρεφεπεται). Decompositum παρεφεπομαι nulla exhibent Lexica.

Ibid. et seq. προσχαρακτηρικως). Hujus adverbii nullum in editis Lexicis extat vestigium.

Lin. 5. αγχιστατων). Αγχιστατος minime in Lexicis vulgatis reperitur: sed sicut a κυδιστος factum est aliud superlativum κυδιστατος, ita ab αγχιστος, *proximus*, facile fieri potuit αγχιστατος.

ΟΙϹ
ΟΛΟ
ΝΩΝΤ ΕΚΑΙΤΑ ΚΑ Α
Τ ΕΠΙΚΟΥΡΟϹΛΕΟΝΤΙΟΥ
Τ ΘΑ ΤΑΙΠΙ ΤΟ
ΗϹΕΤΑΙΠΡΟϹΚΟ ΩΤΗΝ
ΕΠΕΙΚΑΙΜΕΤΑΞΕΙΠΟΤΕ
ΦΕΑΥΤΟΝΟϹΟΦΟϹ ΑΜΑΡ
ΤΗΜΑ Ε ΟΝ ΕΝΤ ΝΕΟΤΗ
Ε ΟΝ ΑΙΚΑΙΤΟ Δ
Α ΕΙ

Fran. Casanova dis.   Giu. Casanova inc.

FRAGMENTUM IX.

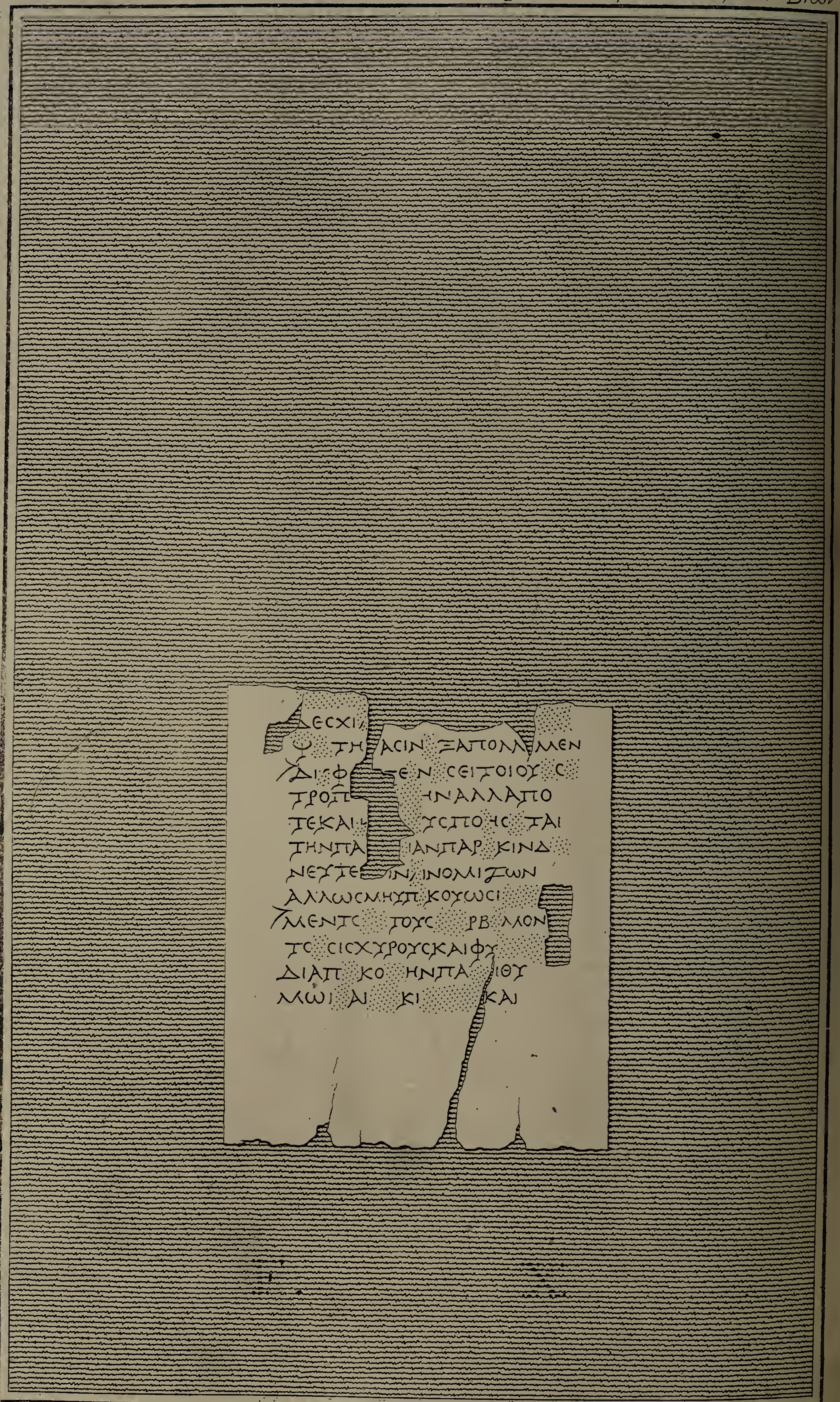
. . . .
. . . . και ἁ-
τιν’ Επικουρος Λεοντιου
τ’ αισθανεται, παρυπο-
θησεται προς Κολωτην·
επει και μεταξει ποτ’ ε-
φ’ ἑαυτον ὁ σοφος θ’ ἁμαρ-
τημ’ αφετον εν τῃ νεοτη-
τι . . . .

. . . .
. . . . et quae-
cumque novit Epicurus de Leon-
tio, Colotae attribuet: siquidem
etiam in se ipsum transferet ali-
quando sapiens vitium aliquod so-
lutius in juventute . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seq. και ἀτιν' Επικουρος). Ostendit hoc loco Auctor, interdum sapientem, ut monitio amice accipiatur, discipuli alicujus errata velut ab alio discipulo admissa vituperare, perinde ac si ex. g. Epicurus Coloten de iis monere non dubitet, quae errasse Leontium noverit. Quin et illud addit, praeceptorem aliquando sibimet ea affingere, quae maxime peccare consueverunt juvenes. Porro Colotes, de quo heic Philodemus, a Laertio inter celebres Epicuri discipulos numeratur; idemque est, adversus quem duos conscripsit libros Plutarchus. Leontium vero et ipsa, Athenaeo teste lib. XIII. sub Epicuro philosophiae operam navavit; cujus feminae Laertius quoque lib. X. et Cicero 1. *de Nat. Deorum* meminere.

Lin. 4. et seq. παρυποθησεται). Παρυποθησεται scripsisse videtur Noster, uti et sensus indicat, et ex elementis adhuc exstantibus conjicere datur; quamvis in nullo Lexico παρυποτιθεσθαι inveniri fatendum sit.

G. B. Casanova dis. *L. Corazza inc.*

FRAGMENTUM X.

. . . .

. . . .

Διο φιλοφρονησει τοιουτοις τροποις· ου μην αλλα ποτε και εις αυτους ποησεται την παρρησιαν, παρακινδυνευτεον ειναι νομιζων αλλως μη υπακουωσι. Αλλα μεντοι γε τους υπερβαλλοντας ισχυρους και φυσιν δια προκοπην παντι θυμω και τε κινησει, και

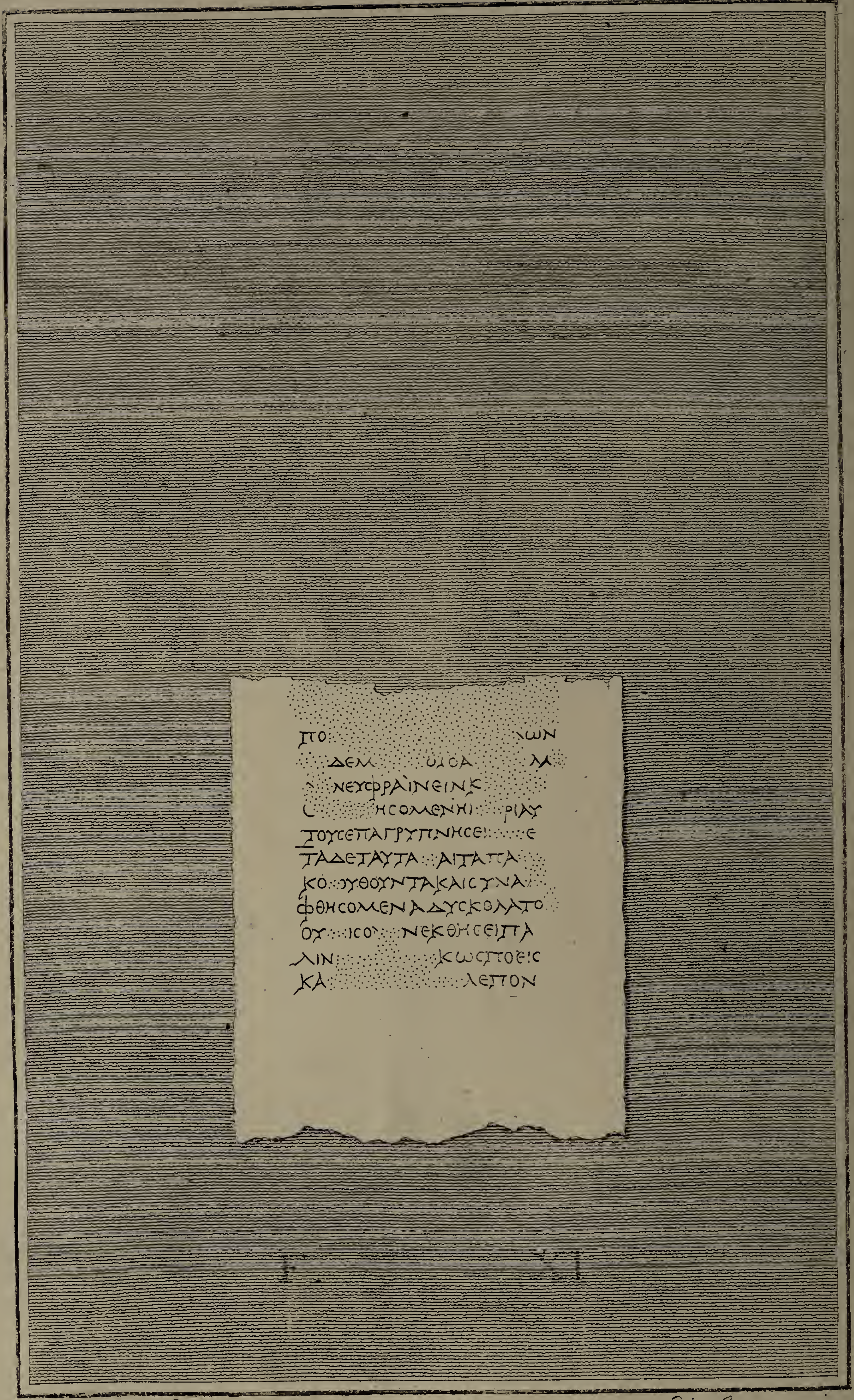
. . . .

. . . .

Quare benevolum se praebebit talibus modis: veruntamen et apud ipsos aliquando libertate utetur, periculum ceteroqui subeundum existimans, ne obediant. Sed profecto admodum natura robustos ad profectum omni vi et incitabit, et

ADNOTATIONES.

Lin. 3. Διο φιλοφρονησει). In hoc fragmento, ut et duobus sequentibus demonstrat Epicureus philosophus, summa prudentia opus habere sapientem, ut eorum mores corrigat, qui loquendi libertatem iniquo ferunt animo; atque in primis illi curandum, ut auditorum benevolentiam sibi omni ratione conciliet, nec libertate illa nisi raro utatur.

ΠΟ ΛΩΝ
ΔΕΜ ΟΙΟΑ Μ
ΝΕΥΦΡΑΙΝΕΙΝΚ
Ϲ ΗϹΟΜΕΝΗΙ ΡΙΑΥ
ΤΟΥϹΕΠΑΓΡΥΠΝΗϹΕΙ Ε
ΤΑΔΕΤΑΥΤΑ ΑΙΤΑΠΑ
ΚΟ ΟΥΘΟΥΝΤΑΚΑΙϹΥΝΑ
ΦΘΗϹΟΜΕΝΑΔΥϹΚΟΛΑΤΟ
ΟΥ ΙϹΟ ΝΕΚΘΗϹΕΙΠΑ
ΛΙΝ ΚΩϹΠΟΕΙϹ
ΚΑ ΛΕΠΟΝ

Fran. Casanova dis
Giu. Casanova inc.

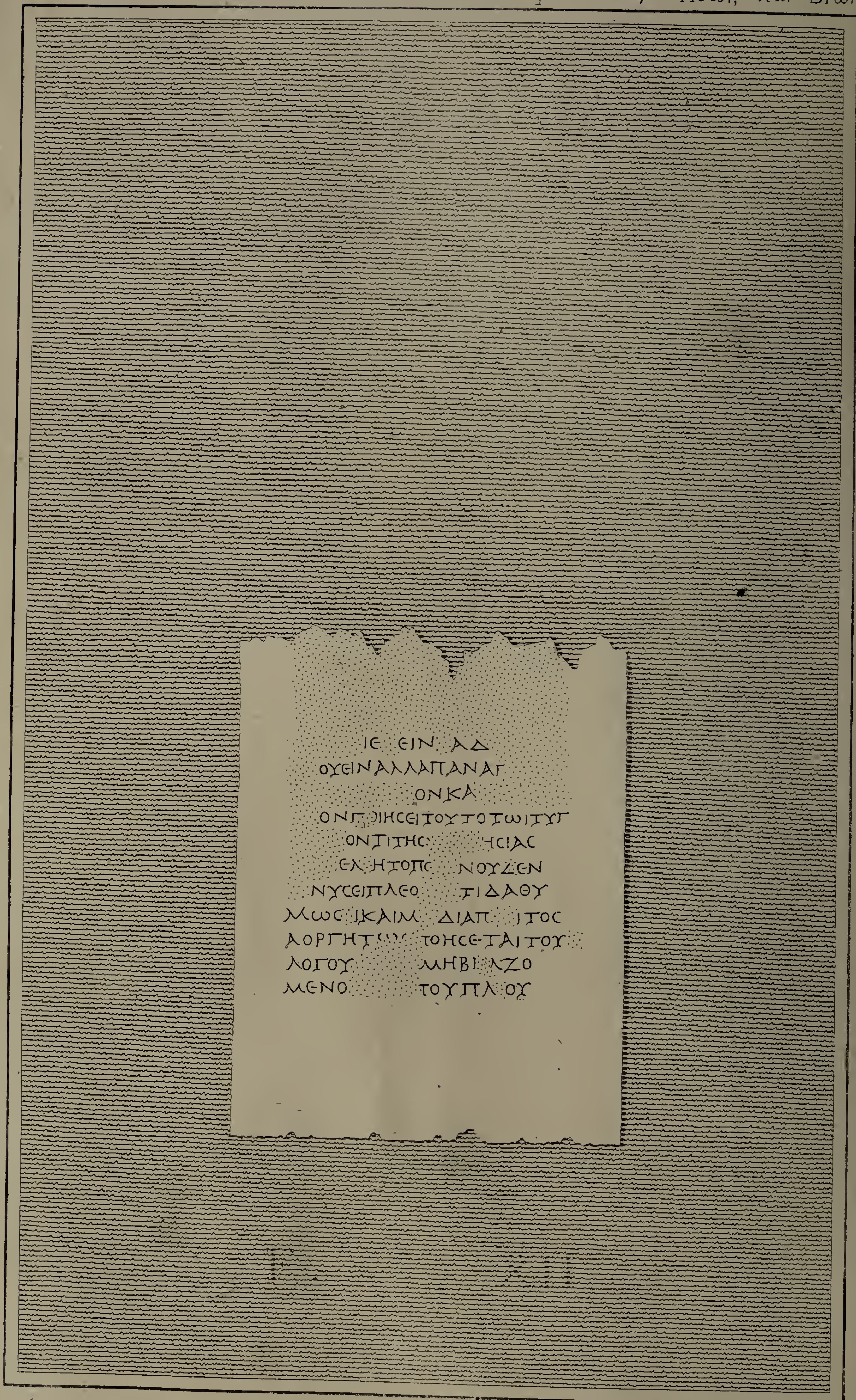
FRAGMENTUM XI.

. . . . αλλα μεν ευφραινειν, και τῃ ενταθησομενῃ περι αυτους επαγρυπνησει. Μετα δε ταυτα και τα παρακολουθουντα, και συναναφθησομενα δυσκολα τοιουτοις ουσιν εκθησει παλιν . . . .

. . . . sed profecto exhilarare studebit etiam intentius pro ipsis vigilando. Postea vero et ea quae sequuntur, et quae simul sunt conjuncta talibus discipulis difficilia, exponet denuo . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 7. et seq. συναναφθησομενα). Decompositum συναναπτω, unde συναναφθησομενα, ſrustra in Lexicis requires.

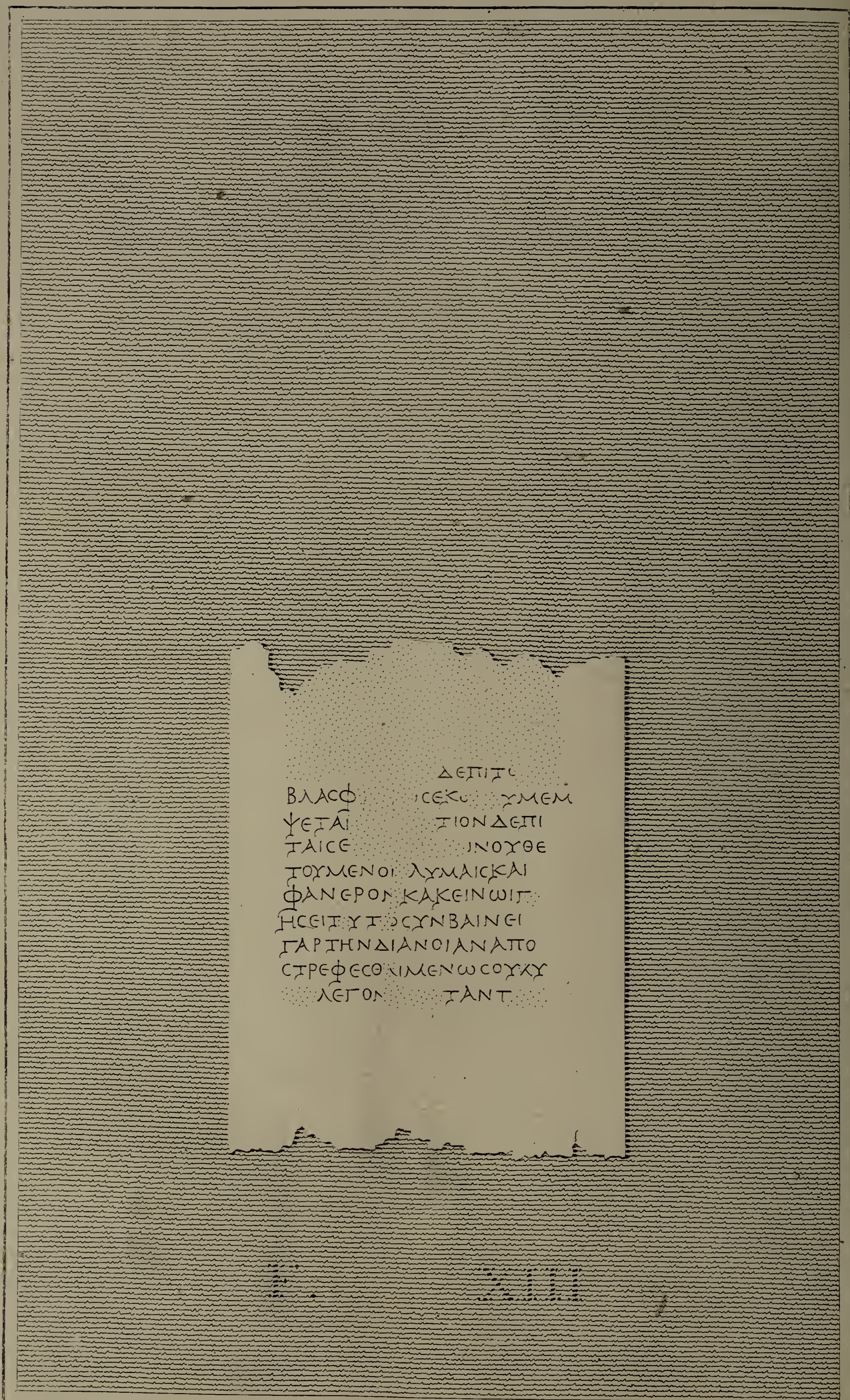
J. Casanova dis. *R. Biondi inc.*

FRAGMENTUM XII.

. . . .
. . . . και ὁυτως
ῥᾷον ποιησει τουτο τῳ τυγ-
χανοντι της παρρησιας·
ὡστε μη το ποιων ουδεν
ανυσει, πλεον ετι δ' αθυ-
μωσει, και μη δια παντος
αοργητως ποιησεται τους
λογους . . . .

. . . .
. . . . et ita facilius hoc illi efficiet, apud quem libere loquitur: quare id haud faciens nihil adsequetur, imo magis animum despondebit, atque haud omnino leniter sermones habebit
. . . .

Lin. 6. et seq. αϑυμωσει). Verbum αϑυμοω, ab αϑυμος ortum, in Lexicis minime invenitur; atque heic neutrali significatione sumi videtur, eodem plane pacto, ac usitatissimum αϑυμεω, licet verba circumflexa in οω saepius active usurpentur.

F. Casanova dis. R. Biondi inc.

FRAGMENTUM XIII.

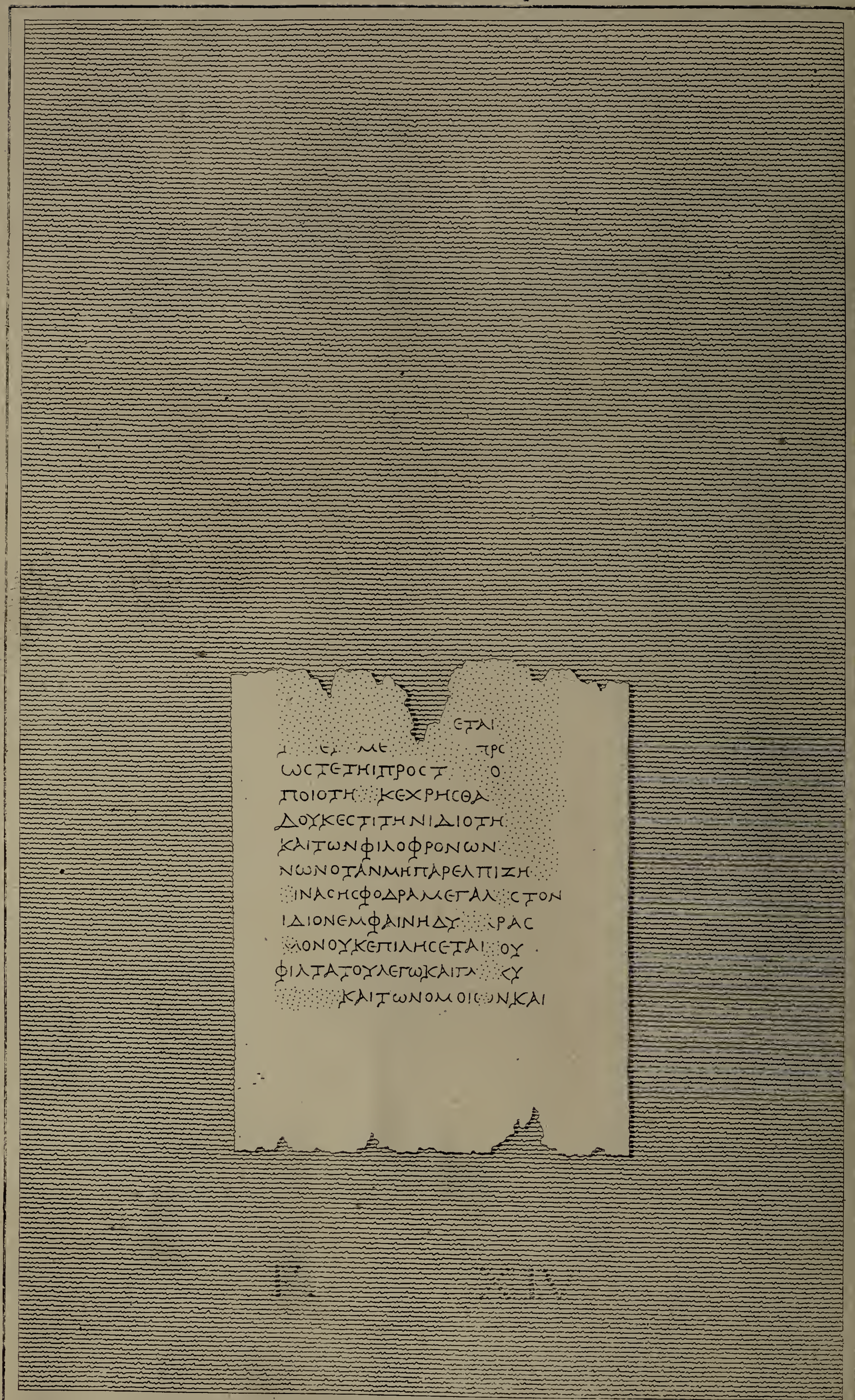
. . . .
. . . . . . ουδ' επι τοις βλασφημοις· εκεινου μεμψεται, τουναντιον δ' επι ταις εχουσαις τον νουθετουμενον λυμαις, και φανερον κακεινω ποιησει τουτο· συμβαινει γαρ την διανοιαν αποστρεφεσθαι, ὡς ουχ ὑπολεγοντος . . . .

. . . .
. . . . neque de illius conviciis queretur, sed contra de malis, quibus premitur monitus, atque hoc illi manifestum faciet: fit enim ut mens aversetur, tamquam non dijudicantis . . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seq. *ουδ᾽ επι τοις βλασφημοις*). De sapiente heic loquitur Auctor, qui contumeliis licet et maledictis a discipulo vexatus, haud tamen de iis conqueritur, quin potius illius tristem fortunam miseratur.

Lin. 10. et seq. *ὑπολεγοντος* . Ex literis adhuc superstitibus in *αυτογραφῳ* vox *ὑπολεγοντος* erui posse videtur; verbum vero *ὑπολεγω* heic *discerno*, *dijudico* denotare videtur, qua significatione simplex *λεγω* aliquando accipitur, quamvis hoc compositum Lexicographis sit ignotum.

ΕΤΑΙ
Ι ΕΙ ΜΕ ΠΡϹ
ΩϹΤΕΤΗΙΠΡΟϹΤ Ο
ΠΟΙΟΤΗ ΚΕΧΡΗϹΘΑ
ΔΟΥΚΕϹΤΙΤΗΝΙΔΙΟΤΗ
ΚΑΙΤΩΝΦΙΛΟΦΡΟΝΩΝ
ΝΩΝΟΤΑΝΜΗΠΑΡΕΛΠΙΖΗ
ΙΝΑϹΗϹΦΟΔΡΑΜΕΓΑΛ ϹΤΟΝ
ΙΔΙΟΝΕΜΦΑΙΝΗΔΥ ΡΑϹ
ΛΟΝΟΥΚΕΠΙΛΗϹΕΤΑΙ ΟΥ
ΦΙΛΤΑΤΟΥΛΕΓΩΚΑΙΓΑ ΚΥ
ΚΑΙΤΩΝΟΜΟΙ ΝΚΑΙ

F. Casanova dis. R. Biondi inc.

FRAGMENTUM XIV.

. . . .

. . . .

ὢστε τῃ προς τον σοφον ποιοτητι κεχρησθαι· ιδειν δ' ουκ εστι την ιδιοτητα και των φιλοφρονων αφανων. Ὁταν μη παρελπιζῃ τινας, η φροδρα μεγαλως τον ιδιον εμφαινῃ δυσχερασμον, ουκ επιλησεται του φιλτατου, λεγω και γλυκυτατου, και των ὁμοιων, και

. . . .

. . . .

. . . .

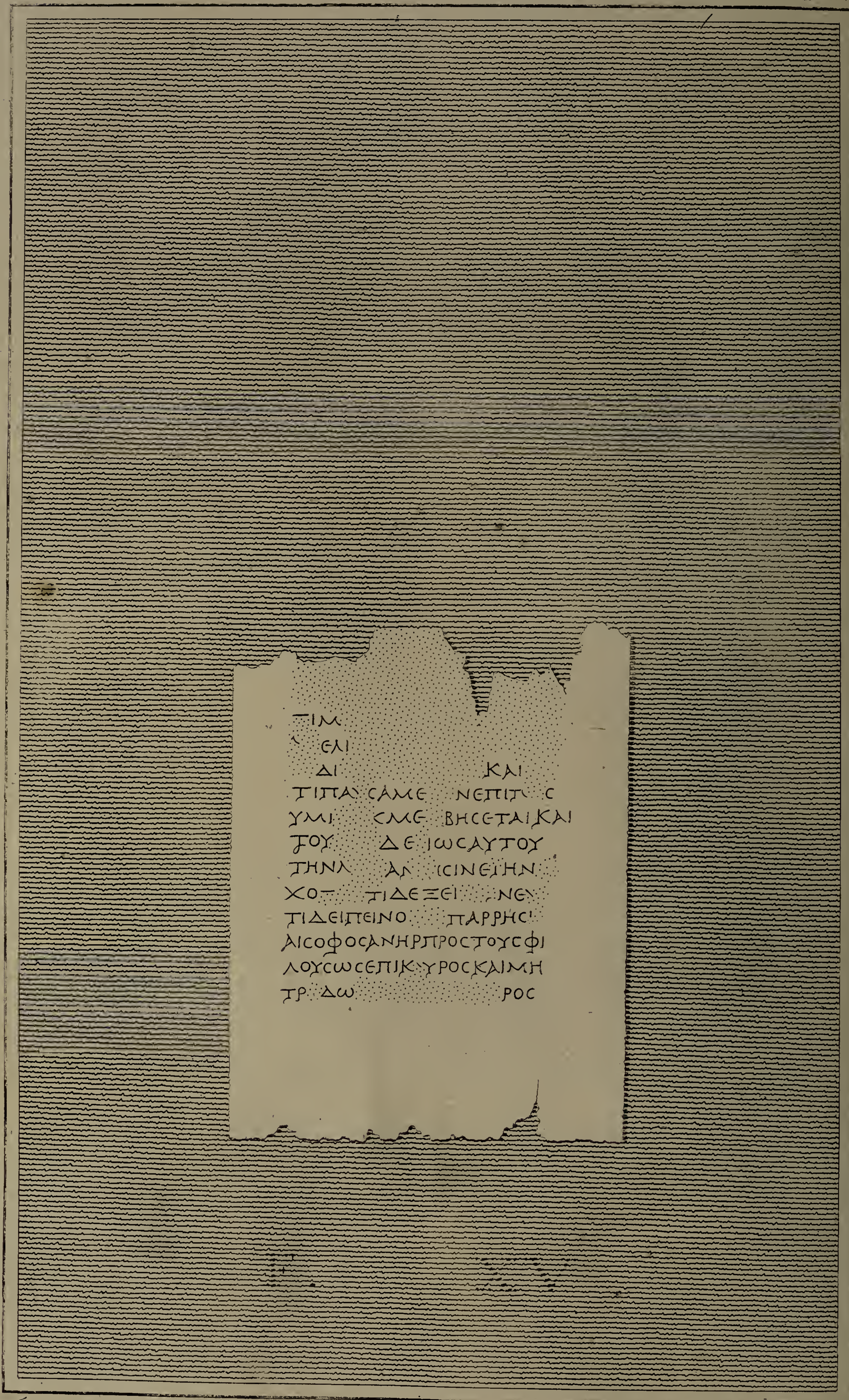
ut prava animi qualitate in sapientem sit usus : videre enim haud licet et amicorum occultorum indolem. Cum minime in desperationem aliquos adducit, vel propriam indignationem magnopere ostendit, non obliviscetur amicissimi, dico et dulcissimi, et similium appellationem, et . . . .

Lin. 3. et seq. ὥστε τῃ προς τον σοφον ποιοτητι). Innuit hoc loco Noster aliquando discipulum suam indolem, suique animi proprietates praeceptori celare; quin imo, antequam se illius monita indignari ostendat, non dubitare eum amicissimum, ac suavissimum appellare.

Lin. 7. παρελπιζῃ). Παρελπιζω heic significat in desperationem adducere; at eo composito cuncta Lexica vulgata carent.

Lin. 9. et seq. δυσχερασμον). Δυσχερασμος, nomen verbale a δυσχεραινω ortum, nunc primum a Philodemo discitur.

φιλοδ. περι Ηθων. και Βιων

F. Casanova dis. *R. Biondi inc.*

FRAGMENTUM XV.

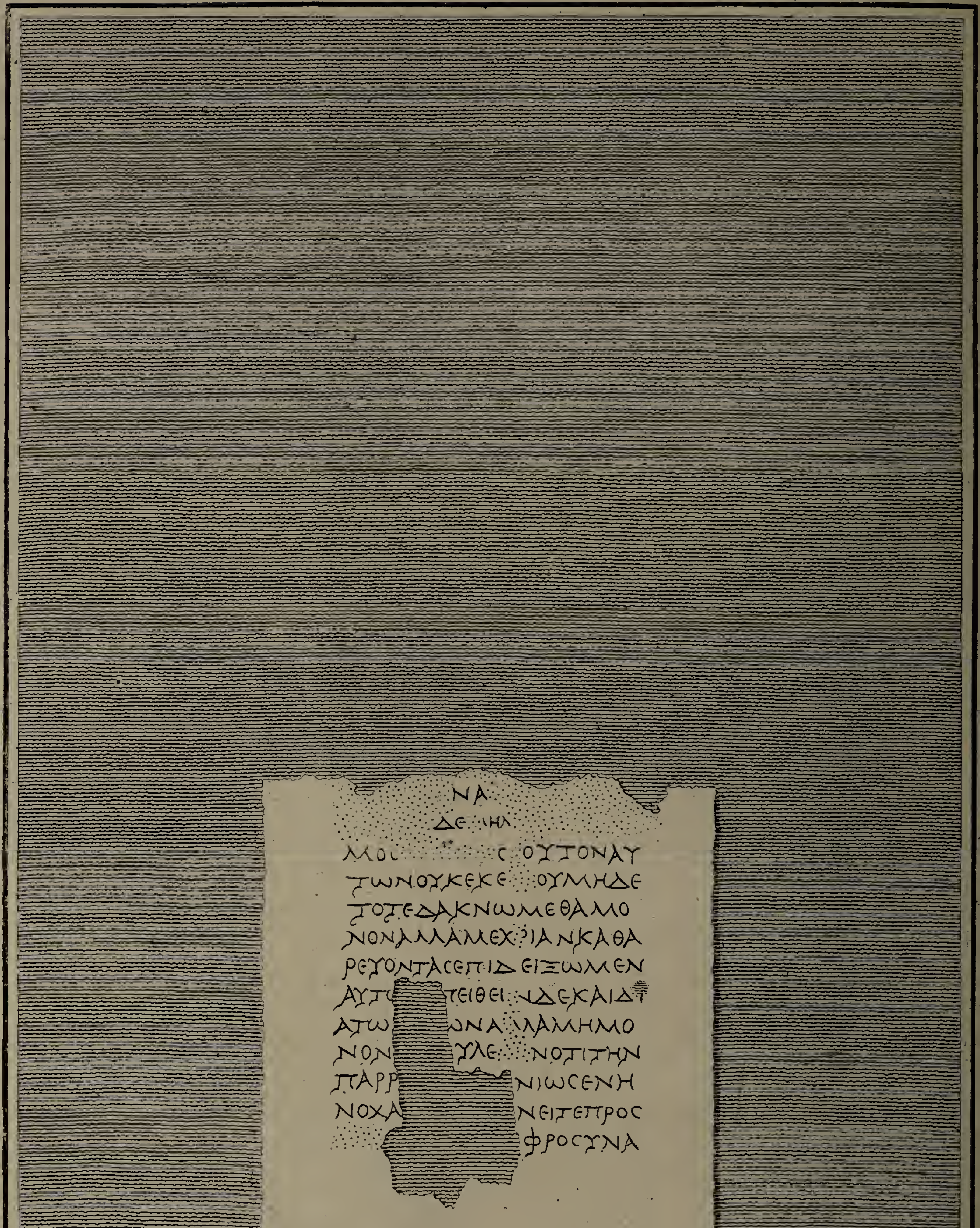
. . . . και δια-τι παυσαμενων επι τους υμας εκμεταβησεται; και τουτω δε πως αυτου την λαλιαν εισιν ευ ηνοχοτες; τι δ' εξει φαινειν, τι δ' ειπειν ο τη παρρησια σοφος ανηρ προς τους φιλους, ὡς Επικουρος, και Μητροδωρος; . . . .

. . . . et cur, iis cessantibus, ad vos transfugiet? atque ita quomodo ipsius loquacitatem perferent? quid vero est demonstraturus, quid dicturus liberius loquendo vir sapiens contra amicos, uti est Epicurus, ac Metrodorus? . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seqq. *και δια τι παυσαμενων κ. τ. λ.*) Obscurius est hoc fragmentum: sed forsitan id sibi vult Philodemus, nunquam fore ut sapiens quis Epicureus, si parere detrectent discipuli, ad aliam philosophicam sectam transeat, illiusque placita exponenda suscipiat, ut hoc pacto auditorum benevolentiam captet; quod sane, uti videtur, dictitabant de Epicuri sectatoribus adversarii.

Lin. 4. *εκμεταβησεται*). Novum decompositum *εκμεταβαινω* Graecae linguae studiosis suppeditat nostra papyrus; siquidem ante *μεταβησεται* clare in *αυτογραφῳ* conspicitur elementi **K** pars posterior.

Fra. Casanova dis. Giu. Casanova inc.

FRAGMENTUM XVI.

. . . .

. . . . μηδε ποτε δακνωμεθα μο-νον, αλλα μεχρι αν καθα-ρευοντας επιδειξωμεν αυτους πειθειν δε και δι-α των εργων, αλλα μη μο-νον δια του λεγειν, ότι την παρῤησιαν σπανιως ενη-νοχασι . . . .

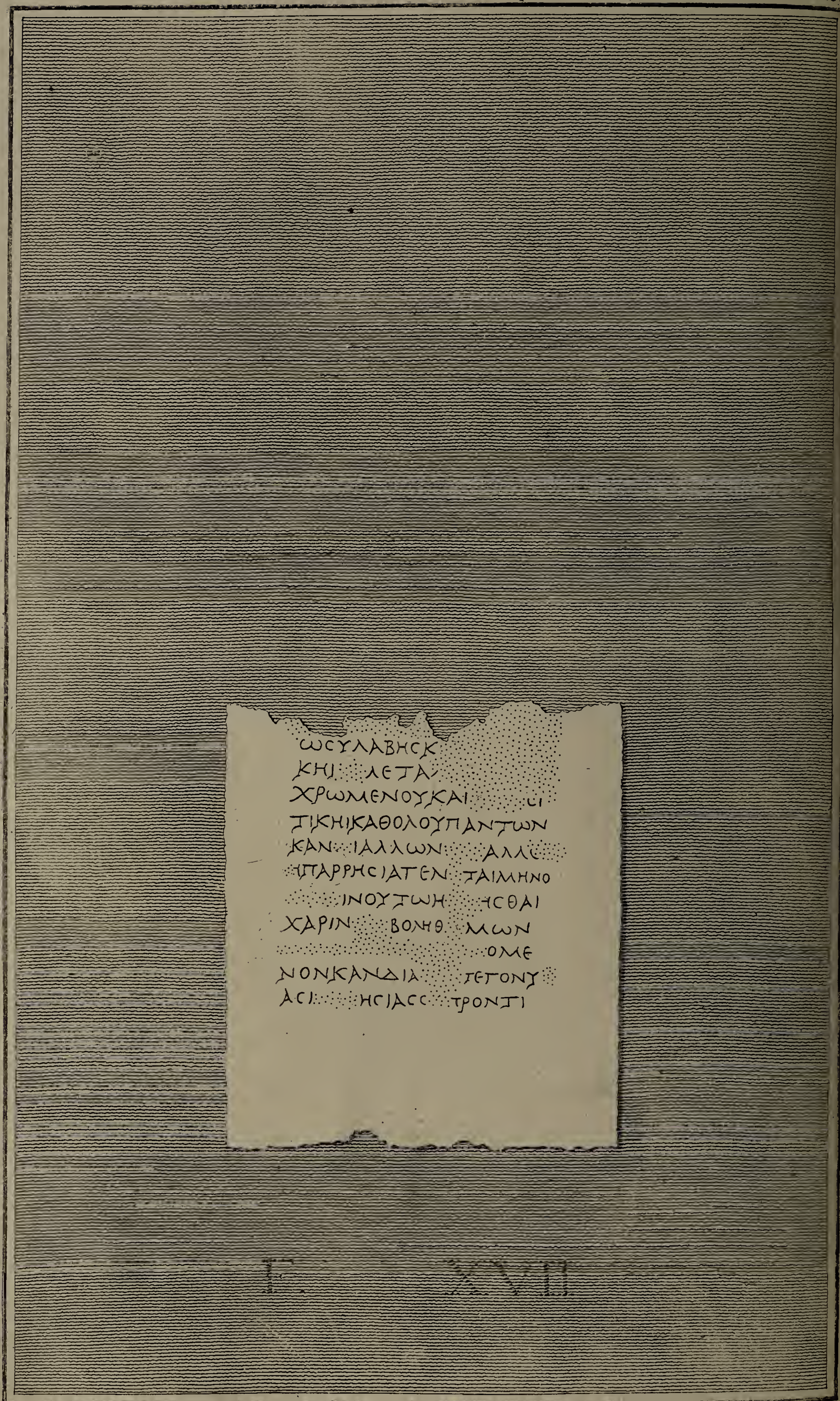
. . . .

. . . . neque tunc solum doleamus, sed usque dum iis purgatis ostenderimus, nos persuadere operibus, nec tantum dicendo ipsos raro libertatem aequo animo tulisse. . . . .

. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seqq. μηδε ποτε δακνωμεθα κ. τ. λ.) Ea videtur totius hujus loci esse sententia, sapienti viro, qui discipulos nullam e loquendi libertate utilitatem capere, imo moleste ipsam ferre videt, magnopere esse laborandum, ut etiam operibus, nec tantum verbis et castigationibus illis virtutem persuadeat.

Giu. Casanova inc. — Fran. Casanova dis.

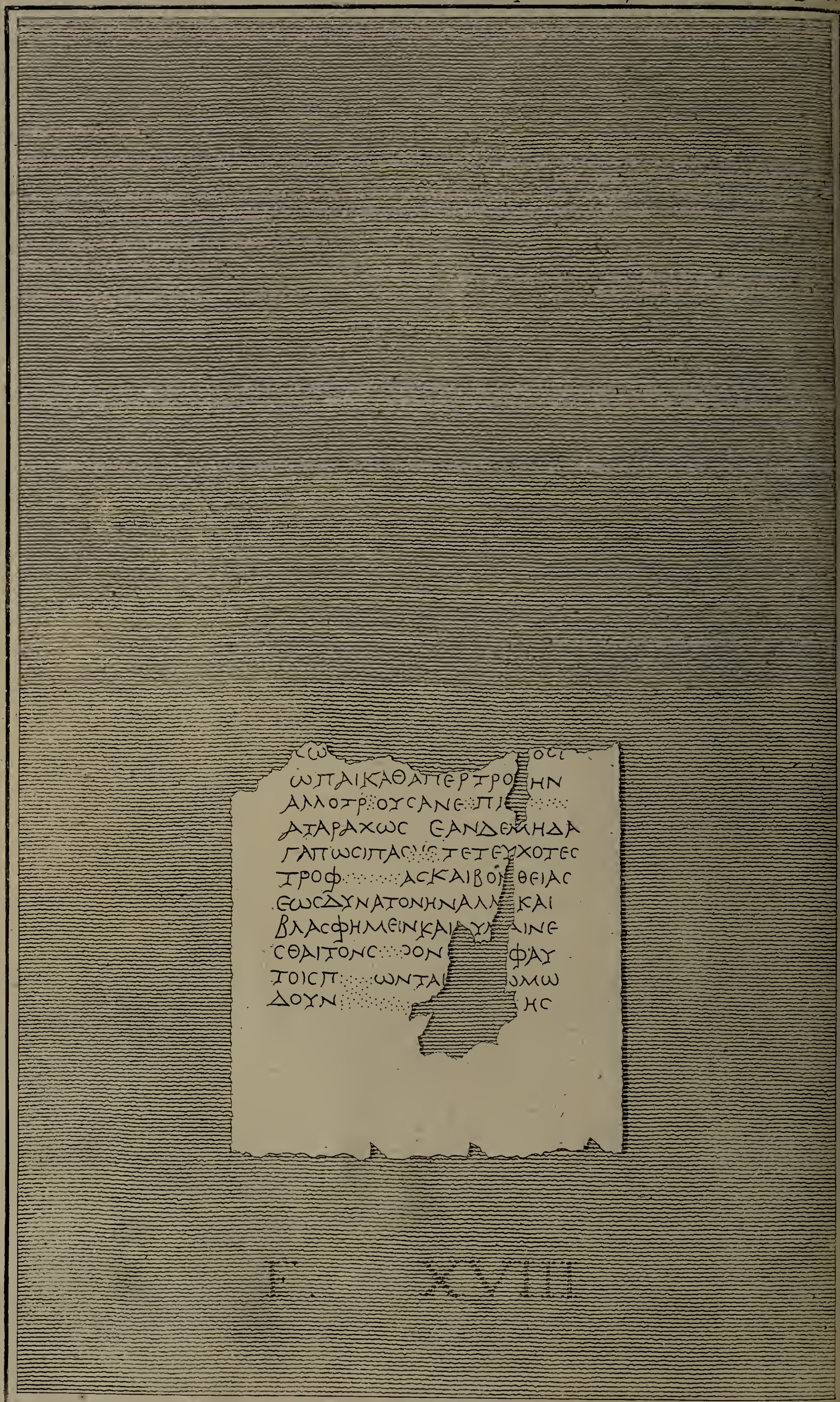
FRAGMENTUM XVII.

. . . .
. . . .
χρωμενου και τῃ πολι-
τικῃ καθολου παντων,
κᾀν δι' αλλων μαλλον
ἡ παρρησια γενηται μην, ὁ
μοιαν ὁυτω η χρησθαι
χαριν ὑποβολῃ θ' ἡμων
αλλα γ' αντιταττομε-
νον, κᾀν δια της γεγονυι-
ας παρρησιας . . . .

. . . .
. . . .
utente illo politica prorsus omnium, licet per alios potius libertas adhibeatur, similem possit hoc pacto gratiam accipere monitioni nostrae alioquin adversans, quamvis per adhibitam libertatem . . . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 3. et seq. χρωμενου και τη πολιτικη). Ostendit heic Philodemus, si sapiens per alium objurgandos discipulos censeat, quo monitio amicius accipiatur, hos quamvis sapientis libertatem respuentes, eodem tamen beneficio affectum iri. Vox autem πολιτικη, quae proprie *artem* vel *scientiam civitatis regendae* significat, usurpatur ab Auctore hoc loco ad eam denotandam prudentem rationem, qua quis in suis privatis negotiis gerendis utitur.

Franc. Casanova dis. Gio. Casanova inc.

FRAGMENTUM XVIII.

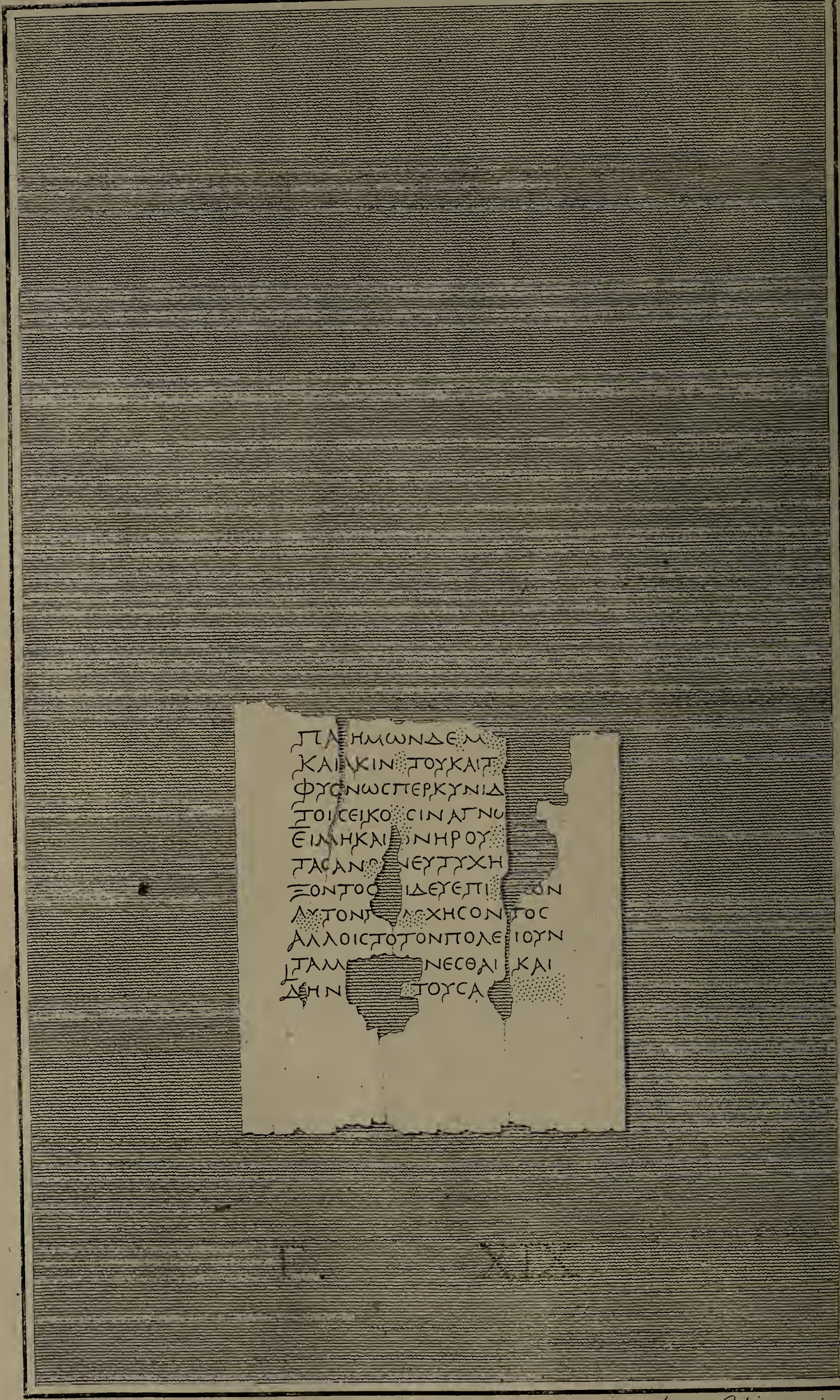
. . . .
ω παι, καθαπερ τροφην αλλοτριουσαν εκπτυε· αταραχως. Εαν δε μηδ' αγαπωσι πασης τετευχοτες τροφης ιδιας και βοηθειας, εως δυνατον ην, αλλα και βλασφημειν και λυμαινεσθαι τον σοφον τον υφ' αυτοις πειρωνται, και κωμωδουντες . . . .

. . . .
o puer, velut cibum noxium audacter exspue. Si vero omnem cibum proprium, et adjumentum sortiti, quoad fieri potuit, minime eo sint contenti, sed sapientem ipsis subjectum et contumeliis onerare, et vexare conentur, et conviciantes
. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. ω παι, καθαπερ τροφην). Inducit heic Noster praeceptorem cum discipulo loquentem, eique suadentem, ut dediscat, atque evomat tamquam noxium cibum perversas doctrinas, quibus antea imbutus ſuerat.

Lin. 3. αλλοτριουσαν). Verbum αλλοτριοω potest in hoc ſragmento duplici sumi notione, quin Auctoris repugnet sententiae. Vel enim exponitur *alium ſacio*, *immuto*; atque ita αλλοτριουσα τροφη erit *cibus immutans* corporis constitutionem, seu *cibus noxius*, uti nos interpretati sumus: vel accipitur pro *separare*, *alienare*; et sic accepta αλλοτριουσα τροφη erit cibus alienans a magistro discipulum.

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

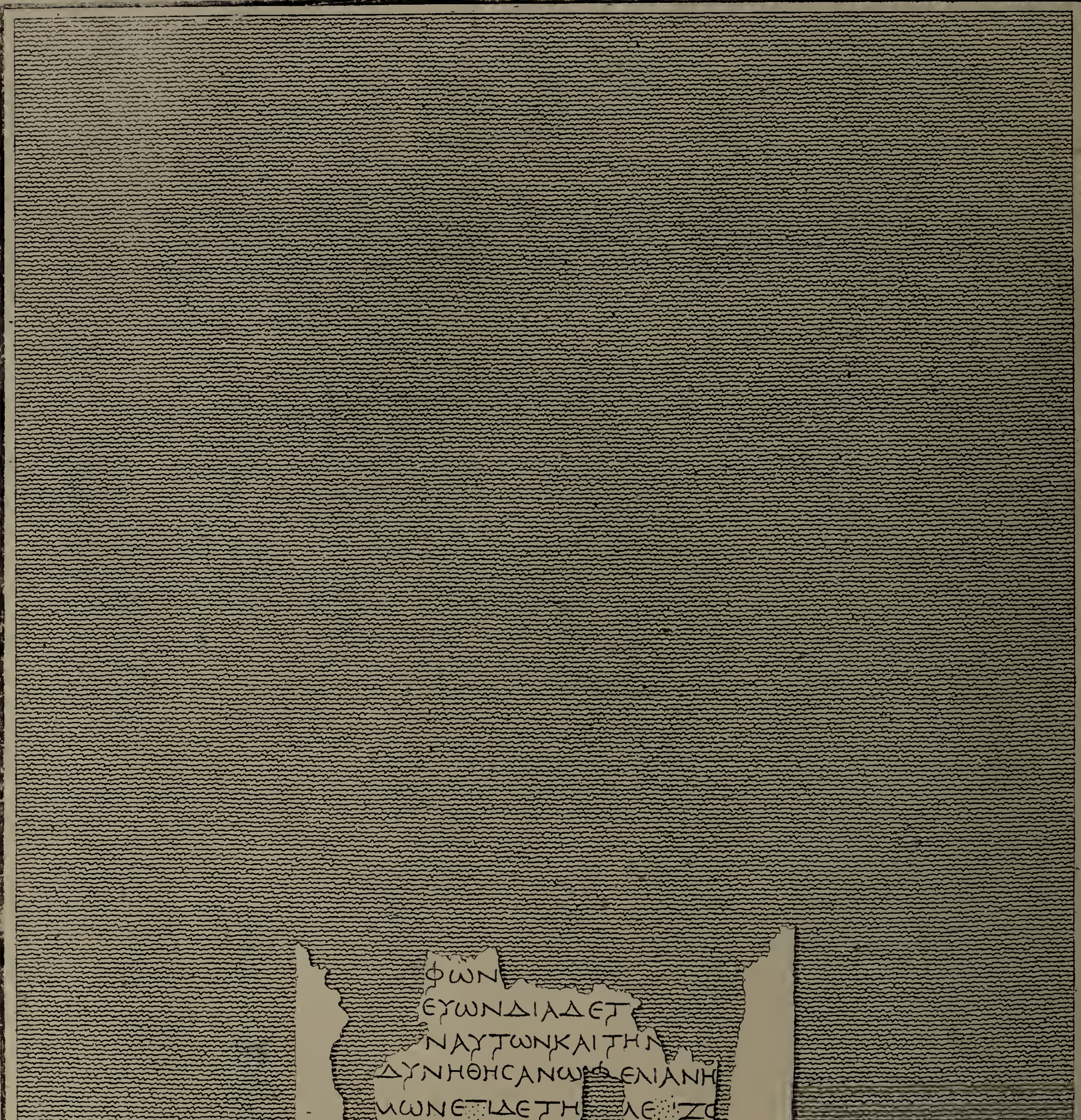
FRAGMENTUM XIX.

. . . .
. . . . . τουτο, ὡς λεγεσθαι
παρ᾽ ἡμων δει, μεμπτου,
και ακινητου, και την
φυσιν ὥσπερ κυνι δ᾽ αυ-
τοις εικουσιν αγνωστου·
ει μη και πονηρου, και παν-
τας, αν ουν ευτυχῃ, ειρ-
ξοντος, ετι δ᾽ ευεπιβολον
ἀυτον παρασχησοντος
αλλοις το τον πολεμουν-
τα μεν αμυνεσθαι . . . . .

. . . .
. . . . id, ut dicere nos oportet, est hominis reprehensione digni, et indocilis, cujus indoles ipsis velut canem eum fugientibus est ignota; sed et improbi, qui omnes, si fortunatus sit, arcebit, ac praeterea se aliis tamquam sollertem ad hostem repellendum praebebit . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. τουτο, ως λεγεσθαι κ. τ. λ.) Describit his verbis, ut videtur, Epicureus philosophus indocilem et pessimam illorum indolem, qui non modo cujusvis sapientis monita contemnunt, cunctosque praeceptores a se repellunt, verum aliis quoque adjutores se praebent ad sapientes velut hostes infensissimos arcendos.

Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

FRAGMENTUM XX.

. . . .

. . . . και την δ' ουκ εδυνηθησαν ωφελειαν ἡμων, ετι δε την μεριζομενην συγγνωμην εν οἱς διεπεσον, ὡς εν τε τοις προς Δημοκριτον ἱσταται δια τελους ὁ Επικουρος, και προς Ηʽρακλειδην. . . . . .

. . . .

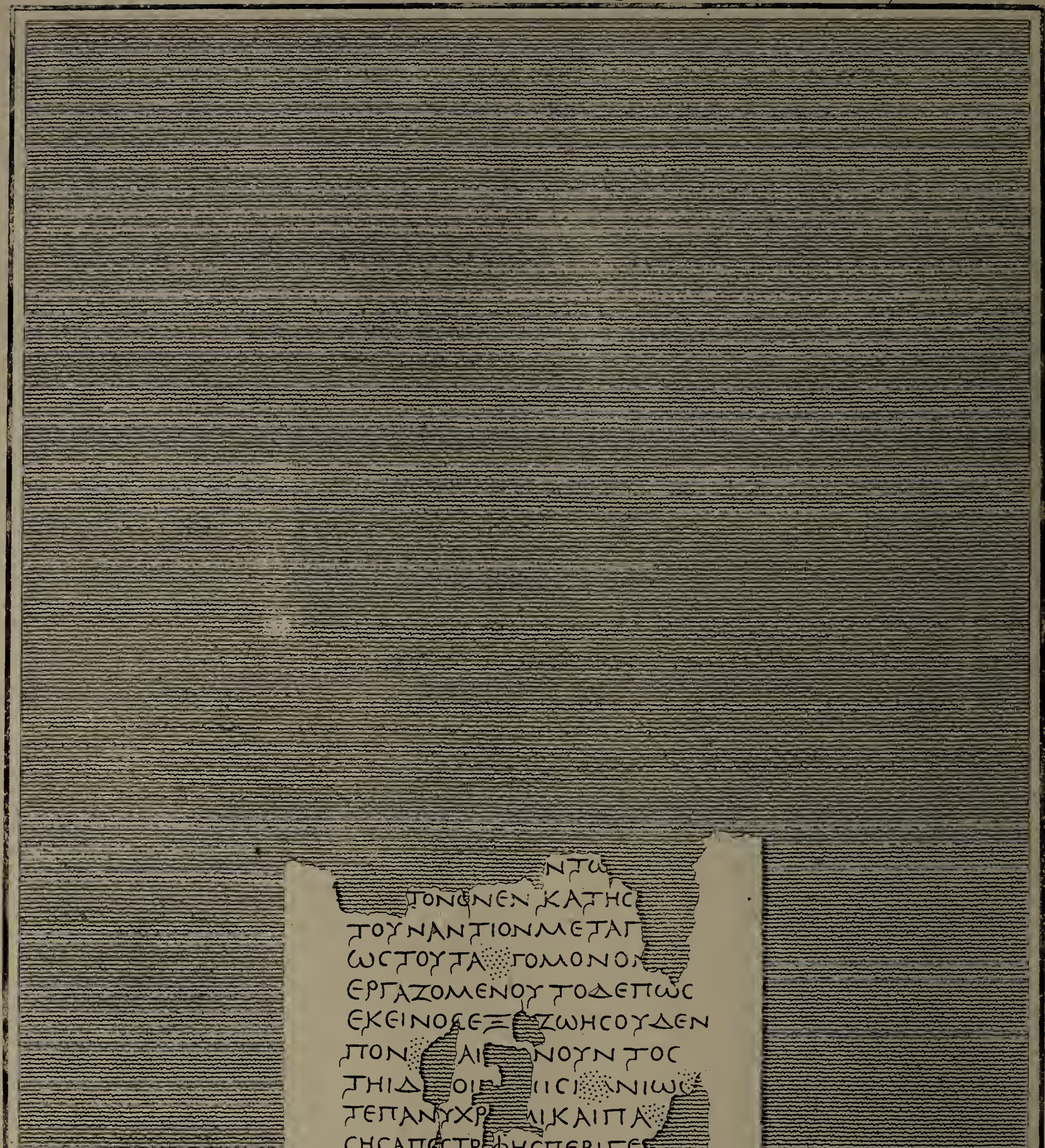
. . . . et *inficiari* non potuerunt utilitatem per nos adlatam, veniamque iis datam ob errata, in quae inciderunt; ut in libris adversus Democritum, et Heraclidem statuit ad extremum usque Epicurus . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seqq. *και την δ' ουκ εδυνηθησαν κ. τ. λ.*) De Epicureorum adversariis sermo heic habetur, qui tamen, ut Noster ait, suosmet errores agnoscere, simulque utilitatem ab Epicureis allatam fateri coacti sunt.

Lin. 3. et seq. *ωφελειαν ἡμων*). Librarius *ωφελιαν* scripsit ex frequenti *ει* in *ι* permutatione.

Lin. 6. et seq. *ὡς εν τε τοις προς Δημοκριτον*). Ex hoc fragmento discimus etiam adversus Democritum, et Heraclidem libros ab Epicuro fuisse conscriptos, licet eorum nulla apud Laërtium, aliosque veteres mentio reperiatur. Quamvis enim Tullius I. *de Finibus* scribat ab Epicuro *Democritum*, *laudatum a ceteris*, *vituperatum* fuisse; et Plutarchus II. *advers. Colot.* queratur Heraclidem ad eodem fuisse contumeliosissime vexatum, neuter tamen Epicurum contra illos philosophos libros confecisse tradit..

Franc. Caſanova dis. — Franc. Celentano inc.

FRAGMENTUM XXI.

. . . .

. . . .

τουναντιον μεταγγελει,
ὡς του ταυτο μονον
εργαζομενου · το δε πως
εκεινος εξῃ ζωης, ουδεν
πονει, και Φρενουντος,
τηδ' ευνοια μεν σπανιως
τε πανυ χρηται · και πα–
σης αποστροφης περιγε–
γραμμενης, και καταρας, και
λοιδοριας ἁπασας, και δ'
απονοιας. . . . .

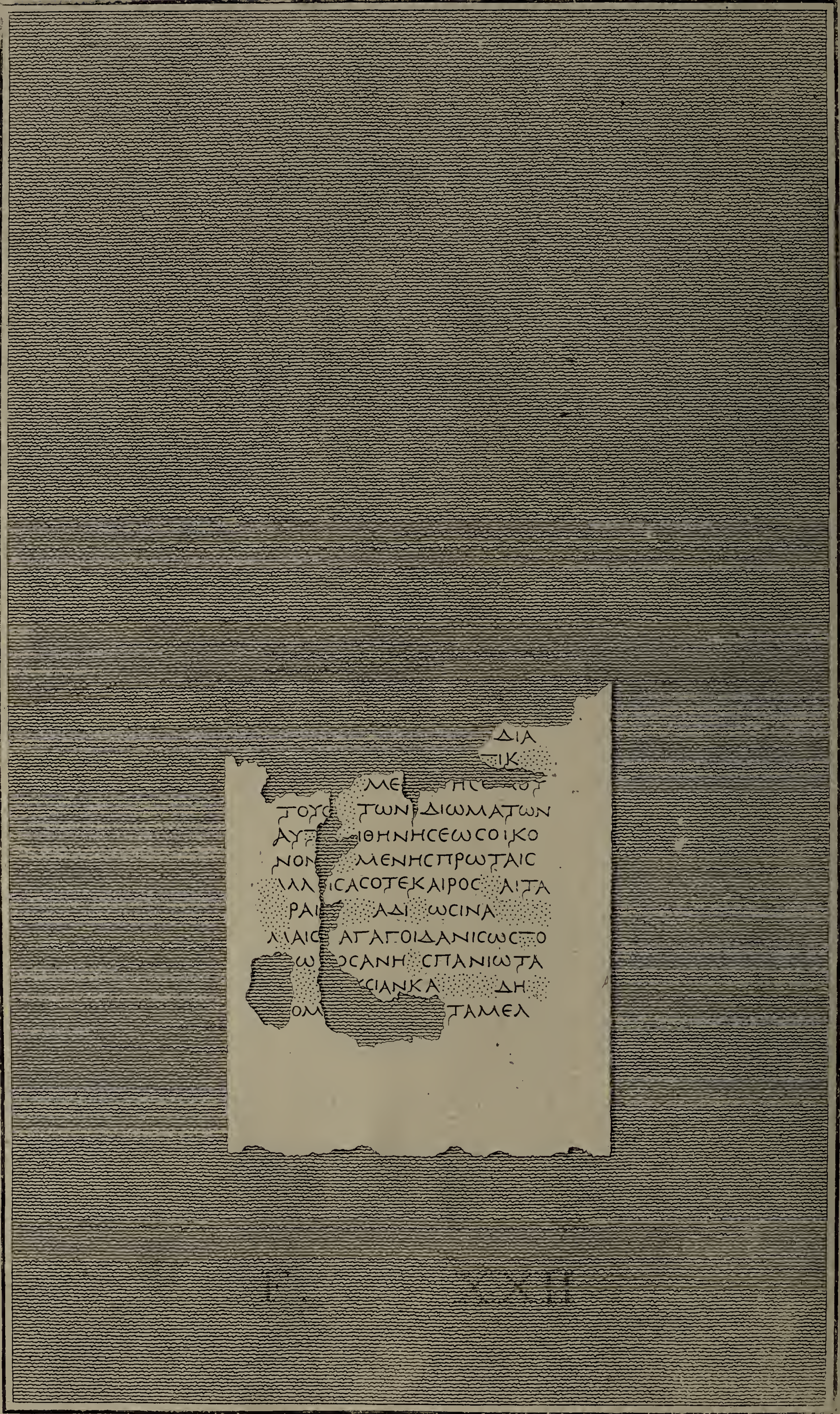
. . . .

. . . .

contra promittet, perinde ac si idipsum tantummodo efficiat: quo autem pacto ille in vita se gerat, nihil laborat; eoque hortante, benevolentia raro prorsus utitur; cumque omnino se alienare ab eodem statuerit, et diras, et contumelias omnes, et insana convicia *jactabit.*

. . . .

Lin. 3. τουναντιον μεταγγελει). De eo loquitur Noster, qui etiamsi sapientis monita negligat, iis tamen se parere velle simulat; cumque temporis processu magistrum aversari coeperit, contumelias omnes, atque omnia maledicta in eum congerit.

Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

FRAGMENTUM XXII.

. . . .
. . . .

. . . . μεταθησει τουτους δε, των ιδιωματων : : . . αυτων ευθηνησεως οικονομουμενης πρωταις αλλαις, ἁς ὁτε καιρος, και τ'αγοραι παραδιδωσιν ὡ νεχνιαις · αγαγοι δ'αν ισως το μωμωσ', αν ῃ σπανιωτατον, εξουσιαν . . . .

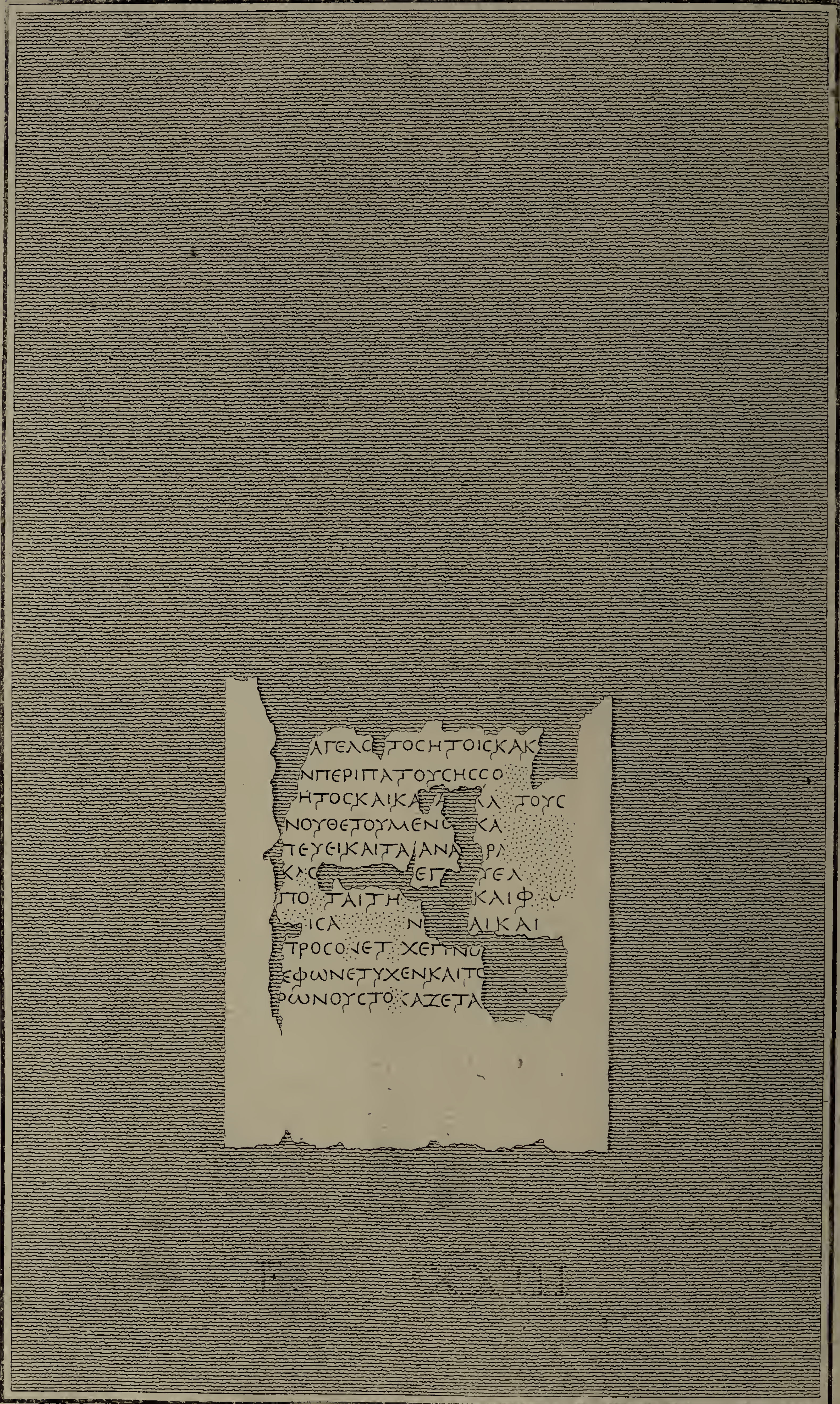
. . . .
. . . .

. . . . hos immutabit, addito proprietatum ipsarum bono aliis prioribus, quae et tempus, et forum adolescentibus afferant : praebere autem possent fortasse joci et dicteria, si admodum raro adhibeantur, facultatem . . . .

Lin. 3. et seq. μεταθησει τουτους κ. τ. λ.). Is videtur esse fragmenti hujus sensus, sapientem, si magna dexteritate, ac prudentia utatur, discipulorum indole facile immutata, ipsas animi qualitates e vitiosis bonas facere; atque hoc praeclarum commodum aliis addere, quae illis afferant tempus, forum.

Lin. 5. ευθενησεως). Nomen ευθηνησις ab ευθηνεω ortum *abundantiam*, *opulentiam*, et *felicitatem* denotat: verum heic a Philodemo pro quovis *commodo*, seu *utilitate* sumi videtur.

Lin. 9. et seq. το μωμωσαι). Verbum μωμωσαι, idest *illudere*, *irridere* suspicandi ansam praebet, Epicureum nostrum ad Socratis institutum heic spectare voluisse, qui per ironiam a vitiis discipulos avocare consueverat: quod in Alcibiade eum praestitisse ostendit Plato in dialogo, cui titulus *Alcibiades* I.

Franc. Caſanova dis. Luigi Corazza inc.

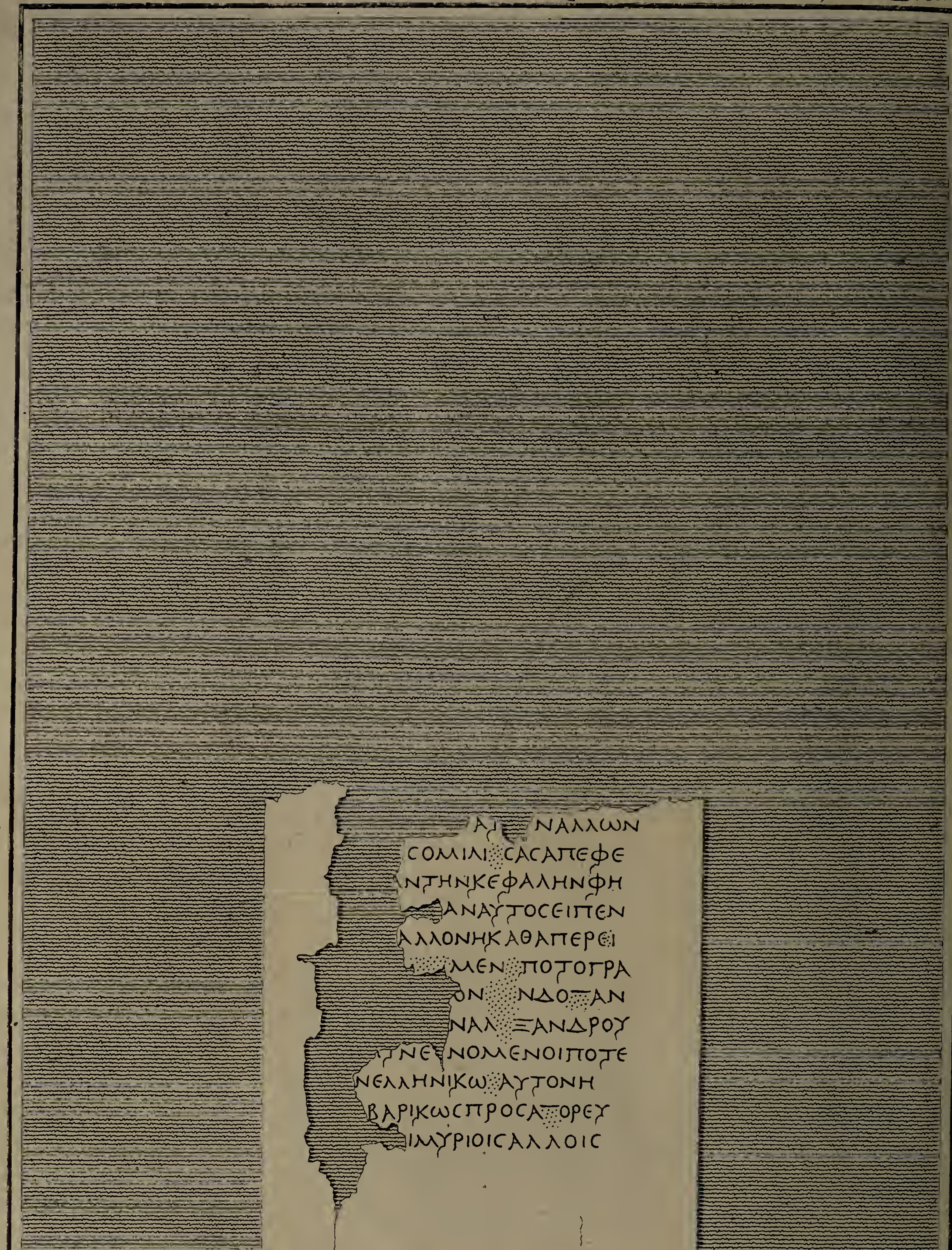
FRAGMENTUM XXIII.

. . . . μετα γελωτος, η τοις κακιαν περιπατουσης σοφοτητος, και κακα αλλα τους νουθετουμενους και θεραπευει, και. . . . . και προς ὃν ετυχε γινωσκων, και εφ' ὣν ετυχεν και των πονηρων, ου στοχαζεται; . . .

. . . . *objiciens vel his* cum risu, vel illis deambulantis sapientiae vitium, et alia mala, monitos ipsos curat, et. . . . . et ad quem accessit noscens, et inter quos versatus est etiam improbos, nonne conjectura assequitur? . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seqq. μετα γελωτος κ. τ. λ.) De Epicureo sapiente videtur verba facere Auctor; qui deridendo vel *deambulantis sapientiae*, sectae scilicet Peripateticae, vel alterius disciplinae vitia, discipulos monitos sanare, atque ad Epicuri dogmata amplectenda incendere studet.

ΑΙ ΝΑΛΛΩΝ
COMΙΛΙ CACAΠΕΦΕ
ΝΤΗΝΚΕΦΑΛΗΝΦΗ
ΑΝΑΥΤΟCΕΙΠΕΝ
ΑΛΛΟΝΗΚΑΘΑΠΕΡΕΙ
ΜΕΝ ΠΟΤΟΓΡΑ
ΟΝ ΝΔΟ ΑΝ
ΝΑΛ ΞΑΝΔΡΟΥ
ΤΝΕ ΝΟΜΕΝΟΙΠΟΤΕ
ΝΕΛΛΗΝΙΚΩ ΑΥΤΟΝΗ
ΒΑΡΙΚΩCΠΡΟCΑ ΟΡΕΥ
ΙΜΥΡΙΟΙCΑΛΛΟΙC

F. XXIV

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

FRAGMENTUM XXIV.

. . . .

. . . ὁμιλησας απεφερε μεν την κεφαλην, φησας ὡς δ' αν αυτος ειπεν αει μαλλον· η καθαπερ οἱ Αθηναιοι μεν ὑπο το γραφεσθαι-σπονδην δ', ὁταν συνεταιρον Αλεξανδρου συνερχομενοι ποτε ἡττον ἑλληνικως αυτον, η βαρβαρικως προσαγορευσ' ελεγον, μυριοις αλλοις

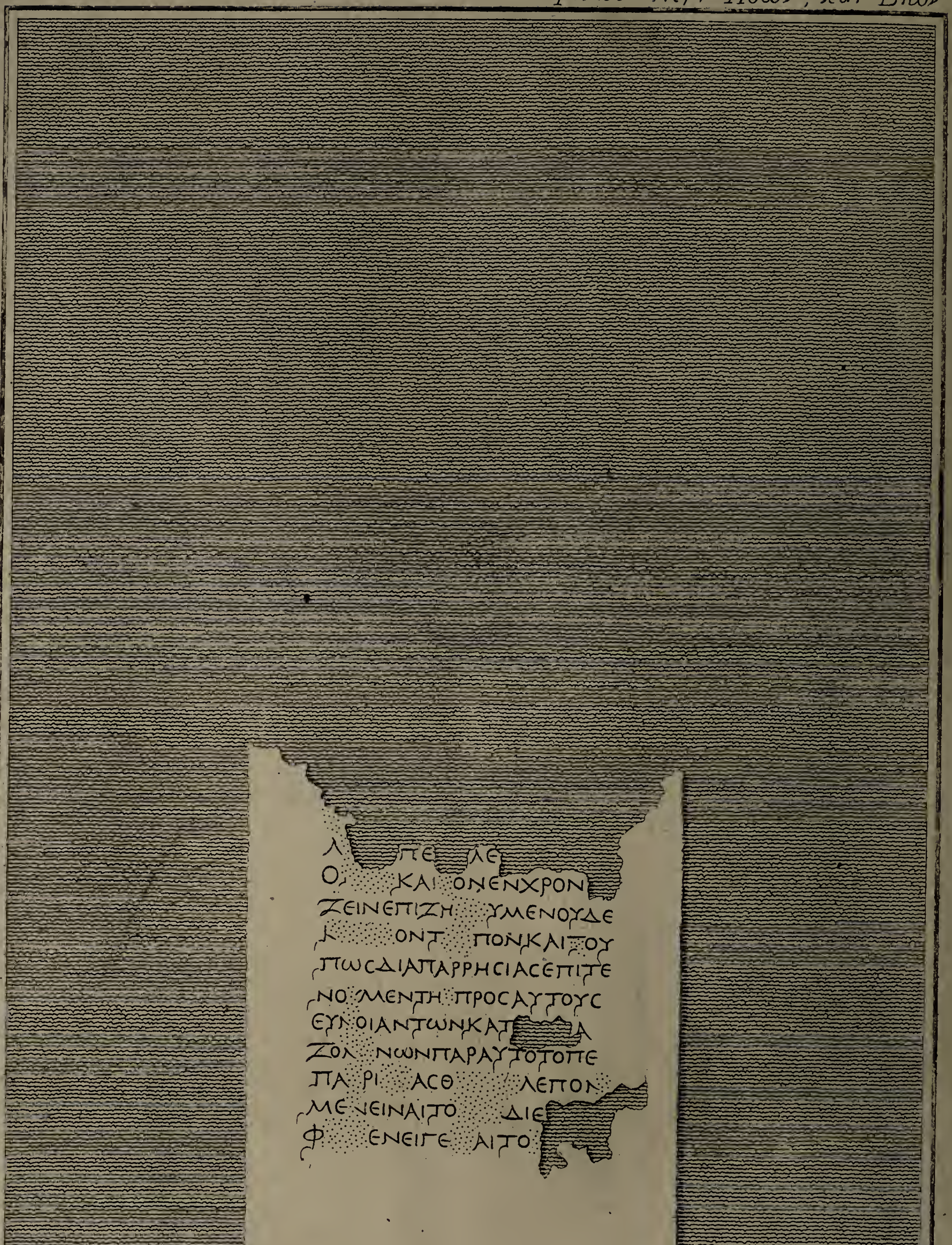
. . . .

. . . dum loqueretur, convertit caput, affirmans ipsum dixisse magis magisque: vel sicut Athenienses, dum foedus iniretur, cum in concionem vocati Alexandri familiarem reprehenderent, quod minus Graece, seu barbarorum more locutus esset, decem alia millia *medimnorum frumenti se donare is dixit.*

ADNOTATIONES.

Lin. 2. ὁμιλησας κ. τ. λ.) In hoc fragmento illud docere fortasse Auctori propositum est, nunquam irasci debere sapientem, etiamsi contumeliosis et arrogantibus verbis eum lacessant discipuli: quare philosophi cujusdam Pythagorici exemplum affert, qui dum loqueretur, ad auditores audacter et importunae sermonem interpellantes conversus, majore vocis contentione ipsum, idest Pythagoram, dixisse respondit. Citat et Demetrii Poliorcetae exemplum, quem Alexandri Magni sodalem appellat: is enim ab Atheniensi cive in concione reprehensus, quod vocem quamdam barbarorum more pronunciasset, dixit se ob eam correctionem ad frumentum jam donatum decem alia millia medimnorum addere. Ita hanc rem narrat Philodemus: at Plutarchus in *Apophth.* pro decem millibus quinque millia habet. Porro in αυτογραφῳ scribitur ὁμιλισσας pro ὁμιλησας.

Lin. 9. συνερχομενοι). Συνε-νομενοι in αυτογραφῳ scriptum invenitur pro συνερχομενοι.

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

FRAGMENTUM XXV.

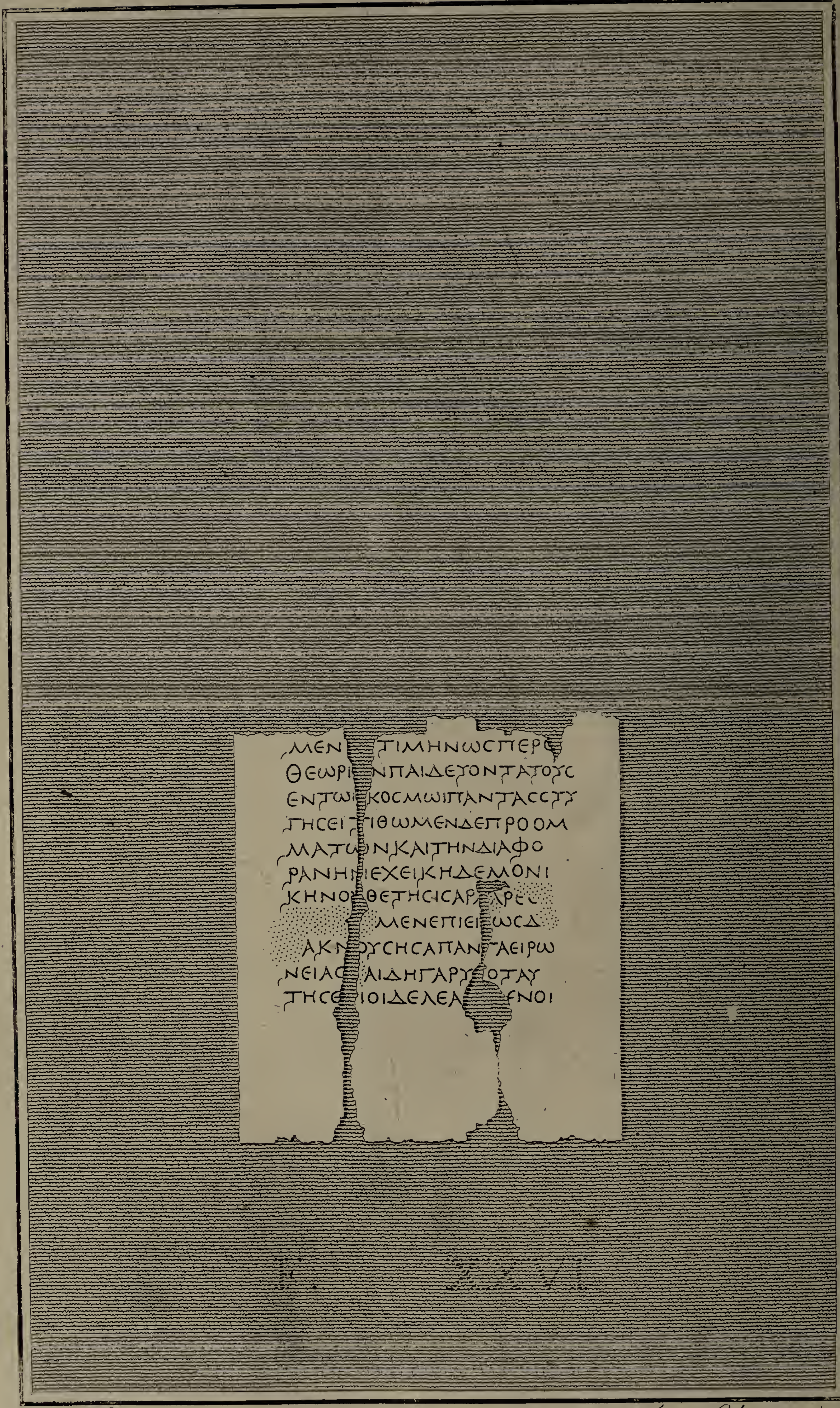
. . . .
. . . . . ου περι μεν του τονου, ου του καυτον εγχρονι- ζειν επιζητουμεν, ουδε και του ὁν τροπον, και του πως δια παῤῥησιας επιτε- νουμεν την προς ἀυτους ευνοιαν των κατασκευα- ζομενων παρ' αυτο το πε- παῤῥησιασθαι. Χαλεπον μεν ειναι τουτο διε- φηνεν, ει γειναιτο . . . .

. . . .
. . . . minime de acriori castigatione, minime de differenda ea quaerimus, nec qua ratione, et quo pacto per dicendi libertatem augebimus in nosmetipsos auditorum benevolentiam post correctionem: difficile quidem id esse declaravit, si fieret. . . . .

Lin. 2. ου περι μεν του τονου). In hoc fragmento videtur Philodemus minime probare castigationis et monitionis acerbitatem; de qua haud sibi quaerendum esse docet, num eam adhiberi oporteat, an in aliud potius tempus post admissum erratum sit rejicienda; praeterea quanam ratione sapiens discipulorum benevolentiam augere in semet post ipsam objurgationem queat. Quare ad Auctoris mentem apte, convenienterque visum est posse vocem τονου in hac linea suppleri, quae praeter alias significationes etiam *robur* ac *firmitatem* denotat; quaeque, cum agitur de παρρησια, pro acerbiore monitione sumitur. Atque hac sane notione eadem dictione utitur Plutarchus in Opusc. *de discernendo ab adulatore amico*, cum oportere ait aliquando σφοδρον ειναι τον φιλον, και τω τονω χρησθαι της παρρησιας· *vehementem esse amicum, et castigationis acerbitate uti:* quae quidem Chaeronensis philosophi verba nos in Praefat. papyri περι παρρησιας, priori hujus Tomi parte jam adtulisse meminimus. Sed et Auctor noster in fragmento XXXVIII. ejusdem papyri, quod infra exhibebimus, acriorem illam objurgationem, quam τονον της παρρησιας Plutarchus appellat, ipse τονον επιτεταμενον vocat, addito ad majorem vim declarandam hoc participio.

Lin. 9. et seq. παρ' αυτο το πεπαρρησιασθαι). Isthaec locutio verti potest *post ipsam correctionem:* sed nil impedimento est, quominus reddatur, si cui magis placeat, *ipso correctionis tempore.*

Lin. 11. et seq. διεφηνεν). Is qui declaravit difficilem esse illam quaestionem, de qua verba facit Noster, fortasse est Zeno, e cujus libris ipse suos περι ηθων, και βιων commentarios excerpsit.

Franc. Casanova dis. Franc. Celentano inc.

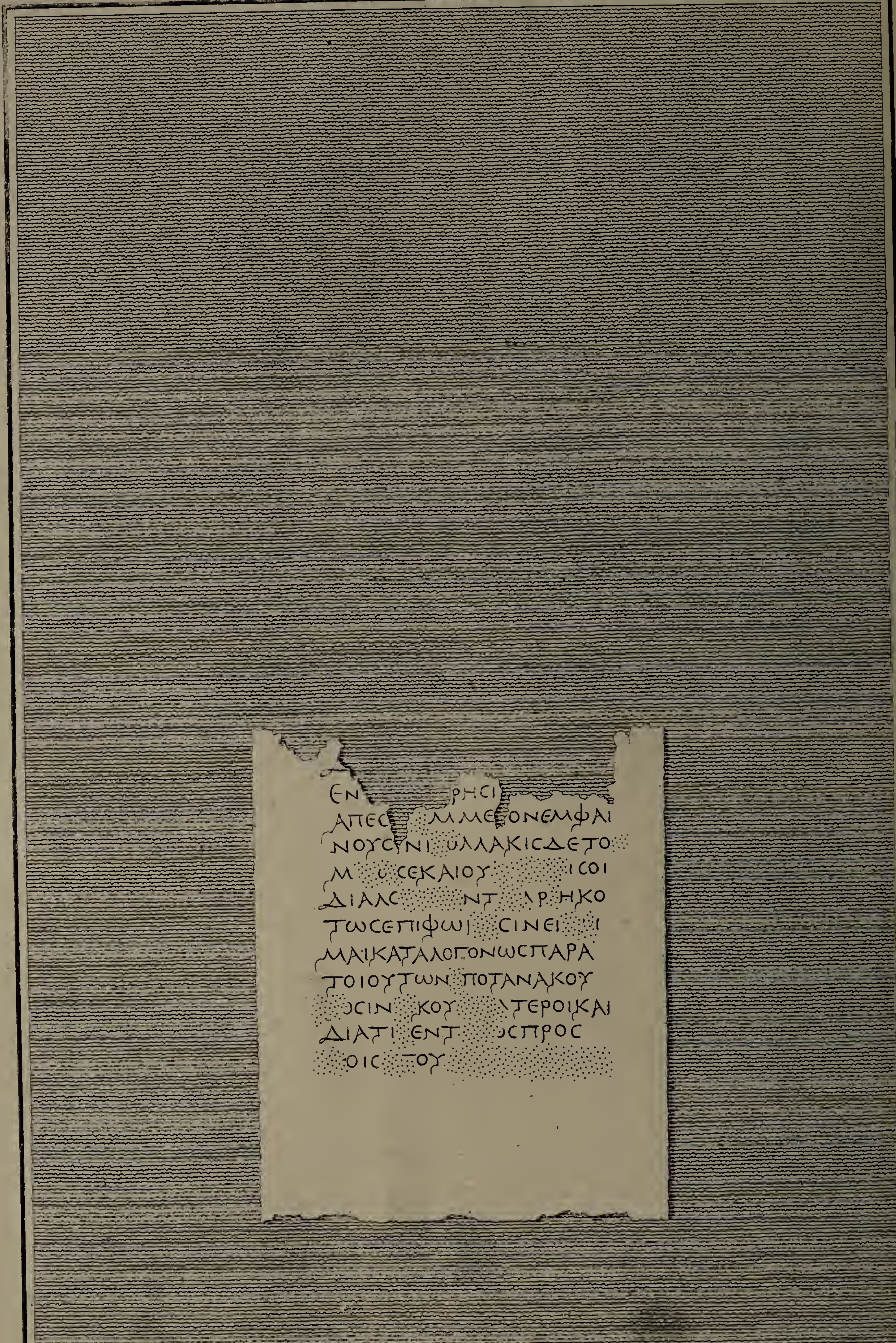
FRAGMENTUM XXVI.

. . . . . . ὡσπερει θεωρων παιδευοντα τους εν τω κοσμω παντας στυγησει. Τιθωμεν δε προ ομματων και την διαφοραν, ἡν εχει κηδεμονικη νουθετησις αρ' αρεσκουσης μεν, επιεικως δε δακνουσης ἁπαντας ειρωνειας · και δη γαρ ὑπο ταυτης ενιοι δελεαζομενοι

. . . . . . veluti praeceptorem contemplans, omnes, qui in orbe sunt, odio habebit. Ponamus autem ante oculos discrimen, quod interest inter correctionem paedagogi propriam, et ironiam certe quidem delectantem, at leniter cunctos mordentem : hac enim aliqui inescati

Lin. 4. et seqq. Τιθωμεν δε προ ομμάτων κ. τ. λ.) Ostendit hoc loco Philodemus a sapiente, qui adolescentium mores emendare aggreditur, haud esse imitandam asperam et severam paedagogorum rationem, sed potius ειρωνειαν (quam *dissimulationem* vertit Cicero Academ. IV. c. 5.), qua ad refellendos adversarios uti solebat Socrates, quamque praesertim adhibuit ad compescendam in adolescentulo Alcibiade nimiam sui fiduciam, atque arrogantiam; quemadmodum ex *Alcibiade* I. Platonis colligi potest. Nam, ut observat Auctor, magnum inter utrumque corrigendi modum intercedit discrimen; atque ironia, quae leniter mordet, potius inescantur, et delectantur discipuli.

Lin. 9. et seqq. ειρωνειας). Ιρωνειας scripsit librarius pro ειρωνειας ex frequenti diphthongi ει in elementum ι permutatione.

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

FRAGMENTUM XXVII.

. . . .

εν τη παρρησια μεν ουκ απεστραμμενον εμφαινουσιν. Πολλακις δε το εμειωσε, και ουδε γ' ετι σοι διαλεγουσιν πεπαρρηκοτως επιφωνησιν · ειτ' οιμαι κατα λογον. Ὡς παρα τοιουτων, ὁποταν ακουσωσιν, ἥκουσιν ἅτεροι; και

. . . .

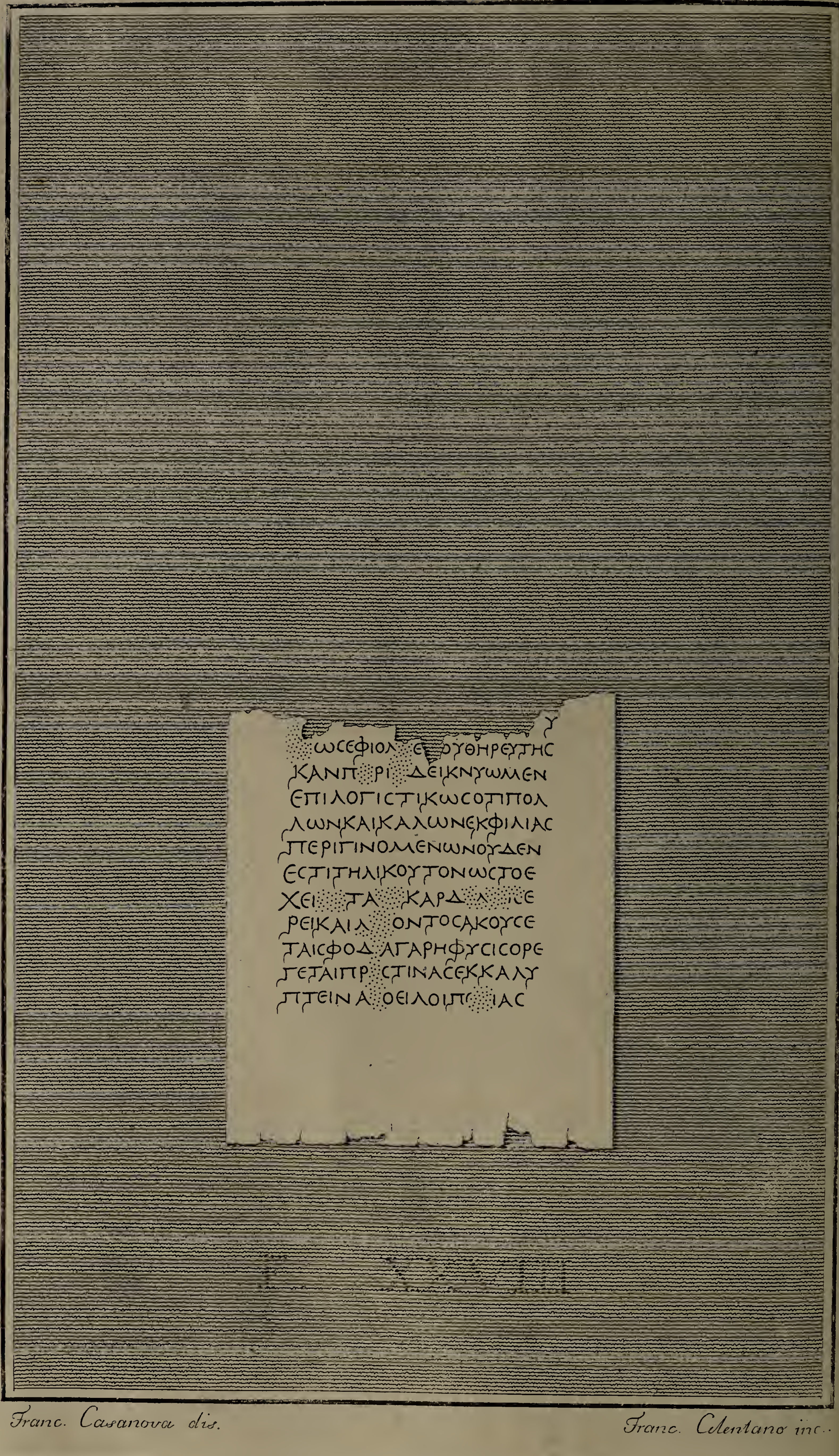
. . . .

in libertate quidem minime alienatum ostendunt. Saepe autem hoc eorum fregit animum, neque amplius profecto tibi dicunt confidenter adclamando: » itaque existimo ratione ductus ». Sic a talibus *monitoribus*, postquam audierint, revertuntur alii, atque immutati, et . . . .

Lin. 2. εν τη παρρησια, κ. τ. λ.) Si leniter per blandam ironiam admoneantur discipuli, adfirmat philosophus noster eos non modo intelligere sapientem minime a se alienatum esse, verum quoque haud amplius audere illi confidenter, atque arroganter respondere; imo potius suos agnoscentes errores, longe alios fieri, atque immutari.

Lin. 6. διαλεγουσιν) Διαλεγειν vulgo denotat *eligere, discernere;* verum heic a Philodemo sumitur pro *loqui*, *dicere*, sive pro διαλεγεσθαι.

Lin. 7. επιφωνησιν) Διαλεγειν επιφωνησιν idem sonat, ac *dicere adclamationem*, seu *dicere adclamando*, verba scilicet insolentia, quae sequuntur: ειτ᾽ οιμαι κατα λογον, *itaque existimo ratione ductus*.

Υ
ωσεφιολ ε ουθηρευτης
καν π ρι δεικνυωμεν
επιλογιστικως ο των πολ
λων και καλων εκ φιλιας
περιγινομενων ουδεν
εστι τηλικουτον ως το ε
χει τα καρδ λ ε
ρει και λ οντος ακουσε
ταις φοδ αγαρη φυσις ορε
γεται πρ ς τινας εκκαλυ
πτειν α οει λοι π ιας

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

FRAGMENTUM XXVIII.

. . . .

. . . .

καν παραδεικνυωμεν επιλογιστικως, ὁτι πολλων, και καλων εκ φιλιας περιγινομενων ουδεν εστι τηλικουτον, ὡς το εχει, ει τα τις καρδιας τις ερει, και λεγοντος ακουσεται· σφοδρα γαρ ἡ φυσις ορεγεται προς τινας εκκαλυπτειν αν ὁ ειλοιπ' ανιας.

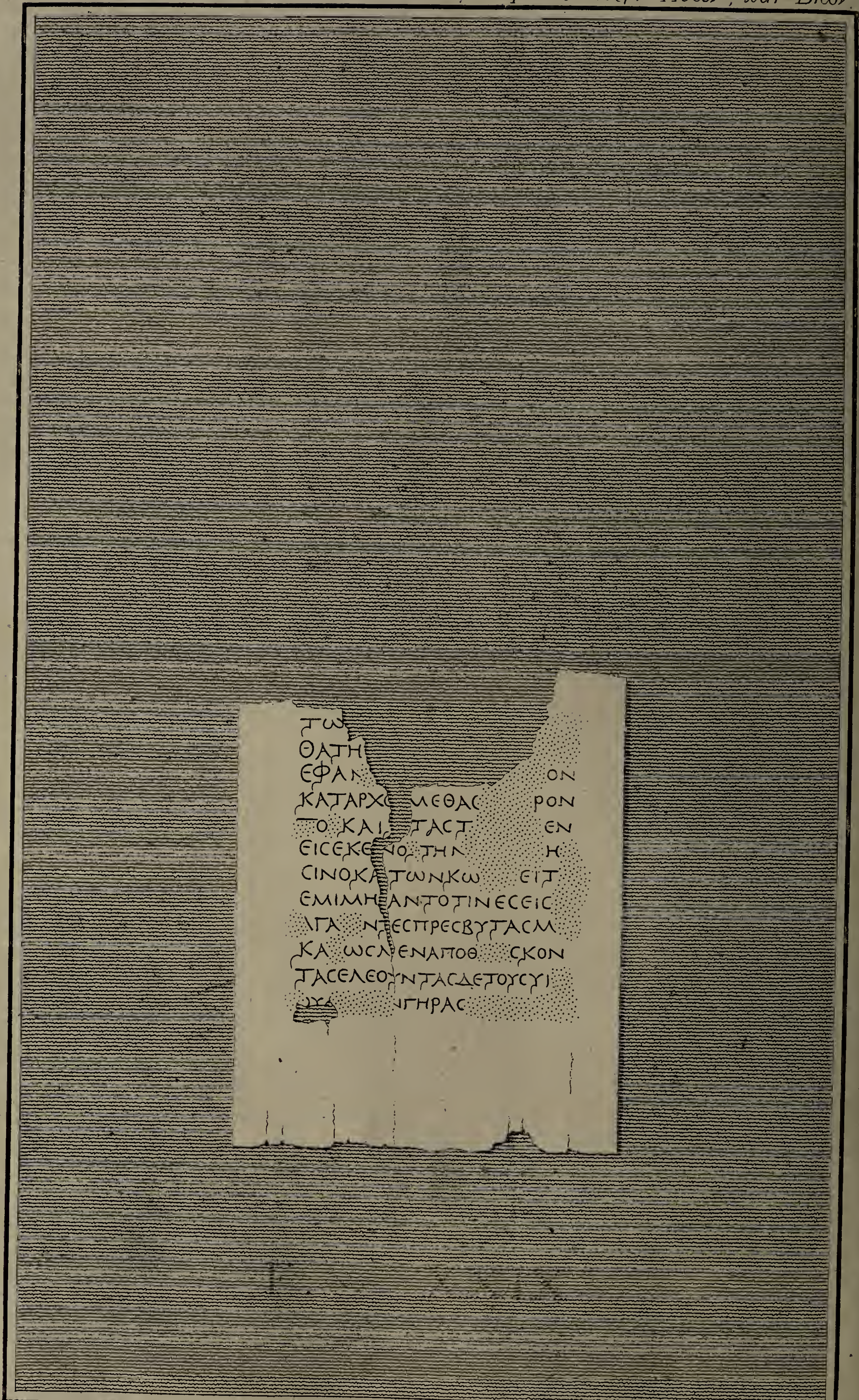
. . . .

. . . .

licet ostendamus e multis, et praeclaris commodis ex amicitia proficiscentibus nullum tale esse, quale est, si quis animi arcana aperuerit, et loquentem audierit: vehementer enim cupit natura aliquibus illud detegere, quod attulit curas.

Lin. 4. ὁτι πολλων και καλων εκ φιλιας κ. λ.) Quae heic docet de una ex amicitiae utilitatibus Philodemus, haud iis absimilia sunt, quae habet Tullius *de Amic.* cap. 6. ubi ita scribit: *Quid dulcius, quam habere, quicum omnia audeas sic loqui, ut tecum? Quis esset tantus in prosperis rebus, nisi haberes, qui illis, aeque ac tu, ipse gauderet? Adversas vero difficile est ferre sine illo, qui illas gravius etiam, quam tu, ferret..... Nam et secundas res splendidiores facit amicitia, et adversas patiens, communicansque leviores.* Porro idcirco hoc loco animadvertit isthaec Auctor, quod demonstrare studet, uti e sequentibus patebit, hominibus correctione indigentibus haud esse dubitandum arcana animi vitia cum sapiente, tamquam amicorum optimo, communicare.

Lin. Adverb. επιλογιστικως ignorant Lexicographi.

Franc. Caſanova dis. *Franc. Celentano inc.*

FRAGMENTUM XXIX.

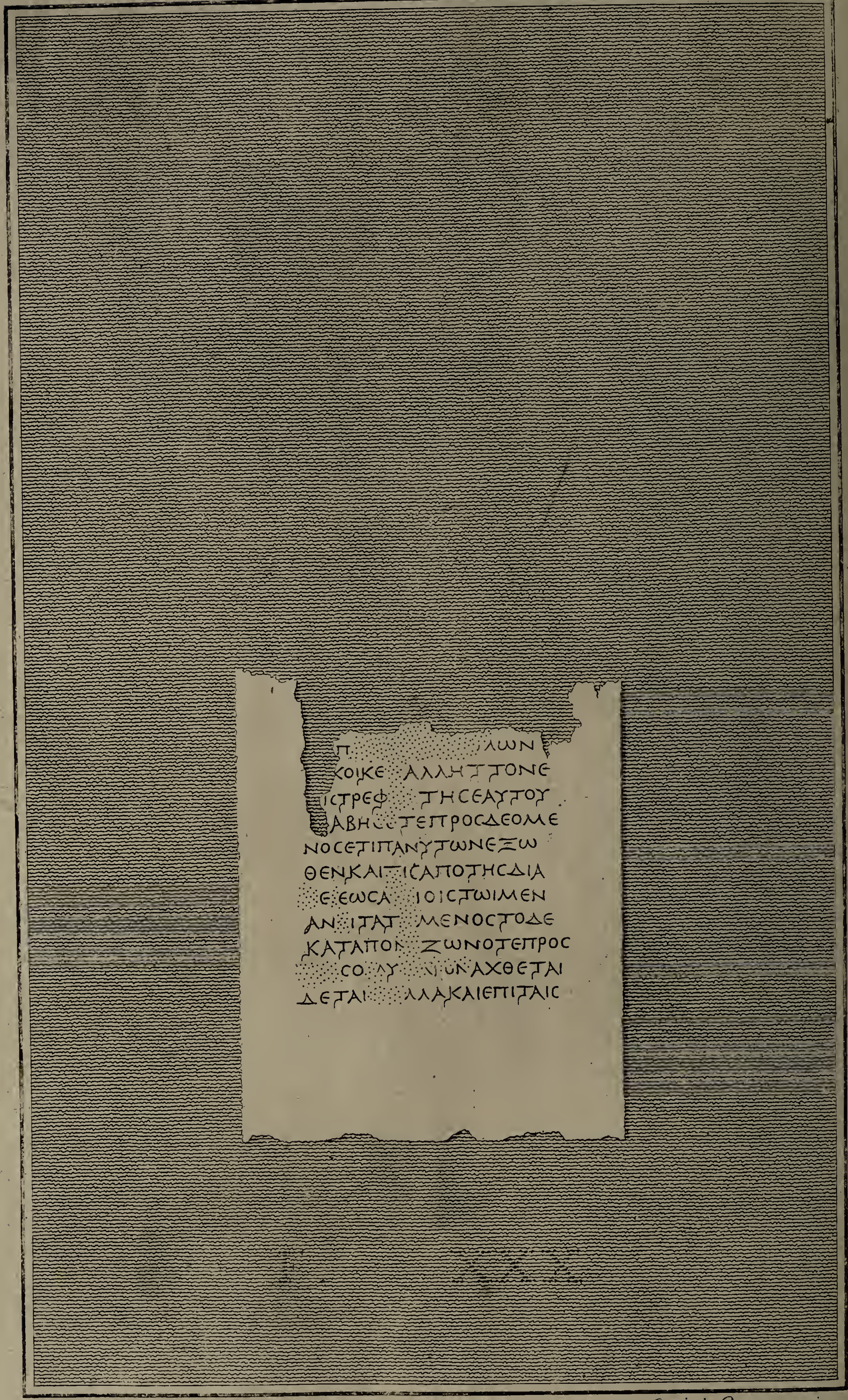
. . . .
. . . .
. . . .
καταρχωμεθα σημερον
που και αυτας τλησαι μεν
εις εκεινου την γ' αμελη-
σιν · ὃ και των κωμικευτων
εμιμησαντο τινες εισα-
γαγοντες πρεσβυτας, μη
καλως μεν αποθνησκον-
τας, ελεουντας δε τους ὑι-
ους αυτων γηρασκοντας.

incipiamus hodie et ipsos *(dolores)* tolerare usque ad illius *(mortis)* contemtum: quod imitati sunt comicorum nonnulli, qui in scenam induxerunt senes, haud honeste quidem morientes, filiorum vero vicem miserantes, qui jam senescerent.

Lin. 4. *καταρχωμεθα κ. τ. λ.*) Heic secundum Epicureorum placita dolorum tolerantiam, mortisque contemtum suadere videtur Auctor; simulque ostendere, stultos esse existimandos homines praesertim senes, qui morti proximi valde anguntur, ac perturbantur. Idque quorumdam comoediographorum exemplo confirmare nititur, qui in scenam illos senes inducere, atque illudere voluerunt, quibus instantis mortis metu perculsis filios jam senescentes, ideoque diem supremum brevi obituros, relinquere displicebat.

Lin. 5. *αυτας τλησαι*) Cum pronomine *αυτας* jungenda est vox *λυπας*, vel aliud simile, quod paullo ante expresserat Auctor; quo etiam pacto *το εκεινου* ad *το θανατου* referre oportet.

Lin. 7. *κωμικευτων*) Sic posse suppleri videtur vox mutila, quae in papyro legitur, licet fateamur eam a Lexicographis ignorari. At cum complura alia vocabula passim exhibeant Herculanensia volumina, quae minime in Lexicis reperies, nulla est gravis ratio, cur hujusmodi lectionem rejicere oporteat. Et sane si a *θεραπευω* factum est *θεραπευτης*, a *περιοδευω* *περιοδευτης*, et alia sexcenta huius generis; cur, quaeso, a verbo *κωμικευω*, vel *κωμικευομαι*, quod quidem Lexica agnoscunt, fieri non potuit *κωμικευτης*, *comicus scriptor?*

Π ΛΩΝ
ΚΟΙΚΕ ΑΛΛΗΤΤΟΝΕ
ΙϹΤΡΕΦ ΤΗϹΕΑΥΤΟΥ
ΑΒΗϹ ΤΕΠΡΟϹΔΕΟΜΕ
ΝΟϹΕΤΙΠΑΝΥΤΩΝΕΞΩ
ΘΕΝΚΑΙΤΙϹΑΠΟΤΗϹΔΙΑ
Ε ΕΩϹΑ ΙΟΙϹΤΩΙΜΕΝ
ΑΝ ΙΤΑΤ ΜΕΝΟϹΤΟΔΕ
ΚΑΤΑΠΟΝ ΖΩΝΟΤΕΠΡΟϹ
ϹΟ ΛΥ Ν ΑΧΘΕΤΑΙ
ΔΕΤΑΙ ΛΛΑΚΑΙΕΠΙΤΑΙϹ

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

FRAGMENTUM XXX.

. . . .
. . . . . . αλλ' ἡττον επιστρεφεται της ἑαυτου βλαβης ὁ τε προσδεομενος ετι πανυ των εξωθεν, και τις απο της διαθεσεως ακειοις τῳ μεν αντιταττομενος, τοδε καταποδιζων · ὁ τε προς τοις ὁμυμνων αχθεται δε ταγε αλλα, και . . . .

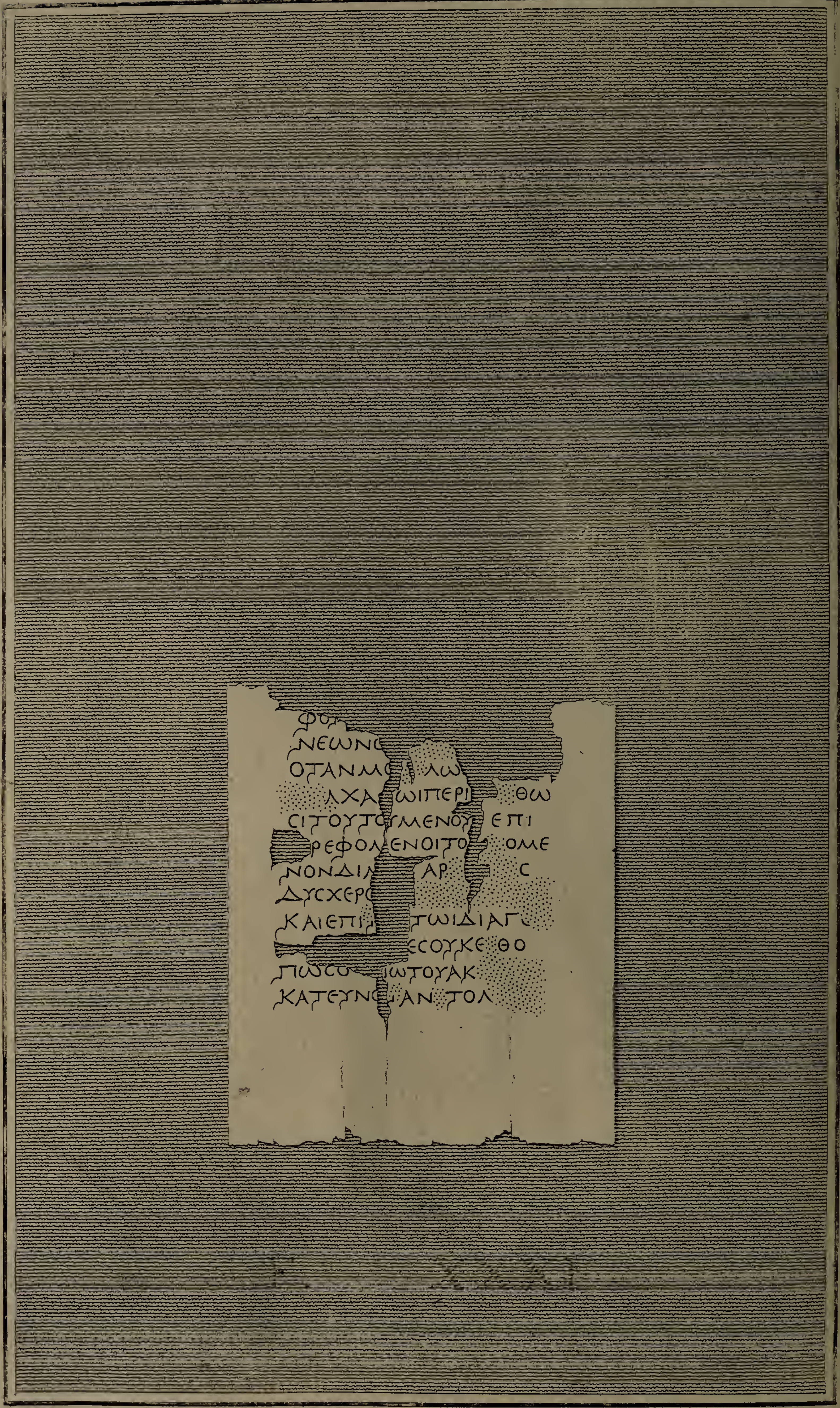
. . . . . sed minorem sui damni habet is rationem, qui adhuc omnino alienis monitis indiget, quique ex indole huic medicinae repugnat, illam vero proculcat; et qui in his consentiens, alia vero moleste ſert, et. . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. αλλ' ἡττον κ. τ. λ.) Nonnullos ait philosophus reperiri, qui alienis monitis prorsus indigentes, ex prava indole quamvis medicinam rejiciunt; vel si eam probare videntur, ob alia indignantur.

Lin. 9. καταποδιζων) Hoc verbo vulgata Lexica carent.

Lin. 10. ὁμυμνων) Ex elementis, quae adhuc in αυτογραφῳ visuntur, non alia vox, quam ὁμυμνων, sat probabiliter erui potuit: attamen ὁμυμνεω ex ὁμου, et ὑμνεω ortum, quod proprie *simul laudare* denotat, ex uno Philodemo habemus.

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

FRAGMENTUM XXXI.

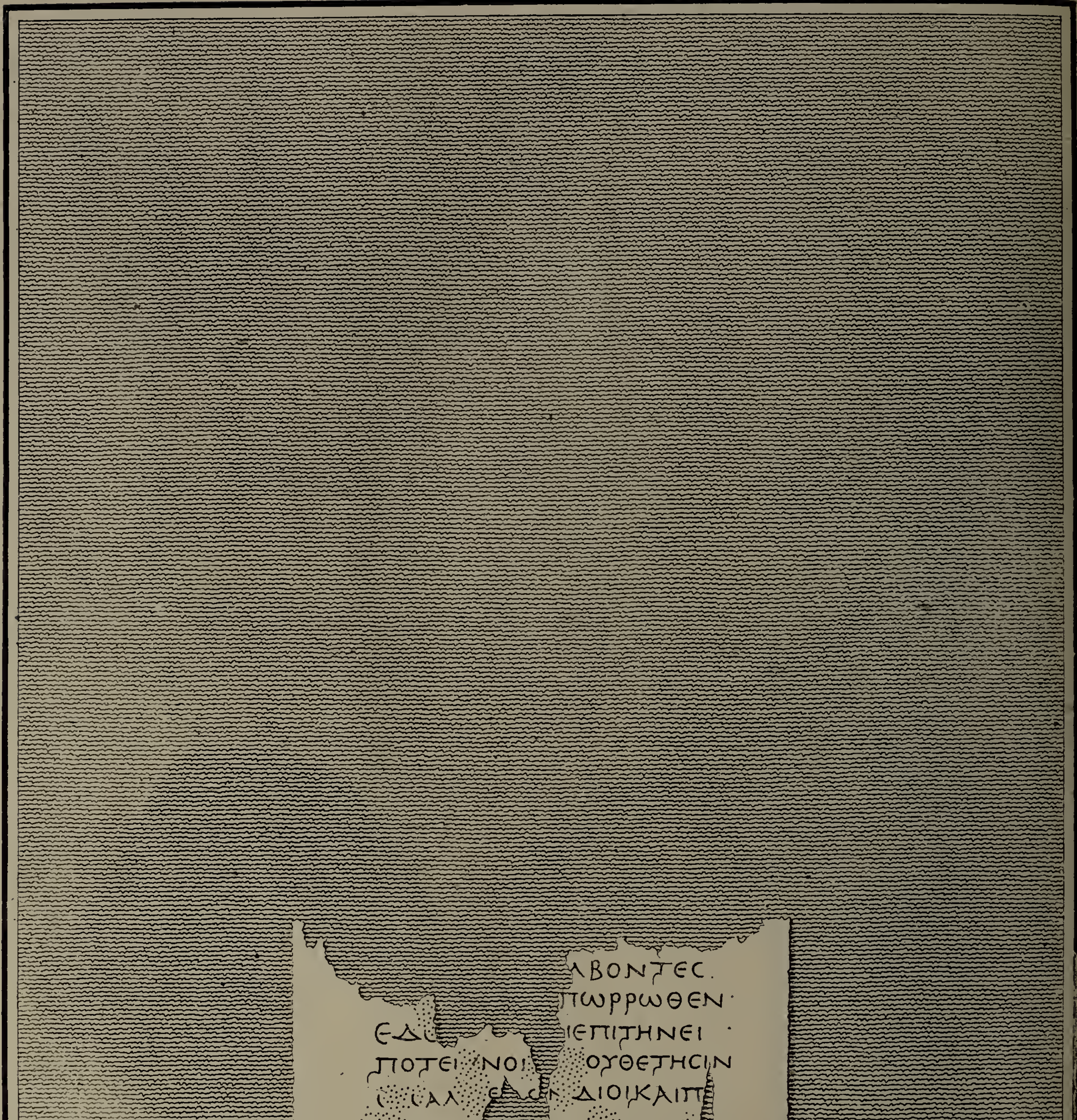
. . . .
. . . .
. . . .
καν Αχαιω περιβληθω- σι, τουτου μενουν επι- στρεφομενοι, το λεγομε- νον δια της παρρησιας δυσχερως προσδεχονται και επι τουτω διαγενο- μενω τινες ουκ εσθ' ο- πως ουπω του ακουειν κατ' ευνοιαν τολμω- (σι

. . . .
. . . .
. . . .
licet Graeco pallio sint induti, hujus quidem curam habentes, quod dicitur per libertatem moleste accipiunt: cumque id acciderit, nullo modo quidam possunt aliquid benevole audire

ADNOTATIONES.

Lin. 4. et seq. Αχαιῳ περιβληθωσι κ. τ. λ.) Irridet eos Auctor, qui philosophi videri cupientes, Graecum tantummodo pallium gestare sat habebant, sapientis vero praecepta et monita audire detrectabant. Fortasse Romae tunc degebat, cum haec scriberet, Philodemus, nonnullosque suae aetatis nobiles adolescentes his verbis carpere volebat.

Lin. 11. του ακουειν). Articulus του hoc loco pro indefinito τις adhiberi videtur; ut propterea του ακουειν idem significet, ac τινος ακουειν, idest *aliquid audire*.

Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

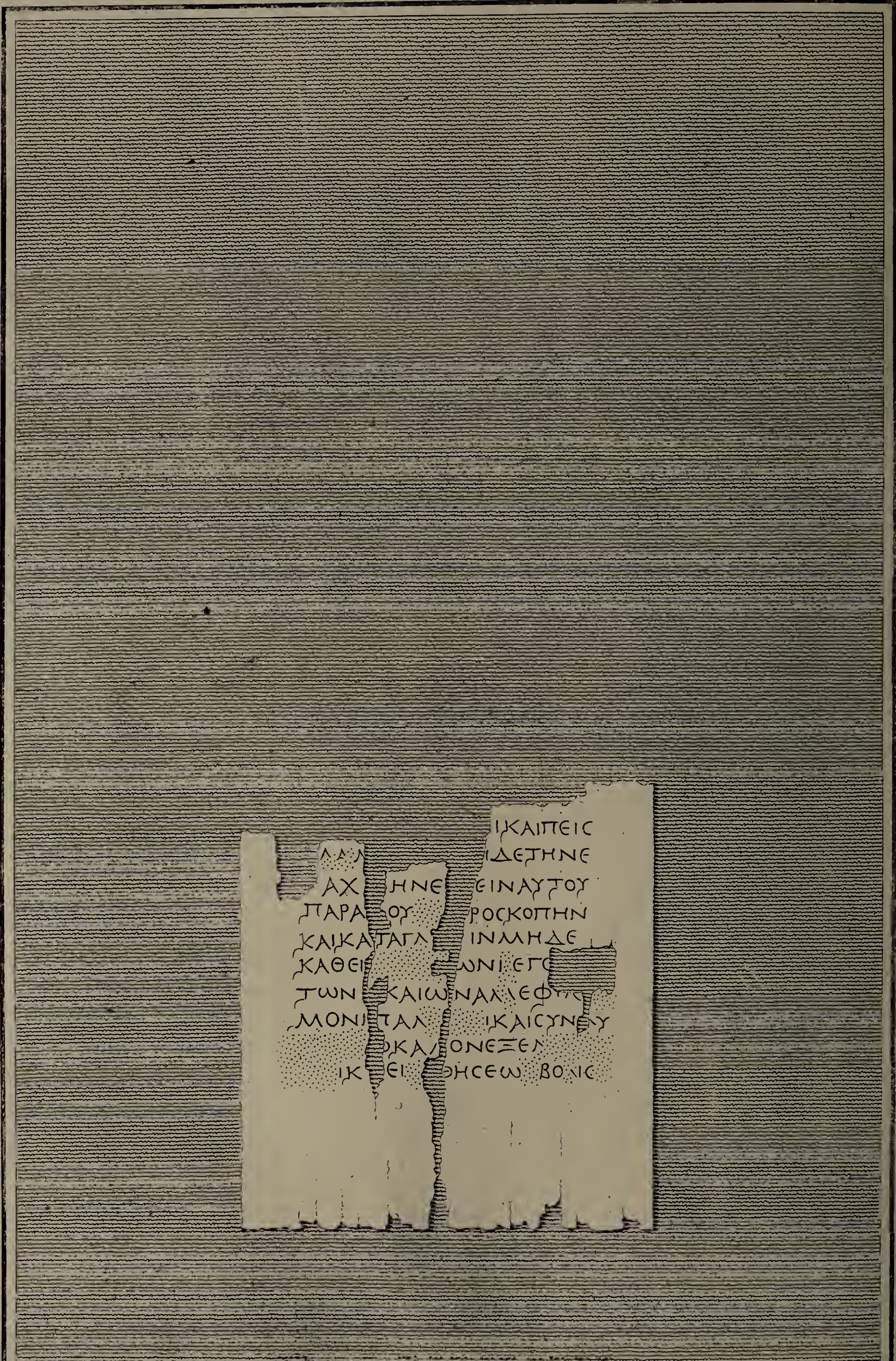
FRAGMENTUM XXXII.

. . . .
. . . .
κισ' αρχομενοις πορρωθεν
εδοξεν ελθειν επι την, ει
ποτε γενοιτο, νουθετησιν,
ὡς αλλοι αιφνιδιοι, και πα-
ρα προσδοκιαν παντα ιασ-
θαι δεδοκηκασι. Το δ' ἀπα-
σι δηλουμενον, ὡς ωφε-
λησεται το κνισμα δ' εκει-
ν', ὁτι διαδεχεται, και κα-
θιστησι την προκαταγνω-
(σιν

. . . .
. . . .
nonnullis altius exordientibus placuit, si quando res tulerit, ad correctionem venire; ſicut alii ex improviso, ac praeter exspectationem omnia sanare putarunt. Illud vero omnibus est manifestum, utilem ſore eum stimulum, qui sequitur, et efficit anticipatam damnationem.

ADNOTATIONES.

Lin. 3. *τισ' αρχομενοις πορρωθεν κ. τ. λ.*) Hoc loco, nisi nos fallit opinio, ea Philodemi mens fuisse videtur, sapientes in reprehendendis erratis non eodem pacto se gerere: nonnullos enim altius rem exordientes ad monendos tandem discipulos venire; alios vero corrigendo ex improviso, ac praeter exspectationem, se facile curare illos posse existimare. Quod autem addit de stimulo anticipatam condemnationem efficiente, ad hunc alterum corrigendi modum referendum potius videtur.

Franc. Casa va dis. *Franc. Celentano inc*

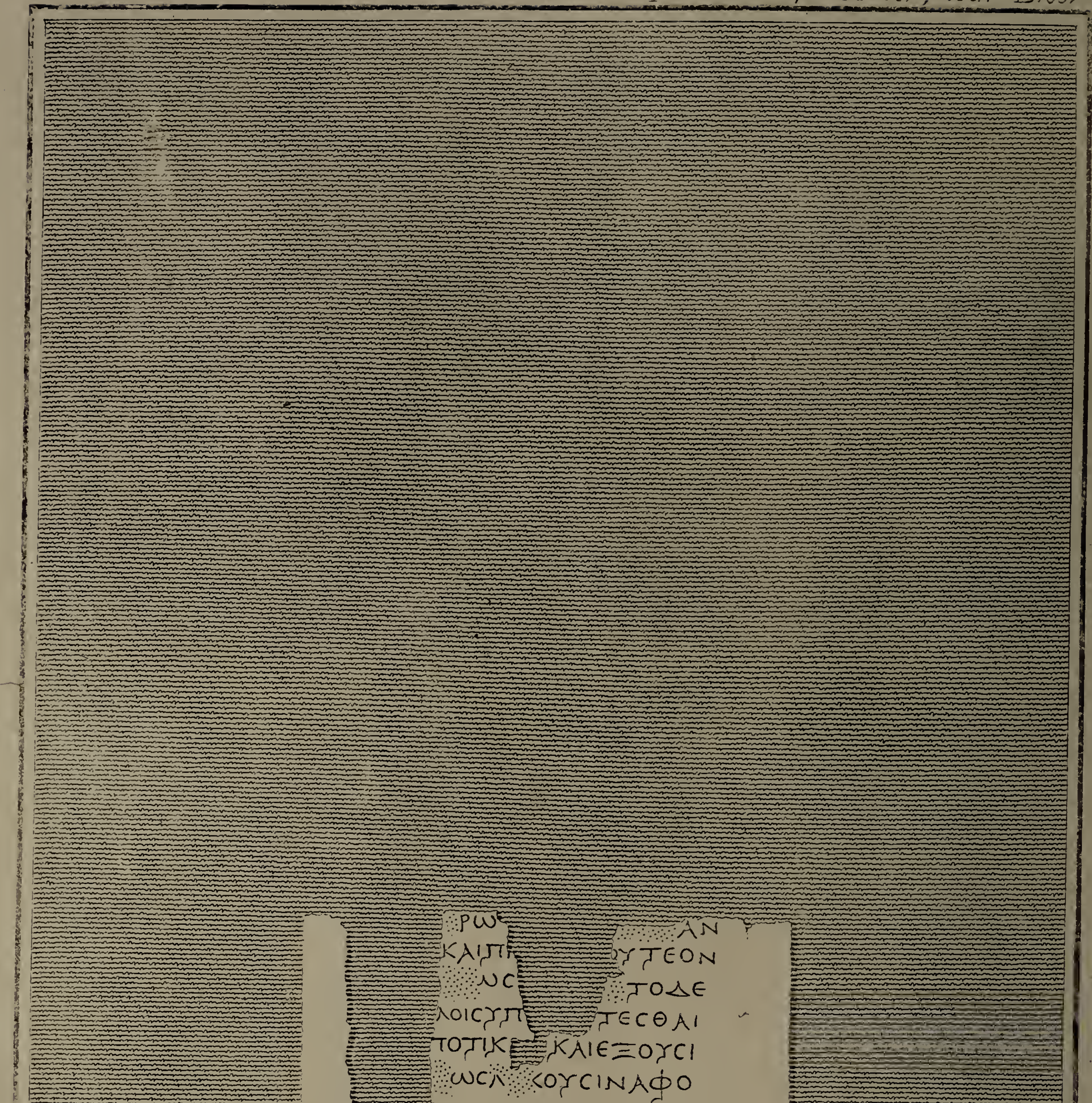
FRAGMENTUM XXXIII.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . . μηδε την ε-
π' αχυνην ειπειν αυτου
παρα τουτο προσκοπην
και κατ' αγαπην, μηδε
καθ' εκαστο, ὡν λεγομεν
τῶν δικαιων · αλλ' εφη κοσ-
μον επ' αλλων, και συν αυ-
τω δε το καλον εξειν ποι-
ητικον επαισθησεως . . .

. . . .
. . . .
. . . . . . nec etiam quisquilias existimare ipsius hac de re errorem, et de amore, nec de singulis, quae justa appellamus; sed ajebat decorum in aliis, ac simul honestatem caussam futuram esse, quamobrem sentiat *se errare.* . . . . .

Lin. 4. et seq. μηδε την ετ' αχνην κ. τ. λ.) De aliquo philosopho loquitur heic Noster, qui opinabatur haud valde sollicitum sapientem esse oportere, si discipulus in errore de quibusdam rebus versetur, ut de amore, et de recto et aequo; quippe quum is facilius per decora et honesta aliorum opera, quam per dicendi libertatem emendari possit. Porro αχνη est minutissimum illud, quod e spicis excussis evolat: unde ortum proverbium μηδε την αχνην, *ne pusillum quidem, ne minimum quidem.* Invenitur quoque proverbium κᾀν αχνην, idest *vel minimum,* apud Erasmum *Chil.* I, *cent.* 10. *prov.* 10.

Lin. 12. επαισθησεως.) Verbale επαισθησις in omnibus adhuc editis Lexicis minime reperitur.

Franc. Caſanova dis. *Franc. Celentano inc.*

FRAGMENTUM XXXIV.

. . . .
. . . .
. . . . το δ' ε-
π' αλλοις υπεροπτεσθαι
δεσποτικως και εξουσι
πανυ, ως δ' εχουσιν αφο-
ρητον. Ισως τοδε σωζουσι
ου γε χαλεπον, ει μη και
το ειθεισθαι προς πολλων
χαριεντιζεσθαι, και τας
τιμας εχειν παρα πολλων .
. . . .

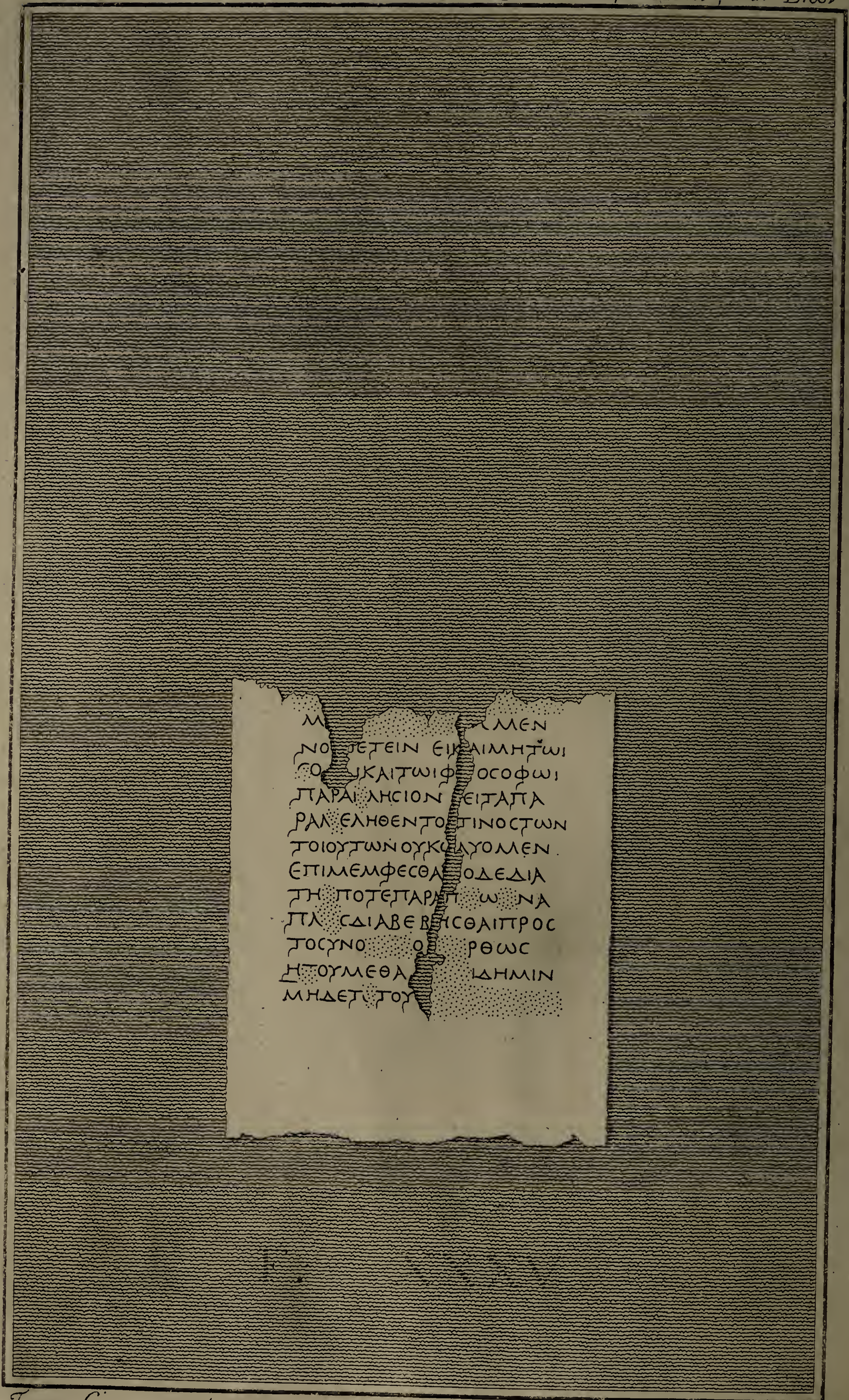
. . . .
. . . .
. . . . inter alia vero elatius se gerere dominorum more, existimabunt omnino, sicut et existimant intolerandum. Fortasse sapientibus non esset arduum id emendare, nisi et assuetos esse de multis salse jocari, atque honores a pluribus accipere *impedimento foret.*

ADNOTATIONES.

Lin. 7. Ισως τοδε σωζουσι κ. τ. λ.) His verbis docet Philodemus haud fore sapientibus (quos σωζοντας, idest *servatores*, appellat) superbos et arrogantes discipulos corrigere admodum difficile, nisi assueti hi essent salse de multis jocari, atque a pluribus honorari.

Lin. 9. ειθεισθαι in αυτογραφω pro ειθισθαι, mutato ι in ει.

Lin. 10. χαριεντιζεσθαι.) Verbum χαριεντιζεσθαι nos Lexicographorum auctoritate ducti *salse jocari* interpretandum censuimus: verum nil obstat, quominus heic pro *blandiri*, et *adulari* accipiamus; ut προς πολλων χαριεντιζεσθαι passive sumtum idem sit, ac *blanditiis a multis deliniri*, seu προς χαριν ομιλεισθαι, quemadmodum loquitur Noster Col. penultima hujus papyri.

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

FRAGMENTUM XXXV.

. . . .

νουθετειν ει και μη τω σοφω, και τω φιλοσοφω παραπλησιον. Ειτα παραμεληθεν του τινος των τοιουτων ου κωλυομεν επιμεμφεσθαι : ὁδε δια την ποτε παραπτωσιν ἁπλως διαβεβλησθαι προς το συνοικημ', ουκ ορθως ἡγουμεθα. . . . . . .

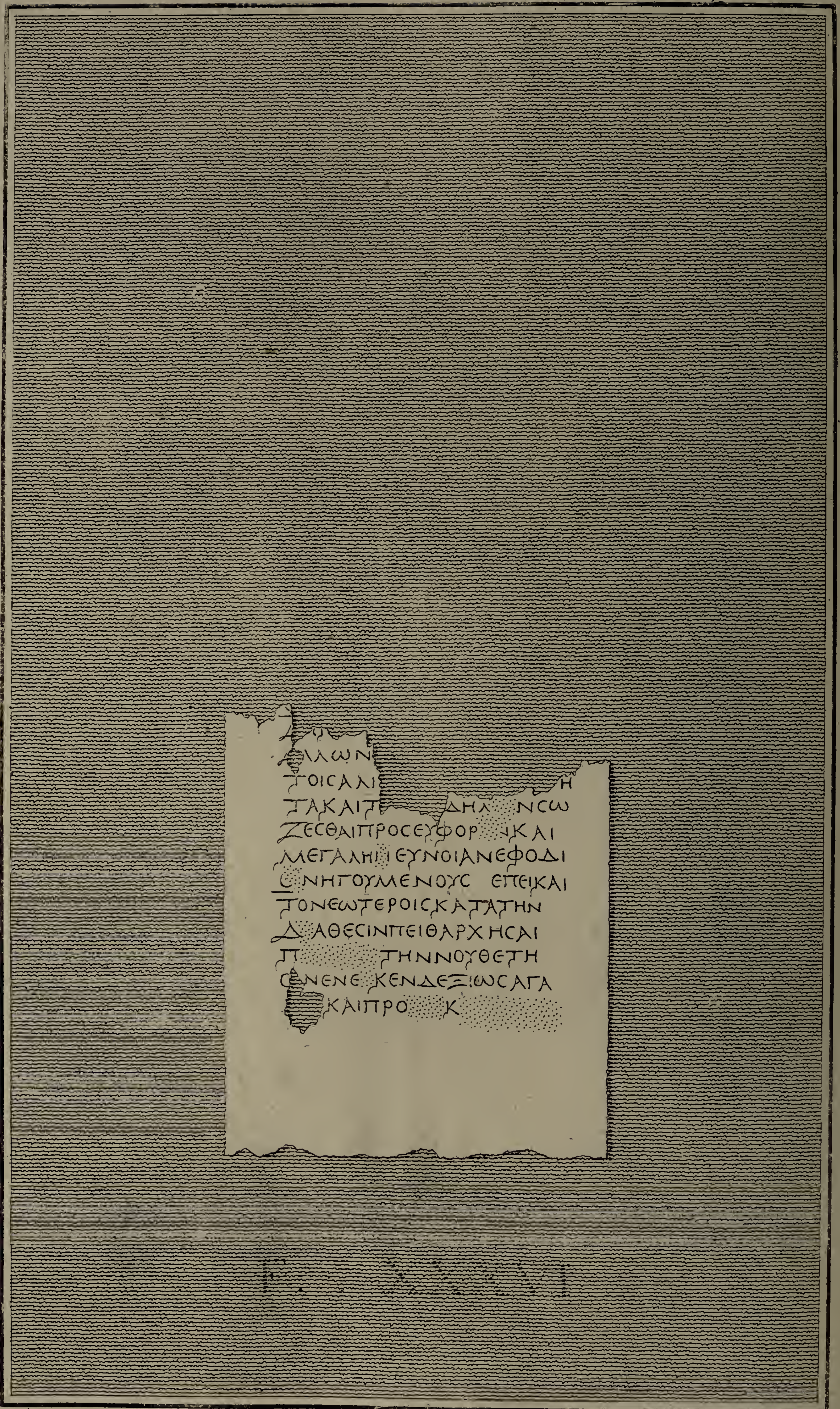
. . . .

monere *aliis licet*, quamvis non similiter ac sapienti et philosopho. Deinde quod neglectum est ab horum aliquo, reprehendere haud vetamus: hunc autem ob quemcumque errorem prorsus infamari apud sodales minime rectum existimamus. . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. νουθετειν κ. τ. λ.) Innuit heic Auctor errantes non modo a sapiente ac philosopho, sed ab aliis quoque corrigi posse, qui etiam non vetantur aliquem e contubernalibus reprehendere, si quid ab illo omissum sit, modo ne apud sodales eumdem infamare ausint.

Lin. 10. συνοικημ') Ex elementis, quae adhuc in αυτογραφω supersunt, legi posse συνοικημ' videtur. Hoc autem loco συνοικημα pro ea parte domus nobilium virorum fortasse usurpatur, ubi servi simul habitabant; e quorum numero, ut alibi animadvertimus, Graeci, et Romani suorum liberorum praeceptores deligere consueverant.

Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

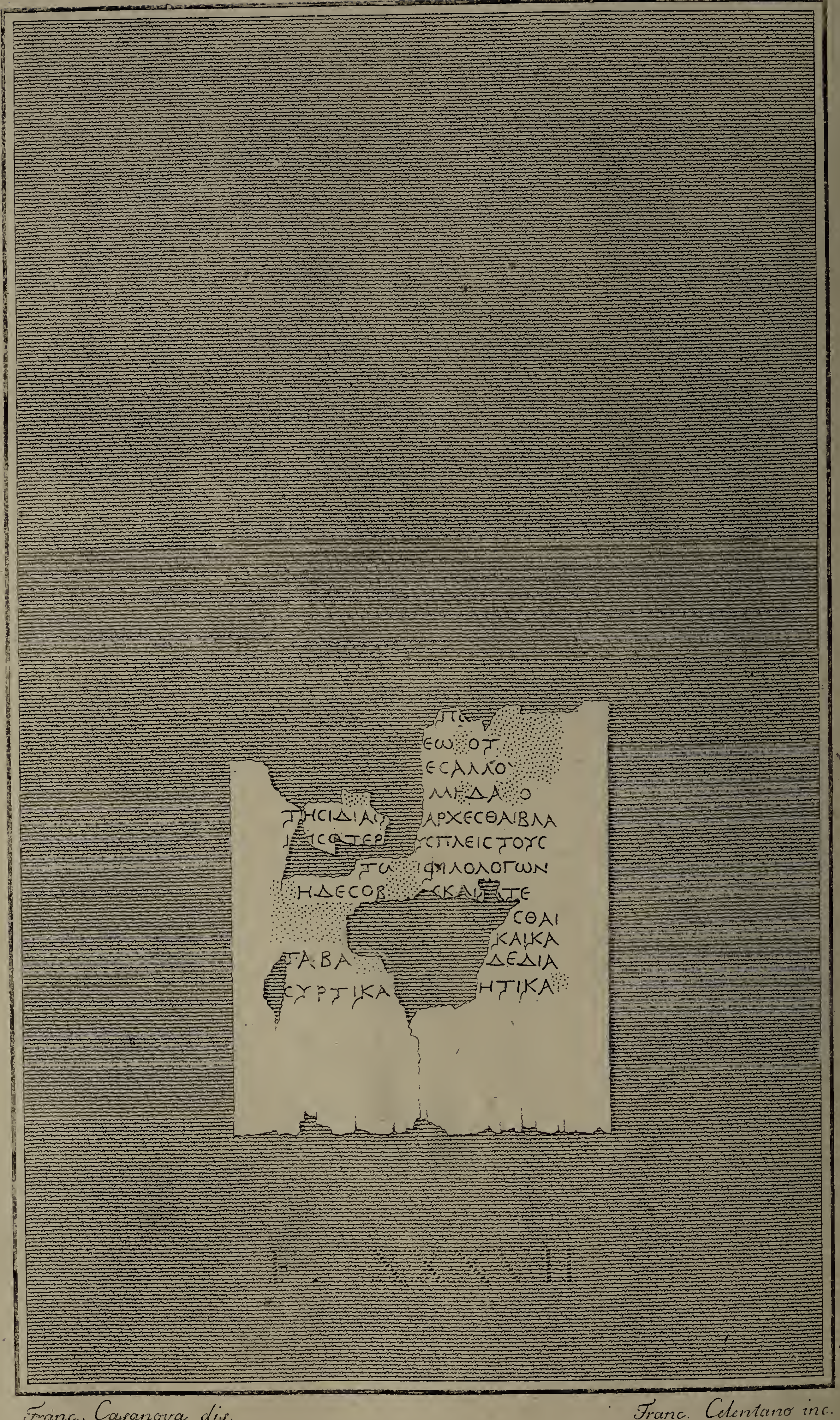
FRAGMENTUM XXXVI.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . και τους το δη μεν σω-
ζεσθαι προς ευφοραν, και
μεγαλην ευνοιαν εφοδι-
ον ἡγουμενους · επει και
το νεωτεροις κατα την
διαθεσιν πειθαρχησαι
ποιει και την νουθετη-
σιν ενεγκειν δεξιως. . . . .
. . . .

. . . .
. . . .
. . . .
. . . et eos qui putant emendationem morum ad uberem et magnam benevolentiam esse instrumentum : quoniam junioribus obtemperare ex animi indole efficit etiam, ut facile perferatur monitio. . . . .
. . . .

Lin. 4. et seq. *και τους το δη μεν σωζεσθαι κ. λ.*) Hoc fragmento indicari videtur, homines optima indole praeditos facile ad sapientes quamvis iuniores diligendos adduci, quorum opera se vitiis purgatos sentiunt; nam qui iunioribus se instituendos tradunt, eorum monitiones haud aegre ferunt.

Lin. 11. *ενεγκεν* pro *ενεγκειν* librarii oscitantia in *αυτογραφῳ* legitur.

Franc. Casanova dis. Franc. Celentano inc.

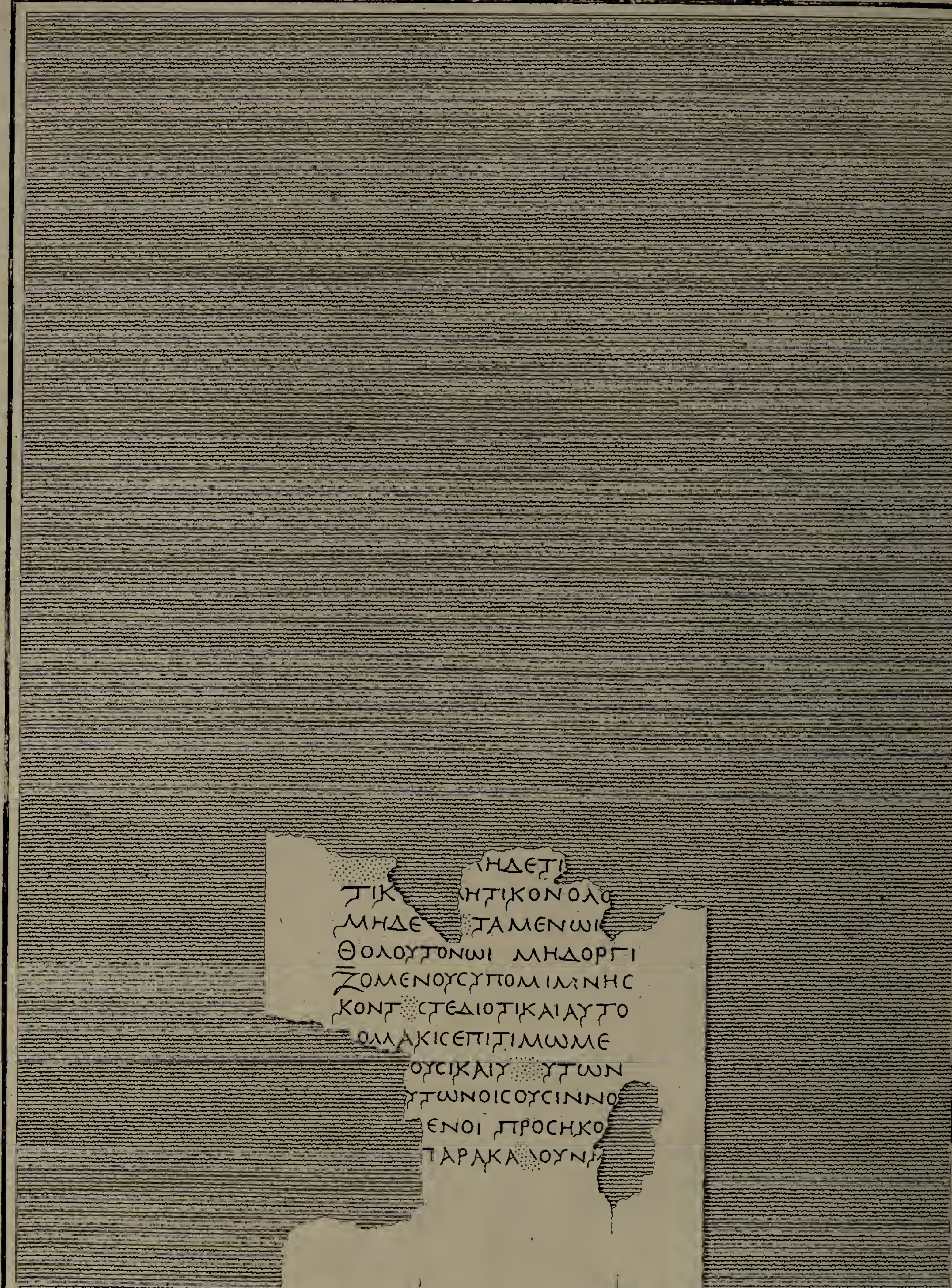
FRAGMENTUM XXXVII.

. . . .
. . . .
. . . . . μηδ' απο
της ιδιας καταρχεσθαι βλα-
βης, ὡσπερ τους πλειστους
των αυτων φιλολογων,
μηδε σοβαρως, και εντε-
ταμενως παρρησιαζεσθαι,
μηδε λοιδορειν, και κα-
ταβαλλειν, μηδε δια-
συρτικα . . . . . .

. . . .
. . . .
neque a proprio damno incipere, quod philologorum plurimi faciunt; neque arroganter et acriter libertate uti, nec conviciari, et deprimere, et probris onerare. . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 3. et seq. μηδ' απο της ιδιας κ. τ. λ.) Vult hoc loco Auctor, nimis imprudenter se gerere praeceptorem, qui acriter, et cum fastu, tum conviciando et contumeliis vexando discipulum reprehendit.

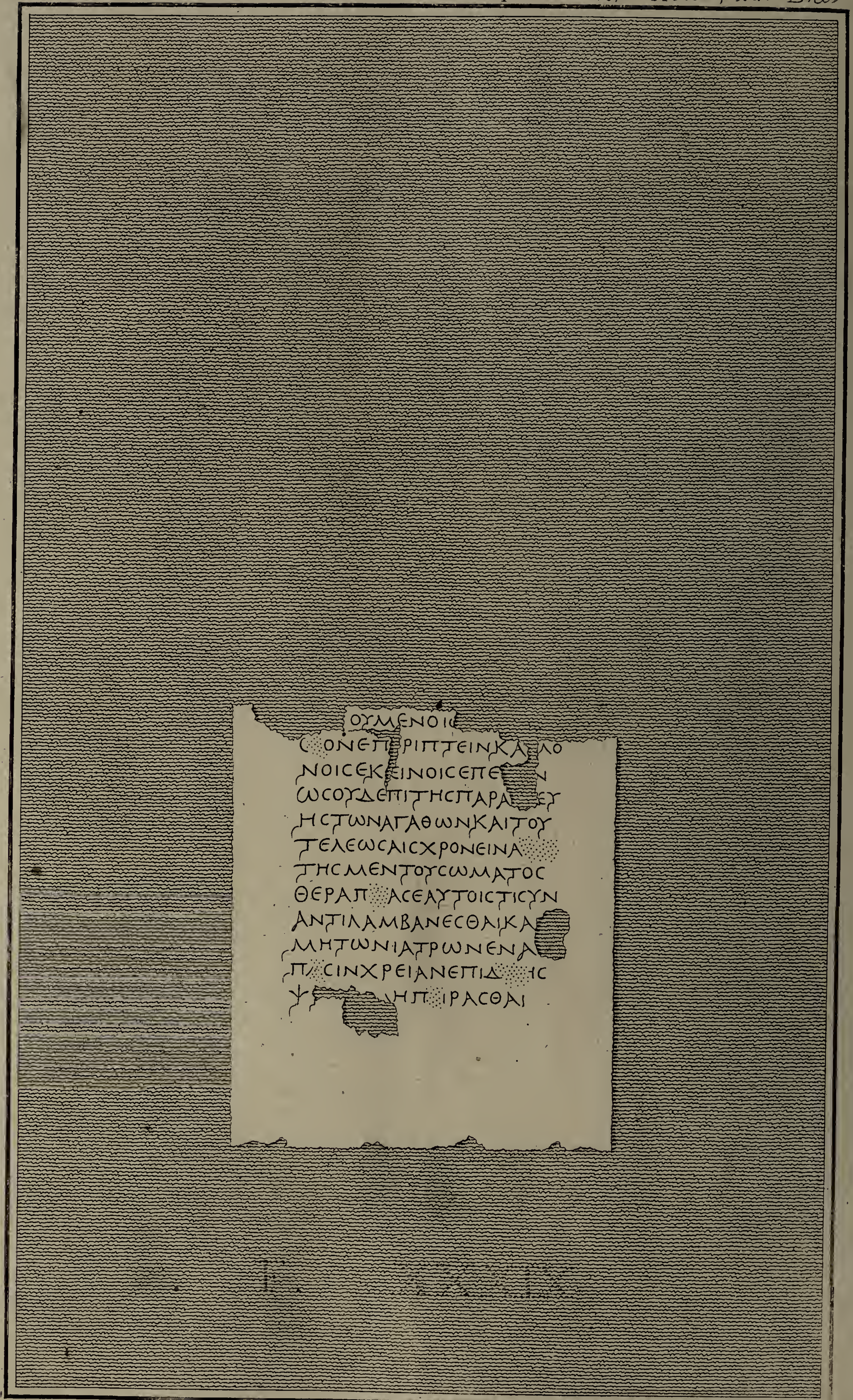
Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

FRAGMENTUM XXXVIII.

. . . . μηδ' επιτεταμενῳ καθολου τονῳ, μηδ' οργιζομενους ὑπομιμνησκοντας τε. Διοτι και αυτο πολλακις επιτιμωμενοι οισουσι, και ὑπ' αυτων τοιουτων οισουσιν νουθετουμενοι· προσηκοντως δε παρακαλουντες

. . . . neque maxima generatim vocis contentione, neque iracunde castigantes. Quare ii, qui de eadem re saepe reprehenduntur, tolerabunt, atque a talibus moniti perferent; qui autem ut decet hortantur. . .

Lin. 3. *μηδ' ἐπιτεταμένῳ κ. τ. λ.*) Heic rursus observat Noster praeceptorum monita, qui non iracunde, nec magna vocis contentione libertate utuntur, sed leniter discipulos castigant, aequissimo animo ab iis perferri, maximaeque eisdem esse utilitati.

Franc. Casanova dis. — Luigi Corazza inc.

FRAGMENTUM XXXIX.

. . . .

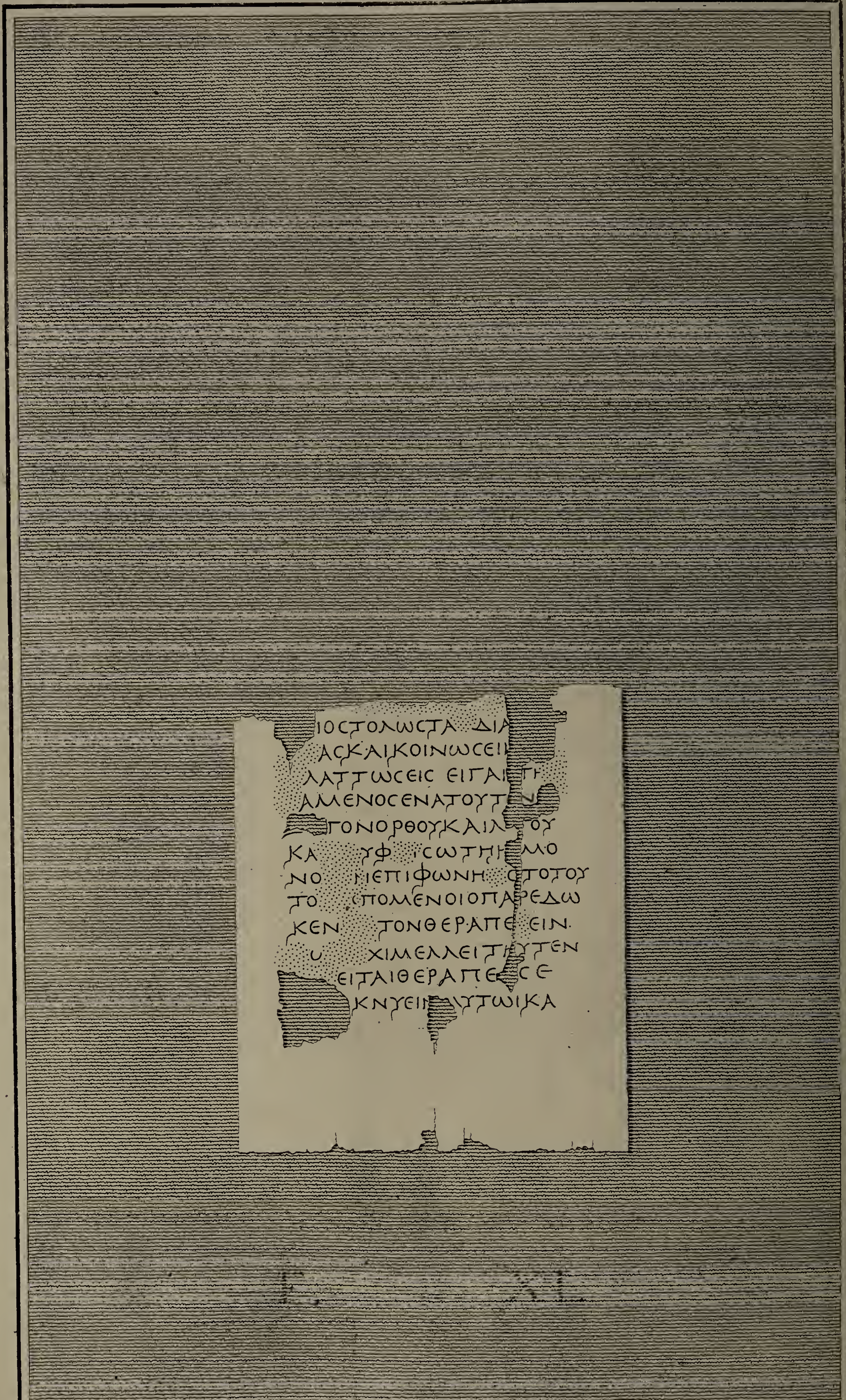
. . . . μεμνησθαι τοις καθηγουμενοις το πραγμα ὅλον επιρριπτειν, και μονοις εκεινοις επεχειν, ὡς ουδ' επι της παρασκευης των αγαθων και του τελεως αισχρον ειναι της μεν του σωματος θεραπειας ἑαυτοις τι συναντιλαμβανεσθαι, και μη των ιατρων εν ἁπασιν χρειαν, επι δε της ψυχης μη πειρασθαι

. . . .

. . . . *meminisse oportet* praeceptoribus totum esse negotium committendum, in iisque solis acquiescendum, sicut neque in comparandis fit bonis: et omnino turpe esse, ut sanandi corporis aliquam nos ipsos curam suscipere, ac minime in omnibus medicorum opem postulare, ita et de animae curatione haud *sapientis operam* experiri.

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seq. μεμνησθαι τοις καθηγουμενοις κ. λ.) Ea in hoc fragmento esse mens Philodemi videtur, quemadmodum scilicet turpe est homini aliquid sibi in curando corpore adrogare, nec totum se medicis committere; ita cum de purgando vitiis animo agitur, minime decere aliquam hujus rei curam a quovis suscipi, verum totum id negotium praeceptoris, ac sapientis prudentiae credi oportere.

ΙΟCΤΟΛΩCΤΑ ΔΙΑ
ΑCΚΑΙΚΟΙΝΩCΕΙ
ΛΑΤΤΩCΕΙC ΕΙΓΑΙ ΤΗ
ΑΜΕΝΟCΕΝΑΤΟΥΤ Ν
ΓΟΝΟΡΘΟΥΚΑΙΛ ΟΥ
ΚΑ ΥΦ ΙCΩΤΗΙ ΜΟ
ΝΟ ΝΕΠΙΦΩΝΗ CΤΟΤΟΥ
ΤΟ CΠΟΜΕΝΟΙΟΠΑΡΕΔΩ
ΚΕΝ ΤΟΝΘΕΡΑΠΕ ΕΙΝ.
Υ ΧΙΜΕΛΛΕΙΤ ΥΤΕΝ
ΕΙΤΑΙΘΕΡΑΠΕ CΕ
ΚΝΥΕΙΝ ΥΤΩΙΚΑ

Franc. Casanova dis. Franc. Celentano inc.

FRAGMENTUM XL.

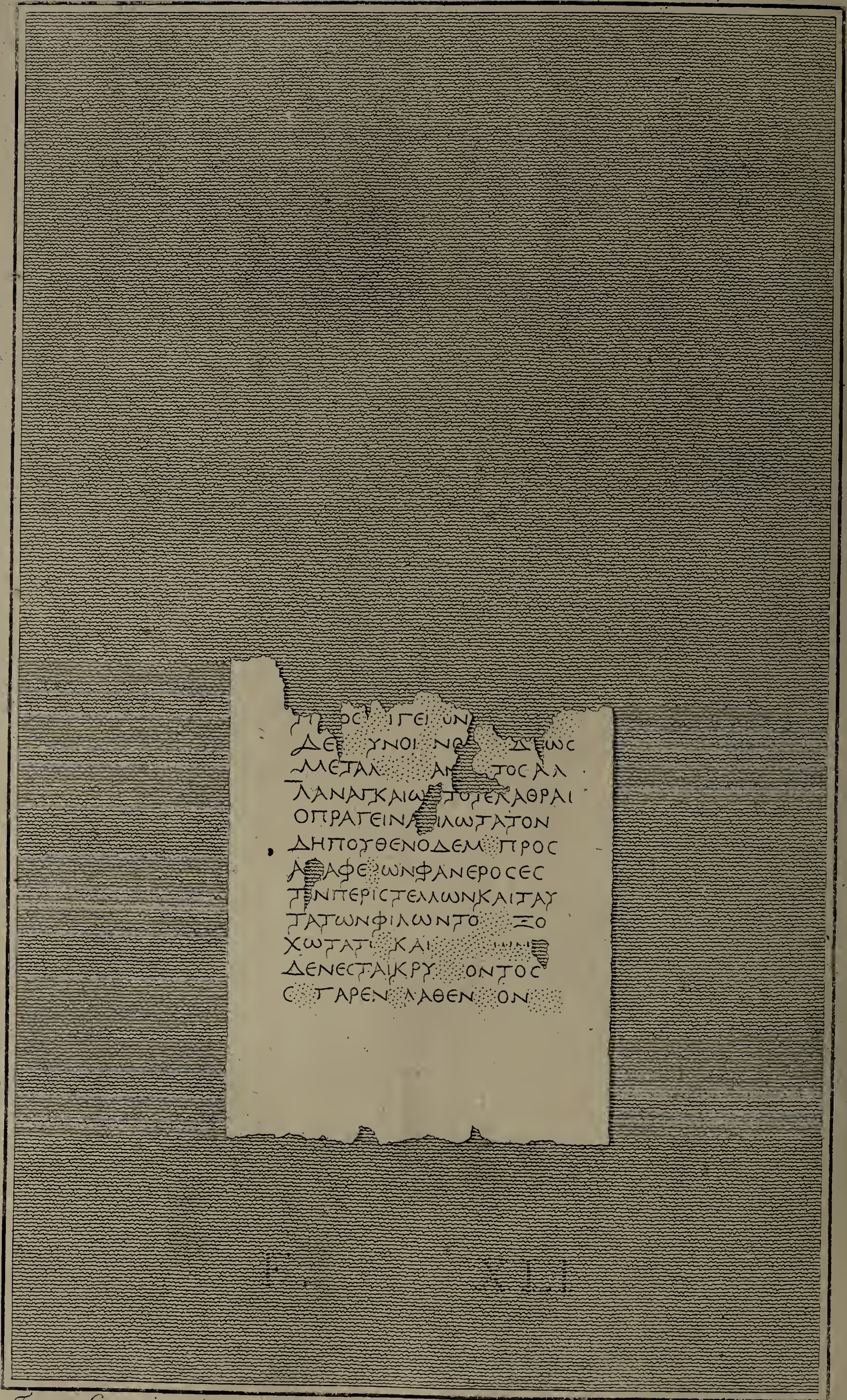
. . . . ανυποστολως τας διαποριας, και κοινως ειπειν ελαττωσεις. Ει γαρ ἡγησαμενος ἑνα τουτον οδηγον ορθου, και λογου, και δ' ου φας σωτηρα μονον, αλλ' επιφωνησας το, τουτου δ' ἑσπομενοιο, παρεδωκεν ἑαυτον θεραπευειν, πως ουχι μελλει ταυτ', εν οις δειται θεραπευσεως, δεικνυειν αυτω . . . . .

. . . .
aperiat secure suas addubitationes, et, ut universe dicam, animi defectus. Si enim hunc unum rectae rationis ducem judicans, et non modo servatorem appellans, sed illud adclamans » hoc comitante » ei se tradidit curandum, quomodo haec, in quibus curatione indiget, non est eidem aperturus? . . . .

Lin. 1. et seqq. ανυποστολως τας διαποριας κ. λ.) Ostendit hoc loco Philodemus, minime dubitare posse discipulum suos errores, seu vitia sapienti patefacere, ut ita purgari possit et sanari, praesertim cum illum rectae viae ducem agnoverit, ac servatorem salutaverit.

Lin. 8. et seq. τουτου δ' εσπομενοιο) Haec verba, quibus ait Noster acclamatum fuisse sapienti a discipulo, ex Homero desumta sunt Iliadis lib. X. v. 246; ubi sane Diomedes Ulyssem sibi comitem deligens sic loquitur:

Τουτου δ' εσπομενοιο, και εκ πυρος αιθομενοιο
Αμφω νοστησαιμεν, επει περι οιδε νοησαι.
Hoc comitante, etiam ex igne ardenti
Ambo redierimus, quoniam est valde peritus consilii.

ΠΡΟΣ ΙΓΕΙ ΩΝ
ΔΕ ΥΝΟΙ ΝΟ Δ ΩΣ
ΜΕΤΑΛ ΑΝ ΤΟΣ Α Λ
ΛΑΝΑΓΚΑΙΩ ΤΟΙΣΕΚΑΘΡΑΙ
ΟΠΡΑΤΕΙΝΑ ΙΛΩΤΑΤΟΝ
ΔΗΠΟΥΘΕΝΟΔΕΜ ΠΡΟΣ
Α ΑΦΕ ΩΝΦΑΝΕΡΟΣΕΣ
ΤΩΝΠΕΡΙΣΤΕΛΛΩΝΚΑΙΤΑΥ
ΤΑΤΩΝΦΙΛΩΝΤΟ ΞΟ
ΧΩΤΑΤ ΚΑΙ
ΔΕΝΕΣΤΑΙΚΡΥ ΟΝΤΟΣ
Ε ΤΑΡΕΝ ΛΑΘΕΝ ΟΝ

F. XII.

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

FRAGMENTUM XLI.

. . . .
. . . . αλλ' αναγκαιως το τε λαθραιοπραγειν αφιλωτατον δηπουθεν · ο δε μη προσαναφερων φανερος εστιν περιστελλων, και ταυτα των φιλων τον εξοχωτατον · και ο φιλος ουδεν εσται κρυπτοντος, ου γαρ ενελαθεν. . . . . . .

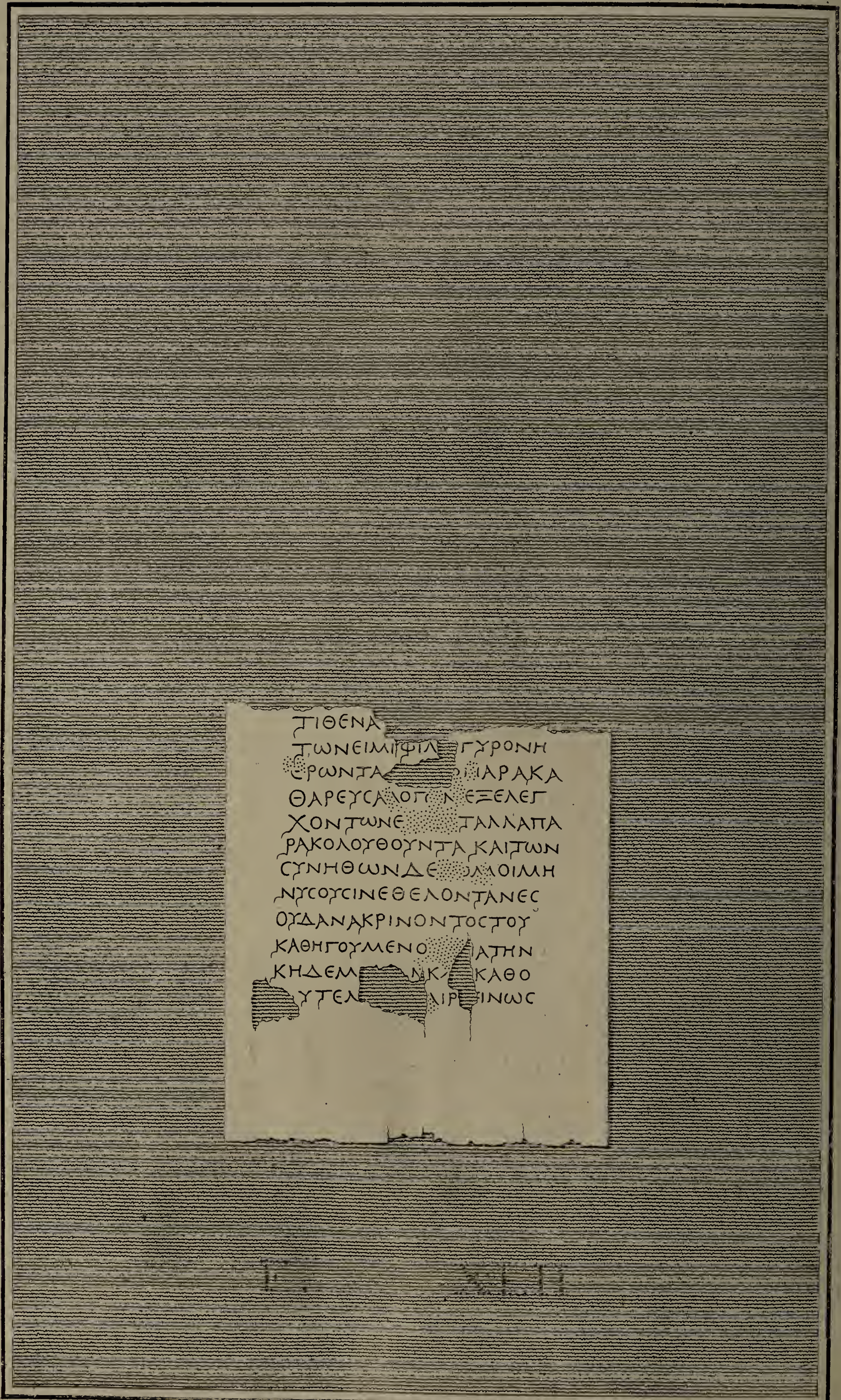
. . . .
. . . . sed necessario est amicitiae maxime adversum occulte agere: is vero qui minime indicat, manifeste amicorum optimum decipit; nihilque celanti proderit, haud enim latuit. . . . . .

Lin. 2. et seq. αλλ' αναγκαιως κ. λ.) Quae dixerat superiori fragmento Epicureus noster, magis heic ea ratione confirmat, quod scilicet discipulus, si sua vitia praeceptorem celare studeat, in amicitiae leges peccat, amicorumque optimum decipit. Atque huc profecto idem spectare voluit, cum supra fragmento XXVIII. scripsit, praecipuam amicitiae utilitatem in eo esse sitam, quod quis animi sui sensa amico aperiat, eumque loquentem audiat.

Lin. 3. et seq. λαθραιοπραγειν) Verbum λαθραιοπραγειν nunc primum a Philodemo discimus.

Lin. 7. περιστελλων.) Το περιστελλειν pro *decipere* hoc loco accepimus: id enim postulare Auctoris mens videbatur. Ceterum cum eidem verbo *operiendi*, et *obvolvendi* notionem tribuant Lexica, si mavis, interpretari poteris *celare*.

Lin. 11. ενελαθεν.) Compositum ελλανθανω Lexicographis ignotum.

ΤΙΘΕΝΑ
ΤωΝΕΙΜΙΦΙΛ ΓΥΡΟΝΗ
ϹΡωΝΤΑ ΙΑΡΑΚΑ
ΘΑΡΕΥϹΑΛΟΓ Ν ΕΞΕΛΕΓ
ΧΟΝΤωΝΕ ΤΑΛΛΑΠΑ
ΡΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝΤΑ ΚΑΙΤωΝ
ϹΥΝΗΘωΝΔΕ ΛΛΟΙΜΗ
ΝΥϹΟΥϹΙΝΕΘΕΛΟΝΤΑΝΕϹ
ΟΥΔΑΝΑΚΡΙΝΟΝΤΟϹΤΟΥ
ΚΑΘΗΓΟΥΜΕΝΟ ΑΤΗΝ
ΚΗΔΕΜ ΝΚ ΚΑΘΟ
ΥΤΕΛ ΙΡ ΙΝωϹ

Franc. Casanova dis. Franc. Celentano inc.

FRAGMENTUM XLII.

. . . .
των ει μη φιλαργύρον, η ερωντ' αυτον παράκαθαρευσαι λογον εξελεγχόντων, ετι δε τ' αλλα παρακολουθουντα · και των συνηθων δε πολλοι μηνυσοῦσιν εθελοντανες, ουδ' ανακρινοντος του καθηγουμενου δια την κηδεμονιαν και καθολου τελειαν . . . .

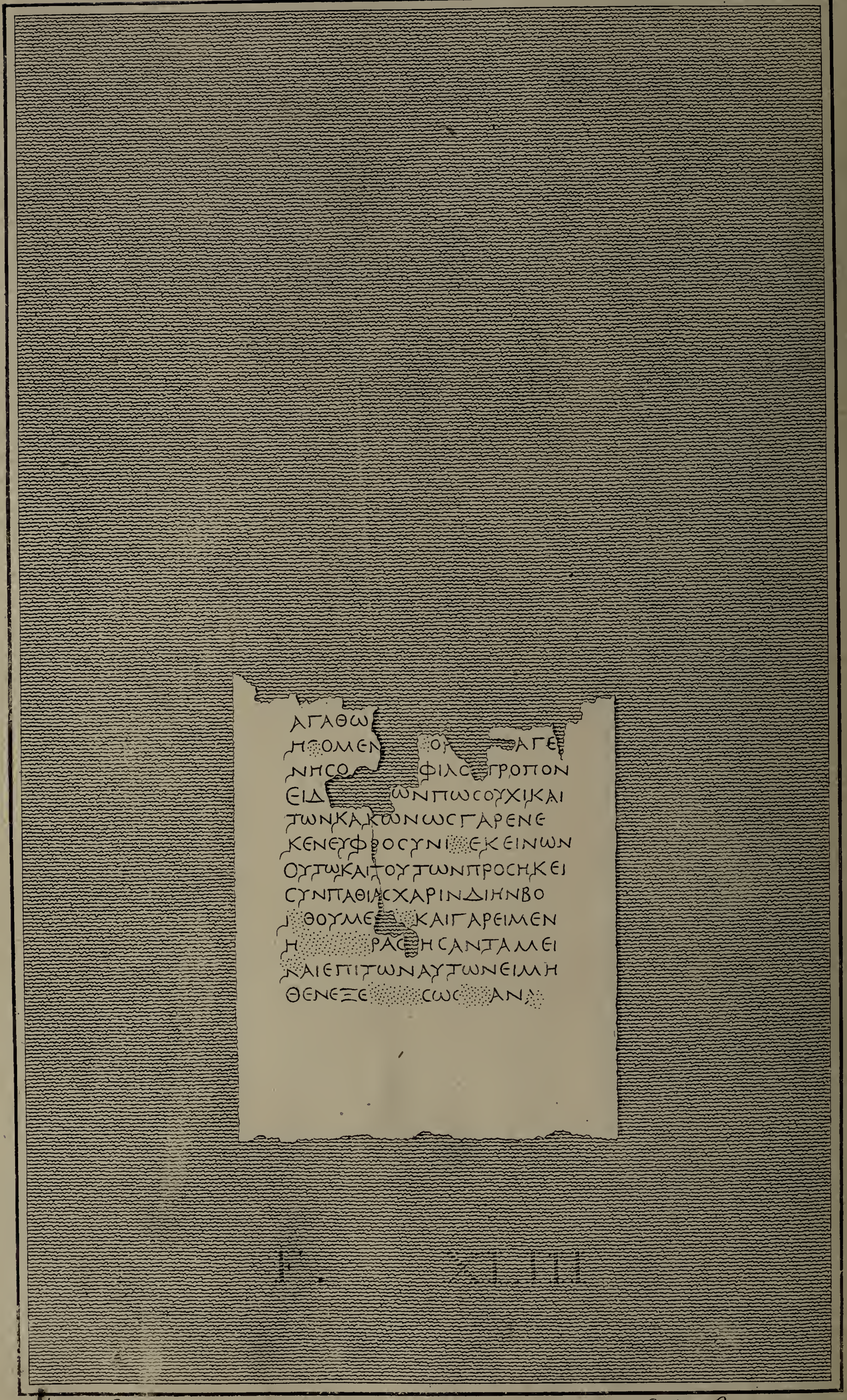
. . . .
ipsum accusantibus, quod si minus avaritiae, certe amori deditus haud bene purgatus ratione sit, et de aliis etiam, quae his sunt conjuncta: et familiarium multi sponte detegent, minime disquirente institutore diligentia omnino perfecta. .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. *των ει μη φιλαργυρον κ. λ.*) Innuit heic Noster, nil discipulo prodesse, si sua errata praeceptori celare velit: plures enim e familiaribus illius vitia sponte aperient.

Lin. 3. et seq. *παρακαθαρευσαι.*) Compositum *παρακαθαρευειν*, *male purgari*, cunctos adhuc Lexicographos latuit.

Lin. 8. εθελοντανες.) Adverbium εθελοντανες, *sponte*, nisi mendum in *αυτογραφῳ* suspicari placeat, uni nostrae papyro acceptum omnino referre debemus. Ceterum nil prohibet, quominus opinemur *το* εθελοντανες ex participio εθελοντες, et inserta particula *αν* esse factum, quemadmodum ex *ὥσει* fit *ὥσανει*.

ΑΓΑΘΩ
Η ΟΜΕΝ Ο ΑΓΕ
ΝΗΣΟ ΦΙΛΟ ΤΡΟΠΟΝ
ΕΙΔ ΩΝΠΩΣΟΥΧΙΚΑΙ
ΤΩΝΚΑΚΩΝΩΣΓΑΡΕΝΕ
ΚΕΝΕΥΦΡΟΣΥΝΙ ΕΚΕΙΝΩΝ
ΟΥΤΩΚΑΙΤΟΥΤΩΝΠΡΟΣΗΚΕΙ
ΣΥΝΠΑΘΙΑΣΧΑΡΙΝΔΙΗΝΒΟ
Ι ΘΟΥΜΕ ΚΑΙΓΑΡΕΙΜΕΝ
Η ΡΑΣ ΗΣΑΝΤΑΜΕΙ
ΚΑΙΕΠΙΤΩΝΑΥΤΩΝΕΙΜΗ
ΘΕΝΕΞΕ ΣΩΣ ΑΝ

F. XLIII

Franc. Casanova dis. — Luigi Corazza inc.

FRAGMENTUM XLIII.

. . . . αλλα γενησομενον φιλοτροπον ει δ' ἀγαθων, πως ουχι και των κακων; ὡς γαρ ἑνεκεν ευφροσυνης εκεινων, οὑτω και τουτων προσηκει συμπαθειας χαριν, δι' ἡν βοηθουμεθα. και γαρ ει μην ἡμων ηρασθησαν τ', αμειψαι επι των αυτων ει μηθεν εξεστιν ισως . . . .

. . . . sed futurum morum amantem, si bonorum, quomodo non et malorum? sicut enim ob illorum benevolentiam, ita etiam propter horum sympathiam, cujus caussa adjuvamur, id decet; etenim si nos amarunt, ipsis rependere si nihil licet pari modo. . . . .

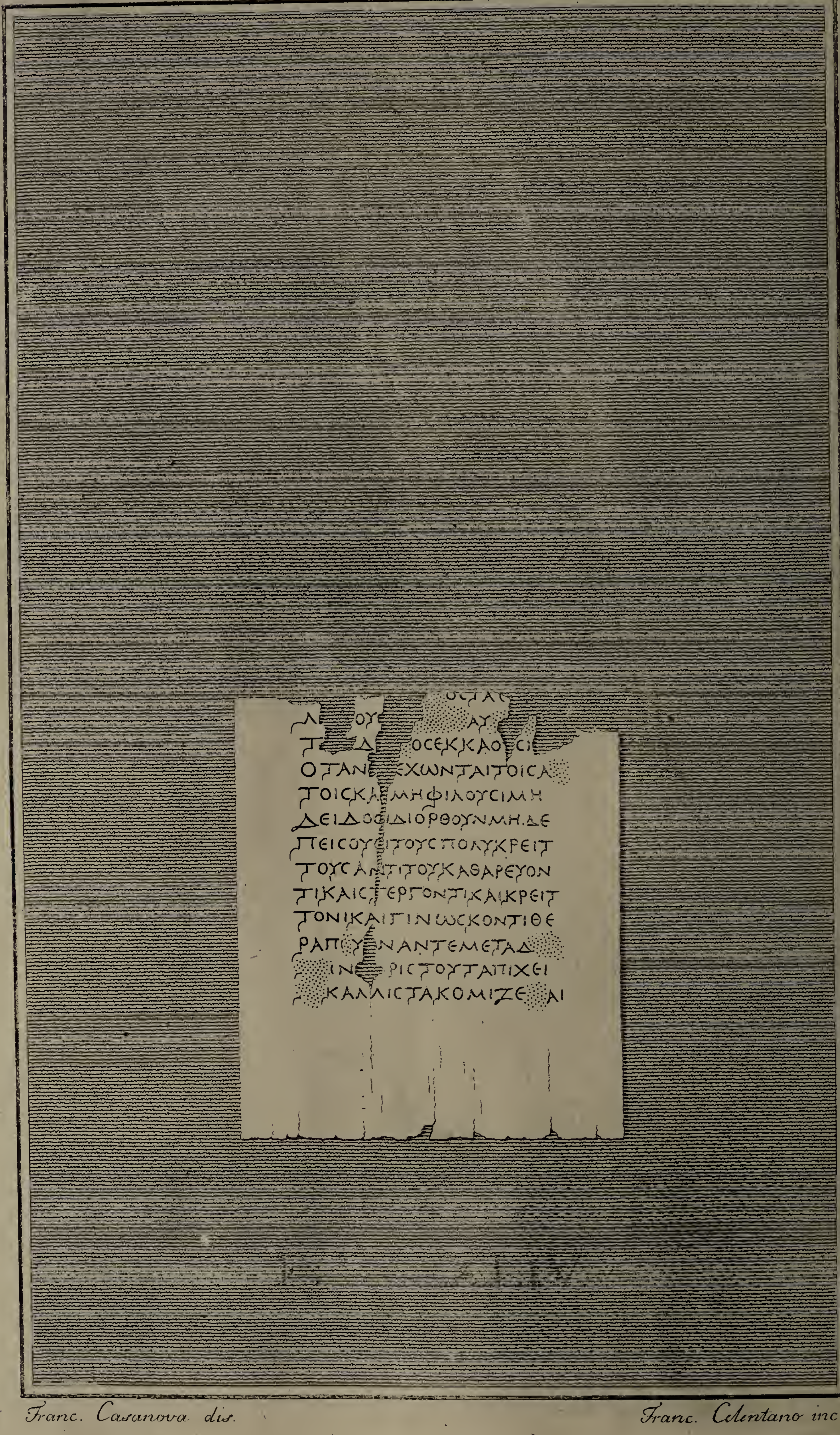
ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seqq. αλλα γενησομενον κ. τ. λ.) In hoc fragmento, uti conjicere par est, docet Philodemus adolescentes viris bene moratis instituendos tradi oportere; neque enim raro accidit, ut magistrorum mores non modo bonos, sed pravos quoque discipuli imitandos suscipiant, praesertim cum ab illis valde diligantur. Porro haec verba non Philodemi esse videntur, sed discipulorum, quos ille ita loquentes inducit, cum se de malorum praeceptoris morum imitatione excusare conantur.

Lin. 3. φιλοτροπον). φιλοτροπος vox Lexicographis ignota.

Lin. 8. συμπαθειας χαριν). συμπαθια in αυτογραφῳ scribitur pro συμπαθεια, mutata diphthongo ει in ι, uti non semel fit.

Lin. 10. et seq. αμειψαι). Ita textum emendavimus, ubi legitur αμειναι.

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

FRAGMENTUM XLIV.

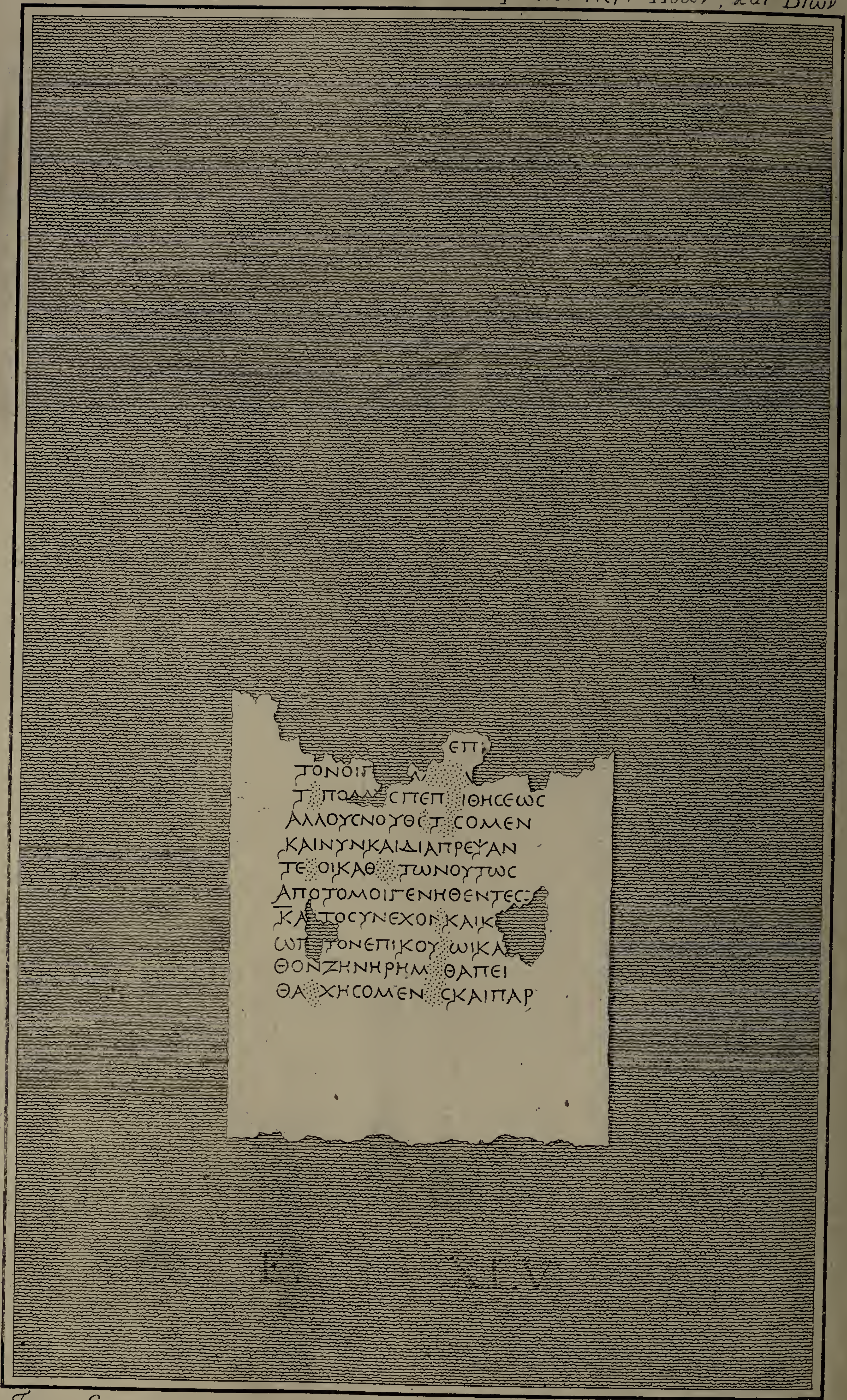
. . . .
. . . .
τινες δε προσεκκαουσιν,
όταν ενεχωνται τοις αυ-
τοις και μη φιλουσι, μη-
δ' ειδοσι διορθουν, μηδε
πεισουσι τους πολυ κρειτ-
τους, αντι του καθαρευον-
τι, στεργοντι, καὶ κρειτ-
τονι, και γινωσκοντι θε-
ραπευειν αντιμεταδου-
ν', ἱν' απ' αριστου τάπιχει-
ρη καλλιστα κομιζεσθαι.

. . . .
. . . .
nonnulli vero ad iram incitant, dum iis subjiciuntur, qui non amant, neque emendare sciunt, nec longe melioribus persuadere possunt; cum rursus oporteat viro purgato, et amanti, et meliori, et curare scienti adolescentem potius tradere, ut ab optimo studeat pulcherrima referre.

ADNOTATIONES.

Lin. 3. *τινες προσεκκαιυσιν κ. τ. λ.*). Vult hoc loco Auctor, adolescentium institutioni non modo bonis praeditos moribus, sed benevolos quoque, ac vitiosas animi affectiones sanandi peritos praeceptores esse destinandos.

Lin. 11. et seq. *αντιμεταδȣναι*). Ita emendandum, et supplendum censemus, quod in *αυτογραφῳ* legitur *αντεμεταδ*, ut *αντιμεταδȣναι* sit infinitum a duabus vocculis *αντι τȣ* paullo ante positis rectum. Quod si papyri lectionem retinere malis, et pro *αντιμεταδȣναι* magis placeat legere *αντεμεταδοτο*, ita ea verba *αντι του καθαρευοντι.... αντεμεταδοτο.* interpretari poteris, *propterea viro purgato* etc. *vicissim traditus est*; ut nempe innuat Philodemus, quemdam patremfamilias, qui minime ignorabat iuvenes in praeceptores non amantes, nec corrigere scientes male affectos esse solere, filium suum magistro benevolo, et sanare scienti bonis imbuendum moribus tradidisse. Heic autem et illud addere necesse est, decompositum *αντιμεταδιδωμι* a cunctis Lexicographis adhuc ignorari.

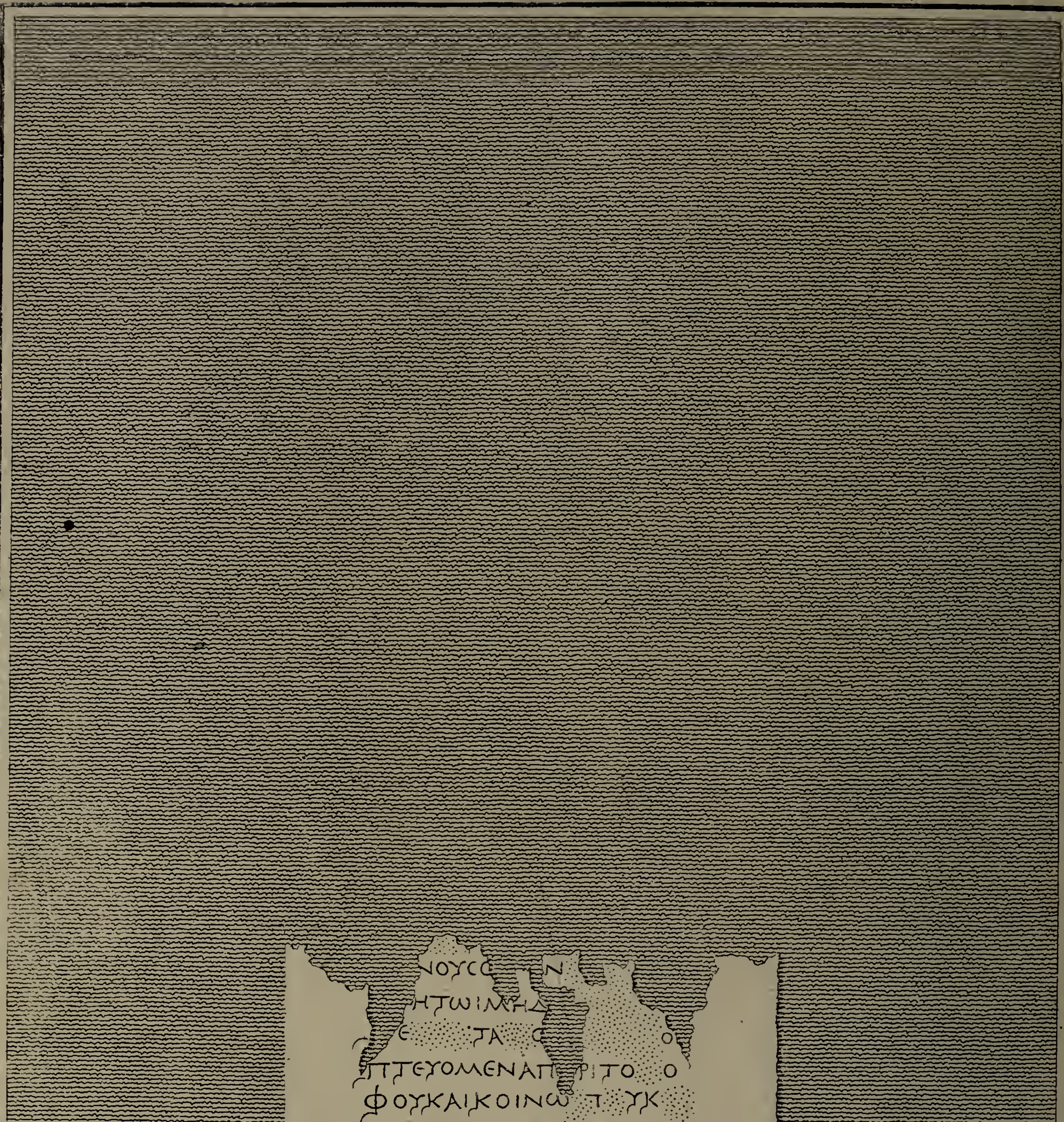
Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

FRAGMENTUM XLV.

. . . .
. . . .
. . . . με-
τα πολλης πεποιθησεως
αλλους νουθετησομεν,
και νυν και διαπρεψαν-
τες οι καθ' αυτων ουτως
αποτομοι γενηθεντες·
και το συνεχον, και κυρι-
ωτατον, Επικουρῳ, κα-
θ' ον ζην ᾑρημεθα, πει-
θαρχησομεν . . . . . .

. . . .
. . . .
. . . . Nos multa cum fiducia alios admonebimus, qui hoc etiam tempore exsplendescimus, adversus nos ipsos ita severi: et quod huc accedit, ac potissimum est, Epicuro, ex cujus doctrina vivere constituimus, obtemperabimus.

Lin. 3. et seq. μετα πολλης πεποιθησεως κ. λ.) Commendat in hoc fragmento Auctor suae disciplinae homines, illosque ait sua quoque aetate vitae integritate insignes aliorum mores multa cum fiducia esse emendaturos, ac nunquam Epicuri placita sequi destituros.

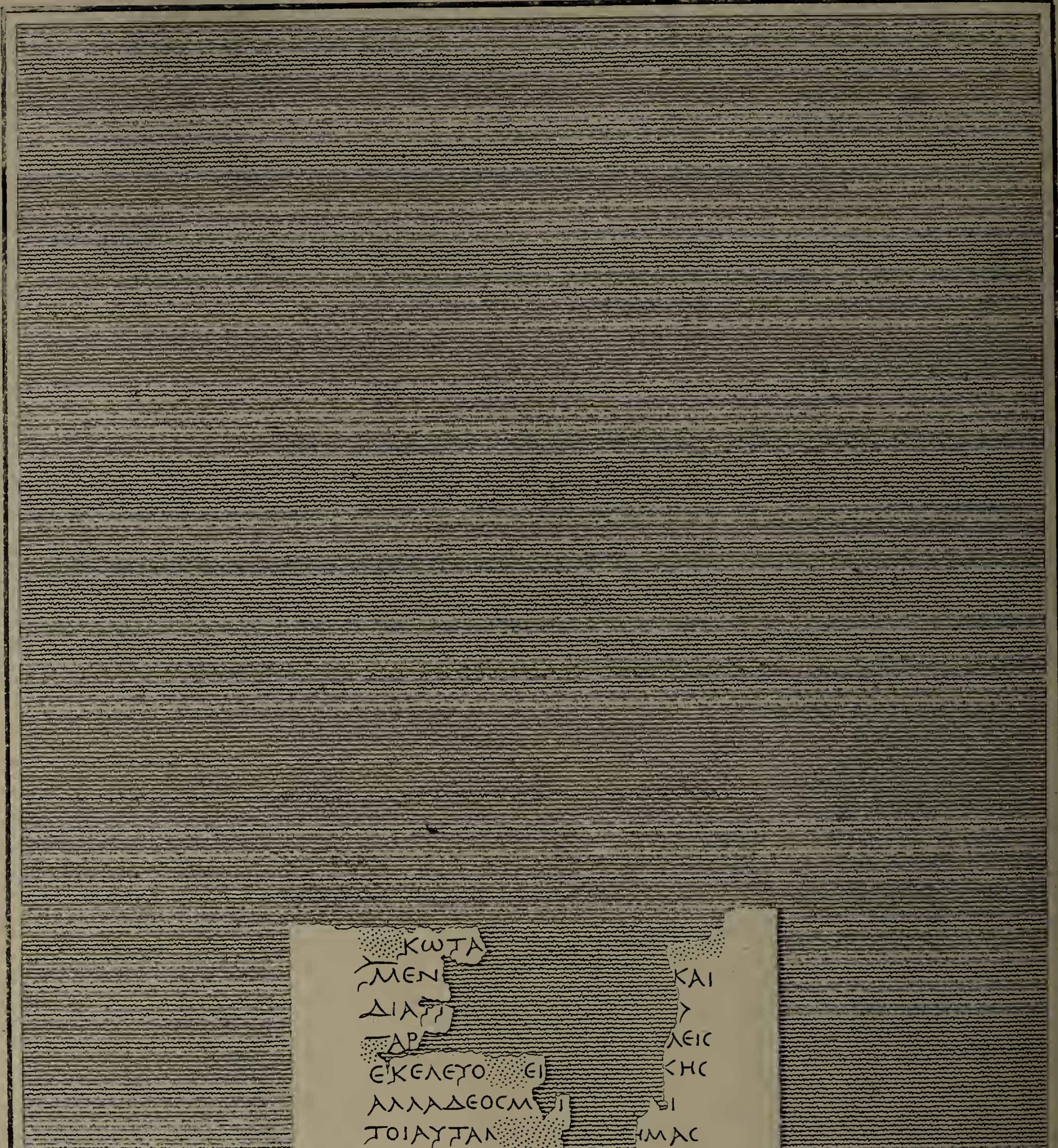
Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

FRAGMENTUM XLVI.

. . . .
. . . .
. . . . Ει τα ὑποπτευομενα περι του σοφου, και κοινως του καθηγουμενου καθαρσεως δειται, πως γαρ μισειν τον ἁμαρτανοντα μη απογνωσιμα μελλει, γινωσκων ἀυτον ουκ οντα τελειον; . . . .

. . . .
. . . .
. . . . Si quae suspicionem pariunt de sapiente, ac generatim de institutore, purgatione indigent, quonam pacto odio habebit errantem, cujus de salute haud est desperandum, sentiens se non esse perfectum? . .

Lin. 5. et seqq. Ει *τα ὑποπτευομενα περι του σοφου κ. λ.*) Demonstratur heic, nil esse quod metuat discipulus, ne odii caussa ab institutore objurgetur, praesertim si ipse sapiens vitiis non careat.

Franc. Casanova dis *Franc. Celentano inc*

FRAGMENTUM XLVII.

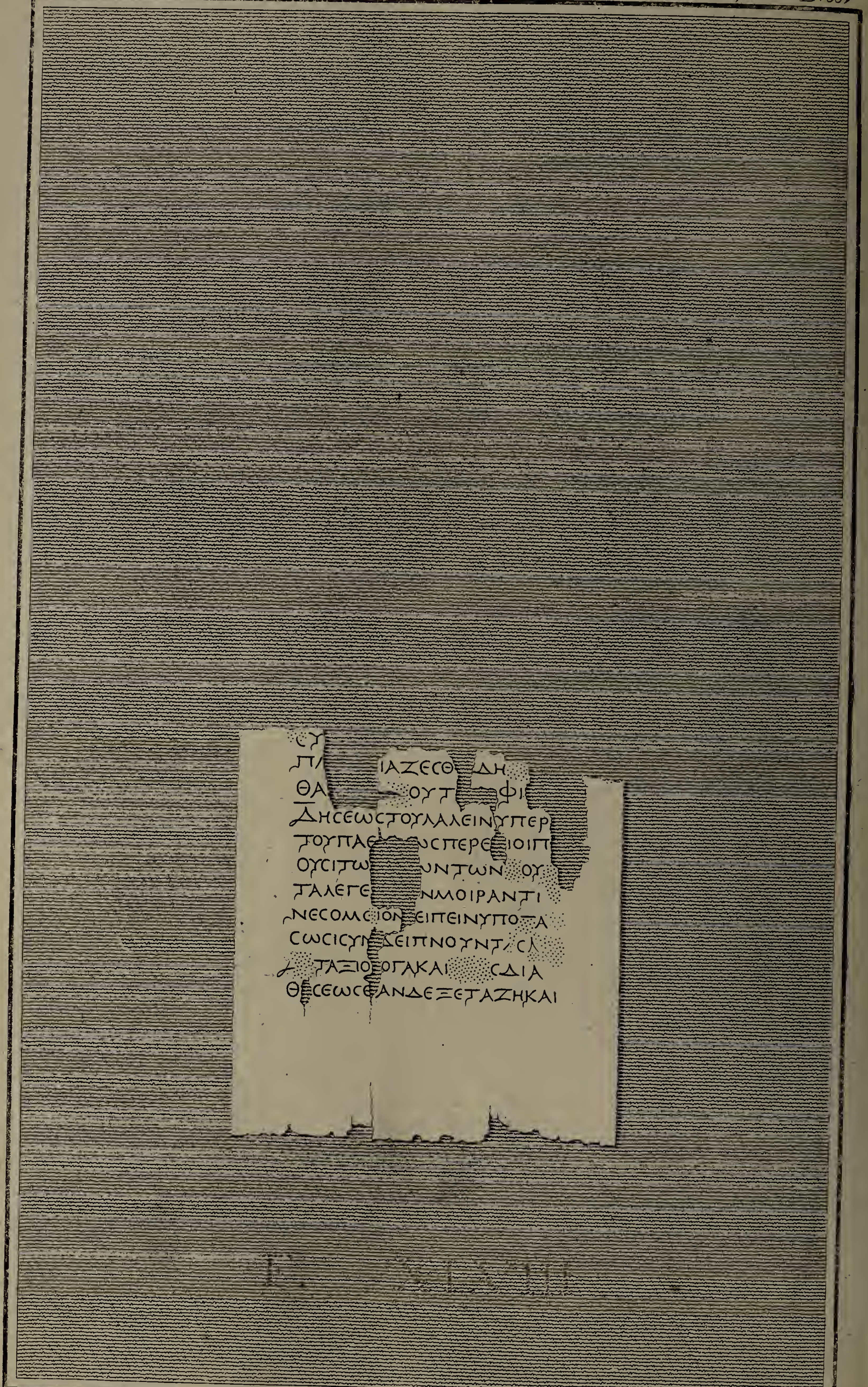
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

αλλα δεος, μη επι σιγῃ τοιαυτα λανθανῃ δ' ἡμας· διο συμφερει τα διστα-ζομενα μεταδιδοναι . . . .

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

sed metuendum est, ne talia nobis ob silentium lateant: quare expedit ea, de quibus dubitationes occur-runt, communicare. . . . . . .

Lin. 5. αλλα δεος, μη επι σιγῃ κ. λ.) Docet Noster non solum ea, quae manifesta vitia censentur, sed illa quoque, de quibus dubitatur, an sint errata, cum sapiente esse communicanda.

Franc. Casanova dis. Franc. Celentano inc

FRAGMENTUM XLVIII.

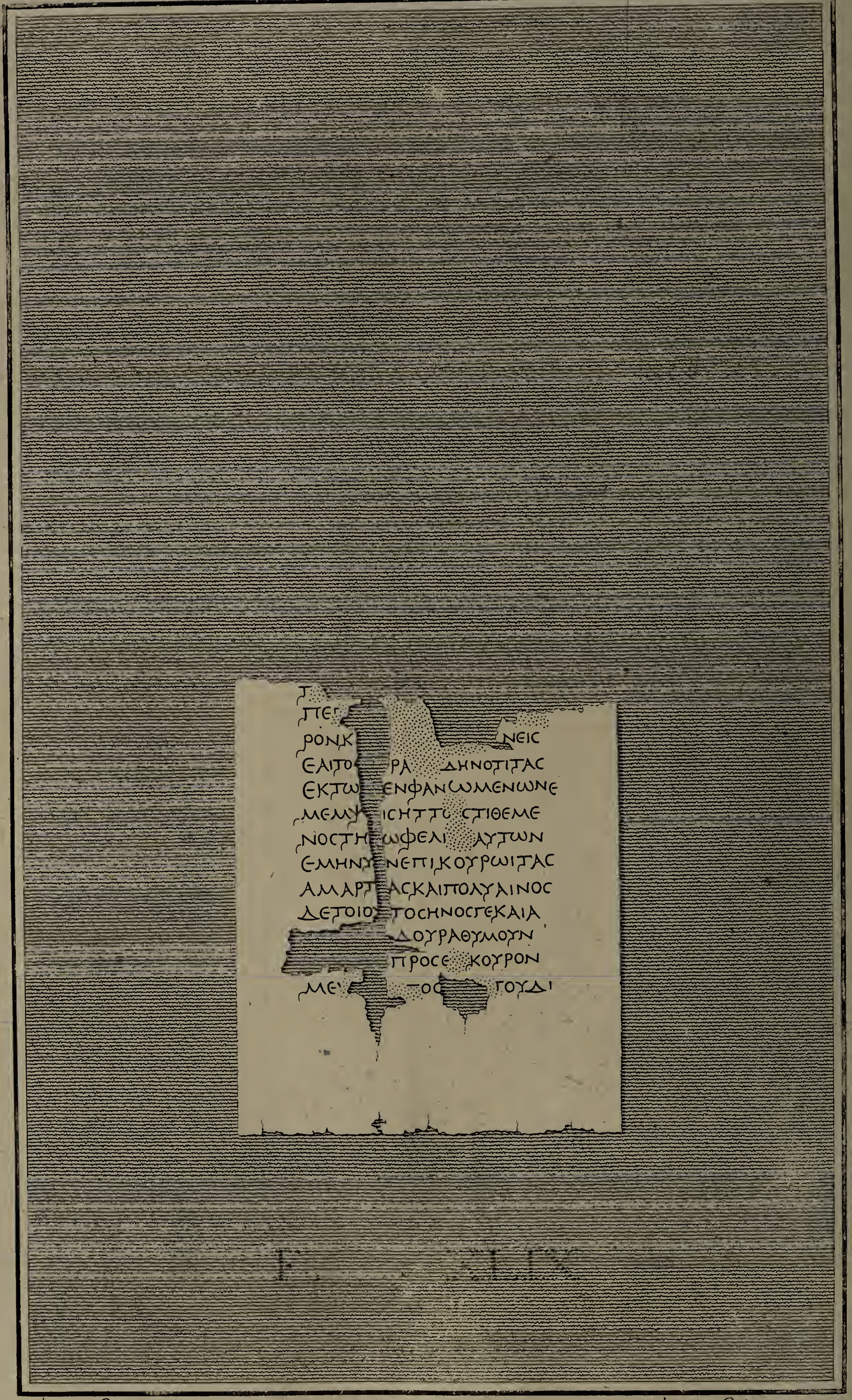
. . . . ω παρρησιαζεσθαι δ' ηρημεθ' αμετρως, ουτ' επι φιδησεως του λαλειν ὑπερ του παθους, ωσπερ ενιοι ποιουσι τών σοφων τωνδ', ου καντα λεγωσι την μοιραν τινες, ὁμοιον τ' ειπειν ὑπο πασσωσι συνδειπνουντας, και δε τ' αξιολογα και της διαθεσεως . . . .

. . . . haud libertate uti statuimus immoderate, neque ex parsimonia loquendi de cupiditate, ut nonnulli faciunt horum sapientum, licet ista fatum dicant quidam, et quid simile dicere jubeant convivantes, quin etiam praeclarae indolis indicia. . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 1. et seqq. *ου παρρησιαζεσθαι δ' ἠρημεθ' αμετρως τ. λ.*). Laudat heic Philodemus suae disciplinae philosophos, quod pravas discipulorum cupiditates libere reprehenderent; quod sane nonnulli sapientes facere minime audebant, et quidam alii eas appellare fatum, quin et praeclarae indolis indicia non verebantur.

Lin. 3. et seq. *φιδησεως*). Vox *φιδησις* nullo exhibetur Lexico.

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

FRAGMENTUM XLIX.

. . . .

. . . .

. . . . επαινεισ- θαι τον Ἡρακλειδην, ὁτι τας εκ των εμφανωμενων μεμψεις ἡττους τιθεμε- νος της ωφελειας αυτων, εμηνυεν Επικουρω τας ἁμαρτιας· και Πολυαινος δε τοιουτος ἠν, ὁς γε και α- κριβειν δ', ου ῥαθυμουν εδοκει τα προς Επικουρον. . . .

. . . .

. . . .

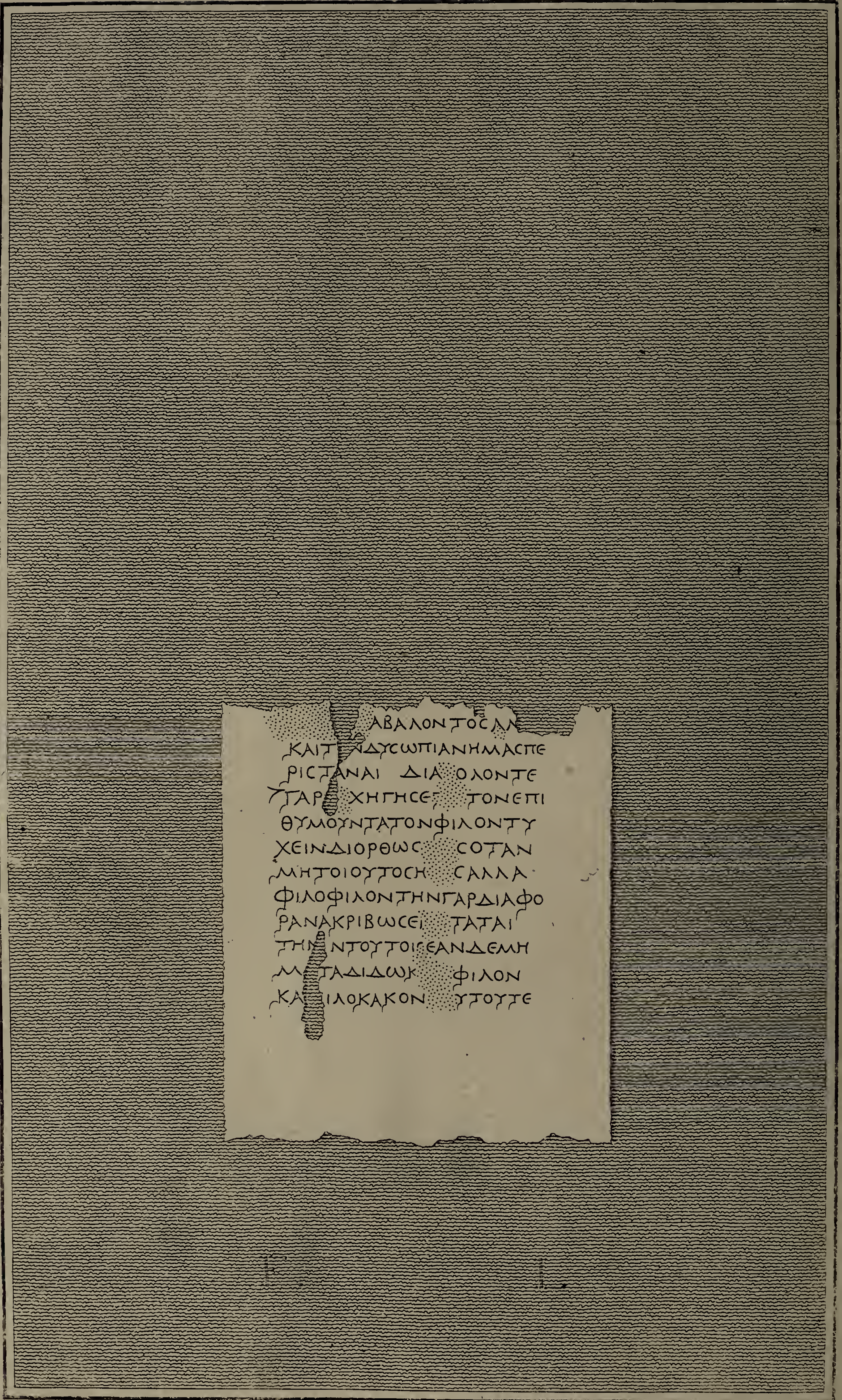
. . . . laudari Heraclidem, quod querelas de rebus patefactis minoris earum utilitate aestimans, Epicuro errata indicavit: et Polyaenus is erat, qui diligenter conficeret, atque haud negligeret eā, quae ad Epicurum pertinebant. . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 4. Ἡρακλειδην). Ex elementis huius vocis, quae adhuc exstant in αυτογραφω, sat probabili ratione Ἡρακλειδην legi posse opinamur: hic autem Heraclides inter discipulos et familiares Epicuri recensendus videtur, cui profecto, ut tradit Noster, Polyaeni errata indicavit; licet nulla ejus apud veteres reperiatur mentio.

Lin. 5. εμφανωμενων). Verbum εμφαναω, unde descendit εμφανωμενων, Lexicographis est ignotum; nisi tamen quis suspectam habens hanc papyri lectionem, legendum potius εμφαινομενων arbitretur.

Lin. 7. ωφελειας). In papyro pro ωφελειας scriptum ωφελιας invenitur.

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

FRAGMENTUM L.

. . . . αλλα και την δυσωπιαν ἡμας περισταναι · διαβολον τε γαρ ουχ ἡγησεται τον επιθυμουντα τον φιλον τυχειν διορθωσεως, ὁταν μη τοιουτος ῃ τις, αλλα φιλοφιλον · την γαρ διαφοραν ακριβως επισταται την εν τουτοις, εαν δε μη μεταδιδῳ κακοφιλον και φιλοκακον. . . . .

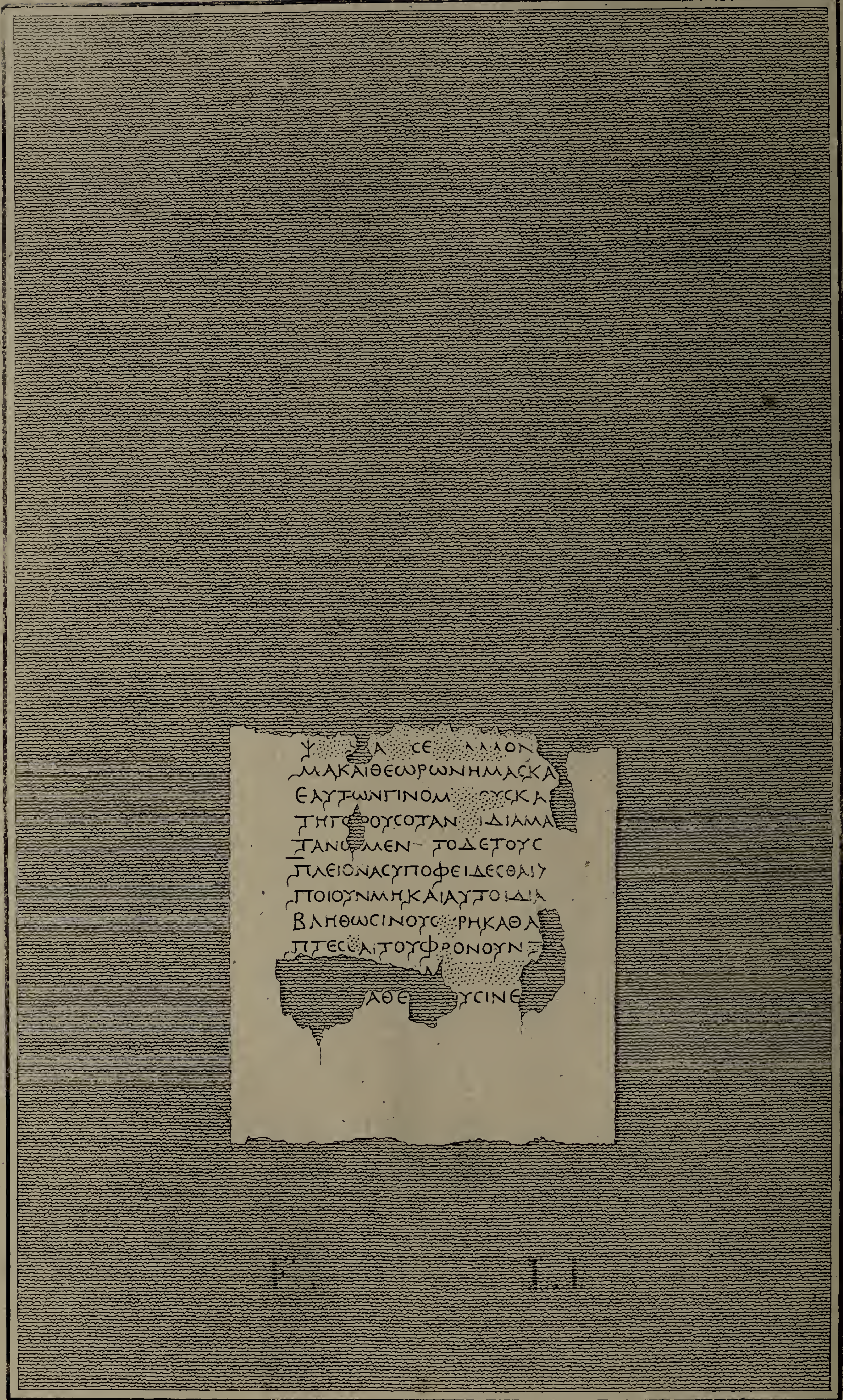
. . . . verum et verecundiam nobis inesse: neque enim calumniatorem eum putabit, qui cupit amicum corrigi, cum talis non sit, sed amici amantem; nam optime discrimen novit, quod inter hos intercedit, nisi eumdem accipiat ut malum amicum, et malorum amicum. . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seq. περιιστανα). In αυτογραφῳ legitur περιστανα.

Lin. 3. διαβολον τε κ. λ.) Ostendit heic Philodemus, temere existimari a discipulis calumniatorem magistrum, qui eos de erratis admonere studet, cum potius habendus sit amicorum amicus, quippe qui ipsos emendari cupiat.

Lin. 11. μεταδιδῳ). Verbum μεταδιδωμι proprie denotat *partem do, participem* facio: at heic videtur μεταδιδοναι κακοφιλον idem esse, ac *impertiri nomen mali amici.*

Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

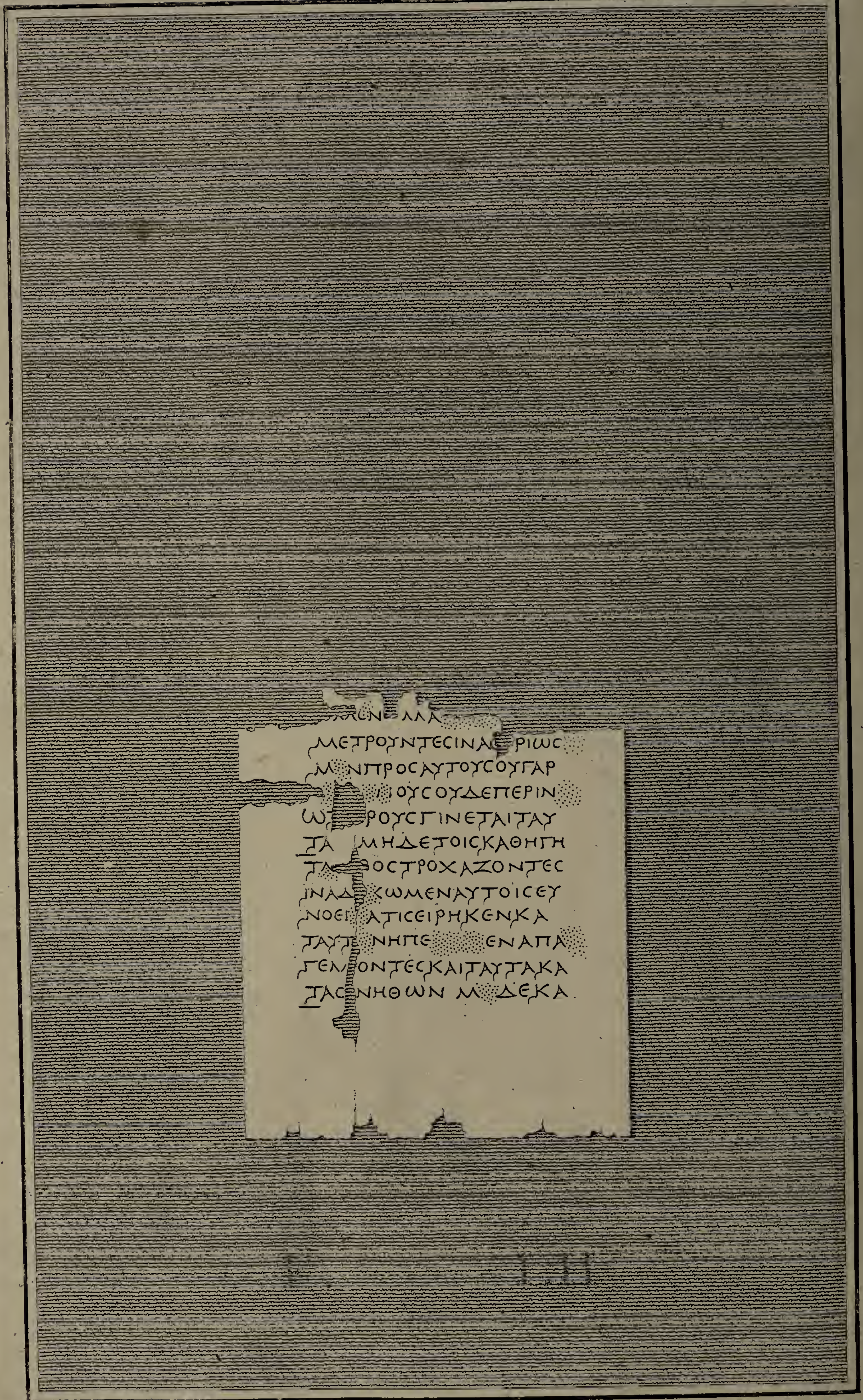
FRAGMENTUM LI.

. . . . μαλλον ἁμα και θεωρων ἡμας και ἑαυτων γινομενους κατηγορους, ὁταν τι διαμαρτανωμεν. Τοδε τους πλειονας ὑποφειδεσθαι ποιουν, μη και αυτοι διαβληθωσιν, ὁυς χρη καθαπτεσθαι του φρονουντος κακως . . . .

. . . . magis simul ac nos videt nostrummet etiam ipsorum accusatores, cum aliquid peccamus. Id vero facit, ut plures a semet accusando abstineant, ne et ipsi infamia notentur, quos castigare insolenter se gerentes oportet. . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 1. et seqq. μαλλον ἁμα και θεωρων ἡμας κ. λ.) Heic illorum sapientum rationem probare Auctor videtur, qui coram discipulis errata sua fateri non dubitant; tametsi addat plures a semet accusando abstinere: fit enim plerumque, ut eos contemnant discipuli, neque ipsorum monita sequi in animum inducant.

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

FRAGMENTUM LII.

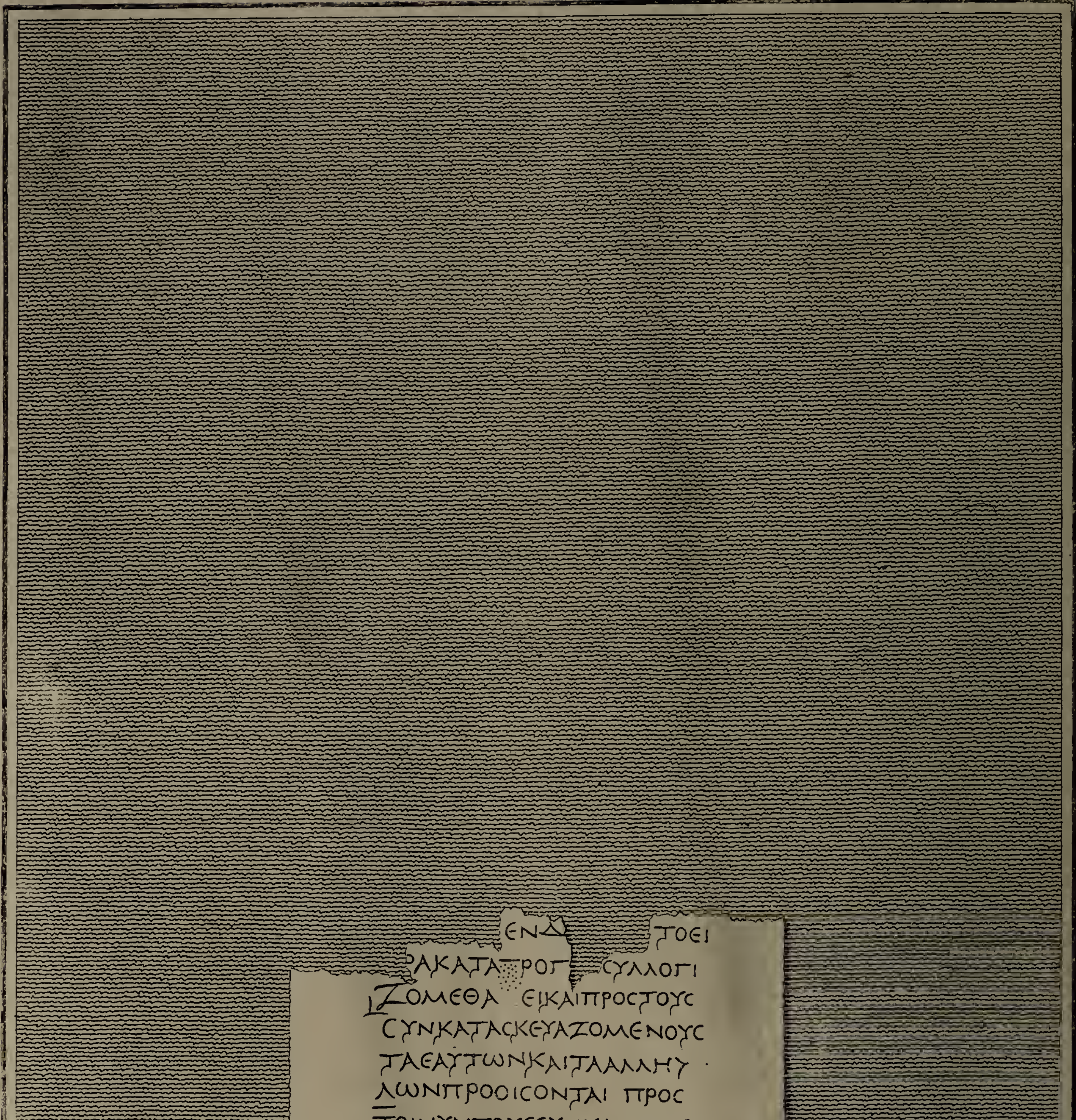
. . . . . . αλλα μη την ισην μετρουντες, ἱνα θηριωσωμεν προς αυτους, ου γαρ περι ὑιους, ουδε περι νεωτερους γινεται ταυτα · μηδε τοις καθηγηταις προστροχαζοντες, ἱνα δοκωμεν αυτοις ευνοειν, ἁ τις ειρηκεν κατ' αυτων, η περι μεν απαγγελλοντες, και ταυτα κατα συνηθων, μηδε . . . .

. . . . sed minime par pari referentes, ut in ipsos saeviamus; isthaec enim adversus filios, et pueros haud fiunt: neque ad paedagogos cursitantes, ut illis benevoli videamur, quae quis contra eos, aut de iis locutus fuerit, nunciantes, ac praesertim contra familiares, neque. . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 1. et seqq. αλλα μη την ισ𝜏ην μετρουντες κ. λ.) Illos sapientes reprehendit Philodemus, qui adolescentes asperius tractant; vel a paedagogis gratiam inire cupientes, eos saepe adeunt, quaecumque adversus ipsos quis dixerit, nunciantes.

Lin. 7. προστροχαζοντες). Compositum προστροχαζω, *accurro*, in vulgatis Lexicis minime reperitur.

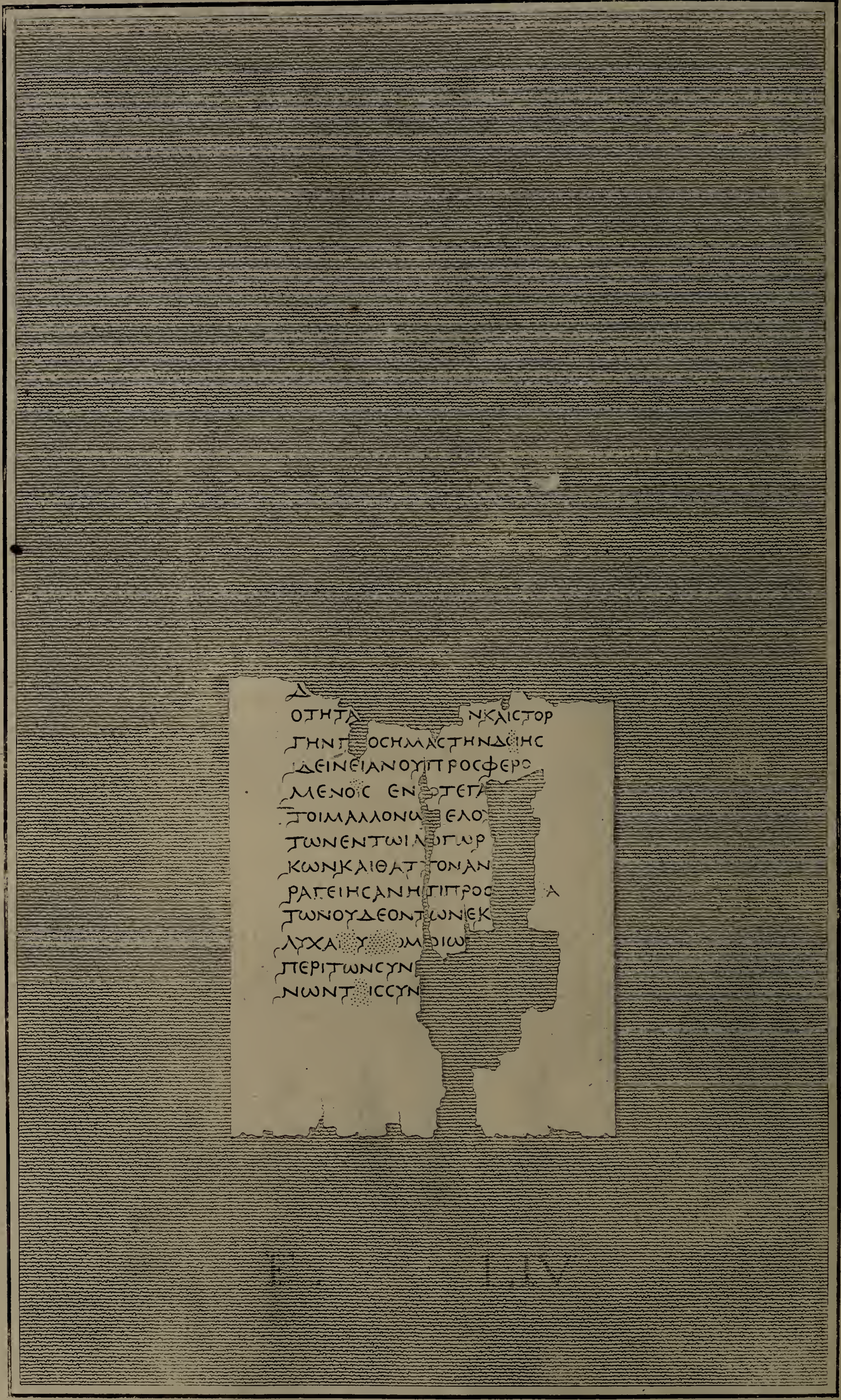
Franc. Casanova dis. — Luigi Corazza inc.

FRAGMENTUM LIII.

. . . . . ουδεν δ' ωφελει το, ει αρα κατα τροπον συλλογιζομεθα, ει και προς τους συγκατασκευαζομενους τα ἑαυτων, και τα αλληλων προοισονται. Προς τοινυν τους συγκατασκευαζομενους λεγειν τας ιδιας αγνοιας ευλαβως ἑκτεον· ενιοι γαρ ουτ' ωφελησουσι βαθους εστερημενοι συνεσεως ταχα

. . . . nil prodest, si profecto accurate et diligenter rem expendamus, iis, qui simul instituuntur, errata propria, atque aliorum invicem aperire. Ne igitur iis, qui simul instituuntur, propria errata patefaciant, maxime cavendum; neque enim quidam utilitatem afferent, profundo judicio destituti fortasse.

Lin. 1. et seqq. ουδεν δ' ωφελει το, ει κ. λ.) Denuo heic inculcat Epicureus philosophus, quod paullo ante docuerat, maxime a praeceptoribus cavendum esse, ne suos errores discipulis aperiant; siquidem et ipsi despicatui habentur, et nullam illis utilitatem afferunt.

Franc. Casanova dis. Franc. Morano inc.

FRAGMENTUM LIV.

. . . . και στοργην προς ἡμας τηνδ', ὁιης ιδειν ειαν, ου προσφερομενοις. Ενιοτε γαρ ουτοι μαλλον ωφελουσι των εν τω λογῳ ῥυθμικων, και θαττον αν διαῤῥαγειησαν, η τι προσθεμα των ου δεοντων εκ πολυχαρους ὁμοιωσεως. . . .

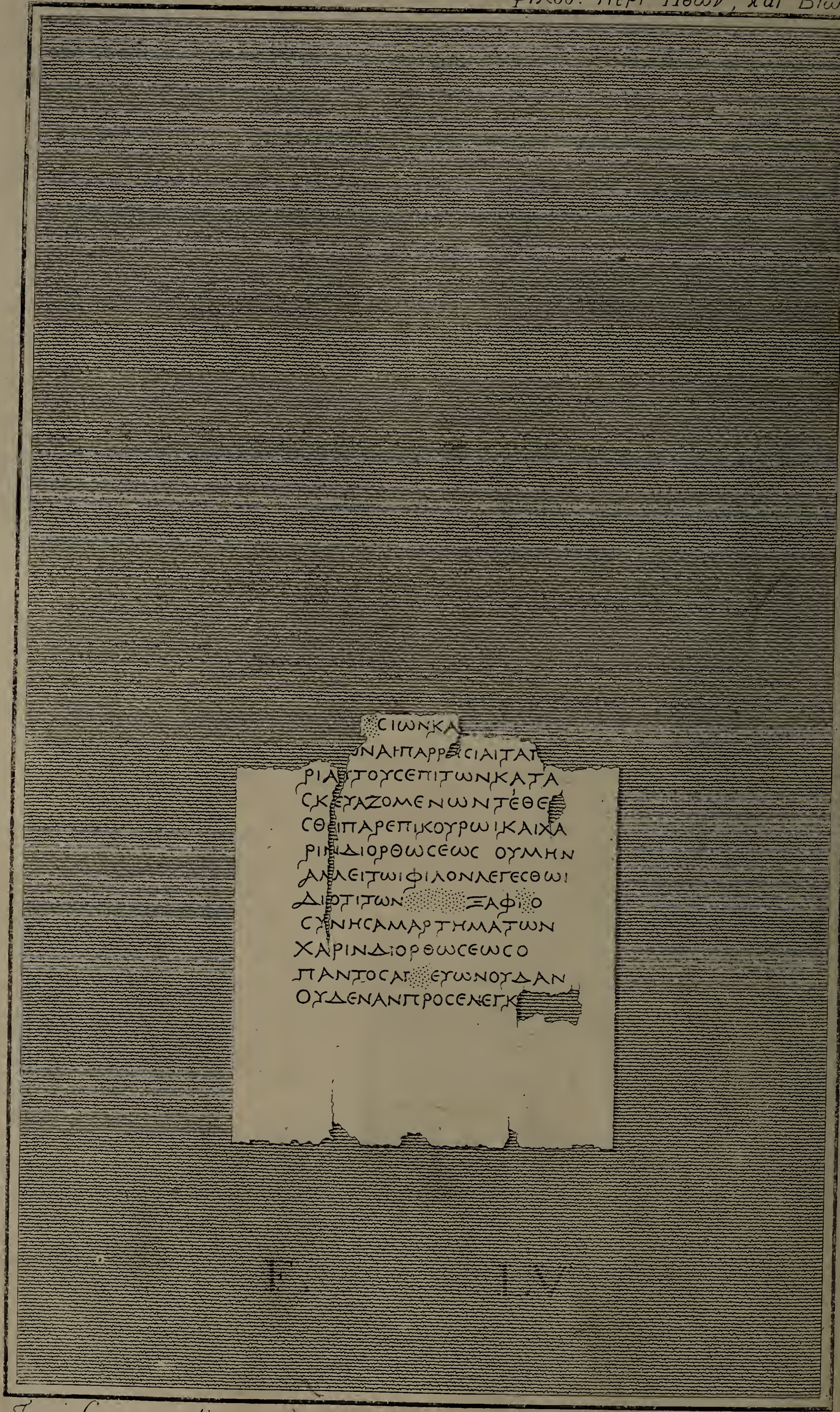
. . . . et amorem erga nos talem, » qualis videre *licet* vim », non ostendentibus. Interdum enim non magis prosunt, quam qui in dicendo rhythmum sectantur, et citius dirumperentur, quam aliquod adjunctum haud necessarium ob valde gratam similitudinem *omitterent*. . . . . .

Lin. 2. et seqq. *και στοργην προς ἡμας κ. λ.*) Obscurius hoc fragmentum : verum si conjecturae detur locus, videtur Auctor idem, de quo superiori fragmento, argumentum persequi. Nimirum ostendit sapientes sua errata confitentes haud eamdem, quam ipsi praestant, a discipulis benevolentiam exspectare posse, nec magis sic agendo prodesse, quam qui rhythmum in oratione studiosius consectantur.

Lin. 2. et seq. *διης ιδειν ειαν*) Verba isthaec, uti patet, non sunt Epicurei nostri, sed ab aliquo Poeta fortasse petita, quod eum fecisse non semel supra vidimus, nisi quod *ειαν*, *vim*, pro *ιαν* scripsit amanuensis : quemadmodum Col. VII. hujus papyri *ακρειβειν* pro *ακριβειν* scriptum invenimus, et alibi vicissim *ωφελιας*, et *συμπαθιαν* pro *ωφελειας*, et *συμπαθειαν*.

Lin. 7. et seq. *ῥυθμικοι*) *Rhythmici* a Nostro dicuntur, qui studiosius *ῥυθμον*, idest numerum oratorium, de quo Tullius in *Orat.* et Quintil. lib. IX. in dicendo sequuntur.

Lin. 10. et seq. *πολυχαρους*) Πολυχαρης heic passive sumitur, ut *αχαρες*, *res tristis*, apud Hesychium.

Franc. Casanova dis. — Franc. Celentano inc.

FRAGMENTUM LV.

. . . .

. . . . τα πε-ρι αυτους επι των κατασκευαζομενων τιθεσθαι παρ' Επικουρω και χαριν διορθωσεως. Ου μην αλλ', ει τω φιλον, λεγεσθω, διοτι των μεν εξ αφροσυνης ἁμαρτηματων χαριν διορθωσεως ὁ παντος αρχευων ουδ' αν, ουδεν αν προσενεγκη;

. . . .

. . . . bona ad ipsos e numero discipulorum apud Epicurum deponi velut correctionis mercedem. Verum, si cui placeat, hoc dicatur: cur peccatis ex stultitia admissis solutus nullam omnino ob emendationem gratiam referret Universi dominator?

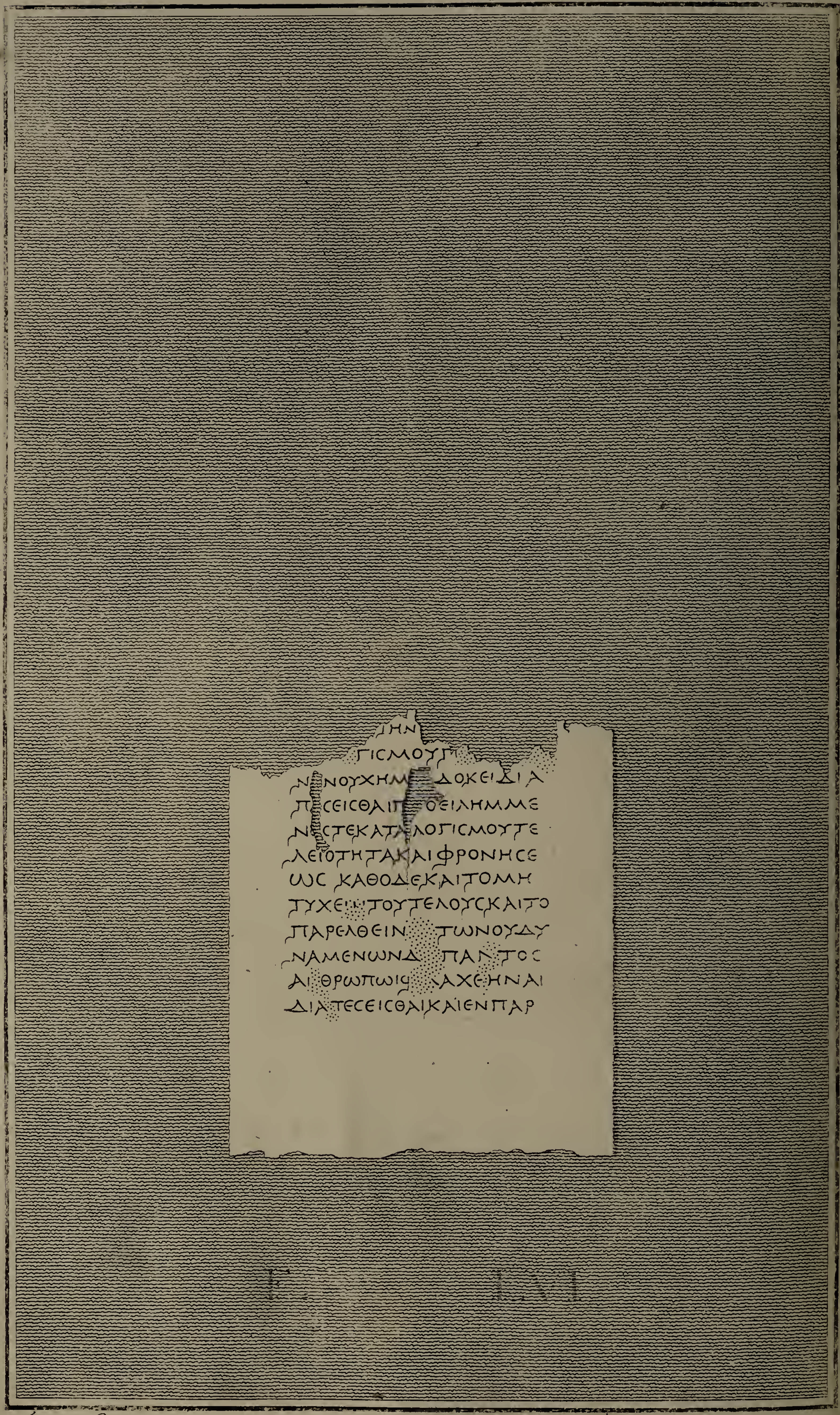
ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seqq. *τα περι αυτους κ. λ.*) Hoc loco Noster Epicuri adversariis respondet, qui illum eo nomine accusabant, quod a suis discipulis et amicis, quibuscum una domo simul vivebat, cuncta e propriis bonis ad alendam familiam suppeditari vellet; ostenditque jure Epicuro licuisse ab iis, quos instituens ab erroribus liberabat, emendationis mercedem postulare. Ceterum quod ad communicata Epicuri sectatorum bona spectat, id tum ex iis, quae de Polystrato, et Hippoclide lib. 1. cap. 8. narrat Valerius Maximus, tum praesertim ex ipso Epicuri testamento apud Laërtium illustrari potest.

Lin. 7. λεγέσθω) In *αυτογραφῳ* perperam λεγεσθῳ cum diphthongo ῳ reperitur scriptum.

Lin. 10. et seq. ὁ *παντος αρχεύων*) Ὁ *παντος αρχευων*, *Universo imperans*, ειρωνικως appellatur sapiens: ita enim Stoicos, quos valde est credibile, id quod supra diximus, vitio Epicuro vertisse, illudit Philodemus. Et sane hi philosophi solum sapientem existimabant esse liberum, divitem, nobilem, ac regem quoque; praeterea omnes artes ac scientias callere, et alia praedicabant, quae magna ex parte relata sunt et refutata a Plutarcho in *De Stoicorum absurdis.* Hinc Horatius Stoicum sic salse deridet *Sat.* 3. lib. I.

.... si dives, qui sapiens est,
Et sutor bonus, et solus formosus, et est rex,
Cur optas, quod habes?

ΗΝ
ΓΙΣΜΟΥΓ
ΝΝΟΥΧΗΜ ΔΟΚΕΙΔΙΑ
ΠΣΕΙΣΘΑΙΠ ΟΕΙΛΗΜΜΕ
ΝΣΤΕΚΑΤ ΛΟΓΙΣΜΟΥΤΕ
ΛΕΙΟΤΗΤΑΚΑΙΦΡΟΝΗΣΕ
ΩΣ ΚΑΘΟΔΕΚΑΙΤΟΜΗ
ΤΥΧΕΙΝΤΟΥΤΕΛΟΥΣΚΑΙΤΟ
ΠΑΡΕΛΘΕΙΝ ΤΩΝΟΥΔΥ
ΝΑΜΕΝΩΝΔ ΠΑΝΤΟΣ
ΑΙ ΘΡΩΠΩΙΣ ΑΧΕΗΝΑΙ
ΔΙΑΤΕΣΕΙΣΘΑΙΚΑΙΕΝΠΑΡ

Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

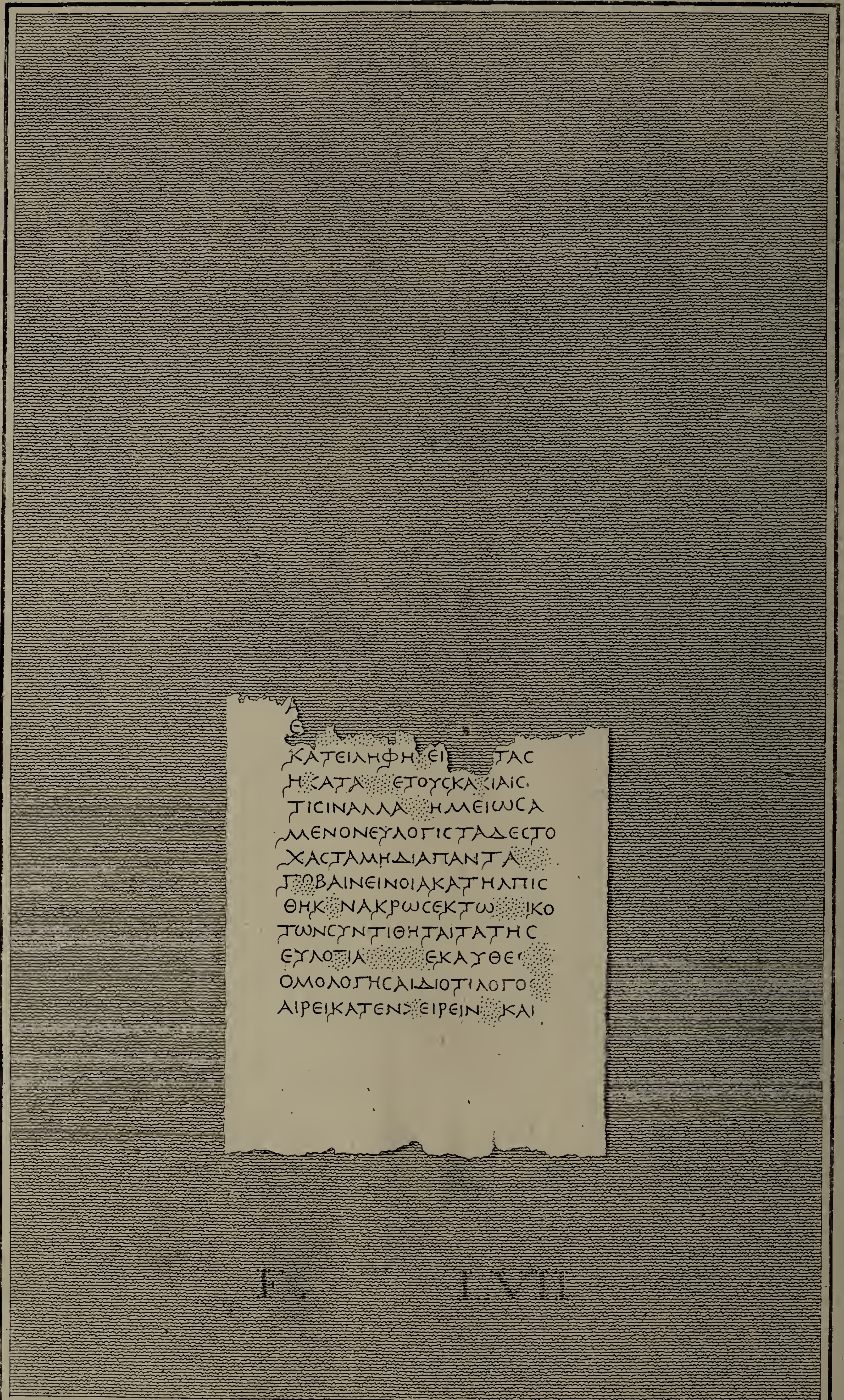
FRAGMENTUM LVI.

. . . . ουχ ἡμιν δοκει διαπεισθαι προειλημμενοις τε κατα λογισμου τελειοτητα, και φρονησεως· καθο δε και το μη τυχειν του τελους, και το παρελθειν εκ των ου δυναμενων δια παντος ανθρωπω φυλαχθηναι, διαπεισθαι και εν παρ-

(ρησια)

. . . . non videtur nobis erraturus in iis, quae anteceptam habent notionem ex perfecta ratiocinatione et prudentia. Verum quemadmodum non assequi finem *possumus*, illumque praetergredi ob ea quae ab homine omnino vitari nequeunt, ita et in libertate dicendi errare *contingit*.

Lin. 5. et seqq. ουχ ἡμιν δοκει διαπεσεισθαι κ. λ.) In hoc, et aliis fragmentis, quae sequuntur, id videtur Auctori esse propositum, ut ostendat aliquando nocere potius quam prodesse correctionem, cum scilicet vel intempestive et temere adhibetur, vel cum asperitate est conjuncta; nec propterea semper reprehensione dignum esse praeceptorem, cum facile sit in hujusmodi re decipi et falli.

Α
Є
ΚΑΤΕΙΛΗΦΗ ЄΙ ΤΑϹ
Η ΚΑΤΑ ЄΤΟΥϹΚΑ ΙΑΙϹ
ΤΙϹΙΝΑΛΛΑ ΗΜΕΙΩϹΑ
ΜΕΝΟΝЄΥΛΟΓΙϹΤΑΔЄϹΤΟ
ΧΑϹΤΑΜΗΔΙΑΠΑΝΤΑ
Γ ΒΑΙΝЄΙΝΟΙΑΚΑΤΗΛΠΙϹ
ΘΗΚ ΝΑΚΡΩϹЄΚΤΩ ΙΚΟ
ΤΩΝϹΥΝΤΙΘΗΤΑΙΤΑΤΗϹ
ЄΥΛΟΓΙΑ ЄΚΑΥΘЄ
ΟΜΟΛΟΓΗϹΑΙΔΙΟΤΙΛΟΓΟ
ΑΙΡЄΙΚΑΤЄΝ ЄΙΡЄΙΝ ΚΑΙ

FR. LVII

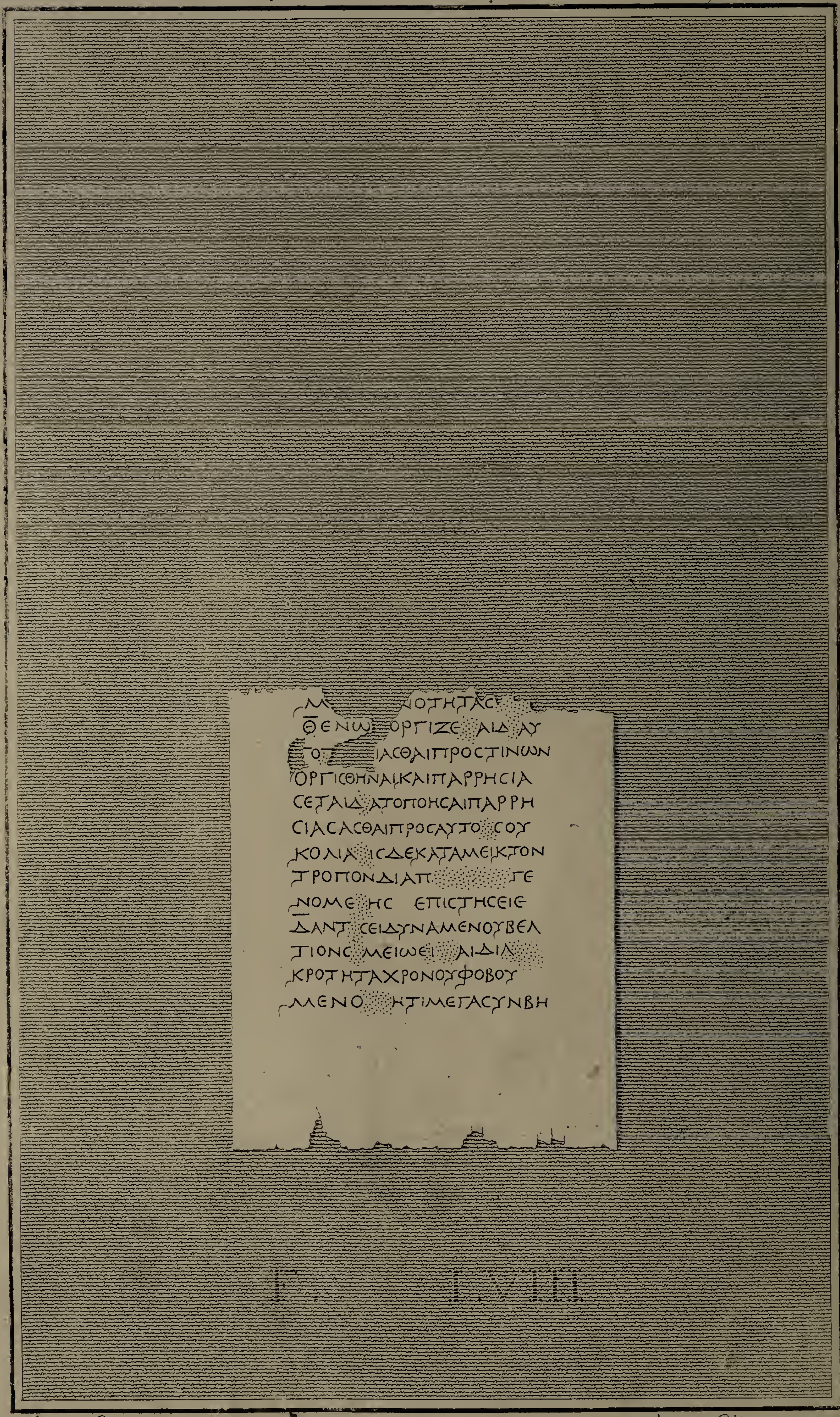
Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

FRAGMENTUM LVII.

. . . . επιτιμαν, καν ου κατειληφη ερωντας, η κατασχετους κακιαις τισιν, αλλα σημειωσαμενον· ευλογιστα δε στοχαστα μη δια παντα αποβαινειν, οια κατηλπισθη, καν ακρως εκ των εικοτων συντιθηται τα της ευλογιας, αυθι γε κ' αυθ' εστιν ὁμολογησαι. Διοτι λογος ἁιρει κατεγχειρειν . . . . . .

. . . . reprehendere, licet non compererit amantes, vel aliquibus vitiis implicatos, sed indiciis utentem: conjecturas autem rationi congruentes haud omnino evenire, quemadmodum spes facta est, quamvis e verisimilibus argumentis sint ortae, identidem fateri oportet. Quare ratio suadet conari . . . . . .

Lin. 12. κατεγχειρειν) Decompositum κατεγχειρω, quod *curare*, *conari* significat, usque adhuc nulli Lexicographo innotuit.

ΜΟΤΗΤΑϹ
ΘΕΝΩ ΟΡΓΙΖΕ ΑΙΔ ΑΥ
ΤΟ ΙΑϹΘΑΙΠΡΟϹΤΙΝΩΝ
ΟΡΓΙϹΘΗΝΑΙΚΑΙΠΑΡΡΗϹΙΑ
ϹΕΤΑΙΔ ΑΤΟΠΟΗϹΑΙΠΑΡΡΗ
ϹΙΑϹΑϹΘΑΙΠΡΟϹΑΥΤΟ ϹΟΥ
ΚΟΛΙΑ ΙϹΔΕΚΑΤΑΜΕΙΚΤΟΝ
ΤΡΟΠΟΝΔΙΑΠ ΓΕ
ΝΟΜΕ ΗϹ ΕΠΙϹΤΗϹΕΙΕ
ΔΑΝΤ ϹΕΙΔΥΝΑΜΕΝΟΥΒΕΛ
ΤΙΟΝϹ ΜΕΙΩΕΙ ΑΙΔΙΑ
ΚΡΟΤΗΤΑΧΡΟΝΟΥΦΟΒΟΥ
ΜΕΝΟ ΗΤΙΜΕΓΑϹΥΝΒΗ

E. LVIII

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

FRAGMENTUM LVIII.

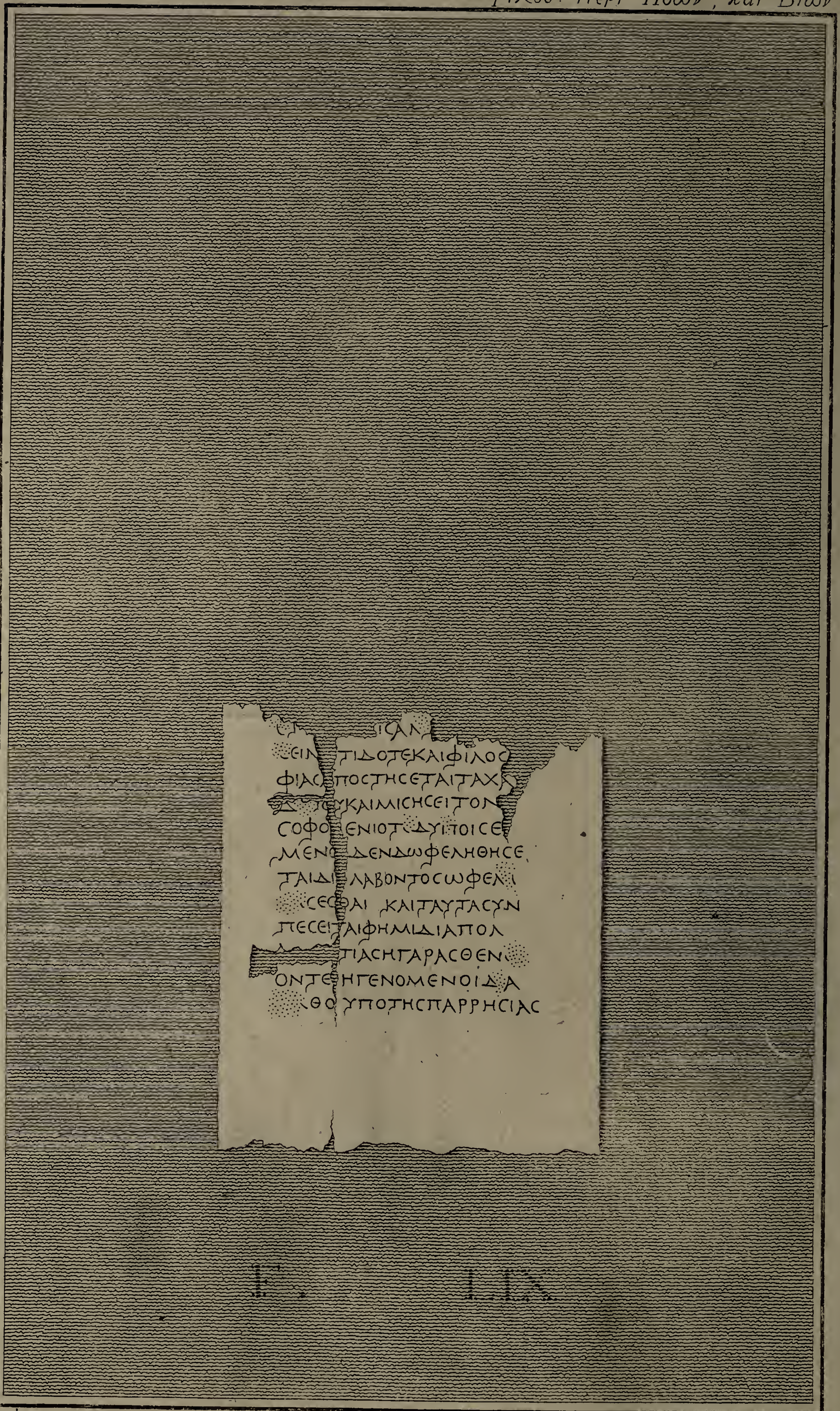
. . . . ὅθεν ὡς οργιζεται δι' αυτο τ' αιτιασθαι προς τινων οργισθηναι, και παρρησιασεται δια το ποησαι παρρησιασασθαι προς αυτους ουκ ολιγακις δε κατα μεικτον τροπον δια παρρησιας γενομενης. Επιστησειε δ' αν τις, ει δυναμενου βελτιονος μειωθηναι δια μακροτητα χρονου, φοβουμενος, μη τι μεγα συμβη

. . . . Quare sicut irascitur, ut queratur se a nonnullis ad iram incitatum fuisse, etiam libere loquetur ad efficiendum, ut alii libertate adversus illos utantur, non raro misto modo per eam libertatem. Considerare autem quis posset, an cum melior fieri deterior queat ob temporis diuturnitatem, verens ne quid magnum eveniat

ADNOTATIONES.

Lin. 1. et seqq. ὅθεν ὡς οργιζεται κ. τ. λ.) Ut ex hoc fragmento conjicere datur, innuit Noster, interdum sapientem se iratum ostendere, non quod reapse ira percitus sit, sed ut de discipulorum erratis conqueratur, eosque diligentiores in iis cavendis efficiat: quandoque etiam addit ipsum discipulos acrius objurgare, ut alii quoque eadem libertate utentes illos ad se emendandos facilius perducant.

Lin. 7. pro ολιγακις amanuensis scripsit ολιακις manifesto errore: eademque linea legitur μειχτον pro μικτον, sicut supra pro ιαν scriptum ειαν vidimus. Nec porro omittendum, ab oscitante librario litteram κ perperam sejunctam fuisse ab extrema lineae praecedentis voce, atque huius initio collocatam.

Franc. Caſanova dis. *Luigi Corazza inc.*

FRAGMENTUM LIX.

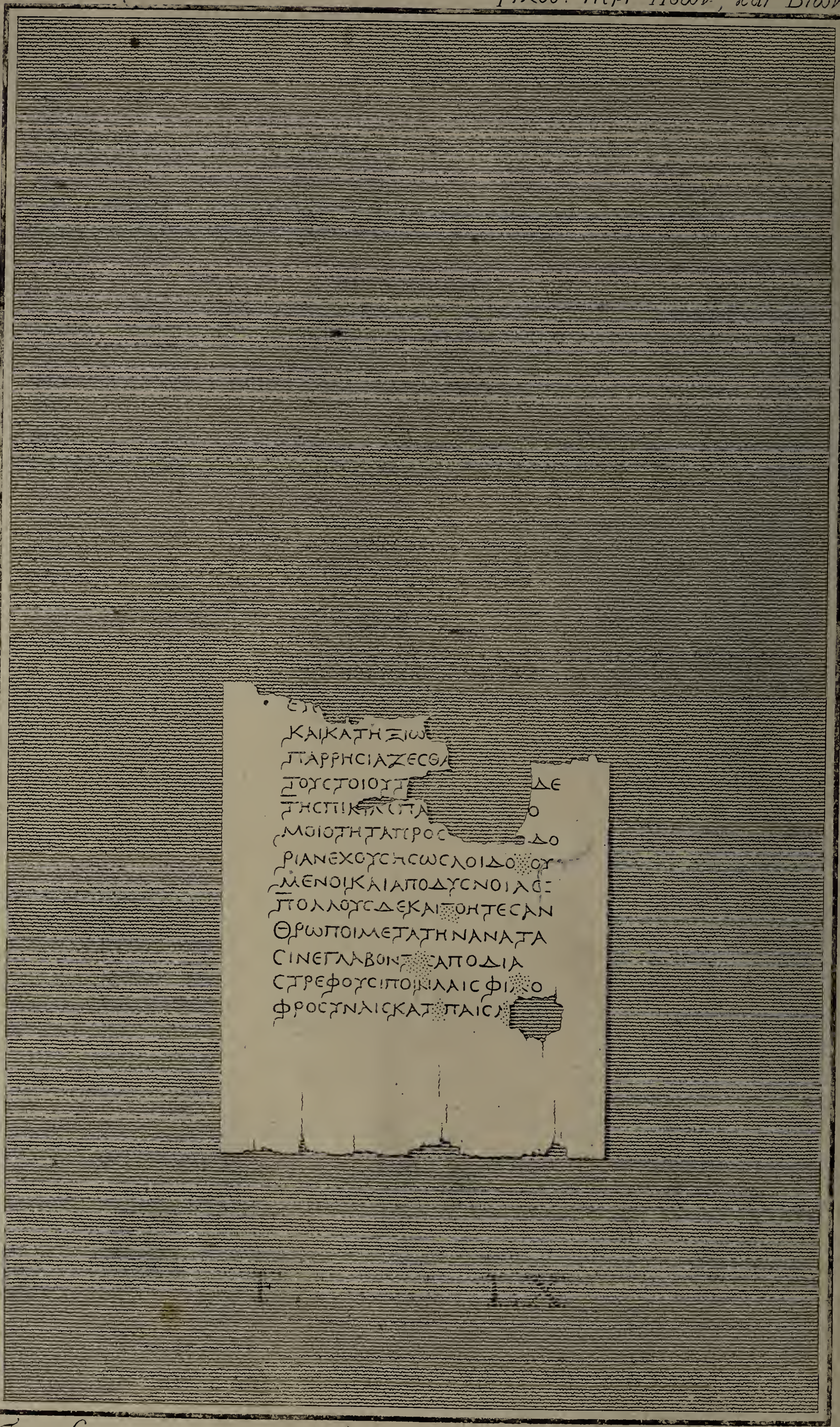
. . . .

. . . . . Εστι δ' ὁτε και φιλοσοφιας αποστησεται, ταχα δε που και μισησει τον σοφον · ενιοτε δ' ὑποισει μεν, ουδεν δ' ωφεληθησεται, διαλαβοντος ωφεληθησεσθαι. Και ταυτα συμπεσειται, φημι, δια πολλας αιτιας · η γαρ ασθενεις οντες, η γενομενοι δ' αναλθοι ὑπο της παρρησιας

. . . .

. . . . . Aliquando autem philosophiam deseret, et fortasse sapientem odio habebit: interdum vero feret quidem, at nullam capiet utilitatem, existimante *sapiente*, eum utilitate affectum iri. Atque haec evenient, inquam, multis de caussis: nam vel infirmi, vel facti insanabiles ob reprehensionem

Lin. 2. et seqq. Εστι δ' ότε και φιλοσοφιας κ. λ.) Docet heic Epicureus noster aliquando disciplos minime perferentes sapientis objurgationem a philosophia desciscere, imo fortasse iis in odium venire ipsum sapientem; aliquando vero haud aegre correctionem ferre, nihilo tamen inde meliores fieri.

ΕΠ
ΚΑΙΚΑΤΗΞΙΩ
ΠΑΡΡΗΣΙΑΖΕΣΘΑ
ΤΟΥΣΤΟΙΟΥΤ ΔΕ
ΤΗΣΠΙΚΡΙΑΣΠΑ Ο
ΜΟΙΟΤΗΤΑΠΡΟΣ ΔΟ
ΡΙΑΝΕΧΟΥΣΗΣΩΣΛΟΙΔΟ ΟΥ
ΜΕΝΟΙΚΑΙΑΠΟΔΥΣΝΟΙΑΣ
ΠΟΛΛΟΥΣΔΕΚΑΙΤΟΗΤΕΣΑΝ
ΘΡΩΠΟΙΜΕΤΑΤΗΝΑΝΑΤΑ
ΣΙΝΕΓΛΑΒΟΝΤ ΑΠΟΔΙΑ
ΣΤΡΕΦΟΥΣΙΠΟΙΚΙΛΑΙΣΦΙ Ο
ΦΡΟΣΥΝΑΙΣΚΑΤ ΠΑΙΣ

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano*

FRAGMENTUM LX.

. . . .

και κατηξιωσαν μεν τοι παρρησιαζεσθαι προς τους τοιουτους και δια δε της πικρας παρρησιας, ὁμοιοτητα προς την λοιδοριαν εχουσης, ὡς λοιδορουμενοι και απο δυσνοιας. Πολλους δε και γοητες ανθρωποι μετα την αναστασιν εκλαβοντες αποδιαστρεφουσι ποικιλαις φιλοφροσυναις καταπαισαντες

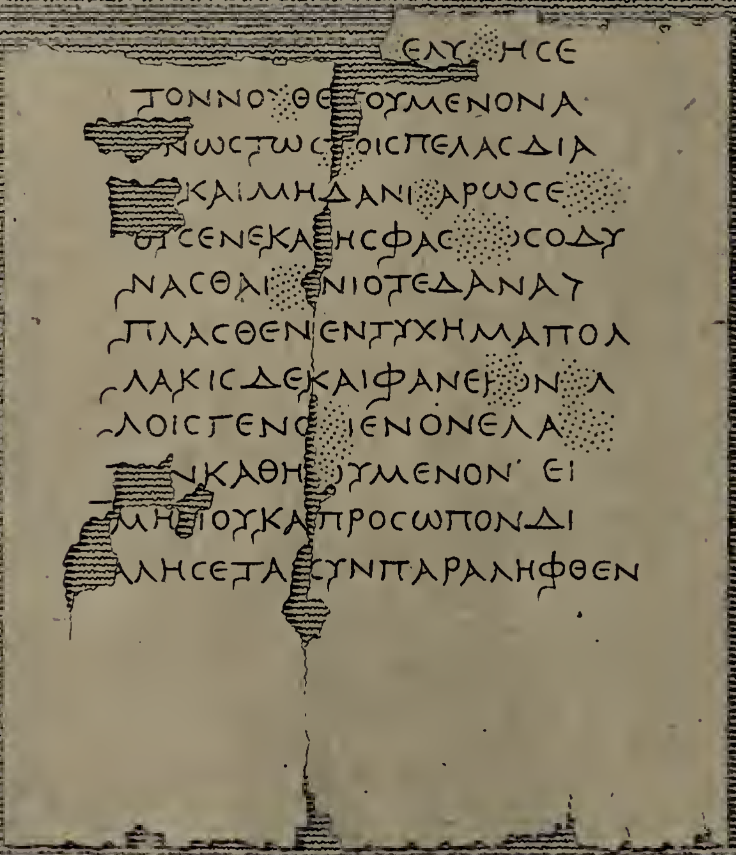
. . . .

et judicarunt profecto libertatem esse adhibendam adversus tales per asperam castigationem, maledicto similem, velut conviciantes ex malevolentia. Multos autem, postquam insolentes evaserunt, homines praestigiatores complectentes pervertunt, variis blanditiis illudentes

Lin. 9. γοητες). Γοητας appellat Philodemus falsi nominis sapientes, qui indociles et arrogantes adolescentes instituendos suscipiunt, eorumque mores suis blanditiis, et praestigiis magis pervertunt.

Lin. 11. εκλαβοντες). In αυτογραφω pro εκλαβοντες scribitur εγλαβοντες.

Lin. 11. et seq. αποδιαστρεφουσι). Decompositum αποδιαστρεφω nullum exhibet Lexicon.

F. LXI

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

FRAGMENTUM LXI.

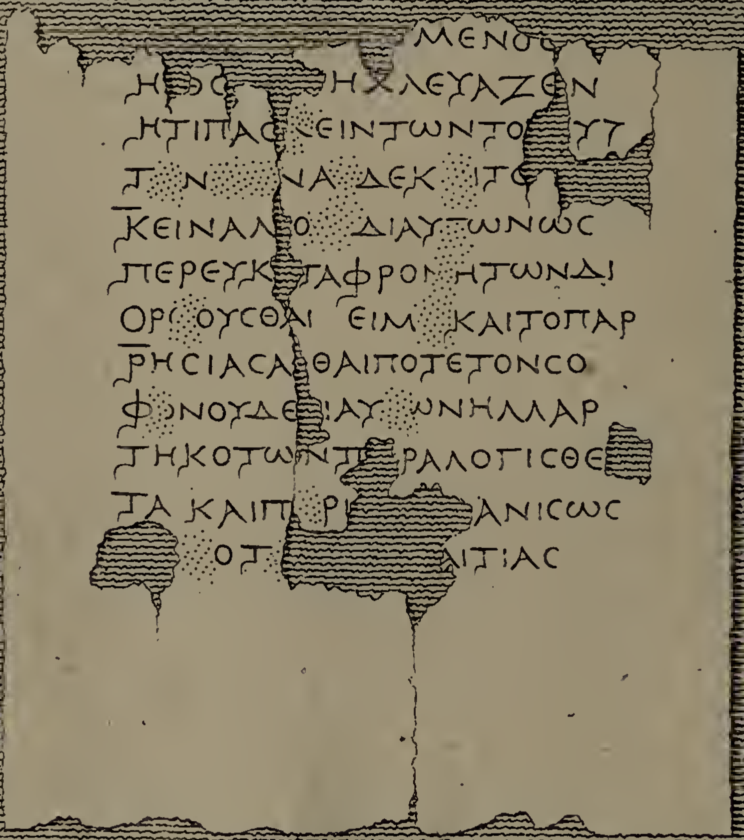
. . . . ελυπησε
τον νουθετουμενον α-
γνωστως τοις πελας δια
το και μηδ᾽ αν ιλαρως ευ-
θυς ἑνεκα της φασεως οδυ-
νασθαι. Ενιοτε δ᾽ ανα-
πλασθεν εντυχημα, πολ-
λακις δε και φανερον αλ-
λοις γενομενον, ελαθεν
τον καθηγουμενον. Ει
μην ουχ απροσωπον δι-
αλησεται, συμπαραληφθεν

. . . . dolore affecit monitum, proximis inscientibus, eo quod neque is, qui hilariter monitus est, continuo rumoris caussa doleat. Aliquando autem factum aliquod esse fictum, saepe et aliis manifestum, latuit institutori. Si profecto haud esse turpe factum simul acceptum ignoraverit

ADNOTATIONES.

Lin. 1. et seqq. ελυπησε τον νουθετουμενον αγνωστως κ. λ.) Hisce verbis ea videtur subjecta sententia, sapientem, qui discipulum monet iratus, etsi non palam, sed clam proximis, tristitia tamen illum afficere; quod sane non fieret, si leniter et clementer reprehenderet. Addit quoque Noster, interdum fictum aliquod crimen a sapiente verum existimari, atque idcirco discipulum objurgare.

Lin. 7. εντυχημα) Verbale εντυχημα ab εντυγχανω profectum in nullo adhuc Lexico legitur.

F. LXII

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

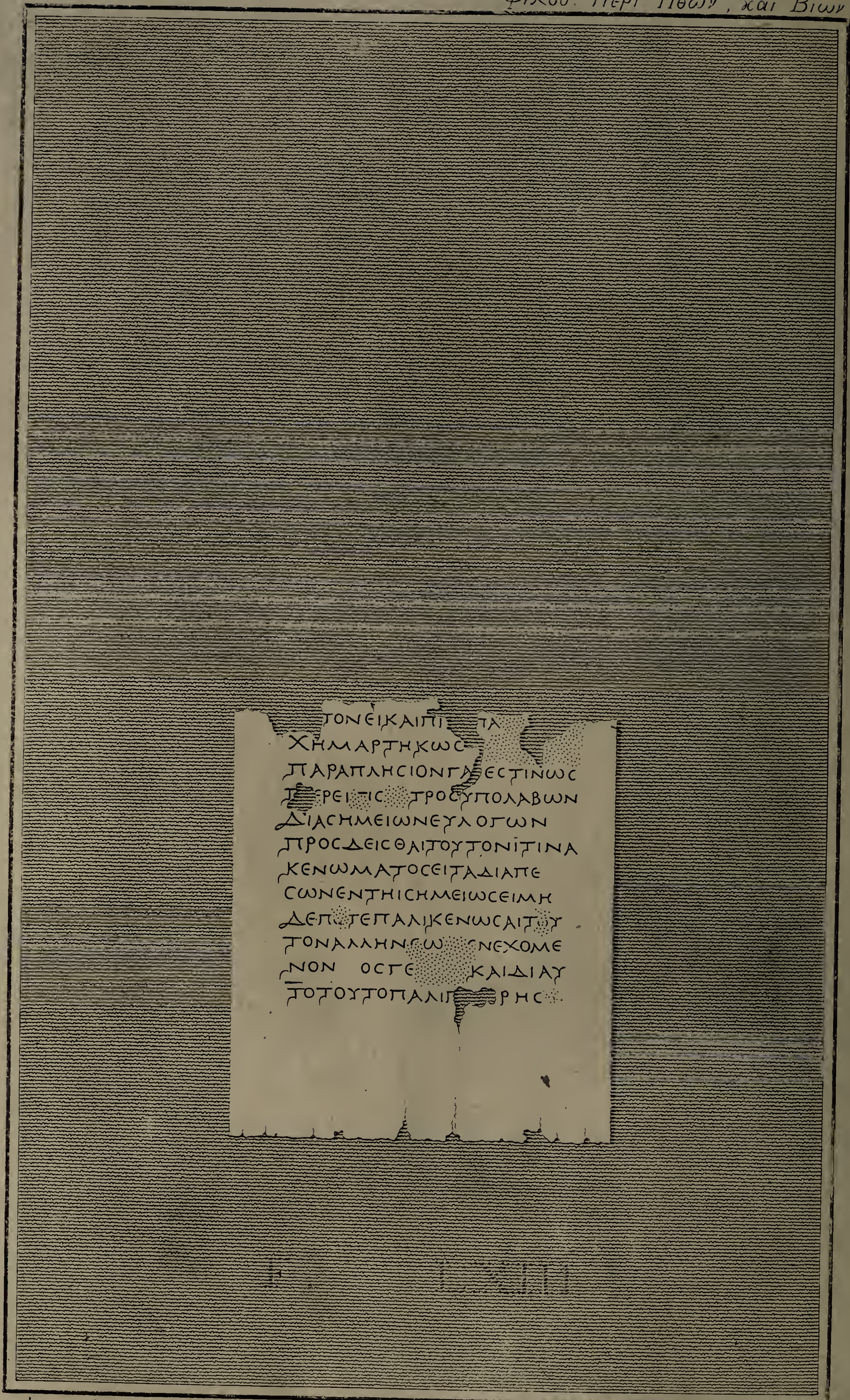
FRAGMENTUM LXII.

. . . . η χλευαζειν, η τι πασχειν των τοιουτων · φαναι δε και το δοκειν αλλοι δι' αυτων ὡσπερ ευκαταφρονητων διορθουσθαι · ει μη και το παρρησιασασθαι ποτε τον σοφον, ουδεν αυτων ἡμαρτηκοτων, παραλογισθεντα . . . .

. . . . . . vel irridere, vel quid simile facere; hoc etiam dicere, inutile videri per ipsos tanquam contemnendos corrigi: sed et hoc quoque, sapientem aliquando deceptum objurgandi libertate uti. . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seqq. η χλευαζειν, η τι πασχειν των τοιουτων κ. λ.) De discipulis heic agitur, qui sapientem contemnunt, et irrident ea maxime de caussa, quod de iis quandoque accusat, quae minime peccarunt.

Franc. Casanova dis. Franc. Celentano inc.

FRAGMENTUM LXIII.

. . . .

. . . .

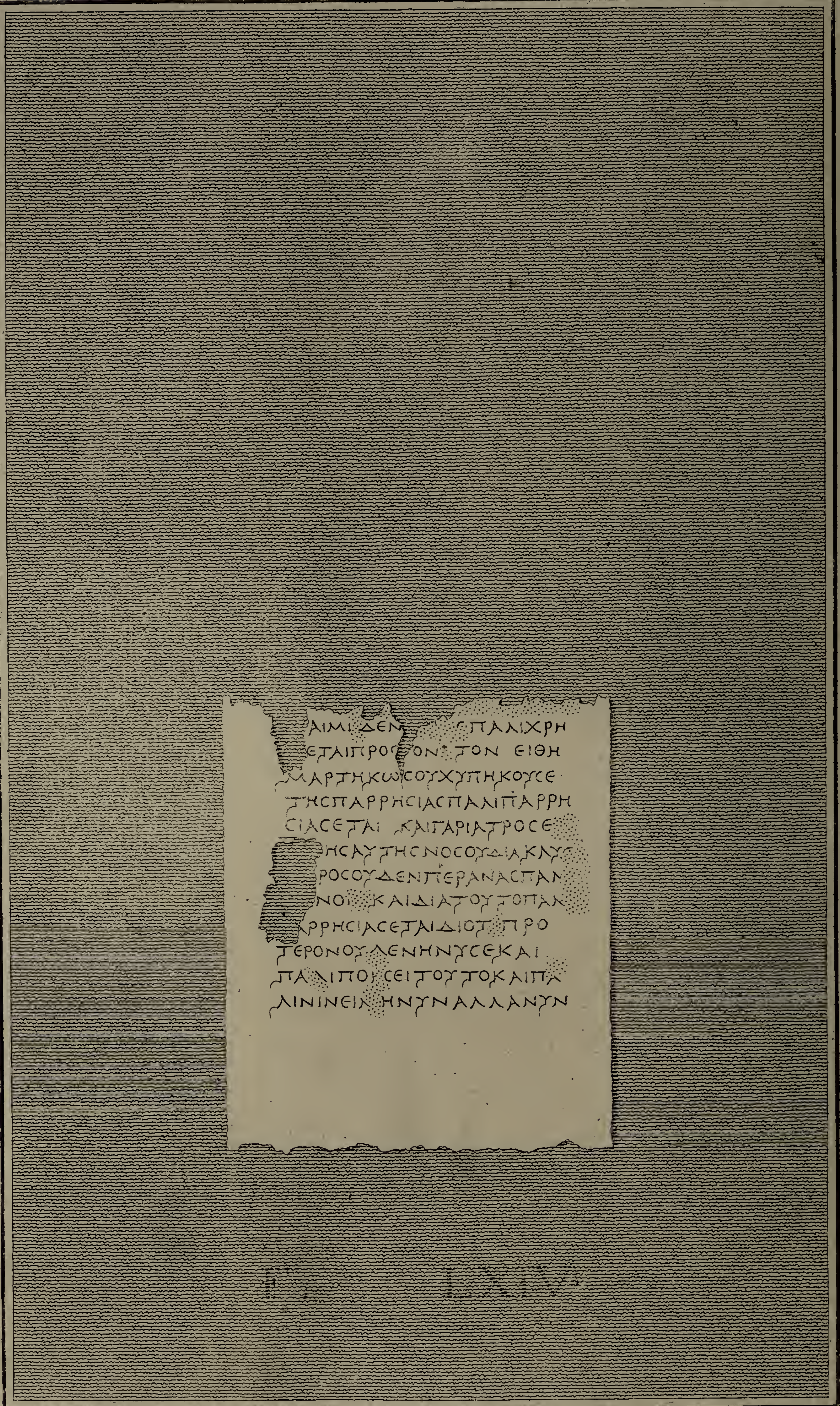
παραπλησιον γαρ εστιν ωσπερ ει τις ιατρος ὑπολαβων δια σημειων ευλογων προσδεισθαι τουτον τινα κενωματος, ειτα διαπεσων εν τῃ σημειωσει μηδεποτε παλι κενωσαι τουτον αλλῃ νοσῳ συνεχομενον · ὁσγε τοι και δι' αυτο τουτο παλι παρρησιασεται)

. . . .

. . . .

perinde enim est hoc, ac si quis medicus putans per signa rationi consentanea indigere aliquem alvi purgatione, deinde in signorum observatione errans, nequaquam denuo hunc alio morbo laborantem purgare velit: qui profecto ob idipsum rursus libertate utetur. .

Lin. 5. et seqq. παραπλησιον γαρ εστιν κ. τ. λ.) Demonstrat Auctor medici exemplo sapientem, si quando erraverit reprehensione usus intempestiva et inopportuna, haud propterea ab ea in posterum adhibenda se abstinere omnino debere.

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc.*

FRAGMENTUM LXIV.

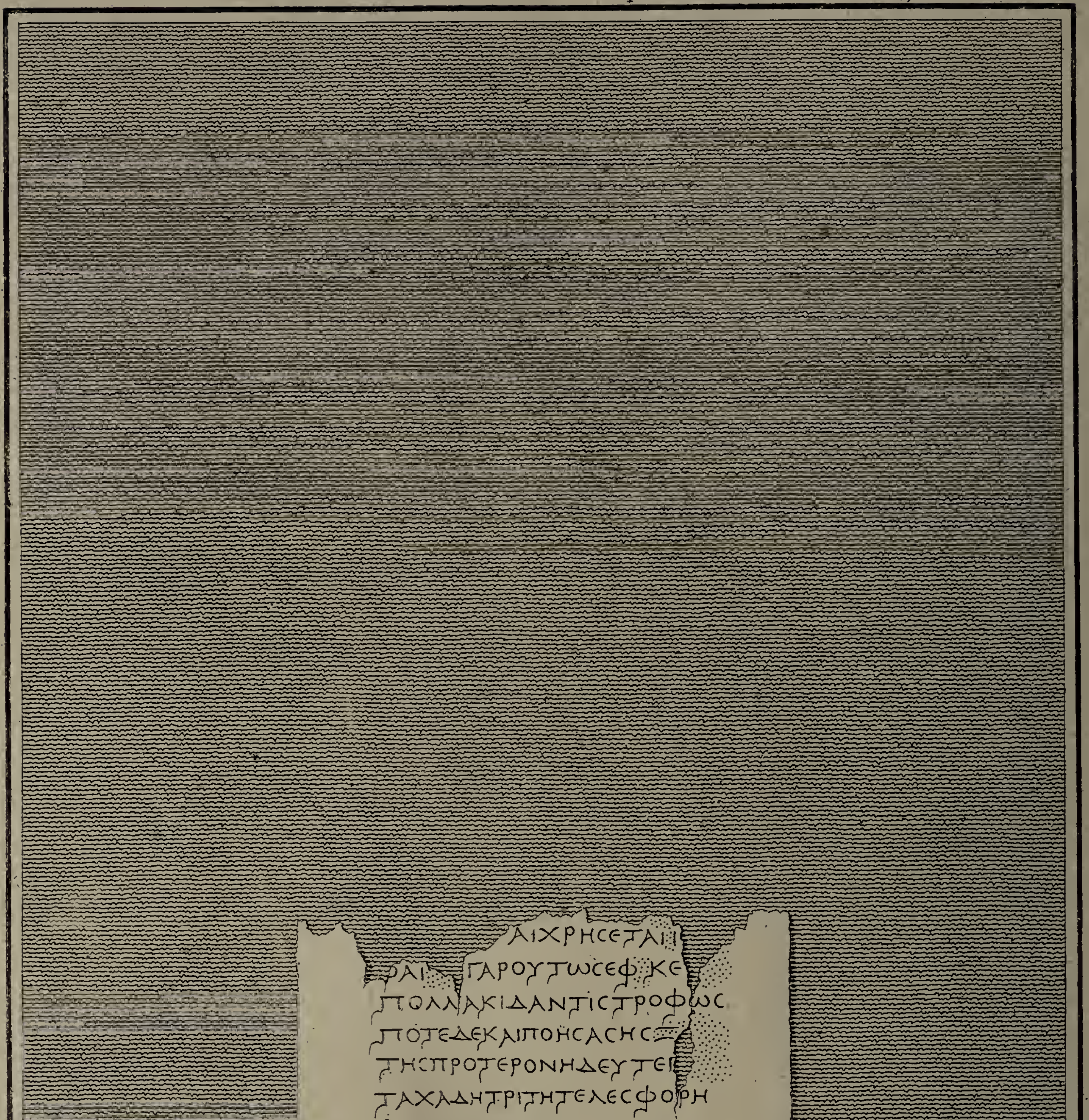
. . . .

. . . . παλι χρησ εται προς τον, η τον, ειθ' ἡμαρτηκως ουχ ὑπηκουσε της παρρησιας, παλι παρρησιασεται · και γαρ ιατρος επι δε της αυτης νοσου δια κλυστηρος ουδεν περανας παλ'αυτο ναι. Και δια τουτο παλι παρρησιασεται, διοτι προτερον ουδεν ηνυσε, και παλι ποησει τουτο, και παλιν, ἱν ει μη νυν, αλλα νυν

. . . .

. . . . rursus utetur *libertate* adversus hunc, vel illum, ac si postquam peccaverit, monitioni non paruit, iterum monebit; etenim medicus in eodem morbo per clysterem nihil efficiens, iterum idem praescribit. Atque ob id iterum libertate utetur, propterea quod antea nihil adsecutus est, et rursus id faciet, ut si minus nunc prosit, nunc certe *in mentem redeat monitio*. . . . .

Lin. 2. et seqq. πάλι χρήσεται κ. τ. λ.) Epicureus noster docet medicinae quoque exemplo in hoc, et sequentibus tribus fragmetiis, nunquam a correctione esse desistendum, etiamsi nihil per eam adsequi potuerit sapiens: neque enim raro contingit, ut monitus aliquoties contumax et reluctans, tandem resipiscat, ac monitioni obtemperare statuat.

Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

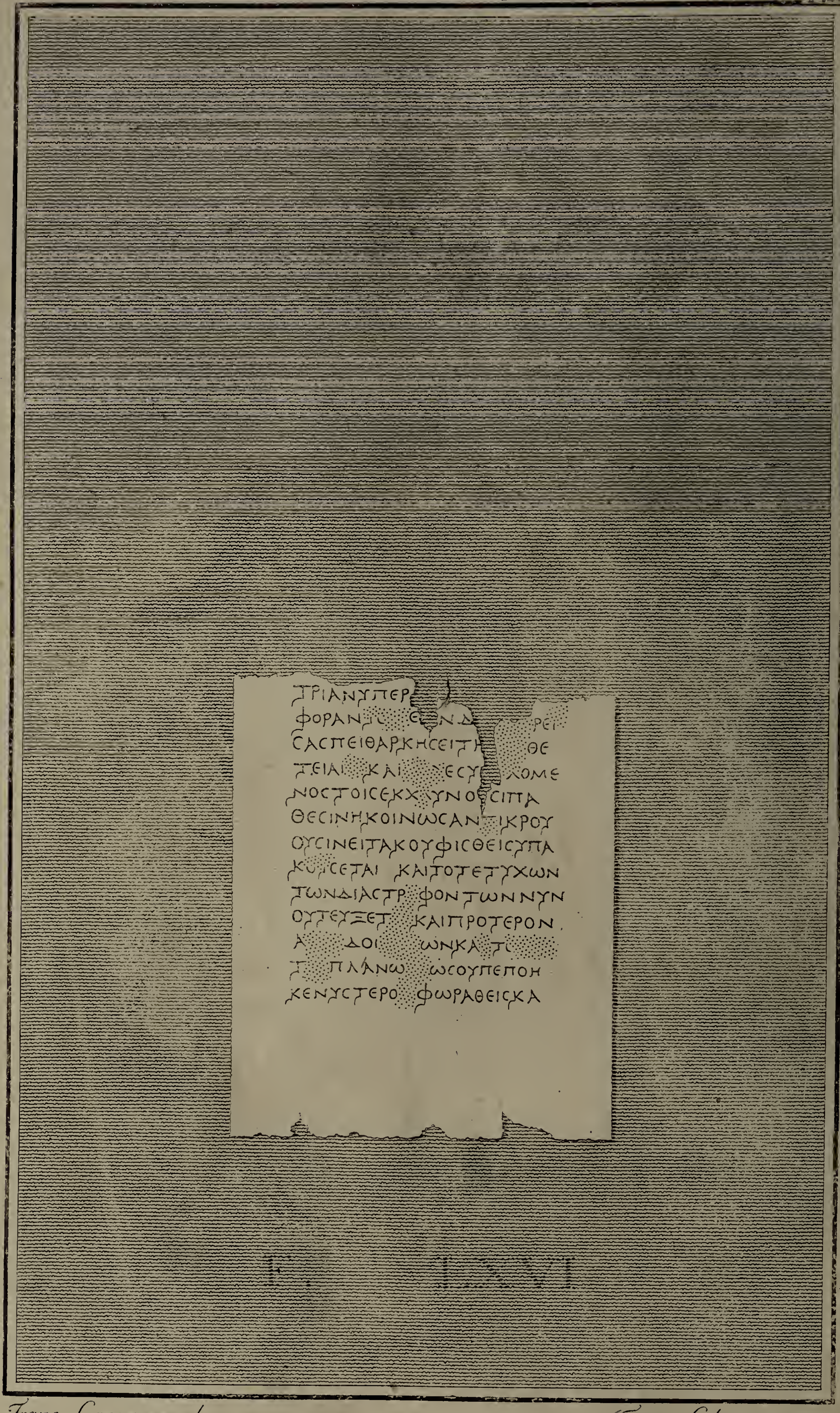
FRAGMENTUM LXV.

. . . .
. . . .
Πολλακι δ' αντιστροφως,
ποτε δε και πονησας η εξ αυ-
της προτερον, η δευτερα,
ταχα δη τριτη τελεσφορη-
σει · και τοτε του παθους
ακμαζοντος απειθησας,
νυν ανεντος μετακληθη-
σεται, και δια τουτ' απειθη-
σας, ὅτι προσβαλλει δ' ου λη-
σεσθαι παναιτια ψευσθεις

. . . .
. . . .
Saepe *audiet* repugnanter, aliquando vero obtemperans vel ex ipsa die primum, vel altera, fortasse quidem tertia fructum afferet; et tunc cupiditate vigente non obediens, nunc ea remissa morem geret, ac propterea non obediens, quod objicit manifestam rem fore, *sapientem* omni ratione deceptum esse

Lin. 9. et seq. μεταχληθησεται). Μεταχαλεω proprie significat *arcessere, revocare:* hoc autem loco μεταχαλεομαι passive sumtum denotat *revocari ad officium, ad se redire, resipiscere.*

Lin. 12. παναιτιᾳ). E litteris adhuc in αυτογραφῳ exstantibus non alia vox erui posse probabilius visa est, nisi παναιτιᾳ, licet ea nullo in Lexico deprehendatur. Verum sicut ex παν et οικος adverbium factum est πανοικι *cum tota domo;* itemque ex παν et στρατια aliud prodiit adverbium πανστρατιᾳ *cum toto exercitu:* ita nil mirum ex παν et αιτια *caussa, ratio* profectum esse adverbium παναιτιᾳ *omni ratione.*

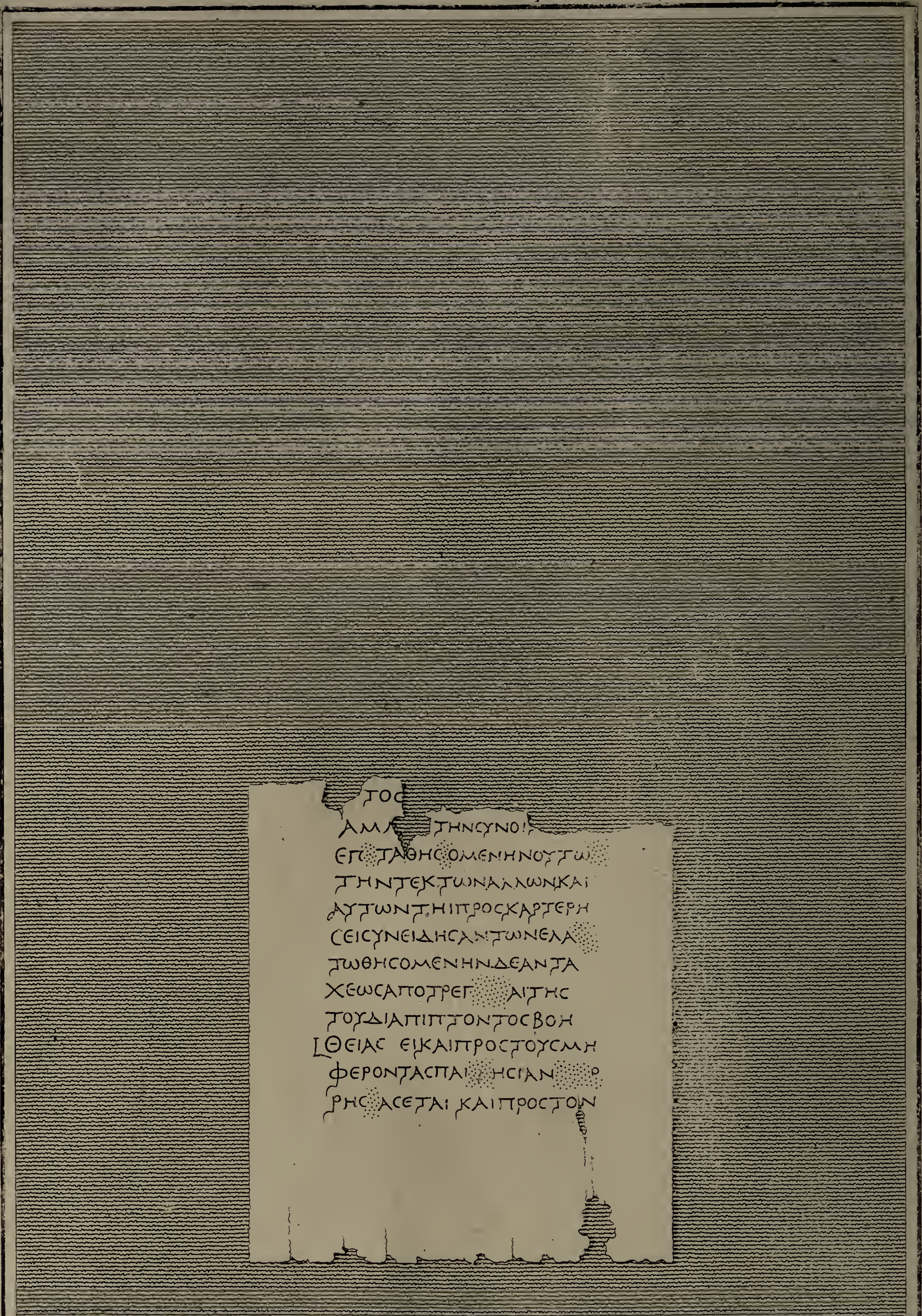
Franc. Casanova dis. Franc. Celentano inc.

FRAGMENTUM LXVI.

. . . . ὑστερον δ' απαγορευσας πειθαρχησει ταις νουθετειαις· και τοτε συντυχομενος τοις εκχαυνουσι παθεσιν, η κοινως αντικρουουσιν, ειτα κουφισθεις ὑπακουσεται· και τοτε τυχων των διαστρεφοντων, νυν ου τευξεται· και προτερον ἁμα δοιαζων, και τουτο πλανωως ου πεποηκεν, ὑστερον φωραθεις

. . . . deinde animum despondens monitis parebit; et tunc pressus cupiditatibus tumefacientibus, vel generatim resistentibus *non paruit*, deinde ab iis liber obediet; et tunc nactus corruptores, nunc haud nanciscetur; et primum simul dubitans, atque errans hoc non fecit, deinde deprehensus.

Lin. 12. πλανωδως). Ex nomine πλανωδης *errans*, quod in recentiore Londinensi H. Stephani Lexico reperitur, adverbium factum est πλανωδως; quo tamen cuncta ad id tempus Lexica carent.

Franc. Caſanova dis. *Franc. Celentano in.*

FRAGMENTUM LXVII.

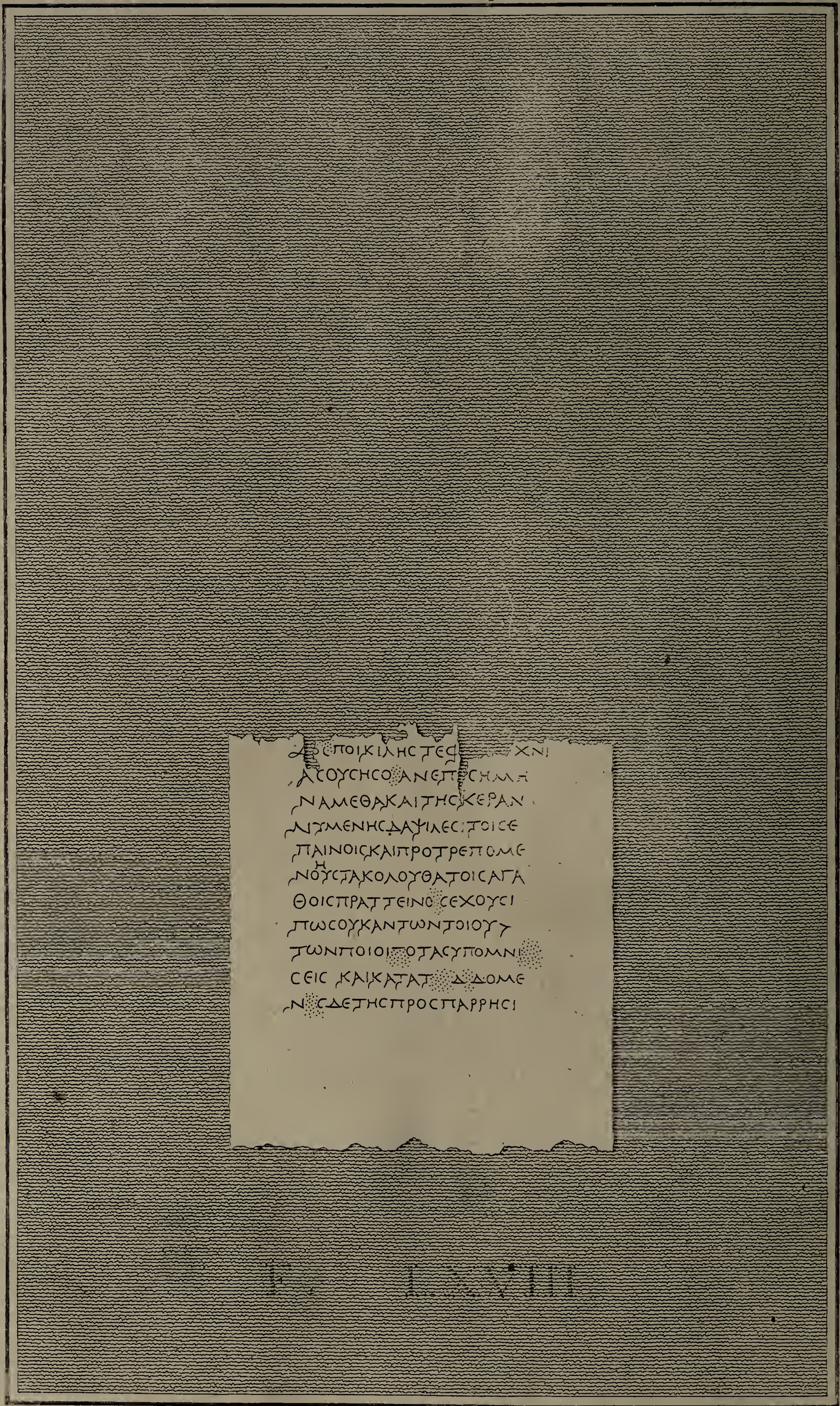
. . . .

ἁμα και την συνοιδησιν επιταθησομενην ὀυτως, την τ' εκ των αλλων και αυτων τη προσκαρτερησει συνειδησαντων, ελαττωθησομενην δ', εαν ταχεως αποτρεπηται της του διαπιπτοντος βοηθειας, ει και προς τους μη φεροντας παρρησιαν παρρησιασεται, και . . . .

. . . .

simul et *considerans* conscientiam *peccati* hoc pacto augendam esse, atque etiam ob alios et ipsos perseverantiae conscios, minuendam vero esse, si statim ab adjuvando peccantem deterreatur, libere loquetur quamvis adversus eos, qui libertatem loquendi minime perferunt, et. . . . .

Lin. 3. et seqq. *ἁμα και την συνοιδησιν επιταθησομενην κ. λ.*) Observat Philodemus, per monitionem nunquam intermissam augeri peccantium conscientiam, idest magis magisque suorum peccatorum conscientia homines torqueri et cruciari, praesertim cum alii assiduae objurgationis sint conscii: qua ex re colligit semper adversus vitia libertate utendum.

Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

FRAGMENTUM LXVIII.

. . . .

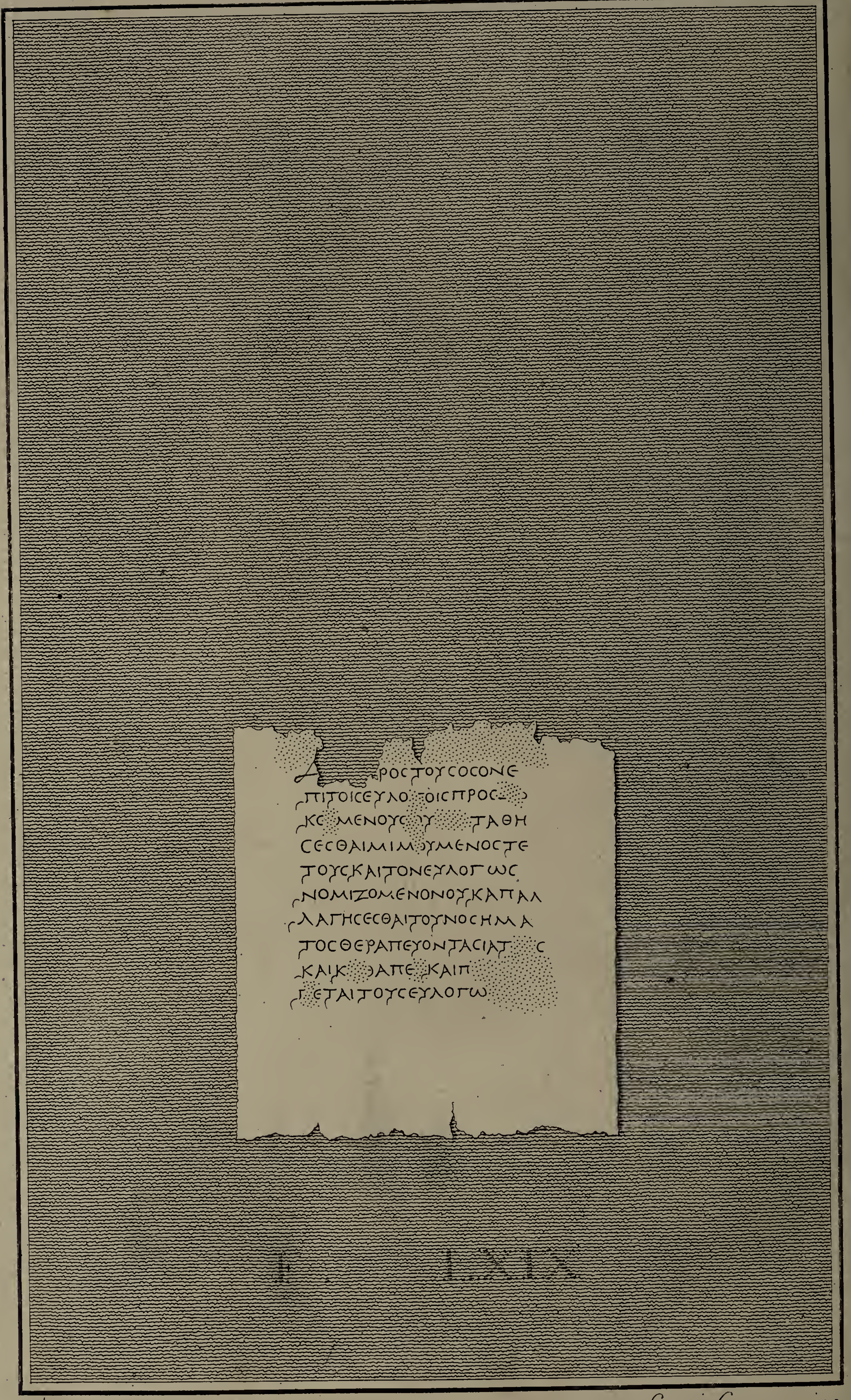
. . . ποικιλης τε φιλοτεχνιας ουσης, ὁιαν επισημηναμεθα, και της κεραννυμενης δαψιλεσι τοις επαινοις, και προτρεπομενης τάκολουθα τοις αγαθοις πραττειν, ὁις εχουσι, πως ουχ αν των τοιουτων ποιοιτο τας ὑπομνησεις; . . . .

. . . .

. . . . cum varia et artificiosa sit industria, qualem declaravimus, et copiosis mista laudibus, hortansque ea facere, quae bonis, quibus ornantur, sunt conjuncta; quonam modo virorum talium praeceptionibus non parere posset? . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seqq. *ποικιλης τε φιλοτεχνιας κ. λ.*) His verbis docet Philodemus haud fieri posse, ut qui correctionem spernere, clausasque veritati aures habere videntur, si blande, atque adeo artificiose moneantur, ut animi bona, virtutesque, quibus sunt praediti, simul laudentur, sapientis consiliis et hortatibus non pareant.

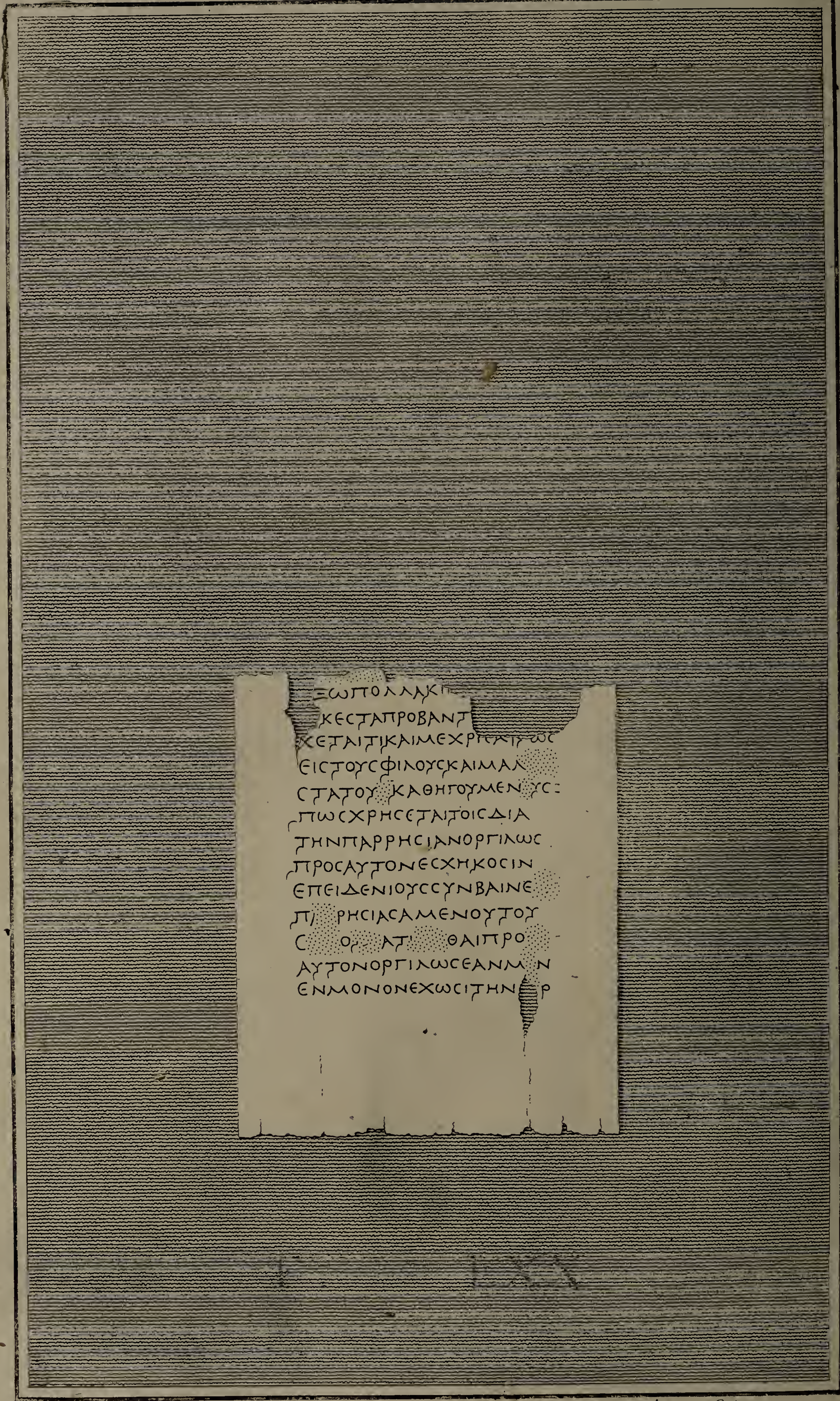
Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

FRAGMENTUM LXIX.

. . . . . προς τους οσον επι τοις ευλογοις προσδοκωμενους ουκ εγταθησεσθαι, μιμουμενος τε τους και τον ευλογως νομιζομενον ουκ απαλλαγησεσθαι του νοσηματος θεραπευοντας ιατρους και καθαπερ και προτρεπεται τους ευλογως . . . . .

. . . . . adversus eos, qui tantum ob argumenta rationi congruentia opinantur *discipulum* non obfirmatum iri *in errore;* imitansque medicos eum quoque curantes, qui verisimiliter minime putatur a morbo liberandus: ac sicut hortatur eos, qui rationi congruenter . . .

Lin. 1. et seqq. *προς τους όσον επι τοις ευλογοις κ. λ.*). De aliquo sapiente verba facit, et fortasse de Epicuro, cui haud placebat eorum opinio, qui tunc tantum libertatem loquendi adversus errantes adhibendam esse censebant, cum certis argumentis apparebat correctionem fore profuturam.

ΞΩΠΟΛΛΑΚΙ
ΚΕϹΤΑΠΡΟΒΑΝΤ
ΧΕΤΑΙΤΙΚΑΙΜΕΧΡΙ
ΕΙϹΤΟΥϹΦΙΛΟΥϹΚΑΙΜΑΛ
ϹΤΑΤΟΥ ΚΑΘΗΓΟΥΜΕΝ ΥϹ
ΠΩϹΧΡΗϹΕΤΑΙΤΟΙϹΔΙΑ
ΤΗΝΠΑΡΡΗϹΙΑΝΟΡΓΙΛΩϹ
ΠΡΟϹΑΥΤΟΝΕϹΧΗΚΟϹΙΝ
ΕΠΕΙΔΕΝΙΟΥϹϹΥΝΒΑΙΝΕ
ΠΙ ΡΗϹΙΑϹΑΜΕΝΟΥΤΟΥ
Ϲ Ο ΑΤΙ ΘΑΙΠΡΟ
ΑΥΤΟΝΟΡΓΙΛΩϹΕΑΝΜ Ν
ΕΝΜΟΝΟΝΕΧΩϹΙΤΗΝ Ρ

Franc. Caſanova dis. *Franc. Celentano inc.*

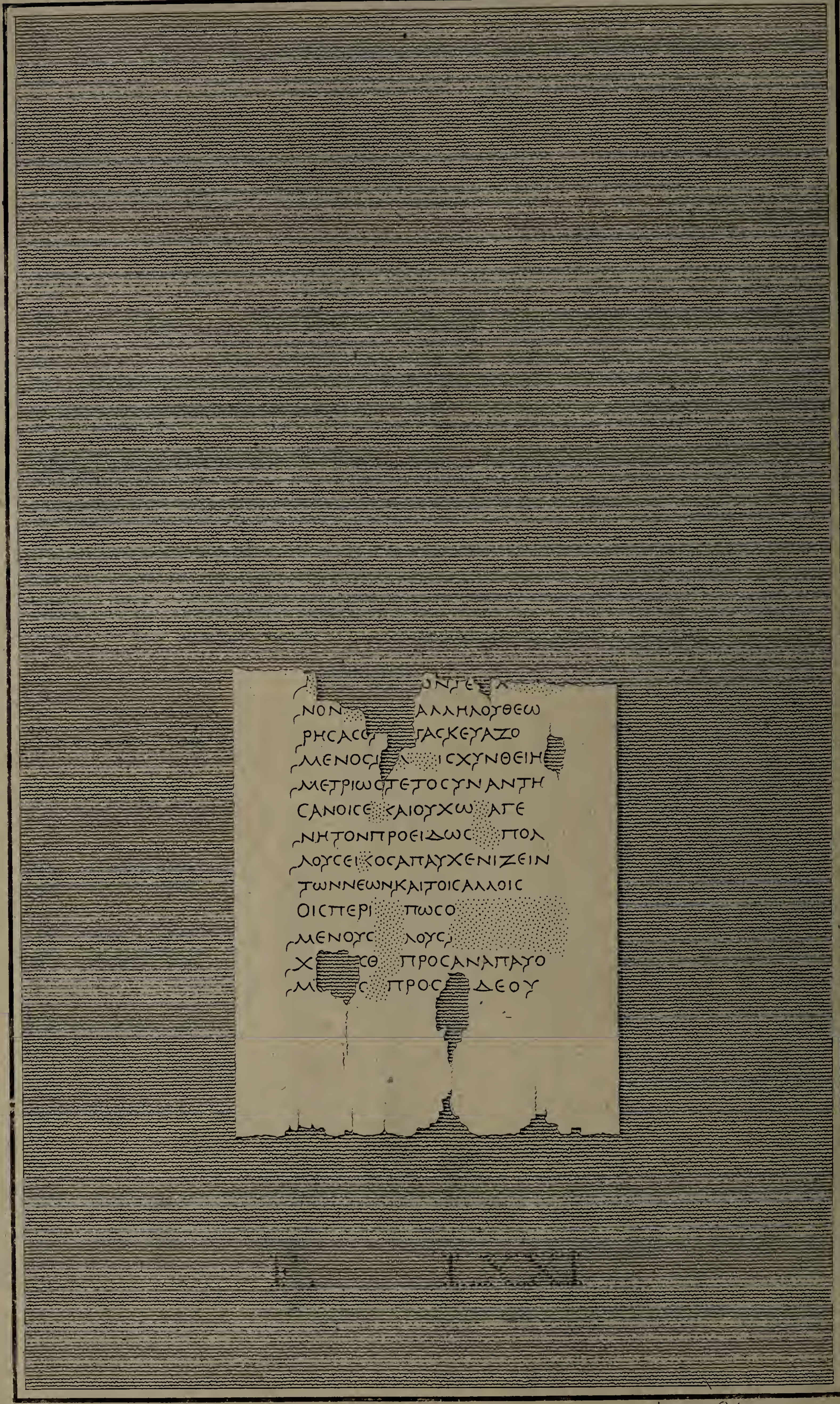
FRAGMENTUM LXX.

. . . . ει εσπερχεται τι και μεχρις αρτιως εις τους φιλους, και μαλιστα τους καθηγουμενους, πως χρησεται τοις δια την παρρησιαν οργιλως προς αυτον εσχηκοσιν; επει δ' ενιους συμβαινει παρρησιασαμενου του σοφου, διατιθεσθαι προς αυτον οργιλως, εαν μεν εμμονον εχωσι την παρρησιαν)

. . . . si irruit usque antehac aliqua in re in amicos, et maxime praeceptores, quonam pacto sapientibus utetur, qui per loquendi libertatem ira in ipsum concitati sunt? siquidem accidit, ut nonnulli, objurgante sapiente, ei irascantur, si fixam in animo habeant dicendi libertatem. . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seqq. *ει ἐπερχεται τι και μεχρις αρτιως κ. λ.*) Ostendit heic Epicureus philosophus, non omnes eodem libertatis genere de peccatis esse admonendos: adolescentes enim, qui amicis et maxime praeceptoribus monentibus obsistere consueverunt, vehementem sapientis objurgationem omnino iniquo animo ferent, quin et ira in eum exardescent.

Franc. Casanova dis. *Franc. Celentano inc.*

FRAGMENTUM LXXI.

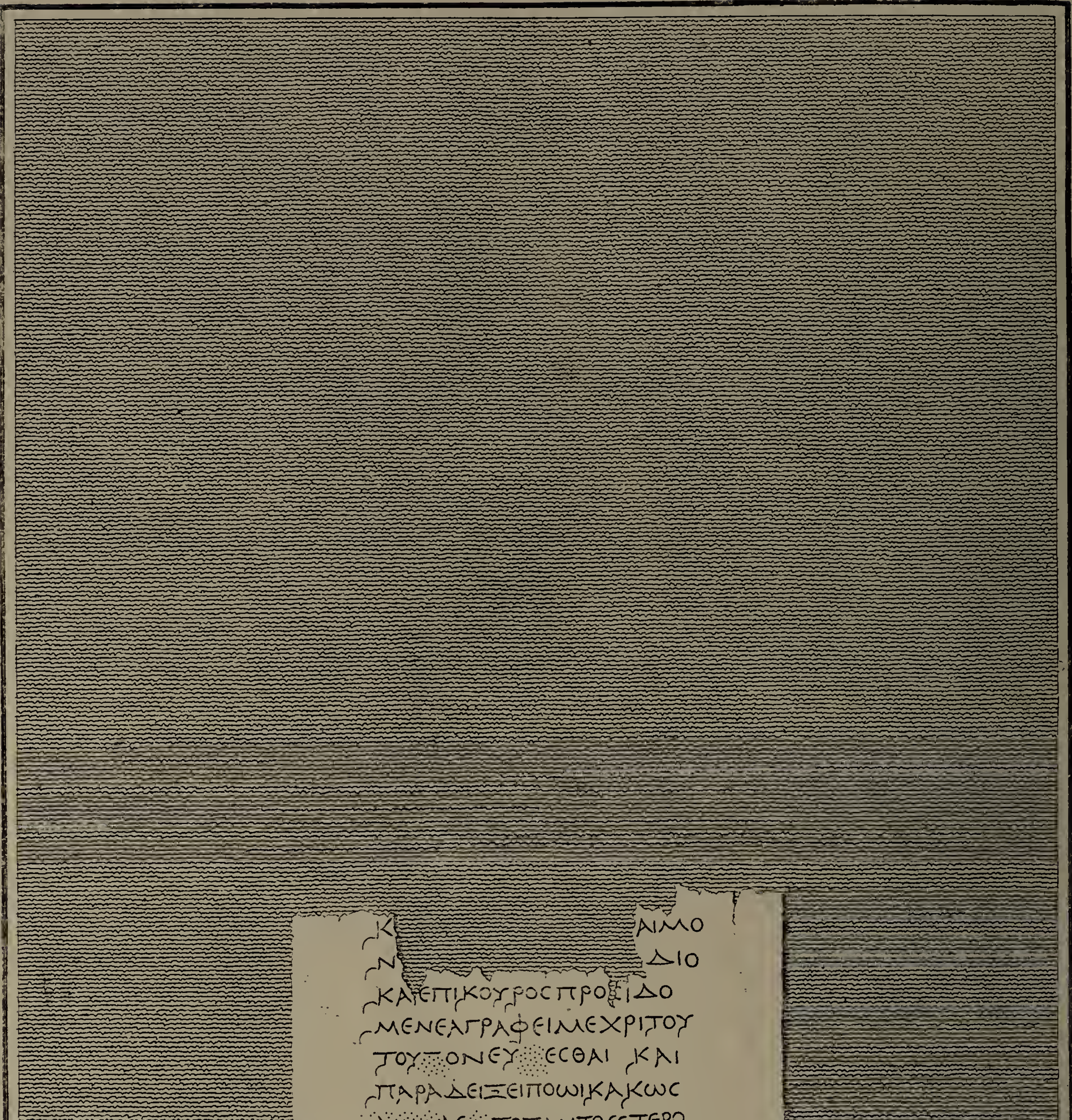
. . . .
. . . . θεω-
ρησας, ὁτι κατασκευαζο-
μενος: τ' απαισχυνθειη,
μετριως, τε το συναντη-
σαν οισει, και ουχ ὡς αγε-
νητον · προειδως δε πολ-
λους εικος απαυχενιζειν
των νεων, και τοις αλλοις . . .
. . . .

. . . .
. . . . considerans discipulum pudore esse afficiendum, et moderate feret id, quod accidit, et non velut infectum: praevidens vero juvenum multos, ut est verisimile, contumaciter resistere, et aliis. . . . .
. . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seq. *θεωρησας ὅτι κατασκευαζομενος κ. λ.*) Videtur hoc fragmento indicare Auctor, non mediocri in moribus corrigendis prudentia opus esse: etenim haud acriter illum discipulum objurgabit sapiens, quem pudore simul et tristitia affectum iri ex objurgatione animadvertit; contra asperius eos adolescentes reprehendere non verebitur, quos contumaces et dicto minime audientes fore, nisi ita reprehendantur, praevidet.

Lin. 6. et seq. *και ουχ ὡς αγενητον*). His verbis id videtur significare velle Philodemus, sapientem nimirum, licet quod accidit moderate ferat, ne discipulum pudeat, haud tamen illud tamquam infectum ita silentio praeteriturum, ut nulla ne blanda quidem, et leni monitione utatur.

Κ ΑΙΜΟ
Ν ΔΙΟ
ΚΑΙΕΠΙΚΟΥΡΟΣΠΡΟΞΙΔΟ
ΜΕΝΕΑΓΡΑΦΕΙΜΕΧΡΙΤΟΥ
ΤΟΥΤΟΝΕΥ ΕΣΘΑΙ ΚΑΙ
ΠΑΡΑΔΕΙΞΕΙΠΟΩΙΚΑΚΩΣ
ΑΣ ΤΟΠΑΝΤΟΣΣΤΕΡΟ
ΜΕΝΟΙΔΙΑΤΗΝΤΟΙΑΥΤΗΝ
ΔΙΑΘΕΣΙΝΤ ΜΕΤΠΑΡΡΗ
ΣΙΑ ΜΙΛΙ ΑΙΠΑΝ
ΔΟΣΑΠΡΟ ΝΤΕΣ
ΓΟΜΕΝ Α ΣΕΙ

L. CXXII

Franc. Casanova dis. Luigi Corazza inc.

FRAGMENTUM LXXII.

. . . .

. . . . Διο και Επικουρος προς Ιδομενεα γραφει μεχρι του τουτον ευχεσθαι · και παραδειξει ποῳ κακως χρησαιντο παντος στερομενοι δια την τοιαυτην διαθεσιν τῃ μετα παρρησιας ὁμιλιᾳ . . . .

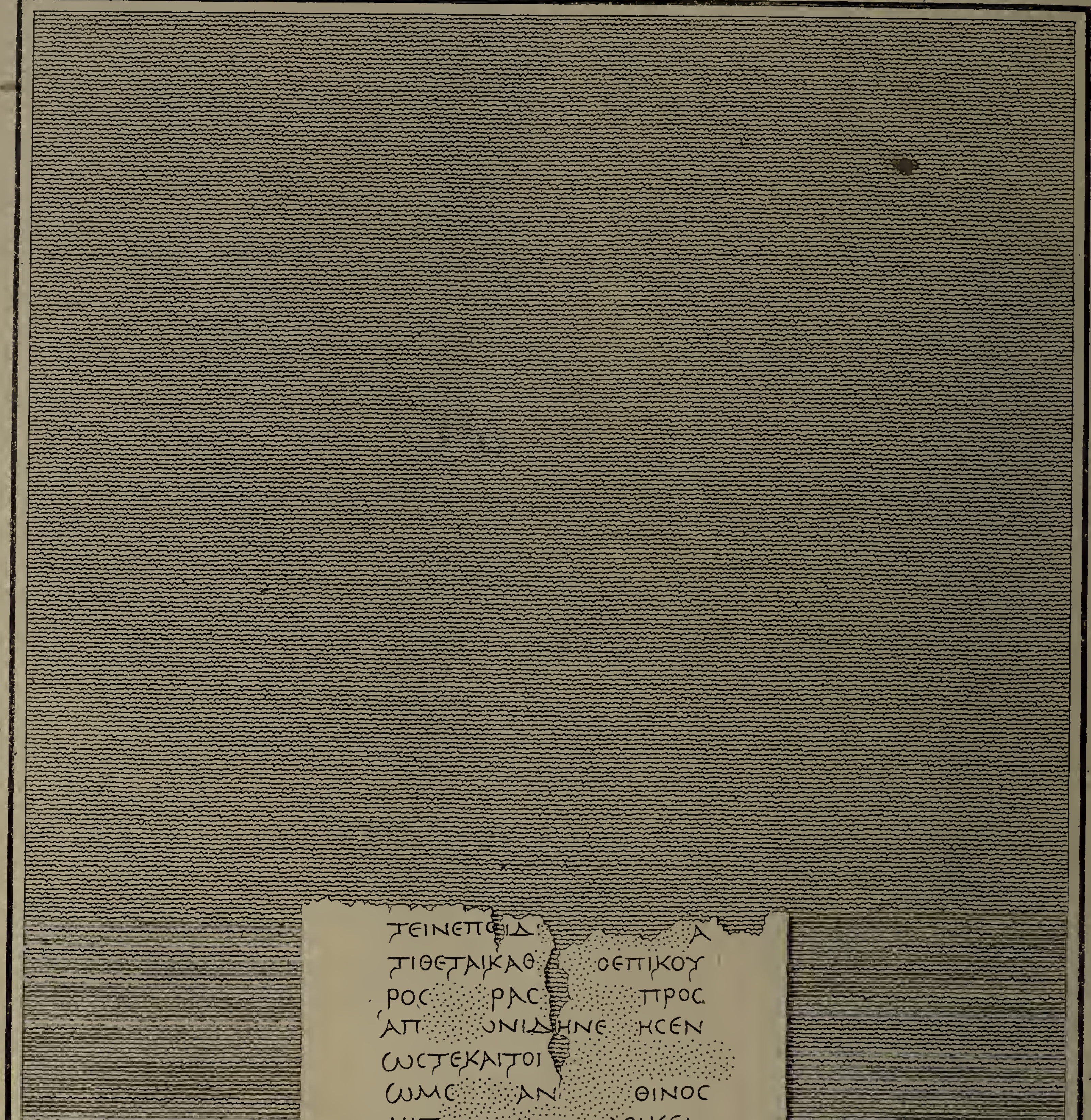
. . . .

. . . . Quare Epicurus scribit ad Idomeneum etiam illum rogando; et ipse ostendet, quam male ob hanc indolem accipiant sermonem cum libertate conjunctum homines omni re destituti . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 2. et seqq. Διο και Επικουρος προς Ιδομενεα κ. λ.). Exemplo Epicuri, qui Idomeneum discipulum de erroribus monet non objurgando, sed rogando, probat Philodemus haud liberius esse eos reprehendendos, qui hujusmodi sunt animi indole praediti, ut se objurgari moleste ferant.

Lin. 6. ποῳ legitur in αυτογραφῳ pro ποιῳ, quemadmodum saepissime in nostris papyris invenitur ποεω scriptum pro ποιεω.

ΤΕΙΝΕΠΟΙΔ Α
ΤΙΘΕΤΑΙΚΑΘ ΟΕΠΙΚΟΥ
ΡΟϹ ΡΑϹ ΠΡΟϹ
ΑΠ ΟΝΙΔΗΝΕ ΗϹΕΝ
ΩϹΤΕΚΑΙΤΟΙ
ΩΜϹ ΑΝ ΘΙΝΟϹ
ΗΙΠΙ ΔΟΙΚΕΙ
ΩϹΑΙ ΠΟΛΛΑ ΝΟΝ
ΤΕϹΜΕΓΑΛΟΙΠΡΟϹ ΘΩ
Ϲ ϹΠΕΡΑΝ ΞΙΟΠΑΘΗ
ϹΑΝΤΕϹΚΑΙ
ΝΙ ΤΕΡΑΝ ΕΠ

Franc. Casanova dis. *Luigi Corazza inc*

FRAGMENTUM LXXIII.

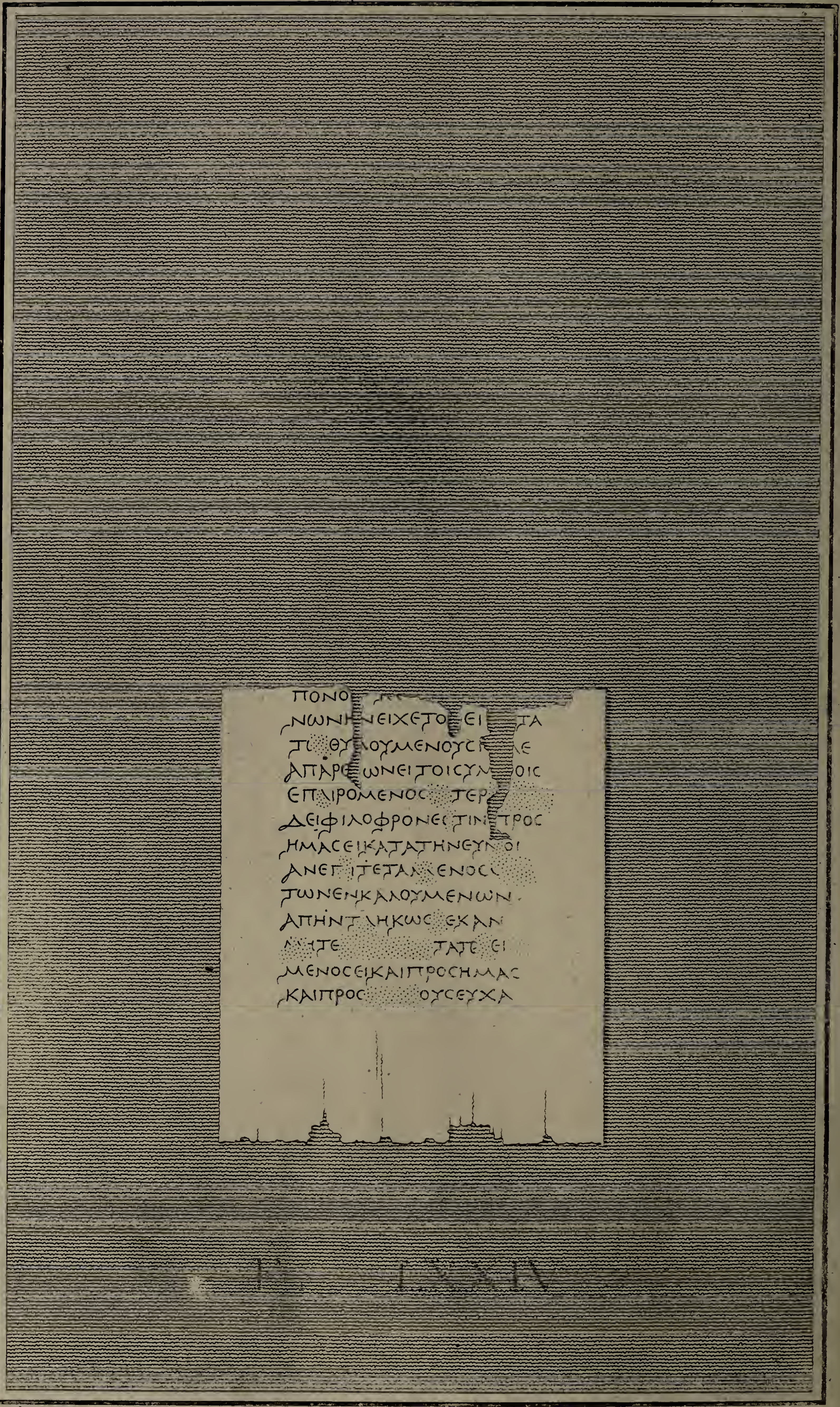
. . . . νουθε-τειν, επειδη ὁυτως δια-τιθεται, καθαπερ ὁ Επικου-ρος ου πικρας μεμψεις προς Απολλωνιδην εποησεν, ὡςτε και τοιαυτα μεν αιτι-ωμενα, καν δ' αληθινος ῃ, προβαλοντ', ουδ' οικει-ωσαι. Πολλα δ' ὁι αν ον-τες μεγαλοι προςδεχθω-σιν, ὡσπερ αναξιοπαθη-σαντες, και . . . .

. . . . *non expedit hunc* liberius monere, quoniam hac indole praeditus est, sicut Epicurus Apollonidem haud acriter castigavit; ut hujusmodi ratione crimina objiciens, etiamsi veri amans sit, minime amicus efficiatur. Multa vero viri principes accipere possent, tamquam indigna patientes, et . .

ADNOTATIONES.

Lin. 1. et seqq. νουθετειν, επειδη ὁυτως διατιθεται κ. τ. λ.) Idem heic, quod superiori ſragmento, argumentum persequitur Philodemus; aitque propterea Epicurum Apollonidem leniter reprehendisse.

Lin. 5. Non unus Apollonides a veteribus memoratur: at nemo, quantum accepimus, hujus Apollonidis meminit, qui Epicuri discipulus, aut certe familiaris fuisse videtur.

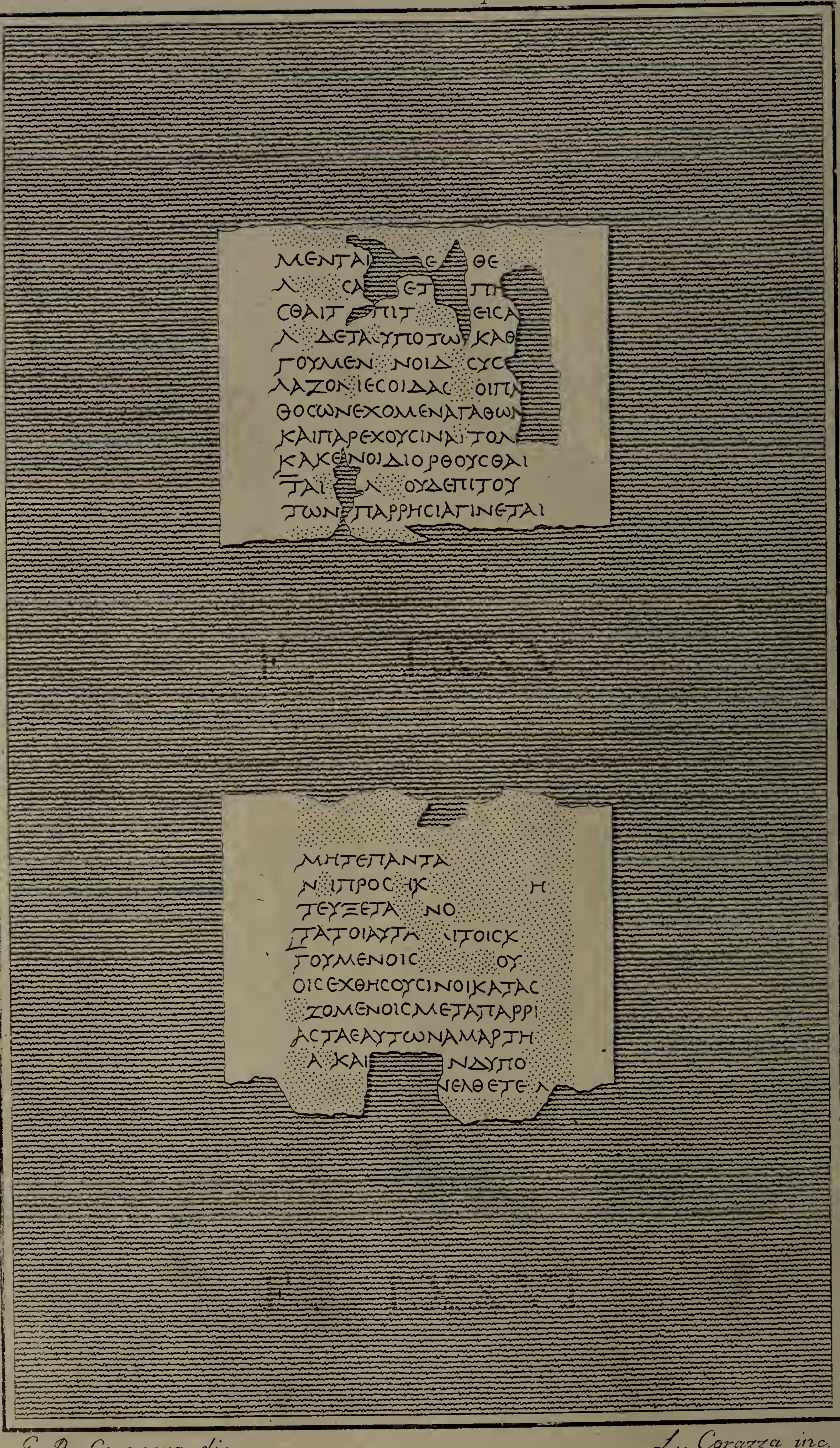
Franc. Casanova dis. Franc. Celentano inc.

FRAGMENTUM LXXIV.

. . . .
. . . . ηνειχετο σεμνοτα-
τ', εις θυμουμενους δριμε-
α παρεωνει τοις υμνοις
επαιρομενος · ειτ' ερωτα τα-
δ', ει φιλοφρον' εστιν προς
ἡμας, ει κατα την ευνοι-
αν επιτεταμενος τις,
των εγκαλουμενων
απηντληκως δε, καν
μητε δια παντα τελειου-
μενος, ει και προς ἡμας,
και προς ἑτερους ευχα-
ριστῃ;)

. . . . *postquam* pertulit summa gravitate, indignatos acriter increpuit; dein quaerit, num ista *arrogantia verba* benevolentiae in nos sint indicia, num quis, qui benevole sit educatus, et vitiis purgatus, quamvis haud omnino perfectus evaserit, num et nobis, et aliis gratum se isto modo praebeat?

Lin. 2. ηνειχετο κ. τ. λ.) Obscurius isthoc est fragmentum. Videtur tamen, ni fallat nos conjectura, id sibi voluisse Auctor, quemdam philosophum, fortasse Epicureum, magnis vulgo laudibus celebratum, cui ob libertatem objurgandi succensuerant discipuli, acerbe in eos invectum esse, quod benevole instituti, et vitiis purgati nullam pro hisce meritis praeceptoribus gratiam haberent, imo potius injuriosius tractarent.

G. B. Casanova dis. *L. Corazza inc.*

FRAGMENTUM LXXV.

. . . . γινεσθαι τας επιτιμησεις, ἀλλα δε τας ὑπο των καθηγουμενων · οἱ δε συσχολαζοντες οιδασι τοι πληθος, ὧν εχομεν, αγαθων, και παρεχουσιν αυτον κᾀκεινοι διορθουσθαι ταυτ᾽, αλλ᾽ ουδ᾽ εστι τουτων παῤῥησια γινεται.

. . . . fieri objurgationes, sed eas a paedagogis: condiscipuli autem norunt quidem bonorum copiam, quae nos habemus, et ipsum tradunt nobis etiam ii, ut haec corrigantur; verum neque de his loquendi libertas adhibetur

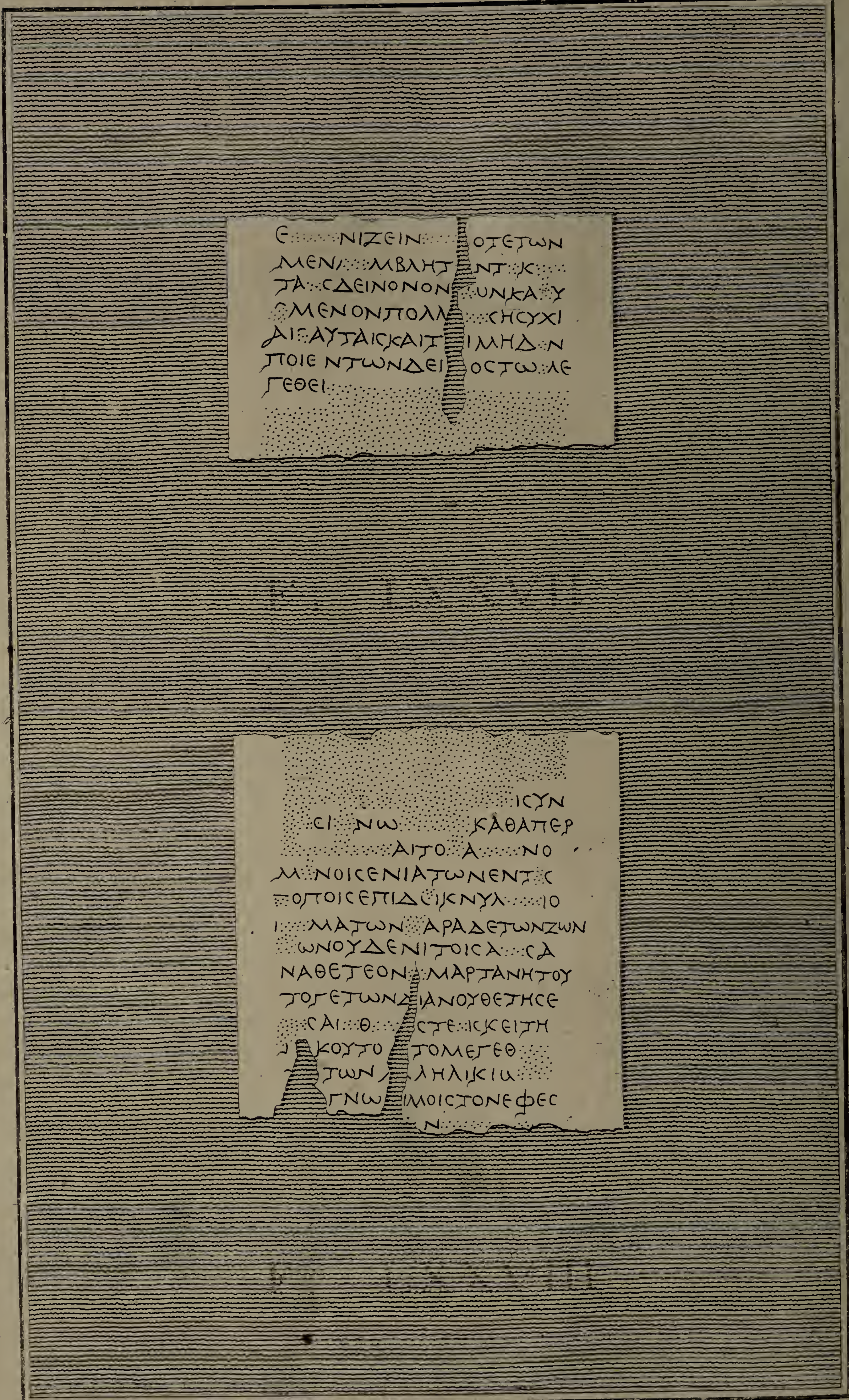
FRAGMENTUM LXXVI.

μητε παντα νουθετουμενοι προσηκοντως, μητε τευξετ᾽ αν νουθετησεως τα τοιαυτα · και τοις καθηγουμενοις παρεχουσιν, οἷς εχθησουσιν, οἱ κατασκευαζομενοις μετα παῤῥησιας τα ἑαυτων ἁμαρτηματα, και τ᾽ αλλων ὑποθησονται. . . . .

neque de omnibus moniti convenienter, neque talia monitione digna censeri poterunt; et eos tradunt paedagogis, quibus inimici erunt, qui discipulos monebunt cum libertate de ipsorum peccatis, et de aliorum erroribus . . . . .

Lin. 2. et seqq. Fragm. 75. *γινεσθαι τας επιτιμησεις κ. λ.*) In hoc fragmento videtur Epicureus noster discrimen statuere inter paedagogos, quibus suos liberos instituendos nobiliores homines tradebant, et praeceptores philosophos: simulque docere illos in omnibus peccatis alumnos reprehendere; hos vero nonnulla errata haud arguere, vel quia minoris sunt momenti, vel quia etsi gravia, vident tamen objurgationem discipulos moleste ferre, prudentique aliqua ratione ab iis deterrere student.

Lin. 1. et seqq. Fragm. 76. *μητε παντα νουθετουμενοι κ. λ.*) Vituperat heic Philodemus paedagogos, qui de iis quoque erratis admonent discipulos, quae minime reprehensione digna censentur; quique adeo importune et acerbe illos reprehendunt, ut ab eisdem odio habeantur.

G. B. Casanova dis. G.. Casanova inc.

FRAGMENTUM LXXVIII.

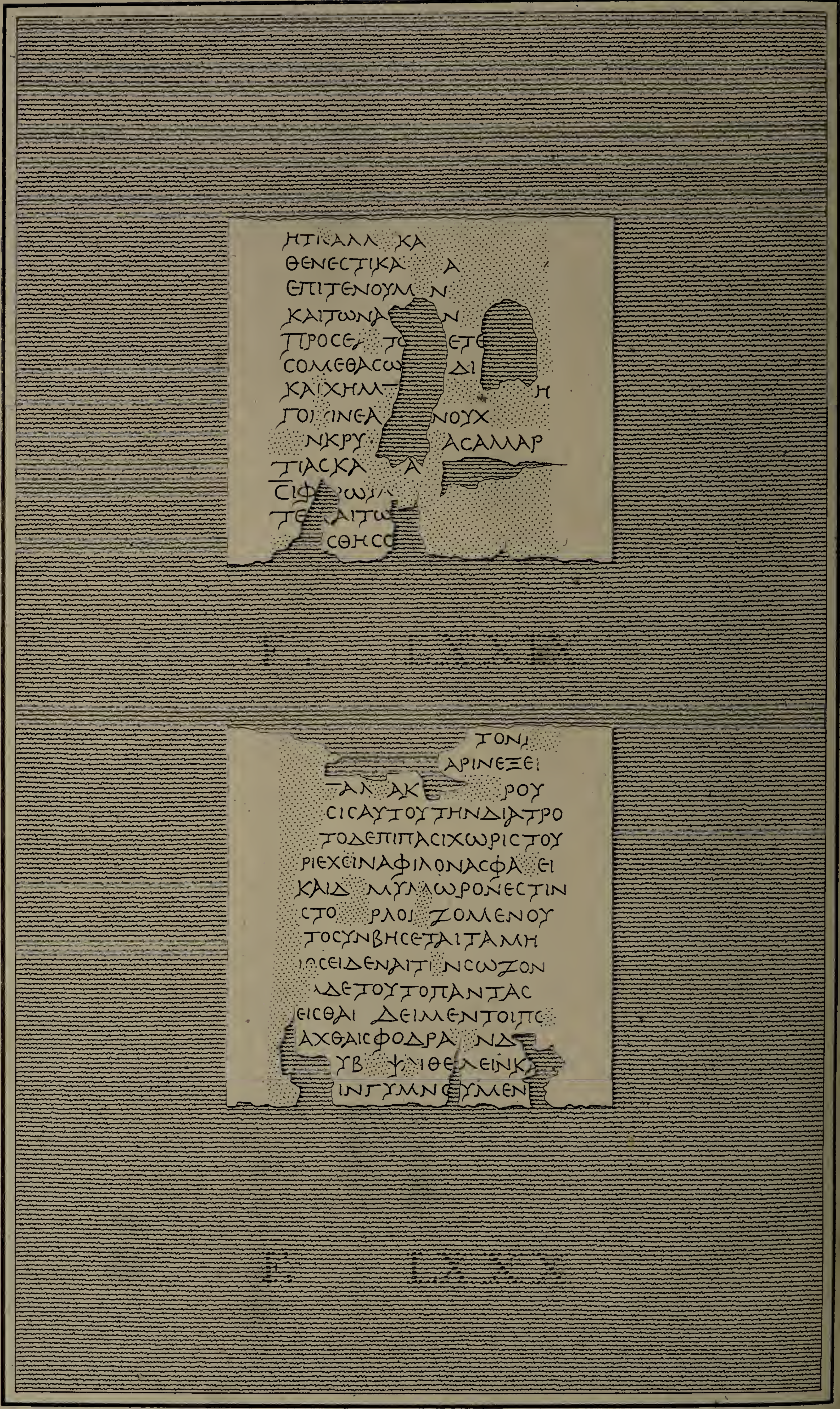
. . . . παρα δε τῶν ζωντων ουδενι το ισα τις αναθετεον ἡμαρτ' αν ; η τουτο γε των δια νουθετησεως αισθητων στερισκει τηλικουτ' ον το μεγεθος, ὡς τις των ἁμ' ἡλικιωτων μεν γνῳ αλλοις τον εφεστωτα)

. . . . an vero viventium nemini aeque adscribendum peccatum perpetrare quis posset? profecto hoc adjunctis cognitu per monitionem facilibus privat *sapiens*, si tale est gravitate, ut aequalium aliquis intelligat praeceptorem alios *objurgare*.

ADNOTATIONES.

Ex fragmento 77. nullam aptam sententiam eruere potuimus.

Lin. 5. et seqq. Fragm. 78. παρα δε των ζωντων ουδενι κ. λ.) Heic verisimilius id sibi vult Noster, sapientem, cum de graviori peccato discipulum admonet, ne is pudore et moerore afficiatur, factum omnibus adjunctis spoliare, e quibus suspicari possint aequales, illud aliquem condiscipulum admisisse.

G. B. Casanova dis. L. Corazza inc.

FRAGMENTUM LXXX.

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . Το δ' επι πασι χωρις του περιεχειν αφιλον ασφαλειας, και δ' ημιμωρον εστιν · ὥστ' ου γαρ λογιζομενου τουτο, συμβησεται, τα μη εικος ειδεναι τον σωζοντα δε, τουτο παντας ποεισθαι. Δει μεν τοι πεπραχθαι σφοδρα, αν δ' ὁ σοφος ου βλεψαι θελειν και δη φησιν γυμνουμενον.

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . *Objurgare* autem in omnibus praeterquam quod nullam securitatis curam continet, est etiam fere stultum: ut hoc haud considerante *sapiente*, contingat, ut ea, quae minime decet, ipse sciat, omnesque id curent. Omnino quidem desperata res sit, oportet, si sapiens dicat se nolle nudum adspicere.

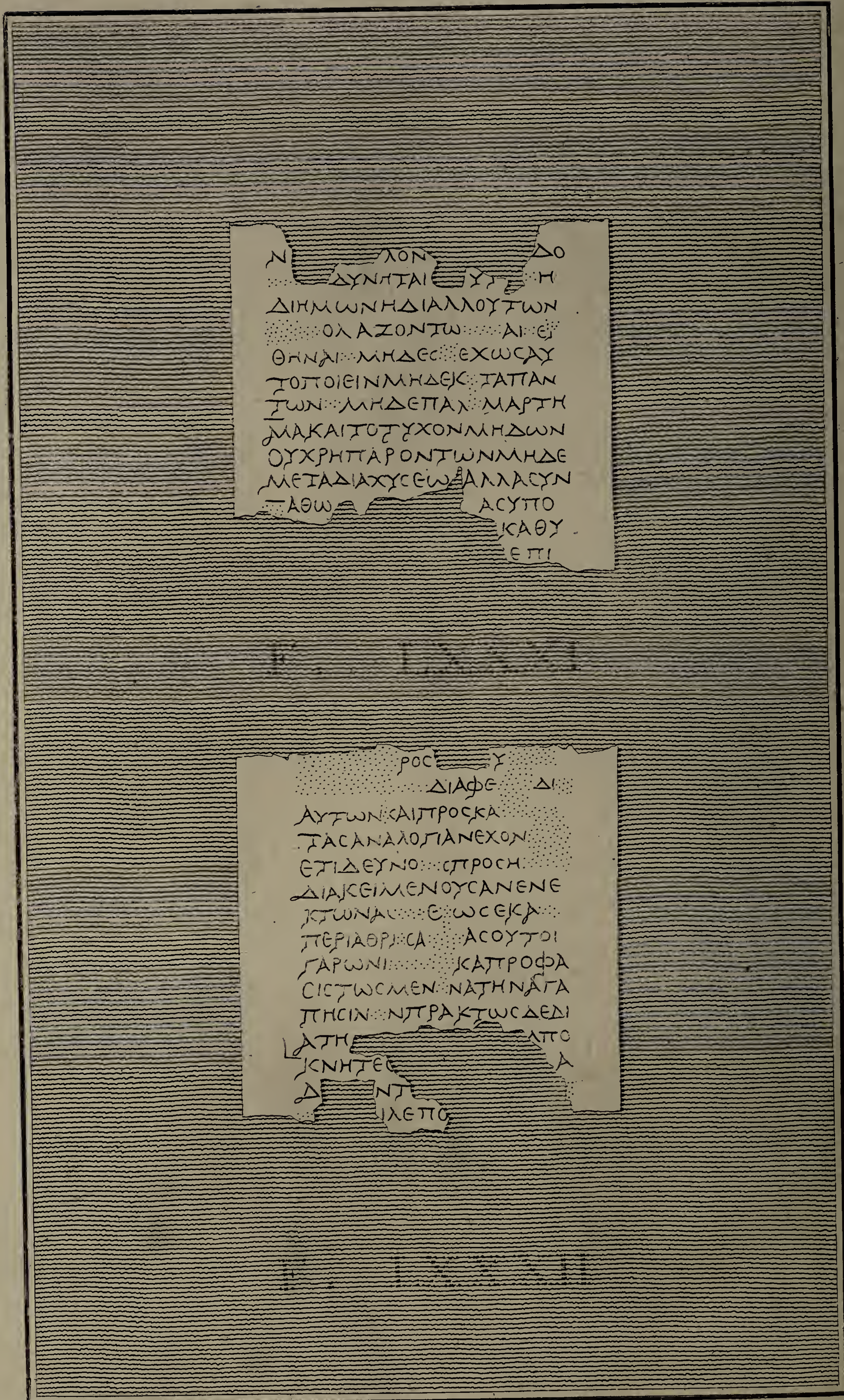
ADNOTATIONES.

Ex Fragmento 79. nullus probabilis sensus extundi potuit.

Lin. 5. et seqq. Fragm. 80. Το δ' επι πασι κ. λ.) In hoc fragmento, ut videtur, innuit Philodemus haud in iis esse reprehendendos discipulos, in quibus potius obfutura, quam profutura reprehensio praevideatur; additque praeceptorem, quem σωζοντα, idest *servatorem* appellat, si tantum dicat se nudum discipulum aliquem nolle adspicere, nihil ex hujusmodi correctione sperare posse, quin etiam cogi ea nosse, quae non decet. . .

Lin. 7. ἡμιμωρον). Vox ἡμιμωρος, quae in αυτογραφῳ perperam ἡμυμωρος scribitur, frustra in vulgatis Lexicis quaeritur.

Lin. 12. et seq. πεπραχϑαι). Πεπραχϑαι heic, ut sententia requirere videtur, sumitur eodem sensu, ac apud Latinos usurpatur *actum est*: quemadmodum etiam verba διαπεπρακται τα Καρχηδονιων apud Plut. in Fabio Max. significant *actum est de Carthaginiensibus*.

G. B. Casanova dis. *G. Casanova inc.*

FRAGMENTUM LXXXI.

. . . .

. . δεδυνηται δ' αυτος η δι' ἡμων, η δι' αλλου των συσχολαζοντων παιδευθηναι · η μηδε συνεχως αυτο ποιειν, μηδε κατα παντων · η μηδε παν ἁμαρτημα και το τυχον, μηδ', ὧν ου χρη, παροντων, μηδε μετα διαχυσεως, αλλα συμπαθως . . . .

. . . .

. . potuit ipse vel per nos, vel per alium e condiscipulis edoceri; nec vero assidue idipsum facere *opus est,* neque de omnibus rebus; nec vero in errore etiam fortuito, neque coram illis, quos non oportet adesse, neque hilariter, sed commiserando . . . .

FRAGMENTUM LXXXII.

. . . .

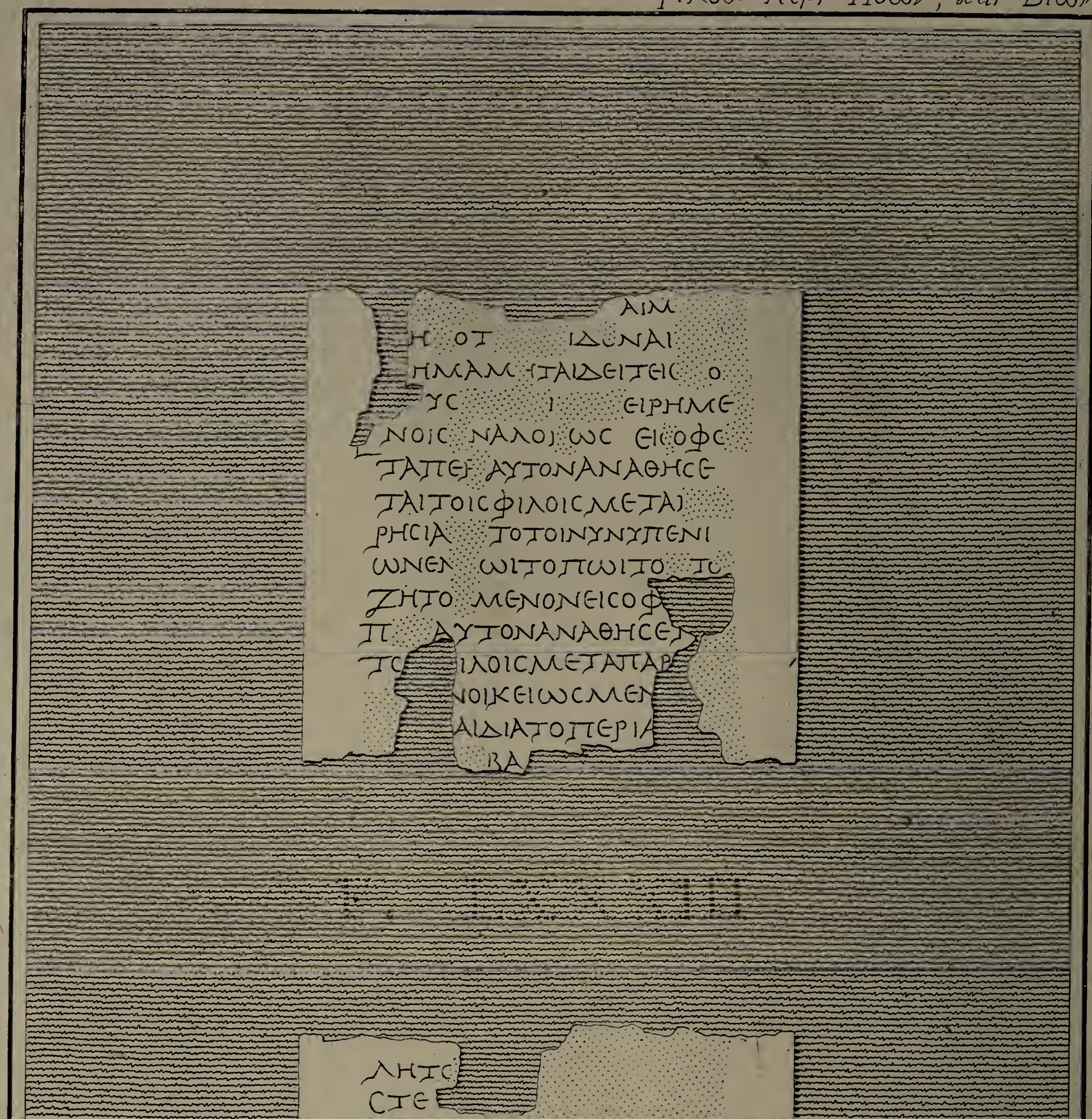
. . . . ειδοτας διαφερειν δη αυτων και προς καθηγητας αναλογιαν εχοντας, ετι δ' ευνοως προς ἡμας διακειμενους, ανενεκτων ἁ εμειωσε, και περιαθρησαντας · ὁυτοι γἀρ ωνηντ' αν καπροφασιστως μεν, ἱνα την αγαπησιν εμπρακτως δε διατηρωσι . . . .

. . . .

. . . . qui norunt ab ipsis *nos* differre, etiamsi cum paedagogis similitudinem habeamus, praeterea nobis sunt benevoli, et ea circumspicientibus, quae objecta pudore affecerunt: hi enim manifestam utilitatem capere potuerunt, ut benevolentiam reipsa praestent . . . .

Lin. 5. et seqq. Fragm. 81. μηδε συνεχως αυτο ποιειν κ. λ.) In hoc fragmento non obscure indicat Noster, qua ratione errantes admonere oporteat: docet enim haud assidue de eadem re arguendos esse discipulos, neque de omnibus peccatis, neque de omni errore etiam fortuito, neque iis praesentibus, quos non opus est adesse, nec ridendo et jocando, sed commiserando.

Lin. 2. et seqq. Fragm. 82. ειδοτας διαφερειν δη αυτων κ. λ.) Ostendit heic Philodemus optime nosse discipulos, longe differre a paedagogis sapientes, licet ipsis sint quodammodo similes; eosque addit benevolentiores sapientibus fieri tum ob alia, tum praesertim quod hi magnopere cavere solent, ne per monitionem pudore, ac tristitia simul alumni afficiantur.

G. B. Casanova dis. L. Corazza inc.

FRAGMENTUM LXXXIII.

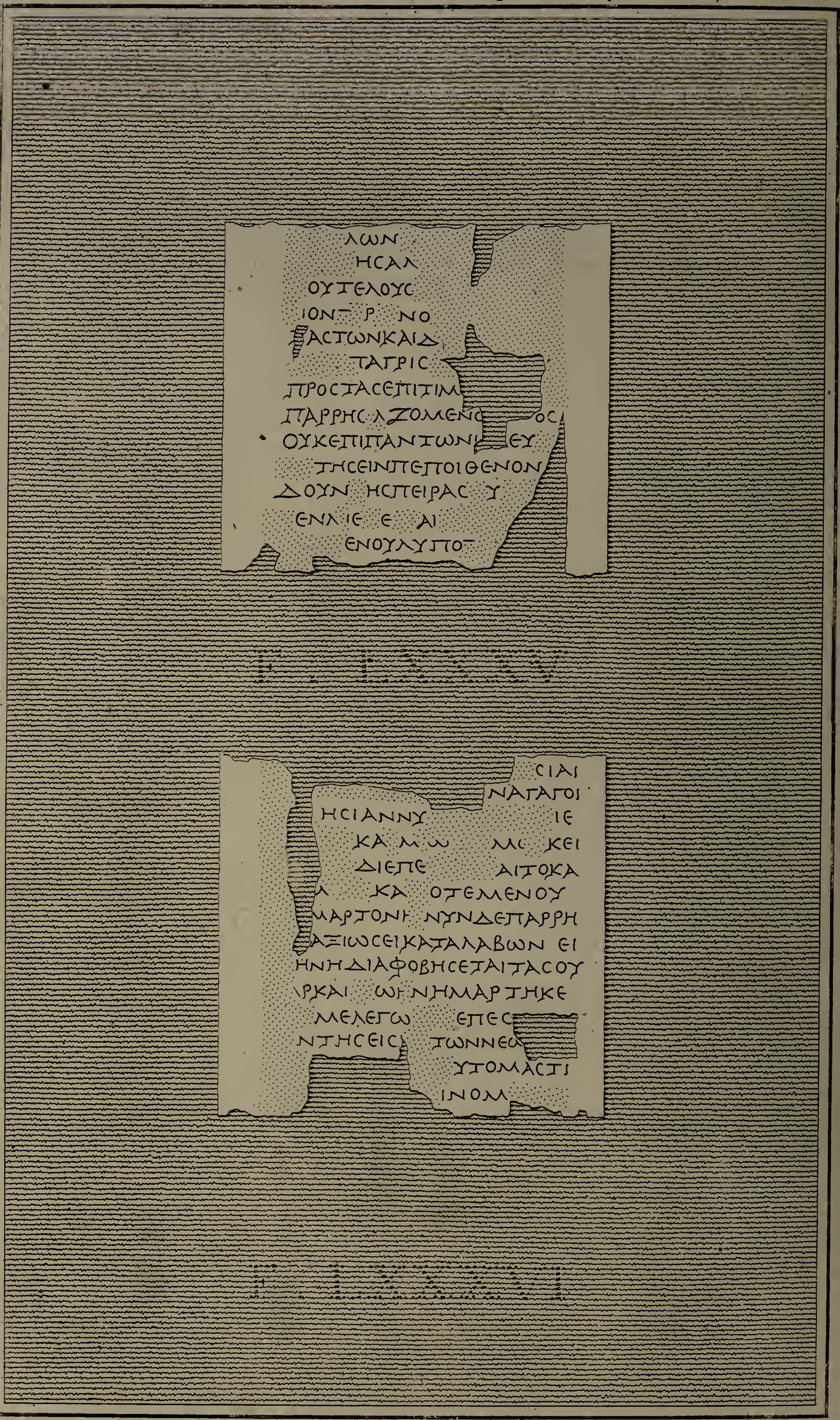
. . . .
. . . .
. . . . μητ᾽ αιδειτ᾽ εις τα
τους ζητειν, τοις ειρημε-
νοις αναλογως, ει σοφος
τα περι ἀυτον αναθησε-
ται τοις φιλοις μετα παρ-
ῥησιας · η το τοινυν ὑπ᾽ ενι-
ων εν τω τοπω τουτω
ζηταυμενον, ει σοφος τα
περι ἀυτον αναθησεται
τοις φιλοις μετα παρῥησι-
ας . . . .

. . . .
. . . .
. . . . nec veretur apud hos quaerere, iis, quae dicta sunt, congruenter, num sapiens, quae ad se ipsum spectant, amicis attribuat cum libertate. Ac profecto quod a nonnullis hoc loco quaeritur, num sapiens, quae ad se pertinent, amicis objiciat cum libertate . , . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 3. et seqq. Fragm. 83. μητ' αιδειτ' εις τουτους κ. λ.) De certo quodam philosopho heic agere videtur Philodemus, qui hanc quaestionem instituit, num scilicet sapienti liceret de illis erratis liberius amicos objurgare, in quae ipsemet inciderat: deinde, ut verisimile censemus, sequitur Auctoris nostri de ea re sententia, quam tamen nobis invidit lacuna.

Ex fragmento 84. nil eruere datum est.

G. B. Casanova dis. *L. Corazza inc.*

FRAGMENTUM LXXXV.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . μεχρι
προς τας επιτιμησεις —
παρρησιαζομενος σοφος,
ουκ επι παντων δ' ευερ-
γετησειν πεποιθεν. . . . .

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . usque ad objurgationes libertate utens sapiens, minime de omnibus se bene meriturum esse persuasum habet . . .

FRAGMENTUM LXXXVI.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . . . και ποτε μεν ου-
δ' ἥμαρτον · η νυν δε παρρη-
σιας αξιωσει καταλαβων; ει
μη νη Δια φοβησεται τας · ου
γαρ και πρωην ἡμαρτηκε-
ναι με λεγω. . . . .

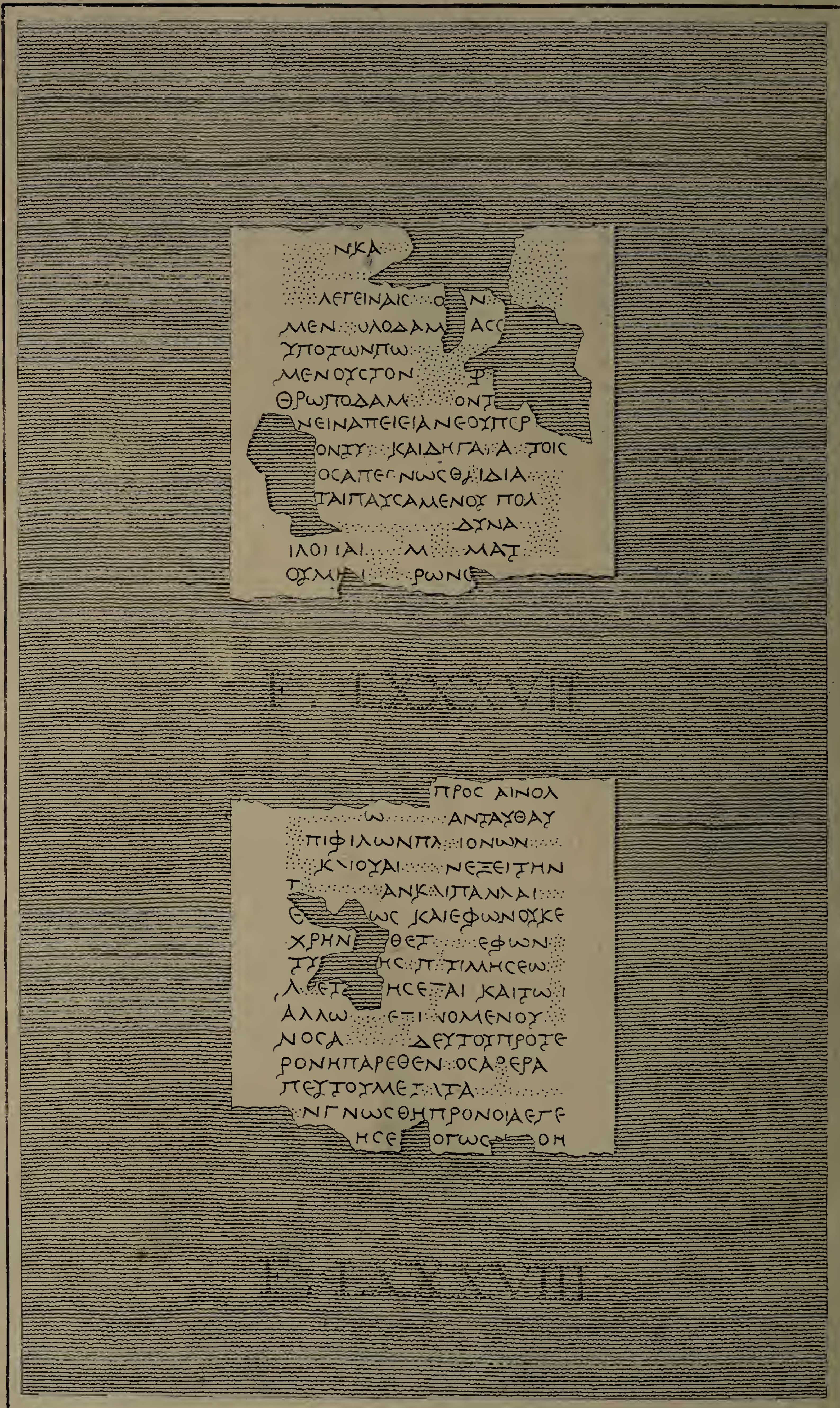
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . et tunc quidem non peccavi; an vero me reprehensionis nunc dignum censebit deprehendens? sed per Iovem metuet haec errata: nam haud peccasse nuper me dico . . . .

ADNOTATIONES.

Lin. 6. et seqq. Fragm. 85. μεχρι προς τας επιτιμησεις κ. λ.) Aperte heic docet Epicureus noster, sapientem leni castigatione, haud vero gravi objurgatione in vitiis corrigendis uti debere.

Lin. 6. et seqq. Fragm. 86. και τοτε μεν ουδ' ἥμαρτον κ. λ.) Verba adolescentis discipuli sunt isthaec, qui sane conqueritur se a praeceptore de illis peccatis moneri, quae nequaquam admiserat.

Lin. 9. τας). Subandi ἁμαρτιας, *peccata;* simulque adverte articulum τας hoc loco pro demonstrativo pronomine ταυτας usurpari, quod non raro a Philodemo, et aliis factum.

G. B. Casanova dis. *G. Casanova inc.*

FRAGMENTUM LXXXVIII.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

. . . . . . και εφ' ὧν ουκ εχρη, νουθετησει, εφ' ὧν ετυχεν της επιτιμησεως, μεταστησεται · και των αλλων δε γινομενου τινος αν παιδευτου προτερον, η παρεθεντος αθεραπευτου, μετα ταυτα γε ηγγνωσθη προνοια . . . . . .

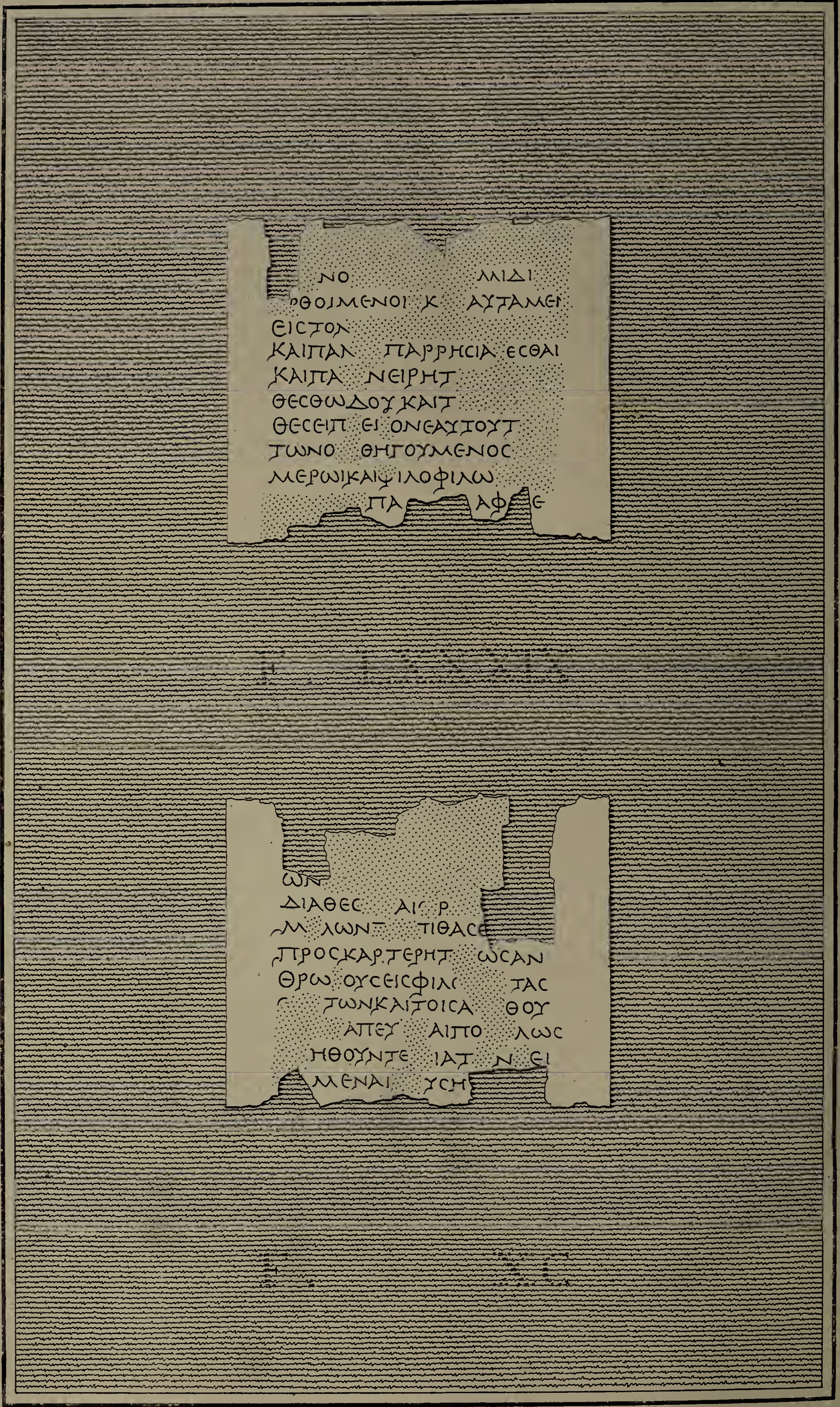
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

. . . . . . et in quibus haud opus erat, reprehendet, in quibus locum nactus est reprehensionis, abstinebit: atque ex aliis cum quis prius edocetur, quam neglectus fiat insanabilis, post haec agnita est providentia . . . .

Ex fragmento 87. nullam aptam sententiam eruere datum est.

Lin. 6. et seqq. Fragm. 88. και εφ' ὡν ουκ εχρη νουθετησει, εφ' ὡν ετυχεν επιτιμησεως κ. λ.) Vult heic, ut conjicere licet, Philodemus praeceptorem magna opus habere prudentia, ne quid peccet in reprehendendis discipulorum vitiis; eoque magis, quod bene considerare oportet variam illorum indolem, et naturam. Quare etiamsi aliquando necessaria videatur monitio, omittere debet, si eam potius obesse, quam prodesse perspiciat: contra vero correctione uti debet, ubi ea minime opus esse videtur, si inde fructus probabilius speretur.

Lin. 14. ηγγνωσθη) ηγγνώσθη, sive ηνγνωσθη sicut legitur in αυτογραφῳ, ab εγγιγνωσκω descendit; quod verbum antea Lexicographis ignotum, nunc primum visitur in nova Stephaniani Lexici editione Parisiensi, quodque Epicurei nostri auctoritate magis comprobatur.

G. B. Casanova dis. L. Corazza inc.

FRAGMENTUM LXXXIX.

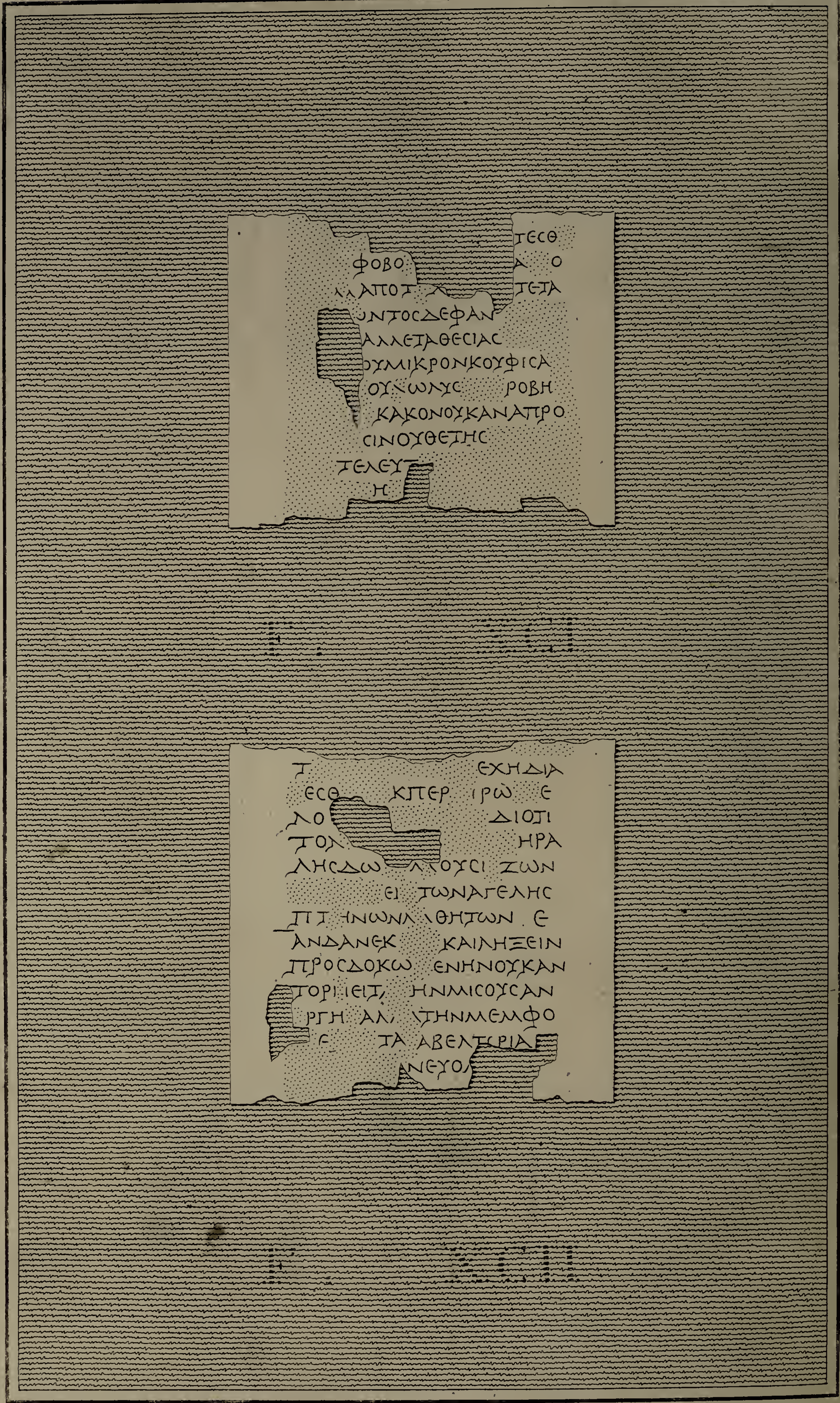
. . . .
. . . . . . καὶ ταῦτα μὲν εἰς τὸν πάλιν ἁμαρτάνοντα καὶ πάλιν παῤῥησιάσεσθαι καὶ πάλιν εἴρηται· ἢ διατιθέσθω δ᾽ οὐ καὶ τῇγε διαθέσει πλεῖστον ἑαυτοῦ τυχὼν ὁ καθηγούμενος ἡμέρῳ, καὶ φιλοφίλῳ;

. . . .
. . . . atque ideo quidem adversus denuo errantem denuo libertate usurum et denuo dictum est: an vero non utatur horum praeceptor in errantem ut plurimum sua indole miti, ac benevola?

FRAGMENTUM XC.

. . . .
. . . . ὥστ᾽ ἐπιμελῶνται τιθασσεύειν προσκαρτερητικῶς ἀνθρώπους εἰς φίλους ὄντας ἑαυτῶν, καὶ τοῖς ἀπαθοῦσι μὲν ἀπ᾽ εὐνοίας ποικίλως βοηθοῦντες . . . .

. . . .
. . . . ut perseveranter studeant mansuefacere homines erga eorum amicos, iis etiam, qui se sanari non patiuntur, ex benevolentia varie auxiliantes . . . . . .

ΤΕϹΘ
ΦΟΒΟ Λ Ο
ΛΛΑΠΟΤ Λ ΤΕΤΑ
ΟΝΤΟϹΔΕΦΑΝ
ΑΛΛΕΤΑΘΕϹΙΑϹ
ΟΥΜΙΚΡΟΝΚΟΥΦΙϹΑ
ΟΥΝΩΝΥϹ ΡΟΒΗ
ΚΑΚΟΝΟΥΚΑΝΑΠΡΟ
ϹΙΝΟΥΘΕΤΗϹ
ΤΕΛΕΥΤ
Η

F. XCI

Τ ΕΧΗΔΙΑ
ΕϹΘ ΚΠΕΡ ΙΡΩ Ε
ΛΟ ΔΙΟΤΙ
ΤΟΝ ΗΡΑ
ΛΗϹΔΩ ΛΟΥϹΙ ΖΩΝ
ΕΙ ΤΩΝΑΓΕΛΗϹ
ΠΤ ΗΝΩΝΑ ΘΗΤΩΝ . Ε
ΑΝΔΑΝΕΚ ΚΑΙΛΗΞΕΙΝ
ΠΡΟϹΔΟΚΩ ΕΝΗΝΟΥΚΑΝ
ΤΟΡΙΕΙΤ ΗΝΜΙϹΟΥϹΑΝ
ΡΓΗ ΑΛ ΤΗΝΜΕΜΦΟ
Ε ΤΑ ΑΒΕΛΤΕΡΙΑ
ΝΕΥΟΛ

F. XCII

G. B. Caſanova dis.   L. Corazza inc.

FRAGMENTUM XCII.

. . . . Διοτι, το λεγομενον, ετυχ' Ἡρακλης δ' ὡς μουσιαζων πλεονεκτων αγελης πτηνων μαθητων. Εαν δ' ανεκτην, και ληξειν προσδοκωμενην, ουκ αν πορισει τι την μισουσαν οργην, αλλα την μεμφομενην τας αβελτεριας . . . . .

. . . . Quare, ut dicitur, fuit Hercules tamquam musicis modis canens superior volucrum discipularum grege. Si vero tolerabilem, et quae finem habitura speratur, *contumaciam praesefert discipulus*, minime iram odio habentem, sed stultitias arguentem ostendet *sapiens*. . . . .

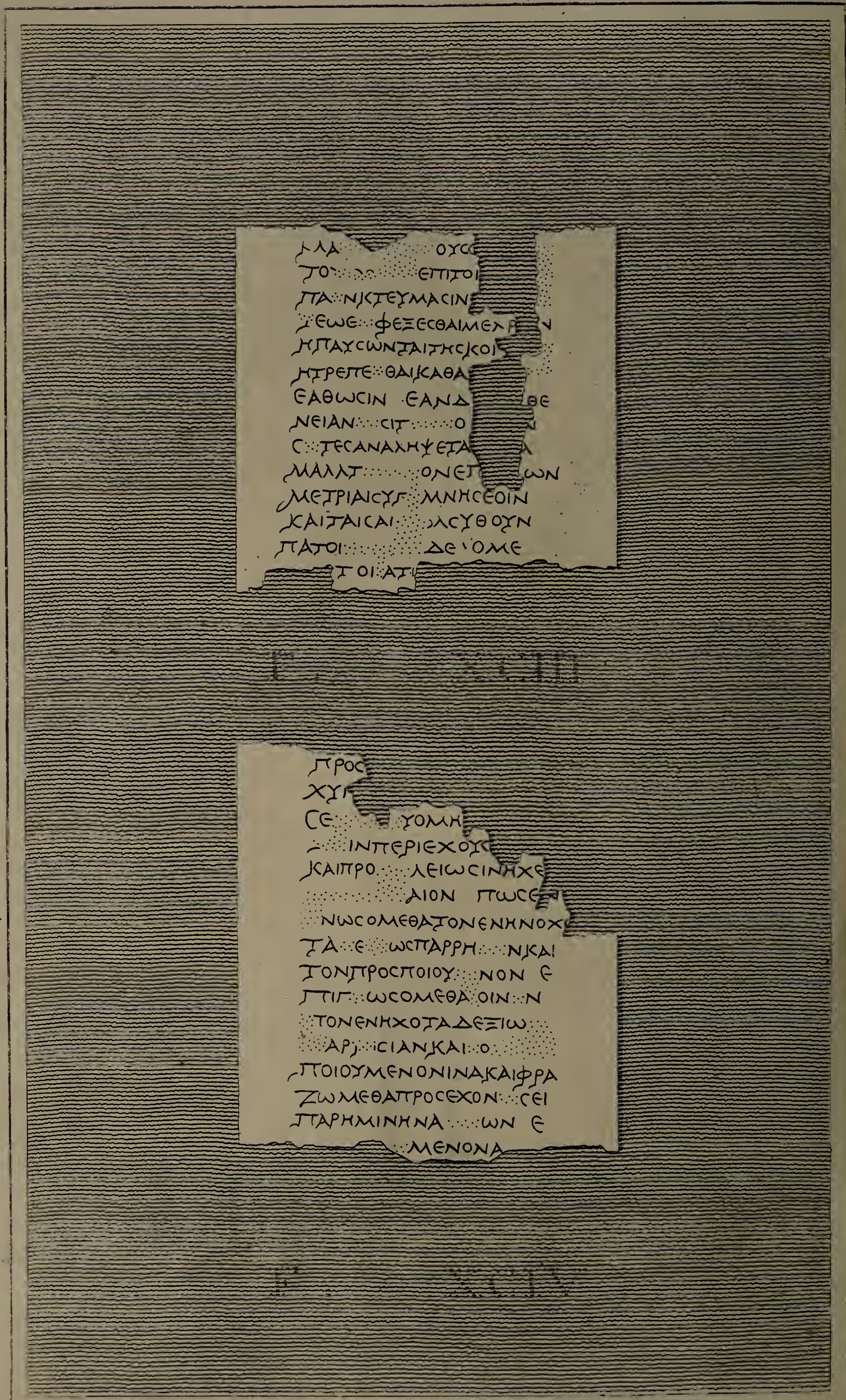
ADNOTATIONES.

Ex fragmento 91. nullam verisimilem sententiam expiscari potuimus.

Lin. 3. et seqq. Fragm. 92. Διοτι, το λέγομενον, ετυχ' Ἡρακλης κ. λ.) Docet heic Philodemus discipulos contumaces, et quamlibet monitionem spernentes facile ad sanitatem redituros, si hos blandis et benevolis modis, qui eorumdem ferocitatem emolliant, emendare sapiens studeat: atque ad id probandum callidum Herculis factum affert, qui musico sono delinitas stymphalides aves veluti discipulas ad deserendam Arcadiam flexit.

Lin. 4. et 5. Ἡραλης pro Ἡρακλης in αυτογραφῳ mendose legitur.

Lin. 5. μουσιαζων) Verbum μουσιαζω est quidem cunctis Lexicographis ignotum, qui tantum μουσίζω, et μουσικευω exhibent: verum sicut non modo δωριζειν, sed etiam δωριαζειν pro *dorice loqui* Graece dicitur; ita haud mirum videri debet, pro μουσιζειν μουσιαζειν quoque usurpatum fuisse.

P. Casanova dis. *G. Casanova inc.*

FRAGMENTUM XCIV.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . πως εγγνωσομεθα τον ενηνοχοτα δεξιως παρρησιαν, και τον προσποιουμενον; Επιγνωσομεθα τοινυν τον ενηνοχοτα δεξιως παρρησιαν, και τον προσποιουμενον, ἱνα και φραζωμεθα προσεχοντες, ει παρ' ἡμιν ην αλαζων . . . . .

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . quomodo agnoscemus *discipulum* ferentem aequo animo correctionem, et eum, qui ferre simulat? Utique dignoscemus eum, qui moderate fert correctionem, et eum qui ferre simulat, ubi et advertamus diligenter, num in nos fuerit contumax. . . . . . .

Ex fragmento 93. nullum commodum sensum colligere licuit.

Lin. 6. et seqq. Fragm. 94. πως εγγνωσομεθα κ. λ.) Videtur supra docuisse Philodemus, haud eodem pacto in admonendo discipulo, qui correctionem aequo fert animo, atque in illo, qui eam patienter ferre simulat, sapientem se gerere oportere. Quare hoc loco quaerenti, qua ratione alius ab alio discipulo discerni queat, respondet philosophus, ipsos distincte cognosci posse, quoties accurate advertamus, uter eorum in sapientem contumax et arrogans fuerit.

Lin. 11. In papyro mendose legitur pro ενηνοχοτα ενηχοτα.

INDEX I.

Vocum Graecarum animadversione digniorum, quae in Philodemi textu occurrunt.

Littera F. *indicat* Fragmentum, p. paginam.

A

Αγχιστατος F. VIII. p. 15.
Αθυμοω F. XII. p. 23.
Αποδιαστρεφω F. LX. p. 119.

Δ

Διαλεγω F. XXVII. p. 53.
Δυσχερασμος F. XIV. p. 27.

E

Εγκραυγαστα F. VII. p. 13.
Εθελοντανες F. XLII. p. 83.
Εκβασμος F. IV. p. 7.
Εκμεταβαινω F. XV. p. 29.
Ελλανθανω F. XLI. p. 81.
Εμφαναω F. XLIX. p. 97.
Εντυχημα F. LXI. p. 121.
Επιπαρρησιαζομαι F. I. p. 1.
Ευλογια F. I. p. I.

K

Καταποδιζω F. XXX. p. 59.

Λ

Λαθραιοπραγειν F. XLI. p. 81.

M

Μεταδιδωμι F. L. p. 99.
Μετακαλεομαι F. LXV. p. 129.
Μουσιαζω F. XCII. p. 165.

O

Ὁμαιμευνως F. VI. p. 11.
Ὁμυμνεω F. XXX. p. 59.

Π

Παναιτια F. LXV. p. 129.
Παρακαθαρευω F. XLII. p. 83.
Παρελπιζω F. XIV. p. 27.
Παρεφεπομαι F. VIII. p. 15.
Παρυποτιθεσθαι F. IX. p. 17.
Περιστελλω F. XLI. p. 81.
Πλανωδως F. LXVI. p. 131.
Πολυχαρης F. LIV. p. 107.
Προστροχαζω F. LII. p. 103.
Προσχαρακτηρικως F. VIII. p. 15.

Υ

Ὑπολεγω F. XIII. p. 25.

Σ

Συναναπτω F. XI. p. 21.
Συνοικημα F. XXXV. p. 69.
Συνωλεια F. IV. p. 7.

Φ

Φειδησις F. XLVIII. p. 95.
Φιλοτροπος F. XLIII. p. 85.

11

INDEX II.

Rerum notabilium, quae in Philodemi Fragmentis, Praefatione, et Adnotationibus occurrunt.

Littera F. *indicat* Fragmentum, P. Praefationem, A. Adnotationem, *et* p. paginam.

A

Adolescentes praeceptoribus bene moratis instituendos tradere oportet, ne institutorum vitia imitari studeant F. XLIII. p. 83. et F. XLIV. p. 87.

Amicitiae magna, et praeclara commoda. F. XXVIII. p. 55. et A ad idem F. p. 56.

Aristippi Socratici naufragium A. ad F. IV. p. 8.

C

Cicero Philodemum ob festiva, et elegantia poemata laudat P. §. II. Eius de Philodemi moribus judicium *ibid.* Epicuro potius, quam Stoicis, quod ad puerorum amorem attinet, assentitur P. §. IV.

D

Demetrius Poliorcetes, cum ei in Atheniensium concione loquenti barbarismum quidam objiceret, dixit se ob hanc correctionem ad frumentum promissum decem alia medimnorum millia additurum F. XXIV. p. 47. et A. ad F. XXIV. p. 48.

Discipuli adultiores majori libertate, quam pueri, sunt admonendi; quique facile monita obliviscuntur, acrius increpandi F. VII. p. 13. Iidem per blandam ironiam admoniti, haud amplius arroganter sapienti respondent, sed suos agnoscentes errores fiunt alii, et immutantur F. XXVII. p. 53. Nonnulli tamen inveniuntur, qui ex prava indole quamvis medicinam respuunt F. XXX. p. 59. Aliique philosophicum pallium gestare contenti, monitiones moleste ferunt. F. XXXI. p. 61.

Discipulus, ut suis purgari erratis possit, ea sapienti patefacere debet F. XL. p. 79. Ea quoque, de quibus dubitat, an sint errata F. XLVII. p. 93.

D

Dius Epicuri discipulus, vel amicus F. VI. p. 11.

E

Epicurus laudatur, quod philosophiam docere, hominumque mores corrigere maluit, quam rempublicam capessere F. IV. p. 7. Epistolam ad Dium scripsit F. VI. p. 11. Adversus Democritum, et Heraclidem libros conscripsit F. XX. p. 39. A discipulis, quibuscum una domo vivebat, postulabat ut bona sua apud ipsum deponerent velut institutionis et disciplinae mercedem F. LV. p. 109.

H

Heraclides discipulus, et familiaris Epicuri F. XLIX. p. 97.

Homeri verba a Philodemo citata F. XL. p. 79.

M

Monitio non est omittenda, etiamsi nil per eam antea assequi potuerit sapiens; quia monitus correctioni aliquoties reluctans, facile tandem resipiscet, et parebit F. LXIV. p. 127. et F. LXV. p. 129. et F. LXVI. p. 131. Monitio contemni nequit, si sit benevola, blanda, et artificiosa F. LXVIII. p. 135.

P

Philodemus sectam Aristotelicam *deambulantem sapientiam* appellat F. XXIII. p. 45. Testatur sua aetate Epicureos philosophos, morum severitate insignes, multa cum fiducia discipulorum mores corrigere F. XLV. p. 89. Commendat suae disciplinae philosophos, quod pravas discipulorum cupidi-

P

tates libere reprehenderent F. XLVIII. p. 95. Poetae veteris, uti videtur, verba refert F. LIV. p. 107.

Praeceptores imprudenter agunt, qui acriter et cum fastu, tum conviciando, contumeliisque vexando discipulos objurgant F. XXXVII. p. 73. Rursus vero eorum monita, qui non iracunde, nec magna vocis contentione, sed leniter discipulos castigant, aequissimo animo ab illis accipiuntur F. XXXVIII. p. 75.

Pythagorici philosophi verba a Philodemo relata F. XXIV. p. 47.

S

Sapientes, qui hominum mores emendandos curant, veluti numine afflati sunt habendi F. V. p. 9. et A ad idem F. p. 10.

Sapiens benevolum se omni ratione discipulis correctionem graviter ferentibus praebebit F. X. p. 19. ac licet ei maledicant et conviciëntur moniti, haud tamen de maledictis et conviciis, sed de ipsorum tristi vice queretur F. XIII. p. 25. Interdum, ut monitio amice accipiatur, alicujus discipuli errata velut ab alio admissa reprehendet; nec non peccatum sibi attribuet, in quod prolabi solent adolescentes F. IX. p. 17. Curare debet, ut discipulos vitiis purgans, se etiam operibus, non tantum verbis virtutem persuadere ostendat F. XVI. p. 29. et A. p. 30. Prudenter agit, si per alios discipulum moneat, qui ejus monita spernit. F. XVII. p. 33. In redarguendis discipulis haud asperam paedagogorum rationem imitatur, sed potius ironia utitur, qua leviter mordente inescantur discipuli F. XXVI. p. 51. Temere a discipulo existimatur calumniator, dum eum de vitiis admonet, cum potius dicendus sit amicus F. L. p. 99. Si errata sua discipulis patefacit, nullam iis utilitatem affert, sed despicatui habetur F. LI. p. 101. et LIII. p. 105.

Simonidis naufragium A. ad F. IV. p. 8.

ERRATA.				CORRIGE.
Praef. pag.	II.	l. 13	χαλιαδα	σε χαλιαδα
Frag. pag.	7	l. 9	εσχοιεν	εσχον γε
	Ibid.	l. 5	haud succurrentes Sapienti	haud succurrentes Sapienti post exscensionem
	17	l. 4	Colotae	Coloti
	25	l. 4	τουναν τιον	τουναντιον
	32	l. 3	ut etiam operibus	ut etiam operibus, idest vitiis discipulos purgando
	43	l. 11	εζουσιαν	εξουσιαν
	44	l. 5	ευθενησεως	ευθηνησεως
	Ibid.	l. 4	tempus forum	tempus et forum
	48	l. 5	Poliorcetae	Poliorcetis
	56	l. 4	*esset tantus*	*esset tantus fructus*
	95	l. 7	ὑπο τασσωσι	ὑποτασσωσι
	109	l. 2	ad ipsos e numero discipulorum	ad ipsos e numero discipulorum pertinentia
	163	l. 3	ἁμαντανοντα	ἁμαρτανοντα